

ENQUESTA A LA JOVENTUT DE CATALUNYA 2022

Volum 1. Trajectòries i transicions

Joan Miquel Verd Pericàs (coordinador)

Generalitat de Catalunya
Departament
de Drets Socials

JOVE

ENQUESTA A LA JOVENTUT DE CATALUNYA 2022

Volum 1. Trajectòries i transicions

Col·lecció Estudis, núm. 42

ENQUESTA A LA JOVENTUT DE CATALUNYA 2022

Volum 1. Trajectòries i transicions

Joan Miquel Verd Pericàs (coordinador)

Oriol Barranco

Daniel Barrientos Sánchez

Sandra Escapa

Alejandro González-Heras

Sara Moreno Colom

Carles Peligro Moreno

Joan Rodríguez-Soler

Pau Serracant Melendres

Francesc Valls Fonayet

Generalitat de Catalunya
Departament de Drets Socials

Barcelona, desembre de 2023

© Generalitat de Catalunya
Departament de Drets Socials
Agència Catalana de la Joventut

Avis legal:

Aquesta obra està subjecta a una llicència Reconeixement-No Comercial-Sense Obres Derivades 3.0 de Creative Commons.

Se'n permet la reproducció, distribució i comunicació pública sempre que se'n citi l'autor o autors i l'editor, i no es faci un ús comercial de l'obra original ni se'n creïn obres derivades.

La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/legalcode.ca>

1a edició: desembre de 2023

Disseny: Àrea d'innovació i programes estratègics. Unitat d'autoedició i disseny. Direcció General de Joventut

Maquetació: Entitat Autònoma del Diari Oficial i de Publicacions (EADOP)

ISBN de l'obra completa: 978-84-10144-16-3

ISBN del volum 1: 978-84-10144-19-4

En memòria de Joaquim Casal i Bataller, investigador especialitzat en joventut i impulsor de l'Enquesta a la joventut de Catalunya.

ÍNDEX

VOLUM 1. TRAJECTÒRIES I TRANSICIONS

PRESENTACIÓ	11
--------------------	-----------

PART I. Introducció

1. CONTEXT I OBJECTIUS DE L'ESTUDI	13
---	-----------

1.1. Un context de creixent complexitat per a les noves generacions	13
1.2. Objectius de l'informe	14
1.3. Estructura de l'informe	15

2. L'ENQUESTA A LA JOVENTUT DE CATALUNYA 2022	17
--	-----------

2.1. Antecedents	17
2.2. Ús de l'EJC	18
2.3. Característiques de l'EJC22	19
2.4. L'informe general de l'EJC22	25

3. PERFIL DEMOGRÀFIC DE LA JOVENTUT CATALANA: LA CONSOLIDACIÓ D'UN NOU CICLE	27
---	-----------

3.1. Introducció	27
3.2. Volum demogràfic de la població jove i pes en l'estructura de la població	28
3.3. Projeccions de població juvenil en el futur	31
3.4. Distribució geogràfica de les persones joves	33
3.5. Nacionalitat de les persones joves	36
3.6. Moviments migratoris de les persones joves i residència a l'estranger	45
3.7. Mortalitat de les persones joves	47
3.8. Esperança de vida de les persones joves	53
3.9. Nupcialitat de les persones joves	55
3.10. Fecunditat de les dones joves	59
3.11. Conclusions	61

PART II. Trajectòries i transicions

4. DIVERSITAT EN LES TRAJECTÒRIES EDUCATIVES I INCERTESA EN LA TRANSICIÓ AL MERCAT DE TREBALL	65
4.1. Introducció	65
4.2. La situació educativa de la població jove	66
4.3. Transicions formatives de la població jove	102
4.4. Transició educació-ocupació	120
4.5. Conclusions	133
5. SITUACIONS I TRAJECTÒRIES LABORALS DE LA JOVENTUT CATALANA	137
5.1. Introducció	137
5.2. Relació amb l'activitat	140
5.3. Les característiques de l'ocupació com a activitat principal	147
5.4. L'atur i la inactivitat	180
5.5. Trajectòries laborals	192
5.6. Conclusions	202
6. TRAJECTÒRIES D'EMANCIPACIÓ: ENTRE EL CANVI GENERACIONAL I LA CONTINUÏTAT ESTRUCTURAL	211
6.1. Introducció	211
6.2. Marc teòric i línies d'hipòtesis	212
6.3. La convivència en les llars on viuen les persones joves: situacions i formes	216
6.4. Processos d'emancipació	232
6.5. Trajectòries d'emancipació familiar	242
6.6. La vida en parella i el repartiment del treball domèstic i de cura	247
6.7. Conclusions	260
7. CONDICIONS I ESFORÇ ECONÒMIC PER L'HABITATGE DE LA JOVENTUT	265
7.1. Introducció	265
7.2. Característiques de l'habitatge	266
7.3. Règim de tinença	273
7.4. Satisfacció amb l'habitatge	282
7.5. Cost de l'habitatge	283
7.6. Esforç econòmic	286
7.7. Dificultats per pagar l'habitatge	291
7.8. Conclusions	295

8. UNA MIRADA GLOBAL A LES TRAJEKTÒRIES I TRANSICIONS DE LA POBLACIÓ JOVE	299
8.1. Introducció	299
8.2. Les diferents situacions de la joventut	301
8.3. Les diferents trajectòries de la joventut	313
8.4. Conclusions	335
PERSONES QUE HAN ELABORAT AQUEST VOLUM	345

ÍNDEX REDUÏT

VOLUM 2. HÀBITS I ESTILS DE VIDA

1. Transformacions i digitalització del temps lliure dels i les joves
2. Els condicionants de la salut de les persones joves
3. Desigualtats en la participació de la joventut i el seu interès en la política
4. Un plurilingüisme asimètric i decantat cap al castellà
5. Les associacions entre els hàbits d'oci, la participació i la salut de la joventut

VOLUM 3. DESIGUALTATS SOCIALS

1. L'impacte del sistema sexe/gènere en les condicions de vida de la joventut catalana
2. Grups i perfils d'estratificació social entre la joventut catalana
3. Els nous escenaris postmigratoris
4. Contrastos territorials en les condicions de vida i hàbits de la població jove catalana
5. La situació econòmica de les persones joves: ingressos, despeses i vulnerabilitat
6. Una mirada global a les desigualtats juvenils

PRESENTACIÓ

Ens trobem en un moment en què es produeixen canvis de manera accelerada i es comença a configurar la societat en què viuran les noves generacions. El procés sobiranista a Catalunya, l'arribada dels primers efectes del canvi climàtic, la consolidació de la curta durada dels cicles econòmics, l'afebliment de les polítiques socials, el reforçament del feminisme i alhora de les desigualtats de gènere, el creixement de l'extrema dreta, les *fake news* i l'omnipresència de les xarxes socials són fenòmens que perfilen el futur i, en aquest sentit, afecten especialment les noves generacions.

En els cinc anys que separen l'Enquesta a la joventut de Catalunya (EJC) de 2017 i la de 2022 s'han visibilitzat nítidament alguns d'aquests processos i, fins i tot, hi ha hagut temps d'afegir-ne alguns d'inesperats i molt rellevants, com ara la pandèmia de la COVID-19 i la invasió russa d'Ucraïna. Si el 2017 ens trobàvem en un nivell de màxima incertesa, especialment en la qüestió política, actualment la tensió en aquest àmbit ha minvat per donar pas a una situació encara més inestable des del punt de vista econòmic, però també emocional, ja que el cúmul de dificultats amb què s'enfronten les noves generacions comença a afectar-ne la salut mental. En aquest sentit, si tradicionalment es deia que la joventut passava de pressa i no tornava mai més, i posteriorment es popularitzava la metàfora de la condemna a l'eterna joventut, avui ens hem de preocupar perquè les noves generacions tinguin una joventut digna d'aquest nom.

És per això que les polítiques públiques adreçades a les persones joves han de tenir un paper clau en la millora de la situació d'aquest col·lectiu. També és cert, que les limitacions pressupostàries dificulten donar una resposta que estigui a l'altura de les seves necessitats.

En aquest sentit, estudis i informes com el que esteu llegint són fonamentals per disposar d'una diagnosi acurada de les dinàmiques que configuren la joventut i afinar així els programes i les actuacions que s'adrecen a les persones joves. L'EJC, considerada com una estadística oficial de la Generalitat de Catalunya des de l'any 2002, arriba avui a la sisena edició. Es tracta d'una operació estadística que ofereix resultats rellevants, fiables i actualitzats sobre la situació i les necessitats d'aquesta part de la població catalana.

El treball de camp de l'EJC s'ha fet durant el 2022 i l'any 2023 s'ha dut a terme aquest informe general, que analitza els seus principals resultats. L'informe l'ha elaborat un seguit d'especialistes en cadascuna de les temàtiques tractades, provinents de diverses universitats catalanes. L'EJC, i també l'informe resultant, té tres característiques destacades: la seva mostra representa adequadament les persones nascudes a l'estranger, especialment

nombroses entre el col·lectiu jove, de manera que els resultats són vàlids per al conjunt de la joventut i no només per a la que ha nascut a Catalunya; també és representativa dels àmbits del Pla territorial de Catalunya, per tant, s'obté una mirada territorialitzada sobre la joventut catalana, mirada que s'aprofundirà encara més en altres explotacions de l'EJC; les tres bateries de preguntes retrospectives (sobre el passat de les persones joves) permeten analitzar no només la situació d'un individu, sinó també els processos a través dels quals hi ha arribat.

Més enllà d'aquest informe, cal destacar que l'EJC nodreix de contingut altres projectes: facilita l'actualització del Sistema d'indicadors de l'Observatori Català de la Joventut; permet l'elaboració d'un seguit d'informes territorials sobre la situació de la joventut, que es publicaran aviat, i proporciona dades que es poden utilitzar per fer informes ad hoc, tant sobre els serveis de l'Agència Catalana de la Joventut i de la Direcció General de Joventut com sobre aspectes concrets de la vida de les persones joves que no s'han pogut estudiar en aquesta publicació, així com matrius de dades, que estan a disposició de la comunitat investigadora.

Esperem que aquests resultats siguin útils tant per a la Direcció General de Joventut, especialment en la formulació de les polítiques de joventut, com per al conjunt d'agents que treballen amb i per a les persones joves.

RUT RIBAS MARTÍ

Directora general de Joventut

Enquesta a la joventut de Catalunya 2022

Trajectòries i transicions

PART I. INTRODUCCIÓ

Context i objectius de l'estudi

L'Enquesta a la joventut de Catalunya 2022

Perfil demogràfic de la joventut catalana: la consolidació d'un nou cicle

1. Context i objectius de l'estudi

1.1. Un context de creixent complexitat per a les noves generacions

Al 2017, any de la darrera edició de l'Enquesta a la joventut de Catalunya (EJC), la joventut es trobava en una situació d'aparent impàs: el pitjor de la crisi econòmica iniciada el 2008 ja havia quedat enrere i el creixement de l'economia impulsava la millora de la situació de les persones joves. Tot i això, l'atur encara era elevat, la recuperació de l'ocupació es basava en la contractació temporal i la taxa d'emancipació era superior a la dels anys més durs de la crisi. A més, començaven a prendre cos un seguit d'elements que enterbolien l'horitzó de les persones joves: d'una banda, l'escalfament global, fins llavors un concepte difús, començava a transformar-se en una emergència climàtica cada cop més palpable; de l'altra, esdeveniments com els del cas de "la manada" evidenciaven que les desigualtats de gènere encara eren una realitat vigent entre les noves generacions; finalment, cada cop més veus assenyalaven que el repartiment intergeneracional dels recursos (concretat en la despesa social, per exemple) era desigual i que, a la pràctica, s'estava produint un trencament del pacte de solidaritat entre generacions, exemplificat en què infants i joves són el col·lectiu amb una taxa de pobresa més alta en el conjunt de la societat. Moltes persones joves observaven aquesta situació des dels marges, distanciats dels mecanismes tradicionals de participació en unes institucions que no acabaven de respondre als seus interessos.

En definitiva, tot i que la marxa de l'economia invitava a l'optimisme, les possibilitats d'una ruptura generacional, marcada pel trencament de la promesa que les noves generacions assolirien, com a mínim, els nivells de benestar de les precedents, eren ben reals. La concatenació d'esdeveniments que s'ha produït des de 2017 ha configurat un context encara més complex que llavors. En primer lloc, alguns indicadors laborals havien començat a afeblir-se abans de la crisi de la COVID-19, confirmant la inestabilitat estructural de les economies contemporànies. En segon lloc, les conseqüències de la pandèmia van afectar de manera molt especial les persones joves: la destrucció d'ocupació va ser molt gran entre el col·lectiu, els estudiants van haver de passar a la modalitat en línia i, en general, els indicadors de benestar emocional durant la pandèmia van ser molt pitjors entre les persones joves. En tercer lloc, superada la pandèmia, les conseqüències econòmiques de la guerra a Ucraïna també han afectat especialment, com sempre ocorre amb les crisis, el

col·lectiu jove. Finalment, la crisi climàtica ja ha començat a fer-se notar amb força, però la guerra a Europa i l'amenaça de recessió han fet que la inversió en mitigar-la sigui menor que el que reclamen les noves generacions. Totes aquestes tensions i problemàtiques, lògicament, no han afectat d'igual manera totes les persones joves, sinó que sobretot han afectat els individus més vulnerables. En aquest sentit, el període històric al voltant de la pandèmia no ha fet altra cosa que enfortir les desigualtats socials.

Els canvis socials referenciats es van iniciar ja fa dècades, però s'han accelerat en el darrer quinquenni i, com es pot veure, afecten el conjunt d'àmbits que conformen la vida de les persones joves: des de les seves condicions materials d'existència fins la salut física i emocional, passant per les actituds i pràctiques participatives o allò que es fa, o es pot fer, en el temps lliure. En aquest sentit, l'informe general de l'EJC de 2022 intentarà aproximar-se de forma empírica a la concreció d'aquestes qüestions per tal d'oferir una diagnosi el més acurada possible de la situació i dels reptes de la joventut en aquest context d'incertesa.

1.2. Objectius de l'informe

Els informes generals de l'EJC tenen per objectiu fer una explotació aprofundida dels principals blocs del qüestionari de l'enquesta. Les anàlisis especialitzades sobre temàtiques molt acotades no són objecte d'aquest informe, sinó d'explotacions posteriors que pugui realitzar l'Observatori Català de la Joventut o els grups de recerca que treballin amb la matriu de dades de l'EJC.

Partint de la trajectòria ja consolidada dels informes de les edicions anteriors de l'EJC, l'informe de l'edició de 2022 recull els objectius generals dels anteriors, és a dir:

- **Descripció de la situació actual i necessitats del col·lectiu jove.** El qüestionari de l'EJC està orientat a oferir una descripció de la situació de les persones joves i de les seves necessitats, per tal de fomentar la formulació d'intervencions adreçades a facilitar el seu assoliment.
- **Descripció de l'evolució del col·lectiu jove.** L'informe ofereix una comparativa entre 2017 i 2022 a partir dels resultats de les dues darreres EJC.
- **Anàlisi de les desigualtats socials intrageneracionals.** L'informe explora la matriu de dades tenint en compte les principals variables de desigualtat social (com la classe social, el sexe, el territori o la nacionalitat) i analitza quin impacte tenen sobre les seves oportunitats i recursos dels i les joves.
- **Identificació de trajectòries de transició.** A partir de les preguntes retrospectives sobre la trajectòria educativa, laboral i, en menor mesura, domiciliària, l'informe general analitza les diferents transicions de les persones joves a la vida adulta, els obstacles que s'han trobat i l'impacte d'aquests en la seva trajectòria. L'informe reconstrueix aquestes trajectòries particulars i ofereix una anàlisi integrada de les diferents transicions que conformen la joventut.

- **Avaluació general de les polítiques socials.** L'informe general de l'EJC permet fer una avaluació general de la capacitat de les polítiques socials per incidir en la situació de les persones joves, ja que aquesta és el resultat de la interacció de diferents elements, entre els que s'hi compten, de forma significativa, les polítiques i els programes socials. A més, l'informe general analitza directament algunes polítiques, com les transferències monetàries de l'administració o la utilització i l'impacte de les beques als estudis. En termes generals, l'informe permet aproximar-se al pes que tenen els diferents agents proveïdors de benestar (el mercat, l'Estat i la família) en la situació de les persones joves.

Els objectius teòrics –substantius– de l'informe es troben ressenyats en cadascun dels capítols que el conformen.

1.3. Estructura de l'informe

L'informe general de l'EJC de 2022 s'estructura en tres volums. En el primer, s'expliquen la situació general de la joventut i els objectius de l'estudi (capítol 1), es presenta l'instrument de d'anàlisi –és a dir, l'Enquesta a la joventut de Catalunya– (capítol 2) i s'ofereix una síntesi del perfil demogràfic de la joventut (capítol 3). A continuació, la publicació se centra en les anomenades “transicions a la vida adulta”, analitzades a través dels àmbits de l'educació (capítol 4), la relació amb l'activitat laboral (capítol 5) i la família/emancipació (capítol 6). També s'analitza, més enllà de la lògica de transició, l'habitatge on viuen les persones joves (capítol 7). El volum es tanca amb un capítol (8) dedicat a analitzar transversalment els aspectes tractats als capítols anteriors.

Al segon volum s'analitzen els aspectes no materials de la situació de les persones joves: les seves pràctiques i els consums culturals i d'oci (capítol 1), el seu estat de salut (capítol 2), les seves actituds i els comportaments en relació amb la participació (capítol 3) i les seves pràctiques lingüístiques (capítol 4). Igual que al volum anterior, el darrer capítol (5) analitza transversalment les temàtiques tractades per separat en els capítols.

Al tercer volum s'analitzen les diferències i desigualtats que es donen en tots els àmbits estudiats en els capítols precedents (tant del primer com del segon volum) a partir de quatre variables clàssiques d'estructuració social: el gènere (capítol 1), la classe social (capítol 2), l'origen geogràfic (capítol 3) i el territori (capítol 4), així com les desigualtats en matèria d'ingressos i despeses (capítol 5). A continuació (capítol 6), es fa una anàlisi transversal de les dades dels capítols anteriors.

2. L'Enquesta a la joventut de Catalunya 2022

2.1. Antecedents

L'Enquesta a la joventut de Catalunya (EJC) és una estadística oficial de la Generalitat de Catalunya que té per objectiu conèixer la situació i les necessitats de la població jove resident a Catalunya. L'EJC de 2022 (EJC22) és la cinquena edició de l'EJC des que aquesta esdevingué una estadística oficial l'any 2002. Anteriorment, s'havien realitzat les edicions de 1985, 1990 i 1998.

L'execució i difusió de l'EJC és responsabilitat del Departament de Drets Socials, mitjançant l'Observatori Català de la Joventut (OCJ) de l'Agència Catalana de la Joventut. L'EJC de 2002 (EJC02) fou la primera edició de l'enquesta realitzada en col·laboració amb l'Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat), institució encarregada des de llavors de la revisió del qüestionari, el disseny i l'extracció mostral, i la ponderació i elevació de la mostra. Les successives edicions de l'enquesta estan recollides al Programa Anual d'Actuació Estadística.

L'EJC02 se centrà en les persones joves residents a Catalunya d'entre 15 i 29 anys i establí les bases del qüestionari actual, en què destaca la presència de dues bateries de preguntes retrospectives (sobre qüestions educatives, laborals i familiars) que permeten reconstruir la trajectòria de les persones joves en aquests àmbits. Aquesta mirada permet analitzar no només la situació de les persones joves, sinó també els processos a través dels quals hi han arribat.

En l'EJC de 2007 (EJC07) es va realitzar una modificació en l'univers mostral, que es va ampliar fins als 34 anys per tal d'incloure una part de la població que encara no havia completat la seva transició juvenil. Igualment, per tal d'adaptar l'EJC als requeriments de l'estadística oficial, el disseny mostral va incorporar els àmbits del pla territorial de Catalunya.

Entre 2002 i 2012, l'EJC es va fer a través d'una enquesta presencial realitzada a la llar de la persona entrevistada. L'EJC17 es va realitzar a través d'una enquestació multicanal: la persona entrevistada va poder decidir si responia l'enquesta presencialment, per telèfon o per internet. A l'EJC17 també es va introduir, al disseny mostral, l'àmbit territorial del Penedès.

Finalment, en l'edició de 2022 s'ha eliminat la possibilitat de fer l'enquesta presencialment, i s'ha mantingut l'opció telefònica i en línia. Igualment, s'ha simplificat la bateria de preguntes sobre la trajectòria familiar.

2.2. Ús de l'EJC

Les dades de l'EJC nodreixen una àmplia diversitat d'estudis i estadístiques, entre els quals destaquen els següents:

- **Tabulació de les dades.** Explotació de les principals dades de l'EJC creuades per les següents variables independents: el sexe, el grup d'edat i l'àmbit del pla territorial. Es tracta d'una explotació estadística sense cap interpretació de les dades. L'OCJ és l'encarregat de definir i executar el Pla de tabulació. El document es pot trobar a la pàgina web de l'OCJ (www.gencat.cat/joventut/observatori).
- **Actualització del Slocj.** El Sistema d'indicadors sobre la joventut de Catalunya de l'Observatori Català de la Joventut (Slocj) és una estadística oficial de la Generalitat de Catalunya gestionada per l'Observatori. A partir de 137 indicadors clau provinents de diverses fonts, permet fer el monitoratge de l'evolució de la situació de la realitat juvenil i les polítiques de joventut. Una de les principals fonts per actualitzar el Slocj és l'EJC. El Slocj, integrat pel Sistema d'indicadors sobre la realitat juvenil (Sljove) i el Sistema d'indicadors sobre les polítiques de joventut (Slpol) es pot consultar a la pàgina web de l'OCJ.
- **Informe general.** L'informe general consisteix en una anàlisi exhaustiva de la matriu de dades de l'EJC, elaborada per diferents especialistes temàtics de diverses universitats catalanes. Es tracta de la publicació que esteu llegint. L'informe forma part de la col·lecció *Estudis* de la Direcció General de Joventut; igualment, també s'edita un resum dels principals resultats de l'informe dins la col·lecció *Aportacions* de la Direcció General de Joventut. Ambdues publicacions són electròniques i es poden consultar a la pàgina web de l'OCJ.
- **Informes territorials.** Informes sobre la realitat juvenil de cadascun dels àmbits del pla territorial de Catalunya (Metropolità, Penedès, Comarques Gironines, Alt Pirineu i Aran i Ponent, Penedès, Comarques Centrals, Camp de Tarragona i Terres de l'Ebre). Per raons tècniques i pressupostàries, els àmbits de Ponent i de l'Alt Pirineu i Aran han hagut de ser agrupats en la mostra i, per tant, es farà un únic informe sobre ambdós territoris.
- **Informes específics.** Explotacions *ad hoc* de la matriu sobre qüestions que no han pogut ser tractades en l'informe general.
- **Cessió de la matriu.** El fitxer de microdades de l'EJC es posa a disposició de les administracions públiques i de la comunitat investigadora per a l'elaboració d'informes i anàlisis sobre la realitat juvenil de la joventut catalana. La cessió pot sol·licitar-se des de la pàgina web de l'OCJ.

2.3. Característiques de l'EJC22

2.3.1. Fitxa tècnica

A continuació, es presenten les principals característiques tècniques de l'EJC22. En les seccions posteriors se'n proporciona informació més detallada.

- Àmbit geogràfic: Catalunya
- Univers: població de 15 a 34 anys resident a Catalunya
- Mostra: 3.600 individus (mostra teòrica) / 3.665 (mostra final)
- Tipus de mostreig: mostra estratificada per àmbit del pla territorial i per municipis
- Tipus de mostra: nominal (mostreig aleatori simple)
- Tipus d'entrevista: segons elecció de la persona entrevistada: telefònica o per internet
- Treball de camp: del 7 de gener al 24 de juliol de 2022
- Error mostral: $\pm 1,63\%$. Tots els errors han estat calculats amb un nivell de confiança del 95% (2 sigmes) i una $p = q = 0,5$

2.3.2. Tipus de preguntes

Les preguntes que conformen el qüestionari de l'EJC22 són sobre qüestions objectives i se centren en el present. Tot i això, també hi ha algunes subjectives (es demana una valoració o projecció a la persona entrevistada) i sobre el passat, educatiu, laboral i familiar del jove.

Les preguntes retrospectives són una manera ràpida i econòmica d'obtenir informació de tipus panel. Les principals limitacions d'aquesta opció són tres: en primer lloc, únicament aquests tres blocs de preguntes permeten resseguir l'evolució de l'individu (a diferència d'una enquesta tipus panel, en què totes o bona part de les preguntes es repeteixen cada any). En segon lloc, la informació recollida de manera retrospectiva és menys fiable, ja que la persona entrevistada ha de remuntar-se al passat (sovint llunyà) per tal de respondre. Finalment, algunes persones entrevistades, de manera inconscient, poden, en el moment de respondre, reconstruir el passat a partir del present i donar una resposta esbiaixada.

Per evitar, en la mesura del possible, els dos darrers inconvenients, cal que les preguntes siguin sobre aspectes senzills de recordar, d'una banda, i objectius, de l'altra, característiques que compleixen les preguntes retrospectives de l'EJC.

2.3.3. Continguts i estructura del qüestionari

Els blocs temàtics del qüestionari de l'EJC22 són els següents:

- Dades sociodemogràfiques de la persona entrevistada i dels seus progenitors
- Educació
- Activitat laboral
- Mobilitat quotidiana
- Emancipació i família
- Habitatge
- Oci i cultura
- Serveis o programes per a joves
- Satisfacció amb la vida
- Llengua
- Situació econòmica
- Participació social i política
- Salut, risc i benestar
- Ingressos

Pot consultar-se la totalitat del qüestionari a la pàgina web de l'OCJ.

En relació amb el qüestionari de l'EJC17, en l'edició de 2022 s'han realitzat els canvis següents:

- **Preguntes eliminades.** Degut, principalment, a l'escassa significació estadística dels resultats, al qüestionari de 2022 s'han eliminat algunes preguntes incloses al de 2017. Els principals canvis han sigut els següents: s'ha eliminat el bloc d'agressions i amenaces, s'han eliminat les preguntes sobre serveis públics aliens a l'Agència Catalana de la Joventut, s'ha simplificat el bloc de preguntes sobre la trajectòria familiar i habitacional, i s'ha eliminat el bloc de principals problemàtiques personals i de país.
- **Preguntes afegides.** Per contra, s'han introduït un seguit de preguntes noves. Les principals novetats temàtiques són les següents: activitats extraescolars realitzades durant la infantesa, situació de parella de les persones que no viuen en parella, afectació de la COVID-19, ús i valoració dels casals d'estiu, religiositat, i índex OMS-5 de benestar.

2.3.4. Mètode d'enqestació

Les EJC anteriors a 2002 van ser enquestes presencials realitzades a la llar de l'individu. En l'edició de 2017, es va fer el pas de permetre a la persona enquestada escollir el mètode

d'enquestació: presencial, telefònic o en línia. Es va fer, prèviament, un pilot per validar la solidesa del mètode telefònic, que, per la llargada del qüestionari, era el que més dubtes generava. Un cop finalitzada l'enquesta, es va encarregar al grup de recerca Research and Expertise Centre for Survey Methodology (RECSM), de la Universitat Pompeu Fabra, que analitzés els possibles biaixos en els resultats de l'enquesta degut al mètode d'enquestació, i l'anàlisi va validar la solidesa de la metodologia emprada en aquella edició.

En l'edició de 2022, s'ha fet un pas més i s'ha eliminat la presencialitat de l'enquesta, que va ser el mètode menys escollit en l'edició de 2017 i que tenia dues implicacions importants: d'una banda, encaria el treball de camp i, de l'altra, condicionava el disseny mostral: en eliminar-se la presencialitat de l'enquesta, el disseny mostral no cal que prengui els municipis com a unitats de primera etapa en l'estratificació de la mostra, sinó que aquesta se centra únicament en els àmbits del pla territorial.

2.3.5. Univers de l'estudi i grandària mostral

L'univers està format per la població de 15 a 34 anys d'edat resident a Catalunya, que representa un total de 1.722.069 persones, segons les dades del Padró continu d'habitants amb data 1 de gener de 2020.¹ La unitat de mostreig és la persona d'edat compresa entre 15 i 34 anys resident a Catalunya. La mostra inicial està formada per 3.600 individus per tal d'obtenir submostres representatives per àmbits del pla territorial de Catalunya.

2.3.6. Disseny mostral

Variables d'estratificació i selecció de la mostra

Una enquesta representativa de la població de Catalunya ha de tenir en compte l'heterogeneïtat de la distribució dels seus habitants. En aquest sentit, el disseny mostral defineix una selecció d'individus utilitzant dues variables d'estratificació: l'àmbit territorial (segons el Pla territorial de Catalunya) i la grandària de població del municipi. Seguidament, es descriuen les dues variables d'estratificació utilitzades:

- **Àmbit territorial.** Segons el pla territorial de Catalunya, aquesta es divideix en els següents àmbits territorials: Alt Pirineu i Aran, Ponent, Metropolità, Penedès, Camp de Tarragona, Comarques Centrals, Comarques Gironines i Terres de l'Ebre. Per qüestions tècniques i pressupostàries, l'Alt Pirineu i Aran i l'àmbit de Ponent han estat agrupats en el disseny mostral.
- **Grandària de municipi.** Els estrats de la variable grandària de municipi utilitzats en l'àmbit de l'estadística oficial són els següents: fins a 2.000 habitants, de 2.001 a 10.000 habitants, de 10.001 a 50.000 habitants, més de 50.000 habitants, i la ciutat de Barcelona.

¹ En el moment de fer el disseny i l'extracció mostral, aquestes eren les dades més actualitzades disponibles.

TAULA 2.1. Població de 15 a 34 anys i nombre de persones a entrevistar segons àmbit territorial i grandària municipal. Catalunya, 2020

Àmbit territorial	Grandària del municipi	N. municipis	N. joves	N. mostra
Metropolità	Barcelona	1	403.928	470
Metropolità	Més de 50.000	16	421.233	490
Metropolità	De 2.001 a 10.000	64	64.186	75
Metropolità	De 10.001 a 50.000	50	230.549	268
Comarques Gironines	Fins a 2.000	148	18.008	41
Comarques Gironines	De 2.001 a 10.000	40	35.472	80
Comarques Gironines	De 10.001 a 50.000	19	90.285	204
Comarques Gironines	Més de 50.000	1	26.355	59
Camp de Tarragona	Fins a 2.000	86	8.320	28
Camp de Tarragona	De 2.001 a 10.000	24	21.952	73
Camp de Tarragona	De 10.001 a 50.000	6	29.988	100
Camp de Tarragona	Més de 50.000	2	54.610	182
Terres de l'Ebre	Fins a 2.000	33	4.725	50
Terres de l'Ebre	De 2.001 a 10.000	15	14.690	154
Terres de l'Ebre	De 10.001 a 50.000	4	16.854	177
Ponent i Alt Pirineu i Aran*	Fins a 2.000	188	18.957	77
Ponent i Alt Pirineu i Aran	De 2.001 a 10.000	33	30.254	123
Ponent i Alt Pirineu i Aran	De 10.001 a 50.000	4	13.916	57
Ponent i Alt Pirineu i Aran	Més de 50.000	1	31.098	126
Comarques Centrals	Fins a 2.000	92	7.122	32
Comarques Centrals	De 2.001 a 10.000	42	37.770	167
Comarques Centrals	De 10.001 a 50.000	5	25.102	111
Comarques Centrals	Més de 50.000	1	16.582	73
Penedès	Fins a 2.000	30	4.990	19
Penedès	De 2.001 a 10.000	29	21.413	82
Penedès	De 10.001 a 50.000	12	59.831	229
Penedès	Més de 50.000	1	13.879	53
Catalunya	-	947	1.722.069	3.600

Font: Padró continu d'habitants (Idescat)

Un cop presa la decisió sobre la distribució de la mostra, s'ha fet la selecció de les unitats mostrals. Dins de cada estrat (format pel creuament de les variables "àmbit territorial" i "grandària de municipi"), s'han seleccionat, mitjançant un mostreig aleatori simple, els individus que conformen la mostra. L'edat de les persones que conformen la mostra s'ha calculat a partir de la data d'extracció de la mostra.

Finalment, s'han seleccionat tres substituïts per a cada un dels individus titulars. Els substituïts han sigut seleccionats dins del mateix àmbit del pla territorial, d'un municipi del mateix grup de grandària que el titular i amb les mateixes característiques demogràfiques: sexe, edat (grup quinquennal) i nacionalitat (espanyola/no espanyola).

La mostra s'ha extret del Registre de població de Catalunya a 1 de novembre de 2021.

Error mostral segons l'àmbit territorial

A continuació, es detalla l'error mostral de cada àmbit territorial.

TAULA 2.2. Error mostral segons l'àmbit del pla territorial

Àmbit territorial	Error
Metropolità	2,7
Comarques Gironines	5
Camp de Tarragona	5
Terres de l'Ebre	5
Ponent i Alt Pirineu i Aran	5
Comarques Centrals	5
Penedès	5
Total	1,63

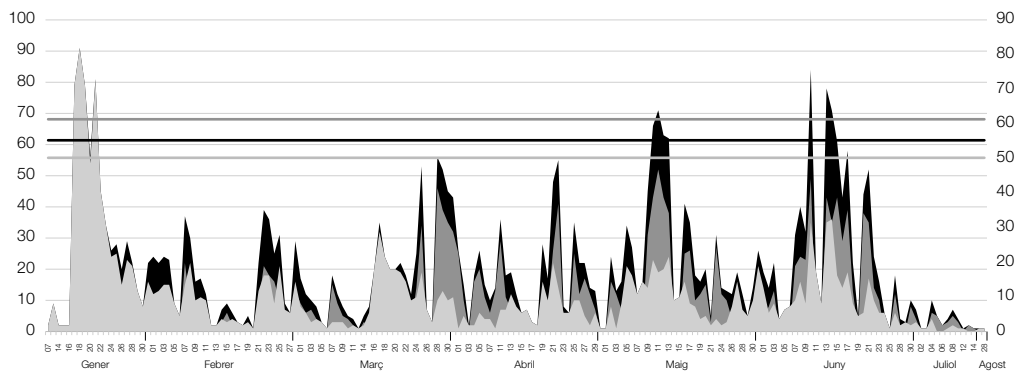
Font: Idescat

2.3.7. Treball de camp

El treball de camp va ser realitzat per l'empresa DYM Market Research. La prova pilot de l'enquesta (test integral del qüestionari) es va realitzar entre el 15 i el 22 de desembre de 2021, i el treball de camp es va fer entre el 7 de gener i el 24 de juliol de 2022.

En primer lloc, es va enviar una carta a les persones seleccionades per formar part de la mostra en què se'ls demanava respondre l'enquesta i se'ls proporcionava una adreça electrònica i una contrasenya per respondre l'enquesta en línia, si així ho desitjaven. Al cap de deu dies d'haver enviat la carta, es va enviar una segona carta i, si es disposava de l'adreça de correu electrònic, un missatge a les persones que no havien completat o iniciat l'enquesta en línia. Al cap de cinc dies, es van iniciar les trucades telefòniques. Es disposava del número de telèfon de totes les persones de la mostra, tot i que una part d'aquests contactes no estaven actualitzats. A partir del 16 de març, es va activar la primera submostra de persones substituïdes, a partir del mateix protocol que el de les persones titulars. Es van activar fins a quatre submostres de persones substituïdes fins completar l'enquestació el 24 de juliol.

GRÀFIC 2.1. Cronograma de compleció d'enquestes segons mètode d'enquestació

Font: Informe del treball de camp (DYM Market Research)

Com a resultat d'aquest procés, es va aconseguir contactar i entrevistar 1.304 persones titulars (34,6% de la mostra) o bé algun dels seus quatre substituïts (65,4%).

2.3.8. Preparació de la matriu

L'empresa adjudicatària va fer la codificació de les preguntes obertes i la depuració de la base de dades entre el juliol i el novembre de 2022. Les tasques de depuració van consistir en comprovar la coherència de les dades, verificar tots els filtres per tal de garantir que les respostes coincideixin amb les característiques previstes en el disseny del qüestionari, revisar els formats i recodificar les categories d'algunes variables obertes.

La matriu depurada va ser entregada a l'Idescat, que va fer el calibratge de les dades perquè el factor d'elevació s'ajustés a les dades poblacionals oficials provinents d'una font externa. D'acord amb això, les dades poblacionals que s'han pres com a referència són les del Padró municipal d'habitants, actualitzat a 1 de gener de 2021, referents al sexe, el grup d'edat i la nacionalitat de l'individu; i les dades de l'*Enquesta de població activa* del 1r trimestre de 2022 referents al nivell d'estudis màxim finalitzat de l'individu.

Un cop finalitzat el calibratge, l'Idescat va entregar la matriu de dades a l'OCJ. A partir d'aquí, l'empresa adjudicatària va executar l'explotació bàsica dels resultats de l'EJC a partir del disseny elaborat per l'OCJ. Aquesta explotació és preceptiva per a totes les estadístiques oficials i el document on es troben recollits aquests resultats pot consultar-se a la pàgina web de l'OCJ. Paral·lelament, l'OCJ va iniciar els passos perquè es pogués fer l'estudi sociològic que ha donat lloc a aquesta publicació.

2.4. L'informe general de l'EJC22

La matriu de dades definitiva de l'EJC22 va ser entregada per l'OCJ als coordinadors dels tres blocs temàtics que conformen aquest informe. Aquestes persones formen part dels grups de recerca universitaris que van guanyar el concurs per elaborar l'informe. El llistat i una breu presentació dels investigadors i de les investigadores que han realitzat aquest informe es pot consultar al final de la publicació.

Aquestes persones van proposar i consensuar amb l'OCJ un pla d'explotació de les dades i, un cop rebuda la matriu, van elaborar els capítols que conformen l'informe, que té l'estructura explicada al capítol 1, dissenyada per assolir els objectius de l'informe també ressenyats al capítol anterior.

Els coordinadors de l'informe van consensuar la utilització d'un seguit de variables independents o explicatives per analitzar els resultats de l'enquesta.

TAULA 2.3. Variables independents utilitzades per a l'anàlisi dels indicadors clau

Tipus de variable	Variable	Categories
Variables demogràfiques	Grup d'edat	De 15 a 19 anys / De 20 a 24 anys / De 25 a 29 anys / De 30 a 34 anys
	Sexe	Homes / Dones
	Lloc de naixement	Nascuts a Catalunya o la resta d'Espanya / Nascuts a Catalunya o la resta d'Espanya amb els pares nascuts a l'estranger / Nascuts a l'estranger
Variables d'origen social (de la família d'origen)	Nivell d'estudis finalitzats més alt	Primaris / Secundaris / Superiors
	Categoria socioprofesional més alta	Ocupacions directives i gerencials / Ocupacions tècniques i professionals / Ocupacions mitjanes / Ocupacions elementals
	Llengua d'origen	Català / Tant català com castellà / Castellà / Altres llengües o combinacions
Variables territorials	Grau d'urbanització del municipi de residència	Urbà / Semiurbà / Rural

Font: elaboració pròpia

3. Perfil demogràfic de la joventut catalana: la consolidació d'un nou cicle

Francesc Valls Fonayet

3.1. Introducció

L'Enquesta a la joventut de Catalunya (EJC) és, des de la seva posada en marxa, la principal font d'informació per a l'anàlisi de la realitat juvenil a Catalunya. Ho és per diversos motius i en volem citar dos: a) per la seva mida mostral, que garanteix unes estimacions poblacionals precises, i b) per la diversitat d'àmbits que s'hi inclouen: l'EJC22 aborda la formació, el treball, l'emancipació i l'habitatge, la salut, la família, la participació o els ingressos de les persones joves, entre molts altres aspectes.

En certs àmbits, com el demogràfic, tenim l'avantatge de disposar també de les dades poblacionals obtingudes a partir dels registres oficials, com el padró de població (que ofereix informació del sexe, l'edat, la nacionalitat i el lloc de naixement), el padró d'habitants residents a l'estranger, els registres de mortalitat del Departament de Salut i els registres de naixements a partir de les butlletes del Registre Civil.

Per això, abans d'iniciar el recorregut pels diversos capítols que componen l'EJC de l'any 2022, creiem que val la pena dedicar aquest espai inicial a contextualitzar les característiques més rellevants de la joventut catalana, des del punt de vista demogràfic. A grans trets, s'està consolidant l'entrada a un nou cicle demogràfic que s'ha anat bastint en les darreres dècades i que es caracteritza, principalment, per la pèrdua de pes demogràfic de la joventut a Catalunya (que depèn cada vegada més dels fluxos migratoris), per la davallada progressiva de la fecunditat entre les dones joves i, finalment, per una reducció de les taxes de mortalitat (més intensa en alguns tipus de causes, com els accidents de trànsit, però encara amb camí a recórrer en altres, com els suïcidis).

Aprofitem per comentar tres breus apunts tècnics. El primer és que definim les persones joves a partir de la seva edat cronològica, dins dels marges de 15 a 34 anys. El segon és que totes les dades tractades són les més recents que existeixen el mes de març de 2023, que és la data de tancament d'aquest capítol. Majoritàriament corresponen a l'1 de gener de l'any 2022, si bé en alguns paràmetres de salut hem hagut d'anar més enrere en el temps per disposar de la dada més recent. Produir dades de qualitat requereix un temps prudencial i,

malgrat que preferiríem poder donar informació instantània de la realitat juvenil, és preferible basar l'evidència científica en informació confiable. El tercer és que en totes les dimensions hem volgut adoptar una perspectiva temporal per tal de captar l'evolució dels indicadors. De manera habitual hem agafat com a referència la darrera dècada, si bé a vegades hem trobat convenient utilitzar un marc temporal més curt mentre que en altres ocasions, com en el cas dels indicadors que evolucionen de manera lenta, hem ampliat aquest horitzó.

3.2. Volum demogràfic de la població jove i pes en l'estructura de la població

L'1 de gener de l'any 2022 a Catalunya hi havia empadronats 1.737.382 individus de 15 a 34 anys (890.442 homes i 846.940 dones), que representaven el 22,3% de la població catalana. Són unes 100.000 persones joves més que l'any 2017, però 135.000 menys que l'any 2012. Es constata, per tant, que els registres actuals ja estan lluny dels màxims històrics: entre els anys 2003 i 2010 es va arribar a superar la barrera dels 2 milions de persones joves, que representaven tres de cada deu habitants de Catalunya.

La rellevància demogràfica de la joventut està minvant i, si no hi ha un intens creixement migratori que ho compensi, en els propers anys tant el nombre de persones joves com el percentatge sobre el total de la població continuaran decreixent. Com a dada il·lustrativa, l'any 2022 cap de les cohorts que van dels 15 als 34 anys d'edat es troba entre les vint-i-cinc més poblades de Catalunya (la que més és la cohort de 34 anys, que és la vint-i-vuitena), mentre que l'any 2012 n'hi havia set (de les quals tres entre les deu primeres) i l'any 2002 n'hi havia tretze (aquell any, les nou cohorts d'edat més poblades de Catalunya es trobaven en la franja juvenil).

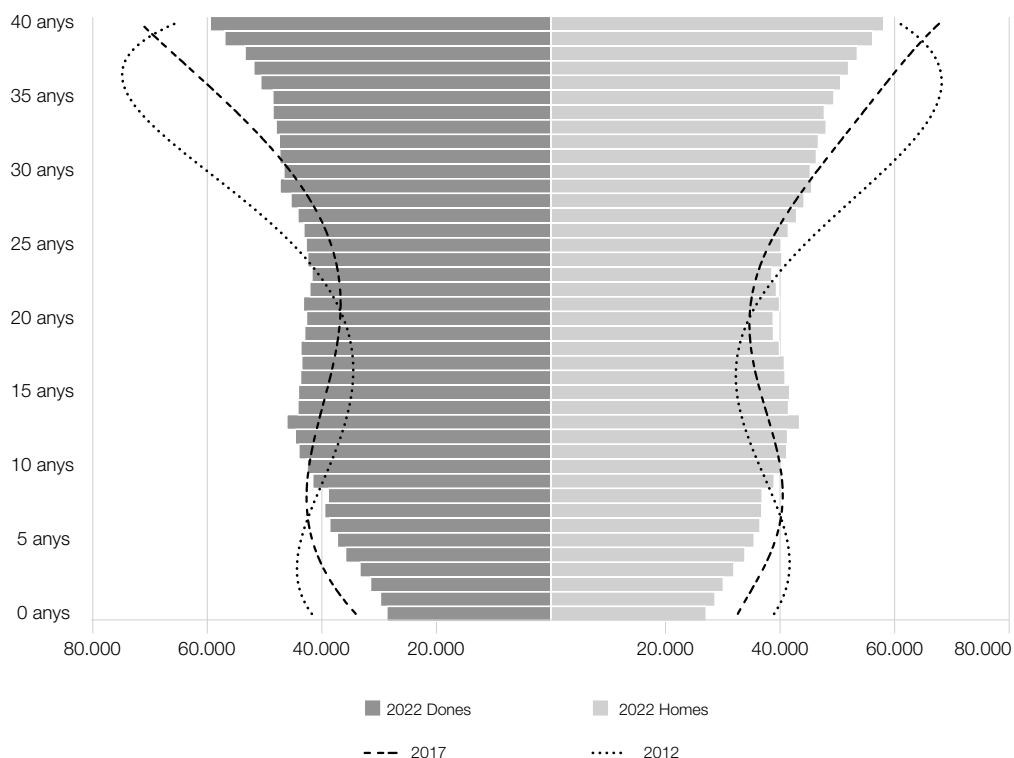
Per ajudar a explicar aquesta evolució decreixent, el gràfic 3.1 mostra les piràmides de població de Catalunya per als anys 2012, 2017 i 2022 (i focalitzades entre els 0 i els 40 anys d'edat per facilitar-ne la visualització). Hi veiem que les franges adultes de la població juvenil s'han anat buidant de manera intensa. Per exemple, l'any 2012 la franja de 30 a 34 anys estava formada per 652.146 persones, l'any 2017 va baixar a 492.845 persones i el 2022 encara s'ha reduït més: 471.798 persones (el mínim històric en el que portem de segle). En total, en aquests deu anys aquesta franja ha perdut més de 180.000 individus. El motiu és que la nombrosa cohort de població nascuda en ple augment de la natalitat de finals de la dècada de 1960 i de la dècada de 1970 (i a la qual s'hi va sumar posteriorment bona part de l'onada migratòria de la dècada del 2000) ja ha abandonat definitivament l'edat juvenil. Aquesta cohort ha estat substituïda progressivament per les cohorts nascudes durant la dècada de 1980 i de 1990 (en ple cicle, encara vigent, de caiguda de la fecunditat), que són molt menys nombroses. La comparativa temporal és conclouent: en dues dècades, el percentatge que les persones joves representen sobre el total de població ha caigut en 8,1 punts (del 30,4% l'any 2001 al 22,3% l'any 2022), i només entre els anys 2010 i 2022 el nombre absolut de persones joves a Catalunya s'ha reduït en 263.000 individus (22.000 cada any, de mitjana).

A més, la part inferior de la piràmide permet entreveure que, de cara al futur, aquest des poblament juvenil que caracteritza el nou cicle demogràfic no només es consolidarà sinó

que s'intensificarà. Per exemple, d'aquí a 5 anys la cohort dels 471.798 individus que ara tenen entre 30 i 34 anys haurà sortit de l'etapa juvenil i serà reemplaçada per una cohort força menys nombrosa, la dels 428.860 individus que ara tenen entre 10 i 14 anys.

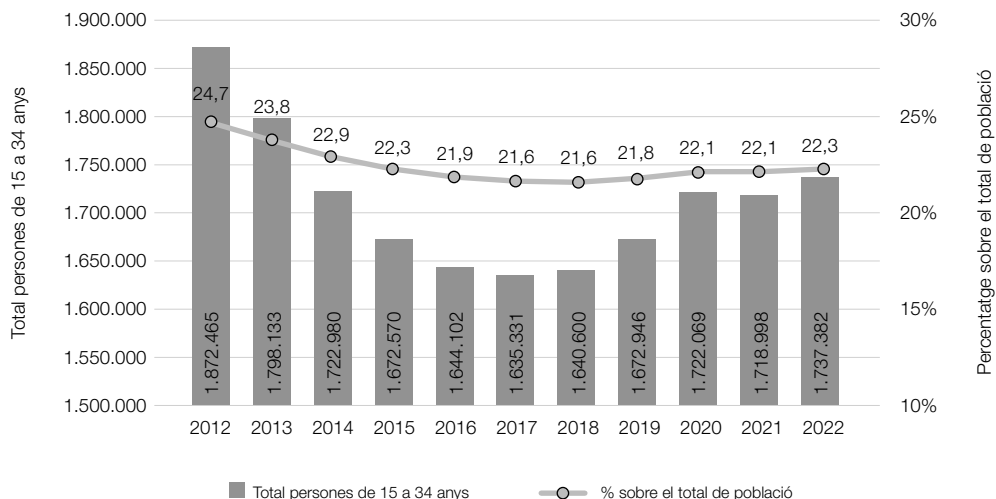
Només un matís, d'una magnitud modesta, ha aconseguit atenuar provisionalment aquesta tendència demogràfica. Actualment estan entrant a l'etapa juvenil els i les adolescents nascuts a cavall de les dècades de 2000 i 2010, època en què la progressiva davallada de la fecunditat es va compensar parcialment per un lleuger repunt de la natalitat (perquè el nombrós grup de dones nascudes durant les dècades de 1960 i 1970 va arribar a l'edat reproductiva). Com veiem al gràfic 3.1, això es tradueix en un major volum de població a les primeres cohorts juvenils, a partir dels 15 anys, tant en comparació amb la piràmide de l'any 2017 com amb la de l'any 2012. El gràfic 3.2 mostra que això ha aconseguit frenar momentàniament el decreixement poblacional juvenil i està permetent que, almenys durant uns anys, tant el nombre de persones joves com el percentatge sobre el total de població tornin a créixer lleugerament. De fet, el 60% d'aquest creixement poblacional entre els anys 2017 i 2022 s'ha focalitzat en aquesta franja de menor edat.

GRÀFIC 3.1. Piràmide de població (de 0 a 40 anys). Catalunya, 2012, 2017 i 2022.
Nombre de persones

Font: Padró municipal d'habitants (Idescat)

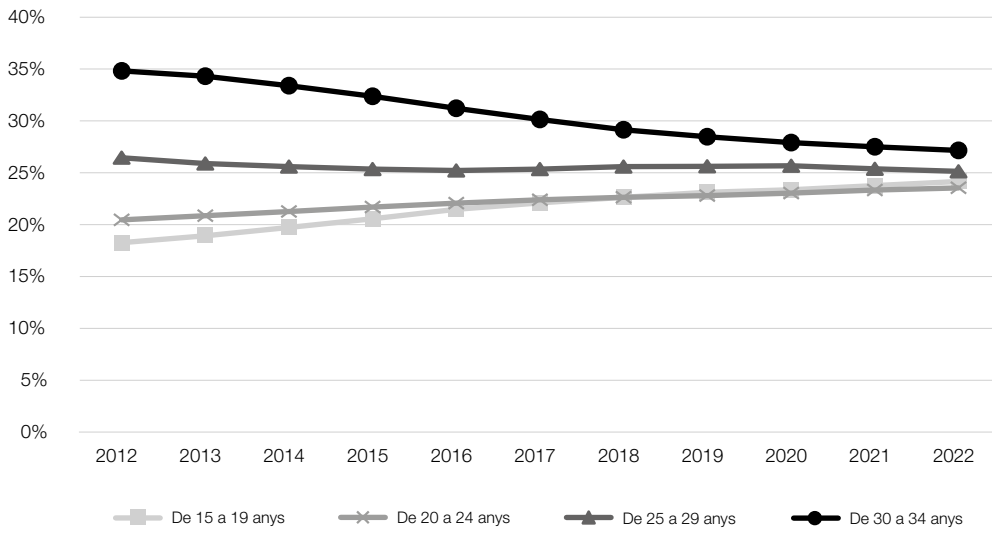
GRÀFIC 3.2. Població jove i percentatge sobre el total de la població. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2012-2022. Nombre i percentatge

Font: Padró municipal d'habitants (Idescat)

A més de la davallada poblacional, un altre component d'aquest nou cicle demogràfic és la convergència dels volums poblacionals de les diverses franges d'edat (gràfic 3.3). El 2022, malgrat que la major part de la població juvenil encara es troba a la franja de 30 a 34 anys (27,1%), un element característic de les darreres dècades, la tendència és decreixent. Així, és un registre substancialment inferior al de fa deu anys (34,8%, l'any 2012). En un sentit oposat, el percentatge de persones de 15 a 19 anys no ha deixat de créixer en aquests anys, passant del 18,3% l'any 2012 al 24,2% l'any 2022. En conseqüència, com que la major pèrdua de població juvenil s'ha donat en les franges d'edat més altes i, en canvi, els petits guanys s'han produït en les franges més baixes, s'ha aturat l'envelliment de la joventut catalana (és a dir, la concentració de la major part de la població juvenil a la franja d'edat més adulta) que va ser característic a partir del canvi de segle.

GRÀFIC 3.3. Proporció de la població jove sobre el total de població, segons edat quinquennal. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2012-2022. Percentatge

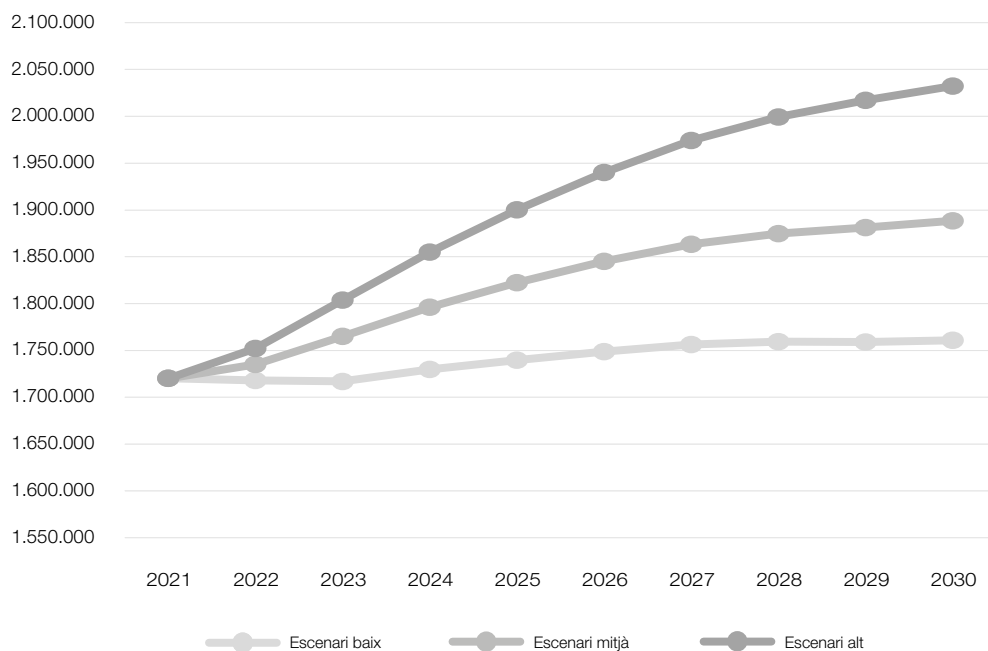

Font: Padró municipal d'habitants (Idescat)

3.3. Projeccions de població juvenil en el futur

Com diem, la tendència dels darrers anys ens fa preveure una progressiva reducció del nombre de persones joves a mitjà i llarg termini: les noves generacions que entraran a la joventut no seran suficientment nombroses per compensar les que en surten. Tan sols el panorama a més curt termini (gràfic 3.4), que encara està definit per l'entrada a l'etapa juvenil de la cohort nascuda durant la dècada del 2000 (filla dels i les baby boomers), encara garanteix una tendència momentània a l'alça: el volum de població jove hauria de créixer d'aquí al 2030 en unes 168.407 persones, segons l'escenari mitjà previst per l'Idescat (40.716 persones segons l'escenari baix i 312.284 segons l'escenari alt).

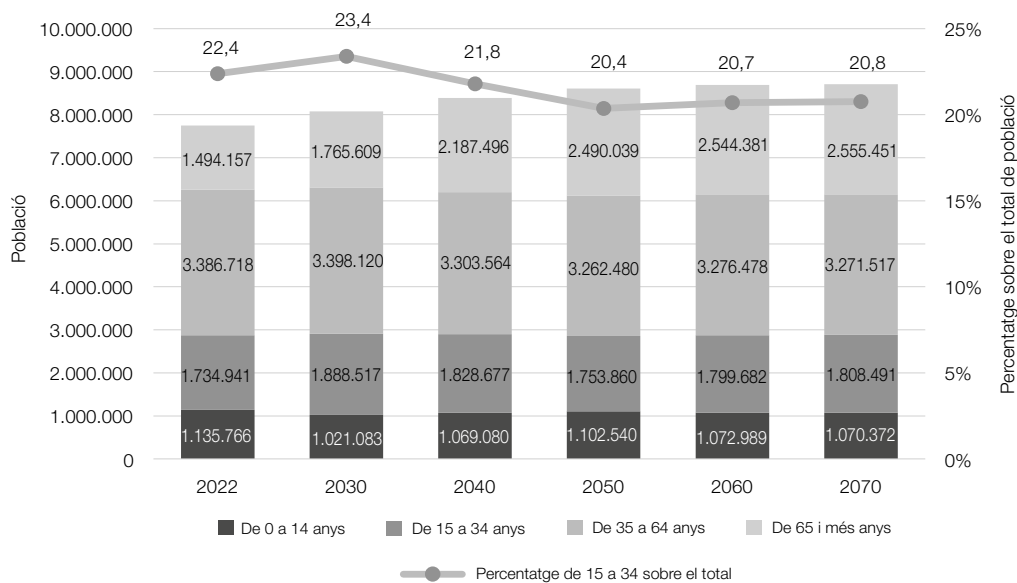
GRÀFIC 3.4. Projectió de la població jove segons escenari. Base 2021. Catalunya, 2021-2030. Nombre de joves

Font: Projeccions de població (base 2021) (Idescat)

En canvi, a mitjà i llarg termini (gràfic 3.5) la població jove contribuirà ben poc al futur creixement demogràfic de Catalunya, que vindrà acompanyat d'un envelliment poblacional progressiu. Per exemple, l'escenari mitjà estima que a partir de l'any 2040 a Catalunya ja hi haurà més persones de 65 anys i més que no pas persones joves.

GRÀFIC 3.5. Projectió de població (escenari mitjà) segons grups d'edat. Base 2021. Catalunya, 2022, 2030, 2040, 2050, 2060 i 2070

Font: Projeccions de població (base 2021) (Idescat)

3.4. Distribució geogràfica de les persones joves

3.4.1. La distribució per àmbits territorials

Catalunya presenta un marcat desequilibri territorial en molts àmbits, entre els quals la manera com la població es distribueix arreu del país. Això es reproduïx també quan ens centrem en les persones joves. L'any 2022 gairebé dues de cada tres persones joves viuen a l'àmbit Metropolità (64,6%). Davant d'aquesta magnitud, la resta d'àmbits territorials tenen una presència molt més testimonial: les Comarques Gironines són el segon àmbit amb més presència de persones joves (10%), seguides del Camp de Tarragona (6,7%), del Penedès (6%), de les Comarques Centrals (5,1%) i de Ponent (4,6%). Al costat oposat tanquen la llista les Terres de l'Ebre (2,1%) i l'Alt Pirineu i Aran (0,9%), que són els àmbits amb els registres més magres.

Aquesta distribució dels pesos és força proporcional a la que també es dona per al conjunt de la població. Per avaluar-ho amb més detall, la taula 3.1 mostra el volum de població de 15 a 34 anys de cada àmbit territorial i el percentatge que aquest registre representa sobre el total de la població de l'àmbit territorial.

Els àmbits amb una major presència relativa de persones joves són l'Àmbit Metropolità (22,7%), les Comarques Gironines (22,3%) i Ponent (21,7%), mentre que les Terres de l'Ebre

(20,3%) i el Penedès (20,9%) tenen els percentatges més baixos. Aquesta distribució s'ha anat mantenint de manera força estable en les darreres dècades, si bé les distàncies són prou properes per possibilitar certs canvis de posició amb el pas del temps. Per exemple, l'any 2022 la distància entre el percentatge més alt i el més baix és de només 2,4 punts. En tot cas, mentre que alguns àmbits territorials han aconseguit moderar la davallada del volum de persones joves, en altres casos (com el Penedès i el Camp de Tarragona, àmbits que havien tingut una estructura d'edats relativament joves en el passat) la reducció ha estat força acusada.

TAULA 3.1. Indicadors de població jove segons àmbits territorials. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Nombre i percentatge

Àmbit territorial	Indicador		
	Població de 15 a 34 anys	Percentatge sobre el total de població de l'àmbit territorial	Percentatge sobre la població de 15 a 34 anys a Catalunya
Metropolità	1.121.813	22,7	64,6
Comarques Gironines	173.366	22,3	10,0
Camp de Tarragona	117.045	21,8	6,7
Terres de l'Ebre	36.830	20,3	2,1
Ponent	80.074	21,7	4,6
Comarques Centrals	88.149	21,2	5,1
Alt Pirineu i Aran	15.655	21,0	0,9
Penedès	104.450	20,9	6,0
Catalunya	1.737.382	22,3	100

Font: Padró municipal d'habitants (Idescat)

3.4.2. La distribució per comarques

A nivell comarcal (taula 3.2 i gràfic 3.6), el Ripollès és la comarca amb menys percentatge de persones de 15 a 34 anys sobre el total de població (el 18,4% l'any 2022), seguida del Priorat (18,6%), la Terra Alta (18,8%), el Berguedà (19,3%) i la Ribera d'Ebre (19,4%). En un sentit oposat, el Gironès és la que presenta un percentatge més alt (24,3%), seguida del Barcelonès (23,8%), la Segarra (22,9%), la Garrotxa (22,4%) i el Vallès Occidental (22,3%).

Com veiem al mapa comarcal, la distribució es veu condicionada per un doble eix: rural/urbà i migratori. Pel que fa a l'eix rural/urbà, bona part de les comarques amb major percentatge de persones joves són precisament les més poblades i definides pel seu component urbà (com, especialment, el cas del Barcelonès). A més, les comarques de les quatre capitals provincials també se situen entre les que tenen un major percentatge de persones joves empadronades dins de les seves províncies (l'única excepció és el Segrià, per darrere de la Segarra), el que evidencia que són un pol d'atracció formativa i laboral per

a les persones joves. En canvi, la major part de les comarques amb un baix percentatge de persones joves se situen al Pirineu, al Prepirineu i a les Terres de l'Ebre.

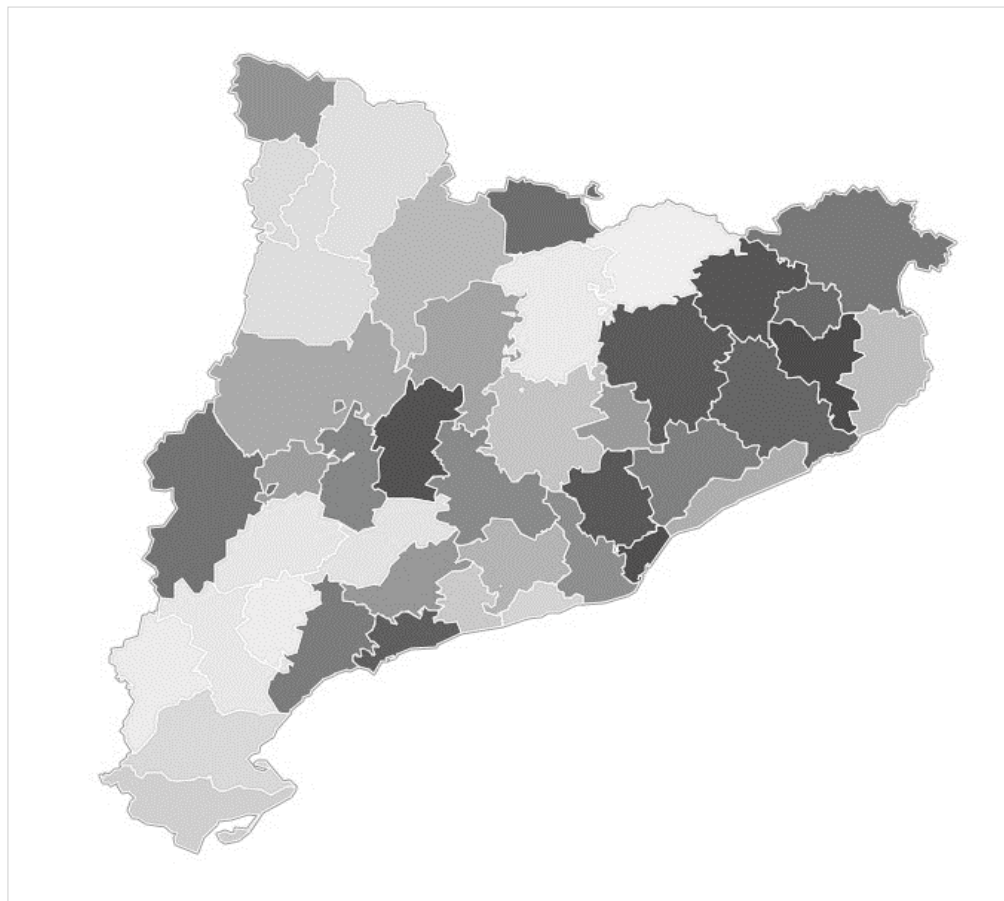
Algunes excepcions a aquest comportament, com el cas que hem citat de la Segarra (la tercera comarca amb major percentatge de persones joves, tot i el seu component principalment rural), s'expliquen per haver estat receptores d'un gran flux migratori en les darreres dècades, que a més de fer créixer la població també l'ha rejuvenida. En els casos del Gironès i del Barcelonès, a més, s'han juxtaposat el component urbà i el fet de ser dues de les quatre comarques amb major percentatge de població immigrant, el que permet que ocupin les dues primeres posicions del llistat.

TAULA 3.2. Indicadors de població jove segons comarca. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Nombre i percentatge

Comarca	Indicador		Comarca	Indicador	
	Població de 15 a 34 anys	Percentatge sobre el total de la població		Població de 15 a 34 anys	Percentatge sobre el total de la població
Alt Camp	9.746	21,4	Moianès	3.071	21,3
Alt Empordà	31.767	21,9	Montsià	14.135	20,6
Alt Penedès	23.185	20,9	Noguera	8.235	21,0
Alt Urgell	4.264	20,8	Osona	36.708	22,2
Alta Ribagorça	805	20,3	Pallars Jussà	2.660	20,2
Anoia	26.984	21,6	Pallars Sobirà	1.445	20,1
Aran	2.202	21,4	Pla d'Urgell	7.840	21,2
Bages	37.549	20,8	Pla de l'Estany	7.279	22,1
Baix Camp	43.170	21,9	Priorat	1.721	18,6
Baix Ebre	16.290	20,5	Ribera d'Ebre	4.263	19,4
Baix Empordà	28.787	20,8	Ripollès	4.693	18,4
Baix Llobregat	179.359	21,5	Segarra	5.403	22,9
Baix Penedès	23.153	20,6	Segrià	46.728	22,0
Barcelonès	543.363	23,8	Selva	39.300	22,1
Berguedà	7.785	19,3	Solsonès	2.857	21,0
Cerdanya	4.279	22,0	Tarragonès	58.356	22,2
Conca de Barberà	4.052	20,1	Terra Alta	2.142	18,8
Garraf	32.175	20,5	Urgell	8.152	21,8
Garrigues	3.716	19,5	Vallès Occidental	210.263	22,3
Garrotxa	13.358	22,4	Vallès Oriental	91.193	21,8
Gironès	48.182	24,3			
Maresme	96.767	20,9	Catalunya	1.737.382	22,3

Font: Padró municipal d'habitants (Idescat)

GRÀFIC 3.6. Proporció de joves sobre la població de la comarca. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022

Nota: gradació única, sense intervals. Un color més intens correspon a un percentatge més alt de persones de 15 a 34 anys sobre el total de la població de la comarca.

Base del mapa: Instamaps

Font: Padró municipal d'habitants (Idescat)

3.5. Nacionalitat de les persones joves

Un dels trets definitoris de la demografia catalana del segle XXI ha estat l'arribada de grans onades de població immigrant. Durant la primera dècada del 2000 aquest fenomen va ser intens i va provocar que la població catalana cresqués en 1,3 milions de persones.

Per a l'estudi de la població immigrant, disposem de dues variables d'anàlisi: la nacionalitat i el lloc de naixement. Totes dues són properes i el més habitual és que coincideixin: l'any

2022, a Catalunya residien 1.143.929 persones nascudes a l'estranger que, a la vegada, tenien nacionalitat estrangera. No obstant, no mesuren exactament el mateix. Per exemple, hi ha un volum considerable de població que només presenta una d'aquestes dues característiques lligades al procés migratori: tres de cada deu persones nascudes a l'estranger tenien la nacionalitat espanyola, mentre que una de cada deu persones amb nacionalitat estrangera havia nascut a l'Estat.¹

En aquest capítol hem escollit la nacionalitat en preferència al lloc de naixement. Per regla general, encara que hagi nascut a l'Estat, un/a fill/a de pares de nacionalitat estrangera mantindrà la nacionalitat dels seus progenitors, i també la motxilla de les dificultats socials associades a aquest component migratori. Per tant, entenem que la seva nacionalitat tindrà un pes més rellevant a l'hora d'entendre les seves condicions de vida que el fet d'haver nascut a l'Estat.

3.5.1. Nombre de persones joves de nacionalitat estrangera i pes sobre el total de la població jove

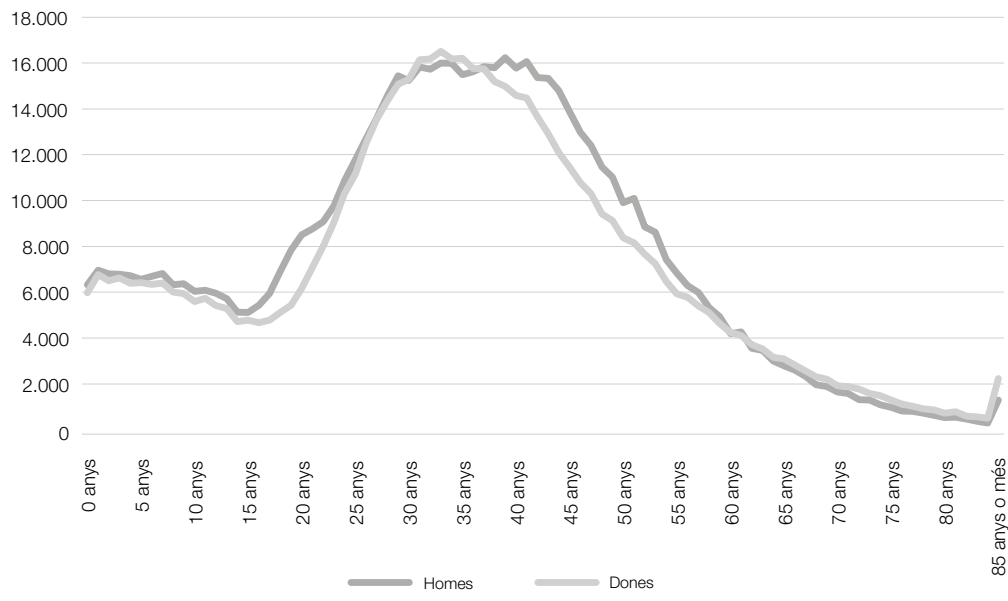
L'any 2022, 437.373 persones de 15 a 34 anys empadronades a Catalunya tenien nacionalitat estrangera. Representaven el 25,2% de la població jove, un percentatge substancialment superior al d'aquest mateix ítem per al conjunt de la població catalana (16,3%). La major proporció de persones de nacionalitat estrangera en l'etapa juvenil, en comparació amb la que hi ha per al conjunt de la població, es deu a diversos factors, entre els quals en volem remarcar dos:

a) El primer és el component juvenil que ha tingut la immigració a Catalunya. Les grans onades migratòries que ha rebut el país en les darreres dècades han estat de tipus econòmic i, de fet, el cicle econòmic ha estat el principal regulador dels fluxos d'entrada. Per tant, les persones immigrades, en cerca d'oportunitats laborals, es concentren en gran mesura a les edats actives i joves (gràfic 3.7). De fet, l'any 2022 l'edat mitjana de la població de nacionalitat estrangera és gairebé deu anys inferior a la de la població de nacionalitat espanyola (35,2 i 44,9 anys, respectivament), mentre que l'edat modal (és a dir, l'edat més habitual) és de 33 anys per a la població de nacionalitat estrangera i de 46 anys per a la de nacionalitat espanyola. Aquest component juvenil s'ha sumat a la davallada demogràfica de la població jove de nacionalitat espanyola. A tall il·lustratiu, la població de 15 a 34 anys de nacionalitat espanyola va caure en prop de 400.000 persones en la dècada del 2000 al 2010 (105 cada dia, de 1.847.099 a 1.461.401 persones). Aquesta tendència s'ha mantingut també al llarg de la dècada del 2010: l'any 2020 hi havia 1.268.825 persones joves de nacionalitat espanyola, un 13,1% menys que l'any 2010. Per tant, en els darrers vint anys, només l'arribada de població immigrant en edat juvenil ha permès frenar la davallada demogràfica, fins al punt que en algunes franges d'edat el volum de població jove de nacionalitat estrangera ha passat a ser considerable: al voltant dels 30 anys d'edat, el percentatge supera el llindar del 30%, com mostra el gràfic 3.8.

b) El segon és la major fecunditat de les dones immigrants, que ha facilitat que ara estigui entrant a l'edat juvenil bona part de la segona generació de població immigrant: persones nascudes a l'estranger o aquí però amb progenitors d'origen estranger.

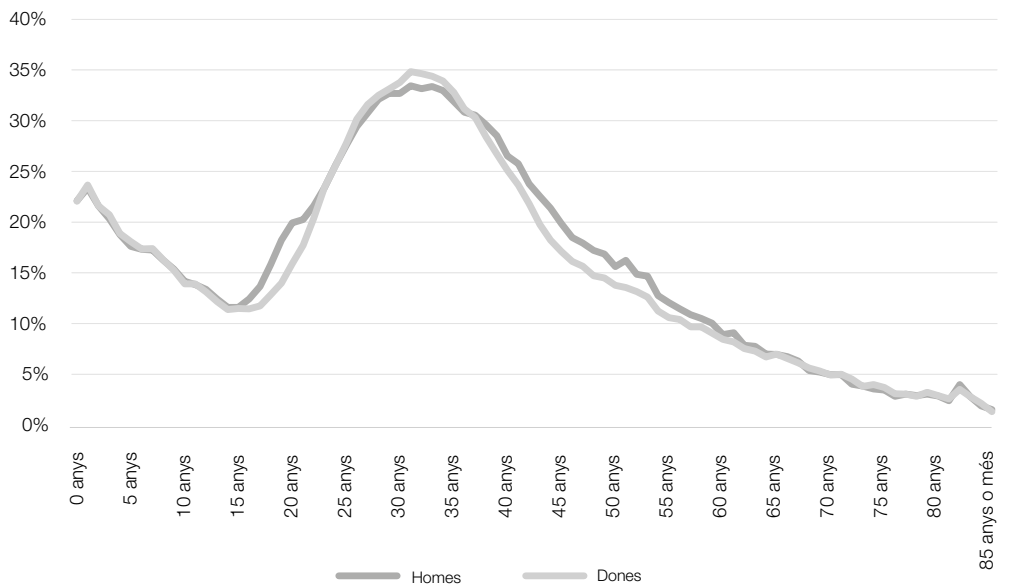
¹ Seguint la proposta metodològica de l'Idescat, en aquest capítol els individus amb doble nacionalitat s'integren a la categoria de nacionalitat espanyola.

GRÀFIC 3.7. Població de nacionalitat estrangera segons edat, per sexe. Catalunya, 2022.
 Nombre de persones

Font: Padró municipal d'habitants (Idescat)

GRÀFIC 3.8. Proporció de la població de nacionalitat estrangera respecte a la població total segons edat, per sexe. Catalunya, 2022.
 Percentatge

Font: Padró municipal d'habitants (Idescat)

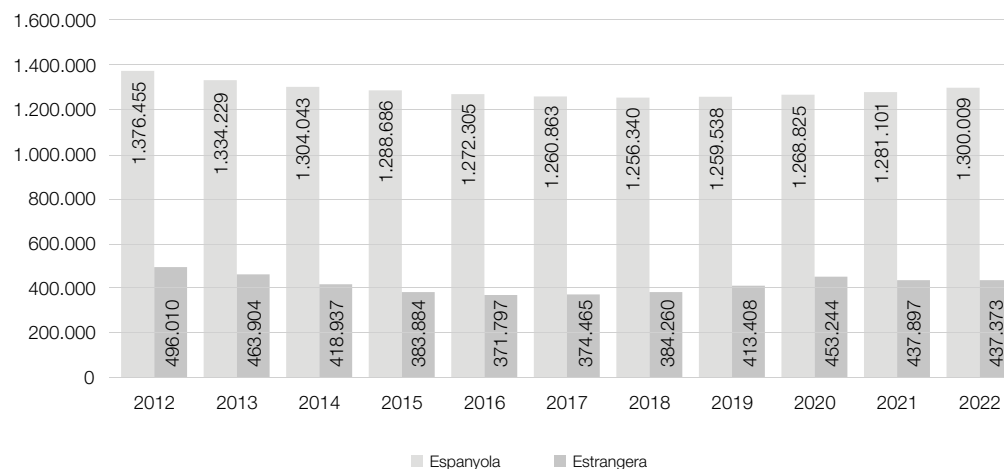
D'altra banda, l'any 2022 hi torna a haver un lleuger predomini masculí entre la població jove de nacionalitat estrangera: 225.065 homes i 212.308 dones. Aquesta masculinització és més intensa en les edats més joves, dels 15 als 24 anys. Les dades mostren el retorn a una certa normalitat després de l'excepcionalitat de les dades de l'edició de l'EJC17, en què per primera vegada es va constatar una lleugera feminització (que, de fet, no va correspondre només al 2017, sinó que incloïa el període 2014-2019). Des d'un punt de vista temporal, les dades semblen apuntar a una major elasticitat en el flux migratori masculí, en funció del cicle econòmic: en períodes de contracció del mercat laboral, la immigració masculina cau amb major intensitat que la femenina, però a la vegada també es recupera amb més rapidesa quan, en períodes de creixement econòmic, el mercat de treball té una major demanda de mà d'obra per a sectors altament masculinitzats.

Malgrat la rellevància del fet que una de cada quatre persones joves tingui nacionalitat estrangera, ni en nombres absoluts (gràfic 3.9) ni tampoc en el percentatge sobre el total de la població (gràfic 3.10) són els nivells més alts que s'han registrat a Catalunya. Tots dos indicadors van créixer de manera intensa i ininterrompuda durant la dècada de 2000. Per exemple, en només deu anys la població jove de nacionalitat estrangera es va multiplicar per 7,5: de 72.345 individus (els quals representaven menys del 5% de tota la població jove de Catalunya) l'any 2000 a 538.974 individus (més del 25%) l'any 2010, amb un ritme de creixement migratori de 128 noves persones joves cada dia durant aquests deu anys.

Posteriorment, amb la crisi econòmica, es va reduir l'entrada de població immigrant i es va activar un flux de retorn cap als països d'origen. Així, el primer quinquenni de la dècada de 2010 es va definir per un canvi de tendència, marcada ara pel retrocés demogràfic: en només cinc anys (2010-2015) el nombre de persones joves de nacionalitat estrangera a Catalunya va caure en unes 135.000. La relativa millora de l'economia va revifar altra vegada el flux migratori a partir del 2017, tot i que aquest nou creixement (unes 80.000 persones més entre 2016 i 2020) ja va tenir un ritme modest en comparació amb el de la dècada anterior.

D'altra banda, les dades més recents mostren que les restriccions de mobilitat i l'estancament de l'economia durant la pandèmia de COVID-19 van provocar una lleugera reducció del flux migratori (entre els anys 2020 i 2021 el nombre de persones joves de nacionalitat estrangera es va reduir en 16.000 casos), que s'ha mantingut l'any 2022.

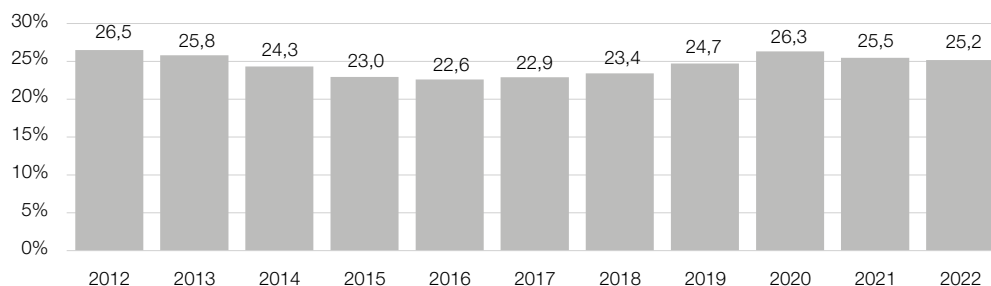
GRÀFIC 3.9. Població jove segons nacionalitat. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2012-2022. Nombre de persones

Font: Padró municipal d'habitants (Idescat)

En termes percentuals, l'evolució de la immigració també ha anat lligada al cicle econòmic i a la pandèmia. La primera dècada del 2000 es tancà amb el major percentatge de joves de nacionalitat estrangera entre el total de població jove, per sobre del 25%. Posteriorment, aquest percentatge es va anar reduint perquè, com hem indicat, la crisi econòmica va frenar l'arribada de noves persones joves de nacionalitat estrangera i va afavorir-ne la sortida cap a tercers països o el retorn cap als països d'origen si aquí no es trobaven suficients oportunitats laborals. Des del mínim registrat l'any 2016 (22,6%), el percentatge va tornar a créixer amb la millora de l'economia (fins al pic del 26,3% l'1 de gener del 2020), per tornar a caure lleugerament arran de la pandèmia.

GRÀFIC 3.10. Proporció de la població jove de nacionalitat estrangera sobre la població jove. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2012-2022. Percentatge

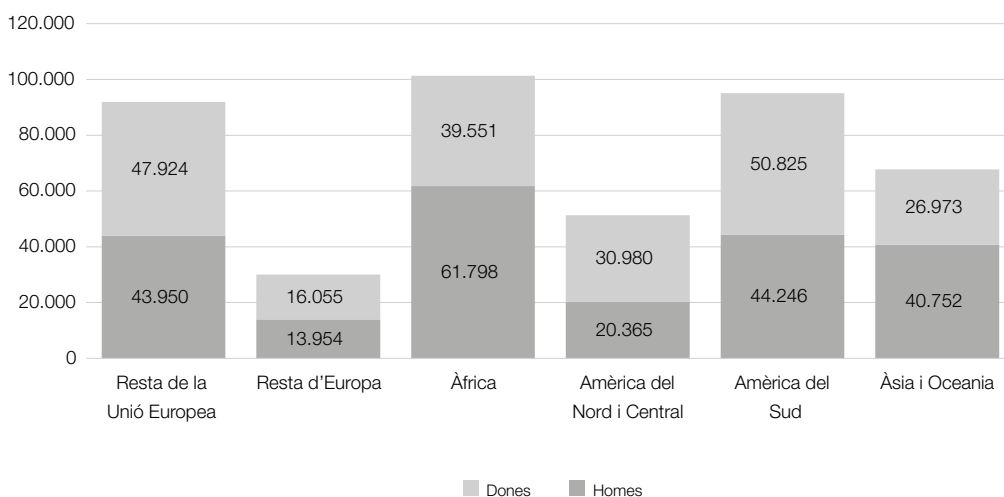

Font: Padró municipal d'habitants (Idescat)

3.5.2. Origen de la població jove de nacionalitat estrangera

La major part de la població jove de nacionalitat estrangera que viu a Catalunya continua tenint com a origen un país africà (101.349 persones), seguida de la població d'origen sud-americà (95.071 persones) i de la Unió Europea (91.874 persones). Les diferències en la distribució segons el sexe són rellevants. Així, mentre que la població amb origen africà i asiàtic presenta una clara masculinització (al voltant del 60% de les persones joves són homes), altres orígens com l'Amèrica del Nord i Central i, en menor mesura, l'Amèrica del Sud i Europa presenten una major feminització.

GRÀFIC 3.11. Població de 15 a 34 anys de nacionalitat estrangera segons continent d'origen, per sexe. Catalunya, 2022. Nombre de persones

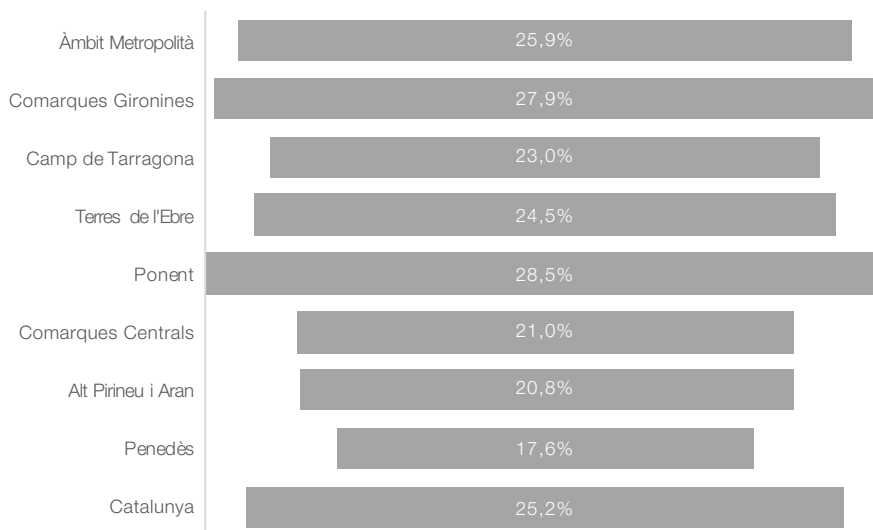
Font: Padró municipal d'habitants (Idescat)

3.5.3. Distribució territorial de la població jove de nacionalitat estrangera

La distribució de la població jove de nacionalitat estrangera arreu del país no presenta el mateix model que per al conjunt de la població. L'àmbit de Ponent és el que té un major percentatge de joves de nacionalitat estrangera respecte al total de joves: hi representen el 28,5% del total de població de 15 a 34 anys. El segueixen les Comarques Gironines (27,9%) i l'àmbit Metropolità (25,9%), mentre que a força distància, i ja per sota de la mitjana catalana, hi ha les Comarques Centrals (21%), l'Alt Pirineu i Aran (20,8%) i el Penedès, que és l'àmbit amb un percentatge més baix de joves de nacionalitat estrangera (17,6%). És una distribució propera a la identificada a l'informe general de l'EJC17, que de fet ja estava encapçalada i closa pels mateixos àmbits territorials que aquest 2022. No obstant, des de llavors cal assenyalar l'ascens registrat a l'àmbit Metropolità (el percentatge de joves de nacionalitat estrangera ha crescut en 3,6 punts percentuals respecte les dades de l'any 2016 publicades a l'EJC17) i a les Comarques Centrals (3,3 punts percentuals més), mentre

que la resta d'àmbits territorials han presentat creixements inferiors a 1 punt percentual en aquest període més recent.

GRÀFIC 3.12. Proporció de la població jove de nacionalitat estrangera sobre la població jove segons àmbit territorial. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2012-2022. Percentatge

Font: Padró municipal d'habitants (Idescat)

La distribució per àmbits territorials segons el continent d'origen presenta variacions encara més substancials. L'any 2022 Àfrica és el continent d'origen majoritari de la població jove de nacionalitat estrangera tant al conjunt de Catalunya com a gairebé tots els àmbits territorials. En alguns, a més, representa prop de la meitat de les persones joves de nacionalitat estrangera. En canvi, només és el quart origen més habitual a l'àmbit territorial més poblat, el Metropolità. Així, la major part de la població jove de nacionalitat estrangera té origen africà a les Comarques Centrals (representa el 47,8% del total de població jove de nacionalitat estrangera), a Ponent (43,9%), al Camp de Tarragona (37,9%), a les Comarques Gironines (36,8%), a les Terres de l'Ebre (35%) i al Penedès (34,8%). En aquests territoris, el segon origen predominant ja és més heterogeni: és comunitari a Ponent (30,1%), a les Terres de l'Ebre (30%) i a les Comarques Gironines (17,9%), i de l'Amèrica del Sud al Penedès (20,8%), al Camp de Tarragona (20,5%) i a les Comarques Centrals (15,1%).

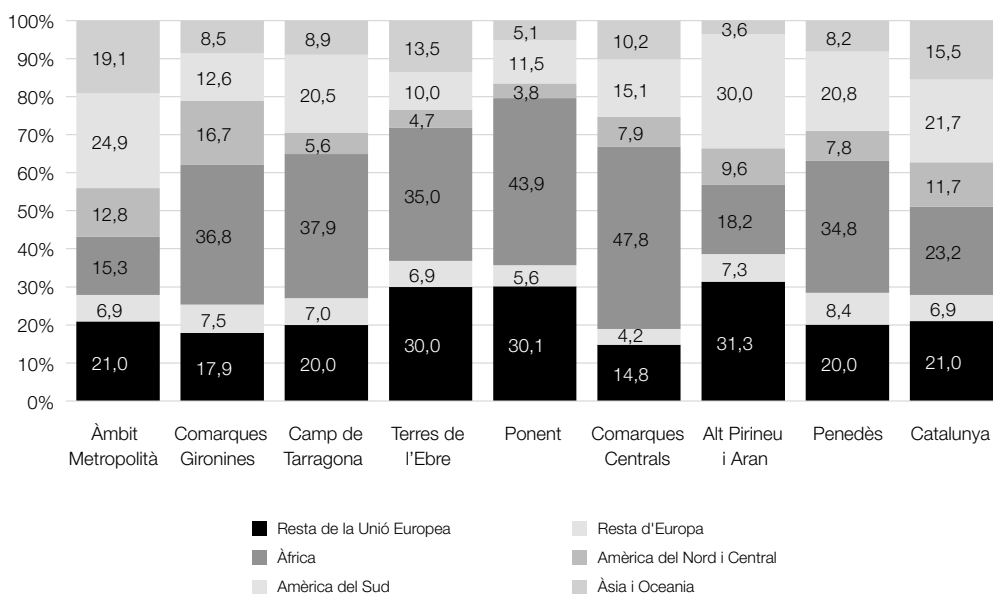
L'Alt Pirineu i Aran és l'únic àmbit territorial on la població jove de nacionalitat estrangera predominant és la comunitària (31,3%) seguida de prop de la d'Amèrica del Sud (30%).

Pel que fa a la resta d'origens, l'Europa no comunitària té una presència més rellevant al Penedès (8,4% del total de persones joves de nacionalitat estrangera), l'Amèrica del Nord i Central suposa un volum relativament alt de població jove de nacionalitat estrangera a les

Comarques Gironines (16,7%) i Àsia i Oceania tenen els seus valors més alts a l'àmbit Metropolità (19,1%).

Precisament, com hem dit, l'àmbit Metropolità té un comportament diferenciat a la resta de Catalunya ja que presenta una notable diversitat d'origens: és l'àmbit territorial on l'origen predominant (Amèrica del Sud, 24,9% del total dels i les joves de nacionalitat estrangera) té una proporció més baixa i està seguit de més a prop per la resta d'origens: els països comunitaris (21%), Àsia i Oceania (19,1%) i Àfrica (15,3%). Així, mentre que a la majoria del país sembla plausible la hipòtesi de l'efecte crida, en què les persones immigrants tendeixen a dirigir-se cap a les comarques i municipis on saben que hi trobaran un major volum de població que té el seu mateix origen, el potencial demogràfic i la forta atracció que genera l'àmbit Metropolità disgrega els perfils de la població immigrant.

GRÀFIC 3.13. Proporció de la població jove de nacionalitat estrangera segons continent d'origen sobre la població de nacionalitat estrangera, per àmbits territorials. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Padró municipal d'habitants (Idescat)

3.5.4. Lloc de naixement de les persones joves

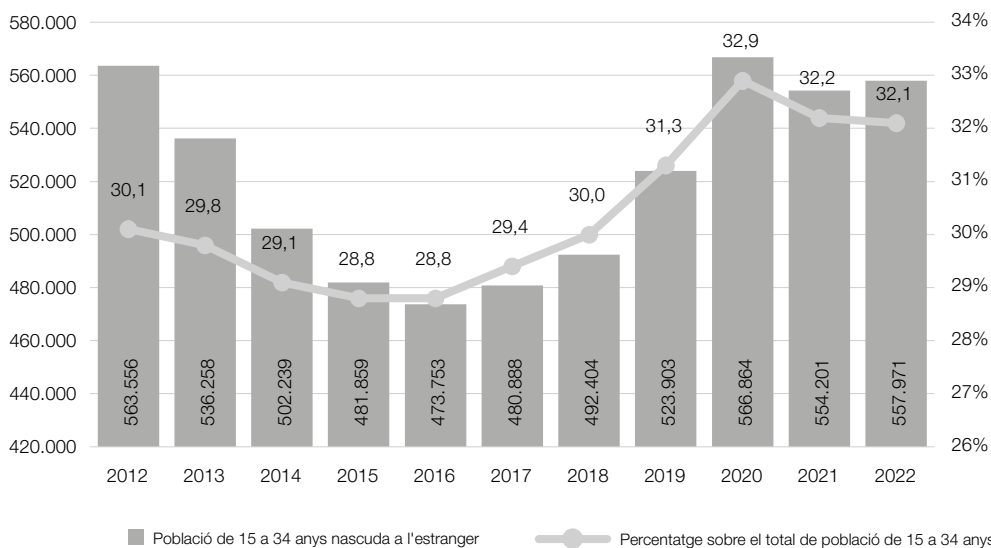
Com hem indicat, aquest capítol ha pres com a referència la nacionalitat de les persones joves, perquè el considerem un millor indicador dels condicionants socials inherents a aquest col·lectiu. No obstant, afegim un darrer apunt sobre l'altra variable que mesura el component migratori: el lloc de naixement. A Catalunya, l'any 2022 hi havia 557.971 persones joves empadronades que havien nascut a l'estranger i 1.179.411 que ho havien fet a

Catalunya o a la resta de l'Estat (1.119.945 i 59.466, respectivament). Per tant, en termes percentuals, el 64,5% de les persones joves havien nascut a Catalunya, el 32,1% ho havien fet a l'estranger i el 3,4% a la resta de l'Estat.

La composició de la població segons el lloc de naixement ha registrat canvis substancials en les dues darreres dècades. D'entrada, el nombre de persones joves nascudes a Catalunya i a l'Estat s'ha reduït a una tercera part. En tots dos casos, el motiu és l'escàs recanvi generacional, fruit de la davallada de la natalitat vigent des de la dècada de 1980.

Demogràficament, aquesta davallada ha quedat parcialment coberta amb l'arribada de persones joves nascudes a l'estranger, molt lligada al cicle econòmic, en un comportament proper al que hem vist quan n'avaluàvem la nacionalitat (gràfic 3.14). A l'etapa de davallada provocada per la crisi econòmica, amb un mínim l'any 2016 (473.753 persones joves nascudes a l'estranger, el 28,8% del total de persones joves) la va seguir una altra etapa de ràpida recuperació, amb 93.000 persones més en quatre anys i un nou màxim registrat l'1 de gener de l'any 2020 (566.864 i un 32,9%). Posteriorment, la pandèmia ha suposat un fre a aquesta tendència creixent: tant el nombre com el percentatge de persones joves nascudes a l'estranger són inferiors als nivells pre-pandèmia.

GRÀFIC 3.14. Població jove segons lloc de naixement. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2012-2022. Nombre i percentatge

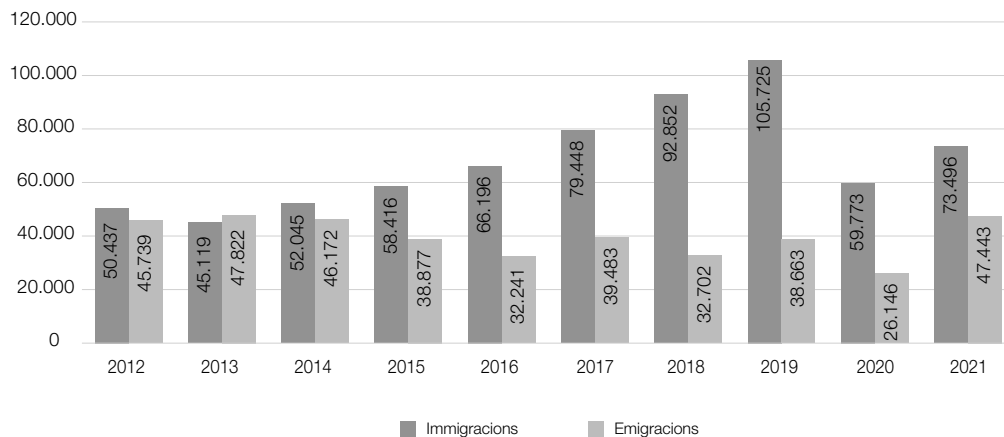
Font: Padró municipal d'habitants (Idescat)

3.6. Moviments migratoris de les persones joves i residència a l'estranger

Els fluxos migratoris de sortida han tingut un menor dinamisme i, sobretot, una menor rellevància numèrica que els d'entrada. El gràfic 3.15 mostra tres etapes en l'evolució del saldo migratori en aquesta dècada. La primera etapa correspon als darrers anys de la crisi econòmica, en què la immigració ja havia perdut bona part del potencial dels anys anteriors (de fet, abans de la crisi, el saldo migratori positiu havia assolit uns nivells màxims per sobre de les 80.000 persones joves/any). Com a model il·lustratiu de la davallada, l'any 2013 el saldo migratori va passar a ser negatiu per primera vegada, amb més persones joves que van marxar de Catalunya (47.822) en comparació amb les que van arribar (45.119).

La segona etapa correspon a la sortida de la crisi, que va suposar un nou impuls a l'arribada de joves immigrants mentre que l'emigració es va mantenir en uns dels seus nivells més baixos, generant un nou cicle de saldo migratori positiu. L'impacte de la pandèmia, amb la incertesa econòmica i les restriccions a la mobilitat, va afegir una tercera etapa, de manera brusca. L'any 2020 va suposar un fre instantani tant pel que fa als moviments migratoris d'entrada (que van caure sobtadament, a poc més de la meitat respecte a les dades del 2019) com de sortida (que es van situar en els nivells més baixos en quinze anys). L'any amb dades més recents, el 2021, tots dos indicadors s'havien recuperat, tant pel que fa a l'entrada de joves immigrants (73.496, un 54,9% més que l'any 2020) com, sobretot, a les sortides (47.443, un 128,6% més).

GRÀFIC 3.15. Immigració i emigració externa. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2012-2021. Nombre de joves

Font: Idescat i Estadística de variacions residencials (INE)

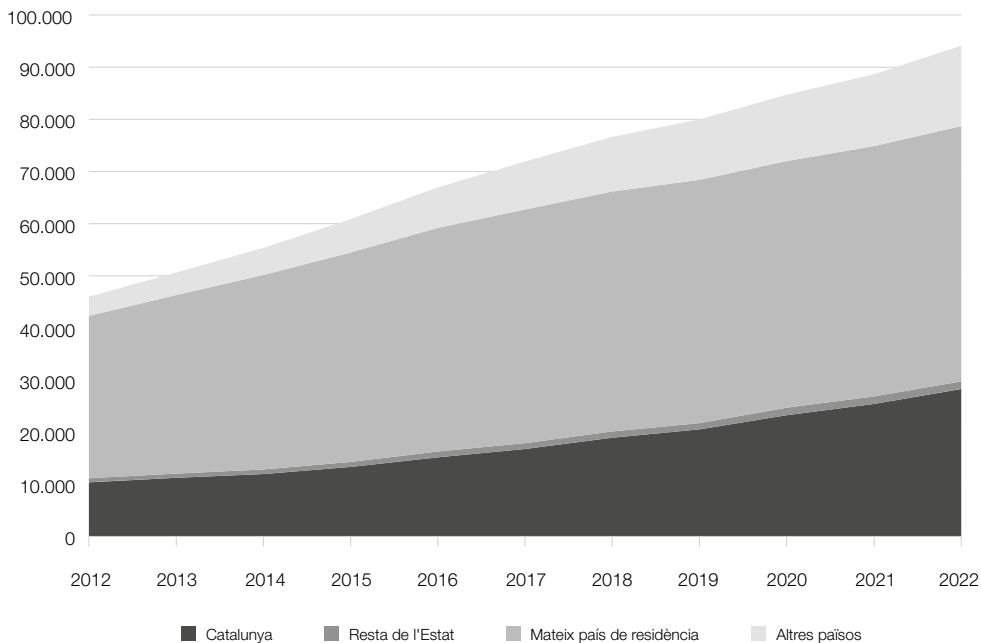
Aquestes sortides són protagonitzades, majoritàriament, per joves de nacionalitat estrangera. Són nou de cada deu migracions externes, que corresponen al perfil de joves que van

arribar (o ho van fer els seus progenitors) a Catalunya en el passat i, després de viure-hi un temps, han decidit emigrar a un altre país. Probablement són un col·lectiu més predisposat a la mobilitat internacional (que en el seu moment ja els va portar a Catalunya), tant dirigida cap a un tercer país o en forma de retorn al país d'origen. És cert que, tal com s'indicava a l'EJC17, possiblement també hi hagi un subregistre de l'emigració externa entre les persones joves de nacionalitat espanyola, sobretot en els casos en què aquesta emigració es dirigeix cap a països comunitaris, que es mantinguin els vincles amb Catalunya i en què és plausible que hi hagi una data prevista de retorn. Per tant, possiblement els resultats reals en termes d'emigració externa no són tan desiguals. No obstant això, encara que aquest subregistre sigui cert, sembla evident que la gran majoria de persones joves que emigren de Catalunya tenen nacionalitat estrangera.

En darrer lloc, fem referència al nombre de persones joves residents a l'estranger. Aquestes dades provenen d'una font estadística específica: el padró d'habitants residents a l'estranger. Aquest indicador fa referència a persones de nacionalitat espanyola (sigui o no aquesta l'única nacionalitat) que viuen habitualment a l'estranger. Per tant, són persones que consten al registre de matrícula de l'oficina consular del país on viuen, que és un tràmit de caràcter obligatori (si bé en els països comunitaris la normativa és més laxa i la seva absència mai podria comportar l'expulsió del país) i l'últim municipi al qual estaven inscrites és de Catalunya.

El nombre de joves de Catalunya que resideixen a l'estranger s'ha duplicat en la darrera dècada: de 45.975 persones l'any 2012 a 94.135 persones l'any 2022. El pes demogràfic d'aquest col·lectiu equival a un 5,4% de les persones joves que sí que resideixen actualment a Catalunya. Aproximadament la meitat d'aquestes persones residents a l'estranger han nascut al mateix país on resideixen. Això vol dir que potser han aconseguit la nacionalitat espanyola per la via de la Llei 52/2007 de memòria històrica i han seleccionat un municipi català per ser adscrites a efectes electorals (és a dir, que potser mai han viscut a Catalunya), o bé que han retornat al país al qual van néixer, després d'haver viscut un temps a Catalunya i haver obtingut la nacionalitat espanyola. En tot cas, el nombre de joves residents a l'estranger també ha crescut per als altres orígens en els darrers deu anys: en 18.000 casos per a les persones joves nascudes a Catalunya, en 12.000 per a les nascudes a un altre país estranger (diferent del lloc actual de residència) i en 700 per a les nascudes a la resta de l'Estat, el que demostra que, si bé a nivell numèric té una rellevància relativament modesta, és una realitat cada vegada més habitual.

GRÀFIC 3.16. Població resident a l'estranger segons lloc de naixement. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2012-2022. Nombre de joves

Font: Padró d'habitants residents a l'estranger (Idescat)

3.7. Mortalitat de les persones joves

3.7.1. Nombre de defuncions i taxa de mortalitat

L'any 2021 es van registrar 463 defuncions de persones de 15 a 34 anys, que van representar aproximadament una de cada cent cinquanta del total de 69.342 defuncions d'aquell any a Catalunya. Malgrat que les 463 defuncions suposen el registre més elevat del quinquenni 2017-2021, les diferències amb els anys immediatament anteriors són escasses (taula 3.3). No obstant, una perspectiva temporal més àmplia ens permet apreciar que la reducció de la mortalitat entre les persones joves ha estat un dels avenços substancials a nivell demogràfic. Per exemple, vint anys enrere (l'any 2001) hi va haver 1.203 defuncions de persones de 15 a 34 anys a Catalunya, mentre que trenta anys enrere (l'any 1991) van ser-ne 2.113. Per tant, en vint anys el nombre de defuncions entre les persones joves s'ha reduït a menys de la meitat, i en trenta anys s'ha reduït a menys d'una quarta part.

A més de la reducció de la mortalitat juvenil, un altre dels aspectes rellevants és la seva constant masculinització. En els darrers anys, de manera sostinguda, al voltant de set de cada deu defuncions entre persones de 15 a 34 anys ocorren en homes. L'any 2021 han estat 326 sobre les 463 totals. Com veurem més endavant, les causes externes de mortalitat són un element clau per entendre aquesta desigualtat.

TAULA 3.3. Defuncions segons sexe. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2017-2021. Nombre de persones

Sexe	Any				
	2017	2018	2019	2020	2021
Homes	322	287	301	311	326
Dones	138	150	144	151	137
Total	460	437	445	462	463

Font: Estadística de defuncions. Moviment natural de la població (Idescat)

El nombre de defuncions ens permet tenir una idea general de la mortalitat en la població de 15 a 34 anys a Catalunya. No obstant això, la taxa bruta de mortalitat ens facilita, a més, emmarcar-ho en funció del volum de població de cada moment. Aquest indicador computa el nombre de defuncions en un any per cada 1.000 individus. Les darreres dades d'aquest indicador fan referència a l'any 2020, en què la taxa de mortalitat a Catalunya va ser inferior al 0,5‰ tant per al conjunt de les persones joves com per a cadascun dels quatre quinquennis: del 0,17‰ en el grup de 15 a 19 anys, del 0,22‰ en el grup de 20 a 24 anys, del 0,25‰ en el grup de 25 a 29 anys i del 0,35‰ en el grup de 30 a 34 anys.

Això significa que, aproximadament, es va produir una defunció/any cada 5.880 persones de 15 a 19 anys, cada 4.550 persones de 20 a 24 anys, cada 4.000 persones de 25 a 29 anys i cada 2.860 persones de 30 a 34 anys.

Els registres de mortalitat entre les persones joves són lleugerament superiors als de la població infantil (amb un mínim del 0,05‰ entre els 10 i 14 anys), excepte en el cas específic de la població de 0 anys, i sensiblement inferiors tant a la mitjana de Catalunya (10,2‰, que equival a una defunció/any cada 98 individus) com als de la població més envellida (per sobre dels 75 anys la taxa de mortalitat se situa sempre per sobre del 20‰). D'altra banda, la taxa de mortalitat és més alta entre els homes en els quatre quinquennis d'edat, i ho és de manera intensa a partir dels 20 anys.

TAULA 3.4. Taxa de mortalitat segons grup d'edat, per sexe. Joves de 15 a 34 anys i població total. Catalunya, 2020. Tant per mil

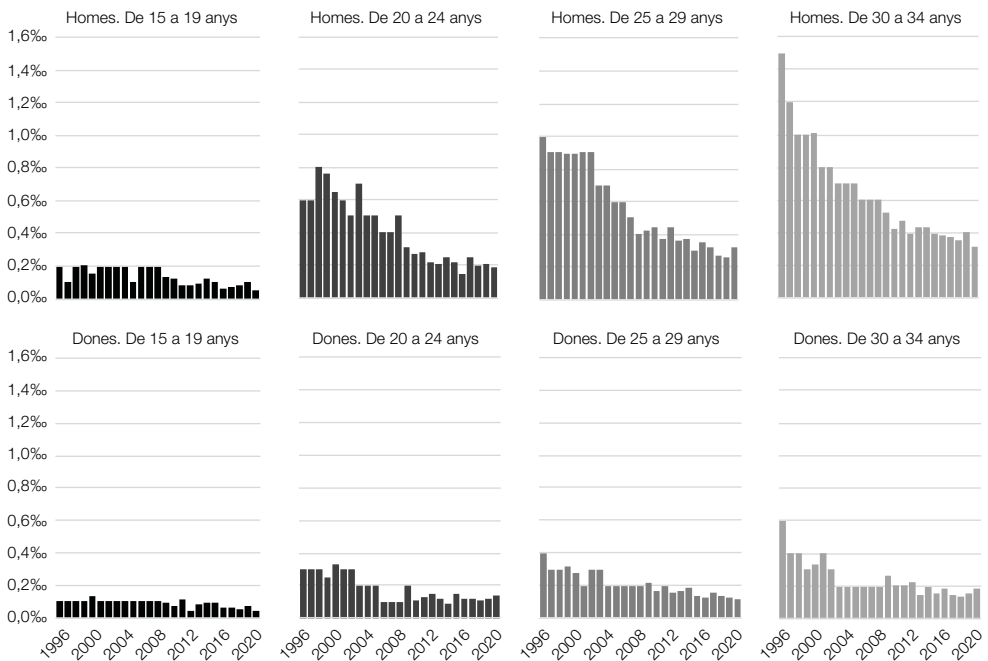
Sexe	Grup d'edat				
	De 15 a 19 anys	De 20 a 24 anys	De 25 a 29 anys	De 30 a 34 anys	Total
Homes	0,19	0,32	0,31	0,48	10,36
Dones	0,14	0,11	0,19	0,21	10,05
Total	0,17	0,22	0,25	0,35	10,20

Font: Idescat i Departament de Salut

Les taxes de mortalitat juvenil no només són baixes en la comparació amb les del conjunt de la població catalana, sinó també respecte a les taxes de mortalitat juvenil d'anys anteriors. El gràfic 3.17 mostra que les millores en els registres de mortalitat han estat generalitzades i especialment intenses a mesura que augmenta l'edat i, sobretot, en els homes.

Com hem comprovat a les taules 3.3 i 3.4, una de les característiques de la mortalitat a Catalunya entre les persones joves és encara la seva masculinització: set de cada deu morts en persones joves són d'homes. No obstant, en anys anteriors aquesta masculinització encara havia sigut més acusada, amb registres superiors al 75%, per exemple, els anys 1991 i 2001. Per tant, un dels factors clau per entendre la caiguda dels nivells de mortalitat entre les persones joves és, precisament, la caiguda de la mortalitat masculina. A l'informe general de l'EJC17 ja s'identificava aquesta millora i s'ubicava en les millores generals de l'estat de salut i en algunes patologies concretes, però especialment per la caiguda de les defuncions per accidents de trànsit. Això s'ha consolidat. Mentre que l'any 1999 es van produir 355 defuncions per aquesta causa entre les persones de 15 a 34 anys (el 26,8% del total de defuncions en aquestes edats), l'any 2020 van ser-ne 43 (el 9,3% del total). En conseqüència, les defuncions de persones joves per accidents de trànsit s'han reduït a una vuitena part en els últims 20 anys, i aquest únic factor ha ajudat a explicar per si sol un 36,1% de la reducció total de la mortalitat juvenil.

GRÀFIC 3.17. Taxa de mortalitat segons grup d'edat i sexe. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 1996-2020. Tant per mil

Nota: a partir de 2012 inclou també les defuncions de la població resident a Catalunya ocorregudes en altres comunitats autònomes.

Font: Idescat i Departament de Salut

3.7.2. Causes de la mortalitat entre les persones joves

Tot i el descens en la mortalitat juvenil per accidents de trànsit, el 42,5% de les morts a Catalunya en aquestes edats continuen sent les causes externes. Aquest és un dels vint grans grups de causes de defunció corresponents a la desena revisió de la Classificació Internacional de Malalties que inclou, a més dels accidents de trànsit, les defuncions provocades per caigudes, ofegaments, suïcidis i homicidis, entre altres. Són la primera causa de mortalitat entre els nois de 15 a 34 anys, i la segona entre les noies. En conseqüència, s'han erigit en un problema de salut pública, especialment entre les persones joves. Com a referència, les principals causes de mortalitat en la infància són la mortalitat perinatal i la deguda a les malalties congènites (durant el primer any de vida) o els tumors (des del primer any fins als 14 anys), mentre que per a la població adulta són els tumors a partir dels 35 anys (en els homes, a partir dels 44 anys) i les malalties cardiovasculars a partir dels 85 anys.

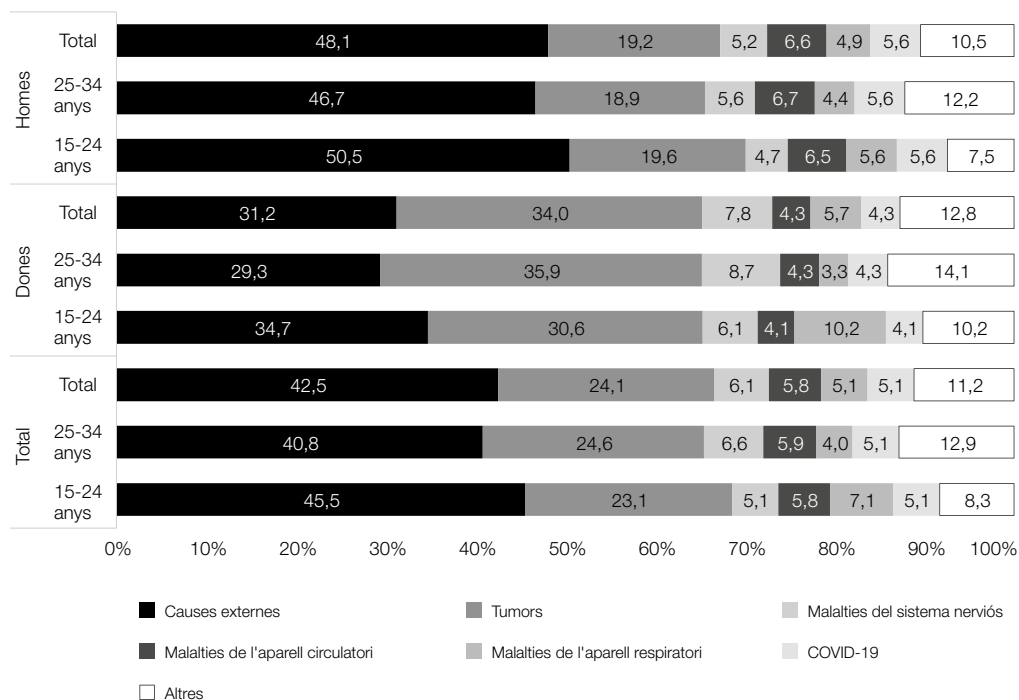
A més de la seva rellevància numèrica, les defuncions de persones joves per causes externes presenten uns registres desiguals entre homes i dones: aquesta és la causa de prop de la meitat de les defuncions entre els homes de 15 a 34 anys (48,1%), 17 punts per sobre que entre les dones (31,2%). A més, tenint en compte que la mortalitat també és superior entre els nois que entre les noies, les dades absolutes de defuncions per causes externes entre les persones joves encara són més distants: a Catalunya, l'any 2020 van morir per causes externes 138 nois i 44 noies de 15 a 34 anys.

Una segona llista de causes de defunció, coneguda com a D73 i més desagregada que la classificació en 20 grans grups de la Classificació Internacional de Malalties, situa el suïcidi com a principal causa detallada de defunció entre les persones joves a Catalunya. L'any 2020, 15 de cada 100 defuncions en individus de 15 a 34 anys d'edat van ser degudes a un suïcidi. En cap altre grup d'edat el suïcidi té un pes tant rellevant com el que té en la mortalitat de les persones joves. Les dades són preocupants tant pel que fa a les noies (19 suïcidis sobre un total de 141 defuncions) com, sobretot, per als nois (45 suïcidis sobre un total de 287 defuncions). Malgrat la substancial reducció en els darrers anys, els accidents de trànsit encara se situen com a segona causa de defunció de la llista D73 entre les persones joves, altra vegada amb un fort component de gènere: 33 de les 43 defuncions per aquesta causa durant l'any 2020 van afectar a nois.

El segon gran grup de causes de mortalitat entre les persones joves són els tumors, responsables d'aproximadament una de cada quatre defuncions (24,1%). Malgrat que en nombres absoluts afecten més els nois (55 defuncions, principalment per leucèmies, limfomes i tumors de pell) que les noies (48 defuncions, principalment per tumors de mama, cerebral i de budell gros), en termes relatius tenen una major rellevància en la mortalitat femenina: el 34% de les defuncions entre noies de 15 a 34 anys es deuen a algun tipus de tumor i, per tant, són la principal causa de mort entre els grans grups, per davant de les causes externes. No obstant, de manera més desagregada, qualsevol dels tumors presenta uns menors registres de mortalitat que els suïcidis femenins.

La resta de causes ja se situen per sota del 10% del total de defuncions. Entre els homes de 15 a 34 anys les següents causes de mortalitat l'any 2020 van ser, per aquest ordre, les malalties de l'aparell circulatori (6,6% del total de defuncions), la COVID-19 (5,6%), les malalties del sistema nerviós (5,2%) i de l'aparell respiratori (4,9%). Entre les dones de 15 a 34 anys, van ser les malalties del sistema nerviós (7,8%), de l'aparell respiratori (5,7%), la COVID-19 (4,3%) i les malalties del sistema circulatori (4,3%).

GRÀFIC 3.18. Proporció de la causa de mort (classificació en 20 grans grups) sobre el total de defuncions, segons sexe. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2020. Percentatge

Font: Anàlisi de la mortalitat a Catalunya (Departament de Salut)

TAULA 3.5. Tres principals causes de defunció (classificació en 73 grups). Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2020. Entre parèntesi, nombre de defuncions

Sexe	Grup d'edat		
	De 15 a 24 anys	De 25 a 34 anys	Total
Homes	Suïcidis (16) Accidents de trànsit (14) COVID-19 (6) Caigudes (6)	Suïcidis (29) Accidents de trànsit (19) Enverinaments (14)	Suïcidis (45) Accidents de trànsit (33) Enverinaments (19)
Dones	Suïcidis (6) Accidents de trànsit (4) Sistema nerviós i sentits (3) Tumor maligne d'encèfal (3)	Suïcidis (13) Sistema nerviós i sentits (8) Tumor maligne de mama (7)	Suïcidis (19) Sistema nerviós i sentits (11) Accidents de trànsit (10)
Total	Suïcidis (22) Accidents de trànsit (18) Caigudes (8) Sistema nerviós i sentits (8)	Suïcidis (42) Accidents de trànsit (25) Sistema nerviós i sentits (18)	Suïcidis (64) Accidents de trànsit (43) Sistema nerviós i sentits (26)

Font: Anàlisi de la mortalitat a Catalunya (Departament de Salut)

Finalment, la taula 3.6 sintetitza l'evolució de les principals causes de defunció de les persones joves entre els anys 2017 i 2020. A més, hi hem afegit els registres de l'any 1999 per poder tenir una visió longitudinal a llarga distància. Ja hem indicat que una de les característiques principals de les dades de mortalitat juvenil és la seva intensa reducció en les dues darreres dècades: de 1.320 defuncions l'any 1999 a menys de 450 defuncions cada any en l'actualitat. Una reducció d'aquesta magnitud només es pot entendre per una acumulació de múltiples causes que hi han ajudat. No obstant, com hem dit, algunes han tingut un paper especialment rellevant, com la reducció de la mortalitat per accidents de trànsit (entre 1999 i 2020 s'ha passat de 355 a 43). La reducció també ha estat substancial en el cas de les malalties de l'aparell circulatori (de 91 a 25) i, en menor mesura, de l'aparell respiratori (de 54 a 22). Els suïcidis també s'han reduït, però a un ritme menys intens que el conjunt de causes externes (i, sobretot, que els accidents de trànsit) i, per això, han anat guanyant rellevància sobre el total de defuncions en les persones joves.

TAULA 3.6. Mortalitat segons causa de defunció. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 1999 i 2017-2020. Nombre

Causa	Any				
	1999	2017	2018	2019	2020
Externes	744	228	166	207	182
Suïcidis	91	72	49	66	64
Accidents de trànsit	355	68	59	61	43

Causa	Any				
	1999	2017	2018	2019	2020
Tumors	105	80	96	83	103
Malalties de l'aparell respiratori	54	48	27	27	22
Malalties del sistema nerviós	38	35	25	19	26
Malalties de l'aparell circulatori	91	31	42	30	25
Altres causes de defunció	288	12	64	67	70
Total	1.320	434	420	433	428

Font: Anàlisi de la mortalitat a Catalunya (Departament de Salut)

3.8. Esperança de vida de les persones joves

L'esperança de vida és un dels indicadors més utilitzats per identificar l'estat de salut d'una població. A Catalunya, l'any 2019 l'esperança de vida als 20 anys era de 64,4 anys. Per tant, suposant unes condicions de mortalitat estables en el temps, s'estimava que una persona de 20 anys viuria fins els 84,4 anys² (87 en les noies i 81,6 en els nois), gairebé tres anys més que la mitjana comunitària (81,7 anys), i superior també a qualsevol dels registres dels estats membres. Tot i que l'avenç d'aquest indicador és menys intens del que ho va ser durant la segona meitat del segle XX (en què els majors guanys es van aconseguir en la mortalitat infantil), l'esperança de vida a Catalunya continua augmentant de manera consolidada, amb interrupcions breus i esporàdiques. L'any 2010, l'edat estimada de defunció per a una persona que havia complert els 20 anys era de 82,6 anys, 2,1 anys més que el 2000 i quatre anys més que el 1992. Per tant, l'any 2019 una persona de 20 anys tenia una previsió de viure sis anys més que una persona de la mateixa edat de principis de la dècada de 1990. Els guanys han estat similars per a les persones joves de 30 anys, amb una edat estimada de defunció de 84,5 anys l'any 2019 i de 79,2 anys l'any 1992.

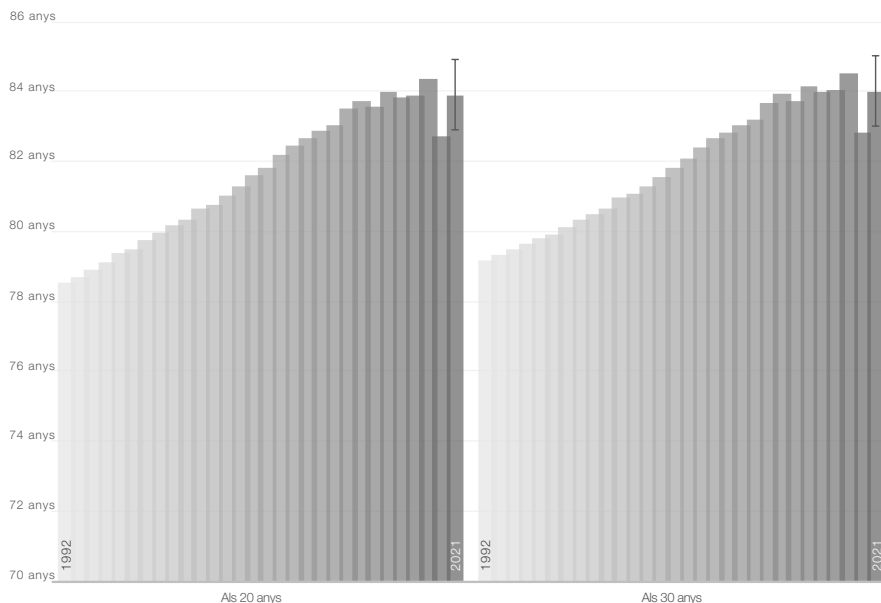
De fet, el ritme de creixement és prou intens perquè puguem notar-ne els efectes dins d'una mateixa cohort. El motiu és que l'indicador de l'esperança de vida depèn dels condicionants de mortalitat de cada any. A mesura que la mortalitat es va reduint, l'esperança de vida augmenta —també per a una mateixa cohort de població— amb el pas del temps. Ho il·lustrem amb un exemple. Com hem dit, a una persona jove que l'any 2019 va complir 20 anys se li estimava una edat esperada de defunció de 84,4 anys. Deu anys abans, a aquesta persona jove (llavors amb 10 anys) se li estimava una edat esperada de defunció de 82,3 anys, mentre que quan va néixer (any 1999) aquesta estimació era de 79,4 anys. En conseqüència, durant els vint anys viscuts, l'esperança de vida en aquesta cohort ha augmentat en cinc anys. Això significa que una quarta part del que ha viscut s'estima que ja ho ha recuperat en forma de retard de l'edat de defunció inicialment prevista.

² Utilitzem aquest indicador (edat més esperança de vida a aquella edat) per facilitar la lectura dels resultats. En l'àmbit demogràfic, els resultats es focalitzen simplement en l'esperança de vida a cada edat (sense sumar-hi l'edat que ja s'ha viscut).

Hem dit que l'esperança de vida entre les persones joves augmenta amb poques interrupcions. És cert que durant els anys 2015 i 2017 va reduir-se, però ho va fer lleugerament (entre un mes i mig i dos mesos i mig per a les persones joves) i no va ser un fenomen específicament juvenil sinó imputable al conjunt de la població. A més, la recuperació posterior va ser immediata. El que sí que ha tingut un impacte rellevant ha estat la COVID-19, que per al conjunt de la població catalana va reduir l'esperança de vida en 1,6 anys. Es tracta d'una caiguda equiparable únicament a la del període de la Guerra Civil. A més d'afectar la població en general, també ho ha fet sobre les persones joves, malgrat que la mortalitat entre aquest col·lectiu va ser molt inferior a la dels grups d'edat avançada. Concretament, l'any 2020 l'esperança de vida als 20 anys era de 62,7 anys i als 30 anys era de 52,8 anys (i, per tant, les edats esperades de defunció van ser de 82,7 i 82,8 anys, respectivament).

El gràfic 3.19 mostra l'evolució del sumatori de l'edat i l'esperança de vida per a dues cohorts juvenils: una de 20 anys i una de 30 anys. En tots dos casos, la pauta de creixement s'ha vist interrompuda l'any 2020 (el darrer amb dades disponibles per a persones joves) a causa de la mortalitat per COVID-19. Concretament, l'esperança de vida va caure en 1,7 anys tant per a la cohort de 20 anys com per a la de 30 anys. No obstant, a efectes pràctics, les conseqüències per a les persones que han sobreviscut a la pandèmia són força menys dràstiques del que marca aquesta caiguda. El motiu és que l'esperança de vida es calcula a partir de la mortalitat en un determinat any per a tota la població i, en conseqüència, l'impacte que la COVID-19 va tenir l'any 2020 (sobretot entre la població d'edat avançada) també computa en els registres d'esperança de vida de les persones joves, malgrat que la mortalitat entre les persones joves va ser baixa. A més, sabem que els alts nivells de mortalitat de l'any 2020 ja no han tingut continuïtat en els anys posteriors i, per tant, els registres d'esperança de vida entre les persones joves tornaran a recuperar els nivells pre-COVID-19. De fet, segons l'estimació provisional de l'Idescat per a l'any 2021 (només per a l'indicador bàsic: l'esperança de vida en néixer), l'esperança de vida va tornar a créixer amb força, en 1,2 anys, recuperant bona part del que s'havia perdut l'any 2020. La hipòtesi que aquest registre també es recuperarà per a les persones joves és fiable. Per a aquesta publicació hem fet una estimació, mitjançant regressió lineal, de quina serà l'esperança de vida als 20 i 30 anys amb les dades de l'any 2021, amb uns resultats de 63,9 i 54 anys (el que indica que les edats estimades de defunció passaran als 83,9 i 84 anys, respectivament), gairebé als nivells immediatament pre-pandèmics.

GRÀFIC 3.19. Edat estimada de defunció (edat actual més esperança de vida) als 20 i 30 anys. Catalunya, 1992-2020 i estimació per al 2021.³ Edat

Font: elaboració pròpia a partir de l'Idescat i del Registre de mortalitat de Catalunya (Departament de Salut)

En darrer terme, remarquem que l'esperança de vida és un dels indicadors més utilitzats en la demografia sanitària. No obstant, sabem que la relació entre mortalitat i morbiditat no sempre és directa. Per això, una major esperança de vida no implica sempre una major esperança de vida en bona salut o lliure de discapacitat. Per exemple, amb dades de l'any 2020, sabem que l'esperança de vida als 20 anys diferia en més de cinc anys entre els nois i les noies, mentre que l'esperança de vida en bona salut no presentava diferències: s'estimava una vida en bona salut fins els 68,55 anys per a les noies i fins els 68,56 anys per als nois, segons el Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya.

3.9. Nupcialitat de les persones joves

La nupcialitat és un dels indicadors clàssics en demografia. A més de la seva rellevància tradicional, sovint s'establia com un dels marges per definir la sortida de l'etapa juvenil, entenent que tant el matrimoni com dos aspectes més que hi anaven vinculats (l'emancipació familiar i la reproducció familiar) encetaven la nova etapa d'adultesa. No obstant, els hàbits sexo-afectius actuals no semblen situar el matrimoni com una qüestió central de la

³ El gràfic 3.19 incorpora els marges d'error per a l'estimació de l'any 2021, amb un nivell de confiança del 95%. L'esperança de vida als 20 anys es mou entre els 63,1 i els 64,7 anys, mentre que l'esperança de vida als 30 anys ho fa entre els 52,5 i els 55,5 anys.

parella, si comparem els minsos registres de matrimonis amb la magnitud que van tenir en èpoques passades. A més, cada vegada està més desvinculat dels altres paràmetres, el que desvirtua el rol que el matrimoni té ara mateix en la vida de les persones joves. Per exemple, el 48,3% dels naixements l'any 2021 ja es van donar en mares que no estaven casades en el moment del part (49,8% per a les dones de 15 a 34 anys), quan l'any 2000 van ser només el 20,1% (20,2% per a les dones de 15 a 34 anys).

L'any 2021 es van establir 23.601 matrimonis a Catalunya, el 96,3% entre persones de diferent sexe, el 2,2% entre dues dones i l'1,4% entre dos homes. Tal com s'indicava a l'informe general de l'EJC17, els matrimonis entre persones del mateix sexe encara es mouen al voltant del 2% del total i, si els anys posteriors a la legalització del matrimoni entre persones del mateix sexe la majoria dels casos corresponia a dos homes, des del 2017 predominen els matrimonis entre dues dones.

Exceptuant l'any 2020, en què a causa de la pandèmia el nombre de matrimonis va ser de només 15.662, la del 2021 és la xifra més baixa dels registres contemporanis, lluny dels que hi havia en les dècades anteriors (45.865 matrimonis l'any 1975, i més de 30.000 cada any durant bona part de la primera dècada del 2000, per posar-ne dos exemples).

A més d'aquesta davallada progressiva, el tipus de matrimonis també ha anat variant. Per exemple, des de l'any 2004 són predominants els matrimonis exclusivament civils i l'any 2021 ja van representar el 91,1% del total (l'any 2000 només van ser-ne el 32,9% i, l'any 1976, el 0,34%). També s'ha reduït el percentatge de matrimonis en què almenys un dels cònjuges té nacionalitat estrangera respecte als registres que es van assolir durant la primera dècada del 2000, en què una part substancial d'aquesta població de nacionalitat estrangera es trobava dins els marges habituals d'edat de matrimoni.

Pel que fa al component juvenil (i amb el focus primer en els matrimonis de diferent sexe, que són en els quals l'Idescat desagrega les dades per grups d'edat), l'any 2021 es van registrar 17.368 matrimonis en què almenys un dels dos cònjuges tenia entre 15 i 34 anys: majoritàriament la dona (56,7%). En un 29,8% de tots aquests matrimonis, tant l'home com la dona tenien entre 15 i 34 anys, en un 46,6% un dels dos cònjuges es trobava en aquestes edats (majoritàriament la dona) i l'altre la superava, i en un 53,4% dels casos tant l'home com la dona tenien més de 34 anys en el moment de casar-se. Són uns resultats allunyats dels que, per exemple, es van registrar l'any 2000. La taula 3.7 evidencia que els matrimonis no només s'han reduït, sinó que s'han anat concentrant a edats cada vegada més avançades: el nombre de matrimonis en què tant l'home com la dona superaven els 34 anys s'ha multiplicat per quatre en aquest període, i també han crescut lleugerament els casos en què almenys un dels cònjuges té més de 34 anys. No obstant, la probabilitat de trobar un matrimoni amb dues persones dins la franja de 15 a 34 anys s'ha reduït en 50,2 punts percentuals: del 80% l'any 2000 al 29,8% l'any 2021.

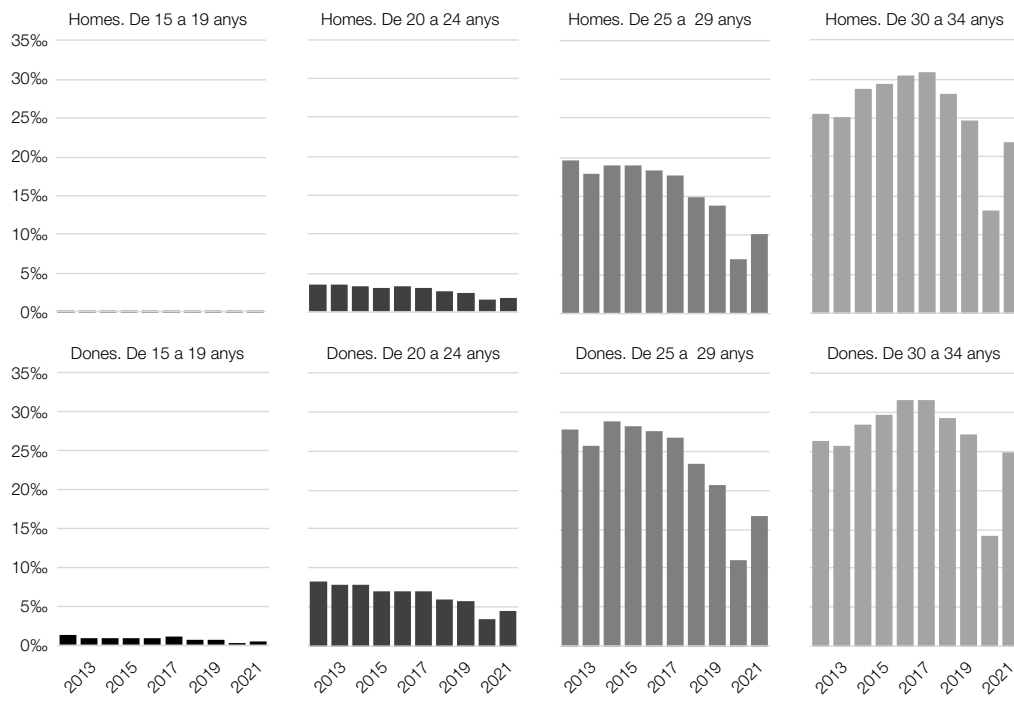
TAULA 3.7. Matrimonis de diferent sexe segons edat dels cònjuges i percentatge sobre el total. Catalunya, 2000 i 2021. Nombre i percentatge

Sexe i edat	Any			
	2000		2021	
	Total	%	Total	%
Tots dos cònjuges de 15 a 34 anys	25.338	80,0	6.779	29,8
Dona de 15 a 34 anys. Home d'edat superior	2.533	8,0	3.073	13,5
Home de 15 a 34 anys. Dona d'edat superior	646	2,0	737	3,2
Tots dos cònjuges de més de 34 anys	3.147	9,9	12.144	53,4
Total	31.665	100	22.733	100

Font: Estadística de matrimonis (Idescat)

D'altra banda, el gràfic 3.20 evidencia la caiguda progressiva de la taxa de nupcialitat (és a dir, el nombre de matrimonis per 1.000 persones d'una edat determinada, per qualsevol tipus de matrimoni) per a totes les franges d'edat. Aquesta tendència sembla tan consistent que ni els registres de l'any 2021, en què es podia esperar un repunt del nombre de matrimonis pels ajornaments provocats per la pandèmia durant l'any 2020, van poder igualar els de l'any 2019. De fet, cada franja d'edat s'està acostant a les taxes de nupcialitat que tenia la franja més jove fa només una dècada (en el cas de la franja de 30 a 34, per a les dones, ni tan sols cal anar tan enrere). Per grups d'edat, el nombre de matrimonis de 15 a 19 anys és inferior a l'1‰ (és a dir, menys d'un matrimoni per cada 1.000 individus d'aquesta edat) i, a partir d'aquí, creix progressivament: prop del 5‰ dels 20 als 24 anys, per sobre del 10‰ dels 25 als 29 anys i per sobre del 20‰ entre els 30 i els 34 anys. A més, les taxes de nupcialitat sempre són superiors entre les dones, especialment en les edats més joves.

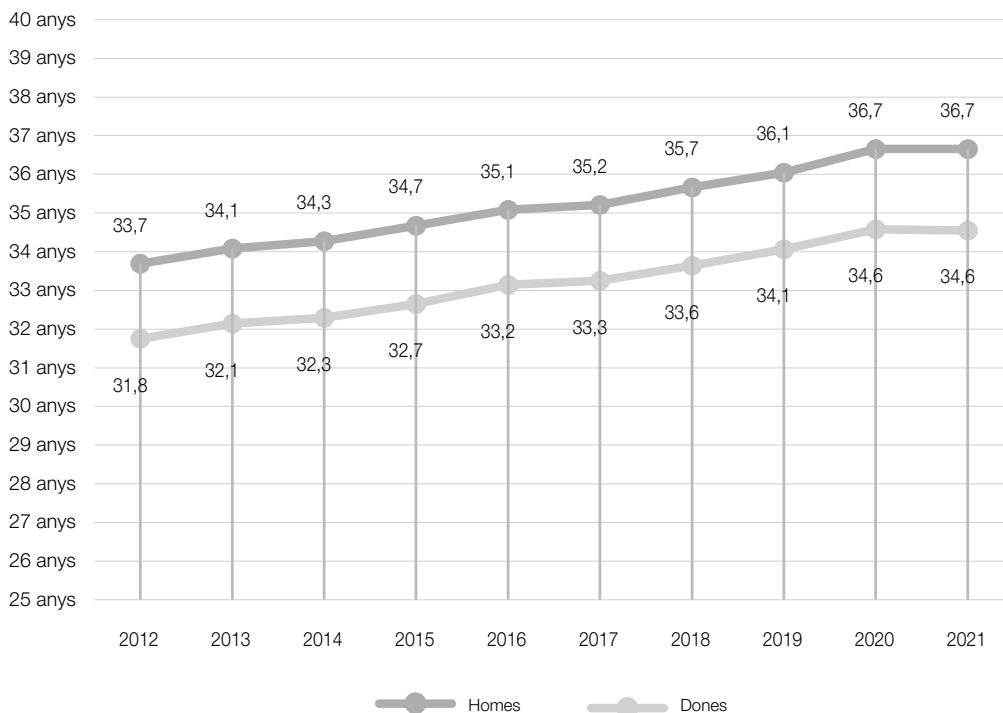
GRÀFIC 3.20. Taxa de nupcialitat segons sexe i grup d'edat. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2013-2021. Tant per mil

Font: elaboració pròpia a partir de l'Estadística de matrimonis (Idescat)

Com hem vist, el més habitual és que al moment del matrimoni els dos cònjuges se situïn ja per sobre dels límits cronològics de l'etapa juvenil. L'edat mitjana al primer matrimoni així ho mostra (gràfic 3.21): a Catalunya ja és de 36,7 anys per als homes i de 34,6 anys per a les dones. En tots dos casos l'augment ha estat de 3 i 2,8 punts percentuals respecte el mateix resultat de l'any 2012.

GRÀFIC 3.21. Edat mitjana al primer matrimoni, segons sexe. Catalunya, 2012-2021. Edat

Font: Estadística de matrimonis (Idescat)

3.10. Fecunditat de les dones joves

L'any 2021 van néixer 57.634 nadons a Catalunya, dels quals 34.476 (el 59,8% del total de naixements) eren fills i filles de dones de 15 a 34 anys. El nombre de naixements de mares joves no ha deixat de caure en els darrers anys, com s'observa a la taula 3.8. A tall d'exemple, l'any 2017 van ser més de 40.000 i van representar el 60,5% del total.

Hi ha dos motius principals per entendre aquesta davallada. El primer és de tipus demogràfic. El relleu generacional (en què unes cohorts poc nombroses en substitueixen unes altres de molt nombroses) ha provocat que cada vegada hi hagi menys dones en edat juvenil (i, per tant, també en els anys centrals de la finestra de fertilitat). El segon és de tipus social. Les dones catalanes tenen cada vegada menys fills i filles i els tenen més tard, amb la qual cosa la finestra de la fertilitat també es redueix. Aquest ajust i retard de la fecunditat és coherent amb l'allargament de l'etapa formativa i amb les dificultats creixents d'estabilització laboral i d'accés al mercat de l'habitatge.

En conseqüència, a Catalunya la fecunditat de les dones joves està allunyada de la que tenien les dones joves dècades enrere. Per exemple, l'any 1975, amb una població de 5,6

milions d'individus a Catalunya (en comptes dels 8 milions als quals s'arribarà de manera imminent), hi va haver gairebé 100.000 naixements en què la mare tenia entre 15 i 34 anys, que van representar el 88,7% del total. Tant en nombres absoluts com relatius, els registres de fecunditat entre les dones joves d'aquella època dupliquen els actuals.

La taula 3.8 també afegeix dades d'altres indicadors demogràfics rellevants, com són l'edat mitjana a la maternitat i el nombre mitjà de fills per dona. En el primer cas, l'edat mitjana a la maternitat continua amb un creixement progressiu, i se situa ja prop de la barrera dels 30 anys —si tenim en compte només les dones de 15 a 34 anys— i la supera amb escreix —si tenim en compte el conjunt de dones de totes les edats. El canvi en el cicle de la fecunditat respecte al de dècades anteriors torna a ser evident: l'any 1975 l'edat més habitual de la mare va ser de 26 anys, mentre que l'any 2021 l'edat més habitual ja era de 34 anys.

Pel que fa al nombre mitjà de fills per dona, a Catalunya aquest registre és d'1,21 l'any 2021, el que suposa un dels nivells més baixos a escala mundial. Entre les dones de 15 a 34 anys es limita a 0,77, cosa que evidencia que una part substancial de la maternitat s'ajorna fins edats avançades, ja fora de l'etapa juvenil. La tendència temporal també és marcadament decreixent (0,90 fills per dona l'any 2017).

TAULA 3.8. Indicadors de naixements i maternitat. Catalunya, 2017-2021.
Nombre i percentatge

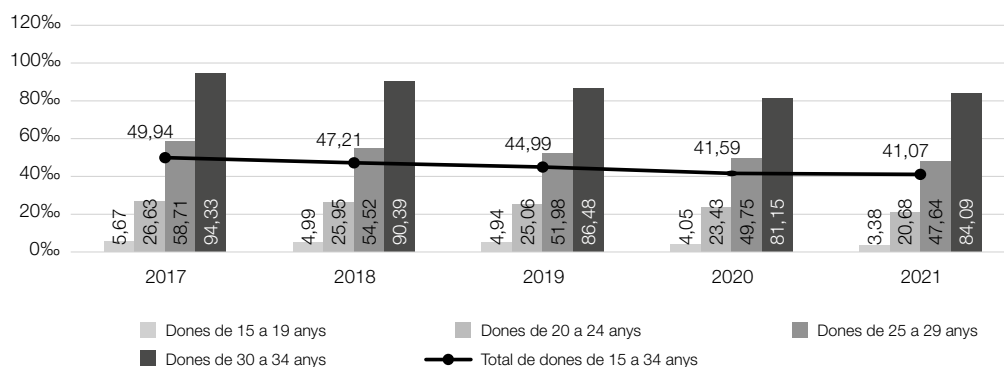
Indicador	Any				
	2017	2018	2019	2020	2021
Total de naixements en què la mare tenia entre 15 i 34 anys	40.448	38.318	37.050	35.063	34.476
Percentatge sobre el total de naixements	60,50	60,30	60,20	60,00	59,80
Edat mitjana a la maternitat (dones de 15 a 34 anys)	29,17	29,19	29,18	29,22	29,49
Edat mitjana a la maternitat (total de dones)	32,15	32,25	32,32	32,43	32,68
Nombre mitjà de fills per dona (dones de 15 a 34 anys)	0,90	0,87	0,83	0,78	0,77
Nombre mitjà de fills per dona (total de dones)	1,36	1,31	1,27	1,21	1,21

Font: Estadística de naixements. Moviment natural de la població (Idescat i INE)

Un altre dels indicadors de major rellevància per a l'estudi de les pautes de natalitat és la taxa de fecunditat específica, que mesura el nombre de nascuts vius per 1.000 mares d'una determinada edat. Per a les dones de 15 a 34 anys, la taxa específica de fecunditat l'any 2021 es va situar en el 41,07‰ (és a dir, hi va haver 41,07 nascuts vius per cada 1.000 dones d'aquesta edat). És el registre més baix de la sèrie 2017-2021, ja que aquest ítem no ha deixat de reduir-se en els darrers anys: per cada 1.000 dones de 15 a 34 anys, l'any 2021 hi va haver nou naixements menys que els registrats l'any 2017. De fet, l'edició de l'EJC17 mostrava que aquesta pauta descendent ja ve de lluny, des del màxim registrat l'any 2008 (en què n'hi va haver més de 65).

Dins el cicle vital, les taxes de fecunditat augmenten a mesura que també ho fa l'edat de les dones. Per exemple, l'any 2021 la taxa de fecunditat entre les dones de 15 a 19 anys va ser del 3,38%, i aquest registre va créixer paral·lelament a l'edat de les dones (del 20,68% per a les de 20 a 24 anys, del 47,64% per a les de 25 a 29 anys i del 84,09% per a les de 30 a 34 anys). No obstant, en qualsevol dels quatre grups d'edat, les taxes específiques han tingut la mateixa evolució descendent entre els anys 2017 i 2021: en aquest breu període, el 2021 hi ha 2,3 naixements menys per cada 1.000 dones de 15 a 19 anys, 6 menys per les de 20 a 24 anys, 11,1 menys per les de 25 a 29 anys i 10,2 menys per les de 30 a 34 anys.

GRÀFIC 3.22. Taxes específiques de fecunditat segons grup edat. Dones de 15 a 34 anys. Catalunya, 2017-2021. Tant per mil

Font: Estadística de naixements. Moviment natural de la població (Idescat i INE)

3.11. Conclusions

La demografia catalana de les darreres dues dècades ha estat extraordinàriament dinàmica i ha situat les persones joves entre les protagonistes principals. En aquest període hi ha hagut aspectes demogràfics que s'han modificat de manera substancial. Altres, en canvi, no només han consolidat un llarg camí, sinó que fins i tot s'han intensificat, fins al punt que ja els podríem considerar estructurals. Per tot això, parlem de la consolidació d'un nou cicle demogràfic.

Els elements de canvi han estat, principalment, protagonitzats pel recorregut de les nombroses cohorts de població nascudes a finals de la dècada de 1960 i la de 1970. A principis del segle XXI, aquestes cohorts es trobaven a l'edat juvenil i, a més, s'hi van afegir les onades migratòries, bona part de les quals també van arribar al país en edats joves. Des d'un punt de vista demogràfic, la presència d'aquestes cohorts va permetre que durant una bona pila d'anys una part substancial de la població catalana es trobés entre els 15 i els 34 anys. Posteriorment, a mesura que aquesta nombrosa cohort de població abandonava l'etapa juvenil i era substituïda per les cohorts poc poblades de les dècades de 1980 i 1990, el creixement demogràfic juvenil va passar a dependre en la seva pràctica totalitat dels fluxos migratoris d'entrada. La crisi econòmica els va frenar i, en conseqüència, durant els

primers anys de la dècada de 2010 tant el volum com el percentatge de població jove va començar a disminuir, fins i tot amb certa intensitat. La progressiva recuperació econòmica va tornar a activar els fluxos migratoris i, juntament amb l'entrada a l'edat juvenil de les cohorts nascudes en el repunt de natalitat de principis de segle, aquests darrers anys hem observat que el volum de població jove ha tornat a créixer tímidament. No obstant això, tot fa preveure que serà un fenomen puntual: les estimacions de futur apunten a una pèrdua cada vegada més rellevant del pes demogràfic de les persones joves sobre el conjunt de la població catalana.

Entre els elements que s'han consolidat, n'hi ha tres que tenen una especial rellevància a nivell demogràfic. El primer és la doble estratègia de retard i ajust de la fecunditat, tant entre les dones joves com, de fet, entre el conjunt de dones catalanes. L'edat mitjana a la maternitat s'endarrereix progressivament (i ja és de les més altes a nivell mundial), fet que limita la finestra de fertilitat i, en conseqüència, explica que el nombre mitjà de fills per dona sigui dels més baixos a escala mundial. Aspectes com l'allargament de l'etapa formativa, els problemes d'inserció als mercats laboral i de l'habitatge, així com les dificultats per conciliar la vida laboral i la familiar i la dificultat d'accedir a ajuts a la infància juntament amb els canvis culturals i en els estils de vida, fan que cada vegada més dones decideixin reduir el nombre de fills o, directament, passin a no tenir-ne.

El segon element és la davallada dels registres de mortalitat. És cert que la COVID-19 va suposar un sotrac en termes d'esperança de vida, però per a les persones joves l'impacte va ser força limitat. A més, les primeres estimacions postpandèmia ja apunten a una ràpida recuperació que permetrà l'equiparació als nivells immediatament anteriors. Amb una perspectiva temporal àmplia, els avenços en l'àmbit de la mortalitat han estat evidents, especialment gràcies a les millores en els accidents de trànsit i en la mortalitat masculina. No obstant, des de la perspectiva de la salut pública emergeix una dada preocupant: els suïcidis s'han convertit en la principal causa de defunció entre les persones joves de Catalunya.

El tercer és la pèrdua de rellevància del matrimoni per a les persones joves. El que abans era un indicador que marcava (juntament amb l'emancipació i la reproducció familiar, aspectes amb els quals el matrimoni estava molt vinculat) el punt d'entrada a l'adulthood, ara té un paper secundari en les vides de les persones joves. Tant el nombre de matrimonis com la taxa de nupcialitat s'estan reduint per a les persones joves: cada vegada són menys habituals i, quan es donen, cada vegada és més probable que els dos cònjuges ja tinguin més de 34 anys.

Així doncs, com hem constatat en aquest capítol, el perfil demogràfic de la joventut catalana és el resultat de les forces generades per diversos vectors. El cicle econòmic (que regula aspectes com el flux migratori) i altres components de tipus estructural (com les dificultats per establir-se al mercat laboral i per accedir a l'habitatge, que fa anys que són decisives en l'àmbit de la fecunditat, i els canvis en les pautes culturals) han estat agents principals a l'hora de perfilar les característiques d'aquest col·lectiu.

Enquesta a la joventut de Catalunya 2022

Trajectòries i transicions

PART II. Trajectòries i transicions

Diversitat en les trajectòries educatives i incertesa en la transició al mercat de treball

Situacions i trajectòries laborals de la joventut catalana

Trajectòries d'emancipació: entre el canvi generacional i la continuïtat estructural

Condicions i esforç econòmic per l'habitatge de la joventut

Una mirada global a les trajectòries i transicions de la població jove

4. Diversitat en les trajectòries educatives i incertesa en la transició al mercat de treball

Daniel Barrientos-Sánchez i Alejandro González-Heras

4.1. Introducció

Els rellevants treballs d'anàlisi que es van realitzar en les dues anteriors edicions de l'Enquesta a la joventut de Catalunya (EJC) el 2012 i 2017 van donar compte de la tan important crisi econòmica iniciada l'any 2008, amb repercussions a multitud de nivells socials i el focus en l'anàlisi de la situació educativa, que és la que ocupa aquest capítol, fins al punt d'incloure la paraula crisi en sengles títols. En aquesta edició, si bé no es pot parlar dels efectes directes d'aquesta crisi com en les anteriors edicions, degut a la recuperació econòmica que s'evidencia en diferents nivells, sí que hem de continuar parlant de crisi, especialment per l'impacte de la COVID-19 i totes les repercussions en els àmbits sanitaris, socials, laborals, educatius, personals, etc.

A més, si en l'anterior edició es feia esment a la importància dels debats sobre política educativa d'aquell moment, en aquesta edició són encara més rellevants, ja que és la primera edició de l'EJC que es realitza després de l'aprovació i posada en marxa de la nova reforma educativa, la Llei orgànica 3/2020, de 29 de desembre, per la qual es modifica la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació (LOMLOE). En aquest sentit, també cal destacar la rellevància que té en l'actualitat el debat sobre la formació professional per l'aprovació de la Llei orgànica 3/2022, de 31 de març, d'ordenació i integració de la Formació Professional, si bé l'EJC en la present edició no pot donar compte dels seus efectes.

Continuant amb la comparativa amb les edicions anteriors de l'EJC que guia aquesta introducció, lamentablement, la present edició no llança dades significativament diferents en les dinàmiques que preocupen el sistema educatiu de manera central i persistent des de fa dècades en el context de la Unió Europea, malgrat les múltiples polítiques i recomanacions realitzades. L'abandonament escolar prematur vinculat, principalment, als casos de baix rendiment, quan no de fracàs i no titulació com es mostrarà en el capítol, o el debat sobre el rendiment de l'aprenentatge i l'eficiència i equitat en els processos d'ensenyament-aprenentatge, continuen sent eixos centrals i necessaris del debat educatiu per continuar plantejant i implementant canvis que permetin continuar millorant les taxes de titulació en tots els nivells educatius, reduir la segregació educativa i augmentar les places i l'oferta en tots els itineraris educatius. En aquest últim sentit, cal destacar l'esforç realitzat en els últims anys per les administracions públiques perquè a Catalunya en el curs 2020-2021

s'ha produït un augment d'estudiants del 22,9% en cicles formatius de grau mitjà (CFGM) i del 48,6% en cicles formatius de grau superior (CFGS) respecte al curs 2016-2017, i això suposa un augment en 47.965 places de l'oferta en formació professional fins a aconseguir els 76.500 estudiants en CFGM i 103.193 estudiants en CFGS en el curs 2020-2021 (Ministeri d'Educació i Formació Professional, 2022).

Tenint en compte aquest interessant context i les referències a les anteriors edicions de 2012 i 2017, en el capítol s'analitzen els resultats referents a la situació educativa de la joventut amb les dades de l'EJC de 2022, el que ens permet adquirir una àmplia i completa visió en l'última dècada a Catalunya. Per a això, el capítol s'organitza en un primer apartat dedicat a descriure la situació educativa de la població jove i dos subapartats dedicats a descriure i analitzar el context familiar i la vivència educativa per poder tenir una visió global sobre la situació descrita anteriorment. Tot això s'analitzarà de manera descriptiva segons les preguntes disponibles en l'enquesta i de manera bivariada amb les variables independents que guien tot l'informe: sexe, procedència geogràfica, nivell màxim d'estudis acabats, llengua familiar d'origen, situació socioeconòmica, nivell màxim d'estudis dels progenitors i categoria socioprofessional més alta dels progenitors.

El segon apartat del capítol està dirigit a la descripció de les tres transicions formatives de la població jove: la primera, després de l'ESO; la segona, després del batxillerat o CFGS; i la tercera, després del grau universitari o CFGS. Aquest apartat evidenciarà, com molts estudis ja han constatat (Casal *et al.*, 2006; Martín-Artiles *et al.*, 2018; Tarabini i Jacovkis, 2019), la inexistència de les transicions educatives lineals i la presència d'una gran variabilitat en la successió de les etapes i els nivells educatius. Aquesta realitat connecta amb la complexitat de l'anàlisi dels itineraris educatius que s'aborda en el tercer apartat. En ell es presentarà una tipologia d'itineraris educatius extreta de l'anàlisi de seqüències realitzada (Gabadinho *et al.*, 2011; Studer, 2013), tipologia que serà caracteritzada segons les variables independents ja esmentades. El capítol finalitza dedicant un apartat als qui ja tenen el treball com la seva activitat principal per analitzar les transicions educació-ocupació. Aquest darrer apartat es basa en una anàlisi de seqüències i es caracteritzen els perfils obtinguts seguint les variables independents emprades al llarg del capítol.

4.2. La situació educativa de la població jove

Com s'ha assenyalat en la introducció, aquest primer apartat descriu la situació educativa de la població jove a Catalunya i, per a això, organitza la informació en els següents subapartats: situació general, nivell màxim d'estudis acabats, expectativa de nivell d'estudis, àrees de coneixement, beques, mobilitat internacional i formació complementària.

4.2.1. Aspectes clau

Situació general respecte als estudis

Com es mostra a la taula 4.1, el 2022 es consolida la tendència detectada el 2017 d'augment de l'escolarització de la població jove a Catalunya respecte el 2012, encara que continua havent-hi una majoria de joves entre 15 i 34 anys que no estudia.

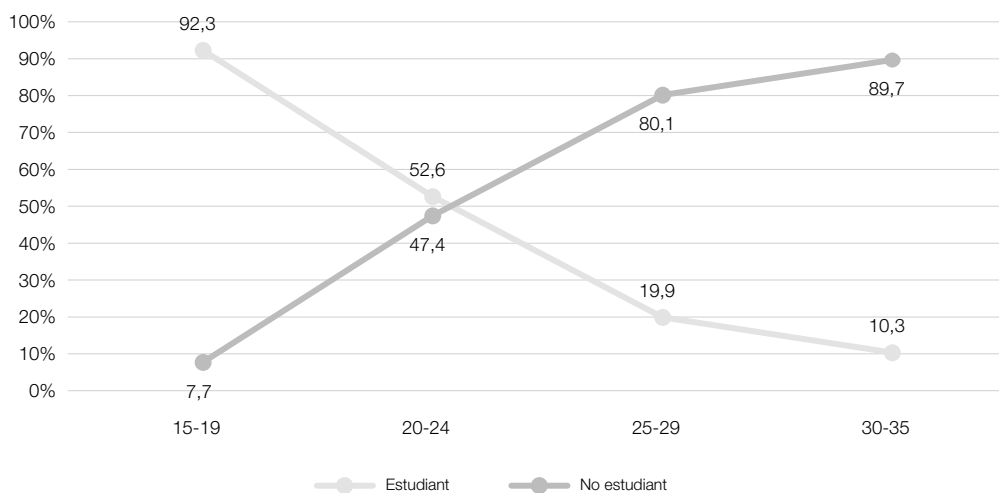
TAULA 4.1. Situació respecte als estudis. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2012, 2017 i 2022. Percentatge

Situació	Any		
	2012	2017	2022
Estudiant	35,3	42,5	42,9
No estudiant	64,7	57,5	57,1
Total	100	100	100

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012, 2017 i 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

No obstant això, encara que tot el col·lectiu analitzat forma part de la joventut, l'edat és una variable que influeix de manera determinant en els percentatges. Així, com s'observa al gràfic 4.1, les tendències s'inverteixen segons avança l'edat, i és a partir dels 24 anys quan el percentatge de joves no estudiant supera al de joves estudiant.

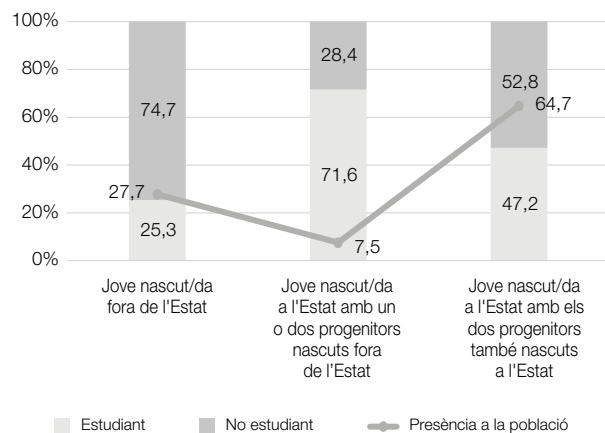
GRÀFIC 4.1. Situació respecte als estudis segons grup d'edat. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

L'edat no és l'única variable independent que mostra diferències importants per descriure la situació respecte als estudis de la població jove a Catalunya. Al gràfic 4.2 s'observa que la procedència geogràfica també és una variable a tenir en compte, perquè indica que les persones nascudes fora de l'Estat (que suposen el 27,7% de la mostra) es troben estudiant en menor mesura que els qui han nascut a l'Estat. És important indicar que en aquest gràfic, per poder comparar els grups, s'inclou un línia que assenyalava el percentatge que representa el grup respecte al total, tècnica que serà emprada al llarg del capítol.

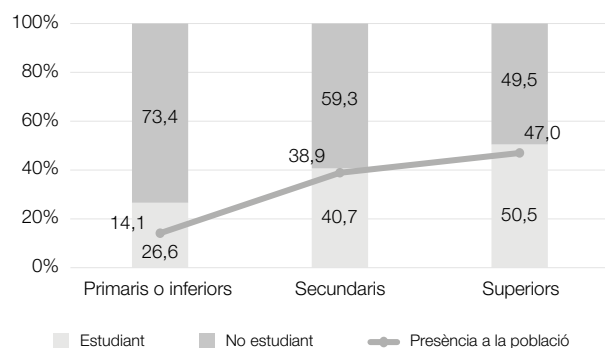
GRÀFIC 4.2. Situació respecte als estudis segons procedència geogràfica. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

També és important indicar que el context familiar té repercussió en la situació educativa de les persones joves, dades que reforcen la tesi que les dinàmiques educatives afavoreixen la reproducció de les desigualtats socials. Així, en primer lloc, a mesura que augmenta el nivell màxim d'estudis aconseguït pels progenitors, també augmenta el percentatge de joves que es troba estudiant (gràfic 4.3).

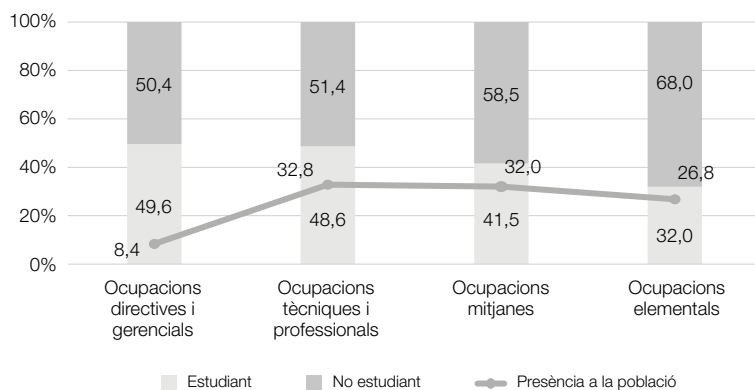
GRÀFIC 4.3. Situació respecte als estudis segons nivell màxim d'estudis dels progenitors. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

En segon lloc, també apareixen diferències importants, encara que menys àmplies, segons la categoria socioprofessional més alta dels progenitors, perquè mentre en les persones joves els progenitors dels quals tenen ocupacions directives i gerencials i ocupacions tècniques i professionals apareix una distribució equitativa entre els qui estudien i els qui no, el percentatge dels qui no estudien augmenta en les persones joves amb progenitors amb ocupacions mitjanes i, més encara, amb ocupacions elementals. És a dir, s'observa que segons descendeix la categoria socioprofessional dels progenitors, que constitueix un indicador clar de situació socioeconòmica i classe social, augmenta el percentatge de joves que no es troba estudiant (gràfic 4.4).

GRÀFIC 4.4. Situació respecte als estudis segons categoria socioprofessional més alta dels progenitors. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

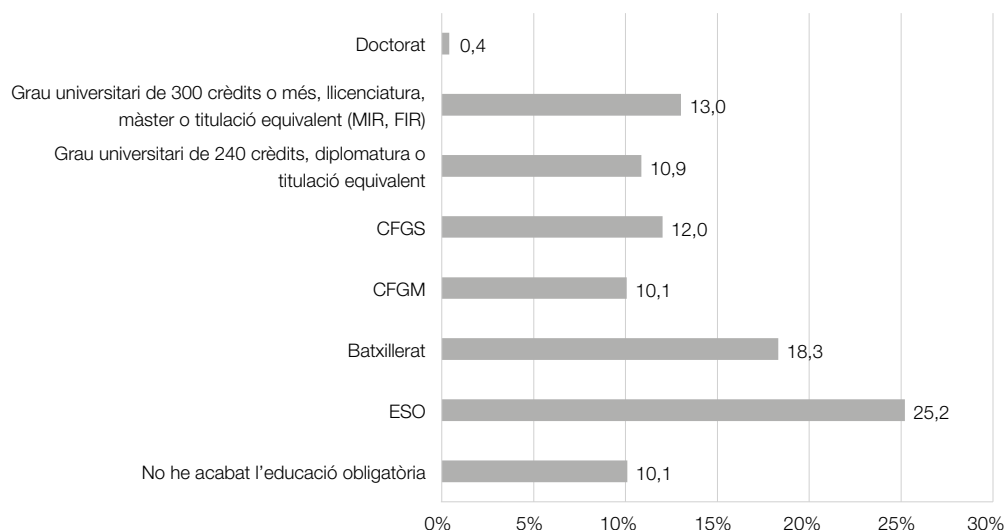

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Nivell màxim d'estudis acabats

La segona variable que resulta rellevant per descriure les característiques de l'escolarització de la població jove a Catalunya el 2022 és el nivell màxim d'estudis acabats. En aquest apartat, cal tenir en compte, com acabem de veure, que una part important de la població jove (al voltant de la meitat) encara estudia, per la qual cosa el seu nivell d'estudis final serà superior. Com es mostra al gràfic 4.5, la quarta part té l'ESO com a nivell educatiu màxim acabat, sent la categoria que més persones engloba, seguida del batxillerat. La resta de les categories es troben distribuïdes de manera molt similar, excepte el doctorat, que únicament tenen el 0,4% de les persones joves.

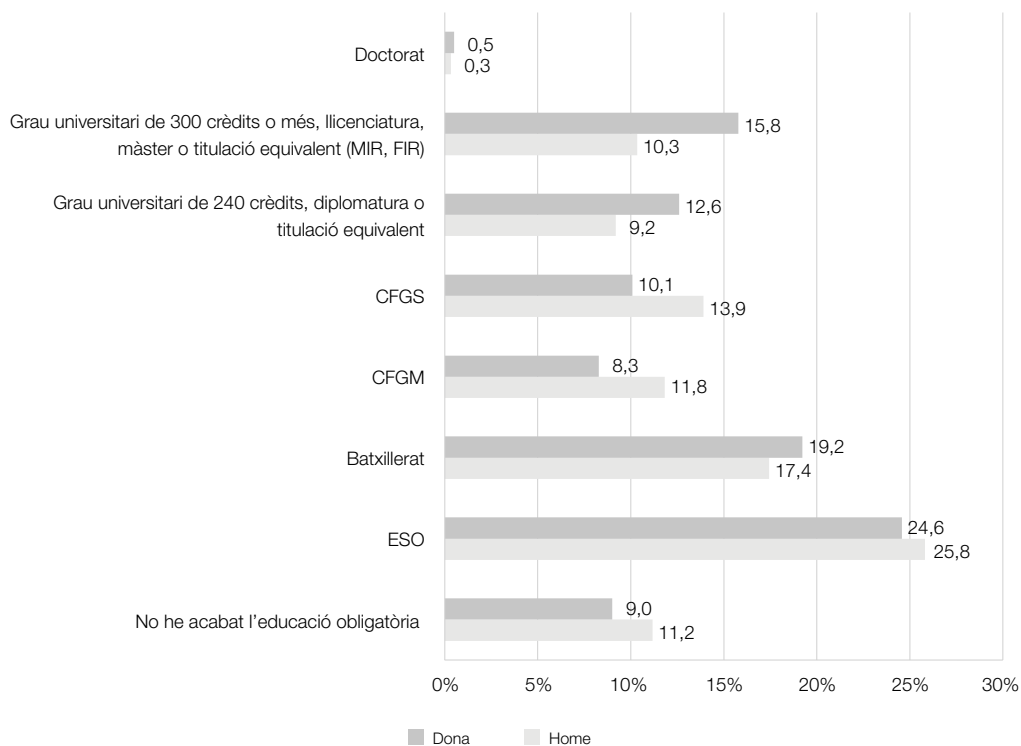
GRÀFIC 4.5. Nivell màxim d'estudis acabats. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022.
Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

En l'anàlisi d'aquesta dinàmica apareixen dues diferències rellevants. El sexe i, novament, variables estructurals del context familiar. Respecte al sexe, l'EJC (gràfic 4.6) evidencia la tendència constatada en diversos estudis d'una major presència de dones en els estudis universitaris respecte als homes, mentre que els homes es dirigeixen més a la FP, on accedeixen a una major varietat de famílies professionals que les dones (Ibáñez, 2008; Mariño y Rial, 2019; Vidal Lagé y Merino, 2020).

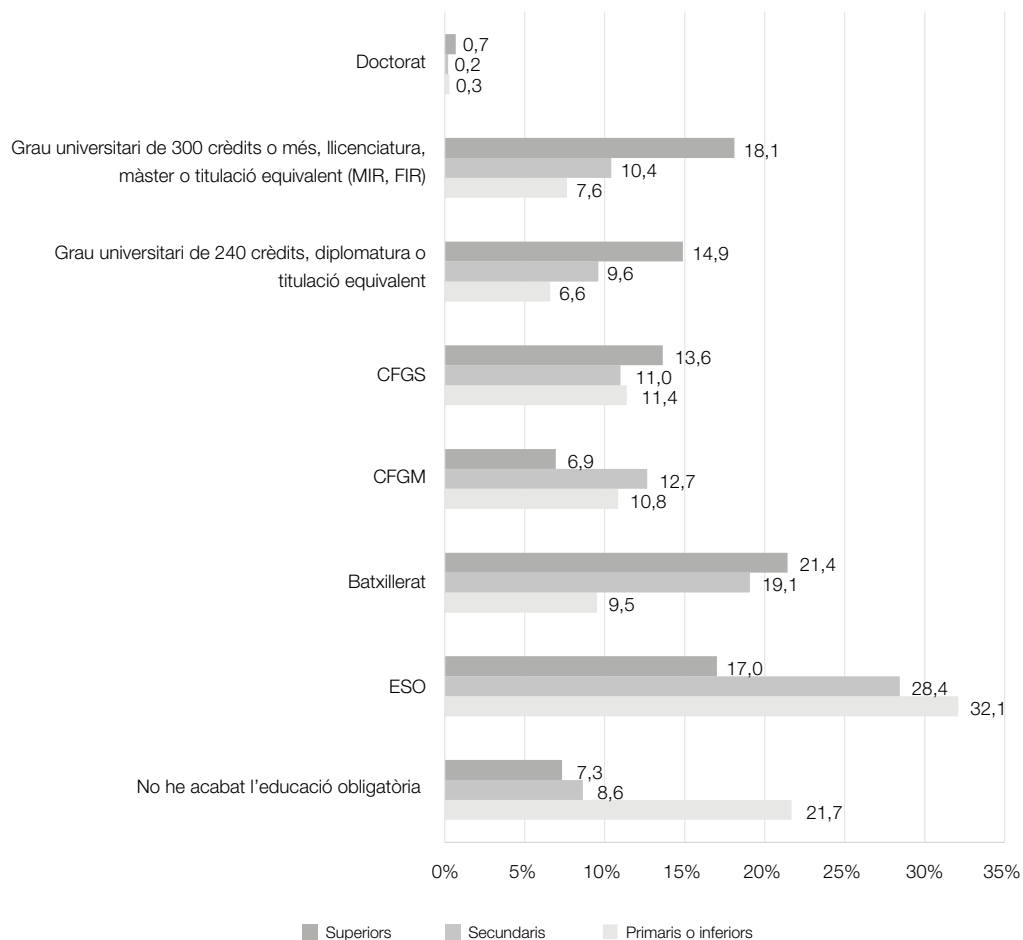
GRÀFIC 4.6. Nivell màxim d'estudis acabats segons sexe. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

En segon lloc, respecte al context familiar, el gràfic 4.7 mostra com els nivells educatius superiors aconseguits pels progenitors estan relacionats amb un major percentatge de joves en l'itinerari universitari i CFGS, mentre que els joves amb progenitors amb estudis primaris o inferiors tenen percentatges més alts de l'ESO, completada o no.

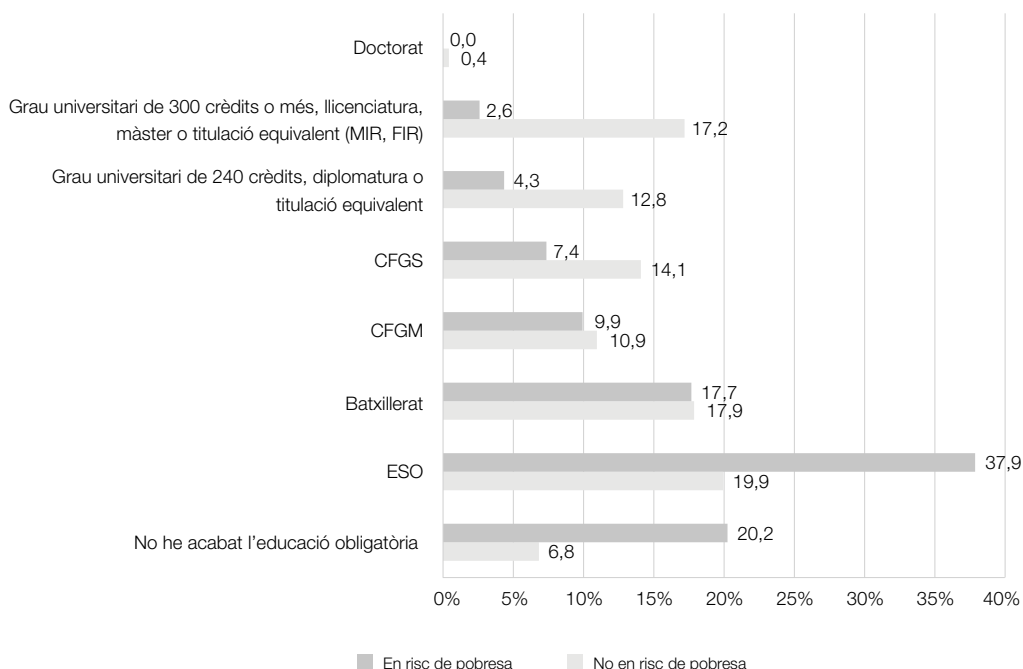
GRÀFIC 4.7. Nivell màxim d'estudis acabats segons el nivell màxim d'estudis dels progenitors. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

En aquesta mateixa línia s'observa el gràfic 4.8, que mostra com aquelles persones que provenen de contextos en risc de pobresa tenen nivells educatius màxims menors que els qui venen de contextos d'una millor situació socioeconòmica. Aquestes dades, com es reflexionarà en les conclusions del capítol, mostren la necessitat que les polítiques educatives i socials contemplin mecanismes per atendre les persones que provenen de contextos desfavorits, de manera que es redueixi el pes de les variables estructurals i s'afavoreixi la igualtat d'oportunitats.

GRÀFIC 4.8. Nivell màxim d'estudis acabats segons la situació socioeconòmica familiar. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Expectativa de nivell d'estudis

L'EJC també recull quin és el nivell d'estudis desitjat, la qual cosa permet saber quina és l'expectativa formativa del jove. Com en les edicions de 2012 i 2017, resulta rellevant estudiar aquesta variable segons el nivell educatiu màxim aconseguit, exposat anteriorment.

Com s'observa a la taula 4.2, la majoria de persones desitja tenir un nivell educatiu igual o superior al que ja té. No obstant això, és rellevant assenyalar que hi ha un percentatge alt de persones, en cadascun dels nivells formatius, que no saben quin nivell educatiu els agradaria tenir. Aquesta dada resulta destacable ja que el nivell formatiu que desitgen és una reflexió que els joves s'han plantejat en algun moment. Aquesta opció de resposta, per tant, pot amagar incerteses majors que es refereixen, realment, als dubtes sobre l'itinerari formatiu en el seu conjunt.

També és rellevant que el nivell que més persones desitgen tenir és el de postgrau o màster. Això s'observa en que, d'una banda, les persones que cursen un grau universitari tenen com a expectativa el nivell de postgrau o màster; d'una altra part, també ocorre amb les persones qui venen de l'itinerari de formació professional, o amb qui només té el batxillerat, on un 41,2% aspiren a aconseguir un postgrau o màster, mentre que el 27,6% es quedarien amb el grau universitari.

Finalment, destaca el 6% de persones que, amb un doctorat, el nivell d'estudis desitjat és postgrau o màster. Aquest és el cas on un major percentatge de persones desitja un nivell formatiu més baix que el que té.

TAULA 4.2. Nivell d'estudis desitjat segons nivell màxim d'estudis acabats. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

Nivell d'estudis finalitzats	Nivell d'estudis desitjat								
	ESO	Batxillerat	CFGM	CFGS	Grau universitari	Postgrau o màster	Doctorat	El que té	No ho sap
No ha acabat l'educació obligatòria	8,8	8,5	6,1	17,5	28,1	8,9	6,9	4,4	10,9
ESO		3,8	5,0	21,4	34,1	12,6	8,9	8,1	6,0
Batxillerat	0,4		1,2	8,2	27,6	41,2	11,6	3,5	6,2
CFGM		0,2		26,8	31,3	14,9	6,1	15,8	4,9
CFGS			1,0		35,5	22,9	7,6	26,8	6,2
Universitaris A ¹		0,3		1,0		52,5	10,9	29,9	5,4
Universitaris B ²				0,1		20,1	21,3	54,8	3,7
Doctorat						6,0		94,0	
Total	1,0	1,9	2,2	11,5	23,9	24,2	10,6	18,7	6,0

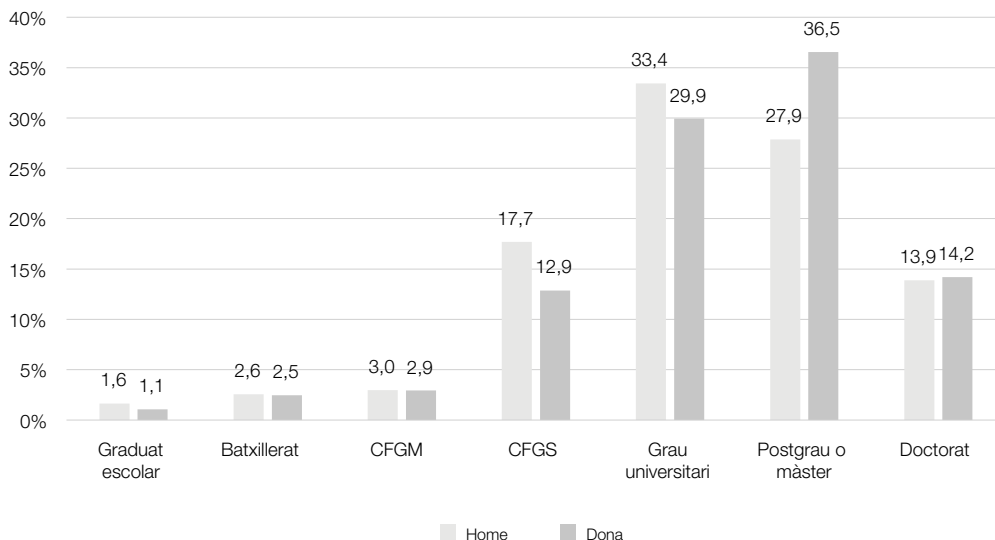
Nota 1: grau universitari de 240 crèdits, diplomatura o titulació equivalent.

Nota 2: grau universitari de 300 crèdits o més, llicenciatura, màster o titulació equivalent (MIR, FIR).

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Les variables independents indiquen algunes diferències rellevants en el nivell d'estudis desitjat. En primer lloc, el sexe descriu diferències perquè les dones desitgen aconseguir el nivell de postgrau o màster 8,5 punts percentuals per sobre dels homes, mentre que els homes desitgen més aconseguir el CFGS (4,8 punts) i el grau universitari (3,5 punts) (gràfic 4.9).

GRÀFIC 4.9. Nivell d'estudis desitjat segons sexe. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

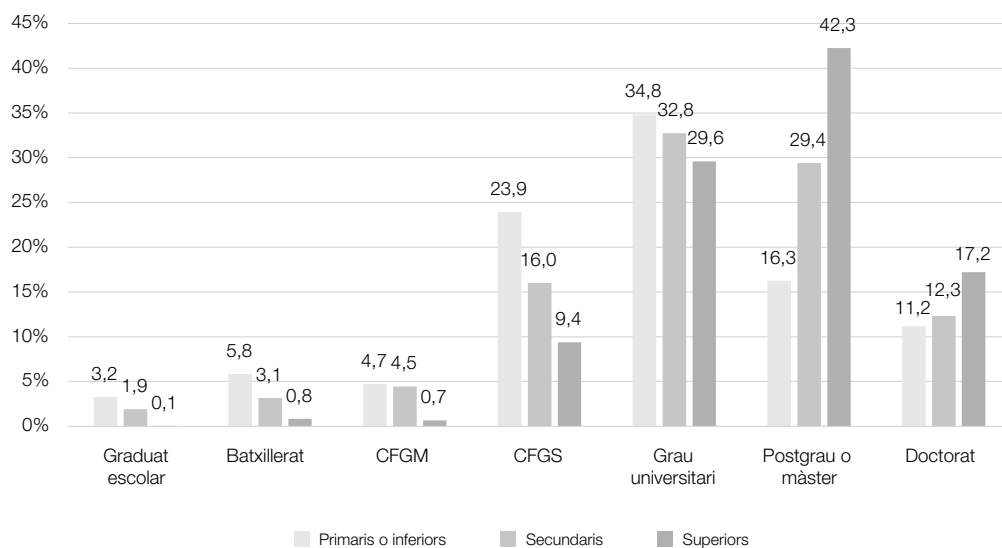

Nota: les persones que desitgen tenir el nivell d'estudis que tenen s'agrupen en el nivell corresponent; s'han eliminat els qui "no saben" per no aportar informació ni indicar diferències rellevants.

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

En segon lloc, tornen a aparèixer les variables sociodemogràfiques estructurals com a explicatives de diferències. La primera, el nivell d'estudis màxim dels progenitors (gràfic 4.10), indica que quan aquest augmenta, també creix el percentatge de joves que aspiren a un itinerari acadèmic superior (postgrau o màster i doctorat); i quan el nivell d'estudis és "primaris o inferiors", això es relaciona amb majors percentatges de joves que volen CFGS i grau universitari.

GRÀFIC 4.10. Nivell d'estudis desitjat segons nivell d'estudis màxim dels progenitors. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

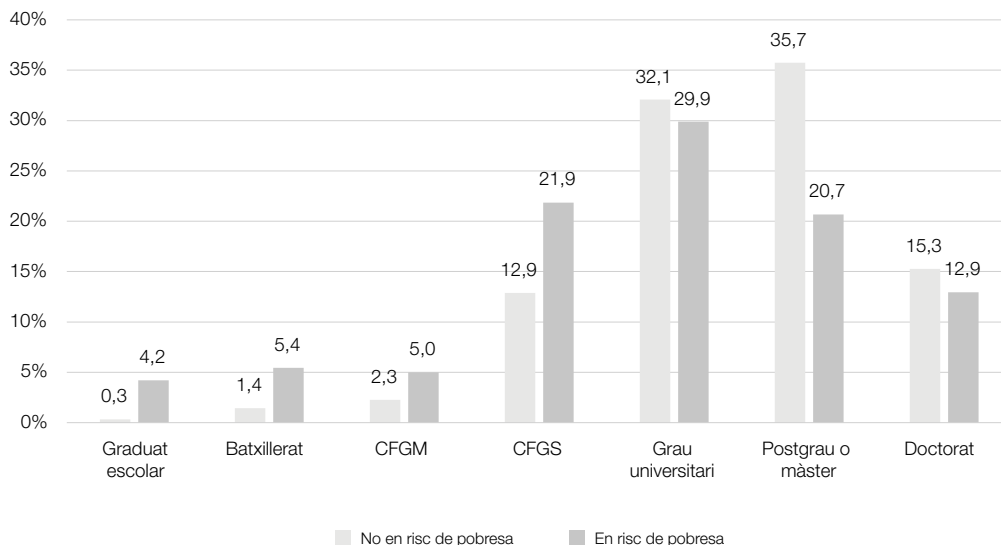
Nota: vegeu la nota del gràfic anterior.

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

La segona variable (gràfic 4.11) indica que les persones en risc de pobresa tenen una expectativa d'estudis menor (graduat escolar o batxillerat) i una expectativa d'itinerari de formació professional (CFGM i CFGS) major que els qui no estan en risc de pobresa, que en general se situen en una expectativa de postgrau o màster, grau o doctorat.

Per tant, totes dues variables indiquen que les característiques socioeconòmiques familiars d'origen influeixen en multitud d'aspectes educatius dels i les joves, en aquest cas, reduint l'expectativa educativa o dirigint-la a l'itinerari de formació professional per, previsiblement, poder accedir al mercat de treball abans, mentre que l'itinerari acadèmic d'estudis superiors és majoritari entre els qui tenen una millor posició familiar d'origen.

GRÀFIC 4.11. Nivell d'estudis desitjat segons la situació socioeconòmica. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

Nota: vegeu la nota del gràfic anterior.

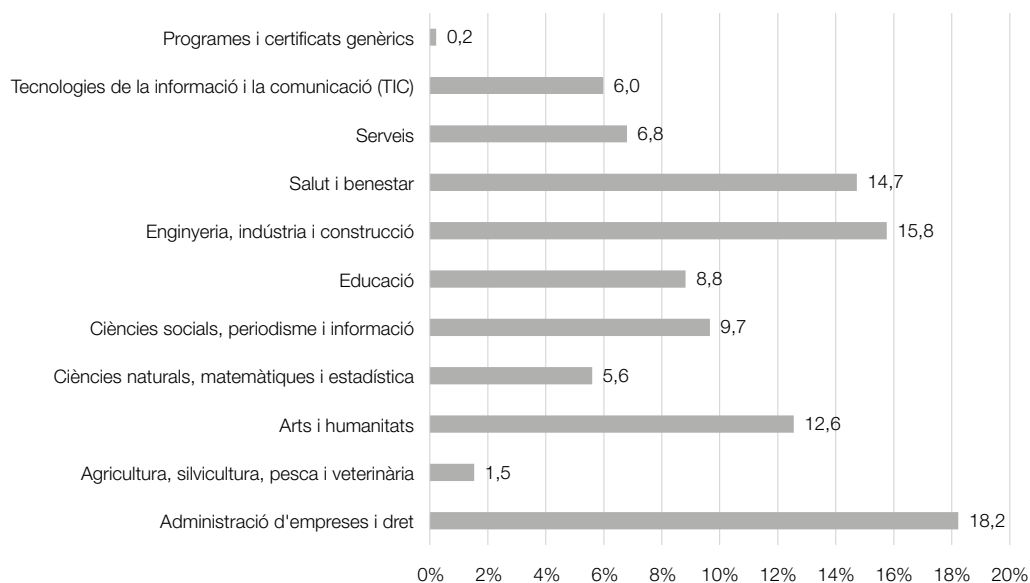
Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Àrees de coneixement

Pel que fa a les àrees de coneixement dels estudis (entre les persones que cursen o han finalitzat estudis d'FP o universitaris), administració d'empreses i dret és l'àrea amb més persones (18,2%), encara que les àrees STEM (ciència, tecnologia, enginyeria i matemàtiques) sumen un 27,4% i els dos grans subsectors de serveis (educació i salut) sumen un 23,5%. Finalment, al gràfic 4.12 s'observa el baix percentatge de joves que cursen estudis relacionats amb el sector primari, fet que es relaciona amb les tendències detectades en els sectors productius (vegeu el capítol següent): al conjunt de la Unió Europea fa dècades que

es constata l'augment dels estudis i dels llocs de treball relacionats amb el sector serveis en contraposició al sector primari i, fins i tot, en alguns territoris, a la indústria manufacturera, sense comptar la indústria tecnològica (Eurostat, 2023). Finalment, cal destacar que les quatre àrees on més persones situen els seus estudis suposen el 61,3% del total (administració d'empreses i dret; enginyeria, indústria i construcció; salut i benestar; i arts i humanitats).

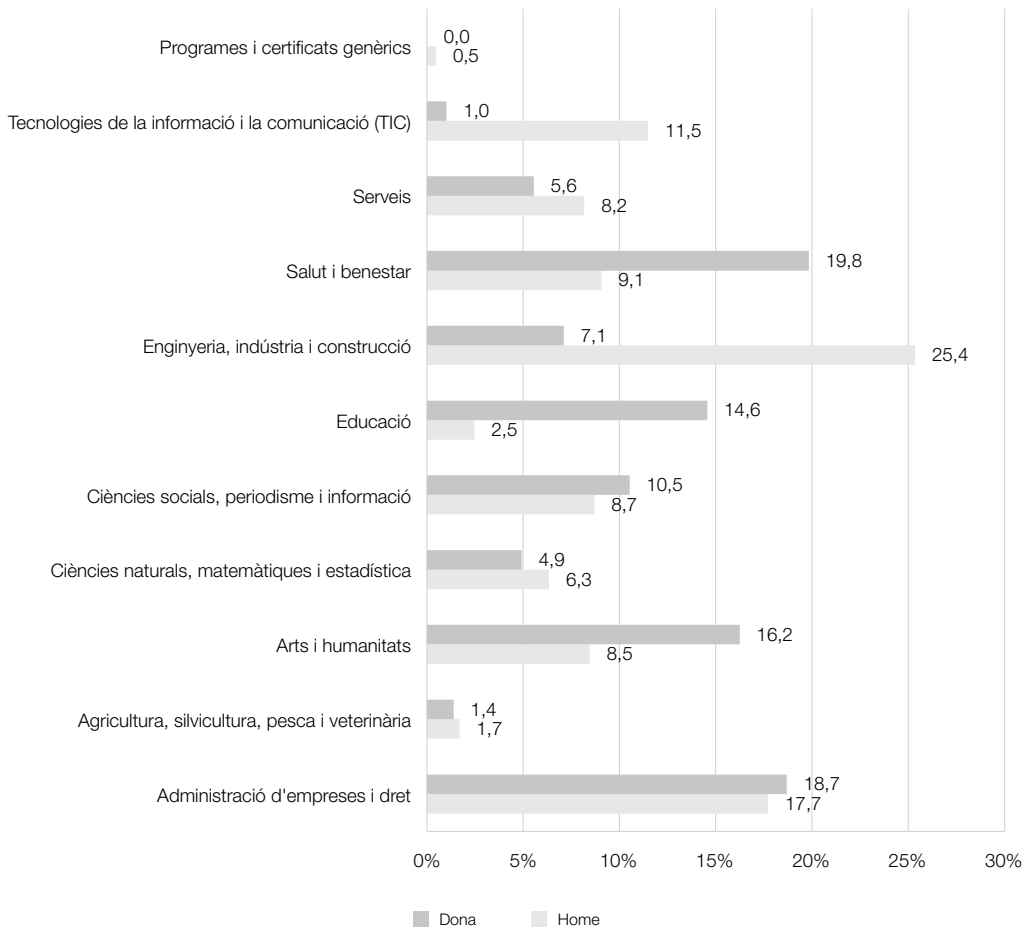
GRÀFIC 4.12. Àrea de coneixement dels estudis. Joves de 15 a 34 anys que cursen o han finalitzat estudis d'FP o universitaris. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Les variables independents no indiquen cap diferència destacable respecte a les àrees de coneixement, excepte el sexe. Les dinàmiques de segregació educativa que es relacionen amb les dinàmiques estructurals del mercat de treball, com la segregació ocupacional i divisió sexual del treball (Eurofound, 2019), es poden observar en les dades de l'EJC i confirmen la persistència i gravetat d'aquestes diferències en el sistema educatiu, malgrat les anàlisis que des de fa dècades criden l'atenció sobre la seva importància en tots els nivells educatius i diferents països (Aguado Hernández *et al.*, 2020; Dämmrich *et al.*, 2015; León Ramírez *et al.*, 2018; Mariño y Rial, 2019; Vidal Lagé y Merino, 2020). Com s'observa al gràfic 4.13, els homes se situen molt més en àrees de coneixement relacionades amb la tecnologia i la indústria (un 30% més), enfront de les dones, que se situen més en el sector serveis (en concret, en salut i educació un 22,8% més) i en arts i humanitats (un 7,7% més).

GRÀFIC 4.13. Àrea de coneixement dels estudis segons sexe. Joves de 15 a 34 anys que cursen o han finalitzat estudis d'FP o universitaris. Catalunya, 2022. Percentatge

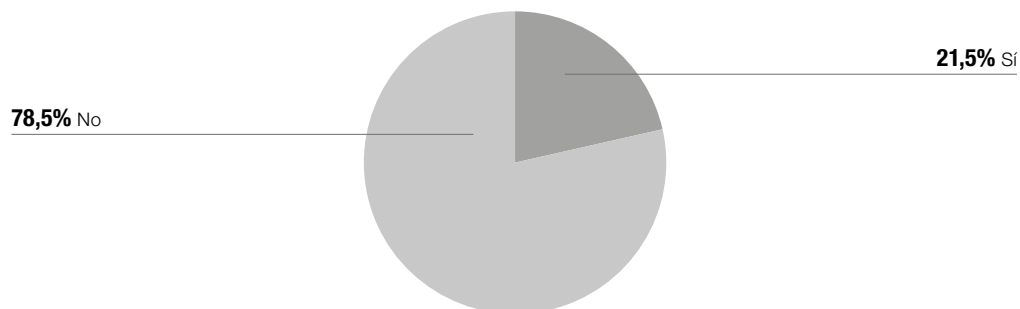

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Beques per a estudis de batxillerat o cicles formatius

Malgrat la rellevància de les característiques socioeconòmiques d'origen en la realitat educativa i les expectatives dels i les joves que s'han constatat en apartats anteriors, l'EJC indica que el percentatge de persones que han rebut beques per als estudis de batxillerat o cicles formatius no arriba a la quarta part dels qui els han finalitzat o els estan cursant (21,5%, gràfic 4.14).

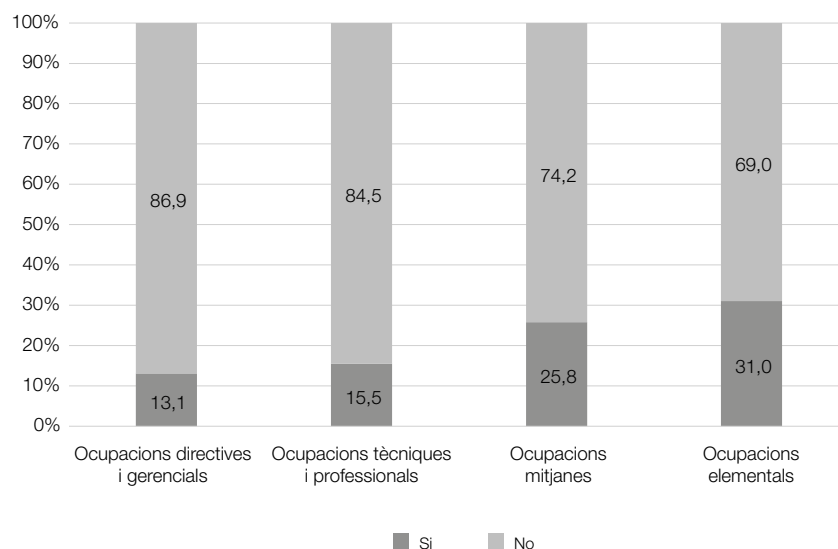
GRÀFIC 4.14. Beca pels estudis de batxillerat o cicle formatiu. Joves de 15 a 34 anys que cursen o han finalitzat estudis d'FP o universitaris. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

L'EJC sí que evidencia una relació entre les beques com a política socioeconòmica per facilitar els estudis en contextos desfavorits i les característiques socioeconòmiques de la persona jove. Per exemple, quant a la categoria socioprofessional més alta dels progenitors (gràfic 4.15) o l'origen geogràfic (gràfic 4.16). En aquest sentit, segons disminueix la categoria socioprofessional dels progenitors, augmenta el percentatge dels qui han rebut una beca per a estudiar batxillerat o cicles formatius.

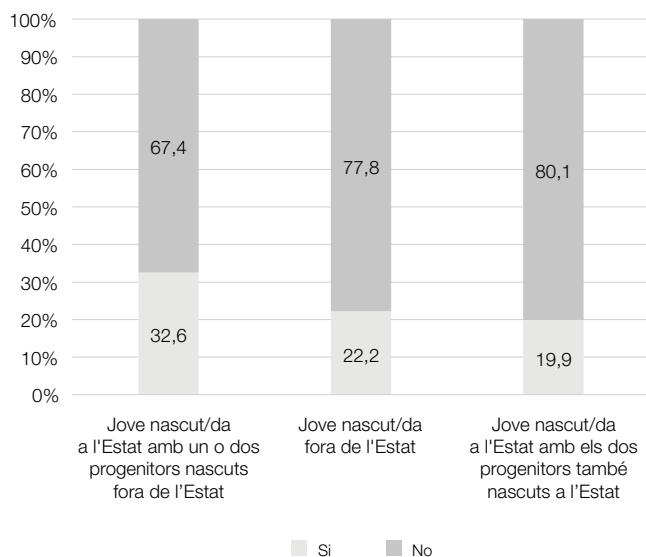
GRÀFIC 4.15. Beca pels estudis de batxillerat o cicle formatiu segons la categoria socioprofessional més alta dels progenitors. Joves de 15 a 34 anys que cursen o han finalitzat aquests estudis. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Així mateix, les i els joves nascuts a l'Estat però amb progenitors estrangers reben, percentualment, més beques per a estudiar batxillerat i cicles formatius que els joves nascuts a l'Estat amb progenitors nascuts a l'Estat.

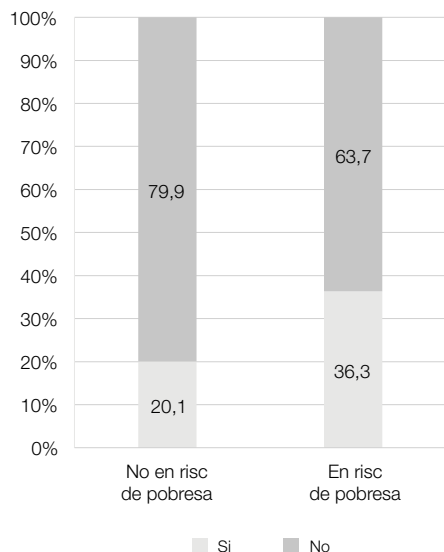
GRÀFIC 4.16. Beca pels estudis de batxillerat o cicle formatiu segons la procedència geogràfica. Joves de 15 a 34 anys que cursen o han finalitzat aquests estudis. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

No obstant això, el gràfic 4.17 indica que, encara que els qui estan en risc de pobresa reben més beques per a estudiar batxillerat i cicles formatius que els qui no ho estan, continua havent-hi un percentatge molt alt (63,7%) de persones que, tot i que estan en risc de pobresa i cursant aquests estudis, no reben aquest tipus de ajuts. Per tant, el nivell de cobertura que plantegen aquestes polítiques socioeconòmiques encara té un marge de millora important, més encara tenint en compte l'impacte que, com s'ha assenyalat, tenen les característiques socioeconòmiques d'origen en el nivell educatiu i les expectatives de les i els joves.

GRÀFIC 4.17. Beca pels estudis de batxillerat o cicle formatiu segons la situació socioeconòmica. Joves de 15 a 34 anys que cursen o han finalitzat aquests estudis. Catalunya, 2022. Percentatge

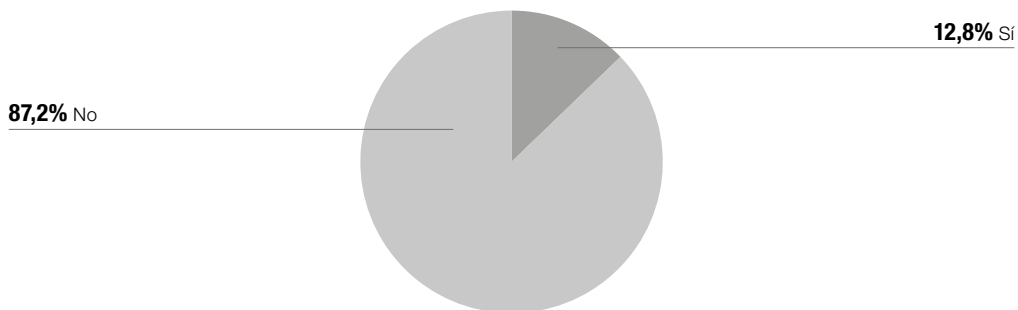

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Mobilitat internacional per estudiar

Encara que l'EJC no analitza detalladament els processos de mobilitat internacional per estudis, sí que recull el percentatge de persones que s'acullen a aquesta mena de programes. Al gràfic 4.18 s'observa que únicament un 12,8% de joves que han finalitzat o estan cursant estudis superiors han participat en programes de mobilitat internacional per a estudiar o fer pràctiques a l'estranger.

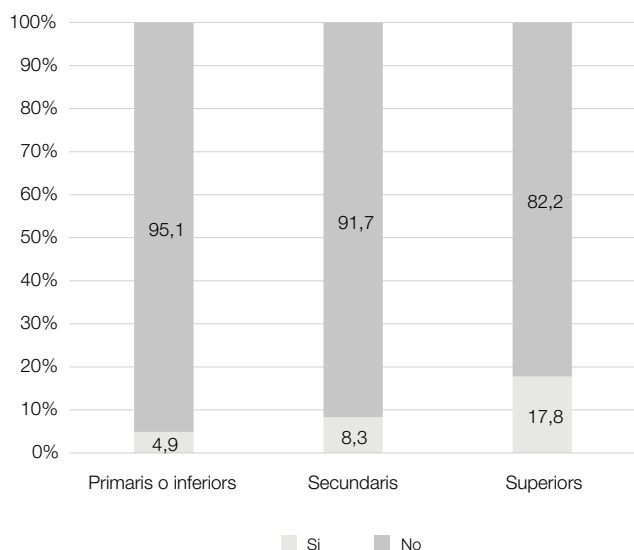
GRÀFIC 4.18. Participació en programes de mobilitat internacional per estudiar o fer pràctiques. Joves de 15 a 34 anys que cursen o han finalitzat estudis superiors. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

En haver-hi poques persones que participin en els programes de mobilitat, les variables independents no indiquen diferències importants en gairebé cap cas. Únicament cal destacar el paper del nivell d'estudis més alt dels progenitors. Com es mostra al gràfic 4.19, s'observa que a mesura que augmenta el nivell d'estudis dels progenitors, també ho fa el percentatge de persones que participa en programes de mobilitat: entre les persones joves amb progenitors amb estudis superiors, els qui participen en aquests programes són el triple que els qui tenen progenitors amb estudis primaris o inferiors.

GRÀFIC 4.19. Participació en programes de mobilitat internacional per estudiar o fer pràctiques segons el nivell d'estudis més alt dels progenitors. Joves de 15 a 34 anys que cursen o han finalitzat estudis superiors. Catalunya, 2022. Percentatge

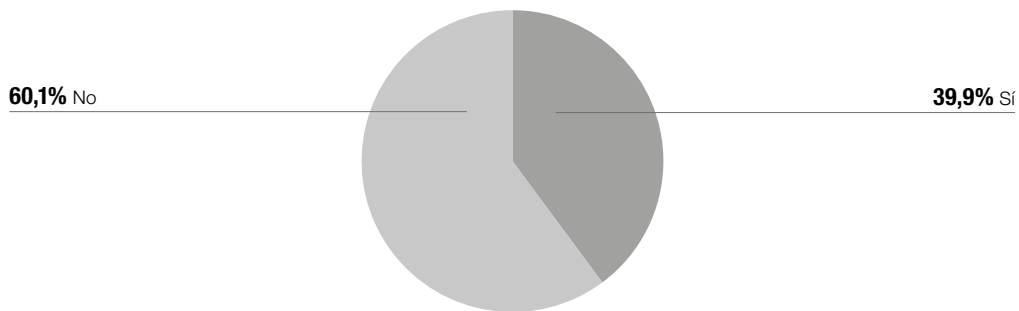

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Formació complementària

L'última variable que descriu la situació educativa de la població jove a Catalunya és la participació en formació complementària i, com mostra el gràfic 4.20, els resultats mostren un alt nivell de participació en aquesta mena de formació.

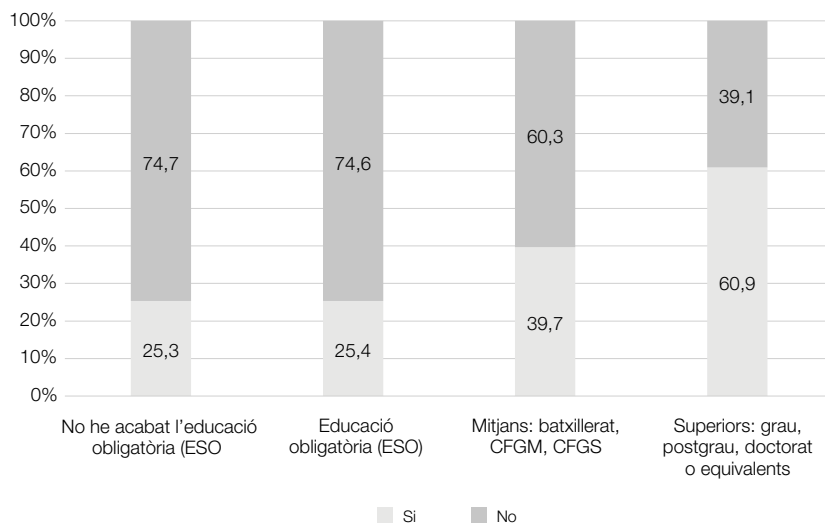
GRÀFIC 4.20. Curs o acció formativa complementària actualment o en els darrers 12 mesos. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Aquesta alta participació en formació complementària és diferent segons algunes variables independents. En primer lloc, a mesura que augmenta el nivell màxim d'estudis acabats, augmenta la participació en formació complementària (gràfic 4.21). Això es pot deure al fet que les persones amb major nivell formatiu tenen un accés més fàcil i pròxim a la formació complementària, entenen i estan més familiaritzats amb el seu funcionament i perceben més rendible l'ús d'aquesta mena de certificats. Aquesta realitat contrasta amb el potencial que pot tenir la formació complementària per a compensar els nivells aconseguits dins del sistema educatiu de manera que els qui tinguin un nivell menor, puguin realitzar més formació complementària per adquirir més competències. Encara més, les dades evidencien que, en tot cas, la formació complementària contribueix a ampliar les diferències entre els qui assolixen nivells del sistema educatiu diferents.

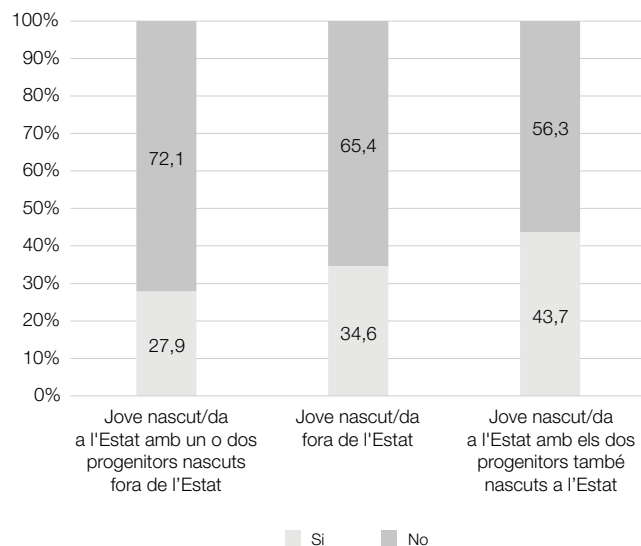
GRÀFIC 4.21. Curs o acció formativa complementària actualment o en els darrers 12 mesos segons el nivell màxim d'estudis acabats. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022.
Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

D'altra banda, si reprenem les variables socioeconòmiques, la incidència de les quals ja s'ha anat veient, els qui han nascut a l'Estat i els seus dos progenitors també participen en major mesura (15,8 punts de diferència) que els qui han nascut a l'Estat, però almenys un dels seus progenitors és estranger (gràfic 4.22).

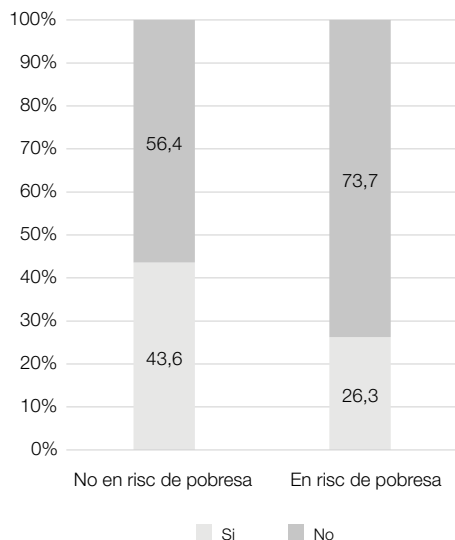
GRÀFIC 4.22. Curs o acció formativa complementària actualment o en els darrers 12 mesos segons la procedència geogràfica. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Aquesta realitat també es relaciona amb el nivell socioeconòmic, ja que apareix una gran diferència entre els qui no es troben en risc de pobresa i els qui sí: la proporció dels qui no fan formació complementària estant en risc de pobresa (73,7%) és 43,4 punts més que els qui sí que fan formació complementària estant en aquesta situació (26,3%); no obstant això, la diferència en el cas de les persones que no estan en risc de pobresa és de 12,8 punts.

GRÀFIC 4.23. Curs o acció formativa complementària actualment o en els darrers 12 mesos segons la situació socioeconòmica. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

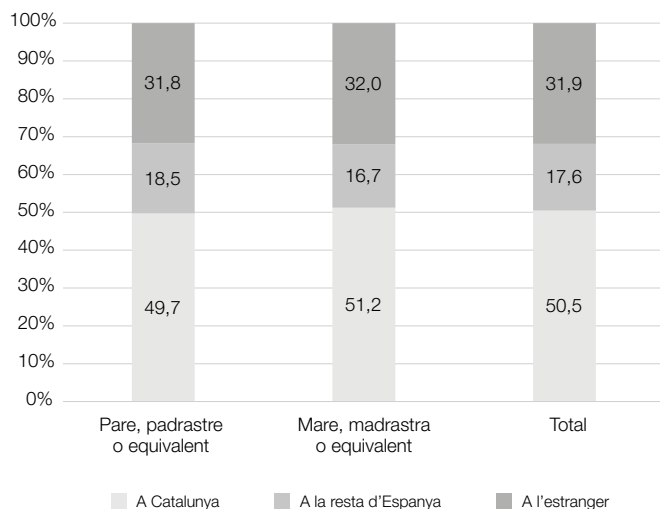
Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

4.2.2. Context familiar

Finalitzat el primer apartat, i si tenim en compte la gran importància detectada de les característiques socioeconòmiques de la família d'origen, a continuació es descriuen les dades sobre les dues variables més rellevants de les anàlisis anteriors: la procedència geogràfica i el nivell d'estudis màxim aconseguit pels progenitors, i de les variables que recull l'EJC sobre el suport rebut pels progenitors en relació amb els estudis. Posteriorment, s'analitzarà la importància d'aquest suport percebut sobre els nivells educatius aconseguits per les i els joves.

En primer lloc, el gràfic 4.24 mostra que entorn de la meitat dels progenitors són nascuts a Catalunya, prop d'una tercera part són estrangers i menys de la cinquena part són de la resta d'Espanya. També cal destacar que les diferències entre l'origen del pare, padrastre o equivalent i la mare, madrastra o equivalent són mínimes en totes les categories.

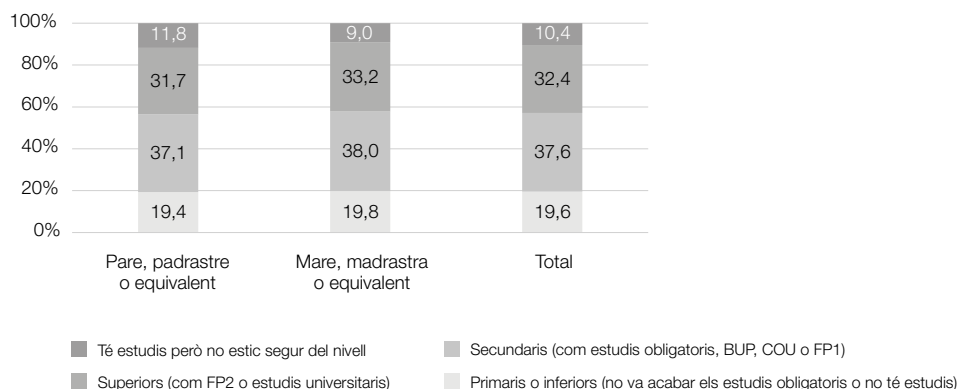
GRÀFIC 4.24. Origen dels progenitors. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

En segon lloc, quant al nivell d'estudis dels progenitors, el gràfic 4.25 mostra que més del 60% dels progenitors tenen un nivell d'estudis secundari o superior, si bé cal destacar que un percentatge alt de persones indiquen que no coneixen el nivell d'estudis dels seus progenitors (entorn del 10%).

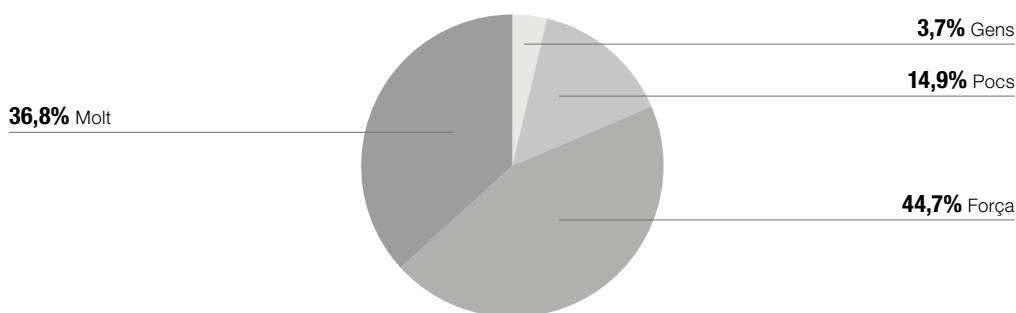
GRÀFIC 4.25. Nivell d'estudis dels progenitors. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

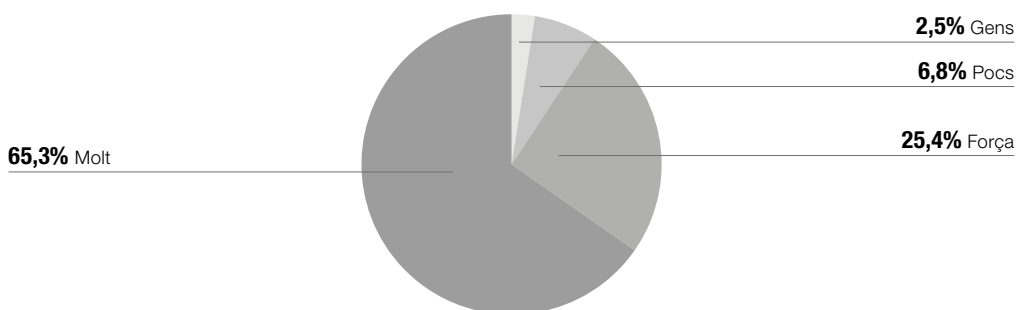
Com a característiques del context familiar, l'EJC recull qüestions molt interessants sobre la percepció que tenen les i els joves sobre el suport que han rebut per part dels seus progenitors cap als estudis. Els gràfics 4.26 i 4.27. indiquen una diferència en la percepció sobre si els progenitors han estat pendents dels estudis de la persona jove i si l'han animada a continuar estudiant. En el primer (gràfic 4.26) aspecte, la majoria de persones se situen en puntuacions mitjanes (bastant i poc, 59,8%), encara que més d'un terç assenyalen "molt". En el segon, la majoria sí que considera que els seus progenitors l'han animat molt a continuar estudiant (65,3%) i, juntament amb els qui consideren que els han animat bastant, sumen a gairebé la totalitat (90,7%).

GRÀFIC 4.26. Els progenitors estaven pendents dels estudis de la persona jove. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

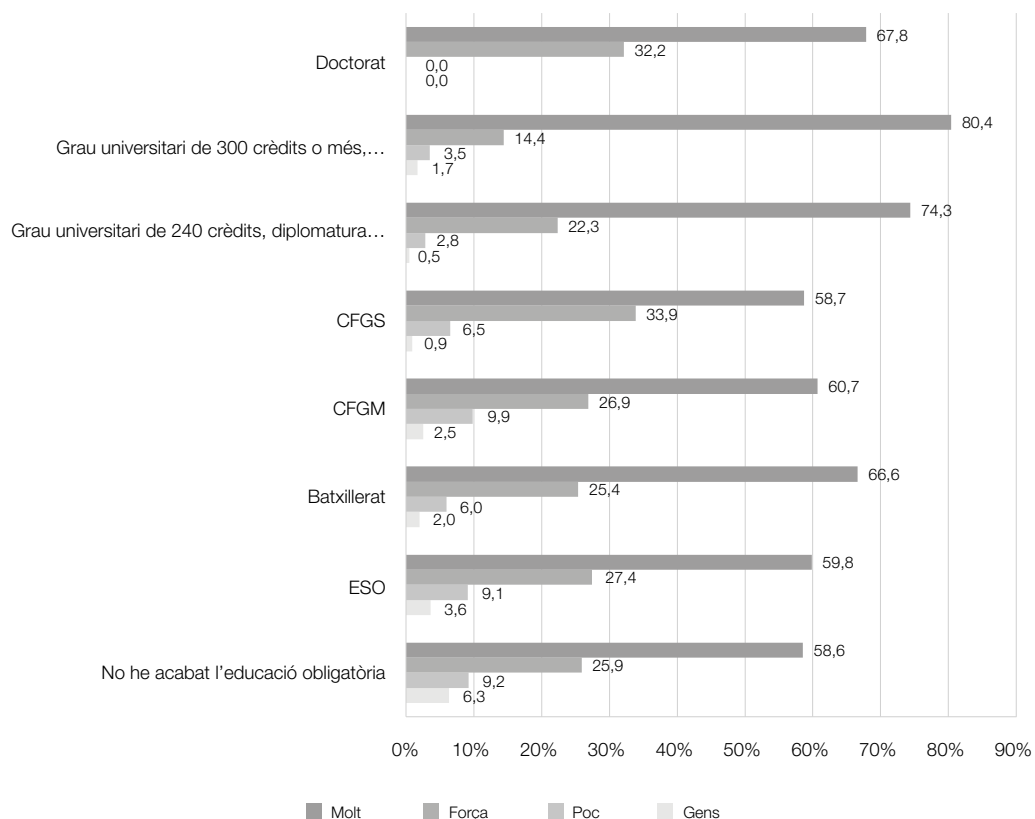
GRÀFIC 4.27. Els progenitors han animat la persona jove a continuar estudiant. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Tot i les puntuacions tan altes en la percepció d'atenció i ànims dels progenitors, algunes variables assenyalen diferències importants. En primer lloc, el nivell de percepció sobre els ànims rebuts per a continuar estudiant influeix en el nivell d'estudis acabats ja que, encara que el valor "molt" és la categoria majoritària en tots els nivells, els percentatges més alts se situen en els joves amb estudis universitaris. En contraposició, en els nivells d'estudis més baixos apareixen valors alts en les categories de menor percepció d'ànim rebut: 15,5% entre els qui no han acabat l'educació obligatòria, 12,7% en l'ESO i 12,4% en CFGM (gràfic 4.28). Per tant, les dades indiquen que és molt rellevant el valor del context familiar en l'èxit i la continuïtat formativa i que, per afavorir-ho, s'han de plantejar programes d'intervenció amb les famílies perquè prenguin consciència i participin com a part de la comunitat educativa de la qual formen part.

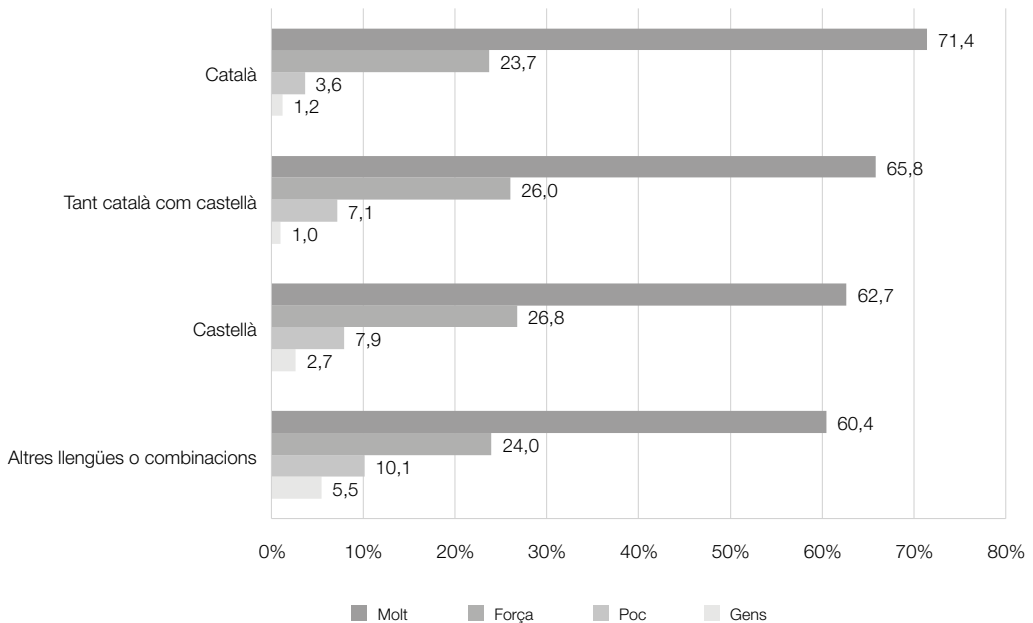
GRÀFIC 4.28. Els progenitors han animat la persona jove a continuar estudiant segons el nivell màxim d'estudis acabats. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

En aquesta línia, la llengua familiar d'origen també explica algunes diferències importants, encara que no són molt grans perquè, com ja s'ha assenyalat, la majoria se situa en la categoria de "molt" ànim percebut. El gràfic 4.29 evidencia que les categories més baixes d'ànim percebut se situen en les famílies que tenen per llengua idiomes que no són ni el català ni el castellà (15,6%) o que tenen el castellà (10,6%), mentre els qui tenen tant el català com el castellà tenen un menor percentatge en aquestes categories (8,1%) i, els qui menys se situen en aquest extrem són els qui tenen el català com a llengua familiar (4,8%).

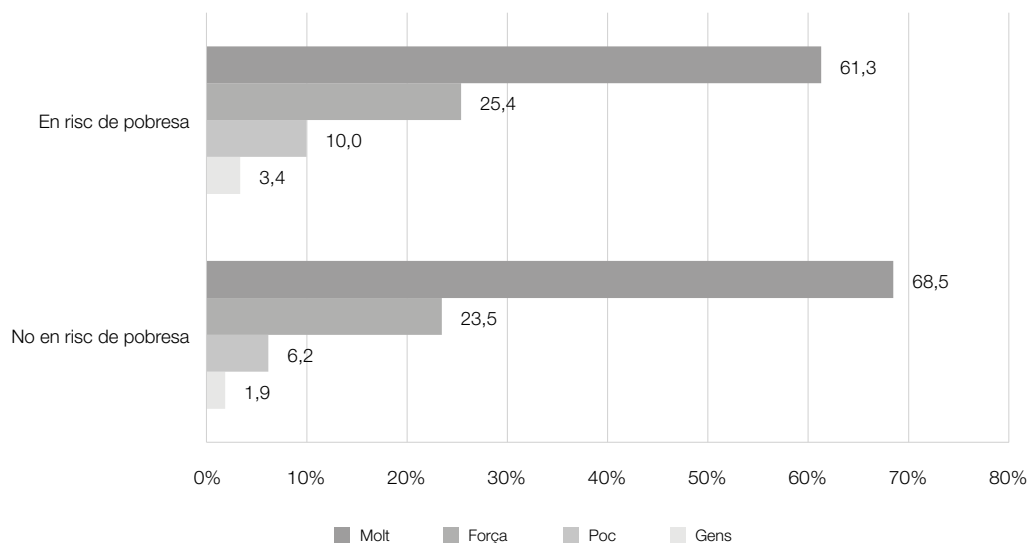
GRÀFIC 4.29. Els progenitors han animat la persona jove a continuar estudiant segons la llengua familiar d'origen. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Finalment, novament la situació socioeconòmica apareix com un aspecte rellevant perquè els qui estan en risc de pobresa se situen més en els nivells baixos d'ànim percebut (13,4%) enfront dels qui no estan en risc de pobresa (8,1%) (gràfic 4.30). A més, les dades també assenyalen un major percentatge en la categoria de "molt" entre els qui no estan en risc de pobresa, enfront dels qui sí que ho estan (7,2 punts).

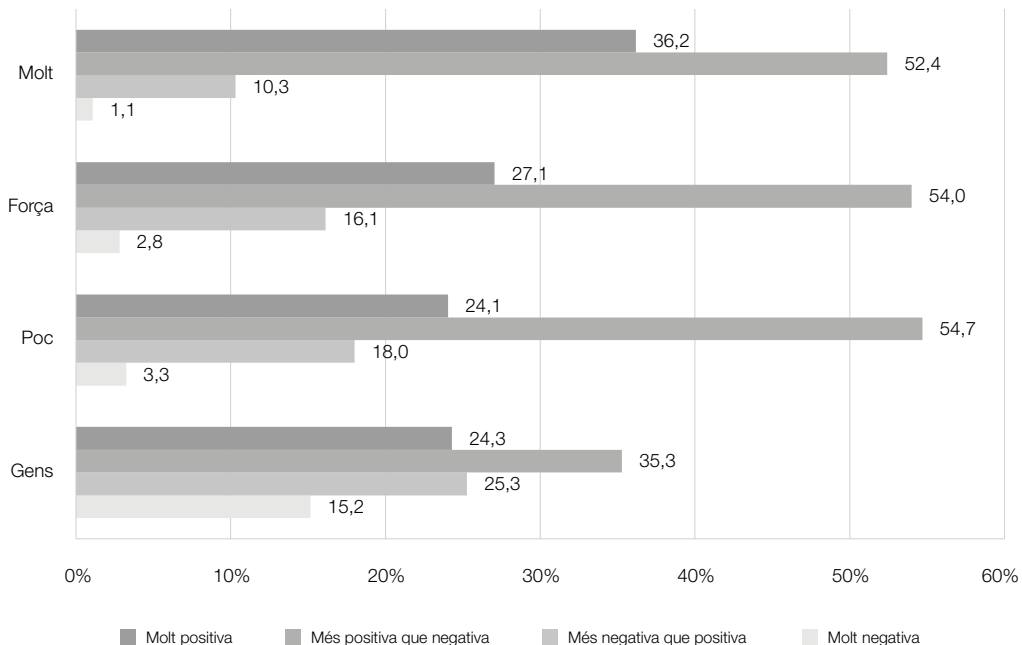
GRÀFIC 4.30. Els progenitors han animat la persona jove a continuar estudiant segons la situació socioeconòmica. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Tot això té per resultat que els qui tenen una millor valoració general dels estudis siguin els qui tenen la percepció d'haver rebut més ànims per part dels seus progenitors, i viceversa. Com s'observa al gràfic 4.31, en les categories més altes d'ànim percebut se situen majors percentatges de persones amb valoracions generals altes dels estudis (81,1% en "força" i 88,6% en "molt") i en les categories més baixes d'ànim percebut se situen majors percentatges de persones amb valoracions generals baixes dels estudis (21,3% en "poc" i 40,5% en "gens").

GRÀFIC 4.31. Valoració general dels estudis segons el nivell d'ànims dels progenitors a continuar estudiant. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

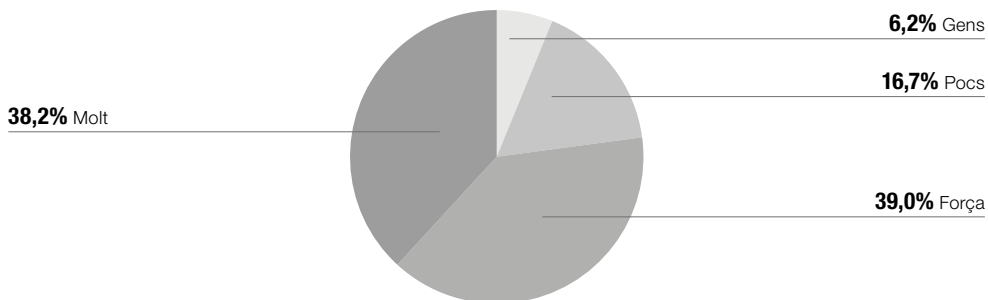

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

4.2.3. Vivència educativa

Si continuem amb l'anàlisi sobre el context familiar, els ànims rebuts pel professorat també són rellevants i es relacionen amb el nivell educatiu aconseguit. El gràfic 4.32 mostra que la categoria "molt" no és la que més percentatge abasta (38,2%) ja que, per una petita diferència de 0,8%, hi ha més persones en una categoria més intermèdia com és "bastant".

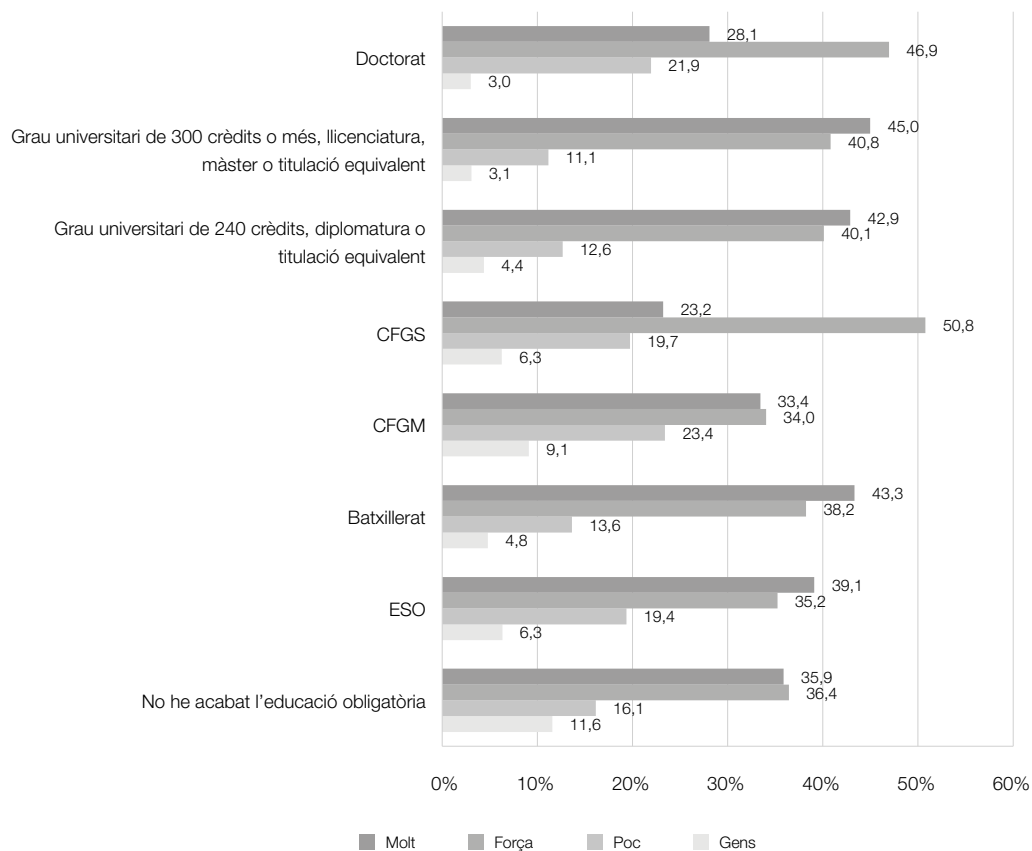
GRÀFIC 4.32. Els mestres o tutors han animat la persona jove a continuar estudiant. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Aquesta distribució, més diversa que l'analitzada abans, permet observar diferències més grans en els nivells educatius acabats (gràfic 4.33). En aquest cas, els estudis universitaris tornen a situar-se en categories més altes de percepció d'ànim rebut (entorn del 80%) i els nivells formatius menors tornen a tenir menys percentatge de persones en les categories més altes.

GRÀFIC 4.33. Nivell màxim d'estudis acabats segons el nivell d'ànims dels mestres o tutors a continuar estudiant. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

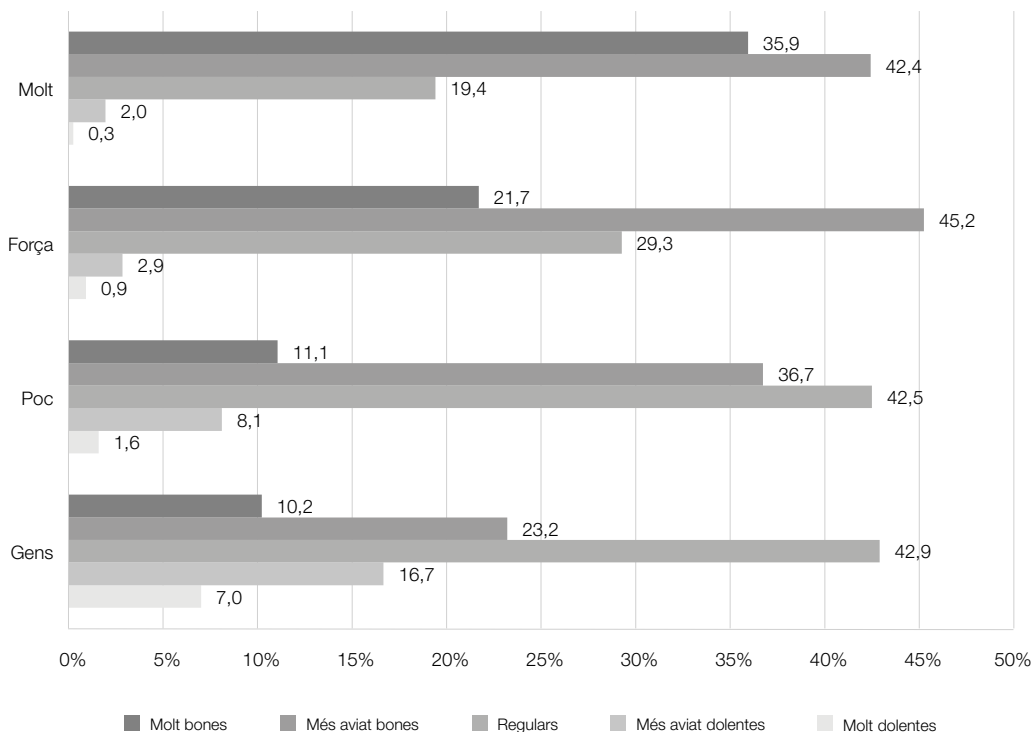

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

També resulten rellevants de cara a analitzar les notes obtingudes en l'ESO o estudis equivalents (gràfic 4.34). En aquest cas s'observa clarament que els qui tenen una percepció d'haver rebut més ànims del seu professorat van obtenir qualificacions "molt bones" o "més aviat bones", enfront dels qui tenen la percepció d'haver rebut pocs o cap ànim per part del seu professorat. Destaca encara més que són molt pocs els qui tenen la percepció de rebre "molt" o "força" ànims per part del professorat, 2,3% i 3,8% respectivament, mentre

que entre els qui tenen la percepció de rebre “poc” o “gens” ànims se situen en aquestes categories de manera molt més freqüent, 9,7% i 24,7%. Aquestes dades evidencien la importància d'atendre la diversitat als centres educatius i animar i motivar a tot l'alumnat a continuar amb la seva formació.

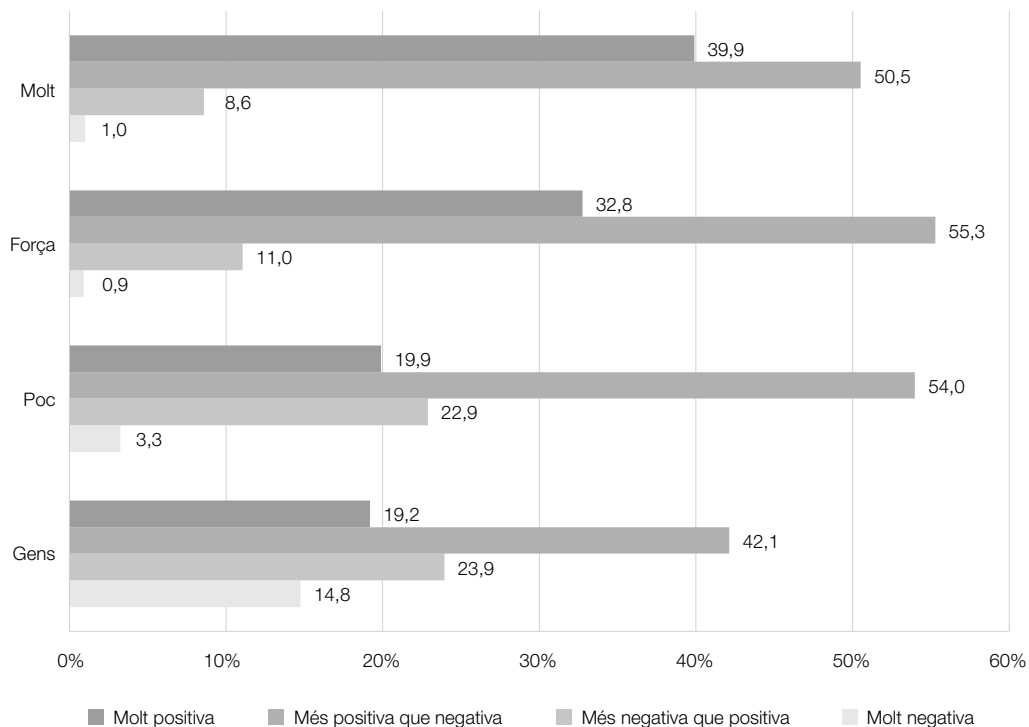
GRÀFIC 4.34. Notes a l'ESO (o estudis equivalents) segons el nivell d'ànims dels mestres o tutors a continuar estudiant. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

De forma més pronunciada que en l'anàlisi del context familiar, totes aquestes característiques de l'ànim del professorat es relacionen amb la valoració general que fa l'alumnat sobre els seus estudis. Com s'observa al gràfic 4.35, en les categories més altes d'ànim percebut se situen majors percentatges de persones amb valoracions generals altes dels estudis (88,1% en “força” i 90,4% en “molt”) i en les categories més baixes d'ànim percebut se situen majors percentatges de persones amb valoracions generals baixes dels estudis (26,2% en “poc” i 38,7% en “gens”).

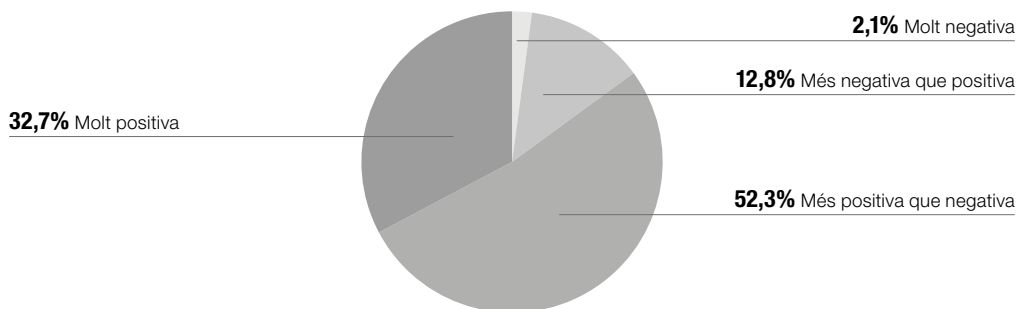
GRÀFIC 4.35. Valoració general dels estudis segons el nivell d'ànims dels mestres o tutors a continuar estudiant. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

En qualsevol cas, amb caràcter general, l'EJC indica que la gran majoria de persones fa una valoració general dels seus estudis (gràfic 4.36) positiva o molt positiva (85%).

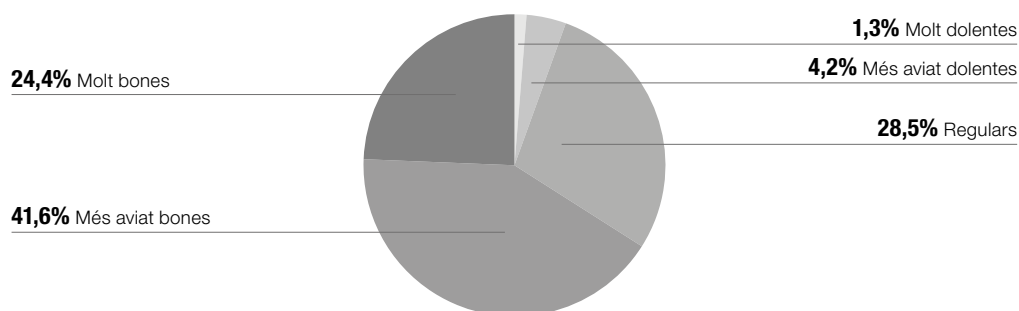
GRÀFIC 4.36. Valoració general dels estudis. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Dins de la vivència educativa, destaca el valor de la informació recollida entorn de les notes en l'ESO o equivalents. El gràfic 4.37 indica que la majoria de persones se situen en notes molt bones, bones o regulars (94,2%); no obstant això, en analitzar la seva relació amb les variables independents, apareixen algunes qüestions rellevants.

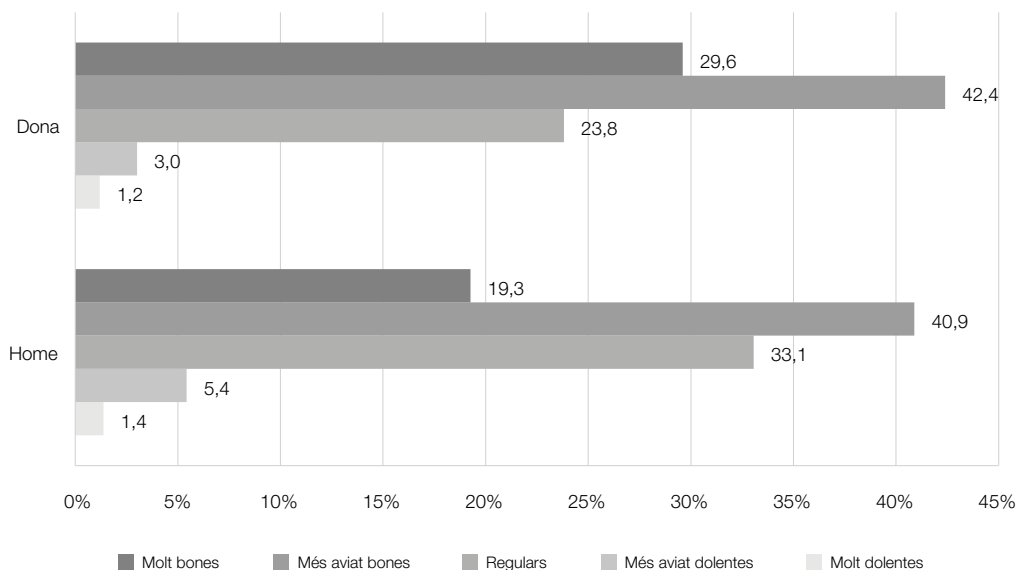
GRÀFIC 4.37. Notes a l'ESO o estudis equivalents. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

En primer lloc, apareixen diferències respecte al sexe, perquè un major percentatge de dones (72%) que d'homes (60,2%) se situa en qualificacions bones o molt bones.

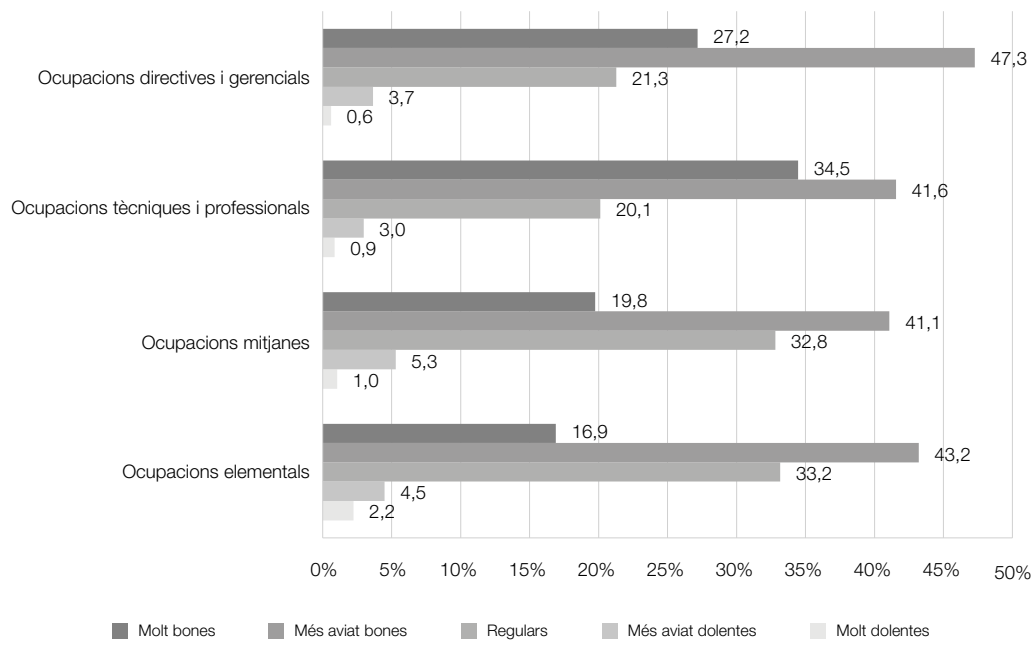
GRÀFIC 4.38. Notes a l'ESO (o estudis equivalents) segons el sexe. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

En segon lloc, i de nou recuperant les variables que caracteritzen el context familiar, el gràfic 4.39 mostra com a mesura que disminueix la categoria socioprofessional més alta dels progenitors augmenta el percentatge de persones amb qualificacions dolentes o molt dolentes en l'ESO; el mateix ocorre segons augmenta la categoria socioprofessional dels progenitors.

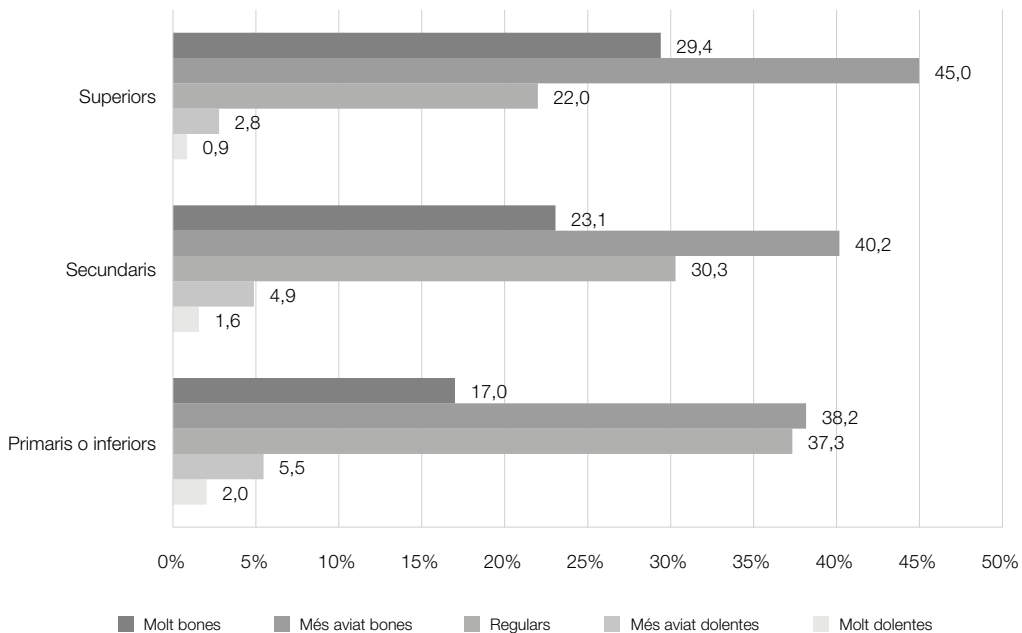
GRÀFIC 4.39. Notes a l'ESO (o estudis equivalents) segons la categoria socioprofessional més alta dels progenitors. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Aquesta mateixa realitat es dona en analitzar la relació amb el nivell màxim d'estudis dels progenitors perquè, com s'observa al gràfic 4.40, hi ha una relació clara entre els nivells superiors d'estudis dels progenitors i les qualificacions més altes en l'ESO i, segons disminueix la primera variable, disminueixen els percentatges de persones amb qualificacions altes i augmenten els percentatges de persones amb pitjors qualificacions.

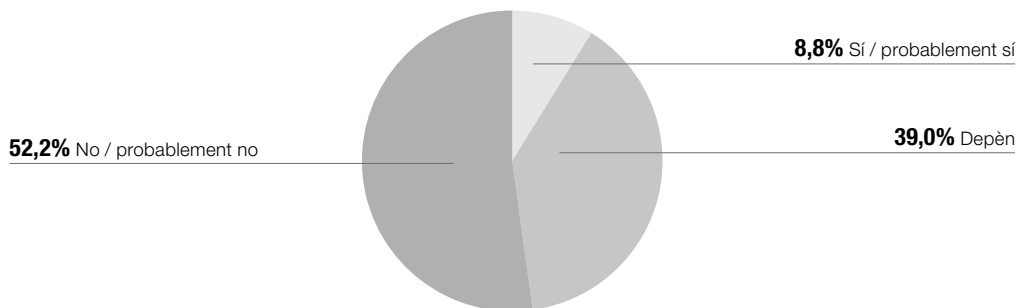
GRÀFIC 4.40. Notes a l'ESO (o estudis equivalents) segons el nivell màxim d'estudis dels progenitors. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Finalment, dins de la vivència educativa, l'EJC recull que la majoria de persones considera que deixar inacabats els estudis no o probablement no és una bona idea (52,2%). No obstant això, com s'observa al gràfic 4.41, hi ha un percentatge molt alt (39%) que considera que la resposta no és tan clara i que "depèn" de la situació pot ser o no una bona idea deixar inacabats els estudis.

GRÀFIC 4.41. Percepció sobre si és bona idea deixar inacabats uns estudis en curs. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

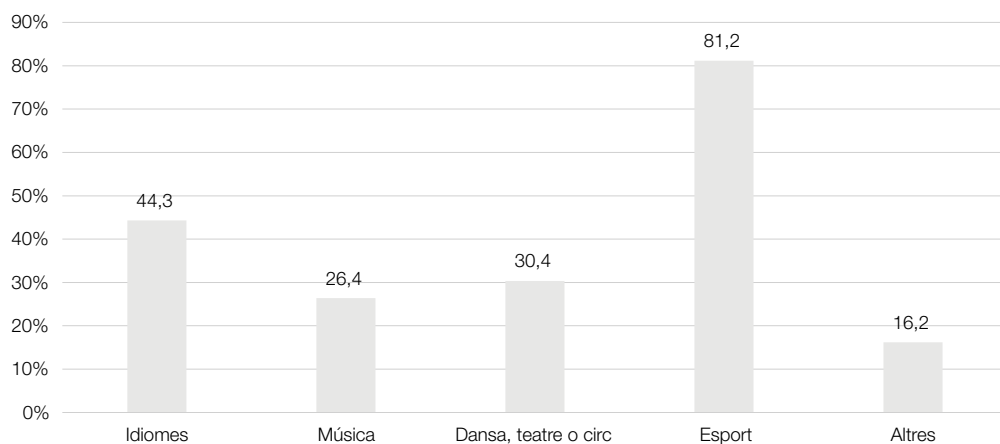

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

4.2.4. Activitats extraescolars

L'últim apartat que recull el qüestionari dins del bloc educatiu es refereix a les activitats extraescolars que les persones d'entre 15 i 34 anys van realitzar entre els 6 i els 14 anys. El gràfic 4.42 mostra que la gran majoria (81,2%) va realitzar alguna activitat extraescolar esportiva. En segon lloc, gairebé la meitat (44,3%) va estudiar idiomes com a activitat extraescolar. En últim lloc se situen les activitats artístiques o humanístiques: menys d'un terç va fer dansa, teatre o circ i una quarta part va fer música.

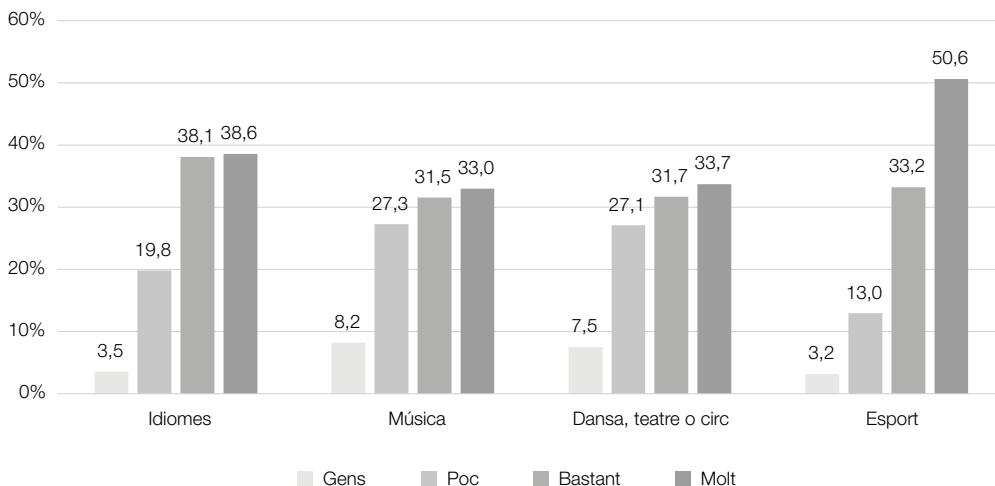
GRÀFIC 4.42. Activitat extraescolar realitzada. Joves de 15 a 34 anys que van realitzar alguna activitat extraescolar entre els 6 i els 14 anys. Catalunya, 2022. Multiresposta. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

A més d'aquesta informació, l'EJC recull la importància que perceben les i els joves sobre l'activitat extraescolar que van realitzar. El gràfic 4.43 indica que aquelles que més joves van realitzar (esport i idiomes) són les que consideren més importants, mentre que els majors percentatges de persones que consideren l'activitat extraescolar gens important se situen en música (8,2%) i dansa, teatre o circ (7,5%). En qualsevol cas, les dades indiquen que la majoria de les i els joves consideren que les activitats extraescolars són bastant o molt importants, ja que totes superen el 60% en la suma d'aquestes categories: esport (83,8%), idiomes (76,7%), dansa, teatre o circ (65,4%) i música (64,5%).

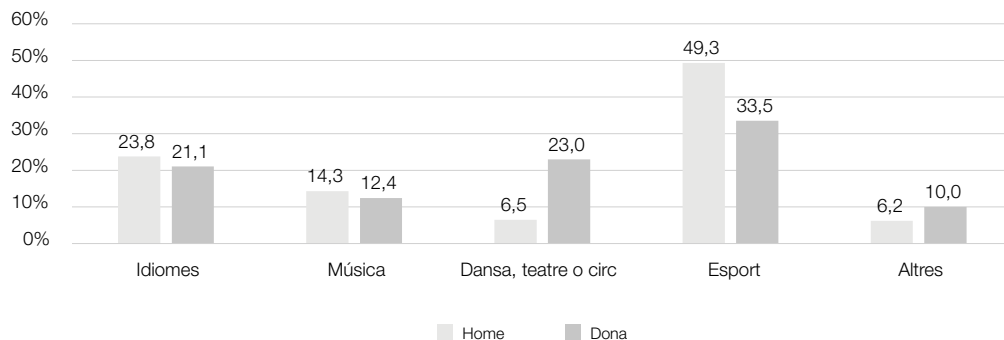
GRÀFIC 4.43. Importància autopercebuda de l'activitat extraescolar. Joves de 15 a 34 anys que van realitzar alguna activitat extraescolar entre els 6 i els 14 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Finalment, les dades indiquen diferències importants quant al sexe. El gràfic 4.44 mostra que mentre els homes van fer esport un 15,8% més que les dones, elles van fer dansa, teatre o circ un 16,5% més que els homes. Per tant, és important revisar les dades descrites en aquest apartat per reflexionar sobre la importància dels ensenyaments artístics i humanístics i reivindicar el seu paper dins i fora de les aules com a àrees essencials en el desenvolupament de les i els joves i en el valor social de l'educació. Així mateix, resulta urgent prendre mesures per reduir la segregació entre homes i dones, també en les activitats extraescolars, per reduir els estereotips de gènere en tot el context educatiu.

GRÀFIC 4.44. Activitat extraescolar realitzada segons sexe. Joves de 15 a 34 anys que van realitzar alguna activitat extraescolar entre els 6 i els 14 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

4.3. Transicions formatives de la població jove

La discussió teòrica sobre els termes “itinerari”, “trajectòria” i “transició” és complexa perquè s’han analitzat i empleat per perspectives teòriques diferents, o en disciplines diferents com a sociologia de la joventut, sociologia de l’educació, sociologia del treball o sociologia de la transició. No correspon a aquest capítol aprofundir en això, però sí que és indispensable assenyalar que s’evita aquí l’ús del terme “itinerari” perquè està més associat socialment a la via curricular o el camí de formació (Casal *et al.*, 2006), és a dir, a la successió lineal i progressiva de les etapes educatives des d’una perspectiva més aviat curricular. En contraposició, en el capítol s’utilitza el terme “trajectòria” com a concepte que respon a una perspectiva biogràfica amb canvis diversos, alguns d’ells sota la lògica d’ascens en els nivells educatius, però que també inclou canvis en direcció horitzontal o de descens. Aquestes trajectòries educatives no necessàriament lineals ni tampoc progressives, que poden observar-se en els pròxims tres apartats del capítol, deriven dels efectes dels canvis en els models de capitalisme en les últimes dècades i han sigut analitzades per multitud de recerques (Casal *et al.*, 2011). Finalment, s’empra el terme “transició educativa” per indicar els processos biogràfics de canvi entre etapes educatives, i el terme “transició educació-ocupació” per assenyalar el pas de l’àmbit educatiu al laboral.

Així doncs, en aquesta secció s’analitzen, en primer lloc, les “transicions educatives”, és a dir, els canvis d’etapa educativa. Aquests canvis s’han classificat en: primera transició educativa (des de l’ESO a altres estudis), segona transició educativa (des de CFGM o batxillerat a altres estudis) i tercera transició educativa (des de CFGS o grau universitari a altres estudis). En qualsevol cas, la denominació ordinal de les transicions fa referència a la successió biogràfica en què tenen lloc, però no a la lògica curricular perquè, com es detallarà, aquestes transicions són, en percentatges considerables, horitzontals (fan estudis del mateix nivell que els que tenen) o de descens (fan estudis de nivell inferior als que tenen). Per saber quin és el percentatge de persones que fan cada una de les possibilitats en cada transició, es van analitzar els successos educatius que les persones

enquestades han indicat que componen la seva trajectòria educativa (dades longitudinals retrospectives).

En segon lloc, d'acord amb les mateixes dades dels successos educatius, s'analitzaran les "trajectòries educatives", entenent com a tals els processos biogràfics que integren les decisions, oportunitats i els determinants socials que condicionen les transicions educatives i que donen lloc al currículum educatiu de cada persona. En aquest cas, per tant, no s'estudien els esdeveniments generals de les trajectòries educatives, sinó que es compara la trajectòria educativa de cada persona per saber quines són les característiques que les componen i quins són els perfils més representatius de trajectòries educatives entre la població jove de Catalunya (persones d'entre 25 i 34 anys, nascudes a Catalunya o arribades abans dels 15 anys). Per poder definir aquests perfils es van realitzar unes anàlisis estadístiques de classificació a partir de la matriu de distàncies de les seqüències amb el programa R (R Core Team, 2023), amb el paquet *Trajectory Miner for R (TraMineR)* (Gabadinho *et al.*, 2011) i la matriu de distàncies de les seqüències es va calcular amb el mètode de *l'optimal matching* (Studer, 2013).

Finalment, aquestes anàlisis estadístiques també es van realitzar per estudiar els perfils de les "transicions educació-ocupació" com els processos des de l'inici de l'activitat laboral fins que el treball es converteix en l'activitat principal, moment d'inici de les "trajectòries laborals" que s'analitzen en el capítol següent, centrat en el treball. Per tant, en aquest cas la mostra la componen persones joves d'entre 25 i 34 anys, nascudes a Catalunya o arribades abans dels 15 anys i que han tingut en algun moment l'ocupació com a activitat principal. Aquesta perspectiva de transició educació-ocupació respon a una concepció progressiva del concepte d'"inserció laboral", i s'entén que no té lloc com un únic "punt d'inflexió" o una successió progressiva de millores en els contractes que una persona va aconseguint, sinó com un procés complex en el qual se succeeixen etapes formatives, laborals i d'incertesa de manera no progressiva que configuren els perfils de "transició educació-ocupació" i condicionen les "trajectòries laborals" (Miguélez *et al.*, 2011).

4.3.1. Transicions educatives

Com es va assenyalar a la introducció d'aquest apartat, l'anàlisi de les transicions educatives consisteix a descriure les possibilitats i els percentatges que segueixen cadascuna d'elles en els canvis de les etapes educatives: educació obligatòria a educació postobligatòria (primera transició), educació postobligatòria a educació superior (segona) i educació superior a altres estudis (tercera). Per poder fer aquestes anàlisis, la mostra la componen els joves que tenen trajectòria educativa finalitzada o a punt de finalitzar, és a dir, persones d'entre 25 i 34 anys, nascudes a Catalunya o arribades abans dels 15 anys. Per poder fer una explicació més clara i gràfica, per a cadascuna de les transicions s'agafa a totes les persones que van cursar l'etapa educativa que correspon al punt d'inici de la transició com el 100%; és a dir, per a la primera transició educativa el 100% correspon al total de les persones que van cursar l'ESO, per a la segona transició educativa el 100% correspon al total de les persones que van cursar batxillerat o CFGM, i per a la tercera transició educativa el 100% correspon al total de les persones que van cursar grau universitari o CFGS. Aquests

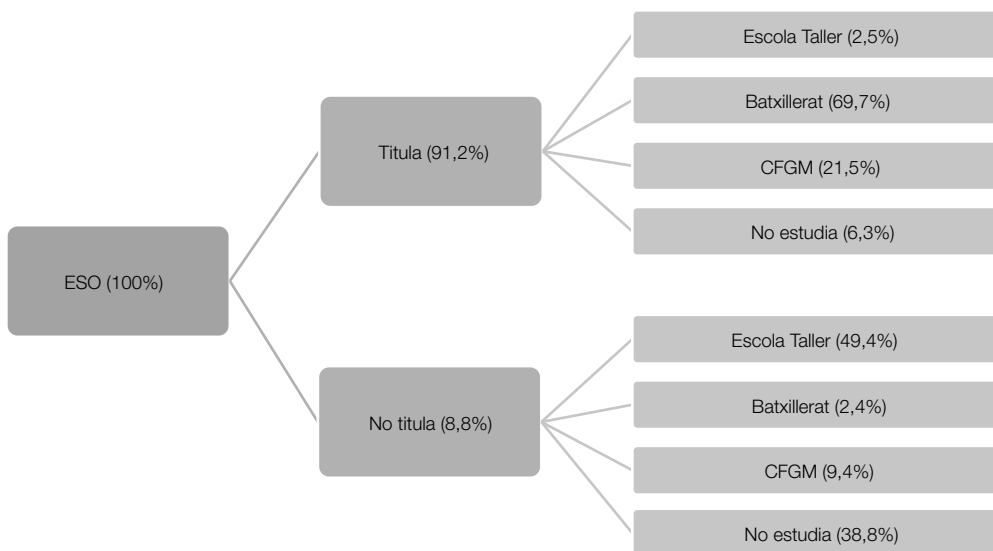
grups no són iguals en termes numèrics i, per tant, no es poden comparar. No obstant això, aquestes anàlisis de percentatges permeten saber quina és la distribució del grup en cadascuna de les possibilitats segons les persones que van cursar l'etapa formativa que es considera l'inici de la transició.

Aquests tres canvis educatius es consideren els més rellevants i comuns a la societat. Per norma general, la primera transició educativa es troba dins de la minoria d'edat, la segona representa els primers passos de formació de rellevància per al desenvolupament personal i professional, i la tercera es refereix a l'especialització formativa i professional. No obstant això, com ja s'ha mencionat, aquesta lògica és majoritària, però no és l'única que té lloc. Com es veurà en els propers apartats, la diversitat d'opcions és gran i les persones segons les seves possibilitats, característiques i la seva situació agafen itineraris molt diferents.

Primera transició educativa: educació obligatòria

La primera transició educativa té lloc en finalitzar l'ESO, bé amb títol o sense ell. Si considerem els qui comencen l'ESO com el 100%, els resultats indiquen que el 91,2% finalitza amb títol i, d'entre aquestes persones, la majoria es dirigeixen al batxillerat (69,7%) enfront de l'itinerari d'FP (21,5%) (gràfic 4.45). Entre les persones que no titulen (8,8%), un percentatge molt alt no continua estudiant (38,8%) i la meitat acudeix a Escola Taller o programes similars (49,4%). En aquest sentit, l'EJC indica que l'abandonament escolar prematur a Catalunya continua per sobre de la mitjana dels països de la Unió Europea i lluny dels objectius de la Unió Europea i d'Espanya (Tarabini i Jacovkis, 2019). No obstant això, destaca que un percentatge rellevant acaba acudint a proves d'accés o altres mecanismes per finalment accedir a un CFGM o el batxillerat.

GRÀFIC 4.45. Primera transició educativa. Joves de 25 a 34 anys que han cursat l'ESO. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

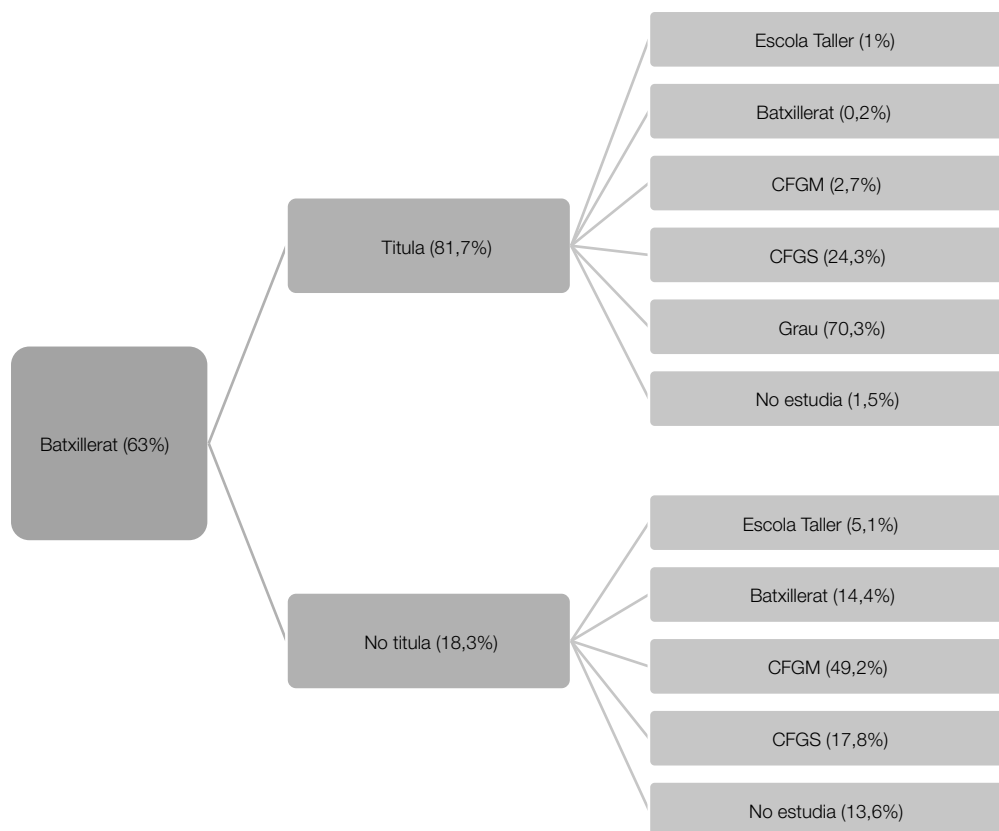
Segona transició educativa: educació secundària postobligatòria

L'anàlisi de la segona transició educativa s'ha dividit seguint la classificació clàssica que diferencia l'itinerari acadèmic (ESO-batxillerat-universitat) de l'itinerari professional (ESO-CFGM-CFGS) (Tarabini i Jacovkis, 2019). No obstant això, les dades reflecteixen que la realitat és més complexa i que, com ja s'ha esmentat, no existeixen itineraris tan clars i separats, sinó que persones que comencen per batxillerat es dirigeixen a cicles formatius i viceversa.

L'EJC recull que el nombre de persones que comencen batxillerat supera als qui comencen CFGM, 63% enfront del 37%, en línia amb les dades històriques disponibles que corresponen amb la mostra que s'està estudiant. Malgrat això, la tendència dels últims cursos sembla indicar que el nombre de persones que estudien batxillerat s'igualava al de persones que cursen CFGM o, fins i tot, que hi ha més persones que cursen CFGM que batxillerat (Departament d'Educació, 2022).

En el cas de la transició educativa des de batxillerat (gràfic 4.46), el 81,7% titula i, d'aquestes persones, la majoria acudeixen a graus universitaris (70,3%) i, en segon lloc, a CFGS (24,3%). En contraposició, entre els qui no titulen (18,3%), la meitat acudeixen a CFGM (49,2%) i només el 13,6% d'aquests no continua estudiant.

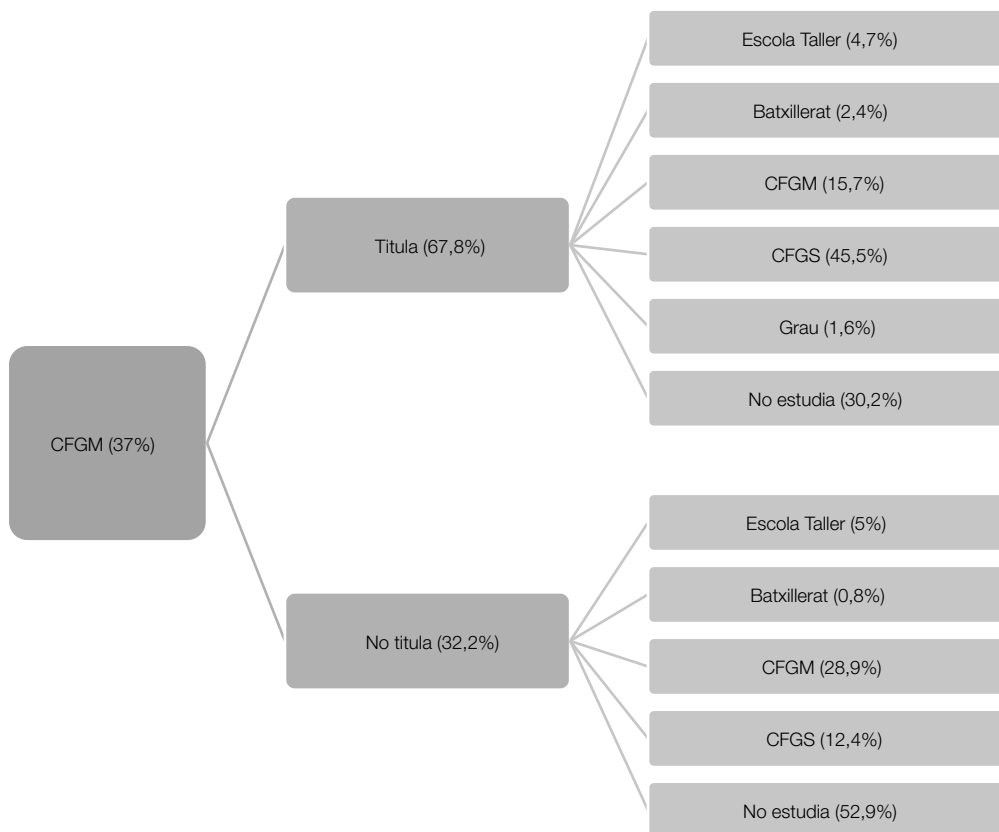
GRÀFIC 4.46. Transició educativa des de batxillerat. Joves de 25 a 34 anys que han cursat batxillerat. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

En canvi, el nivell de titulació en CFGM és menor al de batxillerat (67,8%) i, entre aquestes persones, hi ha un nivell alt de no continuïtat formativa (30,2%), encara que gairebé la meitat cursen un CFGS (45,5%) i el 15,7% cursa un altre CFGM (gràfic 4.47). Més rellevant encara és assenyalar que entre els qui no titulen en CFGM (32,2%), més de la meitat no continuen estudiant i únicament el 5% opta per una escola taller o programes equivalents. Per tant, en aquesta segona transició es detecta un nivell més alt d'abandonament educatiu entre els qui comencen CFGM que entre els qui comencen batxillerat, independentment de si aconsegueixen titular en aquests estudis o no.

GRÀFIC 4.47. Transició educativa des de CFGM. Joves de 25 a 34 anys que han cursat CFGM. Catalunya, 2022. Percentatge

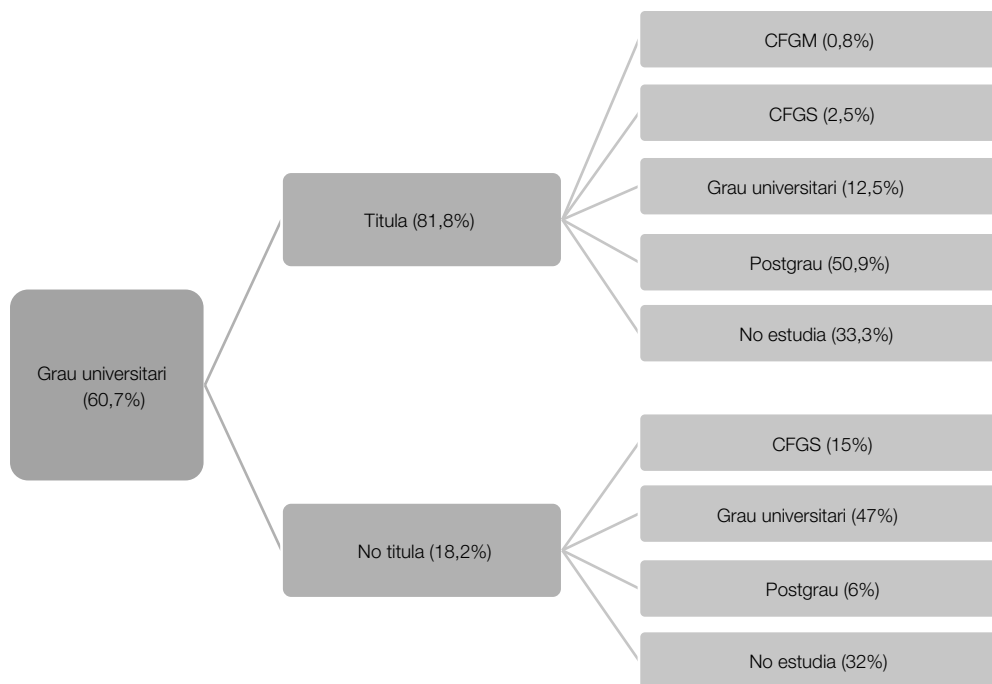
Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Tercera transició educativa: educació superior

La darrera transició que s'analitza es correspon amb l'educació superior, concretament, les etapes de grau universitari i CFGS. Entre les persones joves que fan aquesta transició es reproduïx la diferència que existeix entre batxillerat i CFGM: el 60% les persones joves segueixen els graus universitaris, enfront del 40% que cursen CFGS.

En el cas dels graus universitaris (gràfic 4.48) titulen un percentatge alt (81,8%) dels qui els comencen i, la meitat d'aquests, cursen un postgrau. No obstant això, un terç deixa d'estudiar i el 3,3% es dirigeix a cicles formatius que, encara que representa un percentatge petit, és rellevant perquè suposa una reculada considerable en la lògica curricular del sistema educatiu. Entre els qui no titulen (18,2%) l'opció majoritària és començar un altre grau universitari (47%), encara que torna a haver-hi un terç que decideix finalitzar els estudis en aquest punt.

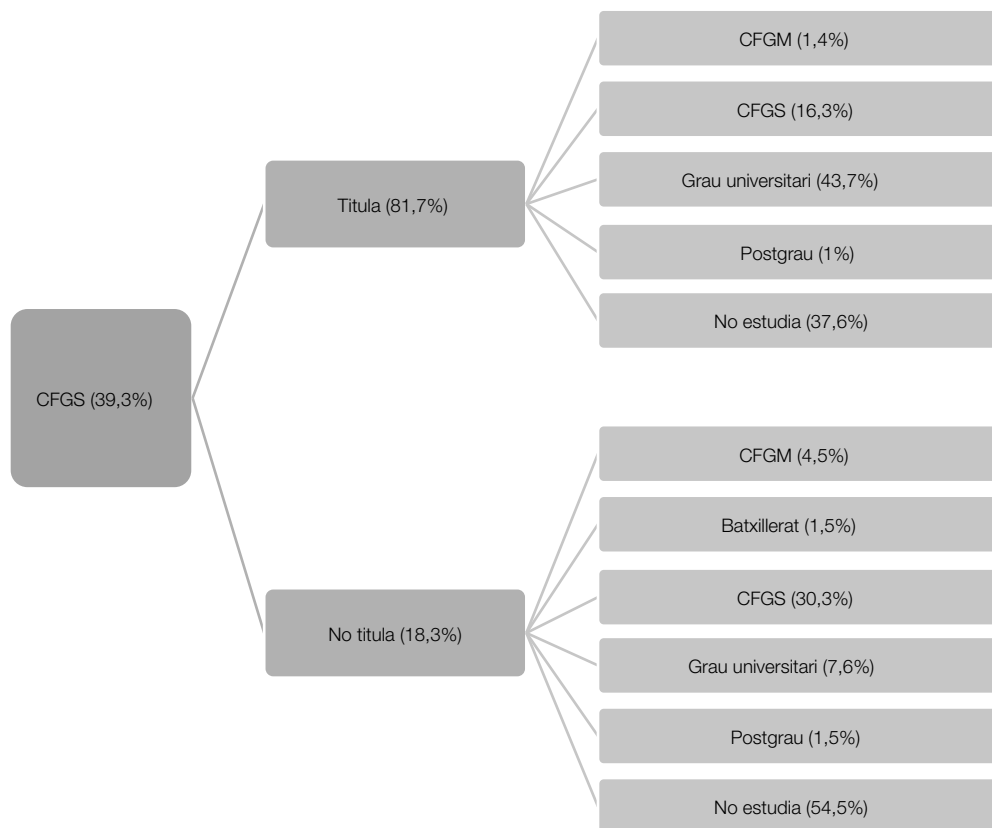
GRÀFIC 4.48. Transició educativa des de grau universitari. Joves de 25 a 34 anys que han cursat un grau universitari. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

En el cas dels CFGS el percentatge de persones que titulen és molt similar (81,7%) als graus universitaris. La majoria d'aquestes persones es dirigeixen després a un grau universitari (43,7%) o deixen d'estudiar (37,6%). No obstant això, també és rellevant el percentatge de persones que realitza un altre CFGS (16,3%). Per tant, es constata que hi ha un percentatge rellevant de persones que, tant als graus universitaris com a CFGS, quan finalitzen els seus estudis continuen estudiant al mateix nivell educatiu, és a dir, fan una transició educativa en un nivell horitzontal. Entre els qui no titulen (18,3%), el percentatge d'abandonament dels estudis torna a ser alt (54,5%), encara que també ho és el percentatge dels qui realitzen un altre CFGS (30,3%). Novament, el nivell d'abandonament educatiu és més alt entre els qui comencen CFGS que graus universitaris, si bé en tots dos casos representen percentatges alts perquè superen el terç de les persones que titulen (33,3% a graus universitaris i 37,6% a CFGS) i de les persones que no (32% a graus universitaris i 54,5% a CFGS).

GRÀFIC 4.49. Transició educativa des de CFGS. Joves de 25 a 34 anys que han cursat CFGS. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

4.3.2. Trajectòries educatives

En la secció anterior hem analitzat les transicions educatives, que són processos clau en la selectivitat social i la reproducció de l'estratificació i fragmentació social (Tarabini i Jaccovkis, 2019). En aquest apartat s'analitzen les trajectòries educatives: com s'ha assenyalat, el concepte de trajectòria educativa respon a una perspectiva biogràfica que contempla canvis diversos, alguns d'ells sota la lògica d'ascens en els nivells educatius, però altres en direcció horitzontal (mateix nivell educatiu) o de descens (menor nivell educatiu). Com per definir les transicions educatives, per fer aquestes anàlisis la mostra la componen els joves que tenen la seva trajectòria educativa finalitzada o a punt de finalitzar, és a dir, persones d'entre 25 i 34 anys, nascudes a Catalunya o arribades abans dels 15 anys, i com es va assenyalat a l'inici de l'apartat 4.3, es van realitzar unes anàlisis estadístiques de classificació a partir de la matriu de distàncies de les seqüències amb el programa R (R Core

Team, 2023), amb el paquet *Trajectory Miner for R (TraMineR)* (Gabadinho *et al.*, 2011) i la matriu de distàncies de les seqüències es va calcular amb el mètode de l'*optimal matching* (Studer, 2013). En concret, les seqüències que componen les trajectòries educatives es construeixen segons cursen (i finalitzen amb titulació o no) els següents successos educatius: escola taller, escola d'adults, PQPI o similar; ESO; batxillerat; CFGM; CFGS; grau universitari o equivalent; postgrau, màster o equivalent; doctorat, i no estudiar.

D'acord amb aquesta anàlisi, els quatre perfils de trajectòries educatives dels joves de 25 a 34 anys realitzades entre els 15 anys i la seva edat actual són:

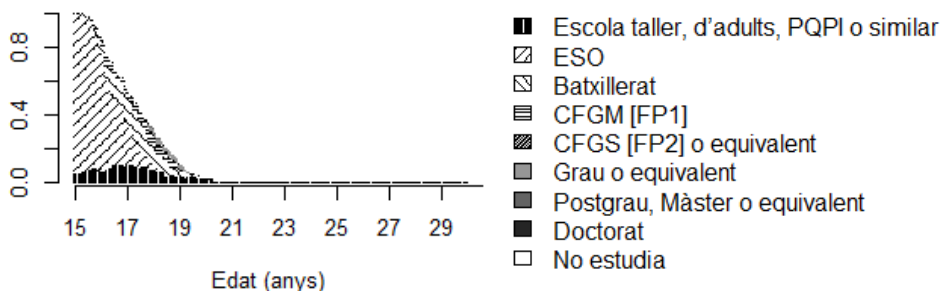
- **Trajectòria d'educació bàsica** (18,9%): majoritàriament són persones que només obtenen l'ESO bé per l'itinerari ordinari o bé a través de programes adaptats.
- **Trajectòria de formació professional** (32,4%): majoritàriament són persones que cursen el seu itinerari formatiu a través de l'ESO, CFGM i CFGS.
- **Trajectòria mixta** (29,7%): majoritàriament són persones amb una primera transició educativa mixta (batxillerat o FP) i una segona transició acadèmica (estudis universitaris de grau i, en alguns casos, postgrau).
- **Trajectòria acadèmica** (19%): majoritàriament són persones amb una primera transició educativa acadèmica (batxillerat) i una segona transició a la universitat, i que obtenen un postgrau o, fins i tot, un doctorat.

A continuació s'aniran detallant les característiques de cadascun dels perfils de trajectòries educatives seguint les variables independents de l'estudi, excepte el nivell educatiu màxim aconseguit, ja que resulta redundant i evident respecte a la pròpia definició de cadascuna de les trajectòries educatives. No obstant això, apareixen totes les dades a la taula corresponent a cada perfil.

Trajectòria d'educació bàsica

El perfil de persones amb una trajectòria educativa "d'educació bàsica" correspon al 18,9% de la mostra i es compon, majoritàriament, d'aquells joves que només aconsegueixen l'ESO a través de l'itinerari curricular ordinari o bé de programes adaptats o equivalents (86,5%). Com s'observa en la taula 4.3, en aquest perfil també hi ha un percentatge molt minoritari (13%) de persones que aconsegueixen nivells educatius de batxillerat, CFGS o CFGS, però que compleixen amb la resta de característiques principals de les persones d'aquest perfil. La taula 4.3 exposa totes les característiques de les persones que componen aquest perfil de trajectòria educativa, a partir de les variables independents utilitzades en aquest capítol. Per poder explicar les diferències entre perfils, en totes les taules també s'assenyalen els percentatges que corresponen a la mitjana de la categoria en el total de trajectòries educatives analitzades.

GRÀFIC 4.50. Estudis cursats segons edat. Joves de 25 a 34 anys que han seguit una trajectòria “d’educació bàsica”. Catalunya, 2022

Nota: Els gràfics 4.50 a 4.58 mostren la trajectòria de l'individu només fins als 30 anys, perquè a partir d'aquesta edat els gràfics quedaven distorsionats a causa del menor nombre de casos.

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

El perfil de trajectòries educatives “d’educació bàsica” es caracteritza per tenir un percentatge d’homes i dones similar, un percentatge de persones corresponents als dos grups d’edat quinquennal contemplats similar i una distribució segons el grau d’urbanització del municipi similar a la mitjana. No obstant això, en la resta de variables independents apareixen diferències importants, especialment en el que correspon amb les variables estructurals d’origen social.

En primer lloc, en aquest perfil de trajectòria educativa apareix un percentatge molt alt (33%) de persones nascudes fora de l’Estat enfront de la mitjana (14,7%). Això es relaciona amb que, en aquest perfil, hi ha un percentatge molt alt de persones amb una llengua familiar d’origen diferent al castellà o català (15,9% enfront del 7% de mitjana), però també amb un percentatge molt alt de persones amb el castellà com a llengua familiar d’origen (64,3% enfront del 47,5% de mitjana).

En segon lloc, en aquest perfil apareix un percentatge molt alt de persones en risc de pobresa (38,8%) enfront de la mitjana (14,7%). A més, també hi ha un percentatge molt alt de persones amb progenitors que tenen com a nivell formatiu màxim els estudis primaris o inferiors (28,3% enfront del 16,5% de mitjana) i un percentatge molt petit de progenitors amb nivell d’estudis superiors (15,6% enfront del 40,8% de mitjana). Finalment, també hi ha un percentatge molt alt de persones amb progenitors que tenen com a categoria socioprofessional més alta ocupacions obreres (56,3% enfront del 29,7% de mitjana), i percentatges molt baixos d’ocupacions tècniques i professionals (9% enfront del 29,4% de mitjana) i d’ocupacions directives i gerencials (4,8% enfront del 8,9% de mitjana).

TAULA 4.3. Caracterització sociodemogràfica. Joves de 25 a 34 anys que han seguit una trajectòria “d’educació bàsica”. Catalunya, 2022. Percentatge

Variable	Categories	% en el grup	% general
Sexe	Home	52,2	51,0
	Dona	47,8	49,0
Lloc de naixement de la persona jove i dels progenitors	Nascut/uda fora de l'Estat	33,0	14,7
	Nascut/uda a l'Estat amb un o dos progenitors nascuts fora de l'Estat	3,9	5,1
	Nascut/uda a l'Estat amb els dos progenitors també nascuts a l'Estat	63,1	80,3
Nivell màxim d'estudis acabats	No ha acabat l'educació obligatòria	22,2	5,4
	ESO	64,3	17,4
	Mitjans: batxillerat, CFGM, CFGS	13,0	36,1
	Universitaris: grau, postgrau, doctorat o equivalent	0,5	41,1
Grup d'edat quinquennal	De 25 a 29 anys	46,2	52,0
	De 30 a 34 anys	53,8	48,0
Llengua familiar d'origen	Català	16,5	38,4
	Tant català com castellà	3,3	7,1
	Castellà	64,3	47,5
	Altres llengües o combinacions	15,9	7,0
Grau d'urbanització del municipi	Zona densament poblada	55,9	57,0
	Zona semiurbana o intermèdia	33,3	32,4
	Zona escassament poblada	10,8	10,6
En risc de pobresa	No	61,2	85,3
	Sí	38,8	14,7
Nivell d'estudis dels progenitors	Primaris o inferiors	38,3	16,5
	Secundaris	46,1	42,7
	Superiors	15,6	40,8
Categoria socioprofessional més alta dels progenitors	Ocupacions directives i gerencials	4,8	8,9
	Ocupacions tècniques i professionals	9,0	29,4
	Ocupacions mitjanes	29,9	32,0
	Ocupacions obreres	56,3	29,7

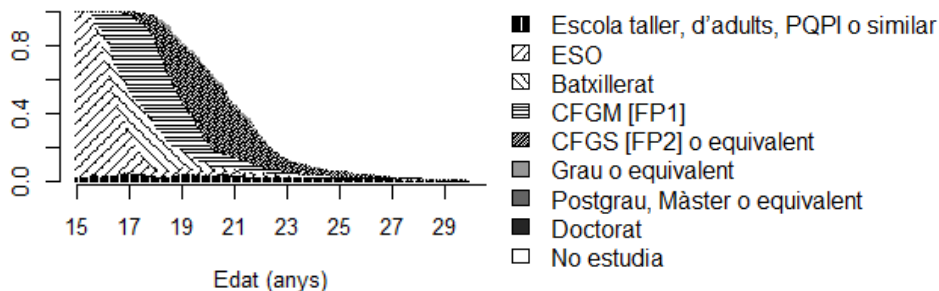
Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Trajectòria de formació professional

El segon perfil de trajectòries educatives que s'extreu de l'anàlisi correspon amb les de “formació professional”. Aquest perfil comprèn al 32,4% de la mostra i el componen persones que realitzen un itinerari formatiu a través de l'ESO, CFGM i CFGS i, en menor proporció,

persones que també cursen batxillerat. La importància que té aquest grup sobre el total (un terç) evidencia que un gran nombre de joves a Catalunya continua mantenint l'itinerari professional amb o sense batxillerat, d'acord amb les categories clàssiques d'itineraris curriculars (Tarabini i Jacovkis, 2019).

GRÀFIC 4.51. Estudis cursats segons l'edat. Joves de 25 a 34 anys que han seguit una trajectòria de “formació professional”. Catalunya, 2022

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

La caracterització de les persones que se situen en aquest perfil de trajectòries educatives no s'allunya de la mitjana quant a l'edat ni a estar o no en situació de risc de pobresa (taula 4.4). De fet, les seves diferències respecte a la mitjana són menors que les trobades en el perfil anterior.

Destaca, entre les diferències, la distribució per sexe, ja que el percentatge d'homes és superior a la mitjana (58,8% enfront del 51% de mitjana), en coherència amb les dades de presència d'homes en estudis d'FP com s'ha vist en aquest capítol i com indiquen diversos estudis (Ibáñez, 2008; Mariño i Rial, 2019; Vidal Llagé i Merino, 2020).

D'altra banda, en aquest perfil hi ha un percentatge menor de joves nascuts a l'Estat amb els dos progenitors també nascuts a l'Estat (76,5% enfront del 80,3%), un percentatge menor de persones amb el català com a llengua familiar d'origen (33,7% enfront del 38,4% de mitjana) i un percentatge menor de persones que viuen en zones densament poblades (52,2% enfront del 57% de mitjana). Respecte als progenitors hi ha un percentatge menor de persones amb progenitors amb estudis superiors (35,4% enfront del 40,8% de mitjana), un percentatge menor de persones amb progenitors amb ocupacions tècniques i professionals com categoria socioprofessional més alta (22,2% enfront del 29,4% de mitjana) i un percentatge major de persones amb progenitors amb ocupacions obreres com a categoria socioprofessional més alta (34,6% enfront del 29,7% de mitjana).

TAULA 4.4. Caracterització sociodemogràfica. Joves de 25 a 34 anys que han seguit una trajectòria de “formació professional”. Catalunya, 2022. Percentatge

Variable	Categories	% en el grup	% general
Sexe	Home	58,8	51,0
	Dona	41,3	49,0
Lloc de naixement de la persona jove i dels progenitors	Nascut/uda fora de l'Estat	17,4	14,7
	Nascut/uda a l'Estat amb un o dos progenitors nascuts fora de l'Estat	6,1	5,1
	Nascut/uda a l'Estat amb els dos progenitors també nascuts a l'Estat	76,5	80,3
Nivell màxim d'estudis acabats	No ha acabat l'educació obligatòria	3,8	5,4
	ESO	16,6	17,4
	Mitjans: batxillerat, CFGM, CFGS	79,7	36,1
	Universitaris: grau, postgrau, doctorat o equivalent	0	41,1
Grup d'edat quinquennal	De 25 a 29 anys	55,6	52,0
	De 30 a 34 anys	44,4	48,0
Llengua familiar d'origen	Català	33,7	38,4
	Tant català com castellà	6,0	7,1
	Castellà	51,4	47,5
	Altres llengües o combinacions	8,9	7,0
Grau d'urbanització del municipi	Zona densament poblada	52,2	57,0
	Zona semiurbana o intermèdia	35,3	32,4
	Zona escassament poblada	12,5	10,6
En risc de pobresa	No	85,8	85,3
	Sí	14,2	14,7
Nivell d'estudis dels progenitors	Primaris o inferiors	17,5	16,5
	Secundaris	47,0	42,7
	Superiors	35,4	40,8
Categoria socioprofessional més alta dels progenitors	Ocupacions directives i gerencials	9,3	8,9
	Ocupacions tècniques i professionals	22,2	29,4
	Ocupacions mitjanes	33,9	32,0
	Ocupacions obreres	34,6	29,7

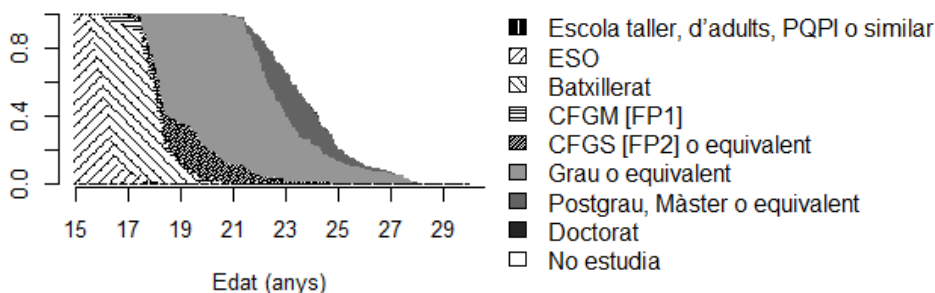
Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Trajectòria mixta

El tercer perfil de trajectòries educatives, denominat “mixtes”, és el segon més gran i comprèn al 29,7% de les i els joves a Catalunya. En aquest perfil se situen, majoritàriament, persones amb una primera transició educativa mixta (batxillerat o FP) i una segona transició

als estudis universitaris de grau i, en alguns casos, de postgrau o màster, si bé també hi ha un percentatge minoritari de persones que finalitzen la seva trajectòria educativa amb el nivell de CFGM o CFGS (15,3%, taula 4.5). Aquest perfil evidencia que hi ha moltes persones (entorn d'un 40% d'aquest perfil, gràfic 4.52) que després del batxillerat realitzen un CFGS i després accedeixen a la universitat, bé per provar l'àrea de coneixement a la qual pensen accedir en la universitat, bé com a via alternativa d'accés a la universitat. En aquest sentit, la gran presència d'estudis de FP es diferencia del perfil de trajectòria educativa següent on les persones segueixen, en molta major mesura, un itinerari acadèmic pur (ESO-batxillerat-grau universitari).

GRÀFIC 4.52. Estudis cursats segons l'edat. Joves de 25 a 34 anys que han seguit una trajectòria "mixta". Catalunya, 2022

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Encara que aquest perfil tingui una distribució dels grups d'edat i del grau d'urbanització del municipi similar a la mitjana, presenta diferències importants en la majoria de variables independents (taula 4.5). En primer lloc, respecte al sexe, en aquest perfil hi ha un percentatge major de dones que d'homes respecte a la mitjana (54,6% enfront del 49%). En segon lloc, respecte a l'origen geogràfic, hi ha un percentatge més alt de joves nascuts a l'Estat amb dos progenitors nascuts a l'Estat (89,4% enfront del 80,3% de mitjana) i un percentatge menor de la mitjana de joves nascuts fora de l'Estat (6,2% enfront del 14,7%). En tercer lloc, hi ha un percentatge menor de persones en risc de pobresa (4,6%) que el que existeix de mitjana (14,7%).

Respecte a les variables estructurals d'origen, el percentatge de persones que té el català com a llengua familiar d'origen (51,7%) és més alt que el que ho té de mitjana (38,4%), mentre que hi ha percentatges menors de la mitjana dels qui tenen el castellà (37,3% enfront de 47,5%) o altres llengües o combinacions (1% enfront del 7%). A més, els progenitors d'aquest perfil tenen estudis superiors en un percentatge major que la mitjana (49,5% enfront del 40,8%), estudis primaris o inferiors en un percentatge menor que la mitjana (8,8% enfront del 16,5%), ocupacions tècniques i professionals com a categories socioprofessionals més altes que la mitjana (40,7% enfront del 29,4%) i ocupacions obreres

en un percentatge menor a la mitjana (14,7% enfront del 29,7%). Per tant, en termes de classe social, aquest perfil se situa en estrats més alts que les persones amb un perfil de trajectòria educativa d'“educació bàsica” o de “formació professional” que s'han analitzat anteriorment.

TAULA 4.5. Caracterització sociodemogràfica. Joves de 25 a 34 anys que han seguit una trajectòria “mixta”. Catalunya, 2022. Percentatge

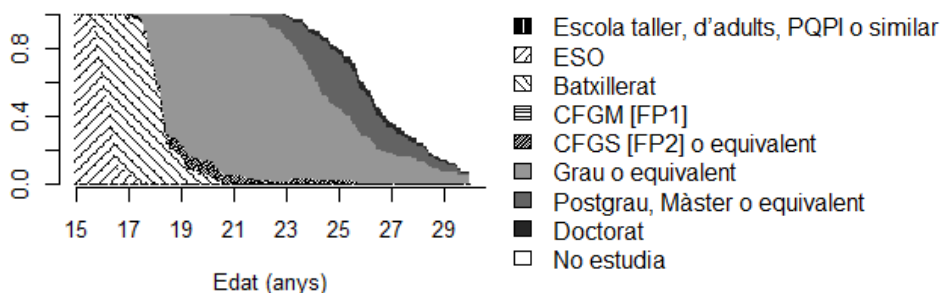
Variable	Categories	% en el grup	% general
Sexe	Home	45,4	51,0
	Dona	54,6	49,0
Lloc de naixement de la persona jove i dels progenitors	Nascut/uda fora de l'Estat	6,2	14,7
	Nascut/uda a l'Estat amb un o dos progenitors nascuts fora de l'Estat	4,5	5,1
	Nascut/uda a l'Estat amb els dos progenitors també nascuts a l'Estat	89,4	80,3
Nivell màxim d'estudis acabats	No ha acabat l'educació obligatòria	0	5,4
	ESO	0	17,4
	Mitjans: batxillerat, CFGM, CFGS	15,3	36,1
	Universitaris: graus, postgraus, doctorat o equivalents	84,7	41,1
Grup d'edat quinquennal	De 25 a 29 anys	53,9	52,0
	De 30 a 34 anys	46,1	48,0
Llengua familiar d'origen	Català	51,7	38,4
	Tant català com castellà	9,9	7,1
	Castellà	37,3	47,5
	Altres llengües o combinacions	1,0	7,0
Grau d'urbanització del municipi	Zona densament poblada	58,7	57,0
	Zona semiurbana o intermèdia	31,1	32,4
	Zona escassament poblada	10,2	10,6
En risc de pobresa	No	95,4	85,3
	Sí	4,6	14,7
Nivell d'estudis dels progenitors	Primaris o inferiors	8,8	16,5
	Secundaris	41,7	42,7
	Superiors	49,5	40,8
Categoria socioprofessional més alta dels progenitors	Ocupacions directives i gerencials	8,9	8,9
	Ocupacions tècniques i professionals	40,7	29,4
	Ocupacions mitjanes	35,7	32,0
	Ocupacions obreres	14,7	29,7

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Trajectòria acadèmica

L'últim perfil de trajectòria educativa, denominada "acadèmica", representa al 19% de la mostra i el componen les persones que més s'ajusten al perfil tradicional acadèmic pur. A diferència del perfil anterior, en aquest grup els estudis són més llargs (de mitjana fins als 26-27 anys), tots realitzen postgrau, màster o equivalent, molts realitzen doctorat i hi ha una minoria de persones que accedeixen a la universitat via CFGS, mentre que la majoria hi accedeixen des del batxillerat. Per tant, és el grup on és més clara la seqüència ESO-batxillerat-grau universitari-postgrau.

GRÀFIC 4.53. Estudis cursats segons l'edat. Joves de 25 a 34 anys que han seguit una trajectòria "acadèmica". Catalunya, 2022

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Aquest grup és el que més es diferencia de la distribució de la mitjana en el conjunt de les variables independents considerades en l'anàlisi. En primer lloc, en aquest perfil hi ha un percentatge de dones major a la mitjana (54,8% enfront del 49%) i un percentatge major de persones nascudes a l'Estat amb els dos progenitors nascuts a l'Estat (88,7% enfront del 80,3%).

En segon lloc, en aquest perfil hi ha un percentatge major de persones que tenen el català com a llengua familiar d'origen (47,1% enfront del 38,4%) i un percentatge menor de persones que tenen el castellà com a llengua familiar d'origen (40,6% enfront del 47,5%). A més, hi ha un percentatge major de persones que viuen en zones densament poblades respecte a la mitjana (63,6% enfront del 57%) i un percentatge major de persones que no estan en risc de pobresa respecte a la mitjana (93,2% enfront del 85,3%).

En tercer lloc, respecte a les variables estructurals d'origen, els progenitors de les persones que componen aquest perfil tenen nivells d'estudis superiors en major percentatge que la mitjana (57,6% enfront del 40,8%) però, a més, tenen estudis primaris o inferiors, o secundaris, en menor mesura que la mitjana. D'altra banda, respecte a la categoria socio-professional més alta aconseguida, els progenitors de les persones que componen aquest perfil es troben en major percentatge que la mitjana en ocupacions directives i gerencials

(12,4% enfront del 8,9%) o ocupacions tècniques i professionals (44,1% enfront del 29,4%), i en menor percentatge que en la mitjana en ocupacions mitjanes (25,5% enfront del 32%) i en ocupacions obreres (18% enfront del 29,7%). Per tant, aquest perfil és el que, segons les variables corresponents al nivell educatiu i laboral dels seus progenitors, se situa en l'estrat social més alt respecte a la resta de perfils de trajectòries educatives.

TAULA 4.6. Caracterització sociodemogràfica. Joves de 25 a 34 anys que han seguit una trajectòria "acadèmica". Catalunya, 2022. Percentatge

Variable	Categories	% en el grup	% general
Sexe	Home	45,2	51,0
	Dona	54,8	49,0
Lloc de naixement de la persona jove i dels progenitors	Nascut/uda fora de l'Estat	5,9	14,7
	Nascut/uda a l'Estat amb un o dos progenitors nascuts fora de l'Estat	5,4	5,1
	Nascut/uda a l'Estat amb els dos progenitors també nascuts a l'Estat	88,7	80,3
Nivell màxim d'estudis acabats	No ha acabat l'educació obligatòria	0	5,4
	ESO	0	17,4
	Mitjans: batxillerat, CFGM, CFGS	17,1	36,1
	Universitaris: grau, postgrau, doctorat o equivalent	82,9	41,1
Grup d'edat quinquennal	De 25 a 29 anys	48,7	52,0
	De 30 a 34 anys	51,3	48,0
Llengua familiar d'origen	Català	47,1	38,4
	Tant català com castellà	8,0	7,1
	Castellà	40,6	47,5
Grau d'urbanització del municipi	Altres llengües o combinacions	4,3	7,0
	Zona densament poblada	63,6	57,0
	Zona semiurbana o intermèdia	28,3	32,4
En risc de pobresa	Zona escassament poblada	8,0	10,6
	No	93,2	85,3
Nivell d'estudis dels progenitors	Sí	6,8	14,7
	Primaris o inferiors	7,9	16,5
	Secundaris	34,5	42,7
Categoria socioprofessional més alta dels progenitors	Superiors	57,6	40,8
	Ocupacions directives i gerencials	12,4	8,9
	Ocupacions tècniques i professionals	44,1	29,4
	Ocupacions mitjanes	25,5	32,0
	Ocupacions obreres	18,0	29,7

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Síntesi dels perfils de trajectòries educatives

Les descripcions detallades de cada perfil de trajectòria educativa segons les característiques de les persones joves que els formen han evidenciat que existeixen diferències molt rellevants en la composició d'aquests perfils. Es pot afirmar que pertànyer a diferents grups socials es relaciona amb una major probabilitat de formar part de l'un o l'altre perfil de trajectòria educativa. Atesa la informació mostrada en les taules 4.3-4.6, s'extreuen les següents conclusions:

1. La distribució per sexe no dista molt de la mitjana en cap perfil. No obstant això, sí que és important que el perfil amb major proporció d'homes sigui el de "formació professional" (58,8%) i que tant el perfil "acadèmic" (54,8%) com el "mixt" (54,6%) tinguin percentatges més alts de dones que d'homes.
2. Les diferències segons l'origen geogràfic dels joves i els seus progenitors marquen més diferències entre els perfils. Les dades de l'EJC indiquen que existeix una relació entre ser jove estranger i els perfils de trajectòria educativa "d'educació bàsica", i entre ser jove nascut a l'Estat amb els dos progenitors nascuts a l'Estat i els perfils de trajectòria educativa "mixta" i "acadèmica".
3. Els grups d'edat no indiquen diferències rellevants respecte a la mitjana en cap perfil, la qual cosa evidencia que el fet de tenir major edat no necessàriament implica adquirir un major nivell educatiu. Les persones amb més edat surten del sistema educatiu amb un nivell menor que les persones de menor edat que tenen un major nivell educatiu.
4. La llengua familiar d'origen presenta diferències importants en els perfils de trajectòria educativa. Així, el castellà i altres llengües o combinacions estan més presents en els perfils d'"educació bàsica" i "formació professional", enfront del català i el bilingüisme català-castellà, que es troben més presents en els perfils "mixt" i "acadèmic".
5. El grau d'urbanització del municipi no resulta molt rellevant a l'hora d'explicar diferències entre perfils de trajectòria educativa, la qual cosa indica que independentment d'on es visqui, es pot tenir accés als diferents perfils.
6. Per contra, el risc de pobresa sí que exposa diferències molt rellevants entre els perfils de trajectòries educatives. Les dades indiquen una relació clara entre estar en risc de pobresa i tenir una trajectòria d'"educació bàsica", i no estar en risc de pobresa i tenir una trajectòria "acadèmica". Aquesta evidència il·lustra clarament la importància de les polítiques socials com a protectores contra dinàmiques com l'abandonament escolar prematur i facilitadores de l'augment del nivell educatiu del conjunt de la societat.
7. Quant al nivell d'estudis més alt aconseguit pels progenitors, apareix una relació entre els qui tenen una trajectòria d'"educació bàsica" i són fills o filles de persones amb estudis primaris o inferiors, enfront dels qui tenen una trajectòria "mixta" o "acadèmica" i són fills o filles de persones amb estudis superiors.

8. Hi ha importants diferències segons la categoria socioprofessional més alta dels progenitors. Els fills o filles de persones amb ocupacions obreres es troben més en els perfils d'“educació bàsica” i “formació professional”, mentre que els fills i filles de persones amb ocupacions tècniques i professionals es troben més en les trajectòries “mixtes” i “acadèmiques”.

Per tot això, resulta molt rellevant reforçar les polítiques socials i relacionar-les amb les polítiques educatives per continuar promovent la igualtat d'oportunitats que, segons les anàlisis realitzades sobre les dades de l'EJC, s'han evidenciat insuficients, en veure's que no aconseguen corregir prou els efectes de les variables estructurals d'origen sobre les trajectòries educatives de les i els joves a Catalunya.

4.4. Transició educació-ocupació

Una vegada s'han analitzat els perfils de trajectòries educatives, en aquest apartat s'estudiaran els perfils dels qui ja han tingut el treball com a activitat principal en algun moment. Relacionarem el nivell d'estudis assolit amb el tipus de contracte aconseguit en el moment de l'enquesta, per tal d'obtenir els perfils de transició educació-ocupació i caracteritzar-los segons les variables independents, igual que en el cas anterior. En aquest cas, la mostra la componen les persones d'entre 25 i 34 anys, nascudes a Catalunya o arribades abans dels 15 anys i que hagin indicat que el treball és la seva activitat principal en algun moment de la seva trajectòria. S'analitzen les trajectòries d'activitat laboral de les persones de 25 a 34 anys realitzades entre els 16 anys i la seva edat actual. Els resultats indiquen que, de mitjana, els joves comencen a tenir el treball com a activitat principal als 21 anys.

Com es va assenyalar a l'inici de l'apartat 4.3, es van realitzar unes anàlisis estadístiques de classificació a partir de la matriu de distàncies de les seqüències amb el programa R (R Core Team, 2023), amb el paquet *Trajectory Miner for R (TraMineR)* (Gabadinho *et al.*, 2011) i la matriu de distàncies de les seqüències es va calcular amb el mètode de l'*optimal matching* (Studer, 2013). En concret, les seqüències que componen les transicions educació-ocupació, tenint en compte que hauran indicat que el treball és la seva activitat principal en algun moment de la seva trajectòria, són: estudiar; període d'ocupacions precàries; assalariat sense contracte; contracte temporal o similar; contracte indefinit; empresari, professional o autònom; atur; tasques domèstiques o altres (inactivitat).

Les anàlisis permeten diferenciar de manera clara cinc perfils de transicions:

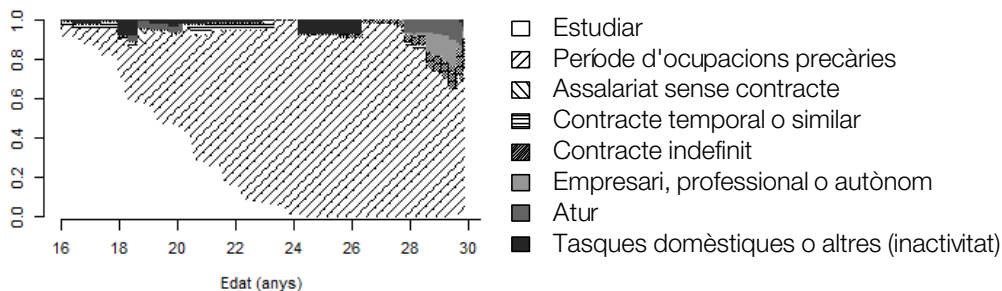
- **Desestructuració** (5,6%): trajectòria educativa curta i accés ràpid a la inestabilitat laboral (precarietat laboral, períodes d'atur, inactivitat...).
- **Precarietat i temporalitat** (28,4%): trajectòria educativa mitja amb una inserció laboral amb inestabilitat (períodes de precarietat, contractes temporals, períodes d'atur) que es manté al llarg dels anys analitzats.
- **Inici laboral tardà i precari** (20,5%): trajectòria educativa llarga amb molts canvis de situació laboral i contractes (treball autònom, contractes temporals i indefinits).

- **Èxit progressiu** (31,4%): trajectòria educativa mitja amb adquisició progressiva d'estabilitat laboral (etapes inicials curtes de precarietat i contractes temporals que donen pas a contractes indefinits).
- **Èxit primerenc** (14,1%): trajectòria educativa curta amb accés ràpid a l'estabilitat laboral (contractes indefinits sense períodes d'atur importants).

4.4.1. Transició de desestructuració

El primer perfil correspon a un grup petit de persones (5,6% de la submostra analitzada) amb una transició caracteritzada per una trajectòria educativa curta i un inici de trajectòria laboral marcat per les ocupacions precàries (feines temporals, de baixa qualificació, feinetes, etc.) i la inestabilitat laboral, amb alguns períodes minoritaris i curts d'inactivitat, desocupació, tasques domèstiques o empenedoria (sota la categoria d'“empresari, professional o autònom” es troben ocupacions molt diferents com a falsos autònoms, autònoms amb diversos nivells de qualificació, professionals liberals, etc.).

GRÀFIC 4.54. Situació d'activitat segons l'edat. Joves de 25 a 34 anys amb perfil de transició educació-ocupació de “desestructuració”. Catalunya, 2022

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Aquest perfil té una distribució similar a la mitjana quant al sexe, el lloc de naixement de la persona jove i els progenitors, els grups d'edat i el grau d'urbanització del municipi (taula 4.7).

No obstant això, en aquest perfil hi ha un percentatge molt alt de persones amb nivell d'estudis bàsics (ESO o inferior: el 34,8% enfront del 17,1% de mitjana) o mitjans (el 43,5% enfront del 34,6%). També hi ha un percentatge molt alt de persones que tenen el castellà com a llengua familiar d'origen respecte a la mitjana (69,6% enfront del 47,5%), i un percentatge molt baix de persones catalanoparlants d'origen (17,4% enfront del 39,3%). També en aquest grup hi apareix un percentatge alt de persones en risc de pobresa (22,9% enfront del 12%). Respecte als progenitors, en el grup hi ha un percentatge alt de joves

amb pares que tenen estudis secundaris (63,4% enfront del 42,5%), un percentatge baix que té estudis superiors (22% enfront del 41,1%) i un percentatge baix de persones amb ocupacions tècniques i professionals com a categoria socioprofessional més alta (15,4% enfront del 31,1%).

TAULA 4.7. Caracterització sociodemogràfica. Joves de 25 a 34 anys amb perfil de transició educació-ocupació de “desestructuració”. Catalunya, 2022. Percentatge

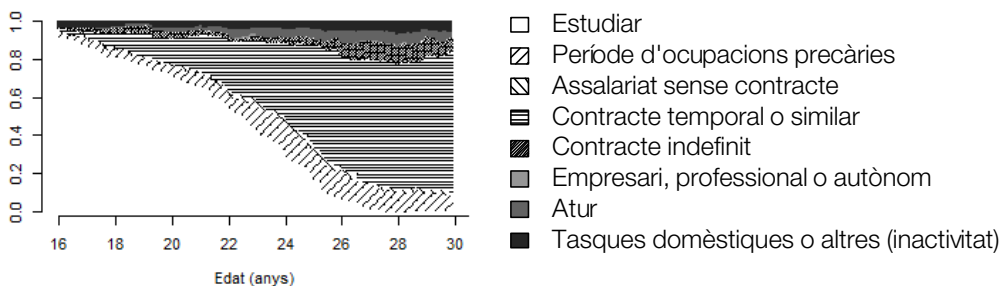
Variable	Categories	% en el grup	% general
Sexe	Home	47,8	52,6
	Dona	52,2	47,4
Lloc de naixement de la persona jove i dels progenitors	Jove nascut/uda fora de l'Estat	17,8	13,8
	Jove nascut/uda a l'Estat amb un o dos progenitors nascuts fora de l'Estat	4,4	3,7
	Jove nascut/uda a l'Estat amb els dos progenitors també nascuts a l'Estat	77,8	82,5
Nivell màxim d'estudis acabats	No ha acabat l'educació obligatòria	10,9	4,3
	ESO	34,8	17,1
	Mitjans: batxillerat, CFGM, CFGS	43,5	34,6
	Universitaris: grau, postgrau, doctorat o equivalent	10,9	44,0
Grup d'edat quinquennal	De 25 a 29 anys	56,5	49,0
	De 30 a 34 anys	43,5	51,0
Llengua familiar d'origen	Català	17,4	39,3
	Tant català com castellà	6,5	6,4
	Castellà	69,6	47,5
	Altres llengües o combinacions	6,5	6,7
Grau d'urbanització del municipi	Zona densament poblada	62,2	58,0
	Zona semiurbana o intermèdia	26,7	29,9
	Zona escassament poblada	11,1	12,1
En risc de pobresa	No	77,1	88,0
	Sí	22,9	12,0
Nivell d'estudis dels progenitors	Primaris o inferiors	14,6	16,4
	Secundaris	63,4	42,5
	Superiors	22,0	41,1
Categoria socioprofessional més alta dels progenitors	Ocupacions directives i gerencials	12,8	9,7
	Ocupacions tècniques i professionals	15,4	31,1
	Ocupacions mitjanes	38,5	30,2
	Ocupacions obreres	33,3	29,0

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

4.4.2. Transició de precarietat i temporalitat

Aquest és el segon perfil que més percentatge de joves agrupa (28,4%). La seva transició es caracteritza per una trajectòria educativa mitjana amb una inserció laboral amb inestabilitat (ocupacions precàries, contractes temporals, períodes d'atur, tasques domèstiques, inactivitat) i, en alguns casos, un breu període de contracte indefinit cap al final, que no permet preveure una estabilització de la posició en el mercat de treball.

GRÀFIC 4.55. Situació d'activitat segons l'edat. Joves de 25 a 34 anys amb perfil de transició educació-ocupació de "precarietat i temporalitat". Catalunya, 2022

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Com en el cas anterior, les seves característiques demogràfiques no difereixen molt de la distribució mitjana i, en aquest cas, no apareixen diferències importants ni en el sexe, el lloc de naixement de la persona jove i els seus progenitors, la llengua familiar d'origen ni el grau d'urbanització del municipi.

En el grup hi ha un percentatge alt de persones que no han acabat l'educació obligatòria (7,3% enfront de la mitjana 4,3%) i un percentatge baix de persones amb estudis mitjans (batxillerat) o professionals (CFGM i/o CFGS) (27,5% enfront de la mitjana 34,6%). No obstant això, hi ha un percentatge molt important de persones que han aconseguit un nivell d'estudis universitari (45,1%) i que es troben en aquest perfil, amb un gran nivell de temporalitat laboral. Aquest grup és menor quant a l'edat, ja que el grup de 25-29 anys apareix amb major freqüència que la mitjana (59,2% enfront del 49% de mitjana). D'altra banda, el risc de pobresa torna a assenyalar diferències importants, ja que en aquest grup hi ha també un percentatge alt de persones que estan en aquesta situació (19% enfront del 12% de mitjana). Respecte als progenitors, només apareixen diferències importants quant al nivell d'estudis, i hi ha un percentatge alt de persones amb progenitors amb estudis superiors (47,4% enfront del 41,1%).

TAULA 4.8. Caracterització sociodemogràfica. Joves de 25 a 34 anys amb perfil de transició educació-ocupació de “precarietat i temporalitat”. Catalunya, 2022. Percentatge

Variable	Categories	% en el grup	% general
Sexe	Home	49,1	52,6
	Dona	50,9	47,4
Lloc de naixement de la persona jove i dels progenitors	Jove nascut/uda fora de l'Estat	16,3	13,8
	Jove nascut/uda a l'Estat amb un o dos progenitors nascuts fora de l'Estat	4,0	3,7
	Jove nascut/uda a l'Estat amb els dos progenitors també nascuts a l'Estat	79,7	82,5
Nivell màxim d'estudis acabats	No ha acabat l'educació obligatòria	7,3	4,3
	ESO	20,2	17,1
	Mitjans: batxillerat, CFGM, CFGS	27,5	34,6
	Universitaris: grau, postgrau, doctorat o equivalent	45,1	44,0
Grup d'edat quinquennal	De 25 a 29 anys	59,2	49,0
	De 30 a 34 anys	40,8	51,0
Llengua familiar d'origen	Català	42,4	39,3
	Tant català com castellà	5,2	6,4
	Castellà	44,6	47,5
	Altres llengües o combinacions	7,8	6,7
Grau d'urbanització del municipi	Zona densament poblada	60,5	58,0
	Zona semiurbana o intermèdia	28,3	29,9
	Zona escassament poblada	11,2	12,1
En risc de pobresa	No	81,0	88,0
	Sí	19,0	12,0
Nivell d'estudis dels progenitors	Primaris o inferiors	13,7	16,4
	Secundaris	38,9	42,5
	Superiors	47,4	41,1
Categoria socioprofessional més alta dels progenitors	Ocupacions directives i gerencials	9,3	9,7
	Ocupacions tècniques i professionals	31,6	31,1
	Ocupacions mitjanes	29,8	30,2
	Ocupacions obreres	29,3	29,0

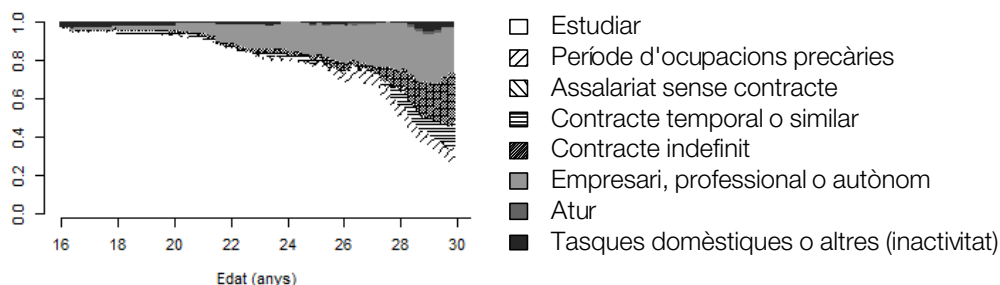
Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

4.4.3. Transició d'inici laboral tardà i precari

Aquesta trajectòria la segueix un 20,5% de la mostra, i es caracteritza per un itinerari formatiu llarg i d'una trajectòria laboral inicial marcada per la inestabilitat (treball autònom, precarietat, temporalitat i indefinits).

Aquesta transició es caracteritza per una edat tardana d'incorporació al mercat de treball, vinculada amb un allargament de l'etapa formativa i poca experiència laboral, experiència que es dona en ocupacions precàries, amb inestabilitat, contractes temporals, tot i que també hi trobem contractes indefinits i emprenedoria o autònoms, tot això en proporcions similars.

GRÀFIC 4.56. Situació d'activitat segons l'edat. Joves de 25 a 34 anys amb perfil de transició educació-ocupació d'"inici laboral tardà i precari". Catalunya, 2022

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Com els grups anteriors, té una distribució per sexes similar a la mitjana, igual que referent a la llengua familiar d'origen, el grau d'urbanització del municipi i, per primera vegada, no planteja diferències respecte a la mitjana en les situacions de risc de pobresa ni en el nivell d'estudis dels progenitors.

No obstant això, en coherència amb la descripció plantejada a l'inici (allargament dels estudis), apareix una major proporció de persones en el grup d'edat de 30 a 34 anys (63,1% enfront del 51% de mitjana) i un percentatge més alt de persones amb estudis universitaris que la mitjana (59,2% enfront del 44%). En aquest sentit, també apareixen percentatges baixos o molt baixos respecte a la mitjana de persones que únicament tenen l'ESO o no l'han acabada. Finalment, hi ha un percentatge menor de la mitjana de persones amb progenitors que tenen com a categoria socioprofessional més alta ocupacions obreres. Aquesta dada és coherent amb la descripció del perfil perquè evidencia que les famílies on hi ha millors nivells socioprofessionals es poden permetre que el fill o la filla allargui la seva formació i acudeixi al mercat de treball més tard. També és important destacar que hi ha un percentatge molt baix respecte a la mitjana de persones nascudes a l'Estat amb un o dos progenitors nascuts fora (0% respecte al 3,7%).

TAULA 4.9. Caracterització sociodemogràfica. Joves de 25 a 34 anys amb perfil de transició educació-ocupació d'“inici laboral tardà i precari”. Catalunya, 2022. Percentatge

Variable	Categories	% en el grup	% general
Sexe	Home	53,8	52,6
	Dona	46,2	47,4
Lloc de naixement de la persona jove i dels progenitors	Jove nascut/uda fora de l'Estat	13,8	13,8
	Jove nascut/uda a l'Estat amb un o dos progenitors nascuts fora de l'Estat	0	3,7
	Jove nascut/uda a l'Estat amb els dos progenitors també nascuts a l'Estat	86,2	82,5
Nivell màxim d'estudis acabats	No ha acabat l'educació obligatòria	1,2	4,3
	ESO	8,9	17,1
	Mitjans: batxillerat, CFGM, CFGS	30,8	34,6
	Universitaris: grau, postgrau, doctorat o equivalent	59,2	44,0
Grup d'edat quinquennal	De 25 a 29 anys	36,9	49,0
	De 30 a 34 anys	63,1	51,0
Llengua familiar d'origen	Català	45,5	39,3
	Tant català com castellà	6,0	6,4
	Castellà	42,5	47,5
	Altres llengües o combinacions	6,0	6,7
Grau d'urbanització del municipi	Zona densament poblada	61,9	58,0
	Zona semiurbana o intermèdia	25,6	29,9
	Zona escassament poblada	12,5	12,1
En risc de pobresa	No	91,1	88,0
	Sí	8,9	12,0
Nivell d'estudis dels progenitors	Primaris o inferiors	16,3	16,4
	Secundaris	45,6	42,5
	Superiors	38,1	41,1
Categoria socioprofessional més alta dels progenitors	Ocupacions directives i gerencials	10,1	9,7
	Ocupacions tècniques i professionals	36,2	31,1
	Ocupacions mitjanes	32,2	30,2
	Ocupacions obreres	21,5	29,0

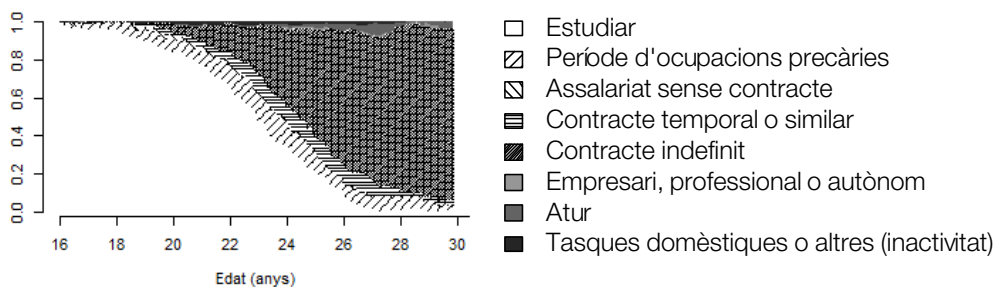
Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

4.4.4. Transició d'èxit progressiu

El quart perfil és el que abasta a més persones (31,4%) i es caracteritza per una transició en la qual es produeix un èxit progressiu: a partir d'una trajectòria formativa mitjana, es passa

per unes etapes inicials d'instabilitat laboral (etapes inicials curtes de precarietat i contractes temporals) i s'aconsegueixen nivells alts d'estabilitat laboral (molts contractes indefinits).

GRÀFIC 4.57. Situació d'activitat segons l'edat. Joves de 25 a 34 anys amb perfil de transició educació-ocupació d'"èxit progressiu". Catalunya, 2022

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

En aquest cas no apareixen diferències respecte a la distribució mitjana quant a l'origen geogràfic, la llengua familiar d'origen, el grau d'urbanització del municipi, el nivell d'estudis dels progenitors o la categoria socioprofessional més alta dels progenitors.

No obstant això, per primera vegada apareix el sexe com a variable que explica diferències entre els perfils, i s'assenyala un percentatge d'homes major al de la mitjana (57,8% enfront del 52,6% que hi ha de mitjana). En coherència amb la descripció, apareixen més persones de la mitjana amb estudis universitaris (50,2% enfront del 44%) i menys amb l'ESO o sense haver-la acabat (12,4% enfront de 17,1% i 0,4% enfront del 4,3%, respectivament). A diferència del grup anterior, en aquest cas l'edat és més baixa, ja que el 58,1% es troben entre els 25 i 29 anys, un valor alt respecte a la mitjana (49%). Finalment, torna a aparèixer el risc de pobresa com a variable que explica diferències, i s'indica que el 95,1% del grup no està en risc de pobresa (enfront del 88% de mitjana).

TAULA 4.10. Caracterització sociodemogràfica. Joves de 25 a 34 anys amb perfil de transició educació-ocupació d'"èxit progressiu". Catalunya, 2022. Percentatge

Variable	Categories	% en el grup	% general
Sexe	Home	57,8	52,6
	Dona	42,2	47,4
Lloc de naixement de la persona jove i dels progenitors	Jove nascut/uda fora de l'Estat	12,8	13,8
	Jove nascut/uda a l'Estat amb un o dos progenitors nascuts fora de l'Estat	5,4	3,7
	Jove nascut/uda a l'Estat amb els dos progenitors també nascuts a l'Estat	81,8	82,5

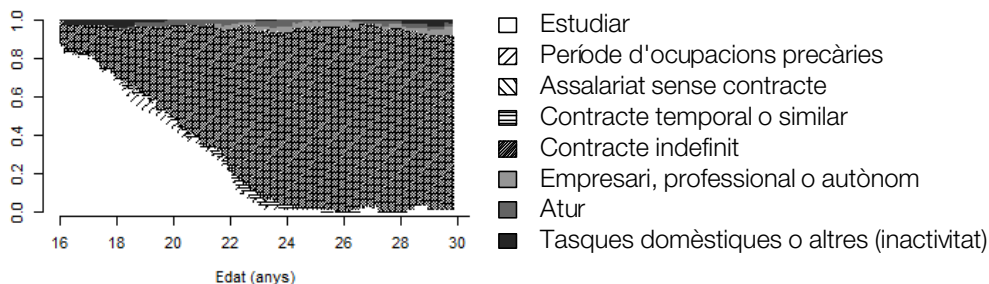
Variable	Categories	% en el grup	% general
Nivell màxim d'estudis acabats	No ha acabat l'educació obligatòria	0,4	4,3
	ESO	12,4	17,1
	Mitjans: batxillerat, CFGM, CFGS	37,1	34,6
	Universitaris: grau, postgrau, doctorat o equivalent	50,2	44,0
Grup d'edat quinquennal	De 25 a 29 anys	58,1	49,0
	De 30 a 34 anys	41,9	51,0
Llengua familiar d'origen	Català	38,0	39,3
	Tant català com castellà	5,8	6,4
	Castellà	50,4	47,5
	Altres llengües o combinacions	5,8	6,7
Grau d'urbanització del municipi	Zona densament poblada	57,1	58,0
	Zona semiurbana o intermèdia	32,8	29,9
	Zona escassament poblada	10,0	12,1
En risc de pobresa	No	95,1	88,0
	Sí	4,9	12,0
Nivell d'estudis dels progenitors	Primaris o inferiors	16,2	16,4
	Secundaris	37,7	42,5
	Superiors	46,2	41,1
Categoria socioprofessional més alta dels progenitors	Ocupacions directives i gerencials	9,8	9,7
	Ocupacions tècniques i professionals	34,9	31,1
	Ocupacions mitjanes	29,3	30,2
	Ocupacions obreres	26,0	29,0

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

4.4.5. Transició d'èxit primerenc

Aquest últim grup, format pel 14,1% de la mostra, es caracteritza per haver seguit una trajectòria educativa curta (només el 19% tenen estudis universitaris, taula 4.11), cosa que no ha impedit que se situïn ràpidament en una posició estable en el mercat de treball, amb un gran percentatge de contractes indefinits. No obstant això, el nivell formatiu d'aquest grup és baix (27% només l'ESO i 46% el batxillerat o la FP, taula 4.11), pel que la seva inserció laboral primerenca i estable es considera prematura, ja que si no continuen formant-se, és previsible que les seves condicions laborals empitjorin o que la seva trajectòria laboral es torni més inestable, atès que l'evidència disponible indica que un baix nivell d'estudis està relacionat amb una major vulnerabilitat laboral.

GRÀFIC 4.58. Situació d'activitat segons l'edat. Joves de 25 a 34 anys amb perfil de transició educació-ocupació d'“èxit primerenc”. Catalunya, 2022

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Encara que el grup no es distribueix de manera diferent de la mitjana quant a sexe, origen geogràfic o risc de pobresa, és el grup que més diferències planteja quant a la resta de variables. En primer lloc, de manera coherent amb la descripció del perfil, en aquest grup hi ha un percentatge alt de persones que tenen estudis de batxillerat, CFGM i CFGS (45,7% enfront del 34,6% de mitjana) i estudis bàsics com l'ESO (26,7% enfront del 17,1%) o que no els ha acabat (8,6% enfront del 4,3%). És també un grup amb edat alta, ja que la majoria se situen entre els 30 i els 34 anys (77,6% enfront del 51%). És a dir, és el grup que té una major experiència laboral perquè van començar a treballar com a activitat principal abans que la mitjana, encara que això no vol dir que hagin deixat els estudis, sinó que ho han pogut fer mentre ho compaginaven amb treballar.

En segon lloc, respecte a les qüestions familiars d'origen, és un grup amb una presència major a la mitjana dels qui tenen tant el català com el castellà com a llengües familiars d'origen (10,5% enfront del 6,4%), una major presència de les persones que viuen en zones escassament poblades (18,3% enfront del 12,1%) i una baixa presència de persones que viuen en zones densament poblades (47,8% enfront del 58%). També en aquest sentit, els progenitors d'aquestes persones tenen, en major mesura que la mitjana, estudis primaris o inferiors (23,8% enfront del 16,4%) i ocupacions obreres com a categoria socioprofessional més alta (45,2% enfront del 29%); i en menor mesura que la mitjana, estudis superiors (27,7% enfront del 41,1%) i ocupacions tècniques i professionals com a categoria socioprofessional més alta (19,4% enfront del 31,1%).

Totes aquestes dades indiquen que el nivell de qualificació dels llocs de treball als quals accedeixen aquestes persones, almenys en un primer moment de la transició, no és elevat, es dona en zones rurals amb important presència del sector primari i la indústria i està relacionat amb famílies de classe treballadora. Per tot això, cal plantejar que, si bé la transició educació-ocupació és ràpida i estable, l'expectativa laboral no serà tan positiva com la dels qui estan en altres perfils de transició més retardada o progressiva, però amb una expectativa de posició en el mercat de treball més alta, tret que continuïn la seva formació i la compaginin amb la posició laboral que han anat aconseguint. En qualsevol cas, aquestes qüestions seran tractades amb major detall en el capítol de treball i en l'anàlisi transversal.

TAULA 4.11. Caracterització sociodemogràfica. Joves de 25 a 34 anys amb perfil de transició educació-ocupació d'“èxit primerenc”. Catalunya, 2022. Percentatge

Variable	Categories	% en el grup	% general
Sexe	Home	48,3	52,6
	Dona	51,7	47,4
Lloc de naixement de la persona jove i dels progenitors	Jove nascut/uda fora de l'Estat	9,6	13,8
	Jove nascut/uda a l'Estat amb un o dos progenitors nascuts fora de l'Estat	4,4	3,7
	Jove nascut/uda a l'Estat amb els dos progenitors també nascuts a l'Estat	86,0	82,5
Nivell màxim d'estudis acabats	No ha acabat l'educació obligatòria	8,6	4,3
	ESO	26,7	17,1
	Mitjans: batxillerat, CFGM, CFGS	45,7	34,6
	Universitaris: grau, postgrau, doctorat o equivalent	19,0	44,0
Grup d'edat quinquennal	De 25 a 29 anys	22,4	49,0
	De 30 a 34 anys	77,6	51,0
Llengua familiar d'origen	Català	36,0	39,3
	Tant català com castellà	10,5	6,4
	Castellà	45,6	47,5
	Altres llengües o combinacions	7,9	6,7
Grau d'urbanització del municipi	Zona densament poblada	47,8	58,0
	Zona semiurbana o intermèdia	33,9	29,9
	Zona escassament poblada	18,3	12,1
En risc de pobresa	No	86,0	88,0
	Sí	14,0	12,0
Nivell d'estudis dels progenitors	Primaris o inferiors	23,8	16,4
	Secundaris	48,5	42,5
	Superiors	27,7	41,1
Categoria socioprofessional més alta dels progenitors	Ocupacions directives i gerencials	8,6	9,7
	Ocupacions tècniques i professionals	19,4	31,1
	Ocupacions mitjanes	26,9	30,2
	Ocupacions obreres	45,2	29,0

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

4.4.6. Síntesi respecte dels perfils de transició educació-ocupació

Igual que en el cas de les trajectòries educatives, a continuació s'exposen les idees més importants de les descripcions detallades en els apartats anteriors per a cada perfil, tenint

en compte la informació de les taules 4.7-4.11. Per tant, seguint les variables independents analitzades, es destaca que:

1. La distribució segons el sexe és similar en tots els perfils de transicions, excepte en el cas del perfil d'“èxit progressiu”, on apareix una presència major d'homes que la mitjana, encara que només siguin 5 punts percentuals.
2. L'origen geogràfic no explica diferències destacables en cap perfil.
3. El nivell d'estudis màxim acabat sí que planteja diferències grans, la qual cosa és coherent si tenim en compte l'objecte en sí de l'anàlisi. Aquesta variable indica que hi ha una relació entre les transicions retardades i un major nivell d'estudis aconseguit, i les transicions curtes i nivells formatius professionals, mitjans o baixos.
4. L'edat també explica diferències entre els perfils de transicions, en coherència amb la literatura especialitzada en l'àrea (Casal, 2006; Martín-Artiles *et al.*, 2018). Les anàlisis indiquen que hi ha un major percentatge de persones entre 25 i 29 anys que se situen en els perfils de “desestructuració”, “precarietat i temporalitat”, “èxit progressiu”, i que els percentatges més alts de persones entre 30 i 34 anys estan en els perfils d'“inici laboral tardà i precari” i “èxit primerenc”.
5. La llengua familiar d'origen assenyala diferències puntuals entre els perfils de transicions sense que existeixi una relació global que indicar.
6. Respecte al grau d'urbanització, únicament s'ha de destacar que en el perfil d'“èxit primerenc” apareix un percentatge alt de persones que viuen en zones escassament poblades enfront de persones que viuen en zones densament poblades, la qual cosa es relaciona amb les qüestions referides al sector productiu en la descripció d'aquest perfil.
7. El risc de pobresa torna a ser una variable important perquè, en aquest cas, indica diferències importants en 3 dels 5 perfils. En concret, apareixen percentatges alts de persones en risc de pobresa en les transicions més vulnerables: “desestructuració”, “precarietat i temporalitat” i “inici laboral tardà i precari”.
8. Els nivells d'estudis dels progenitors indiquen alguna qüestió concreta important, però no una dinàmica global com sí que ocorria en els perfils de trajectòries educatives. En aquest cas, és important indicar la gran presència de progenitors amb estudis primaris o inferiors en el perfil d'“èxit primerenc”, la també alta presència de progenitors amb estudis superiors en el perfil de “precarietat i temporalitat” o l'alta presència de progenitors amb estudis secundaris en el perfil de “desestructuració”.
9. Finalment, encara que les categories socioprofessionals més altes aconseguides pels progenitors tampoc indiquen una relació global amb els perfils de transicions, sí que és important destacar la baixa presència d'ocupacions tècniques i professionals en els perfils de “desestructuració” i “èxit primerenc”, la també baixa presència d'ocupacions

obreres en el perfil d'“inici laboral tardà i precari” i l'alta presència d'ocupacions obreres en el perfil d'“èxit primerenc”.

Els perfils de transicions educació-ocupació generats amb dades de l'EJC estan connectats amb les aportacions de la literatura especialitzada en aquesta àrea. Per la seva rellevància i estar situats en el context català es prenen els models de transicions de Casal i col·laboradors publicat a multitud d'obres (2006) i el de Martín-Artiles i col·laboradors (2018).

A partir de les transicions més desestructurades, tant la tipologia d'aquest capítol com els dos models citats identifiquen un perfil de “desestructuració” compost per aquelles persones que no presenten ni trajectòries educatives d'ascens ni una inserció laboral de qualitat.

En segon lloc, dins del perfil “semiestructurat” de Martín-Artiles *et al.* (2018), hi hauria les “trajectòries de precarietat” de Casal *et al.* (2006), que coincideixen en molts aspectes amb les denominades en aquest capítol com a “precarietat i temporalitat”. Tots dos perfils defineixen a un grup de joves amb trajectòries educatives mitjanes i un accés al mercat de treball protagonitzat per contractes temporals, escassa estabilització i promoció professional, i vulnerabilitat en el treball. Relacionat amb aquest perfil també tindriem el definit en el capítol com d'“inici tardà i precari”, encara que es diferencia dels dos descrits abans perquè, en aquest cas, la trajectòria educativa és llarga i aconsegueixen nivells formatius superiors.

A més, en aquest bloc es trobarien les definides per Casal *et al.* (2006) com a “trajectòries d'aproximació successiva”, que es relacionen amb les denominades en aquest capítol com a “èxit progressiu”. Les persones en aquest perfil es caracteritzen per tenir trajectòries educatives que aconsegueixen nivells formatius mitjans, un inici laboral precari i inestable i una millora progressiva de les seves condicions laborals. En aquests casos, aquesta primera inserció laboral ha suposat canvis d'estratègies, decisions complexes i cerca de millores laborals constants fins a aconseguir una certa estabilitat laboral de qualitat, la qual cosa suposa una transició llarga entre l'educació i el treball, i amb molts canvis.

D'altra banda, les “trajectòries obreres” de Casal *et al.* (2006) que es caracteritzen per una formació escolar curta i un límit baix de les qualificacions professionals, però una inserció estable, es relacionarien amb les denominades en aquest capítol com a transicions d'“èxit primerenc”. No obstant això, el perfil d'“èxit primerenc” també té algunes similituds amb el que Casal *et al.* (2006) defineixen com a “trajectòries d'adscripció familiar” referent a la seva importància en zones escassament poblades i el nivell primari o inferior dels seus progenitors.

Finalment, els perfils d'“èxit precoç” de Casal *et al.* (2006) i d'“expectativa d'èxit” de Martín-Artiles *et al.* (2018) que, amb algunes diferències, comprenen als qui aconsegueixen titulacions formatives superiors i insercions laborals ràpides i amb bones condicions laborals, no apareixen molt representats en l'anàlisi exposada en els apartats anteriors. Únicament, es podria considerar en aquest grup als qui estan en el perfil d'“èxit primerenc”, continuen formant-se i aconsegueixen mantenir estables i en progressió de millora les seves condicions laborals.

4.5. Conclusions

Els resultats mostrats en aquest capítol permeten obtenir una visió completa sobre la situació educativa de les i els joves a Catalunya en l'actualitat, si bé hi ha qüestions sobre les quals es pot aprofundir en futures explotacions de les dades que facilita l'EJC. Aquests resultats, sumats a les anàlisis publicades sobre les edicions del 2012 i 2017, permeten, a més, tenir una panoràmica longitudinal sobre aquesta temàtica tan rellevant per a la joventut, el sistema educatiu i el conjunt de la societat. En aquests termes, en aquesta edició de 2022 s'ha evidenciat l'estabilització del nivell de persones estudiant detectat en el 2017 (ha augmentat el 0,4% el percentatge de persones estudiant); per contra, entre 2012 i 2017 el percentatge de persones estudiant va augmentar el 7,2%.

Una dinàmica preocupant que s'observa de manera persistent respecte a les edicions de 2012 i 2017 és el gran percentatge d'abandonament educatiu que es manté present a Catalunya. L'abandonament educatiu es dona en totes les etapes i els itineraris educatius, si bé el més preocupant continua sent, com en edicions anteriors, el que té lloc entre els qui no titulen en l'ESO. A més d'aquesta dinàmica, les dades indiquen que més d'un terç de les persones que titulen en CFGM, CFGS o graus universitaris no continuen estudiant, la qual cosa està relacionada amb una major vulnerabilitat en el mercat de treball.

Amb caràcter general, en tot el capítol s'ha observat una clara relació de les variables sociodemogràfiques en la situació, vivència, les trajectòries i transicions de les i els joves a Catalunya. Entre les variables sociodemogràfiques individuals destaca el sexe, que estableix diferències molt rellevants en la majoria dels aspectes recollits per l'EJC en matèria d'educació. Això porta a indicar la rellevància que encara avui continua tenint la segregació educativa per sexes a Catalunya i la importància d'implementar polítiques i mecanismes per a reduir aquestes diferències. D'altra banda, les variables estructurals que caracteritzen la família d'origen també expliquen moltes diferències en els aspectes sobre educació recollits a l'EJC. El nivell d'estudis dels progenitors, la seva categoria socioprofessional i l'estar o no en risc de pobresa són tres variables que han evidenciat la seva rellevància en tots els aspectes de l'educació de les i els joves a Catalunya, per la qual cosa, novament, és necessari implementar polítiques i mecanismes per a pal·liar els efectes de la situació socioeconòmica de partida sobre les possibilitats formatives.

L'anàlisi de la situació educativa de la població jove a Catalunya assenyala diverses idees rellevants. En primer lloc, el nivell educatiu màxim aconseguit se situa en nivells més baixos dels desitjables, ja que més d'un terç de les persones té com a màxim l'ESO (35,3%). Si a aquests joves s'hi sumen els que tenen batxillerat (18,3%) o CFGM (10,1%), s'arriba al 63,7% del total. És a dir, únicament el 36,3% té estudis superiors. Aquesta realitat està molt relacionada amb l'edat, atès que a major edat augmenten els percentatges de persones amb estudis superiors. No obstant això, no és només una qüestió d'edat perquè, com evidencien les trajectòries educatives i els perfils de transició educació-ocupació, hi ha una dinàmica important de persones que transiten al mercat de treball amb nivells educatius inferiors o mitjans i amb altes taxes d'abandonament i no continuïtat formativa, com ja s'ha assenyalat, i que, si no continuen formant-se, mantindran una situació de vulnerabilitat al mercat de treball. En segon lloc, l'EJC indica que es mantenen nivells alts de segregació

educativa per sexes quant als itineraris educatius (més dones en els universitaris i més homes en els professionals) i, sobretot, quant a les àrees de coneixement (més homes en les àrees tecnològiques i industrials i més dones en salut i educació).

Referent al context familiar, a més de les qüestions referides anteriorment sobre la rellevància de les variables estructurals d'origen social, els resultats indiquen que les famílies han estat molt o força pendents dels estudis en un percentatge molt alt dels casos (81,5%) i, en un percentatge més alt encara (90,7%), els han animat a continuar estudiant. Qüestions que contrasten amb les dinàmiques d'abandonament i no continuïtat formativa que ja s'han assenyalat. Aquests dos aspectes, a més, es relacionen clarament amb els nivells educatius màxims aconseguits per les i els joves.

Quant a les trajectòries educatives, les anàlisis realitzades sobre les dades de l'EJC en aquesta edició han confirmat l'existència de recorreguts curriculars no progressius. La dinàmica de persones que fan diferents estudis d'un mateix nivell educatiu i, fins i tot, d'un nivell inferior al qual han aconseguit, és una realitat que afecta un gran percentatge de persones, encara que també es mantinguin els itineraris educatius curriculars pretesos per les polítiques educatives i constatats en la literatura (professional i acadèmica) (Tarabini i Jacovkis, 2019).

Finalment, respecte a les transicions educació-ocupació, les anàlisis han indicat una certa estabilitat dels perfils detectats en les dades de l'EJC respecte als perfils proposats en la literatura (Casal *et al.*, 2006; Martín-Artiles *et al.*, 2018). No obstant això, destaca la importància, varietat i grandària dels perfils “semiestructurats” en termes de Martín-Artiles *et al.* (2018) marcats per la incertesa i inestabilitat del mercat de treball.

Això es pot deure a diversos factors sobre els quals caldria aprofundir en posteriors estudis. En primer lloc, els qui tenen major nivell educatiu no obtenen necessàriament una transició al mercat de treball més ràpida i en millors condicions laborals que els qui tenen un nivell educatiu mitjà o inferior. En segon lloc, el nivell tan alt de presència d'indicadors de precarietat laboral en la inserció laboral juvenil impedeix parlar de transicions d'èxit sense matisos, perquè el percentatge que aconsegueix ràpidament una posició laboral amb bones condicions laborals, d'acord amb el seu nivell formatiu, estable i amb expectativa de progressió és molt petit. En tercer lloc, la importància de les variables estructurals d'origen social i el nivell de precarietat laboral, generalitzat en molts sectors productius, fan que moltes persones joves optin per treballar, com a activitat principal, sense haver finalitzat els seus estudis o, almenys, sense haver assolit l'expectativa d'estudis que tenien. En aquest sentit, cal recordar que el nivell d'estudis desitjat per la gran majoria de les i els joves a Catalunya, com s'ha observat al capítol, és el de postgrau, però no és el nivell assolit per bona part d'aquests joves. Especialment, no és el nivell d'estudis majorment aconseguit pels 2 perfils que es poden definir com de major èxit en termes d'estabilitat laboral.

Bibliografia

AGUADO, J. A.; CANO, F. J.; SÁNCHEZ, M. J. (2020). "Segregación por género y Formación Profesional: aportaciones al debate sobre la situación actual". *Revista de Sociología de la Educación (RASE)*, 13(3), p. 308-327. <https://doi.org/10.7203/rase.13.3.16583>

CASAL, J.; GARCÍA, M.; MERINO, R.; QUESADA, M. (2006). "Aportaciones teóricas y metodológicas a la sociología de la juventud desde la perspectiva de la transición". *Papers. Revista de Sociología*, núm. 79, p. 21-48. <https://doi.org/10.5565/rev/papers/v79n0.798>

CASAL, J.; GARCÍA, M.; MERINO, R. (2015). "Pasado, presente y futuro de los estudios sobre las transiciones de los jóvenes". *Revista de Estudios de Juventud*, núm. 110, p. 69-81.

CASAL, J.; MERINO, R.; GARCÍA, M. (2011). "Pasado y futuro del estudio sobre la transición de los jóvenes". *Papers. Revista de Sociología*, 96(4), p. 1139-1162. <http://www.raco.cat/index.php/papers/article/view/246740/330554>

DÄMMRICH, J.; KOSYAKOVA, Y.; BLOSSFELD, H. P. (2015). "Gender and job-related non-formal training: A comparison of 20 countries". *International Journal of Comparative Sociology*, 56(6), p. 433-459. <https://doi.org/10.1177/0020715215626769>

DEPARTAMENT D'EDUCACIÓ (2022). *Estadística de l'ensenyament*. [Base de dades]. <https://educacio.gencat.cat/ca/departament/estadistiques/estadistiques-ensenyament/>

EUROFOUND (2019). *Labour market segmentation: Piloting new empirical and policy analyses*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

EUROSTAT (2023). *European Union Labour Force Survey (EU-LFS)*. [Base de dades]. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/lfsq_egdn2/default/table?lang=en

GABADINHO, A.; RITSCHARD, G.; MÜLLER, N. S.; STUDER, M. (2011). "Analyzing and Visualizing State Sequences in R with TraMineR". *Journal of Statistical Software*, 40(4), p. 1-37. <https://doi.org/10.18637/jss.v040.i04>

IBÁÑEZ, M. (2008). "La segregación ocupacional por sexo a examen. Características personales, de los puestos y de las empresas asociadas a las ocupaciones masculinas y femeninas". *Revista Española de Investigaciones Sociológicas (REIS)*, núm. 123, p. 87-122.

LEÓN, B.; SANVICEN, P.; MOLINA, F. (2018). "Gender Stereotypes within the University. Does Sexism Determine the Choice of Degree amongst University Students?" *Revista Española de Sociología*, núm. 27. <https://doi.org/10.22325/fes/res.2018.20>

MARIÑO, R.; RIAL, A. (2019). "Balance de las necesidades formativas demandadas por mujeres que cursan o que han cursado ciclos de FP en familias profesionales masculinizadas: el caso de Galicia". *Educar*, 55(1), p. 251-272. <https://doi.org/10.5565/rev/educar.890>

MARTÍN, A.; LOPE, A.; BARRIENTOS, D.; MOLES, B. (2018). "Aprendiendo a trabajar: trayectorias y discursos". *Revista Española de Investigaciones Sociológicas*, núm. 164, p. 115-134. <https://doi.org/10.54777/cis/reis.164.115>

MIGUÉLEZ, F.; MARTÍN, A.; ALÓS, R.; ESTEBAN, F.; LÓPEZ, P.; MOLINA, Ó. i MORENO, S. (2011). *Trayectorias laborales de los inmigrantes en España*. Barcelona: Obra Social "la Caixa".

MINISTERI D'EDUCACIÓ I FORMACIÓ PROFESSIONAL (2022). *Formación profesional. Estadística del Alumnado de Formación Profesional*. [Base de dades]. <https://www.educacionyfp.gob.es/servicios-al-ciudadano/estadisticas/fp.html>

R CORE TEAM (2022). *R: A language and environment for statistical computing*. Viena: R Foundation for Statistical Computing. <https://www.R-project.org/>.

STUDER, M. (2013). "Weighted Cluster Library Manual: A practical guide to creating typologies of trajectories in the social sciences with R". *LIVES Working Papers*, núm. 24. <http://dx.doi.org/10.12682/lives.2296-1658.2013.24>

TARABINI, A.; JACOVKIS, J. (2019). "Transicions a l'educació secundària postobligatòria a Catalunya". A: J. RIERA (ed.). *Reptes de l'educació a Catalunya. Anuari 2018*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill, p. 235-290. https://www.fbofill.cat/sites/default/files/04_Cap-Anuari2018.pdf

VERD, J. M.; LÓPEZ-ANDREU, M. (2011). "The rewards of a qualitative approach to life-course research". *Forum Qualitative Sozialforschung / Forum: Qualitative Social Research*, 12(3). <http://www.qualitative-research.net/index.php/fqs/article/view/1753/3259>

VIDAL, L.; MERINO, R. (2020). "Desigualdades de género y formación profesional: elecciones, abandono y expectativas". *Revista de Sociología de la Educación (RASE)*, 13(3), p. 392-414. <https://doi.org/10.7203/rase.13.3.16645>

5. Situacions i trajectòries laborals de la joventut catalana

Oriol Barranco, Alejandro González-Heras i Carles Peligro Moreno

5.1. Introducció

5.1.1. Mercat de treball i jovent

En aquest capítol s'analitza la situació de la població jove de Catalunya en relació amb el mercat de treball. Se centra, per tant, en l'ocupació, entesa com a treball remunerat, socialment regulat, i font principal de benestar material i posició social, sense considerar el treball domèstic i de cura, que s'aborda, en part, en el capítol 6 d'aquest volum, així com en el volum 3 d'aquest informe general.

En analitzar la situació del jovent en relació amb el mercat de treball, cal tenir en compte les característiques clau que aquest presenta tant Catalunya com al conjunt de l'Estat espanyol, marc aquest darrer en el qual s'estableixen les regulacions legals fonamentals. Al respecte, cal assenyalar que els mercats de treball català i espanyol s'han caracteritzat les darreres quatre dècades per mantenir sempre altes taxes d'atur i una elevada proporció d'ocupacions de relativa mala qualitat o *precàries*. D'acord amb una bona part de la literatura especialitzada,¹ la precarietat laboral ha d'entendre's com una realitat multidimensional, o que pot produir-se per diverses característiques de l'ocupació: per la inseguretat sobre la seva continuïtat, pels baixos salaris, per tenir una jornada parcial involuntària o imprevisible, pels pocs drets reconeguts i/o per les escasses possibilitats de promoció i qualificació professional. Aquestes dimensions o característiques es poden i solen superposar en moltes ocupacions. Així, segons Cano (2007), en general es pot considerar com a ocupacions precàries aquelles que tenen unes condicions que impedeixen planificar el futur i/o integrar-se en els estàndards de la vida social del moment.

Al llarg de les dues darreres dècades, tant a Catalunya com al conjunt de l'Estat, l'atur i la precarietat han estat sistemàticament per sobre de les mitjanes dels estats de l'antiga Unió Europea-15 i dels actuals de la Unió Europea Monetària 19 (UEM-19), tal com han anat mostrant repetidament informes i treballs, tant pel que respecta a l'atur (Saint-Paul, 2004; Eurostat, 2023) com a les ocupacions precàries.² Així, si a finals de 2022 la taxa d'atur de

1 Per exemple, Recio (2007), Cano (2007), Antón *et al.* (2012) o CCOO (2021).

2 Per exemple, European Commission (2003), Bernardi i Garrido, (2008), Cedefop (2011), Antón *et al.* (2012) o CCOO (2021).

la UEM-19 se situava una mica per sobre del 6% (Eurostat, 2023), l'Enquesta de població activa (EPA) indica que la de l'Estat espanyol estava al voltant del 13% i la de Catalunya entorn del 10% (EPA, 2023).³ Per la seva banda, el 2021, la temporalitat, una de les característiques o dimensions de la precarietat, tenia una taxa del 15,3% a UEM-19, mentre que la de l'Estat espanyol estava entorn del 25%, i la de Catalunya del 20%. La reforma laboral aprovada el 28 de desembre de 2021 (RDL 32/2021), però, les va fer baixar a finals de 2022 fins entorn del 18% al conjunt de l'Estat, i del 14,5% a Catalunya (EPA, 2023).

Al conjunt de l'Estat espanyol, la taxa d'atur sempre fou superior al 15% entre el 1980 i el 2004, descendí fins al 8,5% el 2006, i tornà a pujar a partir del 2008 amb l'inici de la Gran Recessió fins al 27,2% del 2013. Des d'aleshores, ha anat baixant lentament i progressivament, amb l'alça puntual el 2020 per la crisi de la COVID-19, i a finals de 2022 s'establí entorn del 13%. Pel que fa a les ocupacions de relativa mala qualitat o *precàries*, just abans de l'inici de la Gran Recessió, Santos Ortega (2008) estimava que afectaven entorn d'un terç de la població activa. Recentment, un informe de CCOO (2021) ha calculat, a partir de dades de l'EPA, que el 2019 un 38% de persones assalariades tenien una situació que pot ser considerada de precària a nivell salarial o de baix salari, el 24% per tenir un salari mensual inferior a 1.200€ bruts, i un 10,8% per percebre un salari per hora inferior al 60% del salari mitjà. Finalment, la temporalitat contractual fou sempre superior al 30% de l'ocupació des del 1992 fins al 2008, descendí fins al 22% el 2013 per la seva destrucció durant la Gran Recessió, per tornar a remuntar i alçar-se per sobre del 25% a finals de 2021. Després de la reforma laboral de desembre de 2021, com s'ha esmentat, la temporalitat s'ha anat reduint per establir-se a finals de 2022 entorn del 18%.

A Catalunya, des de la dècada del 2000, l'atur i la temporalitat han seguit les mateixes dinàmiques de creixement i decreixement del conjunt de l'Estat, però amb unes taxes sempre inferiors d'entre 2 i 4 punts percentuals en el cas de la d'atur, i sovint entre 2 i 5 punts en el cas de la de temporalitat. Igualment, també les lògiques fonamentals de l'atur i la temporalitat i del mercat de treball han estat les mateixes a Catalunya que al conjunt de l'Estat.⁴ Així, l'atur i les ocupacions precàries s'han concentrat especialment en joves, dones, persones immigrades i persones treballadores poc qualificades. El jovent, doncs, ha estat un dels col·lectius més afectats per l'atur i la precarietat.⁵ Les dades de l'EPA mostren que, a finals de 2022, les taxes d'atur dels menors de 30 anys al conjunt de l'Estat espanyol i a Catalunya, respectivament, foren del 22,24% i del 16,6%. Pel que fa a les de la temporalitat juvenil, la reducció dràstica que aquesta pateix al llarg de l'any les situa en el 38,9% (-16,5 punts interanuals) al conjunt de l'Estat, i en el 36,1% a Catalunya (-10,5 punts interanuals).⁶

L'afectació de l'atur i la temporalitat entre la població jove, i més en general les característiques de l'ocupació i les experiències en relació amb el mercat de treball, estan lluny de ser

3 L'EPA la realitza l'Institut Nacional d'Estadística (INE) espanyol.

4 Vegeu Sala i Trivín (2014), Caparrós i Navarro (2008) i Verd *et al.* (2019).

5 Això ha ocorregut tant abans de la Gran Recessió de 2008 (Alòs, 2008; Verd i López-Andreu, 2012), com durant aquesta (Alòs, 2015; Castelló *et al.*, 2013; Verd *et al.*, 2019) i posteriorment (Caprile *et al.*, 2018; CCOO, 2021).

6 Les dades sobre les taxes d'atur i temporalitat juvenils de l'EPA referides al conjunt de l'Estat espanyol s'han obtingut de l'informe *Principales Resultados. Jóvenes de 16 a 29 años de edad. Cuarto trimestre 2022*, publicat per l'Institut de la Juventud (Injuve). Pel que respecta a les dades referides a Catalunya, aquestes provenen de l'informe periòdic *Situació laboral de la joventut. Quart trimestre de 2022*, realitzat per l'Observatori Català de la Joventut.

uniformes i presenten clares desigualtats, que mantenen vincles amb les característiques socioeconòmiques de les persones joves.⁷ L'estatus socioeconòmic de la família d'origen, l'estat de naixement, el gènere o el nivell d'estudis assolit són factors als quals s'associen diferències i desigualtats rellevants en les situacions i experiències del mercat de treball.

Finalment, l'anàlisi de la situació laboral de les persones joves també ha tingut en compte la problemàtica de la sobrequalificació, és a dir, tenir una qualificació superior a la requerida pel lloc de feina que s'ocupa. Als mercats de treball espanyol (Ramos, 2017) i català (Serracant, 2005), aquesta emergeix com una problemàtica rellevant a partir de la dècada dels anys 2000, i és en el jovent on més intensament es concentra. El 2016, d'acord amb Ramos, la sobrequalificació afectava el 20% de persones treballadores, i el 38% de les persones amb títols universitaris en la seva primera ocupació postitulació i el 25% quatre anys més tard d'haver-se titulat. Són xifres similars a les del Regne Unit, però llunyanes a les d'Itàlia, amb una sobrequalificació en acabar la universitat del 13% i un 8% cinc anys després (Caroleo i Pastore, 2013; Pastore, 2015). A Catalunya, utilitzant dades de l'Enquesta de joventut de Catalunya 2017, Caprile *et al.* (2018: 129) calculaven que el 37,6% de persones joves amb estudis superiors estaven sobrequalificades.

5.1.2. Contingut i estructura del capítol

En el capítol es plantegen tres objectius principals. El primer és examinar les situacions que tenen les persones joves en relació amb el mercat de treball. És a dir, les situacions d'ocupació, atur i inactivitat per raons diferents a l'estudi. Com a segon objectiu es pretén dur a terme una anàlisi de les trajectòries laborals del jovent segons les situacions o experiències vinculades al mercat de treball que s'han tingut. Finalment, el tercer objectiu consisteix en analitzar les desigualtats socials existents dins la població jove respecte a l'ocupació, l'atur i l'esmentada inactivitat.

El coneixement aportat per la literatura especialitzada sobre la situació de la joventut en els mercats de treball català i espanyol, juntament amb els resultats de l'EPA i de l'Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (EJC17), han fet plantejar-nos per al capítol les hipòtesis genèriques següents:

- La situació laboral actual del jovent mostra una recuperació de les tendències de millora en la reducció de l'atur iniciades el 2013, després dels anys de la Gran Recessió, i després que la crisi econòmica i laboral associada a la COVID-19 havia fet retrocedir novament, així com també mostra una tendència a la reducció de la temporalitat fruit de la reforma laboral del desembre de 2021.
- La situació laboral del jovent al mercat de treball manté, però, les seves característiques estructurals d'elevades taxes d'atur i d'ocupacions precàries (en termes d'inseguretat en la continuïtat de l'ocupació o de jornades parcials involuntàries i/o irregulars), així com de tenir una important proporció de jovent sobrequalificat per al lloc de treball ocupat.

7 Així ho han mostrat repetidament informes i treballs especialitzats a nivell internacional (per exemple, Lefresne, 2003; O'Reilly *et al.*, 2017) i català (per exemple, Verd i López-Andreu, 2016), inclosos els treballs realitzats amb dades d'edicions anteriors de l'Enquesta a la joventut de Catalunya (EJC) (per exemple, Castelló *et al.*, 2013; Caprile *et al.*, 2018; Verd *et al.*, 2019).

- Les trajectòries laborals continuen estant fragmentades i polaritzades entre, d'una banda, unes de caracteritzades per la linealitat i un pes elevat de l'estabilitat en l'ocupació i, de l'altra, unes trajectòries més basades en la discontinuïtat laboral, amb un pes important de la temporalitat i la rotació entre ocupacions, i en el cas de trajectòries més precàries, també amb un pes important dels períodes d'atur i/o d'inactivitat.
- L'existència d'importants desigualtats en les situacions i les trajectòries laborals del jovent català es manté com a característica fonamental. Aquestes desigualtats continuen associant-se a determinades característiques sociodemogràfiques com el nivell d'estudis acabats, el sexe o tenir l'origen d'immigrat, així com a les característiques socials de les famílies d'origen de la persona jove. Així, la minoria d'edat, un menor nivell d'estudis assolit, ser dona, tenir un origen d'immigrat o els pares amb nivells socioeconòmics baixos es vinculen amb tenir majors dificultats i pitjors situacions laborals.

Per tal de donar resposta als objectius plantejats i a les hipòtesis genèriques definides, el capítol s'organitza en cinc apartats addicionals a aquesta introducció. El segon apartat se centra en analitzar les situacions de les persones joves en relació amb l'activitat principal i secundària: si són estudiants, ocupats/ades, inactius/ives o aturats/ades. A més, també s'examina si aquestes situacions d'activitat són úniques o si es combinen entre elles, una com a activitat principal i l'altra com a secundària. El tercer apartat es concentra en les persones joves ocupades com a activitat principal per examinar les característiques de les seves ocupacions: la relació amb els mitjans de producció, la situació contractual, el sector d'activitat, la grandària de l'empresa, la relació entre la feina i els estudis cursats, el tipus de jornada, la valoració subjectiva de l'ocupació i les expectatives respecte al futur professional. El quart apartat es destina a aprofundir en les diferents característiques que presenten les situacions d'atur i inactivitat, les raons per les quals s'està en aquestes i la manera i la freqüència amb què es busca feina. El cinquè apartat es destina a analitzar les trajectòries laborals a partir de construir una tipologia d'aquestes segons els desiguals pesos que presenten els períodes d'inactivitat, d'atur i d'ocupació estable, temporal i sense contracte. Finalment, en el darrer apartat s'extreuen les conclusions principals que es deriven de les anàlisis realitzades.

Abans d'entrar en les anàlisis i els resultats, cal esmentar que bona part dels valors i xifres obtinguts a partir de les dades de l'Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (EJC22), igual com succeeix amb les anteriors edicions de l'EJC, no són directament comparables amb les dades de l'EPA, la font estadística de referència pel que respecta al mercat de treball. Per una banda, perquè l'EJC i l'EPA no usen les mateixes preguntes per a l'obtenció de la majoria de la informació i, per l'altra, perquè la majoria de valors i xifres calculats amb dades de l'EJC es fan per a la franja d'edat de 15 a 34 anys, mentre que l'EPA fa els càlculs per a la de 16 a 29 anys.

5.2. Relació amb l'activitat

5.2.1. Situació actual i evolució

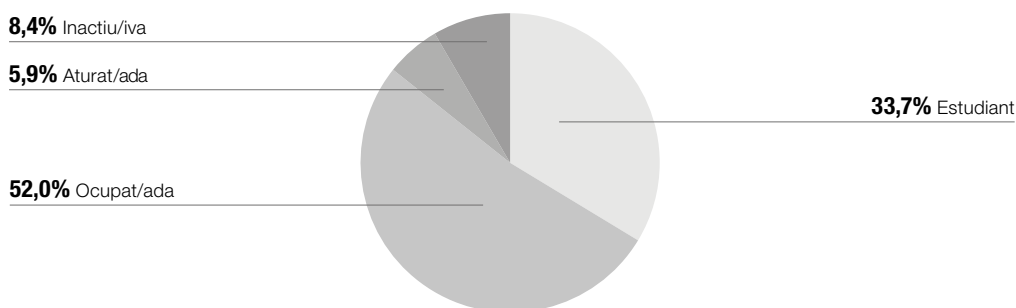
L'EJC22 permet examinar la situació de les persones joves en relació amb el mercat de treball de dues maneres complementàries. La primera és tenint en compte únicament

l'activitat principal que està realitzant la persona en el moment de ser enquestada. Una activitat és entesa com a principal quan la persona entrevistada considera que és la més important o central en aquell moment de la seva vida. La segona manera consisteix en considerar si aquesta activitat s'acompanya o no d'una altra activitat secundària. En ambdues activitats, l'EJC22 permet distingir quatre possibles situacions: d'estudiant, d'ocupat/ada, d'aturat/ada i d'inactiu/iva.

És important tenir en compte que l'EJC22, com en les edicions precedents de l'EJC, té dues particularitats en comparació amb l'EPA. La primera és que la informació principal que l'EJC22 proporciona per distingir les situacions d'activitat del jovent prové de les autodefinicions o autopercepcions que les persones enquestades fan de la seva situació d'activitat principal. Aleshores, es consideren com a aturades aquelles persones que es veuen a si mateixes d'aquesta manera, i com a inactives les que s'identifiquen amb situacions definibles d'inactivitat, com per exemple que es declari que l'activitat principal és fer-se càrrec de responsabilitats familiars, o que no s'està ocupat per malaltia. En canvi, l'EPA classifica les persones en les diferents situacions d'activitat segons la informació que aquestes donen de les activitats realitzades. La segona particularitat és que a l'EJC22 les persones estudiants no s'inclouen dins de la categoria de persones inactives, com succeeix a l'EPA. Així, a l'EJC22 les persones inactives són aquelles que no s'autodefineixen com a ocupades, ni aturades, ni estudiants. Les persones actives són les que s'han autodefinint com a ocupades o aturades, al marge de si han estat buscant o no feina la setmana prèvia a ser enquestades, com fa l'EPA. A més, cal tenir present també que l'EJC22, seguint el mateix criteri que l'EPA, inclou dins de la categoria d'ocupat/ada les persones acollides a un expedient de regulació temporal d'ocupació (ERTO).

Prenent únicament l'activitat considerada com a principal per les persones entrevistades, el gràfic 5.1 recull el pes que tenen les diferents situacions d'activitat entre el jovent. Com es pot observar, una mica més de la meitat està ocupat (52%), un terç està estudiant (33,7%), una mica menys d'una dècima part és inactiu per raons diferents a l'estudi (8,4%) i, finalment, un 5,9% està en situació d'atur.

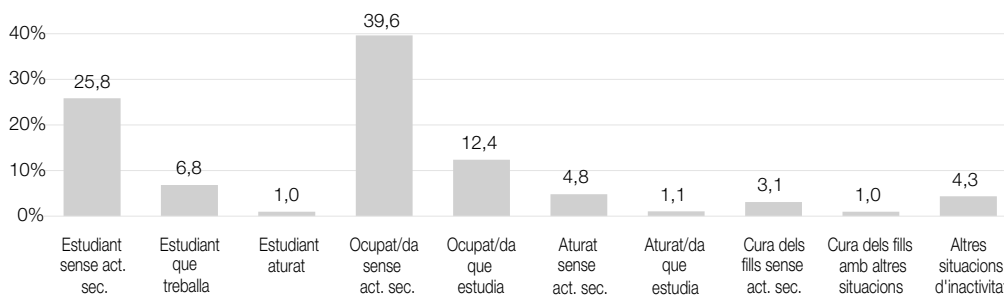
GRÀFIC 5.1. Activitat principal. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

El gràfic 5.2 en canvi, ens mostra el pes de les diferents situacions del jovent tenint en compte tant l'activitat principal com la secundària. S'hi observa que pràcticament tres quartes parts del jovent (74,3%) considera que no té activitat secundària. Aquí hi trobem el 39,6% de persones ocupades, el 25,8% d'estudiants, el 4,8% de persones a l'atur, el 3,1% de persones inactives per tenir cura de fills i filles i el 4,3% en altres situacions d'inactivitat. En segon lloc, es constata que al voltant d'una quarta part del jovent (25,7%) combina una activitat principal amb una de secundària. Veiem que hi ha un 12,4% de persones ocupades que estudien, un 6,8% de jovent que està estudiant i té una ocupació, un 1,1% de persones aturades que estudien, un 1% de persones que estudien i es consideren a l'atur com a activitat secundària i un altre 1% de persones inactives amb altres activitats secundàries. Finalment, si considerem l'atur com a activitat principal i secundària, veiem que aquest té un coeficient del 6,9%, és a dir, que afecta aquest percentatge de la població jove.

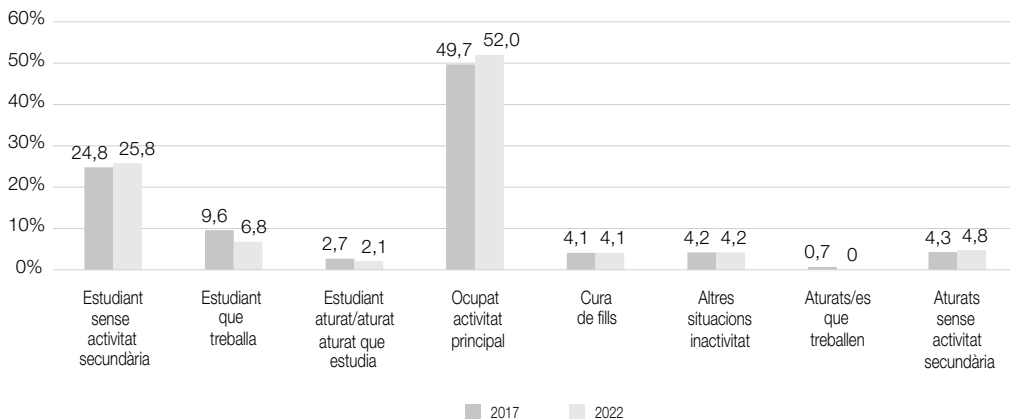
GRÀFIC 5.2. Activitat principal i secundària. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022.
Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Resulta interessant comparar el pes de les esmentades situacions el 2022 i el 2017. El gràfic 5.3 inclou aquesta informació, provenint les dades del 2017 de l'EJC17. Com es pot observar, existeix una gran estabilitat en el pes de les diverses situacions entre els dos anys. Així, les variacions percentuals que es produeixen són molt lleugeres. Les més elevades són l'ascens de 2,8 punts percentuals del jovent que estudia com a activitat principal i està ocupat com a secundària, i el descens de 2,3 punts del jovent ocupat sense activitat secundària. La resta de variacions són de com a màxim 1 punt percentual i la inactivitat per cura de fills i filles és equivalent el 2017 i el 2022. Val la pena destacar que aquí s'inclou el coeficient d'atur, ja que aquest descendeix 0,8 punts percentuals, del 7,7% de 2017 al 6,9% de 2022. Per tant, es pot parlar d'una minsa millora al respecte.

GRÀFIC 5.3. Activitat principal i secundària. Població jove de 15 a 34 anys. Catalunya, 2017 i 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 i 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

5.2.2. Desigualtat per factors socioestructurals

Les diverses situacions d'activitat presenten pesos desiguals segons diferents característiques sociodemogràfiques i d'origen social del jovent. L'edat i el sexe són dues de les primeres característiques a les quals es vinculen aquestes desigualtats. Pel que respecta a l'edat, es constata que, conforme s'avança en aquesta, es va reduint progressivament el percentatge de persones que estudien i s'incrementa el de les actives al mercat de treball (ocupades i aturades) i el de les inactives per raons diferents a l'estudi (taula A5.1 de l'annex). Així, per exemple, entre el jovent d'entre 15 i 19 anys, trobem que quasi el 95% està estudiant. A més, quasi el 90% ho fa com a activitat principal i el 80% sense acompanyar-la de cap activitat secundària. D'altra banda, un reduït 3% de les persones d'aquesta edat està ocupat sense compaginar-ho amb estudis i un 5,5% està en situació d'inactivitat per raons diferents a l'estudi. Contràriament, entre el jovent d'entre 30 i 34 anys trobem que només el 15,8% està estudiant, el 14% fent-ho com a activitat secundària mentre està ocupat, i només l'1,8% restant fent-ho com a activitat principal. La tendència majoritària en aquesta edat és tenir l'ocupació com a activitat principal sense acompanyar-la amb cap activitat secundària, que és la situació de dos terços del jovent, el 66,4%.

Aquestes diferències es vinculen amb la manera com es produeix la transició del sistema educatiu cap al mercat de treball. Conforme s'avança en l'edat, es finalitza primer l'etapa d'Educació Secundària Obligatòria, l'ESO, i posteriorment, els que continuen estudiant van finalitzant els diferents estudis postobligatoris cursats i van entrant progressivament al mercat de treball. En aquest sentit, és rellevant que l'edat mitjana de la transició cap a l'ocupació, és a dir, l'edat del moment en què aquesta és considerada com a activitat principal, se situa als 21 anys (taula A5.2 de l'annex). Aquesta, però, baixa als 18 anys per a les persones que només han completat l'educació obligatòria i puja als 23 per aquelles que han completat els estudis universitaris. Aquesta diferència evidencia que les darreres

majoritàriament fan la transició cap al mercat del treball més tard que les primeres, entre d'altres raons, perquè els estudis universitaris solen requerir més anys d'estudi. Es tracta d'una qüestió abordada en el capítol 3 i ben coneguda des de fa anys.⁸

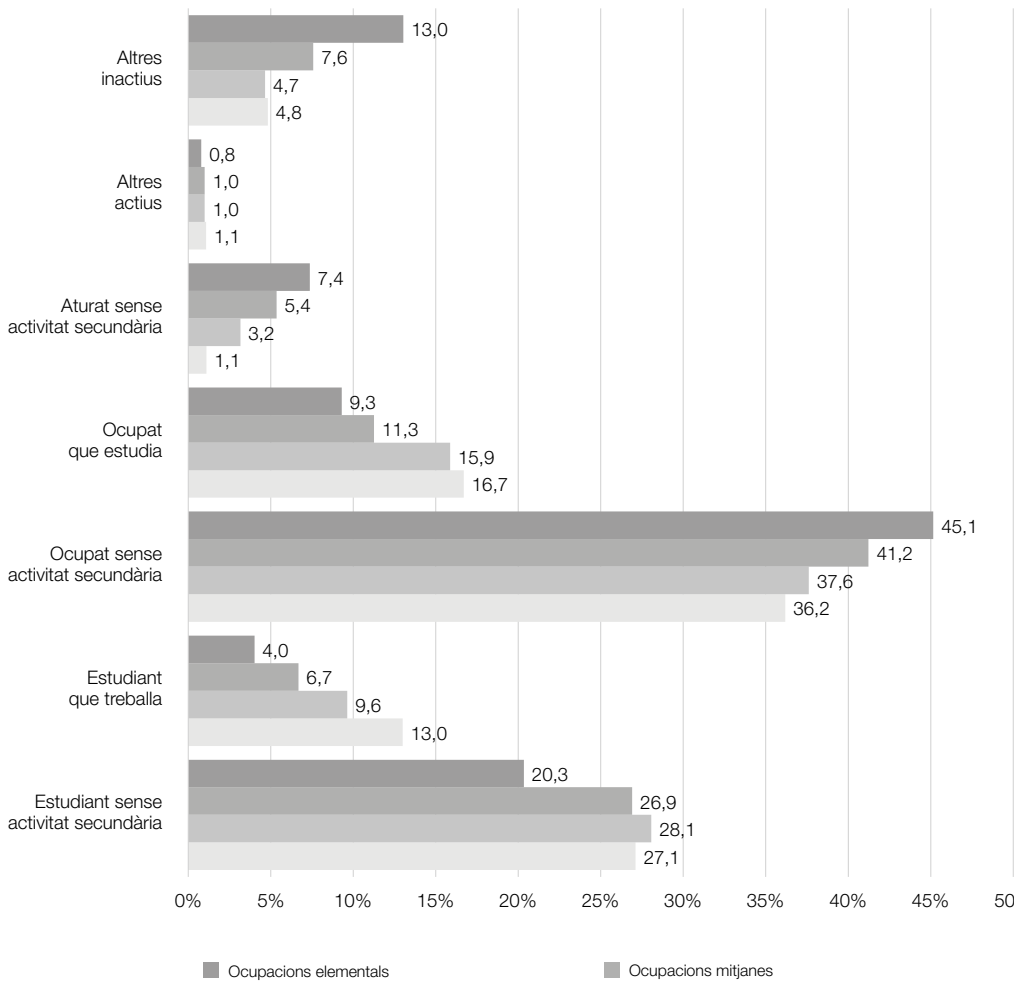
El sexe marca una forta diferència en la inactivitat per tenir cura dels fills i filles, atès que en aquesta situació hi trobem el 5,3% de les dones per menys de l'1% dels homes (taula A5.3 de l'annex⁹). Ens trobem, doncs, amb una pauta de comportament diferencial de gènere detectada en el jovent català ja fa anys (vegeu, per exemple, Moreno, 2012: 193-194) i que es vincula amb la major assumpció de les tasques de cura i criança dels fills i filles per part de les dones, com succeeix amb la gran majoria de les tasques que componen el treball domèstic-reproductiu (vegeu, per exemple, Carrasquer *et al.*, 1998).

L'origen social del jovent en termes socioeconòmics, educatius, del lloc de naixement i del grau d'urbanització del lloc on resideix també porta associades algunes diferències destacades. A l'origen socioeconòmic familiar, indicat per la màxima categoria socioprofessional de les persones progenitores, s'associen diferències en l'atur, la inactivitat i els estudis (gràfic 5.4). Els orígens socioeconòmics més baixos tenen percentatges majors de persones aturades i inactives, i menors d'estudiants. Així, entre el jovent amb persones progenitores amb ocupacions obreres, hi trobem un 7,4% d'atur, quasi un 14% d'inactivitat i un 24,3% de persones que estan estudiant. En canvi, entre el jovent amb persones progenitores amb ocupacions directives, aquestes situacions representen, respectivament, l'1,1%, el 5,9% i el 40,1%, i entre els qui els seus progenitors són tècnics o científics, aquestes situacions són, respectivament, el 3,2%, el 5,7% i al voltant del 37,7%.

8 Vegeu, per exemple, Casal *et al.* (2004), Merino (2007), Castelló *et al.* (2013: 176-195) i Merino *et al.* (2018: 81-96).

9 L'annex pot consultar-se en un document específic a l'apartat del web de l'Observatori Català de la Joventut on hi ha aquest informe.

GRÀFIC 5.4. Activitat principal i secundària segons el nivell socioeconòmic de les persones progenitores. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

També s'associen diferències rellevants al nivell d'estudis de les persones progenitores. Entre els fills o filles de progenitors amb estudis universitaris és on hi ha un major percentatge de persones estudiants (41,4%) i menor d'inactives (5,1%), aturades (3,8%) i ocupades (49,7%) (taula A5.4 de l'annex). Entre els fills i filles de progenitors amb estudis primaris o inferiors, aquests percentatges són, respectivament, del 19,8%, el 15,8%, el 9,5% i el 54,9%. Finalment, entre els que tenen progenitors amb estudis mitjans, aquests percentatges, respectivament, són del 29,8%, el 8,6%, el 6,3% i el 55,2%.

El lloc de naixement de les persones joves i els seus progenitors igualment marquen diferències (taula A5.5 de l'annex). Concretament, es visualitza que, entre les persones nascudes fora de l'Estat espanyol, en comparació amb les persones nascudes a l'Estat i també els seus progenitors, la proporció d'estudiants és inferior (un 19%, 15,7 punts percentuals per sobre de les segones), mentre que la proporció d'inactius/ives per raons diferents a l'estudi és superior (un 17,4%, 12,8 punts per sobre de les segones). Entre les raons d'aquesta diferència hi trobem la inactivitat per tenir cura dels fills i filles, que en el primer col·lectiu la tenen el 7,6% dels casos, per només l'1,4% de les persones del segon col·lectiu.

Al lloc de residència s'hi vincula una petita diferència en el nivell de l'atur (taula A5.6 de l'annex). En les zones semiurbanes, el percentatge de jovent aturat és una mica superior, concretament 2,2 punts percentuals més que en les zones urbanes densament poblades i 2,5 punts percentuals més que en les zones escassament poblades.

5.2.3. Factors explicatius

Finalment, les anàlisis bivariades de correlació precedents, s'han complementat amb l'examen d'un model de regressió logística binomial (taula A5.7 de l'annex). L'objectiu d'aquest era veure la possible relació entre determinades característiques sociodemogràfiques i d'origen social del jovent, i el fet d'estar ocupat o no, que inclou estar a l'atur o en situació d'inactivitat per raons diferents a l'estudi. Per poder examinar les característiques del jovent desitjades, ha calgut prendre en l'anàlisi exclusivament les persones d'entre 25 i 34 anys i deixar fora les persones més joves i les que estan estudiant com a activitat principal.¹⁰ Així, el primer model de regressió ha inclòs les variables del sexe, el grup d'edat (de 25 a 29 anys i de 30 a 34 anys), el nivell d'estudis, el lloc de naixement (haver nascut a l'Estat espanyol o fora) i l'estatus socioeconòmic familiar, mesurat a partir de la categoria socioeconòmica de les persones progenitores.

L'anàlisi del model de regressió permet constatar que estar ocupat/ada es veu afavorit pel fet de ser home, tenir estudis universitaris, tenir trenta anys o més, haver nascut a l'Estat espanyol tenint progenitors també nascuts a l'Estat, i tenir un origen socioeconòmic familiar mitjà o benestant, és a dir, tenir persones progenitores amb ocupacions mitjanes, tècniques, professionals, directives o gerencials. Contràriament, estar a l'atur o en situació d'inactivitat per raons diferents a l'estudi són situacions que es veuen afavorides pel fet de ser dona, tenir estudis inferiors als universitaris, tenir menys de trenta anys, haver nascut fora de l'Estat espanyol i tenir un origen socioeconòmic familiar de tipus obrer. Òbviament, com més característiques d'aquestes es tinguin, més probabilitats hi ha de no estar ocupat. I com més característiques es tinguin de les primeres, més probabilitats d'estar ocupat.

10 No s'han inclòs les persones més joves per poder testar la resta de variables. L'elevat impacte de l'edat en explicar el canvi de situacions des dels 15 als 34 anys impedia fer-ho.

5.3. Les característiques de l'ocupació com a activitat principal

Com s'ha apuntat a la introducció, el jovent ha estat un dels col·lectius més afectats per les ocupacions precàries o amb males condicions laborals en les darreres dècades.¹¹ No obstant això, les feines ocupades per persones joves són diverses i tenen condicions desiguals en termes de salari, estabilitat, possibilitats de qualificació i promoció, autonomia, monotonia o riquesa del contingut per realitzar, etc. Alhora, les possibilitats de les persones joves de tenir un determinat tipus d'ocupació amb millors o pitjors condicions depenen o estan condicionades pel seu sexe, edat, qualificació i formació, lloc de naixement i estatus social de procedència.¹²

En aquest sentit, l'objectiu d'aquest apartat és doble. Per una banda, es pretén analitzar el tipus i les condicions laborals que presenten les feines ocupades per la població jove de Catalunya el 2022. Per l'altra banda, també es té l'objectiu d'examinar la desigualtat que existeix entre el jovent a l'hora d'ocupar un tipus de feina o un altre i de tenir millors o pitjors condicions laborals. La desigualtat s'analitza segons les característiques sociodemogràfiques de l'edat, el sexe, el nivell d'estudis, el lloc de naixement, el lloc de residència i l'estatus familiar d'origen, mesurat a partir del nivell d'estudis de les persones progenitores i de les seves ocupacions. Si no s'especifica una altra cosa, totes les anàlisis que es realitzen en l'apartat es fan únicament per a la població jove que té l'ocupació com a activitat principal i, per tant, s'exclouen de les anàlisis les persones ocupades com a activitat secundària.

5.3.1. Les situacions ocupacionals

Situació actual i evolució

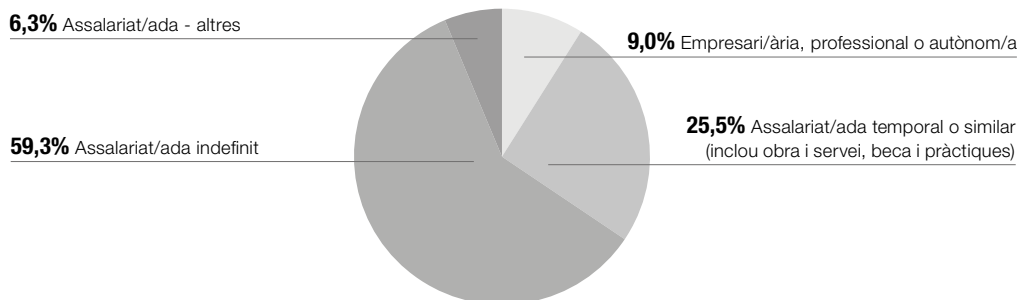
En aquest subapartat es descriuen les situacions d'ocupació de les persones joves segons la relació que mantenen amb la propietat dels mitjans de producció i el tipus de relació contractual que tenen. Tenint en compte aquestes dues característiques, es distingeixen les quatre situacions següents: 1) empresari/ària o professional autònom/a; 2) assalariat/ada indefinit/ida; 3) assalariat/ada temporal, que inclou contractes d'obra i servei, beca i pràctiques; 4) altres situacions assalariades, que fan referència a petites feines de diferents tipus (cangurs, classes particulars, ajuda en negocis familiars, etc.), feines de curta durada (de dies o setmanes) i feines sense contracte.

El gràfic 5.5 recull el pes d'aquestes quatre situacions entre la població jove que té com a activitat principal l'ocupació. S'observa que quasi el 60% d'aquestes persones són assalariades indefinides (59,3%), una quarta part són assalariades temporals (25,5%), una mica menys d'una dècima part són persones empresàries o professionals autònomes (9%) i un 6,3% tenen altres situacions assalariades, de petites i/o curtes feines, i/o d'ocupacions sense contracte.

11 Tant abans de la Gran Recessió iniciada el 2008 (Cano, 2007) com al llarg d'aquesta (Alòs, 2015; Castelló *et al.*, 2013) i en l'escenari posterior a aquesta (Caprile *et al.*, 2018; CCOO, 2021).

12 Vegeu, per exemple, Castelló *et al.* (2013), Caprile *et al.* (2018) i Verd *et al.* (2019).

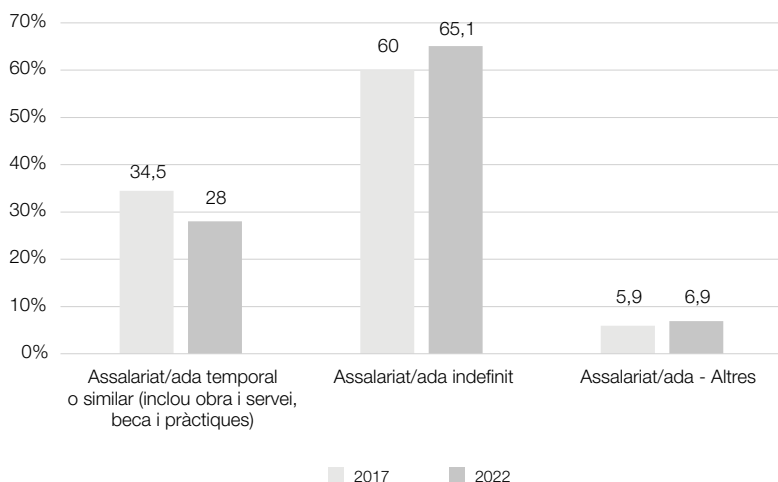
GRÀFIC 5.5. Situació d'ocupació. Joves de 15 a 34 anys ocupats (activitat principal). Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Resulta d'interès comparar el pes que presenten les tres situacions assalariades el 2022 respecte al 2017. Aquesta informació es recull al gràfic 5.6. Com es pot observar, el 2022 es constata un ascens de 5,1 punts percentuals en les persones assalariades indefinides i un descens de 6,5 punts en les assalariades amb contractes temporals. Addicionalment, també s'incrementa 1 punt percentual en les altres situacions assalariades. Aquesta reducció de la temporalitat marca la mateixa tendència de millora que, com s'ha assenyalat a la introducció, han mostrat les dades de l'EPA de 2022 i del primer trimestre de 2023.

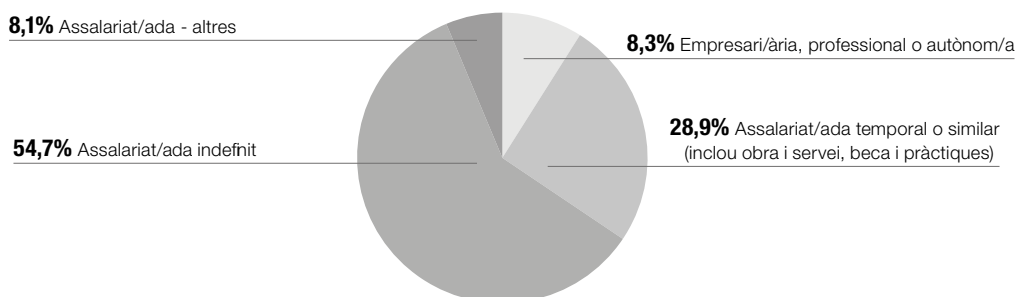
GRÀFIC 5.6. Tipus de contracte. Joves de 15 a 34 anys ocupats assalariats (activitat principal). Catalunya, 2017 i 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 i 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Retornant a la situació de 2022, és rellevant considerar el pes que tenen les quatre situacions d'ocupació quan es té en compte, no només l'ocupació quan és l'activitat principal, sinó també la secundària. Aquesta informació es recull al gràfic 5.7. S'observa que, en incloure en l'anàlisi l'activitat secundària, l'estructura global precedentment vista es manté, però amb petits canvis en el pes relatiu de les quatre situacions d'ocupació. Concretament, es redueix lleugerament el pes de les persones assalariades indefinides —que és la que es pot entendre com la millor situació assalariada—, alhora que es produeixen petits increments en el pes de les persones assalariades temporals i de les altres situacions assalariades, ambdues considerades com les pitjors situacions d'ocupació. Així, les persones assalariades indefinides continuen sent el grup majoritari en representar el 54,7% del jovent ocupat, però perden quasi 5 punts percentuals del seu pes. La situació assalariada temporal creix 3,4 punts percentuals i passa a ser la de quasi un terç del jovent (28,9%), alhora que també creixen en 1,8 punts percentuals les altres situacions assalariades i passen a ser les del 8,1% del jovent. Finalment, les persones empresàries i autònomes mantenen un pes quasi equivalent, i representen el 8,3% del jovent ocupat.

GRÀFIC 5.7. Situació d'ocupació com a activitat principal o secundària. Joves de 15 a 34 anys ocupats. Catalunya, 2022. Percentatge

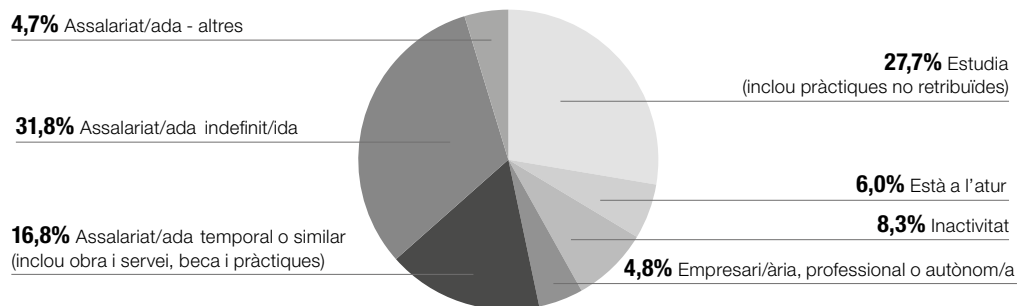

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

La pujada del pes relatiu de les pitjors situacions d'ocupació en incorporar les ocupacions com a activitat secundària posa de relleu la major presència percentual de les persones assalariades temporals i de les altres situacions assalariades (petites feines, sense contracte, etc.) entre les ocupacions fetes com a activitat secundària. Com s'ha vist a l'apartat precedent, una part rellevant d'aquestes situacions les protagonitzen persones joves que estudien com a activitat principal. En ser aquesta darrera activitat la viscuda com a més important o central, sovint aquestes ocupacions són volgudes i/o acceptades, sempre i quan les puguin compatibilitzar amb els estudis. Freqüentment, a més, una bona part d'aquest jovent no s'ha emancipat i té una menor pressió econòmica. Aquests fets permeten entendre que sovint aquestes persones joves siguin relativament poc exigents amb les condicions salarials i/o les possibilitats d'estabilització de l'ocupació, però en canvi els importi molt que les jornades i els horaris els permetin seguir els estudis (Barranco, 2011).

És interessant també conèixer el pes que tenen les quatre situacions d'ocupació respecte al conjunt del jovent i no només entre l'ocupat. El gràfic 5.8 conté aquesta informació i hi veiem que les persones assalariades indefinides representen el 31,8% de la joventut, les assalariades temporals el 16,8%, les altres situacions assalariades el 4,7%, i les persones empresàries o professionals autònomes el 4,8%.

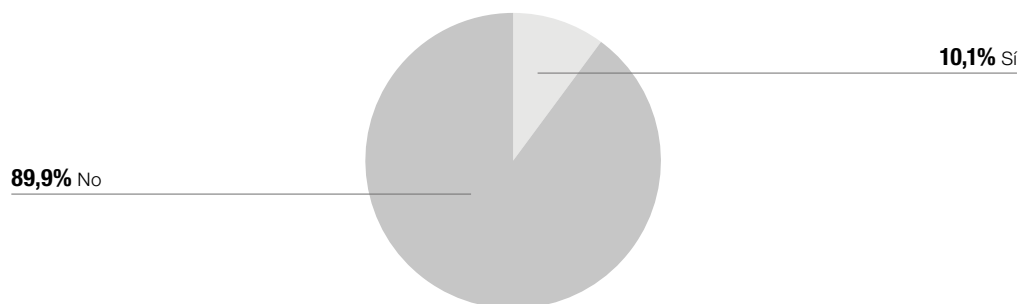
GRÀFIC 5.8. Situació d'ocupació com a activitat principal o secundària. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Finalment, com a informació complementària d'interès, l'EJC22 permet saber si el jovent té més d'una ocupació. El gràfic 5.9. recull aquesta informació i, com s'observa, aquest és el cas d'una de cada deu persones joves (10,1%). És rellevant apuntar, a més, que aquest percentatge s'eleva al 19,2% entre les persones empresàries o professionals autònomes (taula A5.8 de l'annex). Aquesta major proporció de segones feines en aquest col·lectiu probablement cal vincular-la a què una part dels negocis no genera suficient remuneració per viure'n i/o a què la seva viabilitat futura és incerta.

GRÀFIC 5.9. Tenir més d'una ocupació. Joves de 15 a 34 anys ocupats (activitat principal o secundària). Catalunya, 2022. Percentatge

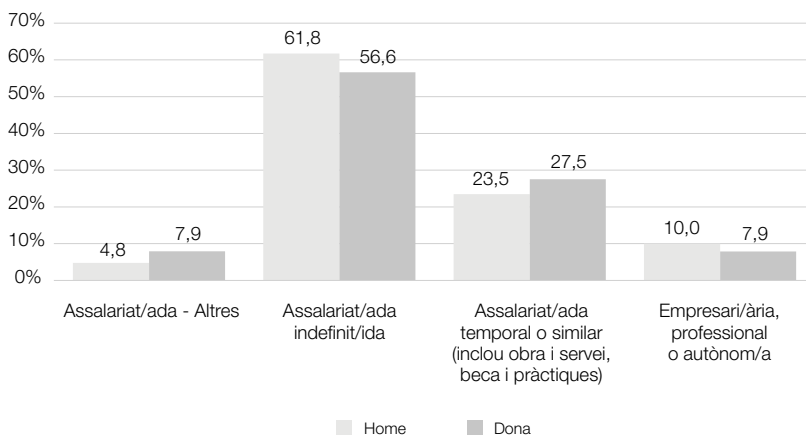

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

a) Desigualtat per factors socioestructurals

La situació ocupacional de les persones joves es mostra significativament marcada pel sexe i l'edat i, en menor grau, per haver nascut o no a l'Estat espanyol. Pel que fa al sexe, els homes tenen més presència en les millors situacions assalariades que les dones (gràfic 5.10). Així, el percentatge dels primers entre les situacions assalariades indefinides és de 5,8 punts percentuals superiors al de les dones (61,8% per 56,6%), mentre que el pes d'aquestes és superior al dels homes en 4 punts percentuals entre les situacions assalariades temporals (23,5% per 27,5%) i en 3,1 punts entre els altres tipus de situacions assalariades, de petites i/o curtes feines, i/o sense contracte (7,9% per 4,8%).

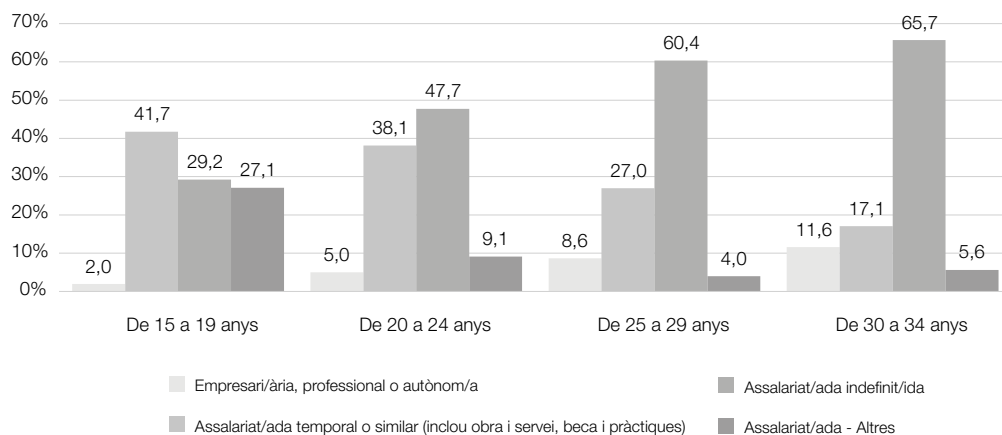
GRÀFIC 5.10. Situació d'ocupació com a activitat principal segons el sexe. Població jove ocupada de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

L'edat també té associades desigualtats en les situacions d'ocupació, tal com es constata al gràfic 5.11. El jovent d'edats més avançades té major presència en les situacions d'ocupació amb millors condicions contractuals i amb major poder i prestigi i, contràriament, les persones més joves estan més afectades per les situacions menys afavorides. Així, el percentatge de persones amb contractació indefinida puja del 28,9% de la franja de 15 a 19 anys, al 38,2% en la de 20 a 24 anys, fins al 65,7% de la franja de 30 a 34 anys. Les persones empresàries i les professionals autònomes representen el doble entre el col·lectiu de 30 a 34 anys (11,6%) que entre el de 20 a 24 anys (5%). Per la seva banda, les contractacions temporals van descendint del 42,2% als 15-19 anys, al 38,2% als 20-24 anys, fins al 17,1% als 30-34 anys. Igualment, les situacions de petites feines o feines sense contracte es van reduint del 26,7% als 15-19 anys, al 9,2% als 20-24 anys, fins al 3,9% als 25-29 anys.

GRÀFIC 5.11. Situació d'ocupació segons el grup d'edat quinquennal. Joves de 15 a 34 anys ocupats (activitat principal). Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Finalment, el lloc de naixement del jovent afecta les possibilitats de tenir feines de curta durada i/o en l'economia submergida (taula A5.9 de l'annex). Així, les persones joves nascudes fora de l'Estat espanyol tenen el doble de presència en aquestes ocupacions que les persones nascudes a l'Estat amb progenitors igualment nascuts a l'Estat. Les primeres ho estan en el 10,3% dels casos, i les segones en el 4,7%.

b) Factors explicatius

Les anàlisis bivariades de correlació precedents s'han complementat amb l'examen d'un model de regressió logística binomial (taula A5.10 de l'annex). L'objectiu era veure la possible relació entre determinades característiques sociodemogràfiques i l'origen del jovent, i tenir una situació d'assalariat indefinit o tenir-ne una d'assalariat temporal. Com en el cas de les situacions d'activitat, per poder examinar les característiques del jovent desitjades, ha calgut prendre en l'anàlisi exclusivament les persones d'entre 25 i 34 anys i deixar fora les persones més joves i les que estan estudiant com a activitat principal.¹³ El model de regressió ha inclòs les variables del sexe, el grup d'edat (de 25 a 29 anys i de 30 a 34 anys), el nivell d'estudis, el lloc de naixement (haver nascut a l'Estat espanyol o fora) i l'estatus socioeconòmic familiar, mesurat a partir de la categoria socioeconòmica de les persones progenitores.

L'anàlisi del model de regressió mostra que ser home, tenir 30 anys o més, haver nascut a l'Estat tenint progenitors també nascuts en aquest, i tenir un origen socioeconòmic familiar amb progenitors ocupats en les feines que hem anomenat obreres són característiques

¹³ La raó per no incloure les persones més joves en el model de regressió ha estat per poder testar la resta de variables. L'elevat impacte de l'edat en explicar el canvi de situacions des dels 15 als 34 anys impedia testar l'efecte de la resta de variables.

que incrementen les possibilitats de ser assalariat indefinit. Tenir estudis universitaris genera més probabilitats de tenir aquesta situació que si no s'ha assolit l'ESO, però no genera cap avantatge significatiu respecte a les persones amb l'ESO o estudis mitjans. Contràriament, ser dona, tenir menys de 30 anys, haver nascut fora de l'Estat i tenir un origen socioeconòmic familiar mitjà o benestant (amb progenitors amb ocupacions mitjanes, tècniques, professionals, directives o gerencials) són trets que fan tenir més possibilitats de ser assalariat/ada temporal. A més, no haver acabat l'ESO incrementa les possibilitats de tenir aquesta situació en comparació amb les probabilitats que tenen les persones amb estudis universitaris.

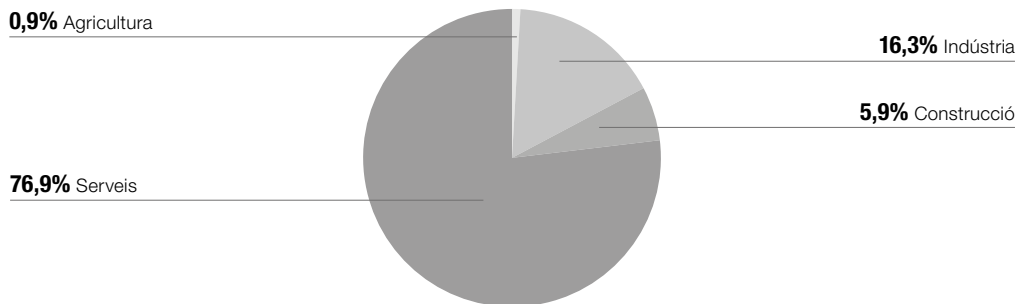
El vincle positiu entre l'origen familiar obrer i l'ocupació indefinida pot semblar una mica sorprenent. Una possible explicació parcial d'aquest resultat podria trobar-se en el fet que les persones joves amb aquest perfil social solen inserir-se abans o més joves al mercat de treball que les persones amb orígens familiars mitjans o més benestants (amb progenitors amb ocupacions tècniques o científiques, o empresaris/es i professionals autònoms/es), ja que aquests darrers solen estudiar durant més anys. Aleshores, si tenim en compte que les possibilitats d'aconseguir una ocupació estable s'incrementen amb l'acumulació d'uns certs anys al mercat de treball (Verd *et al.*, 2019), els joves d'origen familiar obrer podrien tenir més probabilitats d'aconseguir una ocupació estable que els d'origen més benestant, gràcies a la seva major antiguitat en el mercat de treball. Aquest avantatge, però, canvia quan els darrers acumulen un mínim de temps d'antiguitat en el mercat de treball després d'haver finalitzat els estudis.

5.3.2. El sector d'activitat

a) Situació actual

El sector d'activitat on s'ocupa la població jove és rellevant perquè apunta el tipus d'activitat que es desenvolupa. El gràfic 5.12 mostra els quatre grans sectors d'activitat on s'ocupen les persones joves. Com s'observa, el sector dels serveis és el que més població ocupa, ja que hi treballen quasi 8 de cada 10 persones joves (76,9%). El segueixen, de molt lluny, la indústria amb un 16,3% d'ocupació i la construcció amb un 5,9%. Finalment, menys d'una de cada cent persones joves treballa en activitats agropecuàries. Són xifres que ens recorden que ens trobem en un mercat de treball propi del que des de fa dècades s'ha anomenat "societat de serveis" (Fourastié, 1949), és a dir, una societat on la gran majoria de persones s'ocupen al sector terciari o de serveis.

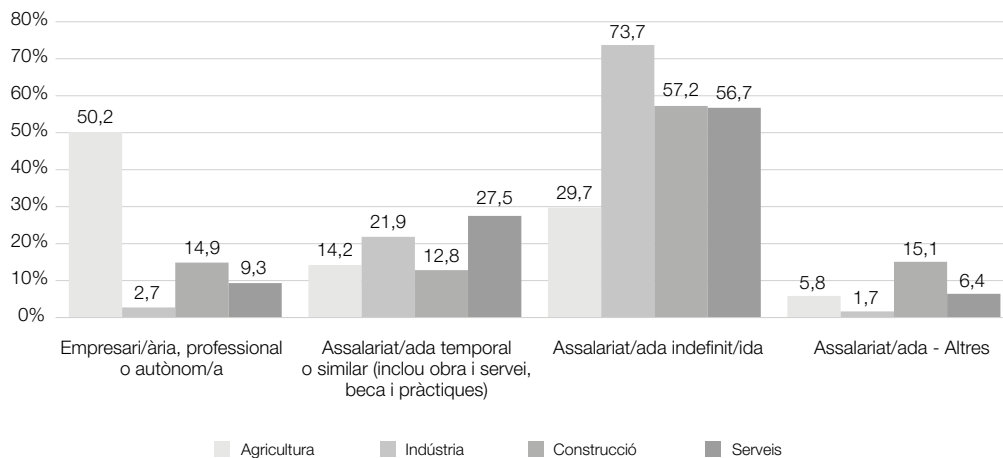
GRÀFIC 5.12. Sector d'activitat. Joves de 15 a 34 anys ocupats (activitat principal). Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

En els quatre sectors d'activitat, les diverses situacions d'ocupació tenen un pes percentual desigual, com es pot constatar en el gràfic 5.13. Així, el sector dels serveis destaca per tenir un alt percentatge de persones assalariades temporals i un de baix d'assalariades indefinides: les primeres són el 27,5% i les segones el 56,7%. A la construcció destaca l'alt percentatge de les altres situacions assalariades (feines de curta durada, sense contracte, etc.), que són el 15,1%. A la indústria, en canvi, destaca l'elevat percentatge de les situacions assalariades indefinides, que són el 73,7% del sector. Finalment, en el sector agropecuari cal remarcar l'alt percentatge de persones empresàries i d'autònomes que hi ha, ja que aquestes són el 50,2%. El major percentatge d'ocupació indefinida juvenil a la indústria i el major de temporal als serveis i a la construcció cal vincular-lo amb el fet que, com han mostrat recentment Lahera i Conde-Ruiz (2021: 6), els sectors industrials tenen taxes de temporalitat inferiors a la construcció i molts sectors dels serveis tenen altes taxes de temporalitat, com per exemple l'hostaleria, la sanitat i els serveis socials, o les feines domèstiques, entre d'altres.

GRÀFIC 5.13. Situacions d'ocupació segons el sector d'activitat. Població jove ocupada de 15 a 34 anys (activitat principal). Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

b) Desigualtat per factors socioestructurals

Els quatre sectors d'activitat tenen una presència percentual desigual d'homes i dones, de persones amb diversos nivells educatius i de jovent resident en poblacions amb diferents densitats de població.

Pel que respecta al sexe, es constata l'existència de la ben coneguda realitat de la "segregació horitzontal" per sexe del mercat de treball, que consisteix en la distribució desigual d'homes i dones entre els diversos tipus d'activitats o feines (taula A5.11 de l'annex) (vegeu, per exemple, Torns, 1999; Torns *et al.*, 2007). Així, per una banda, es constata la feminització del sector dels serveis, amb una presència de dones de 23,4 punts percentuals superiors a la d'homes. El 89% de les primeres treballa en aquest sector per un 65,6% dels homes, el que significa que en el sector les dones són el 55,9% de les persones joves que hi treballen. De ben segur que aquesta diferència està vinculada amb la major presència de dones que d'homes en les ocupacions relacionades amb les tasques de cura i de reproducció. Es tracta d'activitats molt sovint vinculades a tasques domèstiques i de caràcter auxiliar (Murillo, 1996), moltes d'elles relacionades amb els serveis oferts per l'estat del benestar: educació, sanitat i serveis socials (O'Connor, 1996).

D'altra banda, els altres tres sectors d'activitat estan masculinitzats. A la construcció trobem el 10,6% dels homes per només el 0,8% de les dones, el que significa que el 93,2% de treballadors del sector són homes. La indústria ocupa el 22,1% dels homes per un 10,1% de les dones, el que implica que els primers són el 70,3% en el sector. Finalment, al sector agropecuari, hi trobem l'1,6% dels homes per un 0,2% de dones, el que suposa que els primers representen el 87,5% al sector.

El nivell d'estudis marca una clara tendència de desigualtat. Conforme s'eleva el nivell d'estudis, la presència s'incrementa al sector de serveis i decreix a la construcció i, en part, a la indústria (taula A5.12 de l'annex). Així, als serveis hi trobem el 84,5% dels qui tenen estudis universitaris, el 73,3% dels qui tenen estudis mitjans, el 69,6% dels qui tenen l'ESO i el 66,5% dels qui no han acabat els estudis secundaris. A la construcció, hi trobem el 2,3% dels qui han acabat els estudis universitaris, el 8,3% dels qui tenen estudis mitjans i el 16,9% dels qui no han acabat l'ESO. De forma similar, a la indústria hi ha el 13% dels universitaris, per un 23,9% dels qui tenen l'ESO.

Al lloc de naixement del jovent també s'associen algunes diferències (taula A5.13 de l'annex). Les persones nascudes a l'Estat espanyol s'ocupen menys en la construcció (el 2,8% pel 12,9% de les persones nascudes fora de l'Estat) i una mica més als serveis (el 79,6% pel 70,8% de les persones nascudes fora de l'Estat).

El tipus de població de residència (taula A5.14 de l'annex) també manté relació amb el percentatge de jovent ocupat en els quatre sectors d'activitat. La major o menor activitat productiva d'un determinat tipus en unes determinades tipologies de població genera un major o menor percentatge de persones ocupades en uns a altres sectors d'activitat. Així, la proporció de persones ocupades en activitats agropecuàries en zones escassament poblades és d'un 6,3%, quan a les zones densament poblades quasi ningú s'hi ocupa (un 0,1%). En les zones semiurbanes és on hi ha més persones percentualment ocupades a la indústria (el 24,5% per un 12,5% de les zones desament poblades), perquè és on hi ha una major acumulació de centres industrials. Finalment, les zones densament poblades tenen més persones joves ocupades en el sector dels serveis (un 80,9%) que les semiurbanes (70,6%) i les escassament poblades (67,7%).

Finament, si mirem l'estatus de l'origen familiar del jovent, indicat per la categoria socioprofessional de les persones progenitores, s'observen algunes diferències interessants (taula A5.15 de l'annex). Concretament, es constata que les persones joves amb progenitors amb ocupacions tècniques i professionals, en comparació amb els qui tenen progenitors amb ocupacions obreres, tenen una major presència (de 10,8 punts percentuals) en les activitats de serveis (un 80,9% de les primeres respecte al 70,1% de les segones) i una d'inferior en la construcció, de 6,2 punts (un 2,2% de les primeres per un 8,4% de les segones).

5.3.3. La mida de l'empresa

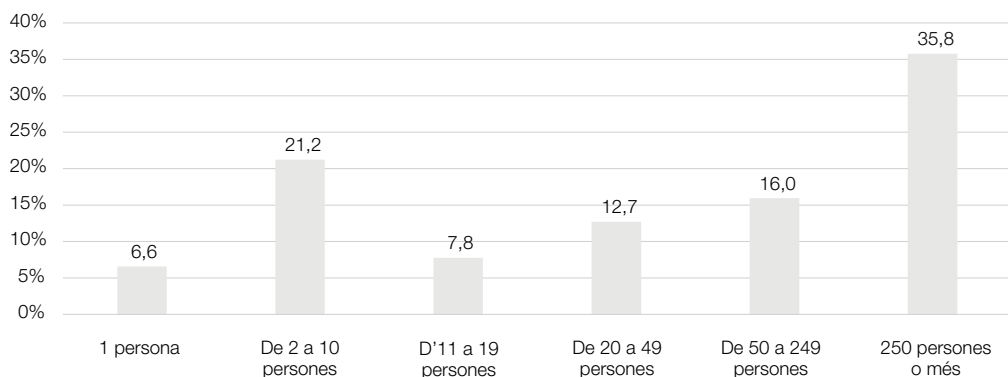
a) Situació actual

La mida de l'empresa en què es treballa és rellevant perquè s'hi solen associar condicions laborals desiguals. A les empreses grans les condicions laborals (salari, estabilitat, jornada, etc.) acostumen a ser millors que a la majoria de petites i mitjanes empreses (pimes), en part perquè a les primeres un major nombre de persones assalariades estan cobertes per convenis col·lectius i representació sindical.¹⁴

14 Miguélez (2004); Jódar *et al.* (2018); Alòs i Barranco (2021: 8-12) i Barranco *et al.* (2022: 122-124).

La gran presència de pimes en el teixit productiu de Catalunya queda reflectida en la distribució de població jove ocupada en les empreses de diferents grandàries. Així, com es constata en el gràfic 5.14, un 27,8% del jovent treballa a microempreses (empreses de fins a 10 treballadors/es), un 20,5% a petites empreses (entre 10 i 49 treballadors/es), un 16% a empreses mitjanes (entre 50 i 249 treballadors/es) i, finalment, el 35,8% ho fa a empreses grans (250 treballadors/es o més).

GRÀFIC 5.14. Mida de l'empresa. Joves de 15 a 34 anys ocupats (activitat principal). Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

b) Desigualtat per factors socioestructurals

Es constaten algunes diferències interessants en la mida de l'empresa en què s'està ocupat segons el nivell d'estudis finalitzats, el lloc de naixement i el lloc de residència del jovent. Pel que fa al primer factor, s'observa que un major nivell d'estudis afavoreix una major presència en grans empreses i una de menor en microempreses, sobretot en les d'entre 2 i 10 treballadors/es (taula A5.16 de l'annex). Així, en aquests dos tipus d'empreses, per l'ordre esmentat, hi trobem, respectivament, un 46% i un 12,3% de persones amb estudis universitaris, un 34,4% i un 24,3% de persones amb estudis mitjans, un 23,4 i un 32,2% de persones amb l'ESO acabada i un 19,7% i un 31,6% de persones que no han finalitzat l'ESO.

Pel que fa al lloc de naixement (taula A5.17 de l'annex), es constata una major presència percentual de persones nascudes a l'Estat espanyol, i amb progenitors nascuts també en aquest, treballant a grans empreses que de persones nascudes en un altre estat (el 39,5 de les primeres per un 27,9% de les darreres). En canvi, aquestes darreres persones tenen una major presència percentual que les primeres a microempreses, tant si són d'entre 2 a 10 persones (un 28,7% les primeres per un 18,7% les segones) o d'una sola persona (un 11,2% les primeres per un 5,3% les segones).

Finalment, pel que fa al lloc de residència (taula A5.18 de l'annex), s'observa un major percentatge de persones que treballen en empreses grans (de 250 treballadors/es o més) entre els residents a poblacions densament poblades: un 38,8% per un 30,1% de les persones que resideixen en zones semiurbanes. Contràriament, entre les persones residents a poblacions de zones escassament poblades hi trobem un major percentatge de persones que treballen a microempreses d'entre 2 a 10 treballadors/es: un 31,1% pel 19,4 de les persones residents en zones densament poblades.

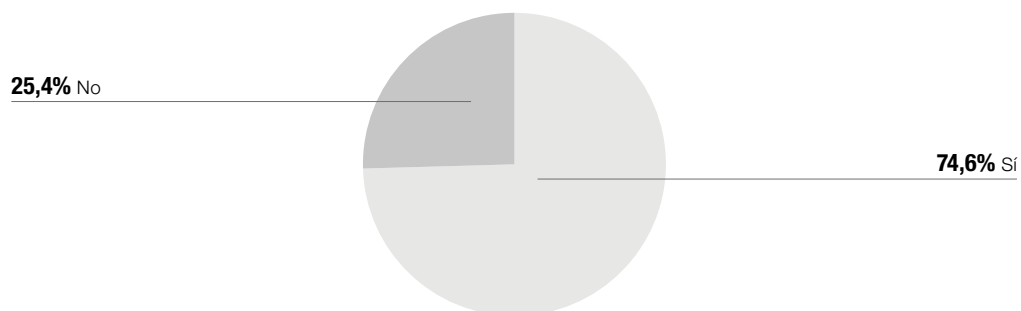
5.3.4. Cobertura de conveni col·lectiu

a) Situació actual

L'EJC22 permet aproximar-nos al grau de cobertura per convenis col·lectius de la població jove assalariada. Com la resta de dades de l'enquesta sobre aquesta qüestió, cal considerar-les amb precaució perquè tenen el risc d'infravalorar aquesta cobertura, ja que hi ha persones assalariades que desconeixen si estan cobertes per algun conveni col·lectiu (Castelló *et al.*, 2013: 154). Al respecte, Alòs i Barranco (2021: 11) han mostrat recentment, a partir de les dades de les enquestes disponibles, que a la dècada del 2010 entre un 6% i un 15% de les persones treballadores desconeixien si estaven cobertes per algun conveni col·lectiu. Aquesta realitat és probable que sigui major entre les persones joves, ja que el menor temps i quantitat d'experiències laborals associades a la joventut, així com el fet d'estar de passada en algunes ocupacions, fan pressuposar l'existència d'una major proporció de persones joves que de grans que desconeixen si estan cobertes per convenis col·lectius.

Tenint en compte aquesta precaució, en el gràfic 5.15 s'observa que tres quartes parts del jovent ocupat (74,6%) afirma estar cobert per un conveni col·lectiu, mentre la quarta part restant (25,4%) assenyala no estar-ho.

GRÀFIC 5.15. Cobertura del conveni col·lectiu. Joves de 15 a 34 anys ocupats (activitat principal). Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

b) Desigualtat per factors socioestructurals

L'anàlisi de les dades segons les característiques sociodemogràfiques i l'origen social del jovent fa aparèixer algunes desigualtats en la cobertura per conveni col·lectiu. Concretament, cal destacar l'existència de desigualtats per edat, nivell d'estudis i lloc de naixement de les persones joves.

Pel que fa a l'edat, es constata que, a major edat, major percentatge de persones joves cobertes per convenis col·lectius (taula A5.19 de l'annex). Així, estan cobertes el 51,5% de les persones que tenen entre 15 i 19 anys, el 67,3% de les que en tenen entre 20 i 24, el 73,8% de les que en tenen entre 25 i 29 i el 79,3% de les que en tenen entre 30 i 34.

El nivell d'estudis marca la mateixa lògica que l'edat (taula A5.20 de l'annex). A més nivell d'estudis, major proporció de persones protegides per convenis col·lectius. Així, estan cobertes el 52,9% de les que no han finalitzat l'ESO, el 64,8% de les que tenen aquest nivell, el 73,7% de les que tenen estudis mitjans i el 80,6% de les que tenen estudis universitaris.

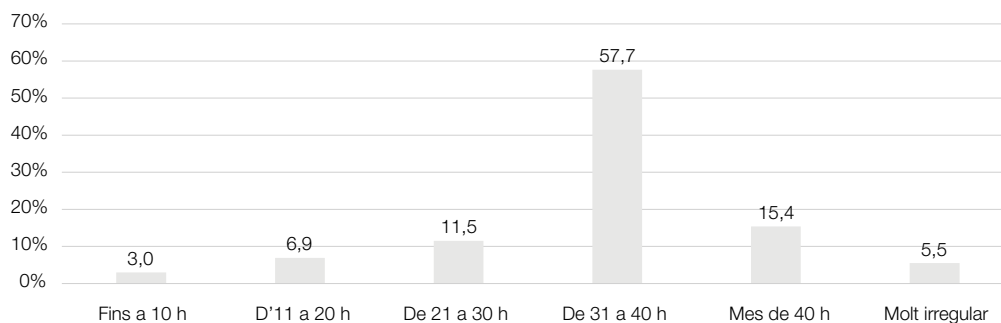
Respecte al lloc de naixement (taula A5.21 de l'annex), les persones nascudes fora de l'Estat espanyol presenten un pitjor percentatge de cobertura que les nascudes a l'Estat, tant si les persones progenitores també han nascut a l'Estat com si ho han fet fora. Així, si el percentatge és del 80,4% entre el jovent nascut a l'Estat i els progenitors també, i del 92,4% entre el jovent nascut a l'Estat i els progenitors fora, el percentatge baixa al 57,4% entre el jovent nascut fora de l'Estat espanyol.

5.3.5. Jornada setmanal

a) Situació actual

El gràfic 5.16 mostra els tipus de jornades laborals setmanals que té la població jove. En primer lloc, es veu que el més habitual és tenir un jornada d'entre 31 i 40 hores, que és la que té més de la meitat del jovent (el 57,7%). Seguidament, es constata que un 15,1% té una jornada superior a 40 hores setmanals, un 11,5% la té d'entre 21 i 30 hores, un 6,9% d'entre 11 i 20 hores, i un 3% la té de com a màxim 10 hores. A més, un 5,5% té una jornada irregular, que suposa jornades setmanals desiguals en quantitat d'hores.

GRÀFIC 5.16. Jornada setmanal. Joves de 15 a 34 anys ocupats (activitat principal). Catalunya, 2022. Percentatge

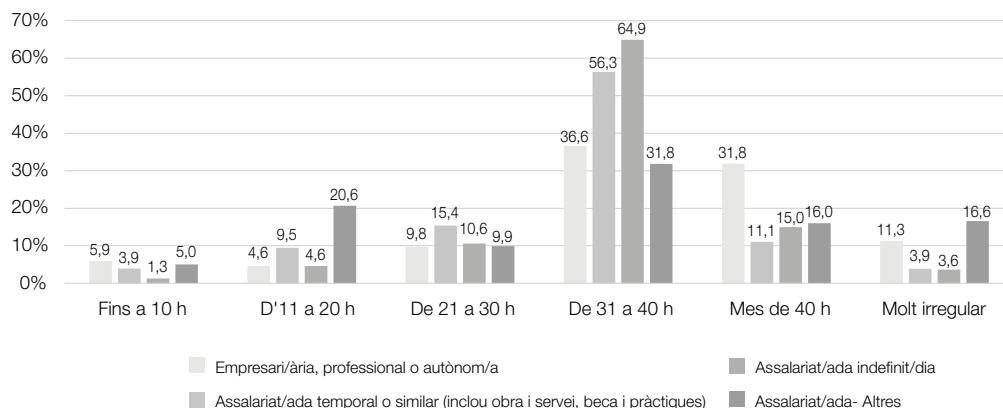

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Les jornades parcials involuntàries i les jornades irregulars se solen considerar indicadors de la precarietat laboral (Cano, 2007). Si tenim en compte que a l'Estat espanyol una bona part d'aquest tipus de jornades són involuntàries (Cano, 2007; Castelló, 2011), es fa plausible pensar que gran part del jovent amb aquest tipus de jornades també les tindrà involuntàriament. Si és així, podem afirmar que gran part del 26,9% de les persones joves que tenen jornades inferiors a 30 hores o jornades irregulars pateixen precarietat en la jornada laboral. Si també considerem precàries les jornades laborals més extenses de 40 hores, com alguns estudis fan (per exemple, CCOO, 2021), aleshores la xifra de jovent que pateix precarietat en la jornada pot arribar al 42%.

La dedicació horària setmanal de les persones joves presenta diferències rellevants segons la situació ocupacional d'aquestes, com es constata al gràfic 5.17. Així, les jornades majoritàries entre les persones assalariades indefinides són d'entre 31 i 40 hores. Les tenen quasi dos terços de les assalariades indefinides (64,9%), i entre aquestes es troben, òbviament, les jornades màximes completes de 40 hores i les properes a aquesta. Entre les persones empresàries i professionals autònomes, aquesta jornada només la tenen una mica més d'un terç (36,6%). En aquest col·lectiu cal destacar, a més, que quasi un terç (31,7%) treballa més de 40 hores setmanals i un 11,2% té una jornada irregular, el que representa el doble de la mitjana del conjunt del jovent. Entre les persones assalariades temporals i les altres situacions assalariades (petites feines, sense contracte, etc.) destaca la major presència proporcional de les jornades inferiors a 20 hores setmanals (el 13,3% en els temporals i el 25,7% en les altres situacions assalariades, quan la mitjana global en el jovent és del 9,4%) i en les darreres també la de les jornades irregulars (el 16,8%, quan la mitjana del conjunt del jovent és del 5,2%).

GRÀFIC 5.17. Jornada setmanal segons la situació d'ocupació. Joves de 15 a 34 anys ocupats (activitat principal). Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

La major concentració percentual de jornades setmanals curtes (de menys de 20 hores setmanals) en les situacions d'ocupació temporal i les d'altres situacions assalariades, així com en aquestes darreres de les jornades setmanals irregulars, indica que en molts casos se superposen dues dimensions de precarietat, ja que una bona part de les jornades parcials (Castelló, 2011) i de feines temporals són involuntàries (Martínez Jorge i Victoria, 2022). Se superposen, així, la precarietat contractual amb la de la jornada laboral reduïda o irregular.

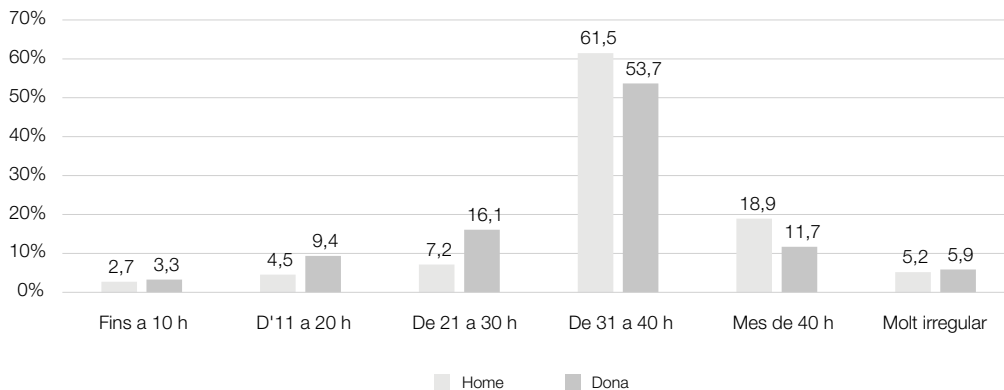
b) Desigualtat per factors socioestructurals

Els diferents tipus de jornades setmanals tenen un pes desigual segons el sexe i l'edat. En relació amb el primer factor, al gràfic 5.18 s'observa que el doble de dones que d'homes tenen jornades d'entre 11 i 30 hores. Concretament, el 9,4% de dones tenen una jornada d'entre 11 i 20 hores, i el 16,1% la tenen d'entre 21 i 30 hores, quan aquestes les tenen, respectivament, el 4,5% i el 7,2% dels homes. En canvi, els homes tenen una major presència en les jornades de més hores. En les jornades d'entre 31 i 40 hores, hi trobem el 61,5% del homes pel 53,7% de les dones, i en les jornades de més de 40 hores, el 18,9% d'homes per l'11,7% de dones.

La major presència entre el jovent de dones que d'homes en les jornades inferiors a les completes és una desigualtat de gènere igualment existent entre les persones no joves, com ho venen mostrant molts estudis des de fa anys.¹⁵ Per explicar aquesta desigualtat, Castelló (2011) apunta a partir de l'anàlisi de dades de l'EPA que, si bé és cert que la primera raó d'homes i dones per tenir aquest tipus de jornades és no haver-ne aconseguit una de completa, la segona raó apuntada pot considerar-se entre els factors explicatius de l'esmentada desigualtat: en les dones aquesta segona raó és tenir cura de menors o persones dependents, mentre que en els homes és per altres motius.

15 Per exemple, Carrasquer (2003), Cano (2007), Castelló (2011) o Moreno (2013).

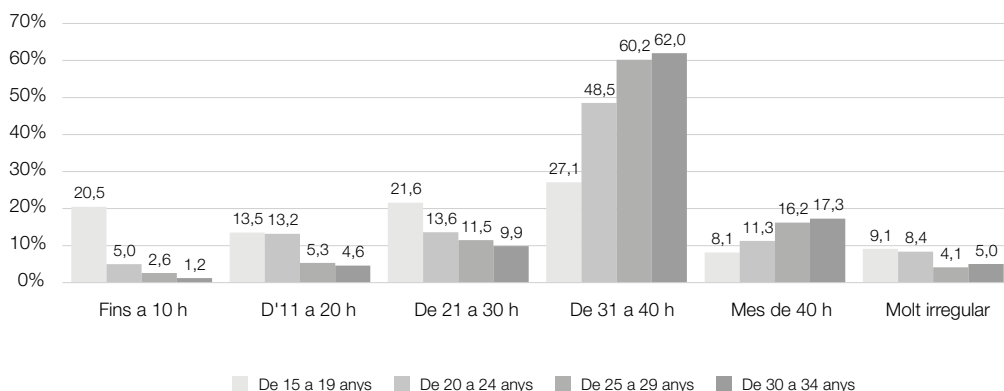
GRÀFIC 5.18. Jornada setmanal segons el sexe. Joves de 15 a 34 anys ocupats (activitat principal). Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Pel que respecta a l'edat, les dades del gràfic 5.19 mostren una clara tendència que, conforme s'avança en l'edat, més persones van tenint jornades amb més hores. Així, els joves de menor edat tenen major presència en les jornades de menys hores: el 20,5% de les persones d'entre 15 i 19 anys tenen jornades de com a màxim 10 hores, quan en el grup d'entre 20 i 24 anys només les tenen el 5%, i en el grup d'entre 30 i 40 anys l'1,2%. En les jornades d'entre 11 i 20 hores hi ha el 13,2% de persones d'entre 20 i 24 anys, per només el 5,3% de persones d'entre 25 i 29 anys i el 4,6% de les d'entre 30 i 34 anys. En canvi, la jornada d'entre 31 i 40 hores la tenen el 62% de les persones d'aquest darrer grup d'edat, el 48,5% de les d'entre 20 i 24 anys i només el 27,1% de les d'entre 15 i 19 anys.

GRÀFIC 5.19. Jornada setmanal segons el grup quinquennal d'edat. Joves de 15 a 34 anys ocupats (activitat principal). Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

5.3.6. Percepció d'adequació entre l'ocupació i els estudis

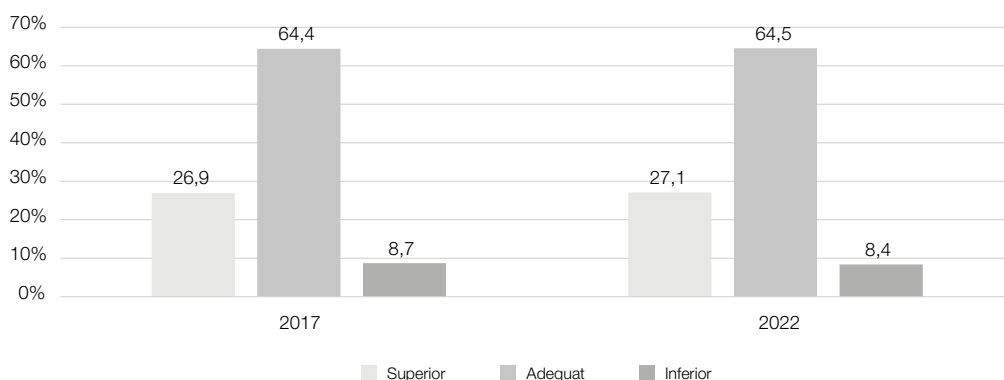
En aquest subapartat s'analitza la percepció subjectiva que té el jovent sobre l'adequació del contingut de la seva feina amb els estudis cursats. Aquesta percepció s'examina tenint en compte dues dimensions. Una és la possible existència de sobrequalificació subjectiva, entenent que aquesta es produeix quan la persona considera que la feina que desenvolupa exigeix un nivell de qualificació inferior al que té. L'altra dimensió analitza si l'ocupació està vinculada amb el camp dels estudis realitzats.

Sobrequalificació subjectiva

a) Situació actual i evolució

L'EJC22, com les edicions anteriors de l'EJC, permet analitzar la percepció o consideració subjectiva d'adequació o no entre la feina i la qualificació que es té. Aquesta anàlisi es fa a partir de la comparació que la persona enquestada realitza entre el seu nivell d'estudis i el contingut de la feina que desenvolupa. El gràfic 5.20 inclou la informació al respecte dels anys 2017 i 2022. S'observa, en primer lloc, que al 2022 la gran majoria de quasi dos terços del jovent (64,5%) considera que la feina que desenvolupa s'adequa al seu nivell d'estudis. Malgrat això, una mica més d'una quarta part de les persones (27,1%) entén que està sobrequalificada per la feina que fa, i una mica menys d'una dècima part creu que fa una feina per sobre del seu nivell d'estudis (8,4%). Com s'observa, aquestes xifres són pràcticament idèntiques a les de 2017 i, per tant, apunten a una constància o manteniment d'aquestes percepcions subjectives.

GRÀFIC 5.20. Adequació subjectiva entre l'ocupació i el nivell d'estudis. Joves de 15 a 34 anys ocupats (activitat principal). Catalunya, 2017 i 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 i 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

La percepció de sobrequalificació sí presenta pesos proporcionals diferents segons la situació ocupacional de les persones joves. Així, està més present proporcionalment entre les persones assalariades temporals (32,2%) que entre les assalariades indefinides (24,7%) i les empresàries o autònomes (20,1%) (taula A5.22 de l'annex). Aleshores, tenir una situació assalariada temporal incrementa les possibilitats d'estar sobrequalificat, condició també interpretable, en principi, com a dolenta o no desitjable, i que alguns consideren com una característica o dimensió de la precarietat laboral (CCOO, 2021). Ens trobem, així, amb una nova superposició de males condicions laborals o dimensions de la precarietat: la temporalitat amb la sobrequalificació subjectiva.

b) Desigualtats per factors socioestructurals

Si mirem les possibles diferències segons les característiques sociodemogràfiques del jovent, es constaten algunes diferències remarcables per nivell d'estudis i lloc de naixement. En relació amb el nivell d'estudis, destaca el fet que en el nivell dels mitjans és on apareixen, per una banda, el percentatge més alt de persones que se senten sobrequalificades (un 32,6% respecte al 12,4% de les que tenen l'ESO) i, per l'altra, també el percentatge més baix de les que pensen que el seu nivell d'estudis és adequat a la seva feina (un 57,4 respecte al 68,6 de les universitàries i al 74,5% de les qui tenen l'ESO) (taula A5.23 de l'annex).

Pel que respecta al lloc de naixement, es veu que entre les persones nascudes fora de l'Estat espanyol hi ha un major percentatge de les que se senten sobrequalificades que entre les nascudes a l'Estat espanyol amb progenitors també nascuts en aquest (taula A5.24 de l'annex): un 33,1% en les primeres per un 24,3% en les segones. En coherència, al primer grup hi trobem també una menor proporció que al segon, en què les persones pensen que la seva feina s'adequa al seu nivell d'estudis: un 52,6% en el primer per un 70,1% en el segon.

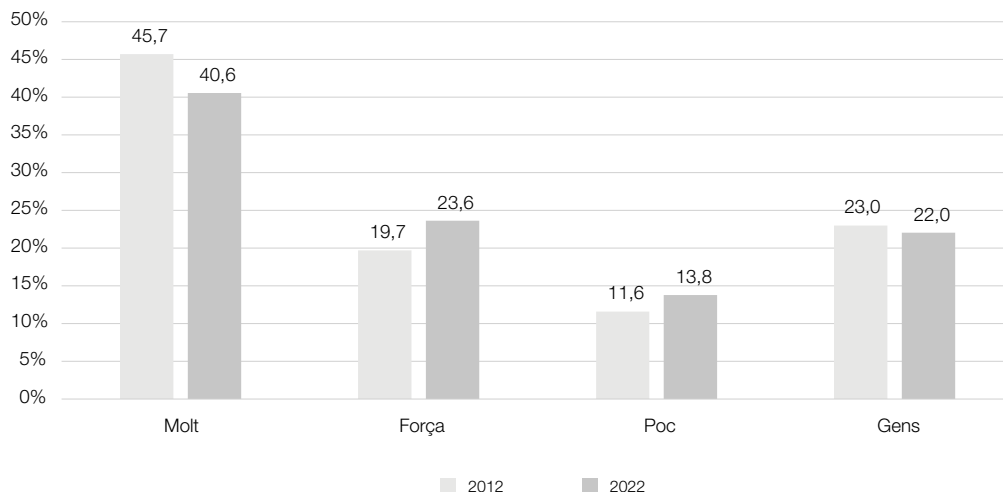
Percepció d'ajustament amb el camp d'estudis

a) Situació actual i evolució

L'EJC22, igual que les anteriors edicions de l'EJC, també permet analitzar si la feina de la població jove s'ajusta al camp d'especialització dels estudis realitzats, d'acord amb l'opinió de les persones enquestades. Al gràfic 5.21 apareix aquesta informació per als anys 2022 i 2012, aquesta darrera provinent de l'EJC12.¹⁶ Veiem, en primer lloc, que el 2022 una majoria de quasi dos terços del jovent ocupat i amb estudis postobligatoris considera que la seva feina s'ajusta molt (40,6%) o força (23,6%) al camp dels seus estudis. Contràriament, una mica més d'un terç de persones joves opinen que la seva feina té poc (13,8%) o gens (22%) a veure amb el que han estudiat.

16 Aquesta informació no està publicada pel 2017. Per això, es compara amb la informació de 2012.

GRÀFIC 5.21. Percepció d'adequació entre el camp d'estudis i l'ocupació. Joves de 15 a 34 anys ocupats (activitat principal). Catalunya, 2012 i 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 i 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Si comparem les dades de 2022 amb les de 2012, es constata força estabilitat, especialment entre els dos blocs que mostren opinions oposades. Així, els dos anys considerats, el percentatge de persones que manifesten que la seva feina s'adequa "molt" o "força" és pràcticament equivalent (un 65,4% el 2022 i un 64,2% el 2012) i el mateix succeeix entre les que expressen "poc" o "gens" (un 34,6% el 2022 i un 35,8% el 2012). Així, la diferència més destacable està dins el primer bloc i consisteix en un petit major percentatge el 2022 del 5,1% de persones que contesten que la seva feina s'adequa "molt" al seu camp d'estudis. Per contra, el 2012 hi ha 3,9 punts percentuals més de persones que caracteritzen de "força" el nivell d'adequació de la seva feina amb el camp dels seus estudis.

Si mirem aquesta percepció d'ajustament segons la situació d'ocupació de la persona entrevistada (taula A5.25 de l'annex), veiem que en les dues pitjors situacions d'ocupació hi ha una major proporció de persones que creuen que la seva feina no té cap relació amb el camp dels seus estudis. Així ho consideren el 25,8% de les persones assalariades temporals i el 45,2% de les assalariades en altres situacions (petites feines, sense contracte, etc.), quan entre les persones assalariades indefinides només ho consideren el 17,8%. Ens trobem, doncs, amb la mateixa lògica constatada amb la sobrequalificació, és a dir, que estar en les dues pitjors situacions d'ocupació esmentades incrementa les possibilitats que la feina no s'ajusti al camp dels estudis realitzats, condició també interpretable, en principi, com a no desitjable. Ens trobem, doncs, amb una altra superposició de males condicions: l'esmentada amb les de la temporalitat i/o precarietat contractuals.

b) Desigualtat per factors socioestructurals

L'encaix o ajustament entre feina i camp d'estudis cursats presenta també diferències segons algunes característiques sociodemogràfiques de la població jove. El nivell d'estudis marca una clara pauta de desigualtat entre les persones amb estudis universitaris i les que tenen uns nivells inferiors (taula A5.26 de l'annex). Entre les primeres trobem una major proporció que en la resta de nivells de persones que pensen que la seva feina s'ajusta "força" (26,7% per 20,6% en els estudis mitjans) o "molt" (52,8% per 30,1% en els estudis mitjans). Contràriament, entre el jovent amb estudis inferiors als universitaris, hi ha una major proporció de les persones que creuen que la seva feina té "poc" o "gens" a veure amb els seus estudis. Així, per exemple, el 48,9% de les persones amb l'ESO i el 32,6% de les que tenen estudis mitjans pensen que la seva feina no té res a veure amb els seus estudis, mentre que així ho pensen només el 10,4% dels universitaris.

L'edat també estableix diferències entre el jovent de major i menor edat (taula A5.27 de l'annex). Entre els darrers hi ha una major proporció de persones que creuen que la seva feina no té cap relació amb els seus estudis. Així, en la franja d'entre 15 i 19 anys ho creuen el 45% de les persones, i en la d'entre 20 i 24 anys el 31,2%, una xifra que baixa al 18,3% entre les que tenen entre 30 i 34 anys. És de suposar que aquesta diferència, entre altres possibles raons, s'associa al fet que, conforme avancem en l'edat, hi ha una major proporció de jovent que ha acabat els estudis universitaris i que, com hem vist, tenen un major ajustament amb la feina.

El lloc de naixement també estableix diferències entre les persones nascudes fora de l'Estat i les nascudes en aquest, i també els seus progenitors (taula A5.28 de l'annex). Entre les primeres hi ha un major percentatge de persones que consideren que la seva feina està "gens" o "poc" relacionada amb els seus estudis: el 32,5% gens, i el 21,2% poc, quan en les esmentades persones nascudes a l'Estat aquestes xifres són del 17,8% i del 10,8%, respectivament. En coherència, en el primer grup esmentat, hi ha també una menor proporció de persones que creuen que la seva feina està "molt" relacionada amb els seus estudis: un 23,9%, quan en el segon grup ho pensen el 46,7% de les persones.

5.3.7. Muntar un negoci propi

En aquest subapartat s'analitzen dues qüestions relacionades amb la possibilitat de muntar un negoci propi. En la primera secció, s'examina si el jovent actualment ocupat ha tingut en algun moment aquesta experiència i/o si li agradaria tenir-la. En la segona secció, es miren les raons que han portat a les persones joves empresàries i professionals autònomes a optar per aquestes situacions ocupacionals no assalariades.

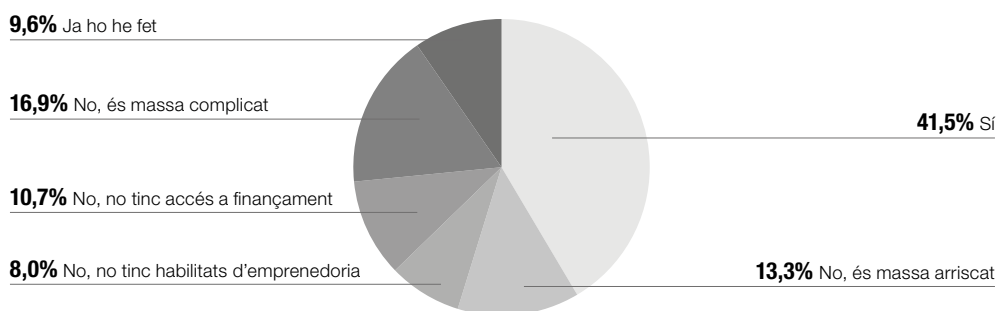
Posicionament sobre muntar un negoci propi

a) Situació actual

El gràfic 5.22 conté informació sobre les persones ocupades com a activitat principal que en algun moment han tingut un negoci propi, les que els agradaria fer-ho i les que no ho

consideren una bona opció per a elles. Al respecte, s'observa que quasi una dècima part de les persones joves (9,6%) ja ha experimentat, en algun moment de la seva trajectòria laboral, tenir un negoci propi, que el 41,5% li agradaria fer-ho, i que quasi la meitat restant (48,9%) no ho considera una bona opció per a elles. Aquestes darreres persones han arribat a aquesta conclusió per quatre raons diferents: el 16,9% perquè ho considera una possibilitat massa complicada, el 13,3% massa arriscada, el 10,7% diu que no podria accedir al finançament necessari i, finalment, el 8% creu que no disposa de les habilitats necessàries per fer-ho.

GRÀFIC 5.22. Posicionament sobre muntar un negoci propi. Joves de 15 a 34 anys ocupats (activitat principal). Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

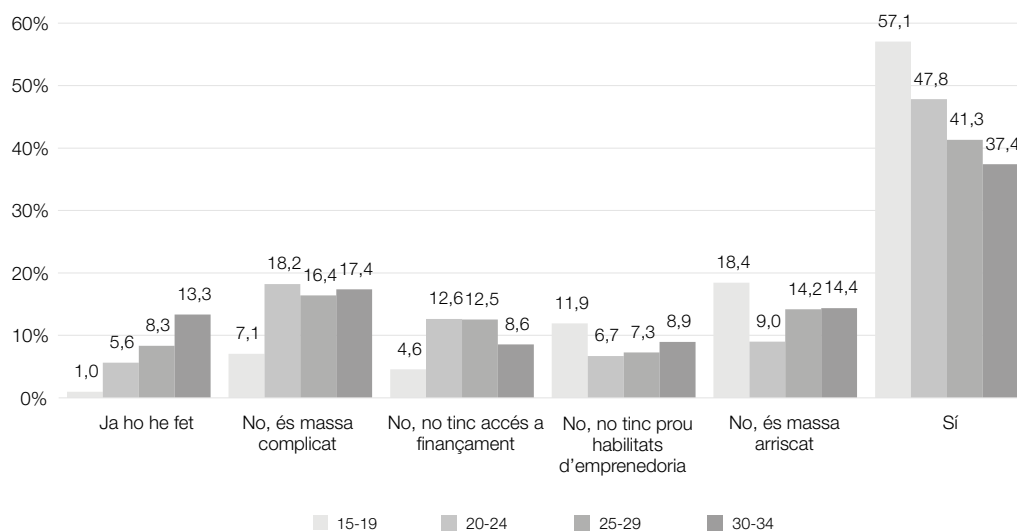
b) Desigualtat per factors socioestructurals

Les característiques sociodemogràfiques del jovent en relació amb el sexe, l'edat i el lloc de naixement marquen desigualtats en el posicionament sobre el fet de muntar un negoci propi. Entre els homes s'observa una lleugera major presència que en les dones del posicionament favorable a muntar un negoci propi i de l'experiència d'haver-ho fet (taula A5.29 de l'annex). Així, un 46,4% dels homes expressa que els agradaria provar-ho i un 11,1% ja ho ha fet, mentre que al 36,1% de les dones els agradaria intentar-ho i el 8% ho ha fet. I és que, en comparació amb els homes, més dones consideren que muntar un negoci és una opció massa arriscada (el 20,9% per un 13,2% dels homes), que no obtindrien el finançament (el 12,3% per un 9,2% dels homes) i que no tenen suficients habilitats per fer-ho (el 9,6% respecte a un 6,5% d'homes).

El fet de tenir una menor edat afavoreix una major presència proporcional de persones de tenir ganes de muntar un negoci propi, i tenir-la més avançada la redueix (gràfic 5.23). Així, el 57,1% de les persones d'entre 15 a 19 anys tenen les esmentades ganes, una xifra que baixa al 47,8% en les persones d'entre 20 i 24 anys i al 37,5% entre les de 30 a 34 anys. És rellevant que precisament en aquest darrer grup d'edat és on hi ha un major percentatge de persones que ja ha tingut l'experiència de tenir un negoci propi: el 13,3% respecte al 5,6% del grup de 20 a 24 anys, i l'1% del grup de 15 a 19 anys. Aquest fet fa pensar en

la possibilitat que l'experiència, maduresa i coneixement adquirits amb l'edat els facin ser més conscients de les dificultats vinculades a muntar un negoci i, per això, disminueixi la proporció de les persones que els agradaria intentar-ho.

GRÀFIC 5.23. Posicionament sobre muntar un negoci propi segons el grup d'edat quinquennal. Joves de 15 a 34 anys ocupats (activitat principal). Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

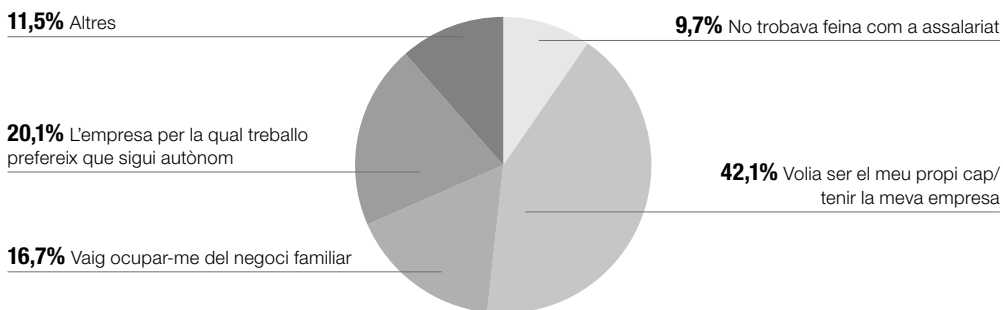
El lloc de naixement s'associa a diferències en la proporció de persones amb ganes de tenir un negoci propi (taula A5.30 de l'annex). Així, en té ganes el 59,2% del jovent nascut fora de l'Estat espanyol i el 54,7% nascut a l'Estat amb algun progenitor de fora de l'Estat, per només un 31,7% de les persones nascudes a l'Estat amb progenitors nascuts igualment en aquest. De forma coherent, en aquest darrer col·lectiu trobem la major presència de raons desfavorables a muntar un negoci, com són considerar-ho massa complicat (el 20,2% respecte al 11,9% de les persones nascudes fora de l'Estat), massa arriscat (el 16% respecte al 7,8% de les persones nascudes fora de l'Estat) i creure que no es disposa de les habilitats necessàries (el 10,3% respecte al 3,7% de les persones nascudes fora de l'Estat).

Raons per muntar un negoci propi

a) Situació actual

Les persones empresàries i les professionals autònomes assenyalen diverses raons per haver optat per aquestes situacions ocupacionals no assalariades, tal com es constata al gràfic 5.24. La raó més apuntada, en un 42,1% dels casos, és la voluntat de ser el propi cap. La segueixen que l'empresa per la qual es treballa prefereix que s'estigui en el règim d'autònoms que realitzar un contracte laboral (20,1% dels casos) i la voluntat de fer-se càrrec del negoci familiar (16,7% dels casos). Finalment, les raons d'aproximadament una dècima part de persones han estat la impossibilitat d'aconseguir una ocupació assalariada (9,7% dels casos) o altres raons (11,5%). D'aquestes xifres crida l'atenció l'esmentada cinquena part dels casos que estan en règim d'autònoms no per voluntat pròpia, sinó per conveniència de l'empresa. Són situacions que semblen correspondre a la de fals autònom, és a dir, una situació en què es fa la feina com si es fos una persona assalariada, però amb un estatut legal de treballador/a per compte propi.

GRÀFIC 5.24. Raons per muntar un negoci propi. Joves de 15 a 34 anys ocupats (activitat principal) com a empresari o professional autònom. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

b) Desigualtat per factors socioestructurals

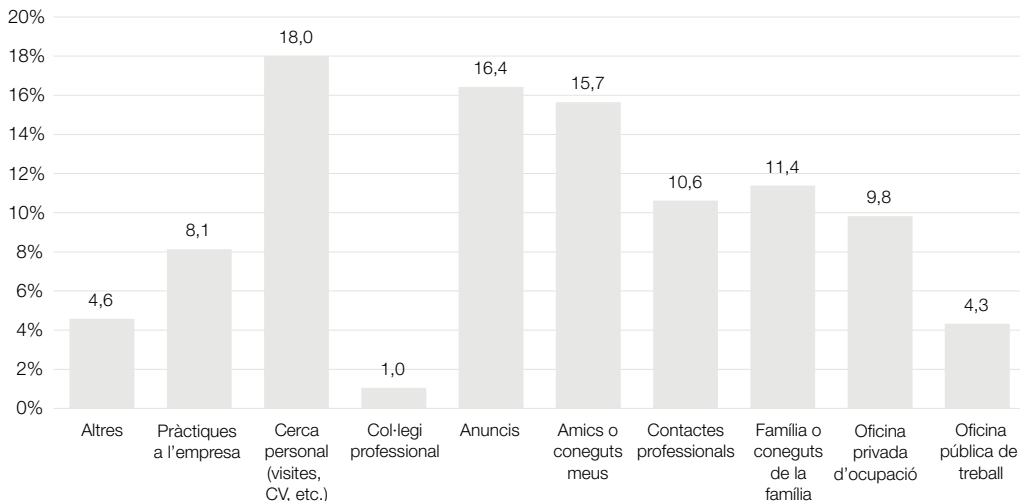
Les diverses raons per muntar un negoci propi són esmentades de forma desigual segons les característiques de la persona. Així, les persones amb estudis superiors assenyalen proporcionalment més que van optar per fer-se empresàries o autònomes perquè era l'opció preferida per l'empresa per la qual treballen: en un 32,7% dels casos per un 7,8% dels qui tenen estudis mitjans (taula A5.31 de l'annex). Això mateix succeeix amb les dones, que apunten aquesta raó en el 31,7% dels casos, per només el 9,9% dels homes (taula A5.32 de l'annex). En canvi, el jovent de més edat addueix proporcionalment en major mesura, que el més jove, que la raó fou la voluntat de ser el seu propi cap (taula A5.33 de l'annex). Així ho afirma el 50,3% de les persones d'entre 30 i 34 anys per un 29,7% de les d'entre 25 i 29 anys. Finalment, en les zones escassament poblades destaca que la raó de fer-se càrrec del negoci familiar és apuntada en un 30,6% dels casos, 14,2 punts percentuals per sobre de la mitjana global de tot el jovent (taula A5.34 de l'annex).

5.3.8. Maneres d'accés a l'ocupació assalariada

a) Situació actual

Les persones joves assalariades han accedit de diverses maneres a l'ocupació que tenen en el moment de ser enquestades. Es constata (gràfic 5.25) que les formes més habituals han estat la cerca personal mitjançant visites i/o contactes directes amb les empreses (18%) i mitjançant la informació aconseguida en anuncis (16,4%) i per les amistats personals (15,7%). Seguidament, trobem haver accedit a l'ocupació gràcies a la informació proporcionada per familiars o les seves coneixences (11,4%) i pels contactes professionals (10,6%). A continuació, apareix l'accés a l'ocupació gràcies a les ofertes rebudes a través d'oficines o borses de treball privades (9,8%) i a les pràctiques professionals (8,1%). Finalment, les maneres menys usades han estat la informació obtinguda en oficines públiques d'ocupació (4,3%) i als col·legis professionals (1%).

GRÀFIC 5.25. Forma d'accés a l'ocupació actual. Joves de 15 a 34 anys ocupats assalariats (activitat principal). Catalunya, 2022. Percentatge

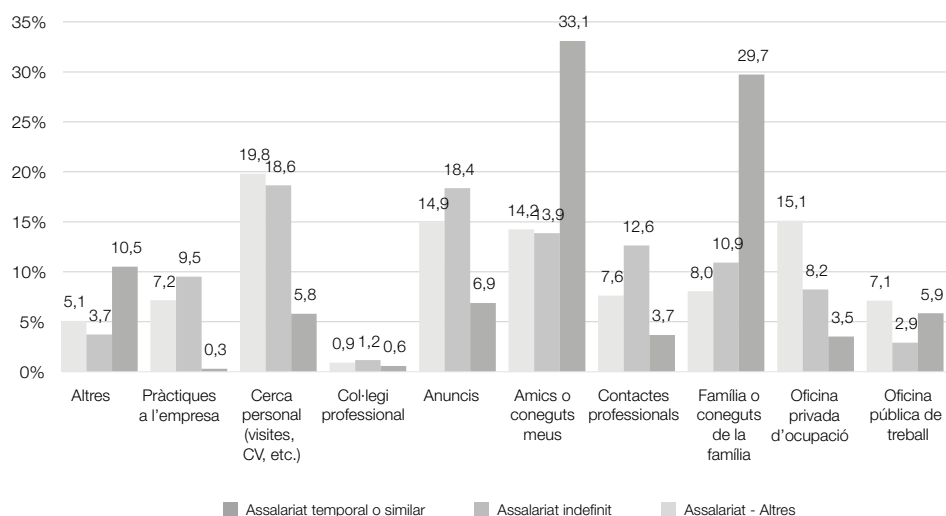
Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Les dades precedents evidencien un alt ús de les persones joves de les xarxes de contactes, així com una alta eficàcia d'aquestes per aconseguir feina. Si sumem els tres tipus recollits (amistat o coneguts propis, familiars i coneguts d'aquests i contactes professionals) veiem que el 37,7% de persones han accedit a la feina que tenien en el moment de ser ocupades per mitjà de la xarxa de contactes. És una xifra força similar al 41,68% del 2016 apuntat per l'EPA per al conjunt de l'Estat (EPA, 2017). Es tracta d'un ús de les xarxes que pot considerar-se alt (Rieucan, 2008; Bolibar *et al.*, 2019) i s'ha vinculat a l'elevat pes que a l'Estat espanyol tenen el treball informal i les petites empreses (Rieucan, 2008), alhora que també es pot associar amb l'elevat atur i l'alta proporció d'ocupacions precàries (Kramaz i Skans, 2014).

La rellevància de les diverses formes d'accés a les ocupacions assalariades és desigual segons el tipus d'aquestes, com es constata al gràfic 5.26. Així, a les ocupacions amb contracte indefinit s'hi ha accedit proporcionalment més mitjançant els contactes professionals (en el 12,6% dels casos, per un 7,6% de les ocupacions temporals i un 3,7% de les altres ocupacions) i per anuncis públics (en el 18,4% dels casos, per un 6,9% de les altres ocupacions). A les ocupacions amb contractes temporals s'hi ha accedit proporcionalment més a través de les oficines o borses de treball privades (en el 15,1% dels casos, per un 8,2% de les ocupacions indefinides i un 3,5% de les altres situacions assalariades) i les oficines públiques de treball (en el 7,1% dels casos respecte al 2,9% de les ocupacions indefinides). Finalment, a les altres situacions assalariades (petites feines, sense contracte, etc.) s'hi ha accedit proporcionalment més gràcies a la informació obtinguda de les amistats i coneguts (en el 33,1% dels casos en comparació amb el 13,9% de les ocupacions indefinides), així com de familiars i coneixences d'aquests (en el 29,7% dels casos respecte al 8% de les ocupacions temporals).

El vincle constatat entre les altres situacions assalariades i les xarxes de contactes familiars i d'amistats és coherent i reforça la idea de l'associació existent entre un elevat ús de la xarxa de contactes i les ocupacions precàries (Kramaz i Skans, 2014) i el treball informal (Rieucau, 2008). Per la seva banda, el vincle aparegut entre les ocupacions indefinides i els contactes professionals o laborals permet refinar pel cas català la idea que aquests contactes es troben entre els més útils per aconseguir feina.¹⁷ Així, en el cas de la joventut catalana, amb dades de 2022, els contactes professionals o laborals semblen estar entre els més útils per aconseguir la feina estable.

GRÀFIC 5.26. Forma d'accés a l'ocupació actual. Joves de 15 a 34 anys ocupats assalariats (activitat principal). Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

b) Desigualtats per factors socioestructurals

Les formes d'accés a l'ocupació assalariada en què s'està també presenta importants diferències segons algunes característiques sociodemogràfiques del jovent. En primer lloc, el nivell d'estudis finalitzat marca patrons clarament diferents (taula A5.35 de l'annex). Les persones joves amb els nivells d'estudis més baixos (de l'ESO o no haver acabat aquest nivell) han utilitzat més usualment els contactes de l'entorn familiar i de les amistats per accedir a l'ocupació. Les persones que no han acabat l'ESO van accedir a l'ocupació mitjançant els contactes familiars en un 29% dels casos i els contactes de les amistats en un 31,8%. En les persones amb l'ESO, aquestes xifres són, respectivament, del 20,6% i del 22,8%, mentre que en les persones amb estudis universitaris aquestes xifres són del 9,5% i del 3,7%, respectivament. En canvi, les persones amb aquests darrers estudis van

¹⁷ Calvo-Armengol i Jackson (2004), Cingano i Rosalia (2012) i Bolívar *et al.* (2019).

accedir proporcionalment més a l'ocupació gràcies als contactes professionals (el 15,2% respecte al 7,45% de les persones amb estudis mitjans) i a la informació obtinguda en les oficines públiques d'ocupació (un 7,4% en comparació amb el 2,9% de les persones amb estudis mitjans i l'1,5% de les que tenen l'ESO).

L'edat estableix un patró similar al precedent (taula A5.36 de l'annex), segurament, en part, per la pròpia relació que existeix entre la majoria d'edat i una major proporció de persones amb un nivell d'estudis elevat. Així, les persones d'entre 15 i 19 anys han accedit proporcionalment més a l'ocupació gràcies als contactes de l'entorn familiar (el 28,5%, quan la mitjana de totes les edats és de l'11,4%) i de les amistats (el 29,9%, quan la mitjana de totes les edats és del 15,6%). En canvi, les persones d'entre 30 i 34 anys han accedit a l'ocupació en major proporció gràcies a revisar anuncis: el 18,6% en comparació amb el 2,8% de les persones d'entre 15 i 19 anys.

El fet de ser una persona nascuda a l'Estat espanyol o fora d'aquest també marca una pauta similar a les precedents (taula A5.37 de l'annex). Les persones nascudes en un altre Estat han accedit proporcionalment més a l'ocupació gràcies a les amistats (el 29,5% respecte al 9,7% de les persones nascudes a l'Estat espanyol i també els progenitors), mentre que les nascudes a l'Estat espanyol i també els seus progenitors han accedit proporcionalment més a partir de contactes professionals (un 12,4% per un 6,8% de les nascudes fora de l'Estat) i de les oficines públiques d'ocupació (un 5,6% per un 1,3% de les nascudes fora de l'Estat).

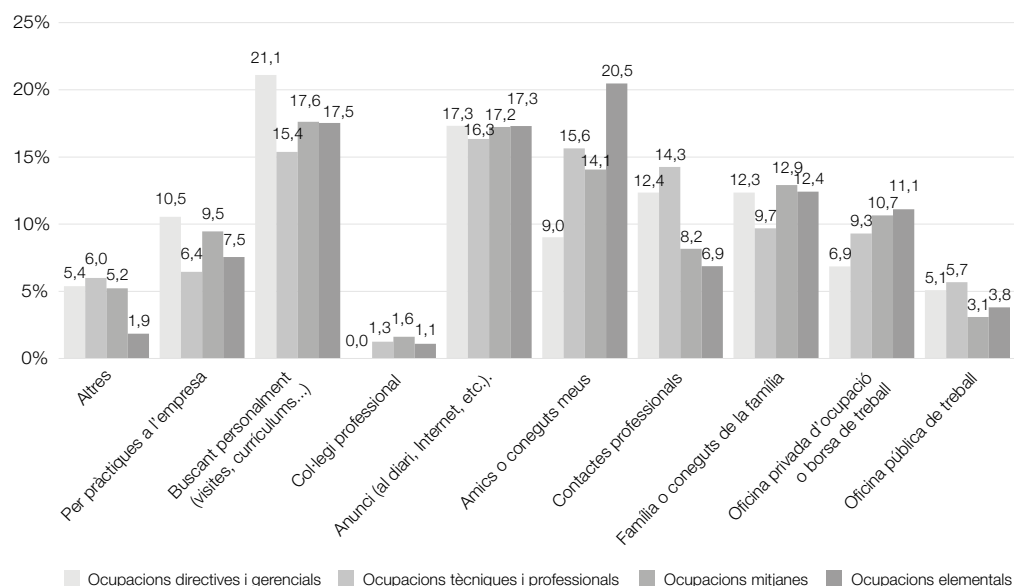
És rellevant destacar que pràcticament no apareixen diferències vinculades al sexe. L'única destacable és que els homes han accedit una mica més a l'ocupació a través de contactes professionals que les dones: un 12,1% d'ells per un 9% d'elles.

Finalment, es constaten diferències rellevants segons l'estatus social de les famílies d'origen del jovent. Les persones joves amb un estatus d'origen més baix o desafavorit han accedit a l'ocupació proporcionalment més per via dels contactes familiars i d'amistats, mentre que les persones joves amb un estatus d'origen més elevat o afavorit ho han fet proporcionalment més pels contactes professionals i/o les cerques personals directes a les empreses. Així, si l'estatus el mirem pel nivell d'estudis dels progenitors (taula A5.38 de l'annex), trobem que les persones amb progenitors amb estudis primaris han accedit a l'ocupació en un 15,6% dels casos mitjançant contactes de l'entorn familiar, mentre que aquest accés representa el 13,3% en les persones amb progenitors amb estudis secundaris i el 8% en les que tenen progenitors amb estudis superiors. En canvi, aquests darrers han usat més els contactes professionals (en un 13,3% dels casos, per un 8,9% si els progenitors tenen estudis secundaris) i han buscat personalment (en un 20,6%, per un 15% si els progenitors tenen estudis secundaris).

Si l'estatus el mirem per la categoria socioprofessional dels progenitors (gràfic 5.27), veiem que les persones amb progenitors amb ocupacions obreres han accedit a l'ocupació per via de les amistats en un 20,5% dels casos, mentre que les que tenen progenitors directius o professionals autònoms només han arribat a l'ocupació per aquesta via en un 9% dels casos. Així mateix, els que tenen progenitors amb ocupacions tècniques i/o científiques han

accedit a l'ocupació gràcies als contactes professionals en un 14,3% dels casos, mentre que només han accedit així el 6,9% de les persones amb progenitors amb ocupacions obreres.

GRÀFIC 5.27. Forma d'accés a l'ocupació actual segons la categoria socioprofessional dels progenitors. Joves de 15 a 34 anys ocupats assalariats (activitat principal). Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Si tenim en compte el coneixement acumulat de la literatura especialitzada en xarxes socials i mercat de treball, el fet que les persones joves amb orígens familiars d'estatus més alt hagin accedit proporcionalment més a l'ocupació pels contactes professionals que les que tenen orígens d'estatus més baix és una diferència de gran importància. La raó és que el primer grup ha usat més els contactes professionals, els més útils per aconseguir feina (Calvo-Armengol i Jackson, 2004; Cingano i Rosolia, 2012; Bolíbar *et al.*, 2019), juntament amb els contactes d'estatus socioeconòmic elevat (Lin, 2001; O'Connor, 2013; Trimble i Kmec, 2011), quan és el grup que comparativament menys ho necessita perquè es pressuposa que pot tenir més accés que la resta a contactes d'estatus socioeconòmic elevat, els altres contactes també de gran utilitat per aconseguir feina. Contràriament, els joves amb un estatus familiar més baix és de suposar que tindran menys accés a aquests darrers contactes i, per això, els és més fonamental usar els contactes professionals.

Aquest major o menor accés a contactes amb posicions socioeconòmiques elevades prové de la coneguda tendència que tenen les xarxes de contactes a l'"homofília d'estatus"

(Lozares *et al.*, 2004), és a dir, a tenir una major proporció de contactes amb característiques sociodemogràfiques similars, inclòs el nivell socioeconòmic. Bottero (2007) utilitza el terme de “diferenciació associativa” per fer referència al fet que les persones desavantajades tendeixin a associar-se amb persones que estan desavantajades de forma similar, mentre les persones avantajades facin més contactes amb les també privilegiades. Per a les persones desavantajades, aquesta realitat implica que aconseguir contactes fora del seu entorn més immediat de familiars i amigats pot suposar un recurs per a la cerca de feina, sempre que aquests contactes siguin amb persones amb un nivell socioeconòmic més avantajat o ben situat laboralment. Al respecte, recentment, Rodríguez-Soler i Verd (2023) han mostrat que els assessoraments, cursos i pràctiques oferts pels Serveis Locals d'Ocupació permeten, sense buscar-ho intencionadament, la creació d'aquests contactes útils per a les persones desavantajades. Per això, els autors plantegen la necessitat de reflexionar sobre la possibilitat que les polítiques actives d'ocupació intentin generar aquest tipus de contactes.

5.3.9. Valoració de l'ocupació i expectatives de futur

En aquest subapartat s'examinen tres aspectes vinculats a la valoració que la població jove fa de la seva ocupació: 1) el grau de satisfacció global amb l'ocupació; 2) el grau de satisfacció amb diversos aspectes específics de les condicions laborals, i 3) les expectatives de millora professional que es tenen.

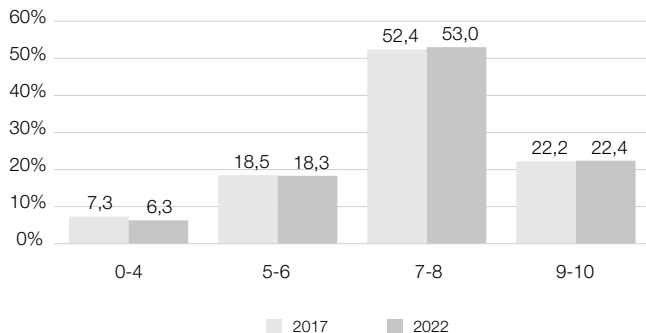
Satisfacció global amb l'ocupació

a) Situació actual i evolució

L'EJC22, com en les edicions precedents de l'EJC, mesura el grau de satisfacció global de la població jove amb la seva feina amb una escala que va del 0, de mínima o nul·la satisfacció, fins al 10, de màxima o total satisfacció. El gràfic 5.28 inclou la informació de les respostes agrupades en trams de puntuació per als anys 2022 i 2017, aquest darrer any amb dades provinents de l'EJC17.

Si fem l'anàlisi per l'any 2022, veiem que el 22,4% expressa una molt alta satisfacció, de 9 o 10, el 53% una satisfacció prou alta, de 7 o 8, el 18,3% una satisfacció mitjana, de 5 o 6, i un reduït 6,3% sembla estar insatisfet i puntua la seva feina amb un 4 o menys. Es constata, doncs, una satisfacció prou majoritària i elevada de les persones joves amb la seva feina, ja que tres quartes parts (75,4%) estan bastant satisfetes (han puntuat entre 7 i 10) i només un percentatge reduït sembla estar insatisfet. Aquesta satisfacció majoritària també queda reflectida en el 7,3 que pren la mitjana global de les puntuacions de tot el jovent.

GRÀFIC 5.28. Grau de satisfacció global amb l'ocupació (escala de 0 a 10). Joves de 15 a 34 anys ocupats (activitat principal). Catalunya, 2017 i 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 i 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Si comparem les dades de 2022 amb les de 2017, s'observa, en primer lloc, uns percentatges de satisfacció i insatisfacció força semblants. Així, el 2022, en comparació amb el 2017, les persones bastant satisfetes (puntuacions d'entre 7 i 10) només són 2,6 punts percentuals menys, les que manifesten satisfacció mitjana (puntuacions de 5 i 6) 1 punt més, i les insatisfetes (puntuacions d'entre 0 i 4) 1,6 punts més. L'únic petit canvi destacable són els 5,4 punts percentuals de més que té el percentatge de persones amb una molt alta satisfacció (puntuacions de 9 i 10).

Adicionalment, cal destacar que el 2022 és, entre les persones empresàries i professionals autònomes, on trobem un percentatge més gran de persones altament satisfetes (puntuacions de 9 o 10) amb la feina. Concretament, ho estan el 30,9% d'aquestes persones, el que suposa 8,8 punts percentuals per sobre del 22,4% que té la mitjana del conjunt del jovent (taula A5.39 de l'annex).

b) Desigualtat per factors socioestructurals

Si mirem les possibles diferències en funció de les característiques sociodemogràfiques de les persones joves, en trobem algunes de destacables segons l'edat i el nivell d'estudis. Pel que fa al primer factor, es constata que entre el jovent de més edat, el d'entre 30 i 34 anys, existeix un major percentatge de persones amb satisfacció molt alta (9 o 10): el 25,7% d'aquestes, quan el valor dels d'entre 25 i 29 anys és del 19,3% (taula A5.40 de l'annex). És probable que aquesta major proporció d'alta satisfacció entre el col·lectiu de persones de les edats esmentades s'associï a la major proporció que, com hem vist, hi ha en aquestes edats d'ocupacions amb contracte indefinit i de jornades d'entre 31 i 40 hores.

Pel que fa al nivell d'estudis, s'observa que les persones amb estudis universitaris es concentren proporcionalment més en els nivells de satisfacció elevat o notable (7 i 8) i menys en el màxim (9 i 10). En el nivell de 7 i 8 trobem el 59,2% del col·lectiu, quan aquest valor és del 40,8% entre els qui tenen l'ESO i del 37,6% entre els qui tenen un nivell inferior a

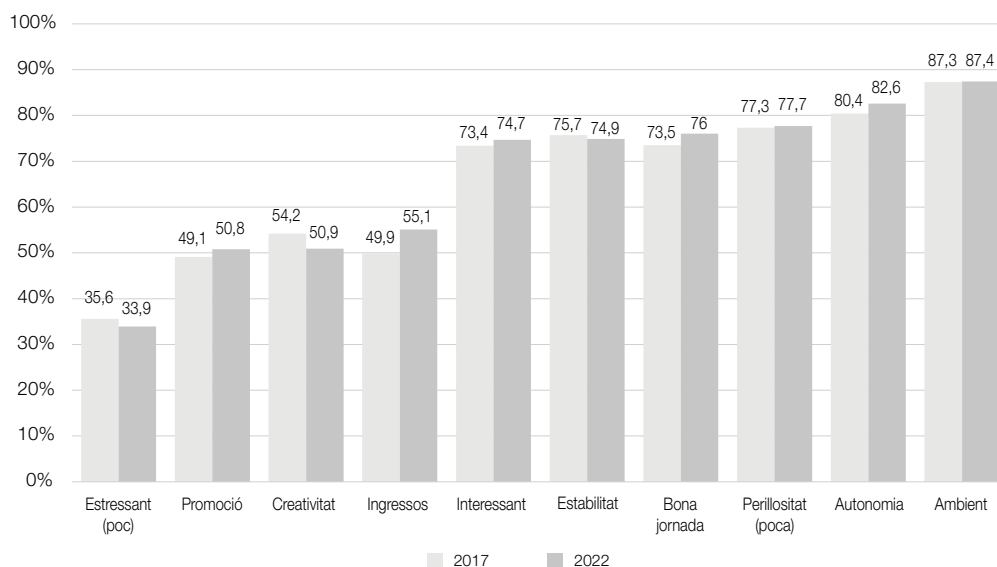
aquest. En la satisfacció màxima de 9 i 10, hi trobem el 18,6% d'universitaris, per sota de la mitjana global de 22,4% del conjunt de joves (taula A5.41 de l'annex).

c) Satisfacció amb les condicions laborals

A més de la satisfacció global que es fa de l'ocupació, és rellevant saber la valoració que es fa de les condicions laborals individualment o una a una. El gràfic 5.29 conté les valoracions positives fetes per les persones joves a l'EJC22 i a la precedent EJC17 en relació amb deu aspectes de les condicions de treball. Les valoracions provenen de les respostes de "molt" i "força" en vuit d'aquestes condicions i de "poc" i "gens" en les referides a la perillositat i l'estrès de la feina.

Com es pot observar en l'esmentat gràfic, al 2022 sis característiques són avaluades positivament per quasi tres quartes parts del jovent o més. Per ordre de percentatge de joves que l'han valorat així, trobem, l'ambient de treball (87,7%), el grau d'autonomia (82,6%), la poca perillositat (77,7%), el tipus de jornada (76%), l'estabilitat (74,9%) i l'interès del contingut de la feina (74,7%). En canvi, hi ha tres aspectes que només són ben valorats per més o menys la meitat del jovent. Aquests són els ingressos (55,1%), el nivell de creativitat requerit (50,9%) i les possibilitats de promoció (50,8%). Finalment, només un terç del jovent (33,9%) està satisfet amb el grau d'estrès que genera la seva feina.

GRÀFIC 5.29. Valoració positiva (força o molt) de diferents condicions laborals. Joves de 15 a 34 anys ocupats (activitat principal). Catalunya, 2017 i 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 i 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

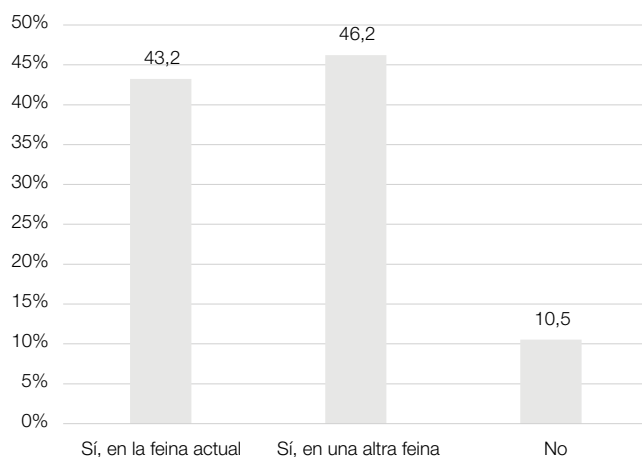
La comparació de les valoracions de 2022 amb les de 2017 mostra com a tendència general l'estabilitat. Els canvis són de variacions percentuals petites. Les majors variacions el 2022 en relació amb el 2017 es produeixen en l'increment de 5,2 punts percentuals del percentatge de persones que valoren positivament els ingressos, seguit de la reducció en 3,3 punts de les satisfetes amb el grau de creativitat i els creixements en 2,5 punts de les persones contentes amb la jornada i en 2,2 de les que ho estan amb el grau d'autonomia. La resta de variacions són totes inferiors a 2 punts percentuals i molt properes al marge d'error de les enquestes.

Expectatives de millora professional

a) Situació actual

La gran majoria del jovent es mostra optimista respecte al seu futur laboral, ja que, com s'observa al gràfic 5.30, quasi el 89,8% creu que la seva situació professional millorarà en els propers anys. El 43,2% de les persones pensen que aquesta millora es produirà en l'ocupació en què es troben en el moment de ser enquestades, mentre que el 46,2% creuen que milloraran en una altra feina. Finalment, una de cada deu persones joves té la sensació que en els propers anys no millorarà laboralment.

GRÀFIC 5.30. Expectatives de millora laboral. Joves de 15 a 34 anys ocupats (activitat principal). Catalunya, 2022. Percentatge

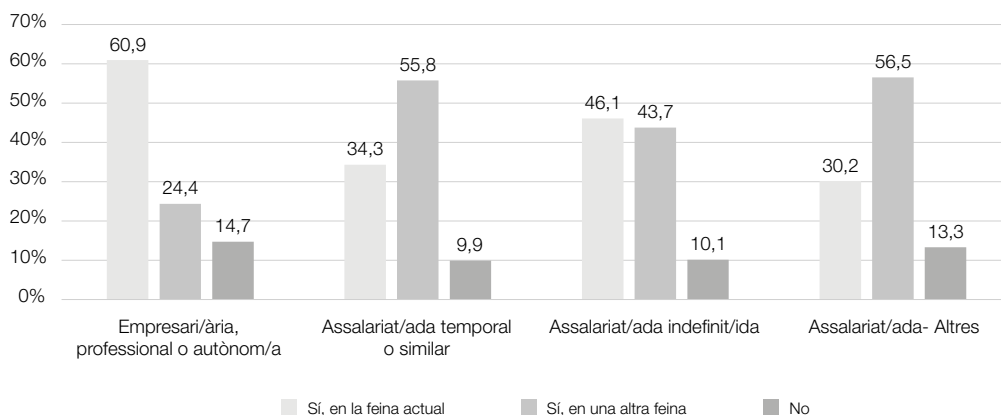

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

El pes de les opinions que consideren que la millora futura provindrà de la feina actual o d'una altra és diferent segons la situació d'ocupació que es té. Com es veu en el gràfic 5.31, entre les persones empresàries i professionals autònomes, així com entre les assalariades

estables —però en menor mesura—, la tendència majoritària és creure que aquesta millora es produirà en la mateixa feina: així ho pensa el 60,9% del primer col·lectiu i el 46,1% del segon. Contràriament, entre les persones assalariades temporals i les que tenen altres situacions assalariades (petites feines, sense contracte, etc.) és majoritària l'opinió que la millora s'aconseguirà en una altra feina: ho pensen el 55,8% de les primeres i el 56,5% de les segones. Sembla, doncs, que la major part d'ocupacions inestables no generen la sensació de poder oferir una millora futura.

GRÀFIC 5.31. Expectatives de millora laboral segons la situació d'ocupació. Joves de 15 a 34 anys ocupats (activitat principal). Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

b) Desigualtats per factors socioestructurals

Les expectatives de millora també presenten algunes diferències segons les característiques sociodemogràfiques de la població jove. El sexe és una d'elles (taula A5.42 de l'annex). Així, més dones són pessimistes i creuen que no milloraran (el 12,9% pel 8,4% dels homes) i més homes creuen que milloraran a la feina en què estan (el 47,5% pel 38,5% de les dones).

L'edat és una altra de les característiques a les que s'associen diferències (taula A5.43 de l'annex). Concretament, el grup d'edat més avançada de 30 a 34 anys presenta una major proporció de persones que creuen que milloraran en la seva feina actual (el 47,2%, quan en el grup d'entre 20 i 24 anys ho pensen el 38,4%), així com també una major proporció de persones pessimistes que pensen que no milloraran (el 15,2%, 5 punts percentuals per sobre de la mitjana global del jovent). En canvi, el grup més jove, d'entre 20 i 24 anys, presenta una major proporció de persones que pensen que milloraran en una altra feina: el 56,4%, contrastant amb el 37,6% de les que tenen entre 30 i 34 anys.

És plausible pensar que aquesta diferència marcada per l'edat pot estar vinculada a una possible major proporció de jovent d'entre 20 i 24 anys que se senti o es consideri *de pas*-

satge o de pas en l'ocupació en què està i, per això, tingui dipositades menors expectatives de millora en aquesta i majors en aconseguir una altra feina. És una forma d'experiència laboral en la qual la persona jove pensa i projecta que en la feina en què està només és per ocupar-s'hi durant un temps limitat, sense imaginar el seu futur laboral en aquesta.¹⁸

El nivell d'estudis acabats és un altre factor a què es vinculen algunes diferències (taula A5.44 de l'annex). Així, entre les persones amb estudis universitaris existeix un percentatge lleugerament més alt de persones que creuen que milloraran a la feina en què estan (un 47%, 3,8 punts percentuals per sobre de la mitjana), mentre que entre les persones amb estudis mitjans hi ha un petit major percentatge de pessimistes que creuen que no milloraran en el futur (el 12,8%, 2,6 punts percentuals per sobre de la mitjana).

El lloc de naixement també marca diferències (taula A5.45 de l'annex). Entre les persones joves nascudes fora de l'Estat espanyol, el grup més nombrós és el de les persones que pensen que milloraran canviant de feina (54,7%), alhora que només el 35% pensa que millorarà en l'actual. En canvi, entre les persones nascudes a l'Estat espanyol i també els seus progenitors, el grup més nombrós és el de les persones que creuen que milloraran a la mateixa feina (46,9%), mentre que els qui opinen que milloraran canviant a un altra són el 42,4%.

Finalment, al tipus de població de residència també s'associen diferències (taula A5.46 de l'annex). Així, en les zones densament poblades hi ha un major percentatge de persones joves que creuen que milloraran canviant de feina (48,8%), mentre que les que pensen que ho faran a la mateixa feina són el 40,5%. En canvi, en les zones escassament poblades, el 53,1% creu que millorarà a la feina actual, mentre que el 31,9% creu que ho farà canviant a una altra. Potser aquesta diferència està vinculada a la menor quantitat i varietat de llocs de treball que solen existir en el darrer tipus de poblacions, fet que podria estar darrere de què més persones es generin esperances de millora a la feina en què estan.

5.4. L'atur i la inactivitat

En aquest apartat s'examinen alguns aspectes de les situacions i dels comportaments de les persones joves que com a activitat principal estan a l'atur o inactives (sense estudiar). El primer subapartat es destina al 5,9% del jovent que es troba en la primera situació, mentre que el segon subapartat s'orienta al 8,4% de persones joves inactives.

Cal recordar que, com s'ha explicat a l'apartat 5.2, la identificació de les situacions d'atur i inactivitat s'ha dut a terme a partir de l'autoconsideració o autopercepció que la persona enquestada ha fet de la seva situació d'activitat principal. És a dir, s'han identificat com a aturades aquelles persones que es veuen com aturades a si mateixes i s'han distingit com a inactives aquelles que s'identifiquen amb situacions definibles d'inactivitat, com per exemple, haver declarat que com a activitat principal s'està fent front a responsabilitats familiars o que no s'està ocupat per malaltia. Aquesta forma d'identificació implica que les

18 A Barranco (2011) es pot trobar l'exemple de persones joves-estudiants que estan o se senten de passatge a la feina de l'hipermercat en què s'ocupen, i les conseqüències que aquesta orientació té en els seus comportaments de consentiment i resistència laborals.

persones considerades com a inactives poden haver estat buscant feina la setmana prèvia a ser enquestades, fet que implica que haurien estat considerades com a aturades per l'EPA. Igualment, una persona identificada d'aturada a l'EJC22 pot declarar tenir una feina com a activitat secundària, fet que suposaria que fos identificada d'ocupada per l'EPA.

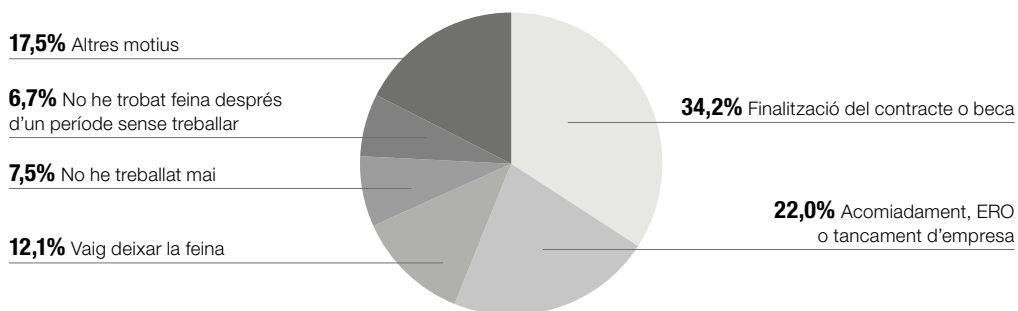
5.4.1. Situació i cerca de feina de les persones joves aturades

En aquesta subapartat s'examinen tres qüestions referides a la situació d'atur: a) les raons que han portat a estar en aquesta situació; b) la freqüència amb què es cerca feina, i c) les maneres com es cerca feina.

a) Les raons de l'atur

El gràfic 5.32 recull diverses raons que han portat algunes persones joves a estar aturades en el moment de ser enquestades. La raó més estesa, amb el 34,5% dels casos, és la finalització de la relació contractual, sigui de contracte laboral o de beca. El 22% s'hi troba per acomiadament, ERO o tancament de l'empresa en la qual s'estava ocupat/ada; el 12,1% per abandonament voluntari de la feina; el 7,5% perquè encara no ha aconseguit cap feina en la seva vida laboral; el 6,7% perquè no troba feina després d'estar un temps inactiu/iva, i, finalment, el 17,5% per altres motius.

GRÀFIC 5.32. Motiu de l'atur. Joves de 15 a 34 anys aturats (activitat principal). Catalunya, 2022. Percentatge

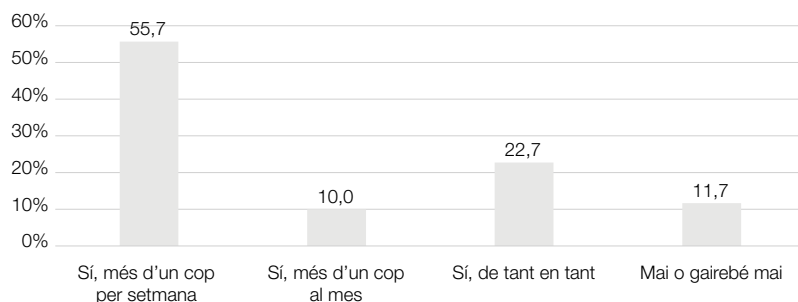
Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Aquestes raons presenten una diferència important segons el lloc de naixement de les persones joves. Concretament, la diferència es troba en la raó principal per la qual s'està a l'atur. Així, entre les persones nascudes fora de l'Estat espanyol, aquesta raó és la d'haver estat acomiadades, estar en ERO o que l'empresa hagi tancat. Així ho manifesta el 43,5% d'aquestes persones, quan aquest motiu és el del 15,8% de les persones nascudes a l'Estat i també els seus progenitors. En canvi, entre aquestes darreres la raó per la qual majoritàriament estan a l'atur és perquè el seu contracte o beca ha finalitzat: ho és per al 36,7% dels casos, quan en el primer col·lectiu aquest és el motiu del 20,3% dels casos.

b) La freqüència de la cerca de feina quan s'està a l'atur

El gràfic 5.33 mostra la freqüència amb què les persones joves que consideren que estan a l'atur busquen feina. Es constata que el 55,7% ho fa més d'un cop a la setmana i el 10% més d'un cop al mes, mentre que el restant 34,4% ho fa menys d'una vegada al mes, alguns de tant en tant (22,7%) i d'altres mai o gairebé mai (11,7%).

GRÀFIC 5.33. Freqüència de cerca de feina. Joves de 15 a 34 anys aturats (activitat principal). Catalunya, 2022. Percentatge

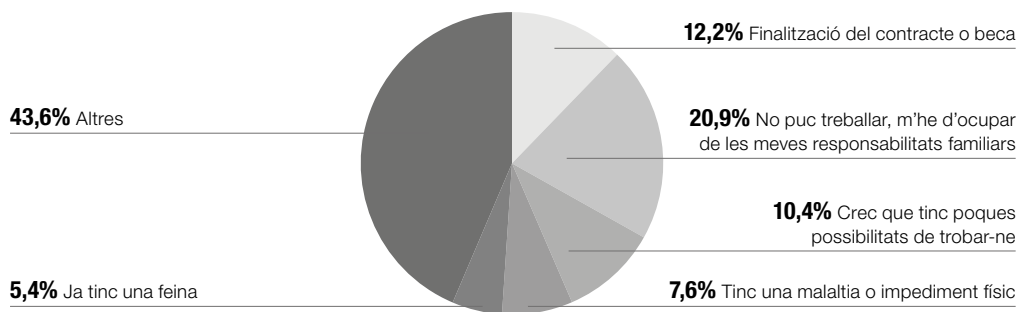
Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

La pauta de freqüència en la cerca de feina presenta algunes diferències segons el lloc de naixement i de residència del jovent. Es constata una major proporció de persones que busquen feina amb una freqüència elevada entre les d'origen immigrant i entre les residents en poblacions densament poblades. Així, el 68,3% de les persones nascudes fora de l'Estat espanyol amb progenitors igualment nascuts en aquest assenyalen cercar feina més d'una vegada per setmana, un percentatge 20,2 punts percentuals superiors al de les persones nascudes a l'Estat espanyol i també els seus progenitors (taula A5.47 de l'annex). Coherentment, aquests darrers presenten percentatges superiors en les cerques de menor freqüència: el 12,5% ho fa més d'un cop mensual i el 15,2% mai o gairebé mai, quan entre el jovent del primer col·lectiu aquests percentatges són, respectivament, del 5,2% i del 5,1%. Pel que fa a la diferència segons la població de residència, veiem que el 61,9% de les persones que viuen en poblacions urbanes densament poblades cerquen més d'una vegada per setmana, mentre que entre les persones residents en poblacions semiurbanes aquest percentatge és del 47,7% (taula A5.48 de l'annex).

El 34,4% del jovent que diu que cerca feina menys d'una vegada al mes dona diferents raons per no fer-ho amb una major freqüència, tal com es pot veure al gràfic 5.34. Veiem que el motiu més apuntat, pel 20,9% del jovent, és no estar en disposició de fer-ho per haver de fer-se càrrec de responsabilitats familiars. Seguidament, trobem que el 10,4% no ho fa perquè creu que té poques possibilitats de trobar feina i, per tant, és el desànim la raó de la baixa cerca. Pel 12,2%, el motiu és que no vol tenir una ocupació en aquest moment i el 7,6% perquè té una malaltia que li impedeix treballar. El 5,4 té la particularitat

que assenyala no buscar amb més intensitat perquè té una feina com a activitat secundària. Finalment, el 43,6% assenyala tenir altres motius.

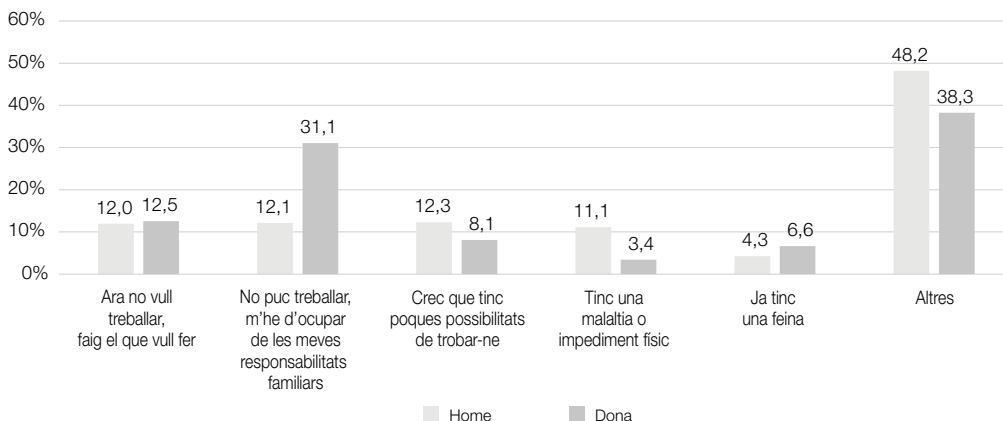
GRÀFIC 5.34. Motius per cercar mai o quasi mai feina (menys d'una vegada al mes). Joves de 15 a 34 anys aturats (activitat principal). Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Els motius esmentats presenten algunes presències desiguals per sexe, edat i nivell d'estudis. Per sexe, s'evidència una clara diferència en la proporció de les persones que no cerquen amb més freqüència perquè s'han de fer càrrec de responsabilitats familiars (gràfic 5.34). Aquesta és la raó del 32,4% de dones, per només l'11,6% d'homes.

GRÀFIC 5.35. Motius per cercar mai o quasi mai feina (menys d'una vegada al mes) segons el sexe. Joves de 15 a 34 anys aturats (activitat principal). Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

En relació amb l'edat, es constata que la raó d'haver de fer-se càrrec de responsabilitats familiars es concentra en el jovent de més edat, és a dir, en les persones d'entre 30 i 34 anys: el 32,8% d'aquestes així ho manifesten, quan la mitjana de totes les edats és del 20,9% (taula A5.49 de l'annex). D'altra banda, en la franja d'edat d'entre 20 i 24 anys hi ha el percentatge més alt de persones que cerquen amb poca freqüència perquè creuen tenir poques possibilitats de trobar feina: així ho manifesten el 27,3% del jovent d'aquesta franja d'edat, quan la mitjana de totes les edats és del 10,4%.

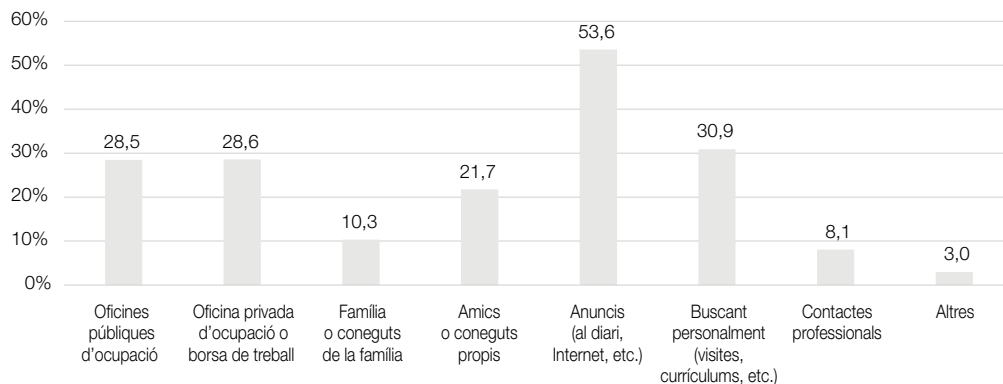
Per nivell d'estudis també existeixen diferències rellevants (taula A5.50 de l'annex). Cada nivell d'estudis presenta motius principals diferents. Així, en les persones amb estudis inferiors a l'ESO, la raó principal és creure que es tenen poques possibilitats d'aconseguir feina: ho afirma el 36,4%, per una mitjana del 10%. Entre el jovent amb l'ESO, el motiu més esmentat és haver de fer-se càrrec de responsabilitats familiars: ho assenyalen el 51,2%, per una mitjana del 20,9%. La raó principal de les persones amb estudis mitjans és tenir ja una feina com a activitat secundària: l'11,2% del col·lectiu, per una mitjana del 5,4%. Finalment, el motiu més estès entre el jovent amb estudis universitaris és que en aquest moment ja s'està fent el que es vol: és la raó del 47,4% del col·lectiu, quan la mitjana és del 12,2%.

Finalment, es constaten també algunes diferències segons l'estatus social de la família d'origen del jovent. Agafant el nivell d'estudis dels progenitors com a indicador, veiem que el 59,5% de les persones amb progenitors amb estudis primaris o inferiors apunten com a raó principal el fet d'haver de fer-se càrrec de responsabilitats familiars, quan només assenyalava aquesta raó el 2,4% de les persones amb progenitors amb estudis universitaris (taula A5.51 de l'annex).

c) Les maneres de cercar feina quan s'està a l'atur

La població jove aturada que cerca feina ho va fer de diverses maneres durant les quatre setmanes prèvies a ser enquestades. El gràfic 5.36 mostra la distribució d'aquestes maneres. S'observa que la forma més usada és la consulta d'anuncis (53,6%). La segueixen tres maneres amb pesos similars: la cerca personal fent visites o deixant currículums a potencials organitzacions ocupadores (30,9%) i l'ús dels serveis privats (28,6%) i públics (28,5%) d'ocupació. A continuació, apareix l'ús de la informació proporcionada per les amistats i coneguts (21,7%) i pels familiars i les seves coneixences (10,3%). Finalment, la manera menys usada són els contactes professionals (8,1%) i altres maneres (3%).

GRÀFIC 5.36. Forma de cercar feina. Joves de 15 a 34 anys aturats (activitat principal) que cerquen feina. Catalunya, 2022. Multiresposta. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

És molt rellevant fixar-se en el poc ús que fan les persones joves aturades de la informació proporcionada pels contactes professionals. Té lògica que així sigui perquè, com assenyala la literatura, les situacions d'atur afavoreixen el tall o desconexió amb l'esfera laboral (Russell, 1999) i, per això, que es redueixin els contactes que es tenen amb persones d'aquesta esfera (Bolíbar *et al.*, 2019). Aquesta realitat suposa un problema perquè, com s'ha comentat en l'apartat 3.8, la literatura especialitzada mostra que aquests contactes estan entre els més útils per aconseguir ocupació,¹⁹ juntament amb els de posicions socioeconòmiques altes.²⁰ Així, entre les habituals dificultats que existeixen per sortir de les situacions d'atur, especialment quan es perllonga en el temps, trobem el cercle viciós que aquesta situació genera: afavoreix la reducció dels contactes laborals, que són els més útils per sortir-ne.

a) Desigualtats per factors socioestructurals

Les maneres més habituals de cercar feina presenten desigualtats segons algunes característiques sociodemogràfiques del jovent. En primer lloc, es constaten diferències rellevants segons el nivell d'estudis (taula A5.52 de l'annex). El jovent amb estudis universitaris usa més els serveis públics d'ocupació (un 35,7%, per un 30,6% de les persones amb estudis mitjans, un 24,5% de les que tenen l'ESO i un 20% de les que no han acabat l'ESO) i la informació dels contactes professionals (un 30,3%, per un 5,7% de les persones amb estudis mitjans, un 2,6% de les que tenen l'ESO i un 0% de les que no han acabat l'ESO). Contràriament, les persones amb nivells d'estudis inferiors usen més la informació que els proporcionen les seves amistats i coneguts (el 28,6% de les persones que no han acabat l'ESO, el 22,9% de les que tenen l'ESO, el 24,5% de les que tenen estudis mitjans i el 6,6% de les que tenen estudis universitaris) i fer visites personalment a empreses i/o deixar currículums (el 32,2%

19 Calvo-Armengol i Jackson (2004), Cingano i Rosalia (2012) i Bolívar *et al.* (2019).

20 Lin (2001), O'Connor (2013) i Trimble i Kmec (2011).

de les persones que no han acabat l'ESO, el 41,6% de les que tenen l'ESO, el 31,4% de les que tenen estudis mitjans i el 10% de les que tenen estudis universitaris).

L'edat marca un patró diferencial força similar, segurament, en part, per la pròpia relació existent entre tenir una major edat i l'existència d'una major proporció de persones amb nivells d'estudis elevats (taula A5.53 de l'annex). Així, el jovent d'edats més avançades fa un major ús dels serveis públics (ho fa el 8,8% de les persones d'entre 15 i 19 anys, el 19,4% de les d'entre 20 i 24, el 26,8% de les d'entre 25 i 29 i el 44,4% de les d'entre 30 i 34) i privats d'ocupació (no els usen les persones d'entre 15 i 19 anys (0%) i els utilitzen el 18,8% de les d'entre 20 i 24, el 32,2% de les d'entre 25 i 29 i el 40,7% de les d'entre 30 i 34) i els contactes professionals (no els usen les persones d'entre 15 i 19 anys (0%), i els utilitzen el 3,2% de les d'entre 20 i 24, el 12% de les d'entre 25 i 29 i el 10,4% de les d'entre 30 i 34). Contràriament, les persones més joves usen més els contactes d'amistats i coneguts (ho fan el 34,9% de les d'entre 15 i 19 anys, el 37,6% de les d'entre 20 i 24, l'11,6% de les d'entre 25 i 29 i el 13,7% de les d'entre 30 i 34) i els de familiars i els seus coneguts (els usen el 25,1% de les persones d'entre 15 i 19 anys, el 12,7% de les d'entre 20 i 24, el 6,2% de les d'entre 25 i 29 i el 9,6 de les d'entre 30 i 34) i fer visites personalment a empreses i/o deixar currículums (ho fa el 83,1% de les d'entre 15 i 19 anys, el 35,5% de les d'entre 20 i 24, el 34,5% de les d'entre 25 i 29 i l'11,3% de les d'entre 30 i 34).

Al lloc de naixement també s'associen algunes diferències (taula A5.54 de l'annex). Així, les persones nascudes a l'Estat espanyol amb progenitors també nascuts en aquest usen més els serveis privats d'ocupació (el 30,9%, pel 20% de les persones nascudes fora de l'Estat) i fan visites personalment a empreses i/o deixen currículums (el 35,1%, pel 24,6% de les persones nascudes fora de l'Estat). En canvi, les persones nascudes fora de l'Estat també usen més els contactes d'amistats i coneguts: el 34,6% pel 15,1% de les persones nascudes a l'Estat espanyol i també els seus progenitors.

Les desigualtats per sexe també són força rellevants (taula A5.55 de l'annex). Les dones usen més els serveis públics (un 37,1% per un 20,1% dels homes) i privats d'ocupació (un 33% per un 24,3% dels homes), així com fan visites personalment a empreses i/o deixen currículums (un 35,5%, per un 26,5% dels homes). En canvi, els homes fan un major ús dels seus contactes d'amistats i coneguts (un 29,4%, per un 13,8% de les dones) i de familiars i els seus coneguts (un 15,7%, per un 4,8% de les dones).

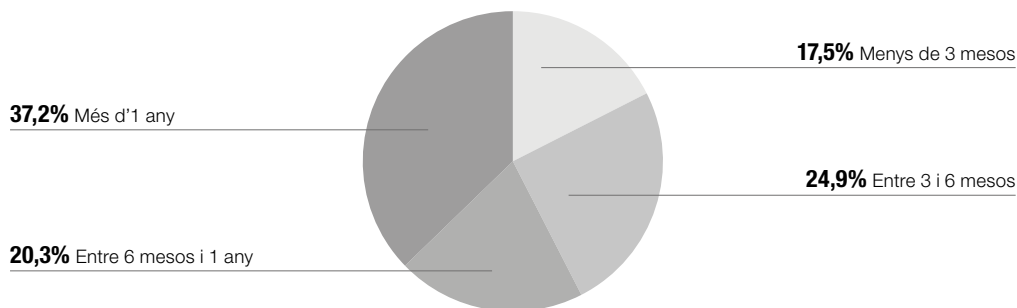
5.4.2. Situació i cerca de feina de les persones joves inactives

En aquest subapartat s'analitzen tres qüestions referides a la situació d'inactivitat per raons diferents a l'estudi: a) la durada; b) la freqüència amb què es cerca feina, i c) les maneres com es cerca feina.

a) La durada de la inactivitat

El gràfic 5.37 recull la durada dels períodes d'inactivitat per raons diferents a l'estudi. Com es pot observar, el 17,5% fa menys de tres mesos que estan inactius, el 24,9% entre tres i sis mesos, el 20,3% entre sis mesos i un any i el 37,2% més d'un any.

GRÀFIC 5.37. Durada de la inactivitat per raons diferents a l'estudi. Joves de 15 a 34 anys inactius (activitat principal) per raons diferents a l'estudi. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Entre el jove inactiu per raons diferents a l'estudi existeixen tendències desiguals a estar períodes més o menys llargs en aquesta situació segons el sexe, l'edat i el lloc de naixement. Pel que fa al sexe, les dones mostren una major tendència a estar períodes llargs i els homes curts (taula A5.56 de l'annex). Així, el percentatge de dones que fa més d'un any que estan inactives és del 44,2%, quasi 20 punts percentuals superiors al 24,6% dels homes. Contràriament, només l'11,1% de les dones fa menys de tres mesos que estan inactives, quasi 20 punts percentuals menys que el 29,2% dels homes.

Pel que fa a l'edat, s'observa que en la franja d'edat més avançada (majors de trenta anys), la pauta té un pes més gran en els períodes llargs de més d'un any i un pes menor en els períodes més curts, inferiors als tres mesos (taula A5.57 de l'annex). Així, el 48,9% de les persones d'aquestes edats fa més d'un any que estan inactives i només un 6,9% fa menys de tres mesos. En canvi, entre les persones menors de trenta anys no es produeix aquest predomini dels períodes llargs, sinó que trobem una repartició més equilibrada de les diferents durades.

Pel que respecta al lloc de naixement, es constata una major presència en la inactivitat inferior als tres mesos de les persones nascudes a l'Estat i també els seus progenitors (taula A5.58 de l'annex). Així, el 25% d'aquestes persones tenen una inactivitat amb aquesta llargada, quan la tenen el 14,5% de les nascudes fora de l'Estat.

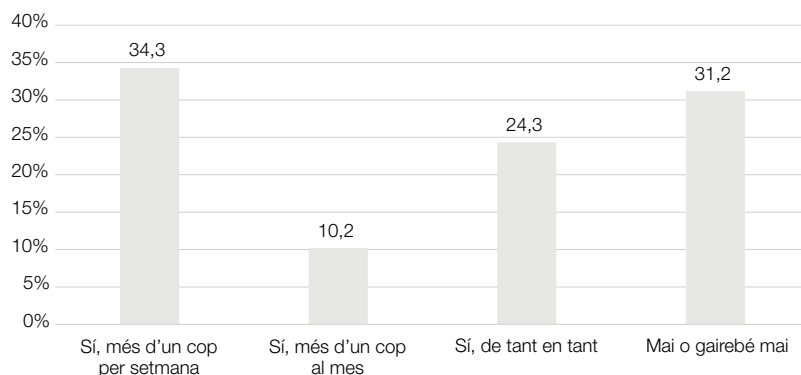
Finalment, també es posa de manifest una major presència dels períodes llargs d'inactivitat de més d'un any entre persones amb progenitors amb estudis primaris o inferiors. Així, el 49,8% d'aquestes persones joves fa més d'un any que estan inactives, pel 30,2% de les persones amb progenitors amb estudis mitjans i el 32,2% de les que tenen progenitors amb estudis universitaris (taula A5.59 de l'annex).

b) La freqüència de la cerca de feina quan s'està inactiu/iva

El gràfic 5.38 mostra la freqüència amb què cerca feina el jove que com a activitat principal està inactiu per raons diferents a l'estudi. S'observa, en primer lloc, que el 34,3%

busca feina més d'un cop per setmana, cosa que implica que totes aquelles persones que així ho hagin fet la setmana prèvia a ser enquestades serien considerades com a aturades per l'EPA. Seguidament, veiem que el 10,2% cerca més d'un cop al mes i el 31,6% menys d'una vegada al mes, alguns de tant en tant (24,3%) i d'altres mai o gairebé mai (7,3%).

GRÀFIC 5.38. Freqüència de cerca de feina. Joves de 15 a 34 anys inactius (activitat principal) per raons diferents a l'estudi. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

La freqüència amb què es cerca feina presenta algunes desigualtats remarcables segons algunes característiques sociodemogràfiques del jovent. En primer lloc, es constaten diferències rellevants segons l'edat. Com era d'esperar, el jovent d'edat més avançada cerca amb més freqüència feina (taula A5.60 de l'annex). Així ho evidencia l'important i superior percentatge de persones que cerquen feina més d'una vegada per setmana entre el jovent major de 25 anys en comparació amb el de menor d'aquesta edat. Mentre que en el jovent d'entre 15 i 19 anys aquests són el 10,5%, entre el de 20 i 24 anys ho són el 27,4%, entre el de 25 i 29 anys el 49%, i entre el de 30 i 35 anys el 37,1%. Aquesta diferència probablement es pot vincular a què, conforme s'avança amb l'edat, un major nombre de jovent va passant a tenir l'ocupació com a activitat principal i en cerca amb major freqüència perquè s'és més exigent amb la situació laboral que quan l'ocupació és d'activitat secundària.

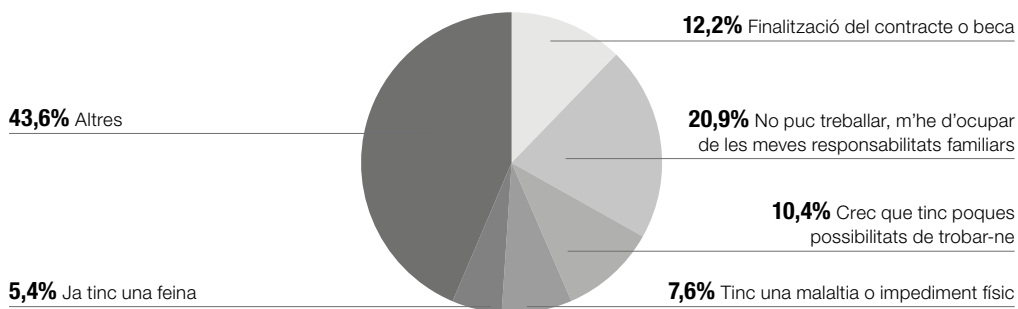
Pel que fa al sexe, s'observa una pauta de major freqüència de cerca de feina entre els homes que entre les dones (taula A5.61 de l'annex). Així, si el 40,6% dels primers busquen feina més d'un dia per setmana, elles ho fan d'aquesta manera en el 30,2% dels casos, 10 punts percentuals per sota. En aquesta direcció, només el 5,5% dels homes assenyalen cercar feina més d'una vegada al mes, quan en les dones aquest valor és del 13,2%, quasi 8 punts percentuals per sobre.

Al lloc de naixement també s'hi vinculen diferències (taula A5.62 de l'annex). Concretament, les persones nascudes fora de l'Estat mostren una pauta de cerca de més freqüència que les nascudes a l'Estat amb progenitors igualment nascuts a l'Estat. Així, el 45,8% de les

primeres afirmen cercar més d'una vegada per setmana pel 15,4% de les segones, i el 51,6% d'aquestes darreres afirmen no cercar-ne mai o gairebé mai, per només el 20,3% de les segones.

Adicionalment, a més de saber la freqüència de la cerca de feina, també és interessant conèixer les raons que fan que el 31,6% del jovent inactiu cerqui feina molt infreqüentment i quasi mai, concretament menys d'una vegada al mes. El gràfic 5.39 recull aquesta informació. S'observa que la raó més esmentada, en un 33,5% dels casos, és el fet d'haver de fer-se càrrec de responsabilitats familiars. Seguidament, trobem que el 15,4% assenyalen que no vol tenir una ocupació en aquest moment. El 13,3% apunta com a motiu que creu tenir poques possibilitats de trobar feina i, per tant, és el desànim la raó. L'11,7% té una malaltia que li impedeix treballar. El 3,6% té la particularitat que no cerca amb més intensitat perquè té una feina com a activitat secundària. Finalment, el 22,6% de les persones assenyalen ser inactives per altres motius. Per tant, d'aquestes respostes es desprèn que quasi la meitat de les persones que no estan ocupades i tampoc estudien, i que correspondrien a les anomenades "ni-ni", no estan, de fet, en disposició d'estar ocupades.

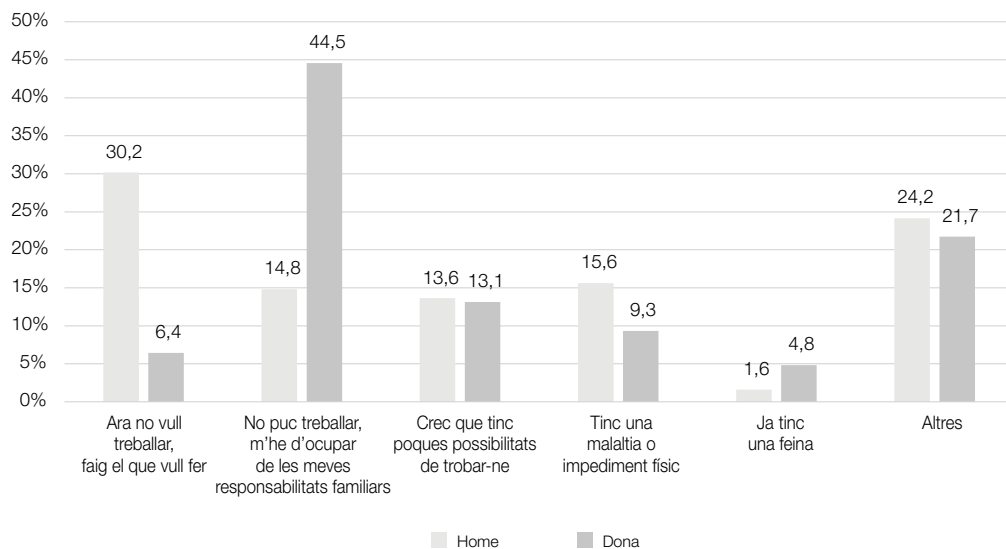
GRÀFIC 5.39. Motius per cercar mai o quasi mai feina (menys d'una vegada al mes). Joves de 15 a 34 anys inactius (activitat principal) per raons diferents a l'estudi. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Els motius esmentats presenten un pes desigual per sexe, edat i nivell d'estudis. Per sexe, s'evidencia una clara diferència en la proporció de les persones que argumenten que han de fer-se càrrec de responsabilitats familiars (gràfic 5.40). Aquesta és la raó d'un 44,7% de les dones, per només la d'un 14% dels homes. A més, també apareix una important diferència en la proporció d'homes i dones que afirmen estar inactius perquè estan fent el que desitgen i ara no volen una ocupació. Ho assenyalen el 29,8% dels homes per només el 6,4% de les dones.

GRÀFIC 5.40. Motius per cercar mai o quasi mai feina (menys d'una vegada al mes) segons el sexe. Joves de 15 a 34 anys inactius (activitat principal) per raons diferents a l'estudi. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

En relació amb l'edat, es posa de manifest, en primer lloc, que la raó de fer-se càrrec de les responsabilitats familiars es concentra en el jovent de més edat, és a dir, en el d'entre 30 i 34 anys: el 67,4% d'aquestes persones ho manifesten, quan la mitjana de totes les edats és del 33,1% (taula A5.63 de l'annex). En la franja més jove és on té més importància el motiu d'estar fent el que es vol: és el cas del 32,4% de les persones d'aquesta edat, quan la mitjana de tot el jovent és del 15,6%. Finalment, en la franja d'edat de 20 a 24 anys hi ha el percentatge més alt de les persones que cerquen amb poca freqüència perquè creuen que tenen poques possibilitats d'èxit: així ho manifesten el 24,4% del jovent d'aquestes edats, quan la mitjana de totes les edats és del 13%.

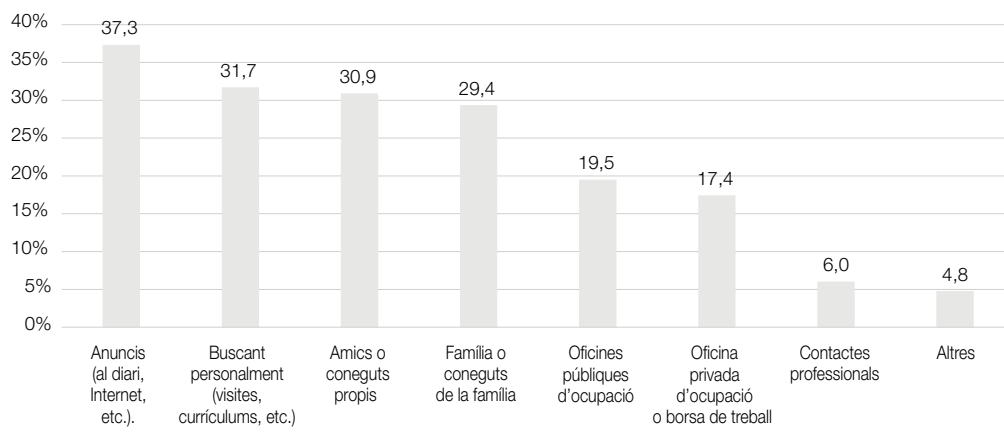
Al lloc de naixement també s'hi vinculen diferències rellevants (taula A5.64 de l'annex). S'observa un percentatge molt més elevat de persones que afirmen cercar amb poca freqüència perquè s'han de fer càrrec de responsabilitats familiars entre les persones nascudes fora de l'Estat que entre les nascudes a l'Estat amb progenitors igualment nascuts a l'Estat: entre el primer grup ho assenyalen el 55,4% de les persones, mentre que en el segon el 17,8%. En canvi, entre aquestes darreres hi ha una major proporció de persones que cerquen poc perquè es troben en la situació desitjada: el 21,9%, pel 7,7% de les primeres.

c) Les maneres de cercar feina quan s'està inactiu/iva

La població jove inactiva (per raons diferents a l'estudi) que cerca feina ho ha fet de diverses maneres al llarg de les quatre setmanes prèvies a ser enquestada, tal com mostra el

gràfic 5.41. En aquest es veu que la forma més usada és la consulta d'anuncis (37,3%). La segueixen tres maneres amb un pes similar: la cerca personal fent visites o deixant currículums a potencials organitzacions ocupadores (31,7%) i l'ús de la informació obtinguda d'amistats i coneguts (30,9%) i de familiars i les seves coneixences (29,4%). A continuació, trobem l'ús dels serveis públics (19,5%) i privats (17,4%) d'ocupació. Finalment, la manera menys usada són els contactes professionals (6%) i altres maneres no especificades (4,8%).

GRÀFIC 5.41. Maneres de cercar feina. Joves de 15 a 34 anys inactius (activitat principal) per raons diferents a l'estudi. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

5.4.3. Desigualtats per factors socioestructurals

Les maneres més usades per les persones inactives per raons diferents a l'estudi a l'hora de cercar feina presenten desigualtats segons algunes de les seves característiques socio-demogràfiques. En primer lloc, es constaten algunes diferències segons el nivell d'estudis (taula 5.65). El jovent amb estudis universitaris, en comparació amb el que té l'ESO, fa un major ús dels serveis públics d'ocupació (el 57,9% els primers, per l'1,4% els segons) i un d'inferior dels contactes d'amistats i coneguts (el 14,6% els primers, pel 30,3% els segons) i de familiars i les seves coneixences (el 19,8% els primers, pel 32,9% els segons).

L'edat marca un patró diferent en l'ús dels contactes per la cerca de feina (taula A5.66 de l'annex). Concretament, les persones més joves fan un major ús dels contactes familiars i dels seus coneguts (els usen el 60,5% de les persones d'entre 15 i 19 anys, el 33,2% de les d'entre 20 i 24, el 32,6% de les d'entre 25 i 29 i el 16,8% de les d'entre 30 i 34), mentre que les de més edat usen més els contactes d'amistats i coneguts propis (els usen el 17,3% de les persones d'entre 15 i 19 anys, el 34,3% de les d'entre 20 i 24, el 28,8% de les d'entre 25 i 29 i el 33,9% de les d'entre 30 i 34).

El major ús de les persones més joves de la xarxa familiar i la menor utilització d'amistats i coneguts propis probablement es pot vincular a què aquesta darrera xarxa sol ser un recurs pobre en les edats més joves. Les tendències a l'“homofília d'estatus” (Lozares *et al.*, 2014) de les xarxes de contactes personals generen que una bona part de les amistats acostumin a ser joves d'edats similars i igualment amb poca experiència i contactes laborals. D'aquí que la xarxa d'amistats sigui pobre en recursos laborals. En canvi, els contactes familiars i els coneguts d'aquests poden incloure persones amb una major experiència laboral i, per això, amb una informació i un coneixement laborals més útils.

Al lloc de naixement també s'associen algunes diferències (taula A5.67 de l'annex). Així, les persones nascudes fora de l'Estat usen més els serveis públics d'ocupació (el 20,6% respecte al 14,4% de les nascudes a l'Estat i també els seus progenitors) i els contactes d'amistats i coneguts d'aquests (el 33,5% respecte al 18,7% dels nascuts a l'Estat i també els seus progenitors). En canvi, les persones nascudes a l'Estat i els seus progenitors també usen més els contactes professionals: els utilitzen el 17,4% d'aquestes persones pel 3,6% de les nascudes fora de l'Estat.

Les desigualtats per sexe també són força rellevants (taula A5.68 de l'annex). Les dones usen més els serveis públics (un 24,8% per un 11,6% dels homes) i privats d'ocupació (un 20% per un 13,6% dels homes), així com els contactes de familiars i les seves coneixences (un 33% per un 24% dels homes). En canvi, els homes utilitzen més els anuncis (un 48,8% per un 29,6% de les dones) i els contactes d'amistats i coneguts (un 36,6% per un 27% de les dones).

5.5. Trajectòries laborals

5.5.1. L'anàlisi de les trajectòries laborals

En aquest apartat s'examina la relació entre l'activitat i les situacions d'ocupació de la població jove des de la perspectiva dinàmica que ofereix l'anàlisi de les trajectòries laborals. Aquesta perspectiva permet no només tenir en compte la situació que té la persona a l'hora de ser entrevistada, sinó també les seves situacions o estats previs i la seva durada o llargada. A més, si es du a terme una anàlisi de seqüències, també es pot tenir en compte l'ordre en el qual s'han produït les diverses situacions o estats en la trajectòria (vegeu, per exemple, Carbonell i Simó, 2022: 3-6). Prendre en consideració aquestes informacions possibilita poder tenir en compte, per exemple, que no és el mateix tenir una situació d'atur i d'inactivitat de curta durada que de llarga durada; que té implicacions diferents tenir alguna d'aquestes situacions puntualment que anar-les alternant al llarg del temps; o que tenir una ocupació temporal al principi de la trajectòria i després tenir una ocupació estable pot ser significativament diferent a què l'ordre sigui l'invers.

Per poder tenir en compte aquest tipus d'informació, s'han analitzat les trajectòries de les persones joves d'entre 25 i 34 anys, nascudes a Catalunya o arribades abans dels 15 anys i que han tingut en algun moment l'ocupació com a activitat principal. Els esdeveniments, estats o situacions considerats han estat els succeïts com a activitat principal a partir dels 18 anys d'edat. Concretament, s'han inclòs els set esdeveniments, estats o situacions

següents: 1) atur; 2) inactivitat per raons diferents a l'estudi; 3) ocupat/ada com a empresarí/ària o professional autònom/a; 4) assalariat/ada amb contacte indefinit; 5) assalariat/ada amb contracte temporal; 6) període d'ocupacions precàries, i 7) assalariat/ada sense contracte. Els esdeveniments, estats o situacions ocorreguts com a activitat secundària no s'han tingut en compte en l'anàlisi.

Les trajectòries s'han examinat mitjançant una anàlisi de seqüències. Aquesta proporciona una visió general de la dinàmica i diferències de les trajectòries, i permet mostrar-les gràficament (Robette, 2010), cosa que possibilita captar les trajectòries típiques (Carbonell i Simó, 2022). Concretament, l'anàlisi de les trajectòries s'ha realitzat amb el programa R (R Core Team, 2023) i amb el paquet Trajectory Miner for R (TraMineR) (Gabadinho *et al.*, 2011). Aquest paquet està dissenyat per explorar, descriure i visualitzar les seqüències de biografies o trajectòries, i realitzar tipologies d'aquestes, que és el que es fa en aquest apartat. Finalment, s'ha dut a terme una anàlisi de classificació (*cluster*) amb la matriu de distàncies calculada amb el mètode de *optimal matching*.²¹ Aquesta anàlisi ha possibilitat captar els principals tipus de trajectòries laborals presents entre el jovent català.

Abans d'entrar en l'explicació dels resultats obtinguts, cal esmentar que en aquests es constata un pes inferior al que haurien de tenir les situacions d'atur i els períodes d'ocupacions precàries o sense contracte i, en algunes trajectòries, les ocupacions amb contracte temporal. Aquest fet provoca que, en moltes trajectòries, les ocupacions amb contracte indefinit, i en algunes altres les de contracte temporal, tinguin un pes sobredimensionat o sobrerrepresentat i, per contra, estigui infrarepresentat o infradimensionat el pes dels períodes d'ocupacions precàries, de treballs sense contracte i dels d'atur.

Aquests biaixos dels resultats obtinguts cal vincular-los a la manera com s'obté la informació dels esdeveniments de les trajectòries a l'EJC22. En aquesta, com en les anteriors edicions de l'EJC, els esdeveniments s'obtenen de la reconstrucció retrospectiva que fan les persones en el moment de ser enquestades i mitjançant les seves autorespostes (CAWI). Al respecte, com assenyalen Verd i Cayuela (2021: 336), la literatura ha destacat, en primer lloc, que els períodes d'atur són els que amb major freqüència s'obliden (Manzoni *et al.*, 2010; Wahrendorf *et al.*, 2019), especialment quan les trajectòries tenen molts esdeveniments i/o canvis d'estats o situacions (Bühler *et al.*, 2022). En segon lloc, s'ha assenyalat també que les situacions d'ocupació de curta durada que es produeixen de forma puntual també tendeixen a oblidar-se (Reimer y Matthes, 2007, citat per Verd i Cayuela, 2021: 336; Bühler *et al.*, 2022). Contràriament, els períodes d'ocupació i inactivitat si tenen una certa duració solen ser ben recordats, fins i tot quan fa temps que s'han produït (Wahrendorf *et al.*, 2019). Per això, les descripcions retrospectives de les persones tendeixen a mostrar una variabilitat i inestabilitat menor que la que recullen les dades provinents de registres administratius (Wahrendorf *et al.*, 2019).

Aquests biaixos segurament també cal vincular-los a l'obtenció de les dades mitjançant les autorespostes dels entrevistats i, a més, en una enquesta llarga, com succeeix a l'EJC22. Els efectes del cansament i de no tenir una persona enquestadora, preguntant i

21 *Optimal matching* és un dels mètodes més freqüentment usats per calcular la similitud i dissimilitud de les seqüències. Per una avaluació del mètode, vegeu Abbot i Tsay (2000).

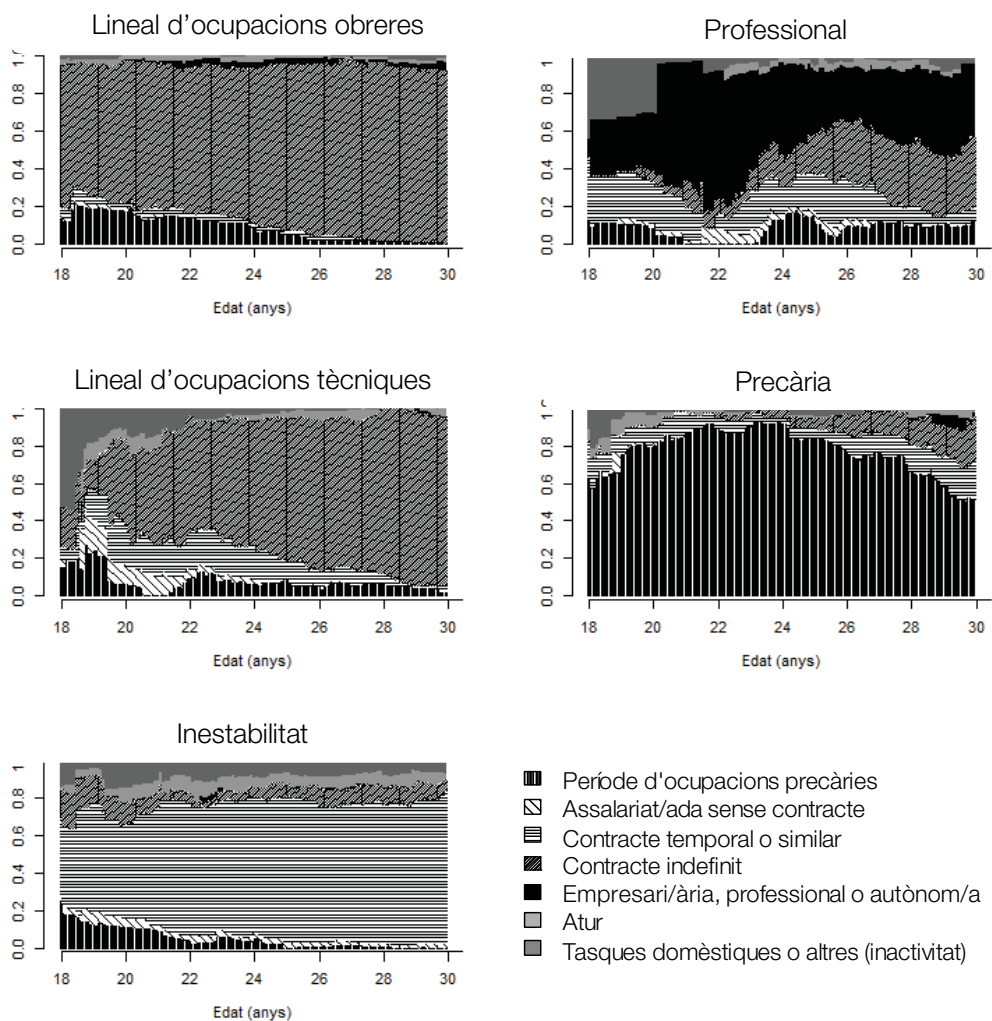
controlant les pauses i el temps perquè la persona enquestada recordi, és possible que hagin provocat un cert augment dels esmentats biaixos. En definitiva, del comentat, se n'extreu que els resultats obtinguts permeten veure les característiques claus distintives de les trajectòries laborals juvenils a partir dels principals esdeveniments d'ocupació, però no són gaire precisos pel que fa al pes dels períodes d'atur, dels d'ocupacions precàries o dels de treball sense contracte.

5.5.2. Tipus de trajectòries laborals i desigualtats per factors socioestructurals

S'han analitzat tots els esdeveniments de caràcter laboral de les persones d'entre 25 i 34 anys succeïts des de que l'individu tenia 18 anys fins a l'edat que tenia en el moment de respondre l'enquesta. L'anàlisi realitzada apunta a l'existència de cinc grans tipus de trajectòries laborals entre la població jove catalana. El gràfic 5.42 mostra aquests cinc tipus i el pes desigual (en percentatge) que tenen, mensualment (mes per mes), les diverses situacions d'activitat i inactivitat produïdes a partir dels 18 anys i fins als 30. Els percentatges mensuals es calculen a partir de la quantitat de persones que cada mes compleixen les esmentades condicions. Per això, no tots els mesos el càlcul prové de la mateixa quantitat de població jove. El gràfic 5.43 representa la mateixa informació que el gràfic anterior, però incorporant també les situacions d'estudi.²² Per la seva banda, el gràfic 5.44 mostra el pes o freqüència que els cinc tipus de trajectòries tenen entre la població jove. Finalment, les taules A5.69-72 de l'annex ofereixen informació sobre les característiques socials de les persones joves que protagonitzen els cinc tipus de trajectòries. A partir d'aquestes informacions aportades pels esmentats gràfics i taules, a continuació s'expliquen els trets principals dels cinc tipus de trajectòries laborals juvenils detectades i les característiques sociodemogràfiques de les persones que majoritàriament les protagonitzen.

22 Les situacions d'estudi es representen, però no s'han usat com a variables actives de l'anàlisi per fer la tipologia de trajectòries.

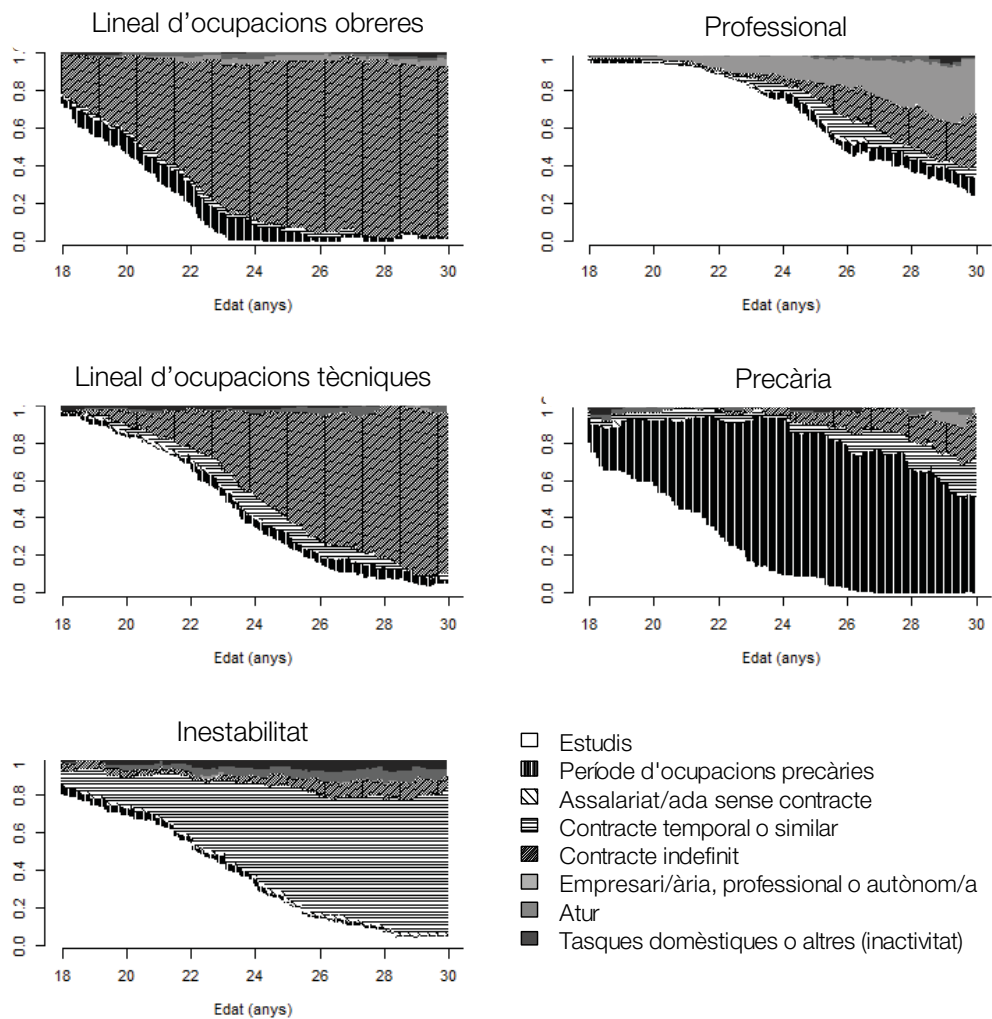
GRÀFIC 5.42. Tipologia de trajectòries laborals. Joves de 25 a 34 anys amb un mínim d'una experiència d'ocupació (activitat principal), nascuts a Catalunya o arribats abans dels 15 anys. Catalunya, 2022. Percentatge de situacions mensuals

Nota: Aquest gràfic i el següent (5.42 i 5.43) mostren la trajectòria de l'individu només fins als 30 anys, perquè a partir d'aquesta edat els gràfics quedaven distorsionats a causa del menor nombre de casos entre els 30 i els 34 anys.

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

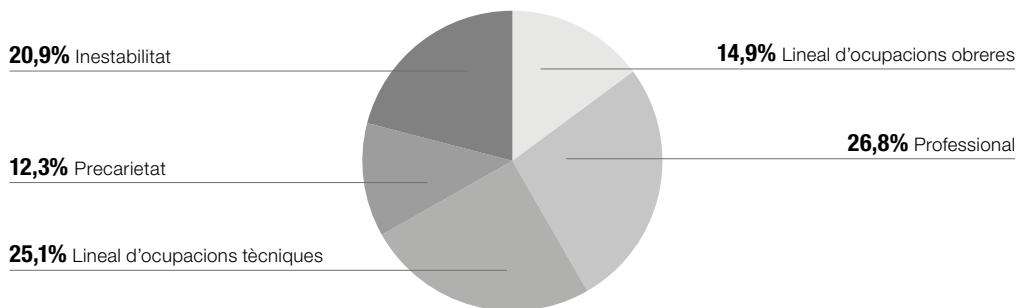
GRÀFIC 5.43. Tipologia de trajectòries laborals amb situació d'estudis. Joves de 25 a 34 anys amb un mínim d'una experiència d'ocupació (activitat principal), nascuts a Catalunya o arribats abans dels 15 anys. Catalunya, 2022. Percentatge de situacions mensuals

Nota: Aquest gràfic i l'anterior (5.42 i 5.43) mostren la trajectòria de l'individu només fins als 30 anys, perquè a partir d'aquesta edat els gràfics quedaven distorsionats a causa del menor nombre de casos entre els 30 i els 34 anys.

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

GRÀFIC 5.44. Tipus de trajectòria laboral. Joves de 25 a 34 anys amb un mínim d'una experiència d'ocupació (activitat principal), nascuts a Catalunya o arribats abans dels 15 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

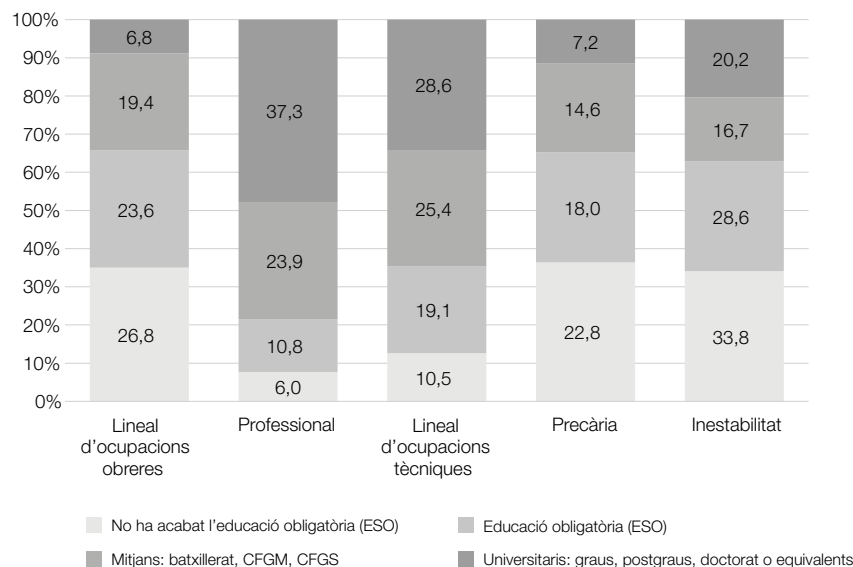
Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

El primer tipus és la que hem denominat trajectòria “lineal d’ocupacions obreres”. En aquest tipus hi trobem el 14,9% del jovent d’entre 25 i 34 anys. Les seves característiques principals són la precoç inserció al mercat de treball, el ràpid assoliment d’un contracte indefinit i que aquest es té durant la major part de la trajectòria. En alguns casos també es tenen períodes relativament curts d’ocupacions precàries i/o contractes temporals.

Les persones protagonistes d’aquest tipus de trajectòries són les que menys anys estudien i les qui abans tenen l’ocupació com a activitat principal, fet que es produeix com a tard als 23 anys. Finalment, aquesta trajectòria mostra un vincle amb les ocupacions obreres. Ho indiquen la major presència proporcional que tenen en aquest tipus de trajectòria les persones que en el moment de ser enquestades treballen en les ocupacions que hem denominat obreres (el 26% de les persones) i mitjanes (el 23,6%), ja que en les primeres es troben les feines poc o semiqualficades del sector industrial i en les segones una part rellevant d’aquest tipus de feines del sector dels serveis.

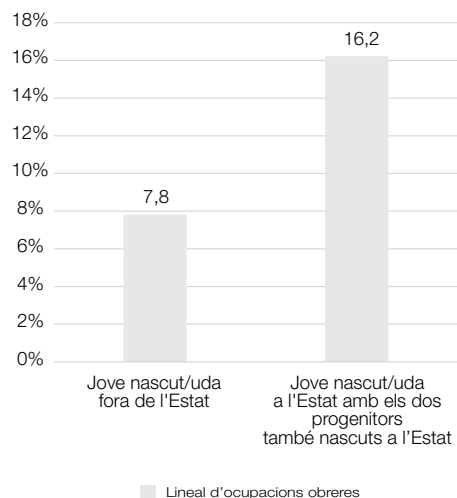
Aquest tipus de trajectòries s’associa sobretot al jovent amb estudis mitjans o inferiors i es vincula escassament amb el que té estudis universitaris (gràfic 5.45): la té el 26,5% de les persones que no han acabat l’ESO, el 23,6% de les que tenen aquests estudis, el 19,5% de les que tenen estudis mitjans i només el 6,9% de les que tenen estudis universitaris (vegeu gràfic 5.45). Les persones nascudes a l’Estat espanyol i amb progenitors també nascuts a l’Estat protagonitzen significativament més aquesta trajectòria que els nascuts fora de l’Estat: el 16,3% de les primeres pel 8% de les segones (vegeu gràfic 5.46). Finalment, també hi ha una major presència de les persones amb progenitors amb ocupacions obreres: tenen aquesta trajectòria el 21,7% de les persones amb aquest tipus de progenitors, la qual cosa suposa el 45,9% de les persones que han tingut aquest tipus de trajectòria.

GRÀFIC 5.45. Tipus de trajectòria laboral segons el nivell educatiu. Joves de 25 a 34 anys amb un mínim d'una experiència d'ocupació com a activitat principal, nascuts a Catalunya o arribats abans dels 15 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

GRÀFIC 5.46. Trajectòria lineal d'ocupacions obreres segons el lloc de naixement. Joves de 25 a 34 anys amb un mínim d'una experiència d'ocupació com a activitat principal, nascuts a Catalunya o arribats abans dels 15 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

El segon tipus de trajectòria és la que hem anomenat “professional”. Aquesta l’ha protagonitzada el 26,8% del jovent d’entre 25 i 34 anys. Les seves característiques claus són la inserció tardana al mercat de treball de la major part de les persones que la protagonitzen i l’elevada presència de les situacions ocupacionals no assalariades d’empresariats o professional autònom/a, tot i que l’ocupació estable té un pes similar. A més, trobem una presència relativament baixa de les situacions d’ocupacions temporals i precàries. L’assoliment tardà de l’ocupació com a activitat principal es produeix acompanyat de llargs anys d’estudis, ja que les persones que la protagonitzen són les qui més anys estudien. De fet, no és fins entre els 25 i 26 anys que la meitat de persones tenen l’ocupació com a activitat principal, i als 30 anys entorn del 25% encara té els estudis com a activitat principal.

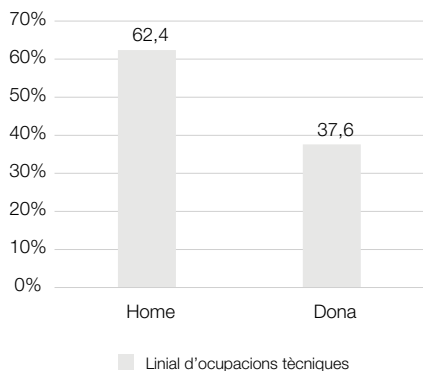
Aquesta trajectòria mostra un vincle amb les ocupacions tècniques i professionals, com ho evidencia la major presència proporcional de les persones que en el moment de ser enquestades treballen en aquestes: el 30,6% de les persones amb aquestes professions tenen aquest tipus de trajectòria, cosa que suposa que quasi dos terços (63,9%) de les persones amb aquesta trajectòria tenen aquesta ocupació en el moment de ser enquestades.

En aquest tipus de trajectòria hi destaca l’elevada presència de persones amb estudis universitaris: el 37,3% de les persones amb aquests estudis la tenen, la qual cosa suposa que el 61,4% de les persones amb aquesta trajectòria tenen aquests estudis. En canvi, només el 30,9% tenen estudis mitjans i el 16,6% restant té com a màxim l’ESO. A més, en aquesta trajectòria també hi ha una lleugera major proporció de persones amb progenitors amb ocupacions tècniques o professionals: són el 32,6% de persones amb aquest tipus de progenitors, que suposa el 37,5% de les persones que han tingut aquest tipus de trajectòria.

El tercer tipus de trajectòria és la que hem denominat “lineal d’ocupacions tècniques”. En aquest s’hi ubiquen una quarta part del jovent (25,1%). La trajectòria s’assembla a la del primer tipus en què la seva estructura bàsica també es caracteritza per un predomini de l’ocupació indefinida en la majoria de la trajectòria. També, com en el primer tipus, en aquest, algunes persones poden haver tingut períodes breus d’ocupacions temporals i/o precàries. Aquest tercer tipus, però, es diferencia del primer per dues característiques. La primera consisteix en què les persones protagonistes tenen els estudis com a activitat principal al llarg de més anys i, en conseqüència, l’ocupació es converteix en l’activitat principal més tardanament. Aquesta ho és als 23 anys només per una mica més de la meitat de les persones, mentre que per a la meitat restant ho és amb posterioritat, en alguns casos fins i tot després dels 30 anys. La segona diferència és que aquest tercer tipus de trajectòria es vincula a les ocupacions tècniques i professionals, quan el primer tipus ho està a les ocupacions obreres. I és que en el tercer tipus hi són el 29,6% de les persones que en el moment de ser enquestades tenien una ocupació tècnica, que és el 61,7% de les persones que han protagonitzat aquest tipus de trajectòria.

Aquest tipus de trajectòria està protagonitzada més per homes que per dones (els primers són el 62,4%, i les segones el 37,6%, vegeu gràfic 5.47), però no és vinculable a cap altre perfil o característica social del jovent.

GRÀFIC 5.47. Trajectòria lineal d'ocupacions tècniques segons el sexe. Joves de 25 a 34 anys amb un mínim d'una experiència d'ocupació com a activitat principal, nascuts a Catalunya o arribats abans dels 15 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

El quart tipus de trajectòria és el que hem anomenat “precària”. Aquí hi trobem el 12,3% de la població jove d'entre 25 i 34 anys. La característica distintiva d'aquest tipus és la gran presència de les feines precàries al llarg de la trajectòria. Aquest tipus de feines poden haver ocupat en molts casos tota o quasi tota la trajectòria, mentre que en d'altres es poden haver alternat amb ocupacions temporals i estables. És clau tenir present, però, que als trenta anys més de la meitat de les persones protagonistes tenen una feina precària. En aquests casos, doncs, semblen dibuixar-se situacions en què les persones queden *atrapades* en aquest tipus d'ocupacions precàries. Als 30 anys, entorn del 20% dels casos aconsegueix una certa millora en tenir una ocupació temporal, mentre que un altre 20% té una situació clarament millor en tenir una ocupació amb contracte indefinit. Finalment, una altra característica d'aquest tipus de trajectòria és que els estudis com a activitat principal s'acaben bastant d'hora. Així, als 26 anys com a molt tard l'ocupació s'ha convertit en l'activitat principal.

En aquesta trajectòria, les persones amb estudis baixos, de com a màxim l'ESO, hi estan proporcionalment més presents i representen el 32,7% dels casos. També hi ha una important presència de persones amb estudis mitjans, que representen el 41,6% dels casos. En canvi, les persones amb estudis universitaris estan proporcionalment menys presents i representen el 25,7% dels casos. Les persones nascudes a l'Estat espanyol amb progenitors també nascuts a l'Estat estan proporcionalment menys presents en aquesta trajectòria que les persones nascudes fora de l'Estat. Així, l'11,2% de les primeres protagonitzen aquesta trajectòria, per un 17,9% de les nascudes fora de l'Estat.

El cinquè i darrer tipus de trajectòria és el que hem anomenat d'“inestabilitat”. En aquest tipus hi trobem el 20,9% del jovent d'entre 25 i 34 anys. El tipus es caracteritza per l'elevadíssim pes que té la situació assalariada amb contractes temporals. En algunes ocasions s'han tingut també experiències d'ocupacions precàries o sense contracte. En altres ocasions, la feina amb contracte temporal s'alterna amb períodes d'atur i/o inactivitat.

Només una minoria aconsegueix tenir una ocupació amb contracte indefinit als 30 anys. Finalment, els estudis com a activitat principal s'allarguen més enllà dels 23 anys en la meitat dels casos i en una minoria poden fins i tot anar més enllà dels 30 anys. Aquest tipus de trajectòria no es pot vincular a cap tipus d'ocupació, sinó que les persones protagonistes poden tenir qualsevol tipus d'ocupació en el moment de l'enquesta.

En aquesta trajectòria les persones amb estudis de com a màxim l'ESO hi estan proporcionalment més presents, ja que hi trobem el 30,5% de les que tenen aquest nivell d'estudis, les quals representen el 29,7% dels casos de la trajectòria. Les persones amb estudis mitjans són les que proporcionalment tenen menor presència en aquest tipus de trajectòria (el 16,7% d'elles), però són el 27,9% dels casos d'aquesta. Pel que respecta a les persones amb estudis universitaris, aquestes són el 42,4% dels casos dins la trajectòria. Finalment, les dades no mostren cap vinculació d'aquest tipus de trajectòria amb algun origen socioeconòmic del jovent, el sexe o el lloc de naixement.

Es desprèn, doncs, l'existència de vincles entre les diferents trajectòries i els nivells d'estudis acabats del jovent, així com d'algunes trajectòries amb el sexe, el lloc de naixement o l'estatus socioeconòmic de la família d'origen del jovent (mesurat a través del tipus d'ocupació de les persones progenitores). Així, si la persona jove té un nivell baix d'estudis, de com a màxim l'ESO, té més probabilitats de tenir una trajectòria precària o una d'instable que si es tenen estudis mitjans o universitaris. Si es té l'ESO o estudis mitjans, és més probable tenir una trajectòria lineal obrera que si es tenen estudis universitaris. En canvi, si es tenen estudis universitaris, és més probable tenir una trajectòria professional que si es té un nivell d'estudis inferior. Si s'és una persona nascuda a l'Estat espanyol i els progenitors també, és més fàcil o probable tenir una trajectòria lineal obrera que si s'ha nascut fora, mentre que en aquest darrer cas és més probable tenir-ne una de precària. Si s'és home, es té més possibilitats de protagonitzar una trajectòria lineal d'ocupacions tècniques que si s'és dona. Finalment, les persones amb progenitors amb ocupacions de tipus obrer, és més probable que tinguin una trajectòria lineal obrera que les persones amb progenitors amb un altre tipus d'ocupacions.

La importància del nivell de qualificació o del lloc de naixement del jovent com a característiques sociodemogràfiques vinculades a majors o menors possibilitats de tenir diferents trajectòries laborals és quelcom que ja s'havia constatat anys enrere i, per tant, una continuïtat en les experiències juvenils en el mercat de treball.²³

A més, el fet d'haver trobat cinc tipus de trajectòries posa de manifest l'existència d'una segmentació de les trajectòries laborals juvenils més enllà de la simple divisió entre trajectòries estables i inestables, podent-se parlar d'un escenari de *polarització segmentada* de trajectòries, com feren Verd *et al.* (2019) per als anys de la Gran Recessió.

Els tipus trobats mostren, en primer lloc, l'existència de dos tipus de trajectòries basades en la inestabilitat i allunyades de la norma de l'ocupació estable: la trajectòria d'inestabilitat,

23 S'havia posat de manifest abans de la Gran Recessió iniciada el 2018 (per exemple, García-Pérez i Muñoz-Bullón; Verd i López-Andreu, 2012), durant aquesta (Castelló *et al.*, 2013: 209-216; López-Andreu i Verd, 2016; Verd *et al.*, 2019) i després d'aquesta (Caprile *et al.*, 2017: 157-161).

fonamentada en la contractació temporal, i la trajectòria precària, basada en les ocupacions precàries. En segon lloc, es constata també la presència de tres tipus de trajectòries basades en la continuïtat de la relació laboral: la lineal d'ocupacions obreres, caracteritzada pels contractes indefinits i els vincles amb les ocupacions obreres; la lineal d'ocupacions tècniques, caracteritzada igualment pels contractes indefinits, però vinculada a les ocupacions tècniques; i la trajectòria professional, basada en un elevat pes de les situacions d'ocupació no assalariades d'empresariats o professionals autònoms/a.

La segmentació de trajectòries del jovent més enllà de les estables i inestables és una realitat que ja s'havia constatat en el mercat de treball català.²⁴ La continuïtat en el temps d'aquesta segmentació torna a posar de manifest, des de la perspectiva dinàmica de les trajectòries, que la temporalitat i la precarietat laborals són estructurals en el mercat de treball juvenil català. Alhora, es torna a fer evident que aquestes situacions, si bé en alguns casos són estats breus al llarg de la trajectòria laboral i no impedeixen aconseguir situacions d'ocupació estables, en d'altres casos la temporalitat i/o la precarietat són situacions que s'allarguen durant força temps, de manera que es pot parlar de cronificació d'aquestes o que les persones queden *atrapades* en aquestes. No es tracta d'una problemàtica nova, sinó d'una realitat present des de la dècada del 2000.²⁵ La seva continuïtat al llarg de més de dues dècades suposa que s'hagi de considerar com una problemàtica estructural del mercat de treball català.²⁶

5.6. Conclusions

Les anàlisis presentades al llarg d'aquest capítol permeten apuntar diverses conclusions, les quals donen resposta a les hipòtesis generals que ens havíem plantejat sobre la situació de la població jove de Catalunya en relació amb el mercat de treball. En primer lloc, s'han evidenciat tres tendències positives de la situació del jovent el 2022, en comparació amb la de 2017. La primera és la constatació de la petita reducció de 0,8 punts percentuals del coeficient d'atur juvenil, que mesura el percentatge de persones joves aturades en relació amb el total de la població jove, i que ha fet que s'establis en el 6,9%. Es tracta d'una reducció minsa, però important, ja que es produeix després de l'impacte negatiu de la crisi econòmica i laboral vinculada a la COVID-19, alhora que corrobora per al jovent de 15 a 34 anys la tendència de millora en l'atur mostrada per l'EPA per la franja de 16 a 29 anys.

La segona tendència positiva evidenciada és la de la reducció de la temporalitat. Les persones joves assalariades indefinides han crescut en 5,1 punts percentuals i representen el 65,1% del jovent. Les assalariades temporals s'han reduït en 6,5 punts i representen el 28%, tot i que cal sumar-los el 6,9% de persones amb breus i/o petites feines (cangurs, classes particulars, etc.) o feines sense contracte, que s'han incrementat en 1 punt percentual. És

24 Novament, també abans de la Gran Recessió començada el 2008 (Verd i López-Andreu, 2012), durant aquesta (Castelló *et al.* 2013: 209-216; López-Andreu i Verd, 2016; Verd *et al.*, 2019) i després d'aquesta (Caprile *et al.*, 2017: 157-161).

25 Verd i López-Andreu (2012), Castelló *et al.* (2013: 209-216) i Verd *et al.* (2019).

26 El fenomen juvenil de la cronificació o de quedar *atrapat* en les ocupacions precàries també s'ha constatat en països europeus. Vegeu, per exemple, Scherer (2004), Barbieri i Scherer (2009) o Bruno *et al.* (2012).

una tendència coherent amb la reducció de la temporalitat que han mostrat les dades de l'EPA de 2022 i que és vinculable als efectes de la reforma laboral del desembre de 2021.

Com a darrera tendència positiva, s'ha constatat la continuïtat del fet que la majoria del jovent ocupat com a activitat principal a Catalunya estigui globalment satisfet amb la seva ocupació. Entorn de tres quartes parts està bastant satisfet i només un reduït 6,3% està insatisfet. La majoria de persones fan una bona valoració de l'ambient de treball, del grau d'autonomia que tenen, de la jornada, de l'estabilitat i del contingut de la seva feina.

Malgrat aquestes tres tendències de millora, la situació de la població jove en relació amb el mercat de treball continua presentant algunes característiques estructurals problemàtiques. Per una banda, l'atur continua sent alt i, per l'altra, continua havent-hi una elevada proporció d'ocupacions que tenen característiques precàries, en molts casos superposant-se diverses d'aquestes característiques en les mateixes feines. Així, per exemple, les ocupacions temporals concentren més proporció de jornades parcials i/o irregulars i més quantitat de persones que es consideren sobrequalificades per la feina que fan. Justament, aquesta percepció de sobrequalificació la té el 27,2% de les persones joves ocupades com a activitat principal. A més, un 44,9% està insatisfet amb el salari de la seva ocupació i un 49,2% amb les seves possibilitats de promoció, fets que apunten a una elevada presència de feines de baixos salaris i/o amb escasses possibilitats de promoció entre el jovent ocupat, dues de les altres característiques o dimensions habitualment considerades com a precàries.

Aquesta realitat del mercat de treball es tradueix en un escenari de *polarització segmentada* de trajectòries laborals. En un pol, hi apareixen tres tipus de trajectòries basades en la continuïtat de la relació laboral, gràcies a l'elevat pes que en aquestes tenen els contractes indefinits i/o les situacions d'empresari/ària o de professional autònom/a. A l'altre pol, hi trobem dos tipus de trajectòries fonamentades en la inestabilitat, una caracteritzada per un gran pes dels contractes temporals i l'altra per les ocupacions precàries. En totes les trajectòries es poden experimentar períodes d'ocupació temporal i/o petites feines curtes i/o precàries, però, mentre que en les trajectòries del primer pol això no impedeix aconseguir ocupacions estables, en les segones en molts casos es generen situacions de cronificació o de quedar *atrapat* en la temporalitat i/o la precarietat laborals. Tant aquesta problemàtica com l'escenari de segmentació polaritzada es venen constatant des de fa dues dècades a Catalunya,²⁷ fet que apunta a què són realitats estructurals del mercat de treball català.

D'altra banda, s'ha constatat la pervivència d'importants desigualtats dins la població jove pel que fa a les experiències relacionades amb el mercat de treball. El gènere, l'edat, la qualificació, el lloc de naixement i l'estatus de la família d'origen continuen marcant importants desigualtats. Així, les dones, les persones més joves, les poc qualificades i les nascudes fora de l'Estat continuen veient-se afectades en major mesura que la resta per l'atur, les ocupacions de relativa mala qualitat o amb característiques precàries i la inactivitat, especialment quan és per fer-se càrrec de responsabilitats familiars. A més, les persones amb famílies d'origen de més baix estatus, tant en termes socioeconòmics com de nivell d'estudis, també es veuen més afectades per l'atur i la inactivitat que les persones amb famílies d'estatus mitjà i alt.

27 Vegeu nota 22.

Finalment, s'han posat de manifest tres característiques de l'ús que fa el jovent de les xarxes de contactes per cercar feina. La primera característica és que el jovent de Catalunya fa un ús elevat de les xarxes de contactes. Així, el 37,7% de les persones joves ha accedit a la feina on és mitjançant algun tipus de contactes de la seva xarxa. Aquest nombre elevat és vinculable a l'elevada presència d'atur i ocupacions precàries (Kramaz i Skans, 2014), així com de treball informal i de petites empreses (Rieucou, 2008), com succeeix en el cas del mercat de treball català.

La segona característica evidenciada és que les persones joves usen més els contactes familiars i d'amistats que els de tipus professional o laboral. És una realitat important perquè, tot i que els primers tipus de contactes són útils per als primers passos de la trajectòria laboral (Kramaz i Skans, 2014), els segons estan considerats entre els més útils per aconseguir feina,²⁸ juntament amb els contactes de posicions socioeconòmiques altes.²⁹

Finalment, la tercera característica constatada es refereix a l'existència d'importants desigualtats en l'ús de les xarxes de contactes segons les característiques sociodemogràfiques i d'origen social del jovent. Així, les persones amb estudis superiors, les nascudes a l'Estat espanyol i les que provenen de famílies amb un estatus més elevat usen més que la resta els contactes professionals o laborals. És un fet clau perquè justament aquestes persones formen part dels col·lectius que comparativament tenen millors situacions laborals.

A més, en el cas de les persones amb orígens familiars d'estatus mitjà o alt és de suposar que, mitjançant les seves xarxes familiars i/o d'amistat, podrien accedir a contactes de posicions socioeconòmiques altes, que són els altres tipus de contactes també considerats entre els més útils per aconseguir feina. Contràriament, les persones joves amb un estatus familiar més baix és de suposar que més difícilment poden accedir a aquests contactes, fet que s'afegeix al seu menor ús dels de tipus professional o laborals. Queda clar, doncs, que les xarxes de contactes tenen un paper clau en les desiguals situacions de la població jove en el mercat de treball.

Bibliografia

ABBOT, A.; TSAY, A. (2000). "Sequence Analysis and Optimal Matching Methods in Sociology". *Sociological Methods & Research*, vol. 29, núm. 1, p. 3-33.

ALÒS, R. (2008). "Segmentación de los mercados de trabajo y relaciones laborales. El sindicalismo ante la acción colectiva". *Cuadernos de relaciones laborales*, vol. 26, núm. 1, p. 123-148.

ALÒS, R. (2015). "Desempleo y empleo durante la crisis". A: F. MIGUÉLEZ (coord.). *Diagnóstico socioeconómico sobre las políticas de empleo en España, 2012-2014*. Bellaterra (Cerdanyola del Vallès): Universitat Autònoma de Barcelona. <http://ddd.uab.cat/record/142884>.

28 Calvo-Armengol i Jackson (2004), Cingano i Rosalia (2012) i Bolívar *et al.* (2019).

29 Lin (2001), O'Connor (2013) i Trimble i Kmec (2011).

ALÒS, R.; BARRANCO, O. (2021). "Los trabajadores y las trabajadoras sin representación en la empresa y el sindicato". A: X. SOLÀ i R. ESTEBAN (ed.). *La representación laboral en las empresas dispersas y en red: problemática, disfunciones y propuestas correctoras*. Granada: Comares.

ANTÓN, J. I.; FERNÁNDEZ, E.; MÚÑOZ DE BASTILLO, R. (2012). "Identifying Bad Jobs across Europe". A: C. WHARHURST, et al. (ed.). *Are Bad Jobs inevitable? Trends, Determinants and Responses to Job Quality in the Twenty-First Century*. Londres: Palgrave Macmillan.

BARBIERI, P.; SCHERER, S. (2009). "Labour market flexibilization and its consequences in Italy". *European Sociological Review*, núm. 25(6), p. 677-692.

BARRANCO, O. (2011). "El papel del perfil social en el consentimiento y la resistencia laborales. El caso de los trabajadores de un hipermercado". *Sociología del trabajo*, núm. 71, p. 26-44.

BARRANCO, O.; ALÒS, R.; MOLINA, O. (2022). "Innovar para representar: trabajadores con dificultades de representación colectiva y estrategias sindicales en España". *Cuadernos de Relaciones Laborales*, núm. 40(1), p. 115-137.

BERNARDI, F.; GARRIDO, L. (2008). "Is there a new service proletariat? Post-industrial employment growth and social inequalities in Spain". *European Sociological Review*, vol. 24, núm. 3, p. 299-313.

BOLÍBAR, M.; VERD, J. M.; BARRANCO, O. (2019). "The Downward Spiral of Youth Unemployment: An Approach Considering Social Networks and Family Background". *Work, Employment and Society*, vol. 33, núm. 3, p. 401-421.

BOTTERO, W. (2007). "Social inequality and interaction". *Sociology Compass*, núm. 1/2, p. 814-831.

BRUNO, G. S. F.; CAROLEO, F. E.; DESSY, O. (2012). "Stepping stones versus dead end jobs: exits from temporary contracts in Italy after the 2003 Reform". *IZA discussion Paper*, núm. 6746.

BÜHLER, B.; MÖHRING, K.; WEILAND, A. P. (2022). "Assessing dissimilarity of employment history information from survey and administrative data using sequence analysis techniques". *Quality & Quantity*, núm. 56, p. 4747-4774.

CALVO, A.; JACKSON, M. O. (2004). "The effects of social networks on employment and inequality". *The American Economic Review*, vol. 94, núm. 3, p. 426-54.

CANO, E. (2007). "La extensión de la precariedad laboral como norma social". *Sociedad y Utopía*. Revista de Ciencias Sociales, núm. 29, p. 127-137.

CAPARRÓS, A.; NAVARRO, M. L. (2008). "Temporalidad, segmentación laboral y actividad productiva: ¿existen diferencias regionales?". *Estadística Española*, vol. 50, núm. 168, p. 205-245.

CAPRILE, M. *et al.* (2018). "Treball. Situació i necessitats de la Joventut". A: P. SERRACANT (coord.). *Enquesta a la joventut de Catalunya 2017*, vol. 1, núm. 36. Barcelona: Secretaria General de Joventut, Generalitat de Catalunya.

CARBONELL, J. A.; SIMÓ, C. X. (2022). "El análisis cuantitativo de trayectorias laborales. Un estado del arte". *Papers*, 107 (4), e3079. <https://doi.org/10.5565/rev/papers.3079>

CAROLEO, F. E.; PASTORE, F. (2013). "Overeducation at a Glance. Determinants and Wage Effects of the Educational Mismatch, Looking at the AlmaLaurea Data". *IZA Discussion Paper*, núm. 7, p. 188.

CARRASQUER, P. (2003). "Juventud, trabajo y género. Viejos y nuevos retos para una ciudadanía en igualdad". *Revista de Estudios de Juventud*, núm. Extra 1, p. 193-215.

CARRASQUER, P. *et al.* (1998). "El trabajo reproductivo". *Papers*, núm. 55, p. 95-114.

CASAL, J. *et al.* (2004). *Enquesta als joves de Catalunya 2002. Itineraris educatius, laborals i familiars*. Barcelona: Secretaria General de Joventut, Generalitat de Catalunya.

CASTELLÓ, L. (2011). *La gestió quotidiana de la cura. Una qüestió de gènere i classe*. Tesis doctoral. Barcelona: Universitat Autònoma de Barcelona (UAB).

CASTELLÓ, L. *et al.* (2013). "Treball. Condicions en el mercat de treball i trajectòries laborals de la joventut catalana". A: P. SERRACANT (ed.). *Enquesta a la joventut de Catalunya 2012. Volum 1*. Barcelona: Generalitat de Catalunya.

CEDEFOP (2011). "Labour-market polarisation and elementary occupations in Europe. Blip or long term trend?" *Research Paper*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, núm. 9.

CCOO (2021). *La precariedad laboral en España. Una doble perspectiva*. Madrid: Confederación Sindical de CCOO. <https://www.ccoo.es/a353123503ea45037513cddcee-8c8a6f000001.pdf> [consultat el 10/07/2023].

CINGANO, F.; ROSOLIA, A. (2012). "People I know: job search and social networks". *Journal of Labor Economics*, vol. 30, núm. 2, p. 291-332.

EUROPEAN COMMISSION (2003). *Employment in Europe 2003. Recent Trends and Prospects*. http://aei.pitt.edu/40711/1/employment_2003.pdf [consultat el 10/07/2023].

EUROSTAT (2023). *Euroindicators*. 37/2023 - 31 de març 2023. <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/16668052/3-03052023-AP-EN.pdf/4dd1dbd5-c63a-7a89-59fb-925a2669e99a?version=1.0&t=1683030223208> [consultat el 10/07/2023].

FOURASTIÉ, J. (1949). *Le Grand Espoir du XXème siècle: Progrès technique, progrès économique, progrès social*. París: Presses Universitaires de France.

GABADINHO, A. *et al.* (2011). *Mining sequence data in R with the TraMineR package: A user's guide*. Ginebra: Department of Econometrics and Laboratory of Demography. University of Geneva. <http://mephisto.unige.ch/traminer/>

GARCÍA-PÉREZ, J. I.; MUÑOZ-BULLÓN, F. (2011). "Transitions into permanent employment in Spain: an empirical analysis for young workers". *British Journal of Industrial Relations*, vol. 49, núm. 1, p. 103-143.

JÓDAR, P. *et al.* (2018). "La representación sindical en España: cobertura y límites". *Cuadernos de relaciones laborales*, vol. 36, núm. 1, p. 15-34.

LAHERA, L.; CONDE-RUIZ, J. I. (2021). "Mejorar la Reforma Laboral: una propuesta viable". *EsadeEcPol Brief*, núm. 7. [EsadeEcpol-brief-reforma-laboral.pdf](#) [consultat el 5/10/2023].

LEFRESNE, F. (2003). *Les jeunes et l'emploi*. París: La Découverte.

LIN, N. (2001). *Social Capital: A Theory of Social Structure and Action*. Cambridge: Cambridge University Press.

LÓPEZ-ANDREU, M.; VERD, J. M. (2016). "Employment instability and economic crisis in Spain: what are the elements that make a difference in the trajectories of younger adults?". *European Societies*, vol. 18, núm. 4, p. 315-335.

LOZARES, C. *et al.* (2014). "Homophily and heterophily in personal networks. From mutual acquaintance to relationship intensity". *Quality & Quantity*, núm. 48, p. 2657-2670.

MANZONI, A. *et al.* (2010). "Memory bias in retrospectively collected employment careers: a model based approach to correct for measurement error". *Sociological Methodology*, núm. 40, p. 39-73.

MARTÍNEZ, A.; VICTORIA, C. (2022). "¿Está reduciendo la temporalidad la reforma laboral de 2021? Una primera evaluación". *EsadeEcPol Brief*, núm. 35. [Esade file:///C:/Users/2054245/Downloads/Reforma_lab_2021-1.pdf](#) [consultat el 5/10/2023].

MERINO, R. (2007). *Itineraris formatius, itineraris laborals i pràctiques associatives dels Joves*. Barcelona: Secretaria General de Joventut, Generalitat de Catalunya.

MERINO, R. *et al.* (2018). "Itineraris i transicions escolars: canvis i inèrcies en un context de crisi". A: P. SERRACANT (coord.). *Enquesta a la joventut de Catalunya 2017*, vol. 1, núm. 36. Barcelona: Secretaria General de Joventut, Generalitat de Catalunya.

MIGUÉLEZ, F. (2004). "Los veinte últimos años de las relaciones laborales". *Mientras Tanto*, núm. 93, p. 45-56.

MORENO, S. (2013). "Gènere. Una anàlisi de les transicions juvenils des de la perspectiva de gènere". A: P. SERRACANT (ed.), *Enquesta a la joventut de Catalunya 2012*, vol. 2, núm. 34. Barcelona: Generalitat de Catalunya.

MURILLO, S. (1996). *El mito de la vida privada*. Madrid: Siglo XXI.

O'CONNOR, J. (1996). "From women in the welfare state to gendering welfare state regimes". *Current Sociology*, vol. 44, núm. 2, p. 13-100.

O'CONNOR, L. T. (2013). "Ask and you shall receive: Social network contacts' provision of help during the job search". *Social Networks*, núm. 35, p. 593-603.

O'REILLY, J. *et al.* (2017). "The social reproduction of youth labour market inequalities: the effects of gender, household and ethnicity". A: GRIMSHAW *et al.* (Ed.). *Making Work More Equal. A new labour market segmentation approach*. Manchester: Manchester University Press.

PASTORE, F. (2002). *The youth experience gap. Explaining national differences in the school-to-work transition*. Hiedelberg, Springer.

RAMOS, M. (2017). *Sobrecualificación y desempleo juvenil. Dinámicas de inserción laboral de los titulados universitarios*. Barcelona: Observatorio social "La Caixa". <https://elobservatoriosocial.fundacionlacaixa.org/ca/-/sobrecualificacion-y-desempleo-juvenil-dinamicas-de-insercion-laboral-de-los-titulados-universitarios> [consultat el 20/05/2023].

R CORE TEAM (2022). *R: A language and environment for statistical computing*. Viena: R Foundation for Statistical Computing. <https://www.R-project.org/>

REIMER, M.; MATTHES, B. (2007). "Collecting Event Histories with TrueTales: Techniques to Improve Autobiographical Recall Problems in Standardized Interviews". *Quality & Quantity*, núm. 41, p. 711-735.

RIEUCAU, G. (2008). "Job advertisements and personal networks: two specific channels in the Spanish labour market". *Transfer: European Review of Labour and Research*, vol. 14, núm. 3, p. 469-480.

ROBETTE, N. (2010). "The diversity of pathways to adulthood in France: Evidence from a holistic approach". *Advances in Life Course Research*, núm. 15, p. 89-96.

RODRÍGUEZ-SOLER, J.; VERD, J. M. (2023). "Informal social capital building in local employment services: Its role in the labour market integration of disadvantaged young people". *Social Policy & Administration*, p. 1-21. <https://doi.org/10.1111/spol.12900>

RUSSELL, H. (1999). "Friends in low places: Gender, unemployment and sociability". *Work, Employment and Society*, vol. 13, núm. 2, p. 205-224.

SAINT-PAUL, G. (2004). "Why are European Countries Diverging in their Unemployment Experience?". *Journal of Economic Perspectives*, vol. 8, núm. 4, p. 49-68.

SALA, H.; TRIVÍN, P. (2014). "Labour market dynamics in Spanish regions: evaluations asymmetries in troublesome times". *SERIEs*, núm. 5, p. 197-221.

SCHERER, S. (2004). "Stepping-stones or traps? The consequences of labour market entry positions on future careers in West Germany, Great Britain and Italy". *Work, Employment and Society*, vol. 18, núm. 2, p. 369-394.

SANTOS, A. (2008). "Las relaciones laborales en los márgenes del mercado de trabajo". *Arxius de Sociologia*, núm. 18, p. 25-37.

SERRACANT, P. (2005). *La sobrequalificació entre els joves catalans 2005*. Barcelona: Secretaria de Joventut, Generalitat de Catalunya.

TORNS, T. (1999). "Las asalariadas: un mercado con género". A: C. PRIETO, F. MIGUÉLEZ, (dirs.). *Las relaciones de empleo en España*. Madrid: Siglo XXI, p. 151-166.

TORNS, T. *et al.* (2007). *Les dones i el treball a Catalunya: mites i certeses*. Barcelona: Institut Català de les Dones.

TRIMBLE, L.B.; KMEC, J.A. (2011). "The role of social networks in getting a job". *Sociology Compass*, vol. 5, núm. 2, p. 165-178.

VERD, J. M.; LÓPEZ-ANDREU, M. (2012). "La inestabilidad del empleo en las trayectorias laborales. Un análisis cuantitativo". *Revista Española de Investigaciones Sociológicas*, núm. 138, p. 135-148.

VERD, J. M.; LÓPEZ-ANDREU, M. (2016). "Crisis del empleo y polarización de las trayectorias laborales: El caso de los adultos jóvenes en Cataluña". *Papers. Revista de Sociologia*, vol. 101, núm. 1, p. 5-30.

VERD, J. M.; BARRANCO, O.; BOLÍBAR, M. (2019). "Youth unemployment and employment trajectories in Spain during the Great Recession: what are the determinants?". *Journal for Labour Market Research*, núm. 53: art. 4. <https://doi.org/10.1186/s12651-019-0254-3>

VERD, J. M.; YEPES, L. (2021). "El empleo irregular en las trayectorias laborales de la población joven. Una aproximación mixta de carácter descriptivo y secuencial". *Cuadernos de Relaciones Laborales*, vol. 39, núm. 2, p. 329-350.

WAHRENDORF, M. *et al.* (2019). "Agreement of Self-Reported and Administrative Data on Employment Histories in a German Cohort Study: A Sequence Analysis". *European Journal of Population*, núm. 35, p. 329-346.

6. Trajectòries d'emancipació: entre el canvi generacional i la continuïtat estructural

Sara Moreno Colom i Alejandro González-Heras

6.1. Introducció

L'objectiu d'aquest capítol és analitzar les situacions de convivència familiar de les persones joves, dels seus processos d'emancipació i del repartiment dels treballs quan es viu en parella. Els objectius específics contemplen, per una banda, conèixer com són les llars de les persones joves, les seves formes de convivència i les relacions familiars que estableixen. I, per altra banda, analitzar els processos i les trajectòries d'emancipació domiciliària i formació familiar. A més, en la mesura que l'emparellament es manté com la principal via d'emancipació, es dedica una part de l'atenció a la convivència dels i les joves en parella a partir d'analitzar el repartiment de les tasques domèstiques i de cura. La formulació del conjunt d'aquests objectius parteix d'una pregunta inicial genèrica que s'interroga pels canvis i la continuïtat entorn de les trajectòries familiars de la joventut.

Per tal de donar resposta als objectius plantejats, el capítol s'estructura en sis apartats. En primer lloc, es presenta el marc teòric que serveix de punt de partida per a la formulació de les línies d'hipòtesis que guien l'anàlisi de les dades de l'Enquesta a la joventut de Catalunya (EJC22). En segon lloc, es descriuen i analitzen les situacions i les formes de convivència de les persones joves, així com les relacions que impliquen. A partir d'aquesta aproximació genèrica a la dimensió estàtica, en tercer lloc, se centra l'atenció en els processos d'emancipació, tant pel que fa a les seves característiques com als aspectes sociodemogràfics que hi apareixen associats. Des d'aquesta perspectiva, el quart apartat es dedica a les transicions familiars per tal d'analitzar la interrelació entre els itineraris educatiu, laboral i familiar. Des d'aquesta mirada més dinàmica, l'atenció recau en les condicions de vida de les persones emancipades. D'una banda, s'aprofundeix en la vida en parella a fi de conèixer els canvis i les continuïtats que es donen en relació amb el repartiment del treball domèstic i de cura. Finalment, les conclusions recuperen les línies d'hipòtesis per tal d'apuntar les principals tendències detectades a partir de les dades de l'EJC22.

6.2. Marc teòric i línies d'hipòtesis

Aquest apartat presenta un breu marc teòric i l'estat de la qüestió sobre les situacions de convivència i els processos d'emancipació familiar de les persones joves, així com de les relacions de gènere que estableixen dins de les llars. A partir de la literatura especialitzada, s'apunten els principals debats teòrics entorn d'aquestes qüestions juntament amb les tendències socials que assenyalen l'evidència empírica. Tot plegat serveix de base per a la formulació de les línies d'hipòtesis que guien l'anàlisi de les dades de l'EJC22.

6.2.1. Els debats teòrics i l'estat de la qüestió

Canvis i continuïtats en les transicions familiars

La transició cap a la vida adulta des de la perspectiva de l'emancipació domiciliària i les trajectòries familiars forma part de moltes discussions teòriques centrades en els processos de canvi i continuïtat que implica. D'entrada, existeix cert consens entre les veus especialitzades en identificar les principals tendències de transformació (Pollock, 2008; Furlong *et al.*, 2011; Moreno, 2012). En aquest sentit, s'apunta com a mínim tres fenòmens: l'endarreriment de la sortida de la llar d'origen que suposa un allargament de la joventut i l'ajornament de la formació familiar; la desestandardització dels processos d'emancipació que inclou un ventall d'itineraris tot ampliant la diversitat de les transicions i formes de convivència (cohabitació, recomposició conjugal, noves figures dins les llars, més fills/es únics, etc.); i la creixent individualització dels projectes vitals de les persones joves. El conjunt d'aquests fenòmens planteja la creixent complexitat dels processos de transició en la mesura que trenquen amb la linealitat de la seqüència "estudis, treball i família" per seguir lògiques independents entre aquests itineraris tradicionalment enllaçats.

En el marc d'aquesta discussió, Serracant (2015) defineix les quatre tendències de canvi més característiques en les transicions juvenils a nivell europeu. Concretament, s'apunta a l'allargament de la transició juvenil, que es dona amb la dilatació de les transicions educativa, laboral, domiciliària i familiar; la reversibilitat dels processos entesa com el retorn a etapes anteriors donades per tancades, sigui respecte a la llar d'origen, els estudis, la feina o la família; el trencament de la linealitat amb l'augment de la coincidència dels itineraris i les seqüències que tradicionalment succeïen sense coincidir (estudiar, treballar, marxar de casa i formar una família); i, com a conseqüència de les tendències anteriors, la diversificació creixent de les transicions que cada vegada es manifesten més llargues, complexes i variades.

Tot i la coincidència de les veus especialitzades en la identificació d'aquestes transformacions, també es posa de relleu les diferències que existeixen entre els països, tant pel que fa al volum com a l'edat de l'emancipació. Segons les darreres dades disponibles de l'Eurostat (2022), l'edat mitjana de sortida de la llar d'origen a nivell europeu són els 26 anys, per bé que es donen notables diferències entre els països: dels 23 anys a Estònia, Dinamarca, Finlàndia i Suècia als 30 anys a Portugal, Croàcia, Eslovàquia, Grècia i Bulgària. En la constel·lació d'aquest segon pol es troba el cas de l'Estat espanyol, on la mitjana d'edat

se situa als 29 anys. A més d'aquestes diferències geogràfiques, des de la perspectiva de gènere s'observa que, a tots els països, les joves abandonen abans la llar d'origen en comparació als joves. En aquest cas, les mitjanes europees se situen als 25 anys per a les dones i als 27 anys per als homes, per bé que la bretxa de gènere tendeix a créixer quan també ho fa l'edat d'emancipació. Aquestes dades conviden a establir una relació entre els aspectes geogràfics i de gènere.

En aquest punt, s'ubica el debat entorn dels factors explicatius esgrimits per donar compte de les diferències sociodemogràfiques atribuïbles als processos d'emancipació (Bosch, 2017; Galí, 2022). Genèricament, s'identifiquen dos debats relatius als factors estructurals i contextuals que contribueixen a explicar les diferències en els processos d'emancipació a nivell europeu. D'una banda, el debat entorn de l'impacte de les polítiques públiques i, d'altra banda, la discussió sobre els aspectes socioculturals vinculats tant a factors geogràfics com sociodemogràfics. El primer se centra en l'efecte de les ajudes públiques per l'accés a l'habitatge, així com la importància de fomentar la igualtat d'oportunitats en l'educació i garantir condicions laborals dignes en l'ocupació juvenil. El segon debat situa bona part del focus analític en els imaginaris que sustenten els projectes vitals segons els contextos culturals, juntament amb el pes dels rols tradicionals de gènere i l'origen social. Des d'aquesta perspectiva, Galí (2022) recorda que l'emancipació juvenil tardana és un tret característic dels països mediterranis on sovint, a més de l'agència individual, representa una estratègia familiar orientada a evitar la mobilitat social descendent. Aquest aspecte reforça el paper central de la família d'origen en els processos de transició domiciliar. Altrament, els resultats de l'EJC12 evidencien les diferències de gènere respecte a l'emancipació: elles s'emancipen abans i ells allarguen l'estada a la llar d'origen malgrat tenir feina. El resultat d'aquestes investigacions reforça el predomini de patrons tradicionals amb estratègies conservadores modulats pel pes de l'estructura social que afavoreixen la linealitat i limiten la diversitat (Serracant, 2015).

Els impactes dels contextos de crisi

Adicionalment, durant els darrers anys ha emergit una altra línia de recerca centrada en l'impacte dels contextos de crisi sobre els processos d'emancipació familiar. En concret, la discussió planteja en quina mesura les crisis contextuals afecten les tendències de canvi identificades o reforcen els patrons tradicionals (Gentile, 2013; Serracant, 2015). Diverses recerques assenyalen que l'impacte de les crisis comporta un retard en la sortida de la llar d'origen en la majoria de països europeus. Però, pel cas espanyol, algunes investigacions apunten que l'impacte no recau tant en l'allargament del moment de sortida com en la flexibilització de les condicions tot acceptant més precarietat en les transicions (Ahn i Sánchez-Marcos, 2017). De ser així, es confirmaria un canvi estructural respecte a les expectatives de les estratègies familiars orientades a conservar l'estatus social.

En aquesta línia, els resultats de l'EJC12 posen de manifest com la tendència de canvi protagonitzada per les persones joves en el si de la institució familiar durant els anys d'expansió econòmica pren un caire incert amb la irrupció de la crisi econòmica iniciada el 2008. En aquest sentit, s'apunta la idea de fre i d'un cert retrocés dels processos de

canvi. Segons Serracant (2015), aquest context de crisi dibuixa trajectòries més extenses, lineals, reversibles i diversificades, alhora que manté el paper central de la família amb la influència de l'origen social sobre les oportunitats de transició entre les persones joves. L'autor evidencia com la crisi reforça la consolidació d'estratègies individuals i familiars conservadores, que es reflecteixen en un allargament de la joventut i un reforç de les trajectòries lineals (patrons tradicionals i no-experimentals). Més recentment, també pel cas català, Galí (2022) evidencia la tendència a l'allargament i la reversibilitat de les trajectòries que associa, entre altres factors, al canvi cultural que arrossega l'augment de l'autonomia dels joves dins de la llar d'origen, i a la precarietat laboral, que implica l'emancipació sustentada econòmicament pel pare/mare juntament amb més possibilitats de retorn. Així, doncs, l'autora assenyala la progressiva desvinculació dels itineraris domiciliari, formatiu, laboral i familiar, tant per la dimensió simbòlica que comporten els canvis socioculturals que amplien l'autonomia de les persones joves, com per la dimensió material que suposa la precarietat laboral juvenil. Amb tot, el context de crisi que desencadena la pandèmia de la COVID-19 introdueix un nou debat sobre el seu impacte en els processos d'emancipació que s'abordarà en aquest capítol.

Canvis i continuïtats en el repartiment del treball domèstic i de cura

El repartiment del treball domèstic i de cura entre les dones i els homes representa un objecte d'estudi consolidat dins la literatura especialitzada que no acostuma a formar part de les discussions sobre els processos de transició familiar. Tanmateix, les dades de l'EJC22 brinden una excel·lent oportunitat per vincular ambdues línies de recerca. En aquest segon cas, els debats que formen part de la discussió teòrica parteixen, sobretot, de les transformacions en els usos del temps dedicat al treball domèstic i de cura al llarg de les darreres dècades. Una realitat evidenciada que algunes veus interpreten en termes de revolució estancada i d'altres en termes de convergència de gènere (Hochschild, 1989; Sullivan *et al.*, 2018). En el primer cas, es defensa la idea que el massiu augment i la permanència de la presència femenina en el mercat laboral no han suposat un increment de la participació masculina en l'àmbit domèstic, fet que provoca un estancament en termes d'igualtat. Per contra, en el segon cas, s'argumenta que la participació laboral de les dones comporta una disminució del temps que elles dediquen al treball domèstic, fet que arrossega una major implicació dels homes, sobretot, amb la cura de les criatures; per bé que també s'assenyala que es tracta d'un procés de convergència lent i desigual, tant a nivell de països com d'estructura social. A més de la quantitat de temps que es dedica a cada activitat, s'evidencia que persisteix la segregació en el repartiment de les tasques, de manera que les dones assumeixen les que tenen un caràcter temporal més rígid i que, per tant, limiten les seves possibilitats de participar en altres esferes (Treas, 2010; Kan *et al.*, 2012).

Una de les qüestions que s'aborda en les investigacions realitzades a la llum d'aquests debats se centra en el pes dels factors del cicle de vida i la generació a l'hora d'explicar els canvis i les continuïtats en els usos del temps.

En aquest sentit, pel cas català, les dades de l'EJC12 mostren la persistència de les desigualtats de gènere en el repartiment de les tasques domèstiques i de cura, alhora

que també evidencien certa tendència a la disminució de les mateixes segons variables sociodemogràfiques. Aquesta darrera tendència sembla respondre a l'activitat laboral de les dones, juntament amb el nivell d'estudis dels homes, si bé en ambdós casos apareix matisada pel cicle vital que implica la maternitat i la paternitat. És a dir, les desigualtats de gènere respecte al treball domèstic augmenten quan apareix la responsabilitat de la cura de les criatures. A més, les dades també constaten la segregació del treball domèstic en funció del contingut i la dimensió temporal: les tasques relacionades amb la cuina i la neteja de la llar i de la roba es mantenen com a tasques feminitzades; la compra i les gestions apareixen com les tasques més compartides entre els dos membres de la parella, i les reparacions de la llar com una tasca masculinitzada.

En aquesta mateixa línia, altres recerques assenyalen la disminució del temps dedicat a les tasques domèstiques i una major participació dels homes en el temps de cura dels fills i filles (Ajenjo-García, 2014; Moreno 2017; Moreno *et al.*, 2018; Borràs *et al.*, 2021). Són les parelles més igualitàries aquelles on els dos adults realitzen treball remunerat, les denominades “de doble ingrés”. Malgrat argumentar el canvi generacional que condueix a una lenta convergència de gènere, persisteix la pregunta sobre si la causa s'explica pel fet que els homes participen més i les dones menys, o bé perquè en ambdós casos disminueix la dedicació, però més en el cas d'elles. Una qüestió que es tractarà en aquest capítol.

6.2.2. Les línies d'hipòtesis

A partir dels debats que apunta la literatura especialitzada, conjuntament amb els resultats de les investigacions realitzades sobre els processos de transició cap a la vida adulta des de la perspectiva de gènere, es defineixen les següents línies d'hipòtesis que serviran de base per a l'anàlisi de les dades de l'EJC22:

- El patró de transició domiciliària condicionat per la transició educativa i laboral perd importància en la mesura que cada vegada és més freqüent allargar l'estada a la llar d'origen de manera independent als altres itineraris.
- Els processos de transició residencial inclouen seqüències no lineals on cada vegada més persones joves segueixen itineraris diversificats que inclouen diferents formes de convivència.
- La convivència dins la família d'origen és més diversa i contribueix a desestandaritzar les trajectòries d'emancipació institucionalitzades amb noves formes de cohabitació que estableixen relacions més horitzontals en la dinàmica familiar.
- L'edat es manté com una dimensió clau per entendre els processos d'emancipació, però el pes del gènere i l'origen social també es manté en aparèixer com a factors associats a l'heterogeneïtat de transicions.
- La vida en parella persisteix com la seqüència que activa el procés d'emancipació, especialment en el cas de les dones.

- La crisi de la COVID-19 impacta en els processos d'emancipació tot reforçant algunes tendències de canvi anterior com ara la reversibilitat.
- La tendència a la convergència de gènere en els usos del temps apareix com a canvi generacional, en absència de criatures, per bé que persisteix la desigualtat entre les dones i els homes respecte a la quantitat de temps i la segregació de les tasques.

En els següents apartats es presenten les dades sobre emancipació i família tot prenent com a referència les línies d'hipòtesis descrites. Per això, es parteix d'una doble mirada, estàtica i dinàmica, a fi de descriure i analitzar com conviuen i s'emancipen les persones joves. A més, s'introdueix la perspectiva de gènere i s'associen els fenòmens analitzats amb altres eixos de desigualtat a partir d'un conjunt de variables sociodemogràfiques relatives a la persona jove i al seu origen social.

En primer lloc, es presenta una aproximació genèrica a la diversitat de situacions i formes de convivència. A partir d'aquest dibuix, s'analitzen els processos d'emancipació tot fixant l'atenció en l'inici de la seqüència, tant pel que fa a les seves característiques com als principals factors explicatius. Des d'aquesta perspectiva més dinàmica, el següent apartat es dedica a les trajectòries d'emancipació a partir de dues variables orientades a captar les formes i la complexitat de les mateixes. Una vegada analitzada la dimensió processual de l'emancipació, l'atenció recau en les condicions de vida de les persones emancipades: concretament, s'aprofundeix en la vida en parella i els canvis i les continuïtats que es donen en relació amb el repartiment del treball domèstic i de cura.

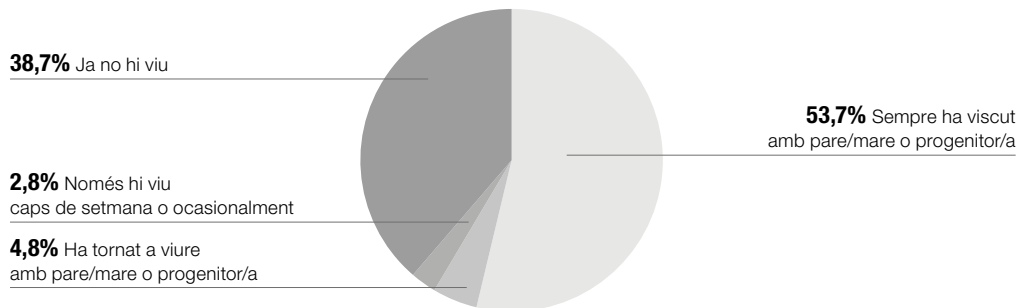
6.3. La convivència en les llars on viuen les persones joves: situacions i formes

L'objectiu d'aquests apartats és descriure i analitzar les formes de convivència de les persones joves. Per això, es presenten les dades sobre la seva situació en relació amb la llar d'origen, així com el tipus de llar que configuren.

6.3.1. La situació de convivència: el pes de l'origen social i la inèrcia de la reproducció

La situació de convivència es defineix en relació amb la família d'origen (pare, mare o progenitor/a). En aquest sentit, el Gràfic 6.1. ofereix una primera fotografia amb la distribució de les persones joves segons quatre situacions: el 53,7% sempre ha viscut a la llar d'origen; el 38,7% ja no hi viu; el 4,8% hi ha retornat; i el 2,8% només hi viu els caps de setmana o ocasionalment. Per tant, la convivència amb la família d'origen representa la situació majoritària tot apuntant el fenomen de l'allargament de la joventut respecte a l'emancipació domiciliària i familiar. Malgrat la diferència percentual, les dades també assenyalen altres fenòmens identificats per a la literatura especialitzada, com són la reversibilitat de les trajectòries que representa el retorn a llar d'origen i la diversitat dels processos d'emancipació que es desprèn de les persones que hi viuen de forma ocasional.

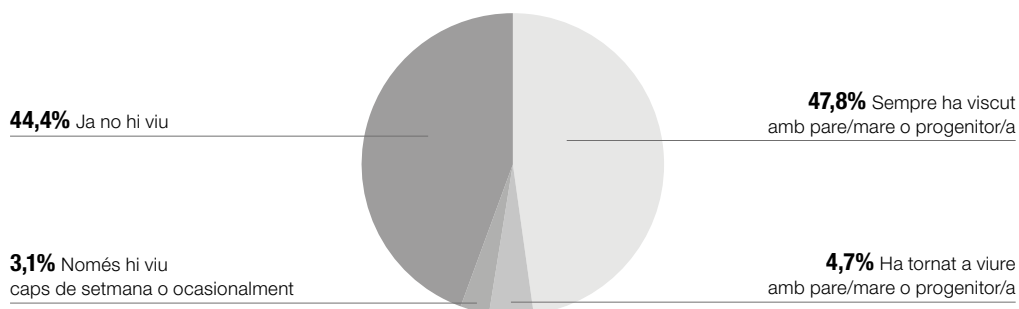
GRÀFIC 6.1. Situació de convivència en relació amb els progenitors. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

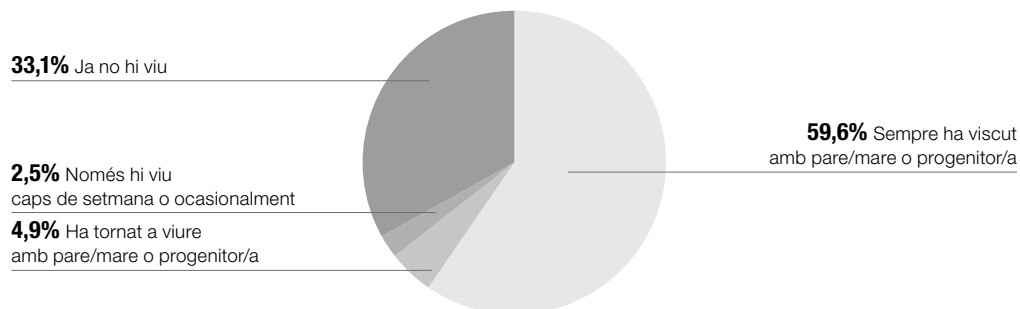
A partir d'aquesta primera aproximació, la perspectiva de gènere permet aprofundir en el perfil de persones que protagonitzen cada una de les situacions descrites. Tal com mostren els gràfics 6.2 i 6.3, d'entrada emergeix una clara diferència entre les joves i els joves en la mesura que ells viuen més a la llar d'origen en comparació amb elles. En concret, el 59,6% dels homes sempre han viscut amb el pare, mare o progenitor/a enfront del 47,8% de les dones que es troben en aquesta mateixa tessitura. Els quasi 12 punts percentuals que separen ambdues situacions es repeteixen, però en sentit invers, entre les persones que ja no viuen a la llar d'origen: el 44,4% de les joves davant del 33,1% dels joves. Si bé aquestes diferències de gènere no s'observen respecte a les altres situacions més minoritàries, com ara el retorn a la llar d'origen després d'un període de no viure-hi o el fet de viure-hi només de forma ocasional.

GRÀFIC 6.2. Situació de convivència en relació amb els progenitors. Dones joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

GRÀFIC 6.3. Situació de convivència en relació amb el pare/mare o progenitors. Homes joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

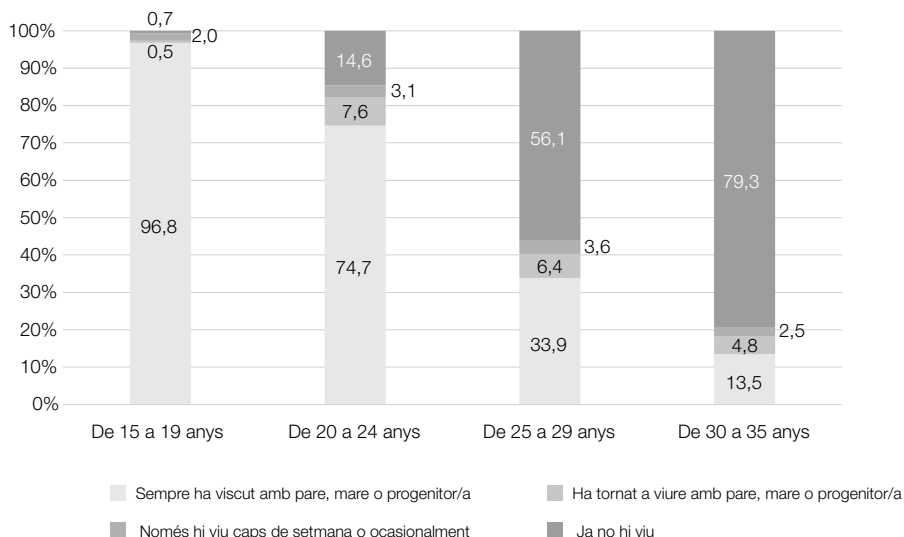
Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Es confirma, doncs, la tendència ja apuntada en les edicions anteriors de l'enquesta (EJC12; EJC17) que les dones s'emancipen abans que els homes. En aquest sentit, les dades es poden relacionar amb tres línies d'hipòtesis: el manteniment de patrons tradicionals en els processos d'emancipació en la mesura que les dones s'emancipen abans que els homes; l'allargament masculí en l'etapa de joventut en la mesura que ells segueixen vivint a la llar d'origen en major proporció que elles; així com una tendència, minoritària però present, a la diversificació i reversibilitat.

Amb l'objectiu d'aprofundir en el coneixement de les situacions de convivència, s'analitza la seva associació amb diverses característiques de les persones joves tant a nivell individual com a nivell d'origen familiar. Per això, es pren com a referència les següents variables sociodemogràfiques: l'edat, la situació d'activitat, el nivell d'estudis, el nivell d'ingressos i el grau d'urbanització del municipi de residència de la persona enquestada; i, pel que fa al seu origen familiar, l'origen geogràfic familiar i personal, el nivell d'estudis i la categoria socioprofessional més alta dels progenitors.

En primer lloc, és sabut que la situació de convivència està molt determinada per l'edat, de manera que a mesura que augmenta aquesta també ho fa el percentatge de persones que es troba en situacions de convivència d'emancipació. El gràfic 6.4 mostra aquesta tendència que recull un clar contrast entre les situacions de convivència del grup d'edat 15-19 anys en comparació al grup d'edat 30-34 anys. Mentre que el 96,8% de les persones del primer grup sempre han viscut a la llar d'origen, només el 13,5% de les persones que integren el segon es troba en aquesta situació, ja que no viure-hi és la situació majoritària (79,3%).

GRÀFIC 6.4. Situació de convivència en relació amb els progenitors segons el grup d'edat. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

La lectura de les dades segons la distribució percentual dins del col·lectiu de persones que sempre ha viscut a la llar (taula A6.1 de l'annex)¹ permet visualitzar encara més el fenomen de l'allargament, especialment si es té en compte que el 55,5% de les persones majors de 20 anys i el 22,2% de les persones majors de 25 anys encara viu amb els progenitors.

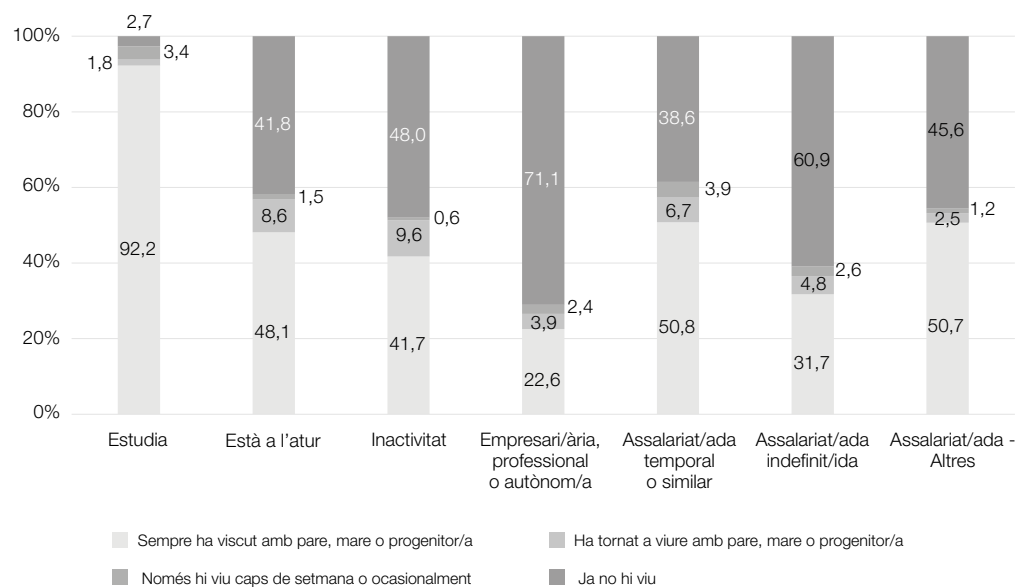
En qualsevol cas, l'edat apareix com un factor clau per explicar la situació de convivència perquè, en bona part, condiona la resta de característiques a nivell individual que s'associen a l'emancipació, entre les quals destaca la situació d'activitat, el nivell d'estudis i el nivell d'ingressos.

En efecte, en segon lloc, respecte a la situació d'activitat principal, al gràfic 6.5 s'observa una estreta relació entre la convivència, els estudis i l'ocupació. En concret, es posa de manifest que la majoria de persones que estudien (92,2%) sempre ha viscut amb els progenitors; mentre que la majoria de persones ocupades (entre un 60,9% i un 71,1%) amb certa estabilitat laboral (empresariat o persones professionals, autònomes i assalariades indefinides) ja no viu a la llar d'origen. En canvi, la resta de circumstàncies d'activitat tenen una distribució més igual entre ambdues situacions de convivència, si bé presenten els percentatges més elevats en les formes més minoritàries. En concret, el retorn després d'un període d'emancipació es manifesta més associat a les situacions d'atur (8,6%), inactivitat (9,6%) i temporalitat (6,7%). Així mateix, l'emancipació parcial que pot representar

¹ L'annex pot consultar-se en un document específic a l'apartat del web de l'Observatori Català de la Joventut on hi ha aquest informe.

el fet de viure a la llar d'origen durant els caps de setmana o ocasionalment apareix més relacionada amb la condició d'estudiant (3,4%) i la temporalitat que inclou les beques o les pràctiques (3,9%).

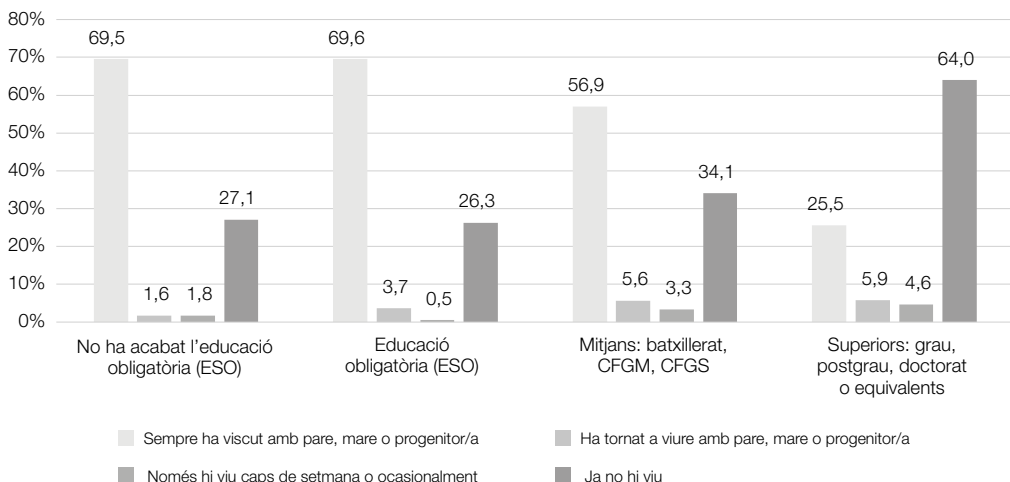
GRÀFIC 6.5. Situació de convivència en relació amb els progenitors segons la situació d'activitat. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

En tercer lloc, també s'observen diferències rellevants segons el nivell d'estudis que, com s'ha dit, cal entendre que està estretament relacionat amb l'edat: els grups d'edat més grans tenen més formació perquè han viscut més anys. Tal com mostren les dades del gràfic 6.6, la majoria de persones amb estudis superiors finalitzats ja no viu a la llar d'origen (64%), mentre que la majoria de persones que tenen nivells inferiors d'estudis sempre han viscut amb els progenitors (el 69,5% sense l'ESO, el 69,6% amb l'educació obligatòria i el 56,9% amb estudis mitjans). En aquest sentit, també s'explicaria que les persones que tenen més estudis (mitjans o superiors) també són les que acumulen un percentatge superior de retorn a la llar d'origen (el 5,6% i el 5,9%, respectivament) o de viure-hi només els caps de setmana o de manera ocasional (el 3,3% i el 4,6%). D'una banda, perquè només les persones amb més edat han tingut temps de marxar i tornar. D'altra banda, perquè la situació de convivència ocasional en forma d'emancipació parcial, en bona part, es pot considerar que està relacionada amb l'allargament dels itineraris formatius que, al seu torn, condueix al nivell d'estudis superiors. Mentre que la primera explicació connecta amb el fenomen de la reversibilitat, la segona apunta la diversificació. I, en ambdós casos, es desdibuixa la linealitat que vincula l'emancipació domiciliària amb la trajectòria educativa i de treball.

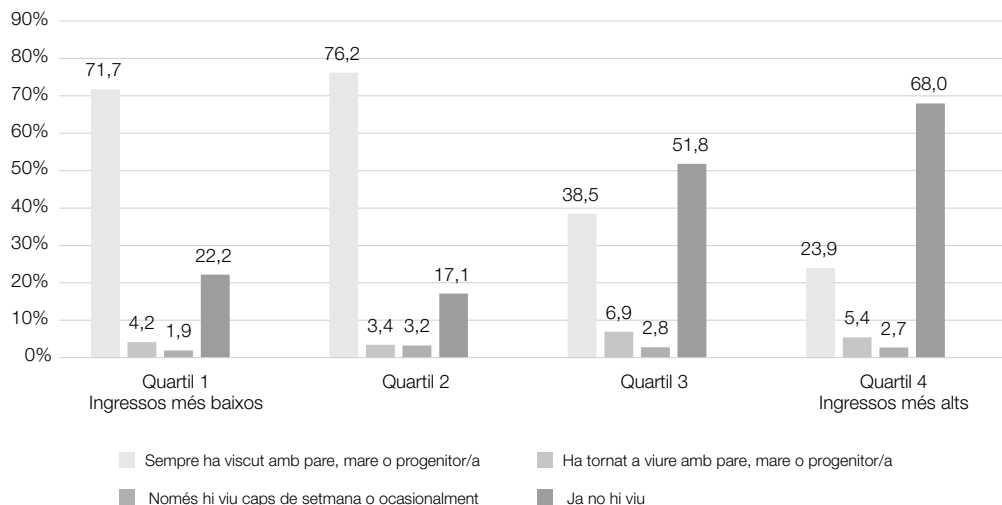
GRÀFIC 6.6. Situació de convivència en relació amb els progenitors segons el nivell d'estudis finalitzats. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

En tercer lloc, estretament condicionat per l'edat, la situació d'activitat i el nivell d'estudis, s'analitza com el nivell d'ingressos es relaciona amb les situacions de convivència. Tal com mostra el gràfic 6.7, la majoria de persones que ocupen el quartil 1 i 2 d'ingressos més baixos (el 71,1% i el 76,2%, respectivament) sempre han viscut en la llar d'origen, mentre que la majoria de persones que ocupen el quartil 3 i 4 amb ingressos més alts (el 51,8% i el 68%, respectivament) ja no hi viuen. En aquest cas, doncs, tot i la relació amb la resta de variables analitzades, és a partir del nivell d'ingressos que s'evidencia clarament la relació entre l'emancipació domiciliària i l'emancipació econòmica. Si bé és cert que, com s'explica més endavant, no s'exclou la possibilitat d'emancipació domiciliària sense l'econòmica i viceversa.

GRÀFIC 6.7. Situació de convivència en relació amb els progenitors segons el nivell d'ingressos. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

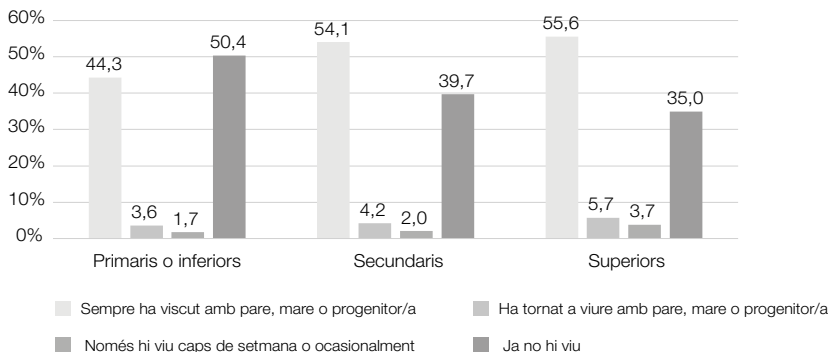

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Tal com apunta la literatura especialitzada, a més de les característiques a nivell individual, la situació de convivència pot mantenir una relació amb l'origen social de les persones joves. Per això, a continuació s'analitza l'associació amb el nivell d'estudis més alt dels progenitors com l'indicador de la classe social, el lloc de naixement (propi o familiar) i el grau d'urbanització. En aquest cas, el conjunt de variables té un comportament diferent al que marca l'edat, ja que permet captar el pes de les condicions materials d'existència enteses com les oportunitats de transició que ofereix la classe social d'origen.

En primer lloc, respecte al nivell d'estudis més alt dels progenitors, les dades del gràfic 6.8 mostren percentatges més elevats d'emancipació entre les persones que procedeixen de famílies amb estudis primaris o inferiors (50,4%), i percentatges més elevats de convivència a la llar d'origen entre les persones que procedeixen de famílies amb estudis secundaris (54,1%) i superiors (55,6%). Es tracta, doncs, d'una associació que mostra una tendència contrària al nivell d'estudis individual que, com s'ha dit, es pot pensar que està més relacionat amb l'edat. Tanmateix, les raons d'aquesta associació cal cercar-les en el fet que l'allargament de la trajectòria educativa està influenciada, precisament, pel nivell d'estudis del pare i la mare. D'aquesta manera, les persones que procedeixen d'una família amb major nivell d'estudis és més probable que allarguin el seu itinerari formatiu i endarrerixin l'emancipació domiciliària. Més encara si gaudeixen de certa autonomia en la llar d'origen.

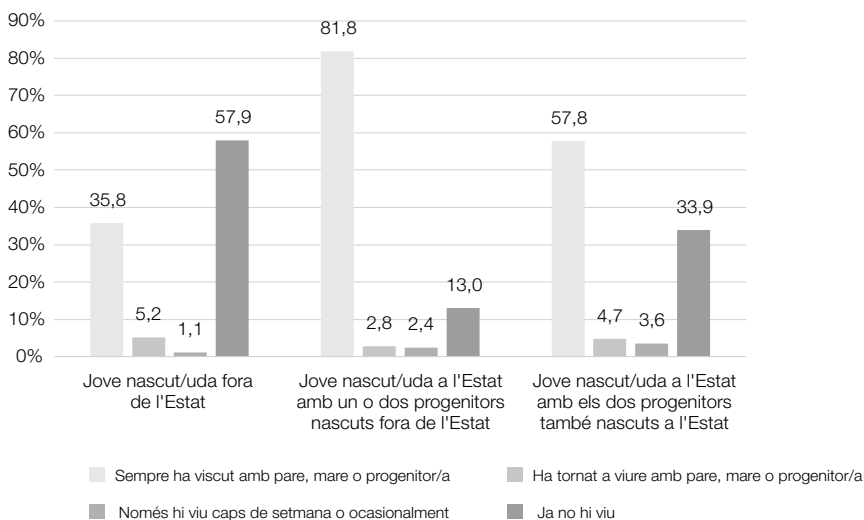
GRÀFIC 6.8. Situació de convivència en relació amb el pare/mare o progenitors segons el nivell d'estudis del pare/mare. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Igualment, el lloc de naixement de la persona jove i dels seus progenitors esdevé un factor associat amb la situació de convivència. Com s'observa en el gràfic 6.9, el fet d'haver nascut a l'Estat (el jove i ambdós progenitors) apareix associat a viure encara a la llar d'origen (57,8%), a diferència del fet d'haver nascut fora, que es relaciona més amb no viure-hi (57,9%). En aquest cas, cal pensar que les diferències tenen a veure amb projectes vitals diferents, on la condició d'immigrant apunta una trajectòria marcada, segurament, per la mobilitat en termes econòmics.

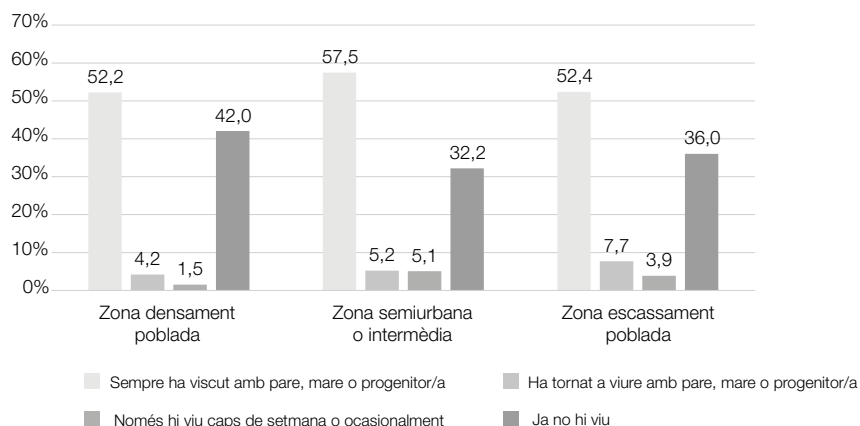
GRÀFIC 6.9. Situació de convivència en relació amb els progenitors segons el lloc de naixement. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Adicionalment, el grau d'urbanització del municipi de residència també apareix associat a la distribució de les situacions de convivència, si bé en aquest cas allò rellevant apareix relacionat amb l'emancipació i el retorn. Com s'observa en el gràfic 6.10, el 42% de les persones que viuen en zones densament poblades ja no es troben a la llar d'origen, enfront del 36% de persones que viuen en zones escassament poblades. Per contra, el retorn a la llar d'origen és més freqüent entre aquestes darreres (7,7%) en comparació a les primeres (4,2%). Aquestes dades conviden a pensar que l'emancipació domiciliària es dona abans en l'àmbit urbà que en el rural on, en aquest segon cas, una part està relacionada amb els estudis, fet que explicaria els percentatges més elevats de retorn. D'aquesta manera, les diferències territorials, pel que fa a l'oferta formativa, així com l'estructura productiva, serien factors explicatius.

GRÀFIC 6.10. Situació de convivència en relació amb els progenitors segons el grau d'urbanització del municipi de residència. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022.
Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

En resum, igual que en les edicions anteriors de l'enquesta (EJC12 i EJC17), la situació de convivència mostra dinàmiques diferenciades entre els gèneres, molt determinada per l'edat en la mesura que condiciona els estudis, l'activitat principal i els ingressos, així com influenciada per l'origen social que, al seu torn, condiciona les característiques a nivell individual.² A grans trets, les dades permeten dibuixar el perfil fictici d'una persona jove que ja no viu a la llar d'origen. Es tractaria d'una dona d'entre 30 i 34 anys, amb estudis superiors, empresària o professional, i ingressos alts. Si bé, pel que fa a l'origen social, el perfil fictici de l'emancipació assenyalava les persones nascudes a l'Estat amb un baix nivell d'estudis per part de la família d'origen i residents en zones urbanes. Una aparent contradicció que no fa més que apuntar la creixent diversificació dins de la tradició que

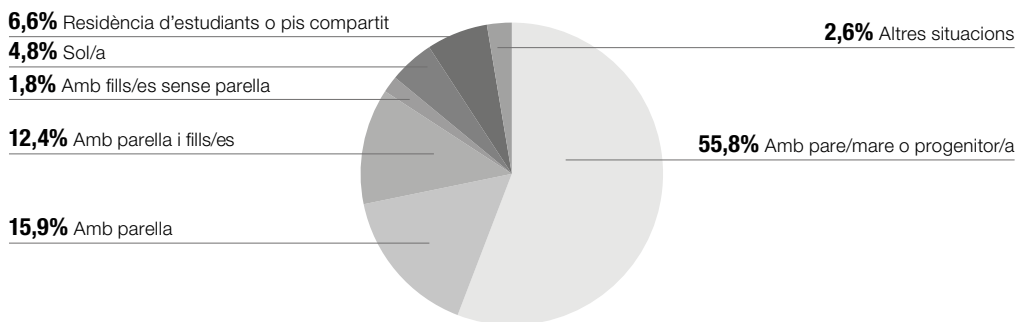
² S'han analitzat altres variables que no mostraven cap diferència remarcable en la seva distribució i, per tant, s'ha descartat incorporar-les.

es desenvoluparà en el següent apartat. En aquest sentit, el conjunt de característiques sociodemogràfiques s'associa amb les diferents situacions de convivència entre les quals es detecten els fenòmens apuntats en les línies d'hipòtesis: l'allargament de la joventut, especialment entre ells, la reversibilitat vinculada a l'allargament de l'itinerari formatiu i, com a conseqüència, la no linealitat. En efecte, les condicions materials d'existència de la família d'origen emergeixen com a factors associats a la situació de convivència, tant pel que fa a les possibilitats d'allargar l'etapa dels estudis entre les persones que tenen progenitors amb més estudis, com pel que fa als orígens i els projectes migratoris. És en aquest sentit que es pot plantejar certa reproducció social en les situacions de convivència, on la tradició apareixeria més relacionada amb les dones i la classe treballadora mentre que l'allargament i la diversitat amb els homes i la classe mitjana.

6.3.2. Les formes de convivència: una diversificació conservadora

A fi d'aprofundir en les situacions de convivència descrites i analitzades, a continuació es presenten les dades sobre les formes que aquestes prenen segons les persones que viuen a la llar i el tipus de relació que s'hi estableix. D'entrada, i en consonància amb les dades de l'apartat anterior, el gràfic 6.11 mostra com la forma de convivència majoritària passa per viure amb els progenitors (55,8%), seguida per la vida en parella amb o sense els fills/es (28,3%), la residència d'estudiants o el pis compartit (6,6%) i el fet de viure sol/a (4,8%).

GRÀFIC 6.11. Formes de convivència. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

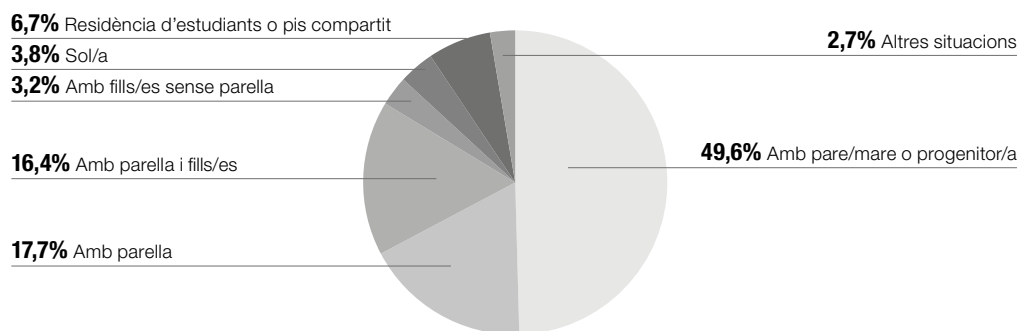

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

A partir d'aquesta primera imatge, de nou la perspectiva de gènere permet detectar dinàmiques diferenciades entre els joves i les joves, sobretot, en el cas de les dues formes de convivència més majoritàries. Com s'observa en els gràfics 6.12 i 6.13, el 61,9% dels joves viu amb els progenitors enfront del 49,6% de les joves, mentre que el 22,8% dels joves viu amb la parella enfront del 32,1% de les joves. Per tant, a més de constatar l'allargament de la joventut com una situació més pròpia dels homes i l'emancipació com una situació més pròpia de les dones, es constata que les dones viuen més amb la parella. Això fa pensar

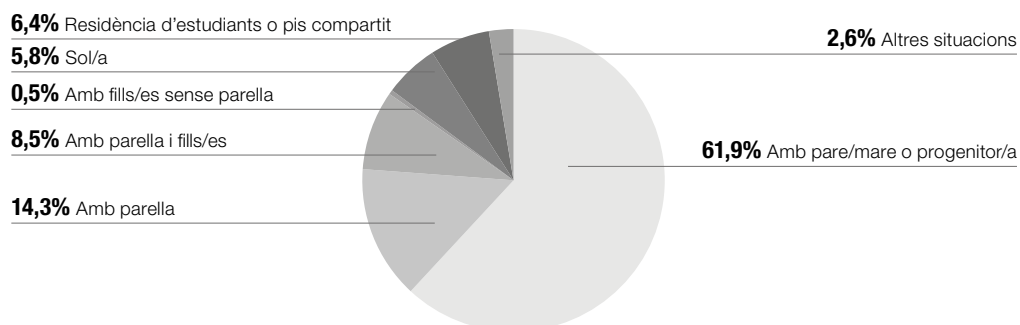
que entre elles es manté en major mesura la linealitat tradicional en les trajectòries familiars. Si bé aquest aspecte s'abordarà més endavant, és rellevant assenyalar les diferències de gènere en el cas de les persones que viuen soles: hi viuen el 5,8% dels homes i el 3,8% de les dones. Els dos punts percentuals de diferència conviden a pensar que el trencament de la linealitat té una major manifestació en clau masculina. En qualsevol cas, també cal assenyalar que la forma que està més estretament vinculada a la trajectòria educativa (viure en una residència d'estudiants o un pis compartit) no enregistra diferències de gènere rellevants i també es pot llegir en termes de no linealitat. Entre altres aspectes, perquè és probable que la fi del període formatiu comporti un retorn a la llar d'origen.

GRÀFIC 6.12. Formes de convivència. Dones joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022.
Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

GRÀFIC 6.13. Formes de convivència. Homes joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022.
Percentatge

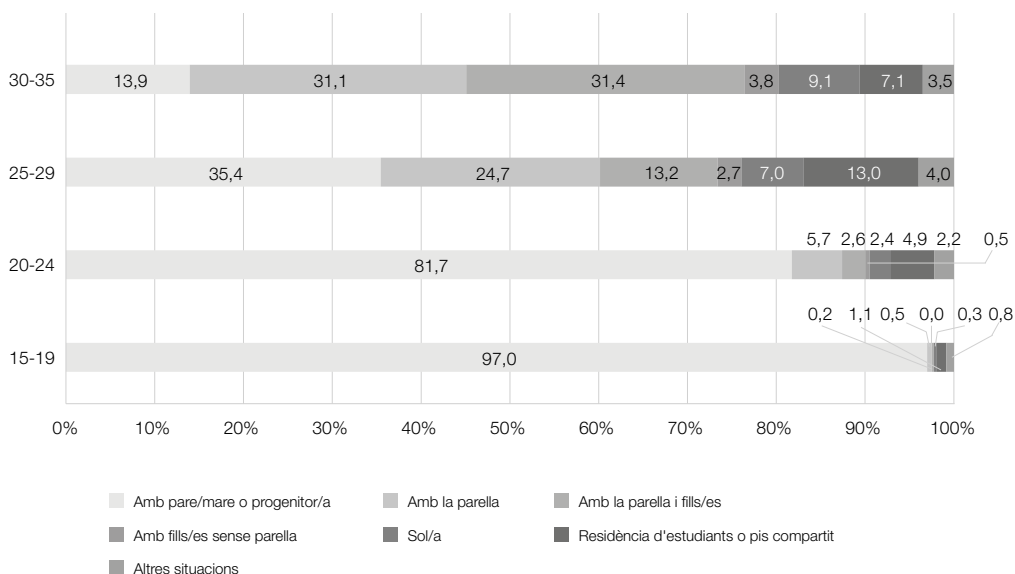
Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Així, doncs, les dades posen de relleu que les joves estan més emancipades que els joves, alhora que el fet d'anar a viure en parella es manté com la principal forma d'emancipació, però amb un major pes entre elles, per a qui el patró tradicional s'interpreta en termes de conservar la linealitat enfront de la diversificació de formes que representen altres opcions més minoritàries, com el fet de viure sol, més present entre els homes.

En la mesura que les situacions de convivència s'associen a diferents categories sociodemogràfiques, resulta interessant analitzar les seves formes segons algunes característiques a nivell individual i relatives a l'origen social. Aquesta aproximació permet conèixer amb més detall el perfil de l'emancipació en donar resposta a les següents preguntes: qui va viure en parella?, qui va viure sol?, i qui es troba en situació d'emancipació parcial en una residència d'estudiants o en un pis compartit?

D'entrada, les formes de convivència també apareixen molt determinades per l'edat, de manera que els grups més joves, majoritàriament, viuen amb els progenitors i els grups més grans viuen, majoritàriament, en parella, sense o amb criatures. D'aquesta manera, les formes tradicionals de convivència són les que adquireixen el protagonisme entre les persones joves. Ara bé, tal com mostra el gràfic 6.14, les dades també posen de manifest un percentatge significatiu de persones que viuen en residències o pisos d'estudiants, sobretot, en el cas del tram d'edat de 25-29 anys (13%), que cal vincular a l'allargament de l'itinerari educatiu i que contribueix a la diversificació de les formes de convivència, juntament amb el fet de viure sol/a que destaca en el cas del tram d'edat de 30-34 anys (9,1%).

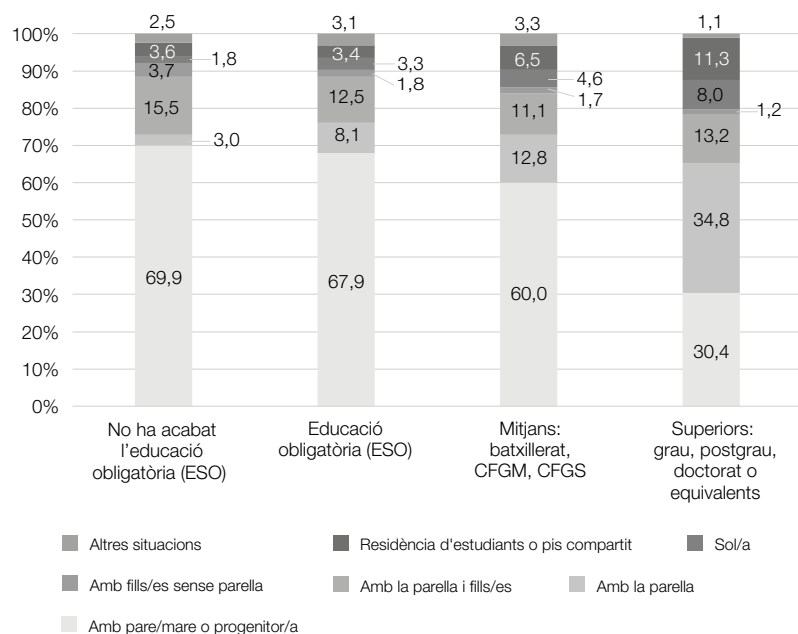
GRÀFIC 6.14. Formes de convivència segons el grup d'edat. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

La vinculació de l'itinerari domiciliari amb el formatiu es confirma amb les dades del gràfic 6.15 sobre les formes de convivència segons el nivell d'estudis acabat. En aquest cas, la primera diferència significativa és entre les persones amb estudis superiors acabats i la resta, ja que les primeres es troben majoritàriament vivint amb la parella mentre que la resta ho fa amb els progenitors. Com s'ha vist, cal llegir aquestes dades des de la perspectiva del cicle vital on els estudis apareixen relacionats amb l'edat. A banda dels itineraris tradicionals de viure amb la família d'origen o amb la parella, s'observa que en el nivell d'estudis superiors s'acumula un percentatge superior de persones que viuen en residències d'estudiants o pisos compartits (11,3%), seguit de les persones amb estudis mitjans (6,5%). En menor mesura, aquests dos nivells educatius també apareixen associats al fet de viure sol/a, especialment en el cas d'estudis superiors (8%).

GRÀFIC 6.15. Formes de convivència segons el nivell d'estudis finalitzat. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

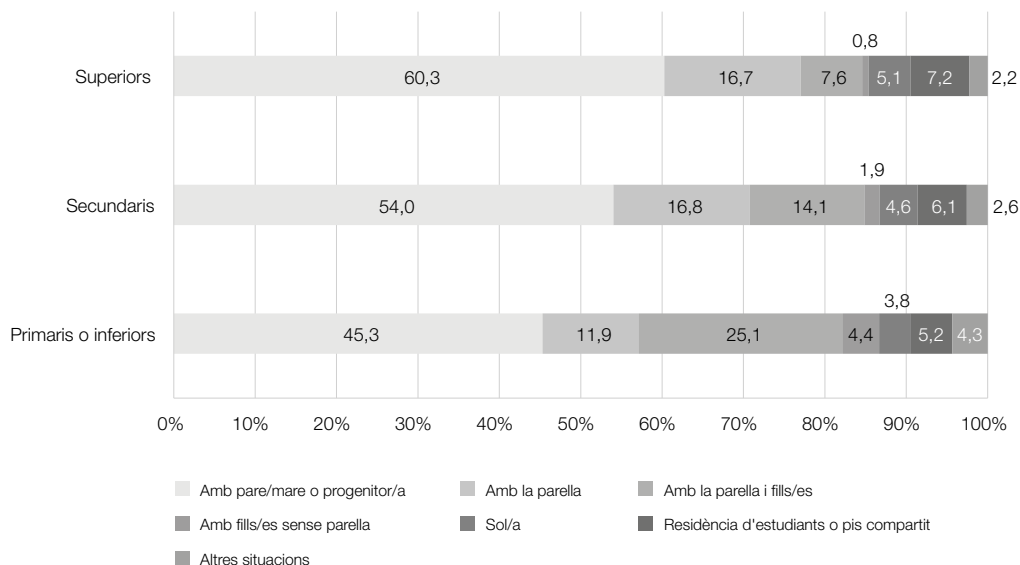

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Per contra, les dades del gràfic 6.16 sobre el nivell d'estudis més alt del pare o la mare segueixen la lògica associativa de la situació de convivència. És a dir, el percentatge de persones que viuen a la llar d'origen creix a mesura que augmenta el nivell d'estudis, mentre que passa a la inversa amb el fet de viure en parella. D'aquesta manera, de nou, es pot associar l'allargament del període formatiu entre les persones que provenen de famílies amb més estudis, així com la linealitat de l'emancipació tradicional entre les persones que provenen de famílies amb menys estudis. A més, pel que fa a la resta de formes de con-

vència, es confirma que són més presents entre les persones que tenen progenitors amb més estudis: el fet de viure sol/a o en una residència d'estudiants o un pis compartit té més presència percentual entre les persones que tenen progenitors amb estudis secundaris i, sobretot, superiors. En aquest sentit, sembla possible apuntar que la classe social d'origen condiona les formes d'emancipació, i és més tradicional entre les persones de classe treballadora, i més diversificada en el cas de les persones de classe mitjana, sobretot quan comporta més oportunitats de transició menys precària.

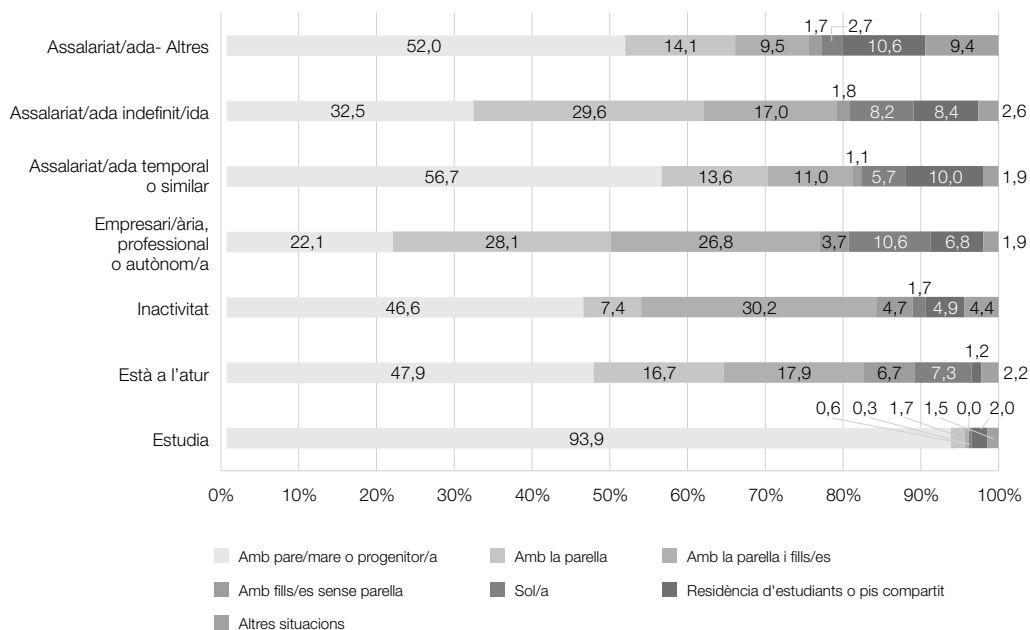
GRÀFIC 6.16. Formes de convivència segons el nivell d'estudis del pare o la mare. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

La situació d'activitat i el nivell d'ingressos també es manifesten com a factors claus per entendre les diverses formes d'emancipació de la llar d'origen. Així, tal com mostra el gràfic 6.17, l'estabilitat laboral, atribuïda a les persones ocupades com empresàries, professionals o autònomes, juntament amb les assalariades amb contracte indefinit, recull els percentatges més elevats de viure amb la parella i sol/a. A continuació, apareix el cas de les persones que es troben a l'atur per davant de les assalariades temporals, entre les quals s'enregistra el percentatge més alt de viure en una residència d'estudiants o un pis compartit. En aquest darrer cas, on també cal comptabilitzar les beques i les pràctiques, cal pensar en la probabilitat d'una coincidència de l'itinerari formatiu amb el d'emancipació domiciliària, de manera que l'allargament del període educatiu explicaria les diferències amb la situació d'atur. Així, l'encavalcament d'estudis, treball, formació continuada i precarietat laboral obririen la porta al trencament de la linealitat.

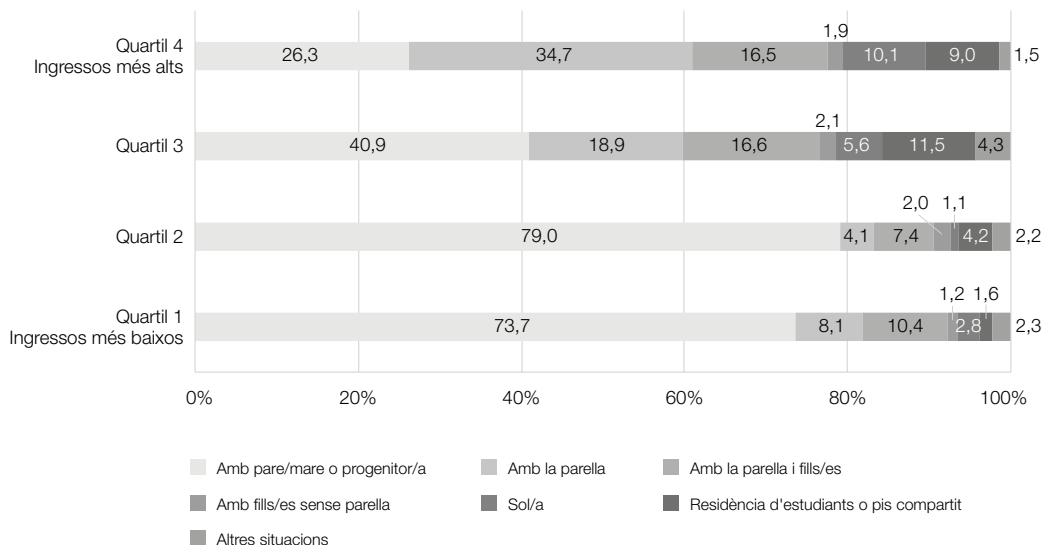
GRÀFIC 6.17. Formes de convivència segons la situació d'activitat. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Finalment, s'observa el paral·lelisme entre la situació i les formes de convivència respecte al nivell d'ingressos. Com mostra el gràfic 6.18, el fet de disposar de més recursos apareix clarament relacionat amb totes les formes alienes a viure a la llar d'origen.

GRÀFIC 6.18. Formes de convivència segons el nivell d'ingressos. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

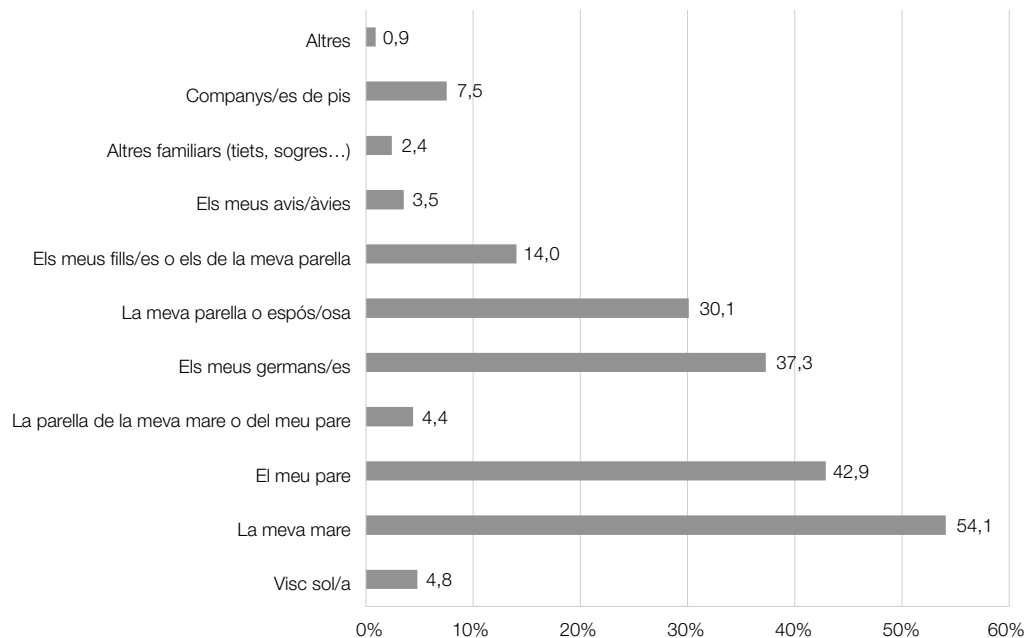
Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

En definitiva, les dades sobre les formes de convivència mostren una diversitat caracteritzada pels patrons tradicionals i l'origen social. En aquest sentit, recuperant les dades del gràfic 6.11, s'identifiquen quatre formes de convivència amb diferent pes percentual: viure a la llar d'origen (55,8%), viure amb la parella (28,1%), l'emancipació parcial en una residència d'estudiants o un pis compartit (6,6%) i viure sol/a (4,8%). Cada una d'aquestes formes manté relació amb els fenòmens de transició apuntats en les línies d'hipòtesis: la primera amb l'allargament, la segona amb la linealitat i les dues restants amb la diversificació que desdibuixa, al seu torn, la linealitat. Tot i el ventall que suposen, les diferències en la distribució percentual permeten apuntar el manteniment dels patrons tradicionals i el pes de l'estructura social. És a dir, es manté la seqüència tradicional de transició a la vida adulta (estudiar, començar a treballar i marxar de casa per anar a viure en parella), tot i que apareixen tímidament les transicions que no segueixen aquesta pauta lineal. Un escenari que emergeix com una diversificació conservadora, tant pel protagonisme dels patrons tradicionals com per la inèrcia de la reproducció social.

En aquesta línia, el pes de la tradició també s'observa d'entrada quan s'analitzen les persones que conviuen amb els i les joves (gràfic 6.19): majoritàriament són el pare i la mare, seguit dels germans/es i, en menor mesura, la parella i les criatures. En canvi, les opcions identificades com a diversitat de llars (viure amb companys de pis, la parella del pare o la mare i els avis/àvies) són minoritàries. Tanmateix, les dades també permeten intuir altres formes de cohabitació creixent com les famílies monoparentals (atès que el percentatge que viu amb la mare és 12 punts percentuals superior al que viu amb el pare) o l'augment de fills/es únics (atès que el percentatge que viu amb germans/es és del 37,3%). El conjunt

d'aquestes xifres avala la línia d'hipòtesis que apunta la pèrdua de la institucionalització de la família nuclear amb relacions més horitzontals dins de la llar.

GRÀFIC 6.19. Formes de convivència segons el grup d'edat. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge. Multiresposta

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

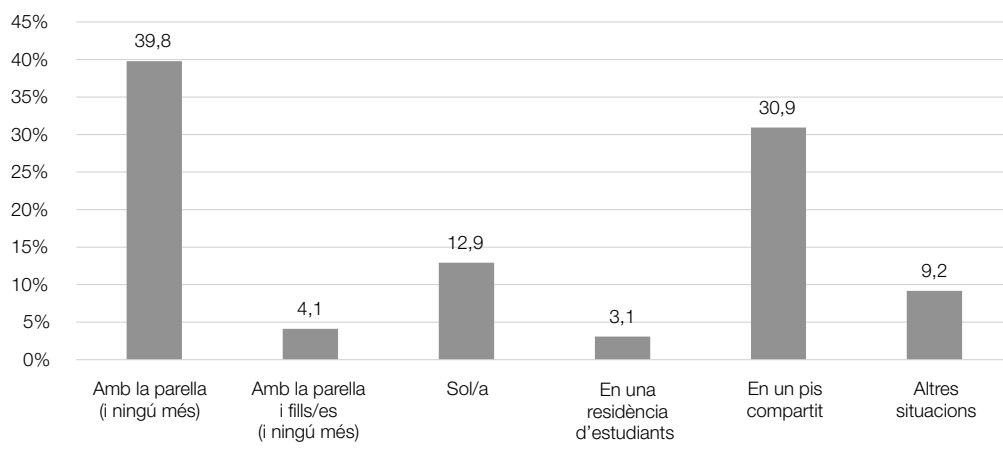
6.4. Processos d'emancipació

Una vegada coneguda la situació i forma de convivència de les persones joves, a continuació es descriuen i analitzen els processos d'emancipació a partir de les línies d'hipòtesis identificades en l'apartat anterior. En concret, se centra l'atenció en la seqüència i les etapes que configuren la transició a la vida adulta amb l'objectiu d'analitzar fins a quin punt responen a l'allargament del període de joventut, la linealitat/no linealitat, la reversibilitat i la diversificació. Algunes de les preguntes que s'aborden s'interroguen per l'inici del procés d'emancipació, les formes de trencament de la linealitat o la caracterització de la reversibilitat.

6.4.1. L'inici de la seqüència d'emancipació: el pes del gènere, el cicle vital i l'origen social

Una manera de conèixer els processos d'emancipació és analitzar l'inici de la seqüència a partir de saber amb qui van anar a viure les persones emancipades quan van marxar de la llar d'origen. Respecte a aquesta qüestió, tal com mostren les dades del gràfic 6.20, s'observa que hi ha dues vies predominants per iniciar la transició cap a la vida adulta: anar a viure amb parella (39,8%) o anar en un pis compartit (30,9%). Més enllà d'aquesta primera fotografia, si agrupem totes les categories de resposta en dos blocs de seqüències (tradició i diversificació), s'observa que el 43,9% segueixen una pauta tradicional caracteritzada per l'inici de l'emancipació amb la parella (amb o sense fills/filles), mentre que el 47% segueixen una pauta de diversificació caracteritzada per transicions no lineals on la residència d'estudiants, el pis compartit o viure sol/a amplien el ventall de possibilitats de la seqüència inicial. Malgrat que alguna d'aquestes opcions és possible que suposi el retorn a la llar d'origen, una situació que aquestes dades no permeten captar, el trencament de la linealitat i la possible reversibilitat associada són fenòmens que caracteritzen la diversificació.

GRÀFIC 6.20. Amb qui va anar a viure quan va marxar de la llar d'origen. Persones joves emancipades de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

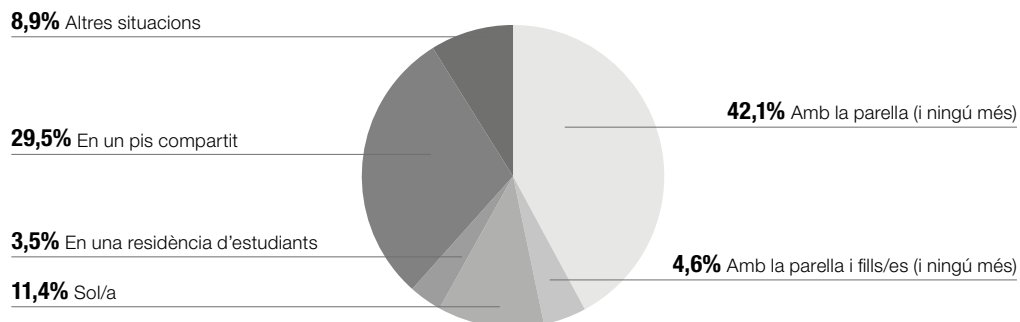

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

A partir d'aquesta primera aproximació als processos d'emancipació, resulta interessant analitzar-los des de la perspectiva de gènere per si es manifesten les dinàmiques diferenciades entre els i les joves. Com s'observa en el gràfic 6.21, elles tenen un patró més tradicional que ells perquè inicien la trajectòria d'emancipació domiciliària amb la vida en parella (42,1%) en major mesura que ells (36,8%). Alhora, el trencament d'aquesta linealitat és superior en el cas dels homes joves: entre els joves, el 32,8% surt de la llar d'origen per anar a una residència d'estudiants o un pis compartit i el 14,9% ho fa per anar a viure sol, enfront del 29,5% i l'11,4%, respectivament, de les joves. Aquestes dinàmiques diferencials

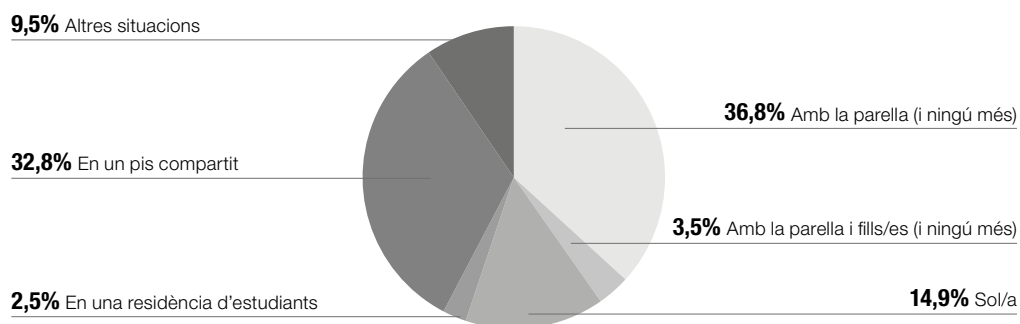
encara es manifesten amb més claredat a través de la lectura agrupada de les dades: el 46,7% de dones s'emancipa per anar a viure, en qualsevol de les seves formes, amb la parella, mentre que el 44,4% ho fa a través d'altres vies. Per contra, en el cas dels homes, el 40,3% va a viure amb la parella i el 50,2% ho fa seguint altres patrons d'emancipació aliens a les relacions afectives.

GRÀFIC 6.21. Amb qui va anar a viure quan va marxar de la llar d'origen. Dones emancipades de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

GRÀFIC 6.22. Amb qui va anar a viure quan va marxar de la llar d'origen. Homes emancipats de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

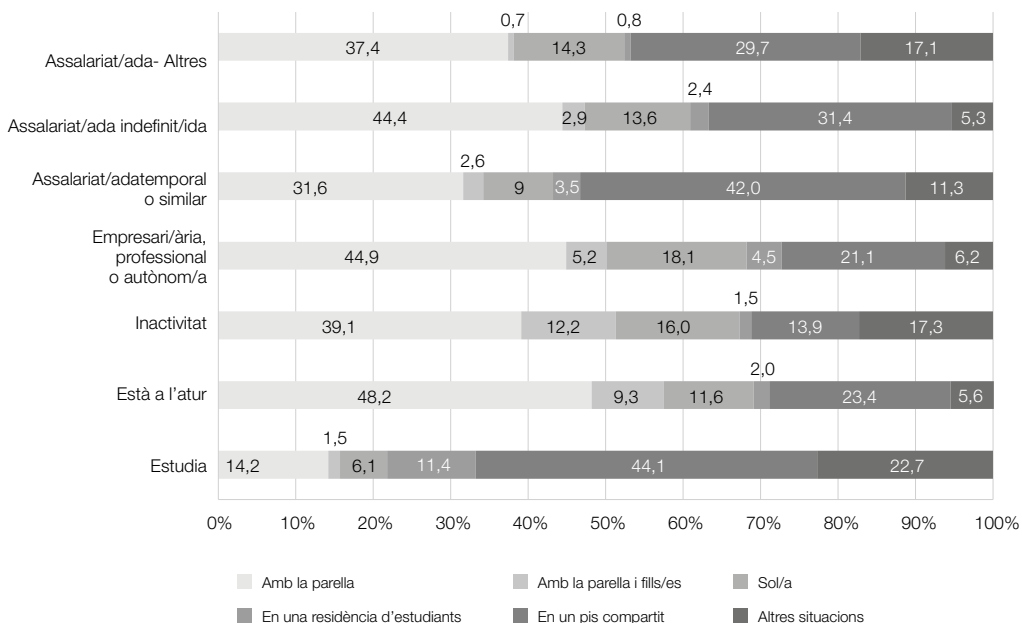
Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

A més de la perspectiva de gènere, la perspectiva del cicle vital posa de manifest fins a quin punt els processos d'emancipació segueixen una seqüència lineal segons les etapes tradicionals on es dona una continuïtat sense encavalcament entre les trajectòries formativa, laboral i familiar, tot enllaçant els estudis amb la feina i la constitució d'una família nuclear.

En aquest sentit, les característiques sociodemogràfiques analitzades en l'apartat anterior en clau individual faciliten una aproximació en termes de curs de vida segons la situació d'activitat i el nivell d'estudis finalitzat.

En primer lloc, les dades del gràfic 6.23 mostren com la majoria de persones emancipades, entre les quals els estudis representen la situació d'activitat principal, van anar a viure en una residència d'estudiants o en un pis compartit quan van marxar de la llar d'origen. En canvi, les persones entre les quals la situació d'activitat principal és l'ocupació amb certa estabilitat, ja sigui com empresàries, professionals, autònomes o amb contracte indefinit, van anar a viure amb la parella en major freqüència.

GRÀFIC 6.23. Amb qui va anar a viure quan va marxar de la llar d'origen segons la situació d'activitat. Persones joves emancipades de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

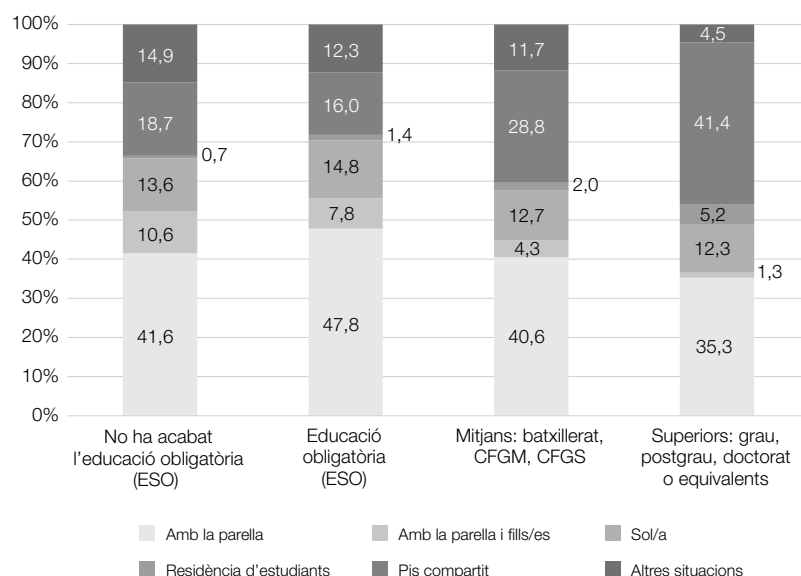

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

En segon lloc, el nivell d'estudis assolit també apareix associat a les diferents seqüències inicials dels processos d'emancipació. En concret, tal com s'observa al gràfic 6.24, la pauta tradicional identificada amb el fet d'anar a viure en parella quan s'abandona la llar d'origen és més freqüent entre les persones emancipades que tenen nivells d'estudis baixos. Per contra, les pautes de diversificació que representen el fet d'anar a viure en un pis compartit, en una residència d'estudiants o sol/a són més freqüents entre les persones emancipades amb més estudis. Respecte a aquestes tendències, d'una banda, cal pensar que l'allar-

gament de l'etapa formativa facilita la diversificació en les seqüències inicials del procés d'emancipació, sobretot, pel que suposa anar a viure en una residència d'estudiants. D'altra banda, és possible apuntar que els itineraris formatius més curts estan associats a trajectòries laborals més precoces vinculades a models familiars tradicionals. Una realitat que permet captar tant la vinculació dels itineraris residencials, familiars, formatius i laborals, com la diversificació de les formes de convivència.

GRÀFIC 6.24. Amb qui va anar a viure quan va marxar de la llar d'origen segons el nivell d'estudis finalitzat. Persones joves emancipades de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Finalment, de la mateixa manera que les situacions i formes de convivència apareixen associades a l'origen social, cal pensar que aquesta associació també es dona en els processos d'emancipació. En efecte, les dades que es recullen a les taules A6.2 i A6.3 de l'annex mostren com els estudis i la categoria socioprofessional de la família d'origen estan relacionats amb la forma que pren la seqüència inicial del procés d'emancipació. A grans trets, s'observa com els processos lineals s'associen amb un origen social més proper a la classe treballadora, mentre que els processos no lineals es donen més entre les persones que tenen un origen de classe mitjana. És a dir, el fet d'anar a viure amb la parella és més freqüent entre les persones que tenen progenitors amb un nivell d'estudis primaris o inferior i treballen en ocupacions elementals, trets propis de les condicions materials de la classe treballadora. Mentre que resulta més freqüent anar a viure en una residència d'estudiants o un pis compartit entre les persones amb progenitors que tenen estudis secundaris o superiors i ocupacions mitjanes, tècniques o professionals, aspectes

vinculats a la classe mitjana. Així, doncs, es constata que les oportunitats d'allargar l'etapa formativa estan relacionades amb l'origen social i, al seu torn, associades amb els tipus de procés d'emancipació.

6.4.2. L'allargament i la reversibilitat: una aproximació a l'impacte de la COVID-19

Per tal d'aprofundir en els processos d'emancipació també resulta indicatiu conèixer el volum de persones que els inicien. En aquest sentit, l'evolució de la taxa d'emancipació durant els darrers 10 anys ofereix una mirada dinàmica que orienta la lectura de les dades. Tal com mostren les dades de la taula 6.1, s'observa un canvi de tendència en comparació a les edicions anteriors, les del 2012 i 2017: creix el percentatge de persones joves no emancipades, que passa del 53% al 57,9%.

TAULA 6.1. Taxa d'emancipació. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2012, 2017 i 2022. Percentatge

Situació d'emancipació	Any		
	2012	2017	2022
Emancipat/ada	46,0	47,0	41,5
No emancipat/ada	54,0	53,0	58,5
Total	100	100	100

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012, 2017 i 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

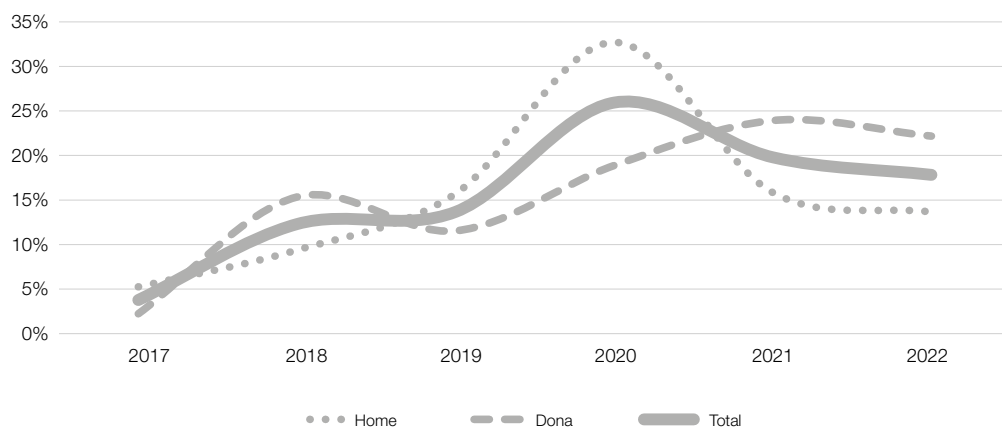
Aquestes dades representen una primera evidència sobre la hipòtesi relativa al retard en la sortida de la llar d'origen i, per tant, l'allargament de l'estada a la mateixa. Però també conviden a preguntar-se fins a quin punt el canvi de tendència respon a l'impacte de la crisi de la COVID-19 i la situació de confinament. En concret, cal pensar que aquest impacte es manifestaria amb un increment de la reversibilitat protagonitzat, sobretot, per les persones que vivien en residències d'estudiants o pisos compartits.

Efectivament, la disminució de la taxa d'emancipació pot respondre tant a l'allargament del període de joventut que retarda el fet d'anar a viure fora de la llar d'origen com a la reversibilitat que implica el retorn a la mateixa. La no linealitat en les trajectòries pot incloure la reversibilitat, és a dir, el fet de retornar a etapes que ja es pensaven que s'havien passat, entre les quals la més paradigmàtica és el retorn a la llar d'origen. D'aquesta manera, les seqüències inicials del procés d'emancipació no es manifesten com a definitives.

A fi d'aprofundir en aquesta qüestió, es recorden les dades desagregades presentades en el gràfic 6.1, on el 4,8% de les persones joves ha retornat a la llar familiar d'origen després d'un període de no viure-hi. Si es pren com a punt de partida la línia d'hipòtesi que planteja com els processos de transició residencial són cada vegada més reversibles, el primer que cal preguntar-se és quan tornen les persones emancipades a viure amb els progenitors.

Respecte a aquesta qüestió, el gràfic 6.25 presenta les dades sobre l'any de retorn a la família d'origen durant l'últim quinquenni. Si s'atén al fet que el màxim d'edat entre les persones enquestades són els 34 anys, cal pensar que abans del 2017 és difícil que s'hagi donat la possibilitat de retornar a la llar d'origen. Des d'aquesta perspectiva s'observa que, durant els anys anteriors a la pandèmia, el volum de persones que retornen se situa entorn del 13,7% de mitjana, que és una mica superior entre les dones en comparació als homes. Tanmateix, la situació que provoca la crisi de la COVID-19 sembla que impacta directament sobre aquest fenomen de manera que es dispara la reversibilitat dels processos d'emancipació. En aquesta ocasió, és més freqüent el retorn entre els homes (32,7%) en comparació a les dones (18,9%). Així, doncs, la reversibilitat apareix com un fenomen previ a la crisi de la COVID-19 que incrementa amb el confinament i ho fa responent a dinàmiques diferenciades per gènere.

GRÀFIC 6.25. Any de retorn a la llar d'origen. Persones joves de 15 a 34 anys que han retornat a viure amb els progenitors durant els darrers 5 anys. Catalunya, 2017-2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

6.4.3. Més reversibilitat en les trajectòries no lineals

Per tal de conèixer millor el fenomen del retorn a la llar d'origen, a continuació s'aprofundeix en el perfil de qui retorna i el perquè del retorn. D'una banda, més enllà de conèixer l'any del retorn a la llar d'origen, el fenomen es pot perfilar sociològicament a partir d'algunes de les característiques sociodemogràfiques emprades al llarg d'aquest capítol. D'altra banda, l'enquesta permet conèixer les raons que motiven les persones emancipades a tornar a viure amb els progenitors.

La síntesi de dades que recull la taula 6.2 ofereix una aproximació al perfil de retorn: pràcticament no hi ha diferència entre homes i dones; majoritàriament tenen estudis mitjans (47,4%)

i alts (29,5%); són assalariats indefinits (32,2%) o temporals (23,4%); i es van emancipar per anar a viure en un pis compartit (43,1%) i, en menor mesura, en parella (25%) o sol/a (14,3%). D'entrada, s'observa com, malgrat les dinàmiques de gènere detectades en el retorn analitzat anualment, en termes globals no es donen diferències entre els i les joves. En canvi, el nivell d'estudis finalitzat, la situació d'activitat i la forma de convivència en l'inici de l'emancipació apareixen associades al fenomen quan s'analitza la seva distribució dins del col·lectiu que ha retornat. En concret, entre les persones que han retornat, la majoria té estudis mitjans o superiors finalitzats, la qual cosa fa pensar en l'efecte edat, és a dir, per retornar cal haver marxat i aquest fet requereix tenir més anys. La distribució segons la situació d'activitat introdueix nous aspectes descriptius, i és la condició d'assalariat indefinit la que té un pes percentual més gran, seguida de la condició d'assalariat temporal o similar, la inactivitat, l'atur i els estudis. Unes dades que fan pensar en diferents tipus de retorn pel que fa a la seva vinculació als itineraris laboral i educatiu. Finalment, la forma d'emancipació apunta de manera destacada el pis compartit i, en menor mesura, la vida amb parella. El conjunt d'aquestes dades sembla apuntar que el retorn està més relacionat amb trajectòries no lineals on els itineraris formatius faciliten la sortida de la llar d'origen mentre se segueix formant en combinació amb una ocupació. Alhora, també fa pensar en un altre perfil de retorn entre les persones que han iniciat una trajectòria lineal que pateixen una ruptura. Per tal d'aprofundir sobre aquesta qüestió, a continuació s'analitzen les raons del retorn.

TAULA 6.2. Perfil sociològic del retorn segons el sexe, el nivell d'estudis finalitzat, la situació d'activitat i la forma de convivència a l'inici de l'emancipació. Persones joves de 15 a 34 anys que han retornat a viure amb els progenitors. Catalunya, 2022. Percentatge

Variable	Categoria	%
Sexe	Homes	51,1
	Dones	48,9
	Total	100
Nivell d'estudis	Sense educació obligatòria	3,5
	Educació obligatòria	19,7
	Estudis mitjans	47,4
	Estudis superiors	29,5
	Total	100
Situació d'activitat	Estudis	10,2
	Atur	10,8
	Inactivitat	16,8
	Empresari/ària, professional o autònom/a	4,2
	Assalariat/ada temporal o similar	23,4
	Assalariat/ada indefinit/ida	32,3
	Assalariat/ada - Altres	2,4
Total	100	

Variable	Categoria	%
Forma de convivència en el moment d'emancipar-se	Amb la parella	25,0
	Amb la parella i els fills/es	0,6
	Sol/a	14,3
	Residència d'estudiants	1,4
	Pis compartit	43,1
	Altres situacions	15,7
	Total	100

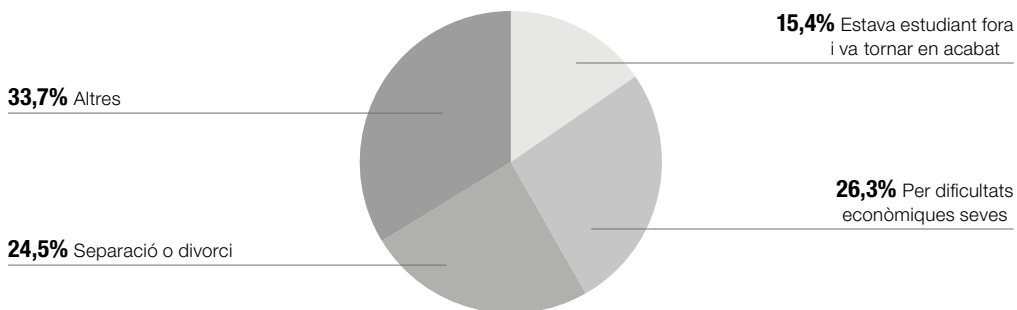
Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

En efecte, el conjunt d'aquestes dades suggereix dues possibles explicacions: el retorn vinculat a trajectòries no lineals on els itineraris formatius s'encavalquen amb els laborals, i el retorn fruit d'una ruptura de la trajectòria lineal que inicia la seqüència de l'emancipació amb la vida en parella. Dos escenaris que es reforcen quan s'analitzen els motius esgrimits entre les persones que han tornat a viure amb els progenitors.

Tal com mostren els gràfics 6.26 i 6.27, si es deixa al marge el percentatge que no especifica cap motiu, les dificultats econòmiques apareixen com una de les principals raons del retorn compartida entre els joves i les joves. Ara bé, a partir d'aquí, la resta de raons semblen indicar un patró de gènere diferencial: ells apunten el fet de finalitzar els estudis (22,4%), mentre que elles assenyalen la separació o divorci (24,5%). Això podria contribuir a entendre les diferències en les dinàmiques de retorn durant la pandèmia. És a dir, sembla possible pensar que els joves que estaven estudiant fora abans de l'inici de la crisi de la COVID-19 van tornar en major freqüència a la llar d'origen durant la situació de confinament en comparació a les joves. En aquest cas, caldria pensar en una reversibilitat conjuntural que no implicaria un canvi estructural tal com mostrarien, en canvi, les dades relatives als anys posteriors al confinament més dur on es reproduïx la tendència anterior, on elles retornen en major mesura que ells. Un fet, aquest darrer, que es pot atribuir a què elles estan més emancipades, per tant, tenen més possibilitats de retornar.

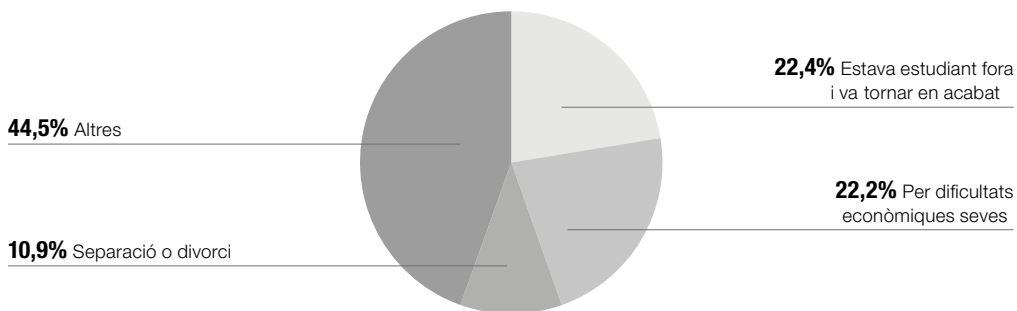
Més enllà de l'impacte del context de crisi, les dades també semblen confirmar que el trencament de la linealitat en masculí està més vinculat a la precarietat de l'itinerari laboral, mentre que el trencament de la linealitat en femení apareix relacionat amb l'itinerari familiar.

GRÀFIC 6.26. Motiu del retorn a la llar d'origen. Dones joves de 15 a 34 anys que han retornat a viure amb els progenitors. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

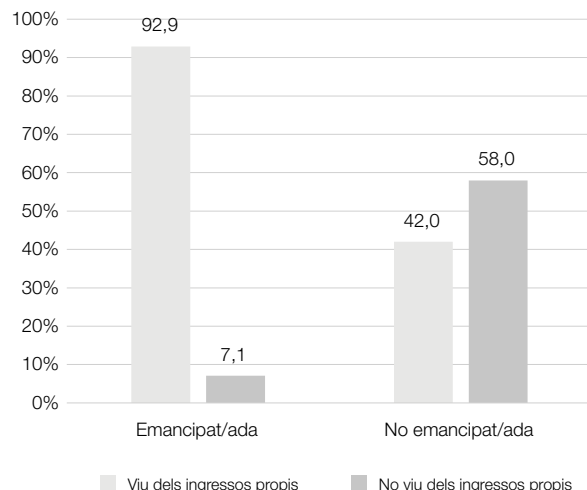
GRÀFIC 6.27. Motiu de retorn a la llar d'origen. Homes joves de 15 a 34 anys que han retornat a viure amb els progenitors. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

A més de les diferències de gènere respecte a les raons vinculades a l'estudi i el divorci o separació, la importància de les dificultats econòmiques indica que la precarietat de la trajectòria laboral estaria al darrere d'aquest trencament en la linealitat de l'emancipació. Una situació que, si s'atén a altres característiques sociodemogràfiques, s'observa que és freqüent entre les persones que tenen un nivell d'estudis i d'ingressos més baix. Per contra, la situació de les persones amb més estudis i ingressos apareix vinculada a la finalització dels estudis (taules A6.4 i A6.5 de l'annex). En aquest darrer cas, el retorn a la llar d'origen per motius formatius posa de manifest el caràcter reversible de les trajectòries emancipadores, així com el trencament d'una linealitat on l'itinerari formatiu i laboral marca la transició familiar. A la vegada, considerant les dades del gràfic 6.28, aquesta situació podria coincidir amb una part del 42% de les persones no emancipades, però que viu dels ingressos propis.

GRÀFIC 6.28. Autonomia econòmica segons la situació d'emancipació. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

6.5. Trajectòries d'emancipació familiar

L'objectiu d'aquest apartat és descriure i analitzar les trajectòries d'emancipació a partir de la construcció de dues variables que ofereixen una aproximació a la dinàmica de les transicions, tot i no ser estrictament seqüencials. Es tracta de les variables anomenades "trajectòria familiar" i "trajectòria familiar complexa" que s'analitzen pel tram d'edat comprès entre els 20 i els 34 anys, a fi de captar les transicions que s'hagin començat a donar.

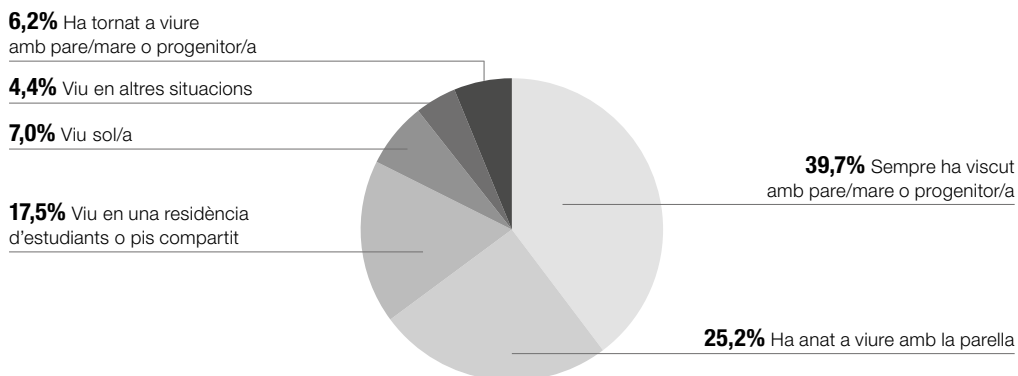
6.5.1. Trajectòries familiars: el rostre de gènere

D'una banda, com a síntesi de l'aproximació als processos d'emancipació presentada en l'apartat anterior, es construeix la variable anomenada "trajectòria familiar" a fi de recollir alguns dels canvis en l'itinerari domiciliari i familiar, tot i que no de forma seqüencial. En concret, es construeix a partir de la variable "situació i forma de convivència" i aporta informació sobre com conviuen i d'on venen les persones enquestades. Es tracta d'una fotografia fixa que incorpora una dimensió longitudinal.

Així, doncs, les dades del gràfic 6.29 ofereixen un dibuix dinàmic de les convivències, a través del qual és possible identificar tres tipus de trajectòries familiars: la trajectòria d'allargament (sempre han estat a la llar d'origen), la trajectòria lineal tradicional (han anat a viure amb la parella) i la trajectòria diversificada (viuen en una residència d'estudiants o un pis compartit, sols/es, han retornat o altres situacions). Mentre que les dues primeres són majoritàries i reproduïxen la pauta tradicional, si bé en el primer cas també s'inclou

l'allargament, la tercera representa el ventall de situacions que trenquen amb els patrons conservadors des d'una perspectiva de la linealitat de seqüències.

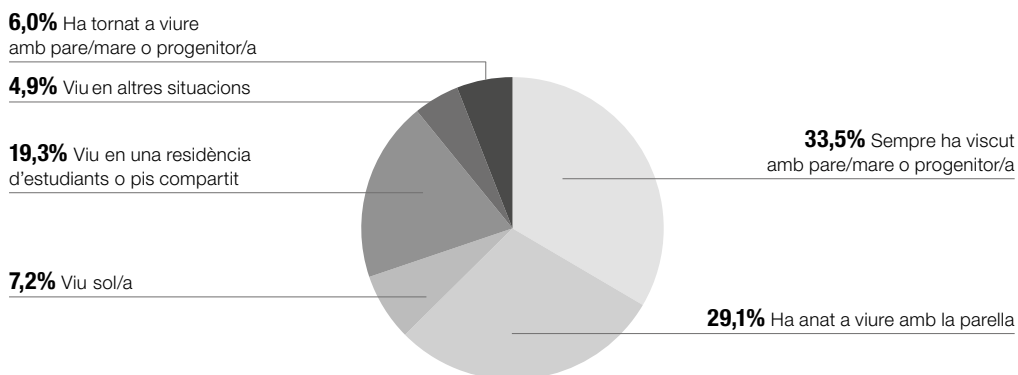
GRÀFIC 6.29. Trajectòria familiar. Joves de 20 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

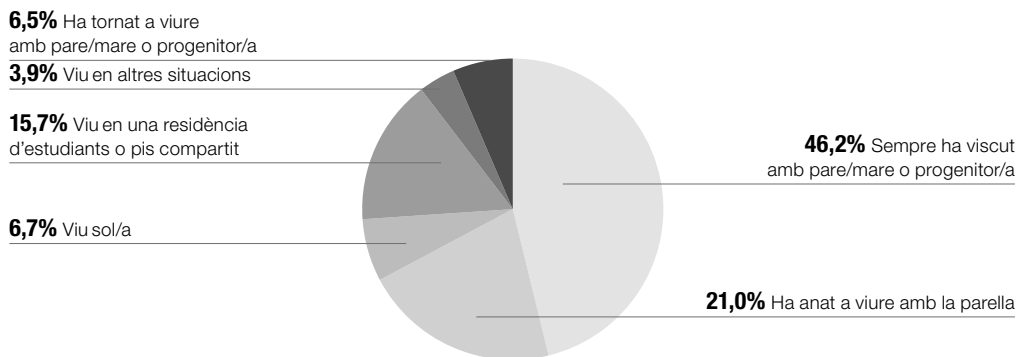
Des de la perspectiva de gènere, de nou, s'observen diferències rellevants entre els joves i les joves en relació amb les trajectòries familiars construïdes com una combinació de la situació i la forma de convivència. Els gràfics 6.30 i 6.31 posen de manifest dues tendències diferenciades que consoliden el rostre de gènere de les trajectòries familiars intuït amb l'aproximació estàtica: més emancipació femenina, però més conservadora; menys emancipació masculina, però més diversificada.

GRÀFIC 6.30. Trajectòria familiar. Dones joves de 20 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

GRÀFIC 6.31. Trajectòria familiar. Homes joves de 20 a 34 anys. Catalunya, 2022.
Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

A més, respecte a les altres característiques sociodemogràfiques, s'observa certa associació del nivell d'estudis amb el tipus de trajectòria familiar. En la mateixa línia que les anàlisis presentades en els apartats anteriors, cal considerar que els estudis finalitzats estan estretament relacionats amb l'edat, de manera que les persones amb més estudis són més grans i, per tant, és més probable que hagin iniciat la trajectòria d'emancipació familiar. Dit això, tal com es pot consultar en la taula A6.6 de l'annex (vegeu dades per files), les persones amb menys estudis s'associen a trajectòries lineals amb un percentatge més elevat entre els que han anat a viure en parella, mentre que les persones amb més estudis s'associen a la trajectòria diversificada en enregistrar percentatges més elevats en les categories de viure sol/a i de retorn a la llar d'origen.

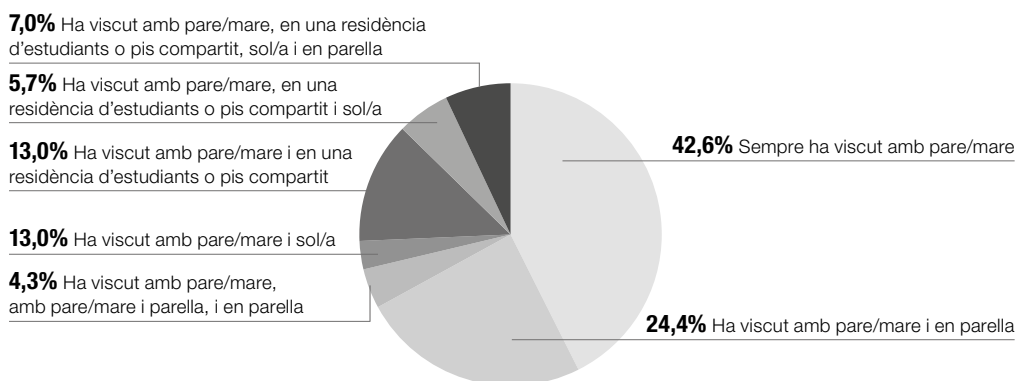
6.5.2. Trajectòries familiars complexes: el pes de la tradició dins de la diversificació

En segon lloc, es construeix la variable anomenada "trajectòria familiar complexa", que recull les principals situacions viscudes al llarg de l'itinerari d'emancipació domiciliària, però sense reproduir l'ordre amb el qual s'esdevenen, ni recollint la durada de cada una de les situacions. Es tracta d'una variable més complexa que l'anterior en incorporar diverses situacions viscudes, encara que tampoc ho fa de manera seqüencial. Per aquesta raó, no es recull el retorn a la llar d'origen, tot i que, com s'ha vist, forma part d'algunes trajectòries. En qualsevol cas, permet definir vuit trajectòries diferents segons les diverses situacions i formes de convivència acumulades.

D'entrada, com es pot veure en el gràfic 6.32, predominen les trajectòries d'allargament, ja que el 42,6% de les persones sempre ha viscut amb els progenitors. En segon lloc, apareixen les trajectòries lineals amb el 24,4% de persones que ha viscut amb els progenitors i en parella, on cal sumar el 4,3% de persones que a més han viscut a la llar d'origen i en parella. D'aquesta manera, aquest segon cas reproduceix la seqüència tradicional d'eman-

cipació. Les cinc trajectòries restants inclouen itineraris més complexos que combinen diverses situacions fins sumar el 28,7% de freqüència. Es tracta d'un reflex de la diversitat d'itineraris que trenquen amb la linealitat, i cal pensar que inclouen la reversibilitat. Un element comú en les tres trajectòries de diversificació amb més percentatge és el fet de viure en una residència d'estudiants o un pis compartit. És una situació que reforça la idea dels estudis com a seqüència inicial de l'emancipació domiciliària, tot trencant amb la pauta més tradicional. Amb tot, aquesta aproximació més complexa a les trajectòries familiars confirma els tres tipus identificats al llarg dels apartats anteriors que, en el seu conjunt, dibuixen un escenari on persisteix la tradició malgrat la diversificació. Així, es pot caracteritzar una mica més la tipologia: trajectòria d'allargament, trajectòria lineal tradicional i trajectòria diversificada per estudis.

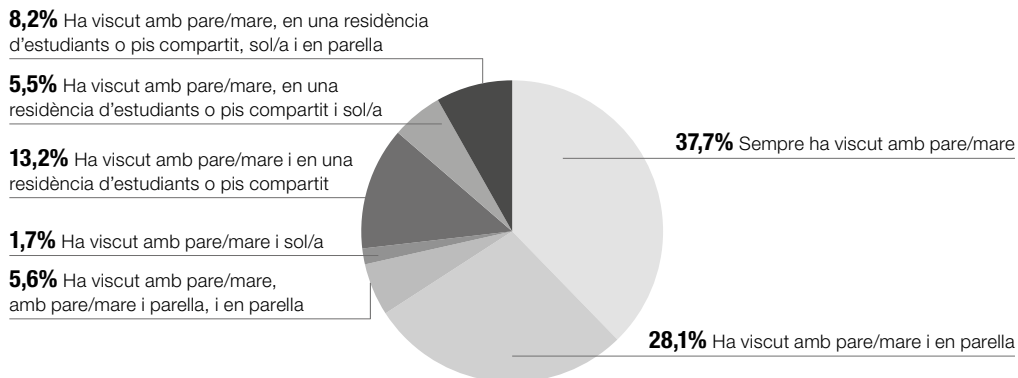
GRÀFIC 6.32. Trajectòria familiar complexa. Joves de 20 a 34 anys. Catalunya, 2022.
Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

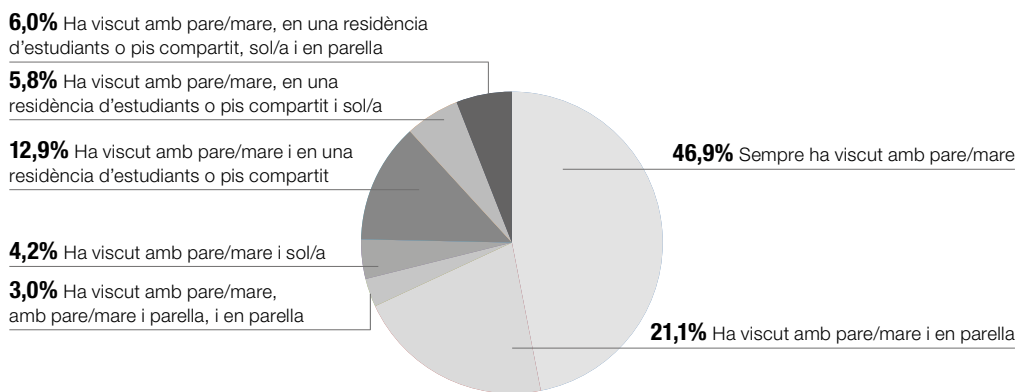
Els gràfics 6.33 i 6.34 mostren la distribució percentual de les trajectòries familiars complexes des de la perspectiva de gènere. En aquest sentit, com era d'esperar, s'observa que les trajectòries d'allargament són més freqüents entre els joves, mentre que les trajectòries lineals tradicionals són més freqüents entre les joves. En canvi, les trajectòries diversificades en el seu conjunt tenen una distribució percentual similar entre els gèneres, si bé en el cas de les dones hi té major presència la seqüència de viure amb parella, mentre que en el cas dels homes hi té major presència el fet de viure sol. En la línia del que s'apuntava anteriorment, elles s'emancipen més, però ho fan seguint un patró tradicional en comparació amb ells que s'emancipen menys, però trenquen més amb les seqüències lineals. Com a conseqüència, les joves tenen trajectòries d'emancipació familiar menys variables i més senzilles que els joves, entre els quals s'acumulen més esdeveniments que introdueixen complexitat.

GRÀFIC 6.33. Trajectòria familiar complexa. Dones joves de 20 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

GRÀFIC 6.34. Trajectòria familiar complexa. Homes joves de 20 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Finalment, més enllà de l'efecte de l'edat associada a les tendències, es confirma que les trajectòries d'allargament i lineal són més freqüents entre les persones que tenen menys nivell d'estudis, mentre que la trajectòria diversificada es manifesta amb claredat entre les persones amb estudis superiors (taula A6.7 de l'annex).

6.6. La vida en parella i el repartiment del treball domèstic i de cura

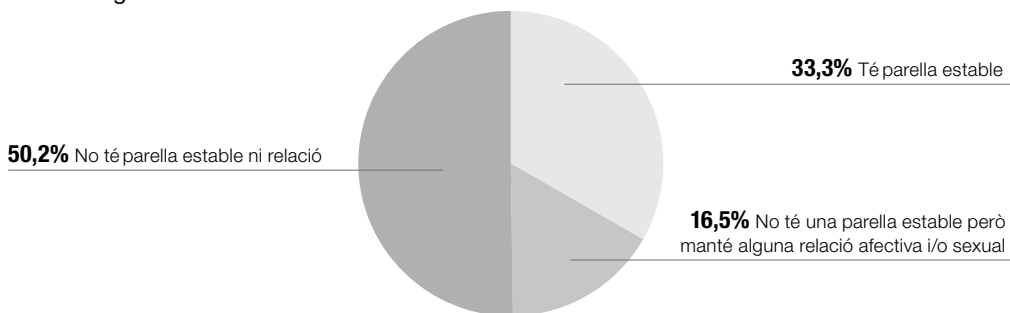
L'objectiu d'aquest apartat és descriure i analitzar amb més profunditat la principal forma d'emancipació entre les persones joves: el fet de viure amb la parella. Una opció més freqüent entre les joves, si bé també és la majoritària entre els joves emancipats. Ara bé, a més de constatar les distintes dinàmiques de gènere en els processos d'emancipació, cal preguntar-se com són les relacions dins de la llar entre les dones i els homes emancipats. Per això, s'analitza com es distribueix el treball domèstic i el treball de cura en el si de les parelles joves. S'entén que aquest repartiment condiona les oportunitats d'accés a la resta d'esferes que configuren la vida quotidiana, com ara els estudis, l'ocupació, la participació política o el temps d'oci, raó per la qual resulta d'interès conèixer la seva incidència en aquest moment del cicle vital que marca la transició a la vida adulta. En definitiva, s'aborda la qüestió que planteja si, més enllà de la tradició que pot suposar viure en parella, s'hi dona un patró tradicional amb la reproducció dels rols de gènere o bé unes relacions més igualitàries que conviden a pensar en el canvi generacional.

6.6.1. La vida en parella: entre les formes tradicionals i la ruptura amb la maternitat

Ja s'ha vist que els percentatges relatius a la vida amb la parella enregistren diferències segons el gènere, igual que passava en les edicions anteriors de l'enquesta (EJC12 i EJC17). Malgrat que es tracta de la forma de convivència més comuna entre les persones emancipades, les dones hi tenen un major protagonisme. Les raons cal cercar-les tant en l'emancipació femenina més anticipada que la masculina, com en un major pes del model familiar tradicional entre elles a l'hora d'emancipar-se.

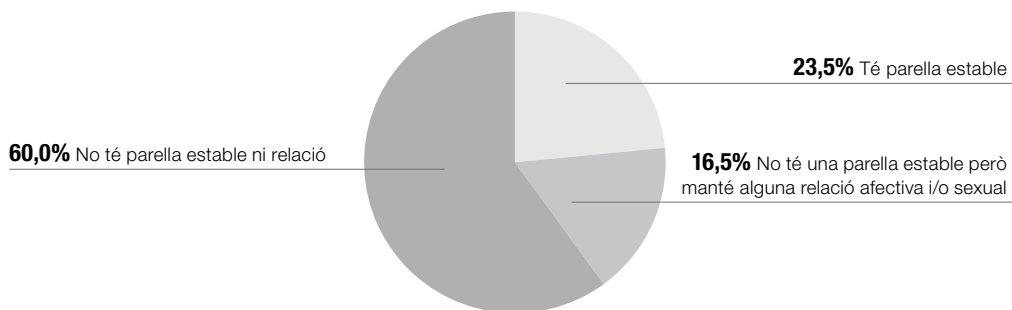
D'entrada, pel que fa a les relacions de parella, els gràfics 6.35 i 6.36 posen de manifest que les persones amb parelles afectives i/o sexuals representen una mica més de la meitat de la població enquestada. Si bé, des de la perspectiva de gènere, aquesta distribució mostra diferències: les joves amb parella estable (33,3%) representen 10 punts percentuals més que els joves (23,5%). En canvi, el percentatge de les persones amb relacions sense estabilitat és igual entre gèneres.

GRÀFIC 6.35. Relacions afectives. Dones joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022.
Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

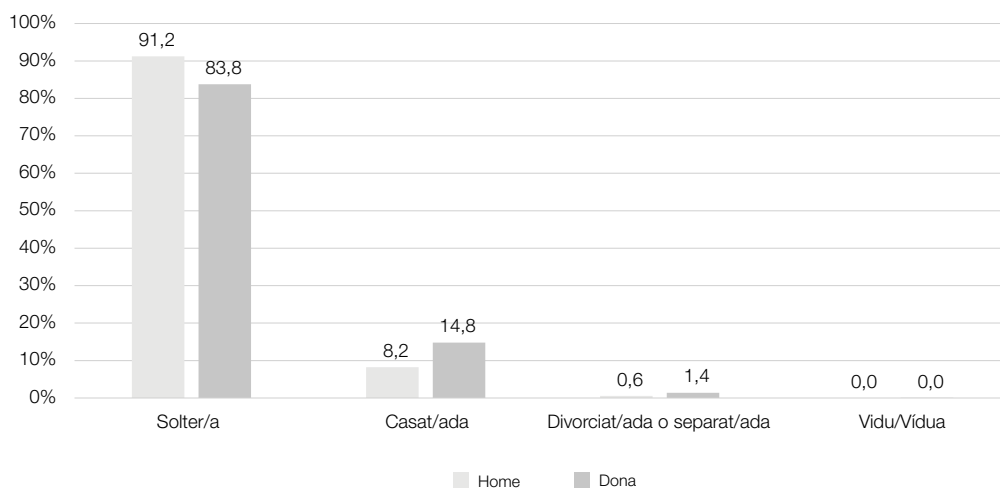
GRÀFIC 6.36. Relacions afectives. Homes joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022.
Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

La major tendència de les dones a tenir parella estable esdevé un indicador de les trajectòries d'emancipació femenina que segueixen el patró més tradicional, tal com s'ha vist en els apartats anteriors. En aquesta línia, doncs, no sorprèn comprovar com elles estan casades en major mesura (14,8%) que ells (8,2%), per bé que en ambdós casos predomina el fet de viure en parella fora del matrimoni. Com a conseqüència de les xifres d'emparellament, s'observa que els joves estan més solters (91,2%) que les joves (83,8%) i que els percentatges de divorci o separació són més elevats entre elles: malgrat que es tracta d'un col·lectiu molt reduït, les dones que es troben en aquesta situació (1,4%) doblen els homes (0,6%).

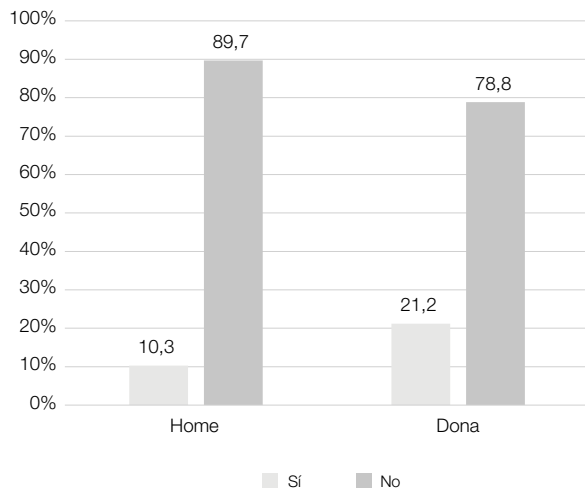
GRÀFIC 6.37. Estat civil segons el sexe. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022.
Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Amb tot, analitzant les dades del gràfic 6.38, no sorprèn comprovar que el percentatge de dones amb fills/es és superior al percentatge d'homes que es troben en aquesta situació.

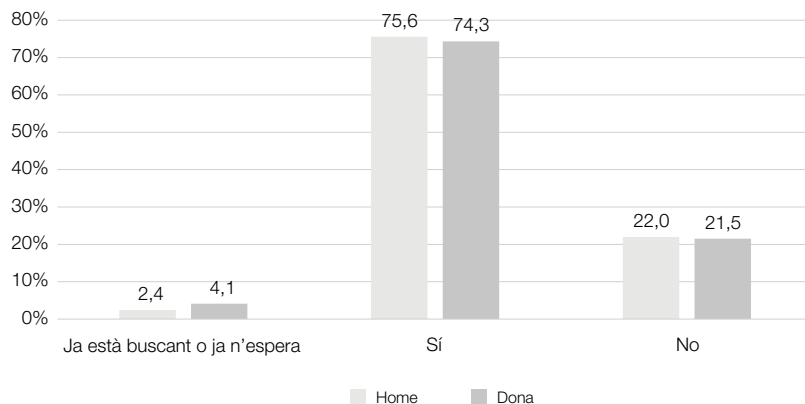
GRÀFIC 6.38. Té fills/es segons el sexe. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022.
Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

En resum, doncs, entre les joves és més freqüent tenir parella estable, estar casada i tenir criatures. Però, al costat d'aquest patró més tradicional en clau femenina, resulta interessant assenyalar el gràfic 6.39 on s'observa que el 22% dels homes i el 21,5% de les dones no volen tenir fills/es en un futur. Aquestes dades apunten una possible pèrdua de protagonisme de la paternitat i, sobretot, de la maternitat en els projectes de vida de les generacions joves que caldrà veure com evoluciona en els propers anys.

GRÀFIC 6.39. Li agradaria tenir criatures segons el sexe. Joves de 15 a 34 anys que no tenen criatures. Catalunya, 2022. Percentatge

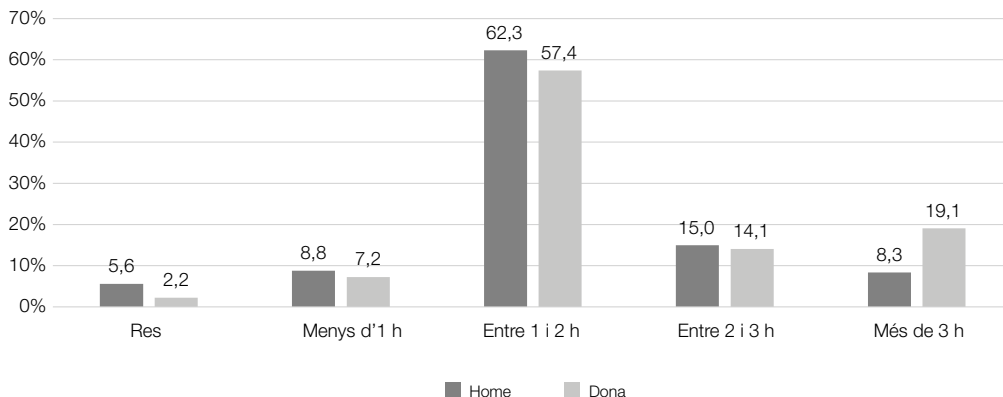
Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

6.6.2. El repartiment del treball domèstic i de cura: entre el canvi i la continuïtat

La distribució del temps i el contingut de les tasques domèstiques i el treball de cura de les criatures aporten una mirada que permet aprofundir en la reproducció dels rols tradicionals de gènere entre la joventut, així com en les relacions que s'estableixen entre dones i homes dins de la vida en parella.

D'entrada, com s'observa en el gràfic 6.40, les dades posen de manifest que entre les persones joves que viuen en parella la majoria dels joves (62,3%) i les joves (57,4%) dediquen entre una i dues hores al dia a les tasques domèstiques durant els dies laborables. Tanmateix, les diferències de gènere apareixen en els extrems d'aquestes tendències on, d'una banda, els percentatges dels homes que no hi dediquen temps (5,6%) o menys d'una hora diària (8,8%) superen els de les dones (2,2% i 7,2%, respectivament). Mentre que, d'altra banda, elles hi dediquen més de tres hores al dia en una proporció molt superior que ells: el 19,1% enfront del 8,3%. Malgrat la persistència d'aquestes desigualtats, si aquestes dades es comparen amb l'edició de l'EJC 2012, es constata una tendència a la reducció de la bretxa de gènere en el temps dedicat a les tasques domèstiques durant els dies laborables. Aquest major repartiment sembla que respondria més a la disminució de les hores que les joves hi dediquen i no tant a l'augment del temps que els joves hi destinen. És una tendència que coincideix amb el que apunta la literatura especialitzada sobre les transformacions de gènere en els usos del temps i que, entre altres raons, també inclou el canvi d'hàbits quotidians, com ara el fet que, en global, les generacions joves dediquen menys temps a cuinar, netejar la llar o rentar la roba.

GRÀFIC 6.40. Hores de treball domèstic en un dia laborable segons el sexe. Joves de 15 a 34 anys que viuen en parella. Catalunya, 2022. Percentatge

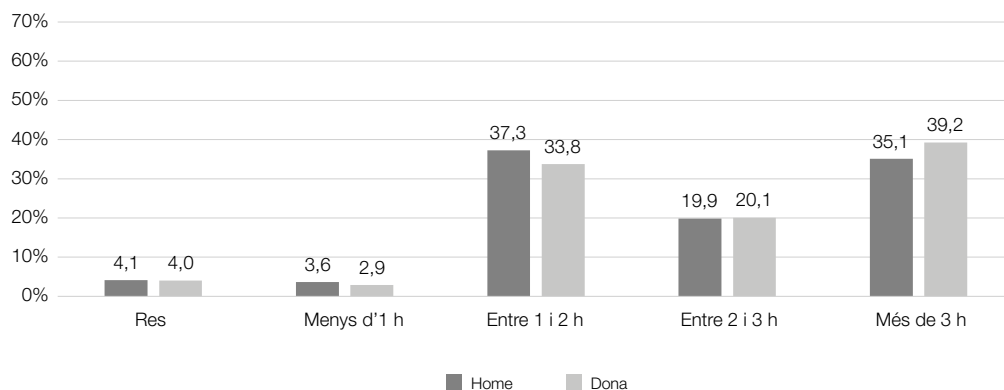

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Una de les dimensions que es té en compte quan s'analitzen els usos del temps és la seva distribució al llarg dels dies de la setmana. Per això és rellevant analitzar el temps dedicat al treball domèstic durant els caps de setmana a fi de conèixer com l'absència de responsabilitats formatives i/o laborals condiciona el repartiment de les tasques. El gràfic 6.41 evidencia que, d'una banda, augmenta la dedicació en termes generals, de manera que les joves segueixen destinant-hi més temps però, d'altra banda, disminueixen les diferències respecte als joves. D'aquesta manera, les dades posen de manifest com les parelles tendeixen a acumular les tasques domèstiques els caps de setmana, elles n'assumeixen una major responsabilitat, tot i que també incrementa la participació d'ells: el 59,3% de les joves hi dedica més de dues hores enfront del 55% dels joves. En sentit contrari, el 7,7% dels joves hi dedica menys d'una hora o no en fa davant del 6,9% de les dones que es troba en aquesta situació.

Com ja s'observava en l'EJC12, els caps de setmana disminueix la bretxa de gènere en les dedicacions temporals, una tendència que convida a confirmar el canvi generacional respecte a una major corresponsabilitat quan no és necessari combinar les responsabilitats laborals amb les responsabilitats domèstiques.

GRÀFIC 6.41. Hores de treball domèstic els caps de setmana segons el sexe. Joves de 15 a 34 anys que viuen en parella. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

En definitiva, durant els dies feiners, la responsabilitat formativa i/o laboral condiona més la disponibilitat temporal dels homes que de les dones, tot construint quotidianitats menys igualitàries. Aquest fet posa de manifest que l'origen de les desigualtats en el repartiment del treball domèstic no resideix tant en la disponibilitat de temps com en el canvi de valors i l'assumpció de responsabilitats per part dels homes. Per aquesta raó, resulta interessant analitzar les dades segons altres característiques sociodemogràfiques com ara la situació d'activitat i el nivell d'estudis (taules A6.8-A6.11 de l'annex). Des d'aquesta perspectiva, s'observa que les diferències dins de cada col·lectiu estan relacionades amb ambdues variables, per bé que afecten de manera diferent segons el gènere.

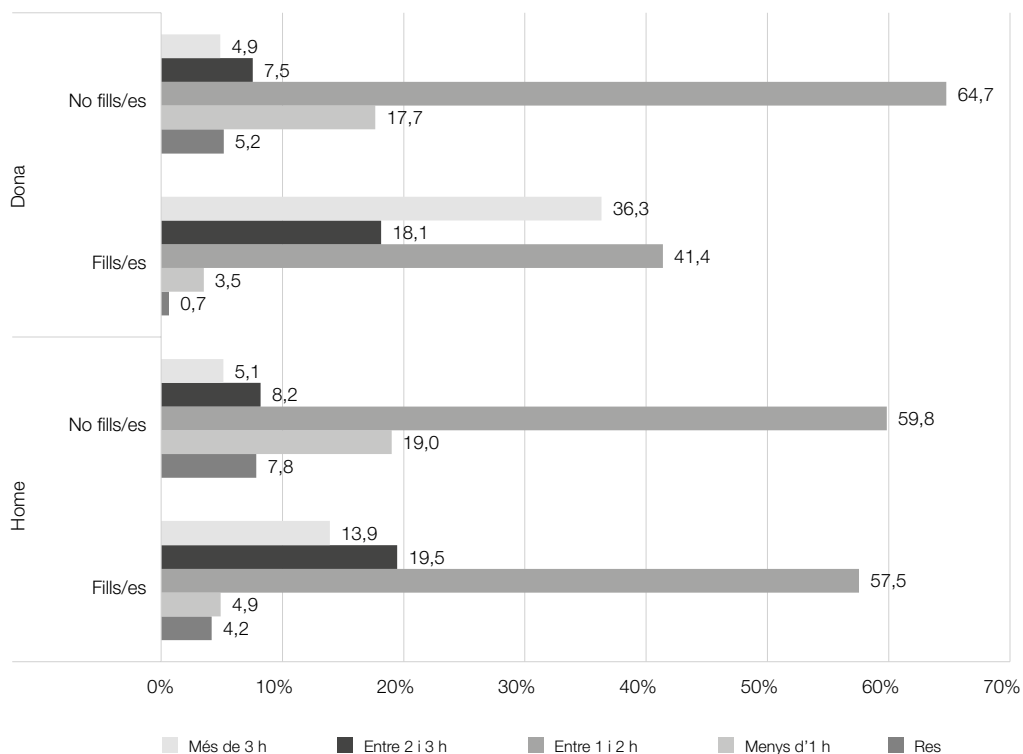
D'una banda, el nivell educatiu actua en sentit contrari entre els i les joves: en el cas dels homes, més nivell educatiu s'associa a més temps dedicat al treball domèstic, mentre que, en el cas de les dones, més formació implica menys dedicació. Tanmateix, aquesta tendència troba un topall amb els joves que tenen estudis superiors que, en termes globals, dediquen menys temps a les tasques domèstiques que la resta. Ara bé, en aquest cas, els percentatges de dedicació per a cada un dels trams d'hores són els que més s'equiparan amb els de les seves homòlogues. D'aquesta manera, com passava en edicions anteriors de l'EJC, tot i que l'equiparació no és total, entre les persones amb estudis superiors es redueix la bretxa de gènere fins el punt d'assolir una quasi corresponsabilitat en termes de dedicació temporal a les tasques domèstiques.

D'altra banda, la situació d'activitat posa de manifest que l'ocupació no comporta un repartiment igualitari de les tasques domèstiques, si bé entre les persones ocupades la bretxa es redueix considerablement en comparació a les persones aturades o inactives (i que no estudien), entre les quals les dedicacions de les dones són molt superiors. En canvi, entre les persones que tenen com a situació principal estudiar també disminueixen les diferències. Sembla possible afirmar, doncs, que més enllà dels caps de setmana,

l'absència d'activitat laboral en termes d'atur o inactivitat fa incrementar les desigualtats de gènere en el repartiment de les tasques domèstiques.

Al costat de la generació i els eixos de desigualtat que la travessen, cal analitzar el pes del cycle de vida, és a dir, el fet de tenir o no tenir criatures. Com apunta la literatura especialitzada, les responsabilitats de cura impliquen més volum de tasques domèstiques dins de les llars. Per aquesta raó és rellevant analitzar quina relació manté aquesta variable amb el temps dedicat. Les dades del gràfic 6.42 posen de manifest dues tendències rellevants. En primer lloc, es confirma que el fet de tenir responsabilitats de cura apareix associat amb una major dedicació temporal a les tasques domèstiques, tant en el cas de les joves com dels joves. En segon lloc, s'observa que amb la presència de criatures augmenten les diferències de gènere: la majoria de dones hi dedica més de dues hores, mentre que la majoria d'homes hi dedica menys de dues hores. Es confirma, com en edicions anteriors de l'EJC, que la maternitat i la paternitat fan créixer les diferències en el repartiment de les tasques domèstiques. Aquest aspecte s'aprofundeix més endavant en analitzar les responsabilitats de cura.

GRÀFIC 6.42. Hores de treball domèstic en un dia laborable segons haver tingut o no criatures. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

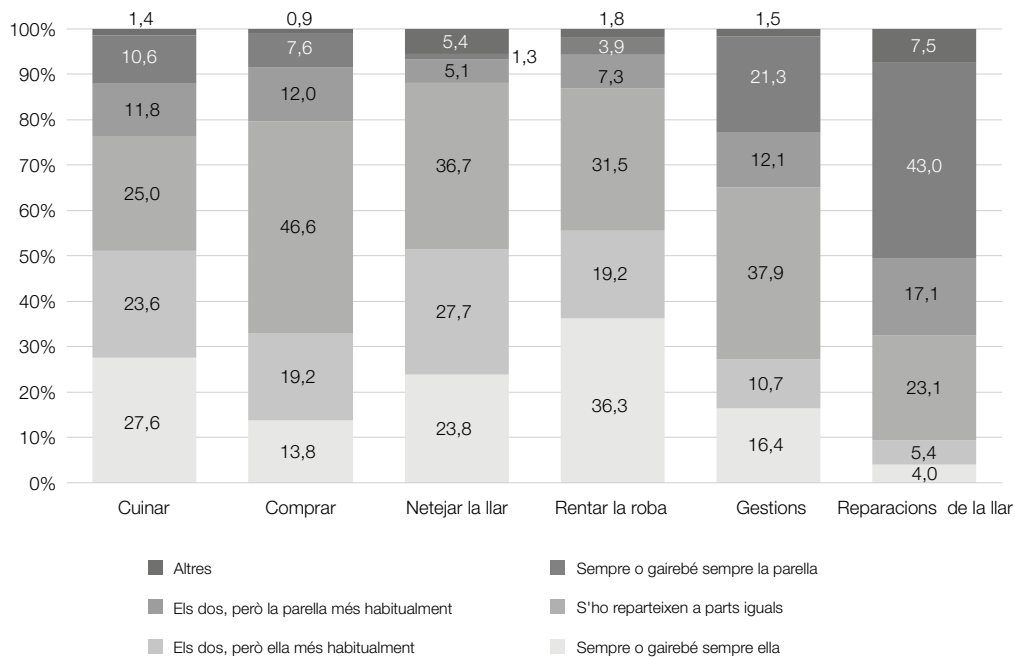
En resum, doncs, es constata una certa tendència al canvi, atès l'increment del temps que els homes joves dediquen a les tasques domèstiques, si bé també es capta la continuïtat respecte a la persistència d'una major responsabilitat femenina. En aquesta tessitura, cal preguntar-se si el canvi generacional avança de manera lenta o s'ha estancat. Per això, més enllà dels usos del temps, cal preguntar-se pel contingut de les tasques domèstiques, el repartiment de les quals es pot interpretar com un obstacle sociocultural cap a la igualtat. Com assenyala la literatura especialitzada, el tipus de tasca realitzada respon a una segregació de gènere que implica desigualtat en termes de disponibilitat temporal i reconeixement social.

Tal com s'observa als gràfics 6.43 i 6.44 sobre percepcions subjectives de les responsabilitats assumides segons el contingut del treball domèstic, les dades posen de manifest la segregació de gènere en la seva distribució: elles s'encarreguen de les tasques més rígides i quotidianes, mentre que ells assumeixen les tasques més flexibles i esporàdiques. En concret, les tasques relacionades amb la cuina, la neteja de la llar i rentar la roba apareixen com una responsabilitat feminitzada; la compra i les gestions es manifesten com a tasques compartides; i les reparacions de la llar com una responsabilitat masculinitzada. Aquesta segregació de les tasques reflexa el manteniment dels estereotips que arrossega cadascuna d'elles segons els rols tradicionals de gènere, el valor social que se'ls atribueix i el reconeixement públic a què ostenten. Malgrat l'augment del temps que els joves dediquen al treball domèstic, se segueixen ocupant, majoritàriament, de les tasques menys estigmatitzades i més visibles com ara fer la compra, així com les menys rígides com són les reparacions puntuals de la llar.

A partir d'aquesta realitat, hi ha dos aspectes que cal assenyalar. En primer lloc, des d'una perspectiva comparativa, s'observa que, tot i la persistència de la segregació, sembla que disminueix en comparació a les dades de l'EJC 2012, on les responsabilitats exclusives de les dones en les tasques més rígides eren assumides per un percentatge superior. En aquest sentit, però, cal pensar de nou que el canvi en el repartiment de les feines respon a la disminució de responsabilitats per part d'elles més que a una major assumpció per part d'ells.

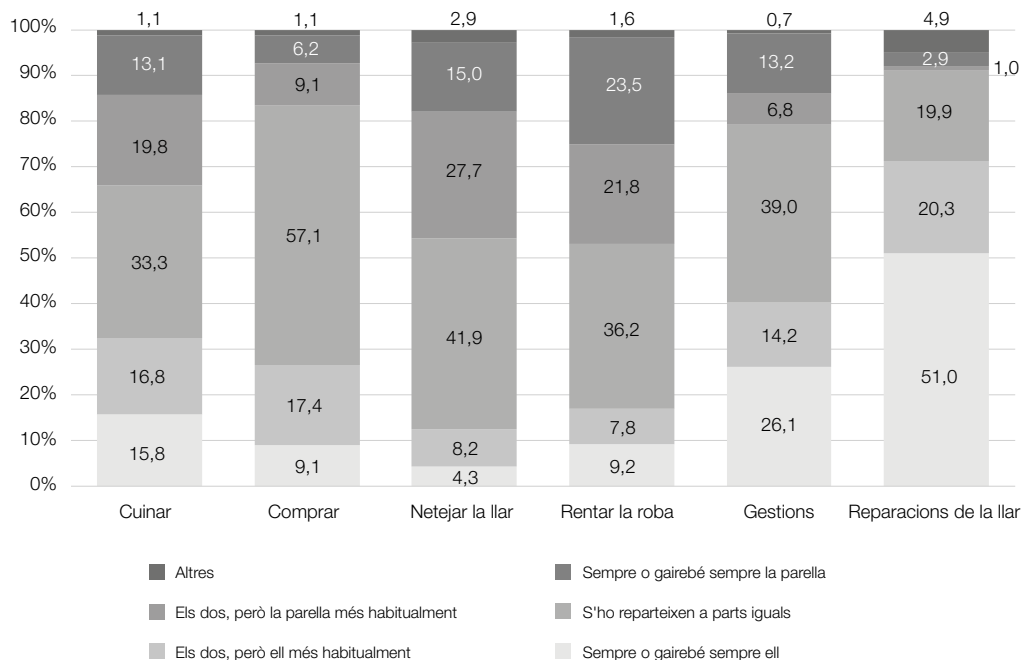
Com a conseqüència, en segon lloc, s'observa que augmenten els percentatges de l'opció que assenyala el repartiment igualitari de les tasques. Tanmateix, respecte a aquesta qüestió, s'observa que els percentatges difereixen entre els homes i les dones, i que és superior entre els primers, de manera que la percepció subjectiva d'ells és de més igualtat en comparació a elles.

GRÀFIC 6.43. Responsabilitat de les tasques domèstiques. Dones joves de 15 a 34 anys que viuen en parella. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

GRÀFIC 6.44. Responsabilitat de les tasques domèstiques. Homes joves de 15 a 34 anys que viuen en parella. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

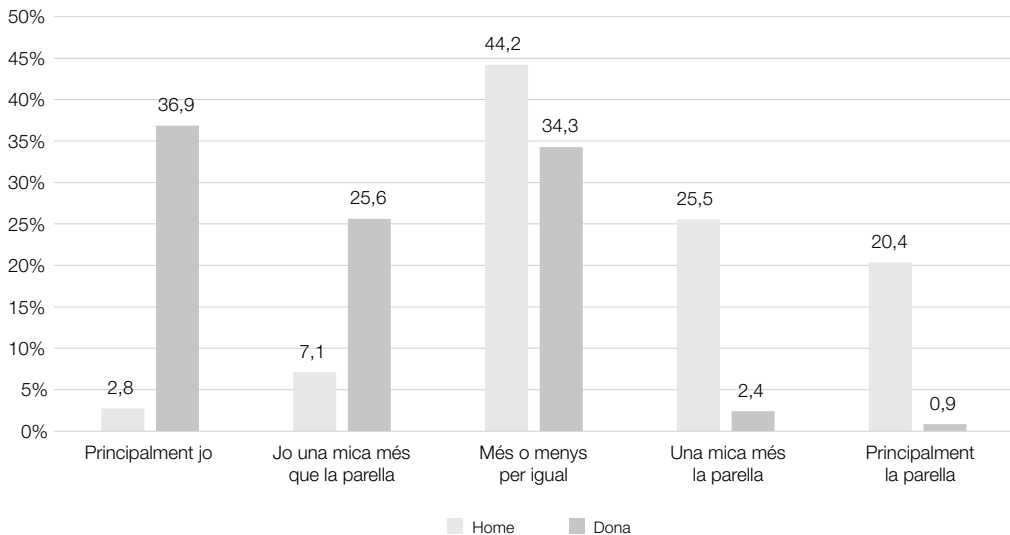
En resum, doncs, els resultats coincideixen amb altres investigacions que evidencien el doble fenomen de la lenta convergència de gènere en els usos del temps dedicat al treball domèstic, alhora que la persistència de la segregació en la distribució de les tasques en termes d'estancament. En aquest sentit, resulta pertinent afirmar que el motor de canvi generacional es concentra en la disminució del temps que hi dediquen les dones i no en la major corresponsabilitat masculina.

Per aprofundir en aquest tema, és rellevant analitzar què passa amb la responsabilitat de la cura de les criatures, bàsicament, perquè la recerca desenvolupada fins al moment posa de manifest un increment de les hores que les mares i els pares dediquen a la criança en un context on creixen les maternitats i les paternitats *intensives*. L'evidència apunta com un dels principals canvis en les relacions de gènere entre les generacions més joves passa per l'augment general del temps de cura de les criatures i, per tant, el manteniment de la desigual distribució entre les dones i els homes.

En efecte, les dades del gràfic 6.45 mostren com elles s'ocupen més de la cura de les criatures, tant perquè n'assumeixen en major mesura la principal responsabilitat (36,9% de les mares enfront del 2,8% dels pares), com perquè ho fan més que les seves parelles (25,6% de les mares davant del 7,1% dels pares). Així, elles conserven el rol de principals

cuidadores, tot i que ho fan en menor mesura que l'any 2012. A banda d'aquestes tendències descrites en termes generals, també cal subratllar que apareix com una de les responsabilitats més compartides, tant pel que fa a la percepció d'elles (44,2%) com a la subjectivitat d'ells (34,3%).

GRÀFIC 6.45. Responsabilitat de la cura de les criatures segons el sexe. Joves de 15 a 34 anys que viuen en parella i amb els fills/es propis. Catalunya, 2022. Percentatge

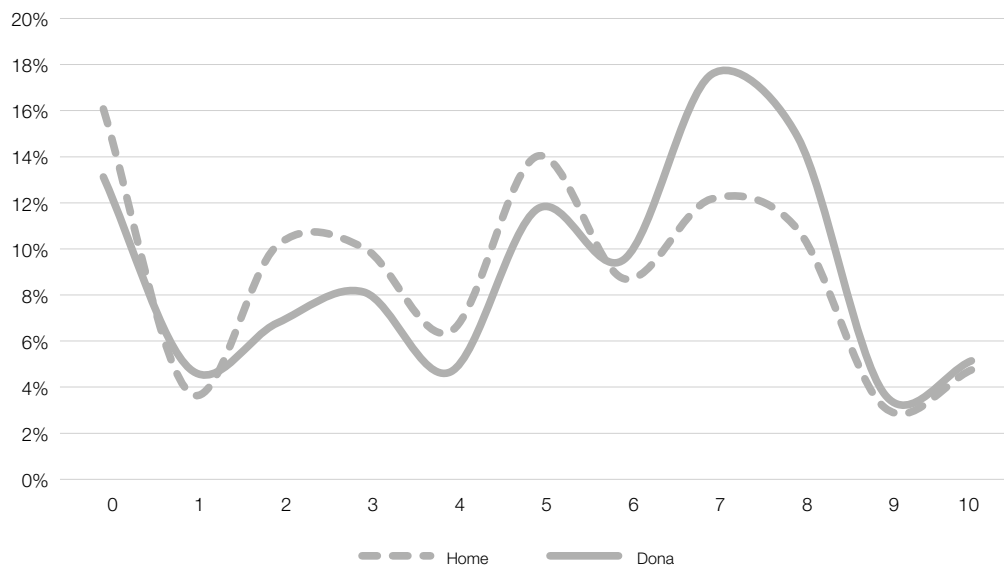

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

La major responsabilitat femenina en la cura de les criatures es manté quan s'analitzen les dades segons la situació d'activitat (taula A6.12 de l'annex), però s'observen diferències significants sociològicament. En primer lloc, les persones ocupades són les que manifesten més corresponsabilitat alhora que també és pràcticament nul·la l'existència d'homes que n'assumeixen la responsabilitat principal. És una realitat que aporta elements per interpretar el gràfic 6.46, on s'il·lustren més dificultats de les dones per combinar la feina o els estudis amb la vida familiar.

En segon lloc, la situació d'atur i d'inactivitat arrossega un increment de la responsabilitat de la cura en ambdós gèneres, per bé que resulta superior entre les dones. Aquestes dades conviden a pensar com l'absència d'ocupació es converteix en una oportunitat per a la maternitat, però no per a la paternitat.

GRÀFIC 6.46. Dificultats per combinar la feina o els estudis amb la vida familiar (escala del 0 al 10) segons el sexe. Persones joves de 15 a 34 anys que estan ocupades o estudiant. Catalunya, 2022. Percentatge

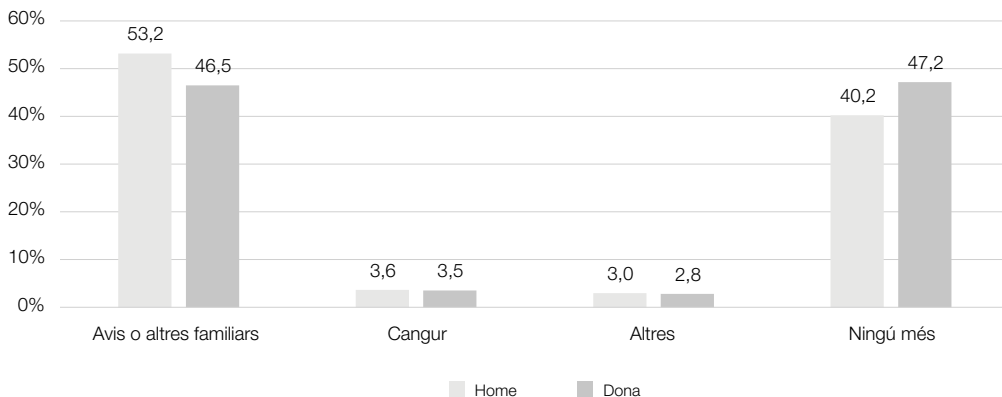

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

A banda de les dificultats percebudes per combinar la feina amb la família (que no són exclusives de les persones que tenen criatures), l'EJC permet analitzar amb quins recursos aliens a la parella es compta per assumir la cura de les criatures en un context marcat per un model familiar que no preveu la universalitat de l'educació dels 0-3 anys.

D'una banda, el gràfic 6.47 mostra com una part quasi majoritària de les persones que tenen criatures reproduïxen el model de la família extensa en la mesura que compten amb el suport d'altres familiars; alhora que el 44,6% no compta amb ningú més.

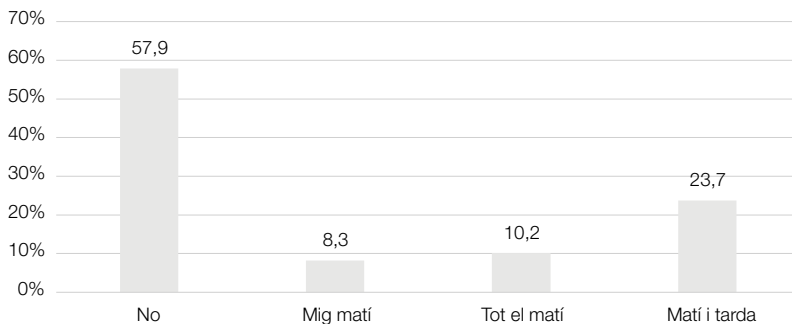
GRÀFIC 6.47. Suport en la cura de les criatures (mínim setmanal) segons el sexe. Joves de 15 a 34 anys amb criatures menors de 3 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

D'altra banda, com mostra el gràfic 6.48, majoritàriament no es fa ús de l'escola bressol, la qual cosa reforça el pes del suport familiar durant els primers anys de vida de les criatures. Per contra, l'opció de l'escola bressol s'utilitza de manera parcial en el 18,5% dels casos i en règim complet en el 23,7%, majoritàriament entre les persones amb més nivell d'estudis, tal com s'observa en la taula A6.13 de l'annex. És una realitat que posa de manifest com la reproducció de les desigualtats educatives s'inicia ja en la primera infància si es té en compte que l'etapa educativa dels 0-3 anys contribueix a l'adquisició de competències i habilitats que influenciaran el rendiment acadèmic al llarg de tot l'itinerari educatiu.

GRÀFIC 6.48. Ús de l'escola bressol. Joves de 15 a 34 anys amb criatures menors de 3 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

6.7. Conclusions

Les dades de l'EJC22 ofereixen una aproximació a l'emancipació domiciliària i familiar de les persones joves que permet detectar les principals tendències de canvi i continuïtat segons els fenòmens assenyalats en la literatura especialitzada. En aquest sentit, les principals conclusions apunten tant el canvi generacional en les formes de convivència, els processos de transició i el repartiment del treball domèstic i de cura, com les continuïtats marcades, sobretot, pel gènere i l'origen social.

En efecte, a grans trets, l'anàlisi de la transició cap a la vida adulta permet detectar un joc de dicotomies que combina el pes majoritari de la tradició amb la diversificació vinculada a l'allargament dels itineraris formatius i sustentada per l'origen social. Des de la perspectiva de gènere, s'observa com aquest joc de dicotomies inclou diferències entre les joves i els joves en les situacions de convivència, els processos de transició i les relacions que s'estableixen dins de l'àmbit domèstic. Si bé, en aquest darrer cas, també s'identifiquen canvis a nivell generacional que es manifesten segons el cicle de vida.

En definitiva, els punts de tensió entre cada una d'aquestes cares dicotòmiques poden manifestar-se com una resistència al canvi que provoca estancament i reproducció social, o bé com un repte per a la transformació.

Més concretament, les principals conclusions es poden plantejar a partir de les línies d'hipòtesis esgrimides a l'inici del capítol. En primer lloc, sembla que es confirma l'allargament de l'estada a la llar d'origen amb independència dels itineraris de transició educativa i laboral, si bé també s'observa la persistència del patró de transició domiciliària condicionat per la transició educativa i laboral.

En segon lloc, es manté de forma majoritària el procés de transició residencial entès com una seqüència lineal que s'activa amb la vida en parella, sobretot en clau femenina. Tot i això, també es detecten trencaments d'aquesta linealitat vinculats, sobretot, a l'itinerari formatiu i a l'emancipació en clau masculina. Aquests trencaments inclouen seqüències no lineals amb itineraris diversificats, però el pes que hi té la transició educativa recorda el caràcter conservador de la diversificació en termes de reproducció social. En aquest sentit, la vinculació de l'itinerari domiciliari amb el formatiu difereix segons el nivell d'estudis de les persones joves, així com el nivell màxim acumulat per a la seva família d'origen.

En tercer lloc, es posa de manifest que la convivència dins de la família d'origen està protagonitzada per la família nuclear, però apareixen formes més diverses que introdueixen noves cohabitacions com la monoparentalitat o els fills i filles únics que poden arrossegar relacions més horitzontals en la dinàmica familiar.

Un quart aspecte que es confirma fa referència a l'edat que persisteix com una dimensió clau per entendre els processos d'emancipació. Tanmateix, també es constata com el pes de l'origen social i el gènere es manté en aparèixer com a factors associats a l'heterogeneïtat de transicions.

Des de la perspectiva de gènere, en cinquè lloc, s'observa el manteniment de patrons tradicionals en els processos d'emancipació en la mesura que les dones s'emancipen abans que els homes. Davant de la feminització de l'emancipació sorgeix la masculinització de l'allargament en la mesura que ells segueixen vivint a la llar d'origen en major proporció que elles. Altrament, la tendència a la diversificació i a la reversibilitat no sembla diferir en volum entre les i els joves, però sí en la forma. En aquest sentit, s'evidencia que les trajectòries d'allargament són més freqüents entre els joves, mentre que les trajectòries lineals tradicionals són més freqüents entre les joves. En canvi, les trajectòries diversificades en el seu conjunt tenen una distribució percentual similar entre els gèneres, si bé en el cas de les dones té major presència la seqüència de viure amb la parella, en el cas dels homes té major presència el fet de viure sol. En definitiva, elles s'emancipen més, però ho fan seguint un patró tradicional en comparació amb ells, que s'emancipen menys, però trenquen més amb les seqüències lineals. Com a conseqüència, les joves tenen trajectòries d'emancipació familiar menys variables i més senzilles que els homes, entre els quals s'acumulen més esdeveniments que introdueixen complexitat.

Una de les hipòtesis inicials s'interroga per l'impacte de la pandèmia en els processos de transició, tot prenent com a referència el debat teòric i l'evidència empírica acumulada en anteriors contextos de crisi. Respecte a aquesta qüestió, en sisè lloc, l'EJC22 mostra com la crisi de la COVID-19 impacta en els processos d'emancipació, tot reforçant algunes tendències de canvi anteriors. En concret, la reversibilitat apareix com un fenomen previ a la pandèmia que incrementa amb el confinament i ho fa responent a dinàmiques diferenciades per gènere.

Amb tot, en setè lloc, sembla possible afirmar que les dades sobre les situacions i les formes de convivència mostren una diversitat caracteritzada pels patrons tradicionals de gènere i l'origen social. Alhora, les variables construïdes sobre les trajectòries familiars dibuixen un escenari més complex, caracteritzat pel pes de la tradició i l'origen social dins de la diversificació.

Finalment, en relació amb la vida en parella, es constata que es manté com la principal via d'emancipació i, més concretament, s'observa com entre les joves és més freqüent tenir parella estable, estar casada i tenir criatures. Però, al costat d'aquest patró més tradicional en clau femenina, també resulta interessant assenyalar la pèrdua de pes que la paternitat i, sobretot, la maternitat sembla tenir en els projectes de vida de les generacions joves, en la mesura que una de cada cinc persones no vol tenir descendència.

Més enllà de la tradició que pot suposar viure en parella, emergeixen elements de continuïtat i canvi que plantegen tant la reproducció dels rols de gènere com unes relacions més igualitàries dins de la llar. Prenent com a referència la hipòtesi inicial, s'observa que la tendència a la convergència de gènere en els usos del temps apareix com a canvi generacional, en absència de criatures, per bé que persisteix la desigualtat entre les dones i els homes respecte a la quantitat de temps i la segregació de les tasques domèstiques. D'una banda, durant els dies feiners, la responsabilitat formativa i/o laboral condiciona més la disponibilitat temporal dels homes que la de les dones, tot construint quotidianitats menys igualitàries. Aquest fet posa de manifest com l'origen de les desigualtats en

el repartiment del treball domèstic no resideix tant en la disponibilitat de temps com en el canvi de valors en l'assumpció de responsabilitats per part dels homes. D'altra banda, s'evidencia la segregació de gènere en el contingut i la dimensió temporal de les tasques: elles s'encarreguen de les feines més rígides i quotidianes, mentre que ells assumeixen les més flexibles i esporàdiques.

En resum, es constata el doble fenomen de la lenta convergència de gènere en els usos del temps dedicat al treball domèstic, alhora que la persistència de la segregació en la distribució de les tasques en termes d'estancament. En aquest sentit, resulta pertinent afirmar que el motor de canvi generacional es concentra més en la disminució del temps que hi dediquen les dones que en una major assumpció de responsabilitat per part dels homes. El repartiment del treball domèstic i de cura posa de manifest el canvi associat al factor generacional, sobretot protagonitzat per les dones joves, i la continuïtat associada al factor del cicle de vida que arrossega la responsabilitat de les criatures. Malgrat la persistència de les desigualtats en el repartiment del treball de cura dels fills i filles, sembla possible afirmar que existeix una tendència de canvi, més vinculada al discurs que a la pràctica, en la mesura que tant ells com elles perceben la criança com l'activitat assumida amb més corresponsabilitat dins de la parella.

Bibliografia

AJENJO, M.; GARCÍA, J. (2014). "Cambios en el uso del tiempo de las parejas ¿Estamos en el camino hacia una mayor igualdad?". *Revista Internacional de Sociología*, 72(2), p. 453-476.

AHN, N.; SÁNCHEZ, V. (2017). "Emancipation under the great recession in Spain". *Review of Economics of the Household*, núm. 15, p. 477-495.

BORRÀS, V.; AJENJO, M.; MORENO, S. (2021). "More parenting in Spain: a possible change towards gender equality?". *Journal of Family Studies*, núm. 27, p. 1-16.

BOSCH, J. (2017). "La relación entre política de vivienda y emancipación residencial de la juventud europea". *Papers*, núm. 102/1, p. 107-141.

EUROSTAT (2022). *Young people in Europe. Statistical summary 2022*.

FURLONG, A.; WOODMAN, D.; WYN, J. (2011). "Changing times, changing perspectives: Reconciling transition' and 'cultural' perspectives on youth and young adulthood". *Journal of Sociology*, 47(4), p. 355-370.

GALÍ, I. (2022). *Joves i emancipació a Catalunya i Europa. Un estudi exploratori*. Barcelona: CERES-CCOO.

GENTILE, A. (2013). *La emancipación juvenil en tiempos de crisis*. Madrid: Fundación Alternativas.

HOCHSCHILD, A. R. (1989). *The second shift*. New York: Peguin.

KAN, M. Y.; SULLIVAN, O.; GERSHUNY, J. (2012). "Gender Convergence in Domestic Work: Discerning Effects of Interactional and Institutional Barriers from Large-scale Data". *Sociology*, 45(2), p. 234-251.

MORENO, A. (2012). "The transition to adulthood in Spain in a comparative perspective: The incidence of structural factors". *Young*, 20(1), p. 19-48.

MORENO, S. (2017). "The Gendered Division of Housework Time: Analysis of Time Use by Type and Daily Frequency of Household Tasks". *Time & Society*, 26(1), p. 3-27.

MORENO, S.; AJENJO, M.; BORRÀS, V. (2018). "La masculinización del tiempo dedicado al trabajo doméstico rutinario". *Revista Española de Investigaciones Sociológicas*, núm. 163, p. 41-58.

POLLOCK, G. (2008). "Youth Transitions: Debates over the Social Context of Becoming an Adult". *Sociology Compass*, núm. 2, p. 1-18.

SERRACANT, P. (2015). *Canvis i continuïtats en les trajectòries de transició de la joventut catalana*. Tesis doctoral.

SERRACANT, P. (coord.) (2012). *Enquesta a la joventut de Catalunya 2012*. Barcelona: Departament de Treball, Afers Socials i Famílies, Generalitat de Catalunya.

SERRACANT, P. (coord.) (2017). *Enquesta a la joventut de Catalunya 2017*. Barcelona: Departament de Treball, Afers Socials i Famílies, Generalitat de Catalunya.

SULLIVAN, O.; GERSHUNY, J.; ROBINSON, J. P. (2018). "Stalled or Uneven Gender Revolution? A Long-Term Processual Framework for Understanding Why Change Is Slow". *Journal of Family Theory & Review*, 10(1), p. 263-279.

TREAS, J.; DROBNIC, S. (ed.) (2010). *Dividing the domestic: Men, women and household work in comparative perspective*. Stanford: Stanford University Press.

7. Condicions i esforç econòmic per l'habitatge de la joventut

Sandra Escapa

7.1. Introducció

El procés d'emancipació de la joventut, analitzat al capítol precedent, està indiscutiblement relacionat amb les condicions d'accés a l'habitatge i la situació econòmica de les persones joves. La joventut és un dels col·lectius amb major precarietat laboral i salaris més baixos. D'una banda, allarguen les seves carreres educatives, amb la intenció de millorar les seves condicions laborals, i compaginen aquests estudis sovint amb feines a temps parcial o temporals. D'altra banda, els primers anys en el mercat laboral acostumen a estar caracteritzats per una major temporalitat i menors ingressos. Les condicions del mercat de l'habitatge tampoc faciliten l'emancipació: a l'elevat preu de l'habitatge, sigui de lloguer o de compra, cal afegir-hi un seguit de requeriments, tant per llogar com per aconseguir una hipoteca, que sovint les persones joves no assoleixen. Tot plegat fa que Espanya sigui un dels països de la Unió Europea amb l'edat d'emancipació més elevada. El 2022 l'edat mitjana d'emancipació era de 30,8 anys, mentre que, a la UE-27, era de 26,4 anys (Eurostat).

La manera en què s'emancipen els i les joves depèn, en bona mesura, d'un sistema de provisió d'habitatge molt característic, tant a Catalunya com a la resta d'Espanya. En destaca l'habitatge en propietat (amb un nivell elevat del finançament per part dels bancs a través de crèdit), la baixa taxa de l'habitatge de lloguer (amb elevats preus i poca oferta de lloguer social), les altes taxes de segones residències i la importància de la família en la provisió d'habitatge (Ronald, 2007).

Els préstecs immobiliaris requereixen pagaments mensuals a llarg termini, suficients estalvis inicials per a l'entrada i despeses associades, i una font d'ingressos demostrable i estable. Però hi ha molts joves que tenen ingressos moderats o baixos, i inestables o temporals (Muñoz Fernández, 2017). Alhora, el mercat de lloguer, escàs i amb un augment substancial dels preus en els darrers anys, ha derivat en un empitjorament de les condicions residencials dels i de les joves (García i del Olmo, 2021). Tot plegat no només ha complicat les estratègies d'emancipació (amb el conseqüent endarreriment de l'emancipació i els esdeveniments que hi estan associats), sinó que ha empitjorat les condicions residencials

en què els joves han de viure un cop emancipats, tant pel que fa a les característiques de l'habitatge com a l'esforç econòmic que han d'assumir.

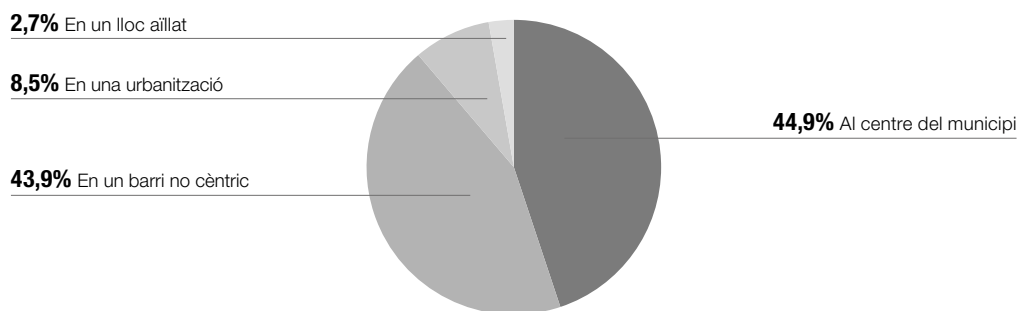
En aquest sentit, és interessant conèixer les característiques dels habitatges on viuen els i les joves emancipats, així com el cost i l'esforç econòmic que els suposa. En aquest capítol analitzem, a partir de les dades de l'Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (EJC22), com són els habitatges de les persones joves (la ubicació, el tipus, la grandària i l'estat), el règim de tinença (si viuen de lloguer, de compra, heretat o altres tipus com residències o habitacions rellogades), el cost de l'habitatge (l'import mensual de mitjana i si comparteixen o no aquest cost amb altres persones), l'esforç econòmic que suposa l'habitatge tant sobre els ingressos individuals com de la llar i, a l'últim, les dificultats que tenen per pagar l'habitatge.

7.2. Característiques de l'habitatge

7.2.1. Ubicació

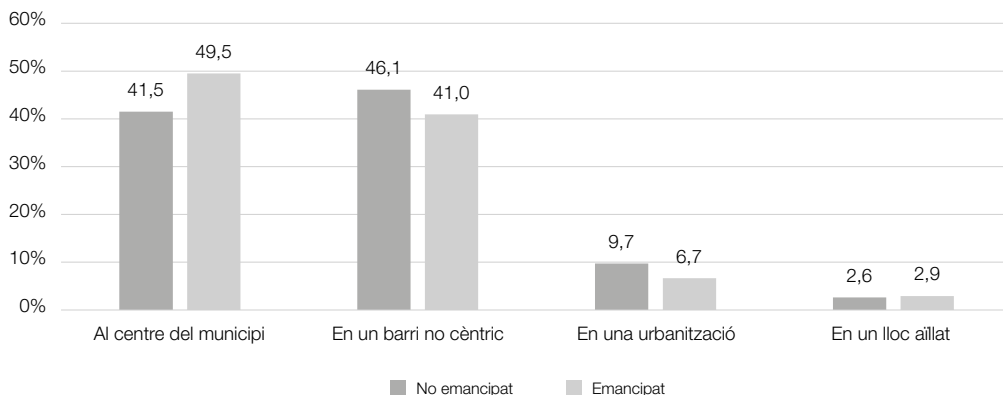
Un indicador contextual de les característiques de l'habitatge on viuen els i les joves és la seva ubicació dins del municipi de residència. Segons l'EJC22, el 44,9% dels i les joves viu al centre del municipi on resideix i el 43,9% en un barri no cèntric (gràfic 7.1). Només el 8,5% viu en una urbanització i el 2,7% en un lloc aïllat. Entre els i les joves emancipats, augmenta el percentatge dels que viuen al centre del municipi (gairebé la meitat dels joves), tal com s'observa al gràfic 7.2.

GRÀFIC 7.1. Ubicació de l'habitatge de residència. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

GRÀFIC 7.2. Ubicació de l'habitatge segons la situació d'emancipació. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

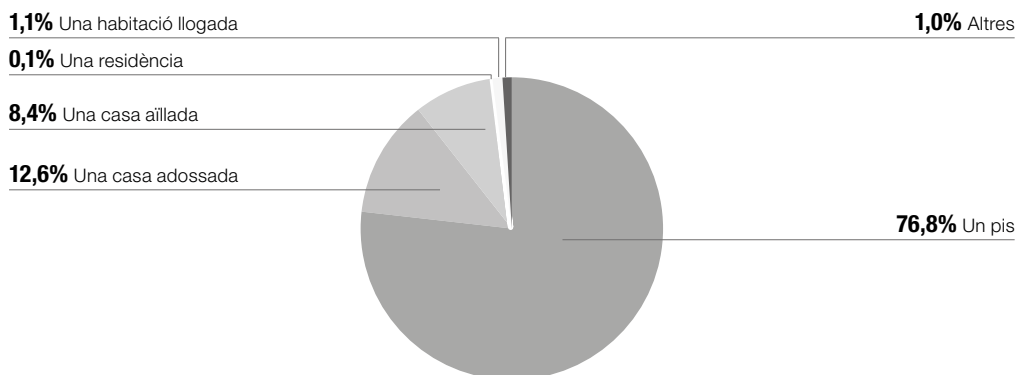

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

7.2.2. Tipus d'habitatge

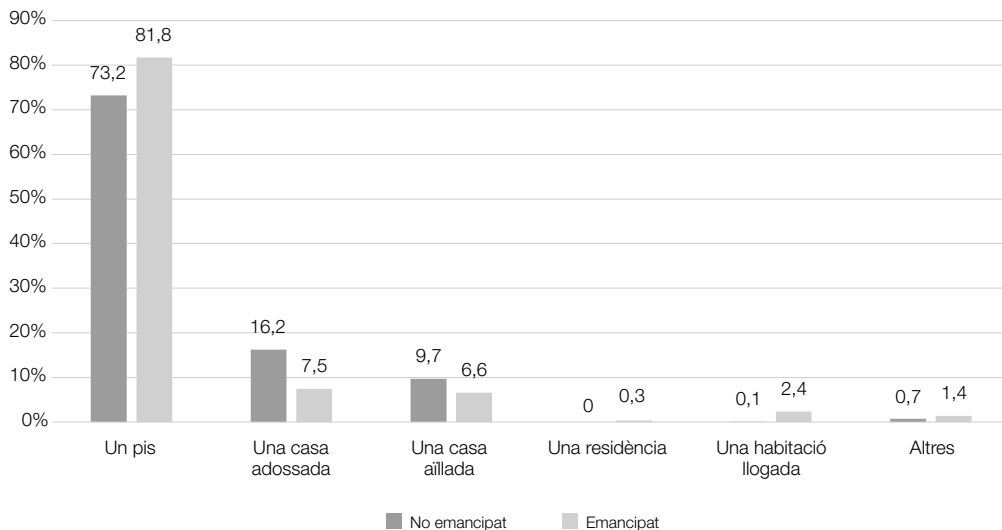
Entre els diferents tipus existents d'habitatge, el pis és de llarg el més comú a Catalunya, en especial en entorns urbans, que és on més sovint es troben els habitatges de les persones joves. Així, tres de cada quatre joves viuen en un pis (76,8%), el 12,6% en una casa adossada i el 8,4% en una casa aïllada, que no té cap altre edifici enganxat al seu costat. El 2,1% viu en altres tipus d'habitatge, com una residència o una habitació llogada (gràfic 7.3). Entre els i les joves emancipats, el percentatge dels que viuen en un pis (81,8%) és superior als no emancipats; en canvi, el percentatge dels que viuen en cases adossades o aïllades és inferior (7,5% i 6,6%, respectivament). Destaca el 2,4% que viu en una habitació llogada (gràfic 7.4w).

GRÀFIC 7.3. Tipus d'habitatge. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

GRÀFIC 7.4. Tipus d'habitatge segons la situació d'emancipació. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

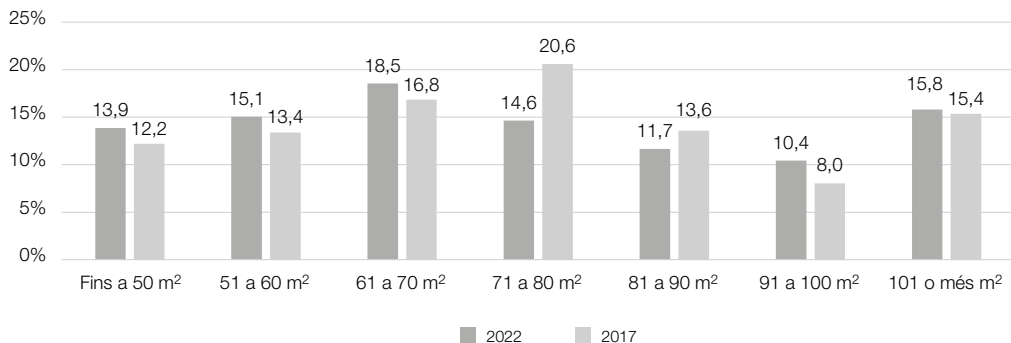
Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut).

7.2.3. Grandària

Pel que fa a les característiques de l'interior de l'habitatge, la mitjana dels metres quadrats dels habitatges on viuen els joves emancipats (que no viuen en una residència) és de 85 m². Tot i això, la meitat dels i les joves emancipats viuen en pisos de 75 m² o menys, dada que correspon al terme estadístic de la mediana. Si ho comparem amb les dades de l'EJC17 s'observa com hi ha un major percentatge de joves que viuen en pisos més petits (gràfic 7.5). Ara bé, la mitjana de metres quadrats per persona (els metres quadrats de l'habitatge dividits pel nombre de persones que hi viuen) es manté força similar: 38,6 m² per persona el 2022 i 37,4 m² el 2017.

Els habitatges on viuen les persones són més petits que els del global de la població. Segons les dades de l'Enquesta contínua de llars de 2020 de l'Institut Nacional d'Estadística, la mitjana de la grandària dels pisos a Catalunya era de 97 m². L'habitatge jove acostuma a ser més petit, ja que a l'inici del procés d'emancipació no requereixen tant espai, i també, sobretot, per poder assumir un preu més reduït.

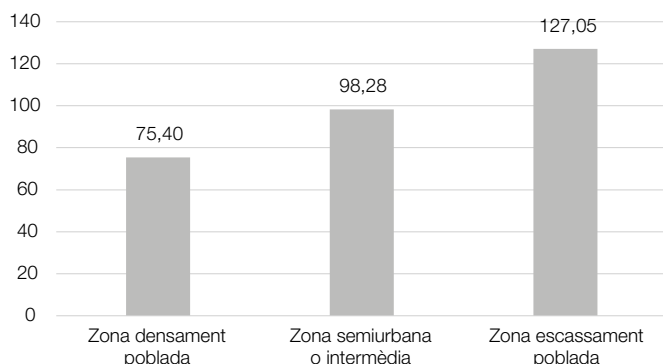
GRÀFIC 7.5. Metres quadrats de l'habitatge. Joves de 15 a 34 anys emancipats. Catalunya, 2017 i 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 i 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

L'EJC22 indica que els metres quadrats de l'habitatge varien molt en funció de la zona on estigui ubicat l'habitatge. En zones més densificades, l'habitatge de joves emancipats és de 75,4 m² de mitjana, mentre que els habitatges dels joves emancipats que viuen en zones escassament poblades són de 127,15 m² de mitjana (gràfic 7.6). En el cas de Barcelona ciutat, la mitjana de metres quadrats on viuen els i les joves emancipats és de 70,6 m². A la resta de municipis de l'àrea metropolitana, la mitjana dels habitatges dels joves emancipats és de 76,5 m².

GRÀFIC 7.6. Metres quadrats de l'habitatge segons la densitat de la zona. Joves de 15 a 34 anys emancipats. Catalunya, 2022. Mitjana

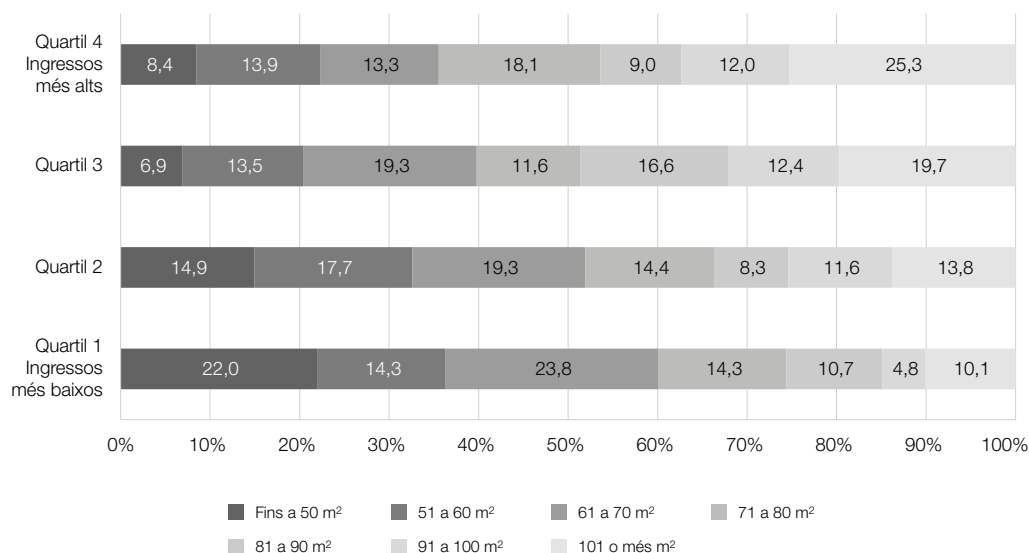

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 i 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Com és d'esperar, la grandària de l'habitatge varia en funció dels ingressos de la llar. Els habitatges més grans acostumen a tenir un cost superior i, per tant, les llars amb menors

ingressos opten en major mesura per habitatges més petits. Amb les dades de l'EJC22 observem que el 22% dels i les joves emancipats amb ingressos de la llar baixos (situats al quartil 1) viuen en habitatges de 50 m² o menys (gràfic 7.7). En canvi, entre els i les joves de llars amb ingressos elevats (quartil 4), en habitatges d'aquesta grandària només hi viu el 8,4% del subgrup. Per contra, una quarta part de la joventut (25,3%), situada en el quartil d'ingressos més elevat, viu en habitatges de més de 100 m², més del doble dels que viuen en una llar amb ingressos baixos. Les diferències són més evidents quan mirem la mitjana de metres quadrats per persona segons el quartil d'ingressos de la llar. Les i els joves emancipats que viuen en llars amb ingressos baixos viuen en habitatges amb una mitjana de 25,8 m² per persona, mentre que en les llars amb ingressos més alts (quartil 3 i 4) la mitjana és de 40 m² per persona.

GRÀFIC 7.7. Metres quadrats de l'habitatge segons el quartil d'ingressos. Joves de 15 a 34 anys emancipats. Catalunya, 2022. Percentatge

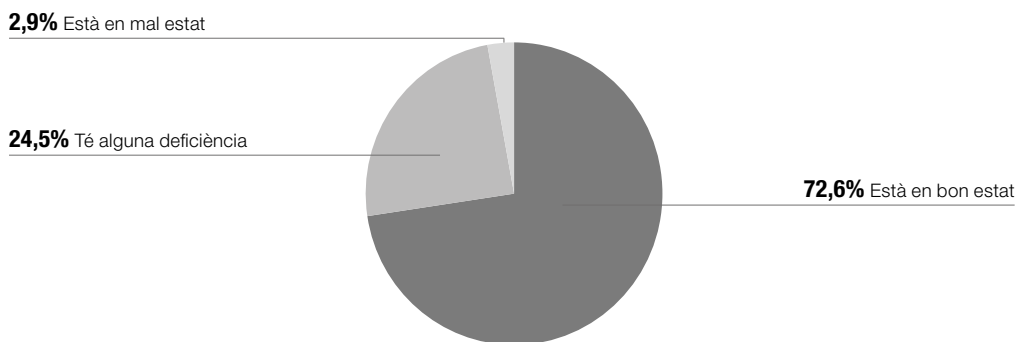
Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 i 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

7.2.4. Estat de l'habitatge

Respecte a l'estat de l'habitatge en què resideixen els i les joves, el 24,5% té algun tipus de deficiència, i gairebé el 3% indica que l'habitatge està en mal estat (gràfic 7.8). En el cas de la joventut emancipada, el percentatge de joves que viu en habitatges amb deficiències o en mal estat augmenta: el 30% assenyala que l'habitatge on viu presenta algunes deficiències i el 4,1% diu que està en mal estat (gràfic 7.9). Els habitatges amb deficiències o en mal estat acostumen a tenir un preu més baix i és possible que els i les joves prefereixin assumir aquestes deficiències per poder pagar un preu més baix. Les deficiències són

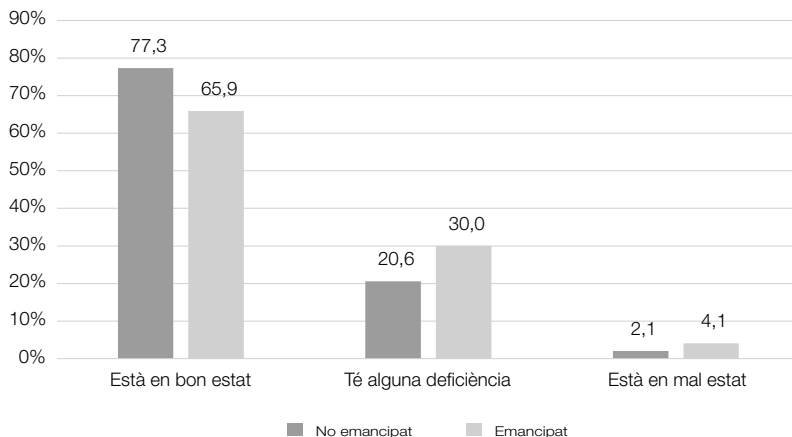
majors en els pisos de lloguer: entre els i les joves emancipats que viuen de lloguer, el 36,4% indica que l'habitatge té algunes deficiències i el 6,2% admet que està en mal estat. En canvi, entre els i les joves emancipats que viuen en un pis de compra, pagant hipoteca, el 20% diu que l'habitatge té algunes deficiències i menys de l'1% que està en mal estat.

GRÀFIC 7.8. Estat de l'habitatge on resideixen. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

GRÀFIC 7.9. Estat de l'habitatge segons la situació d'emancipació. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

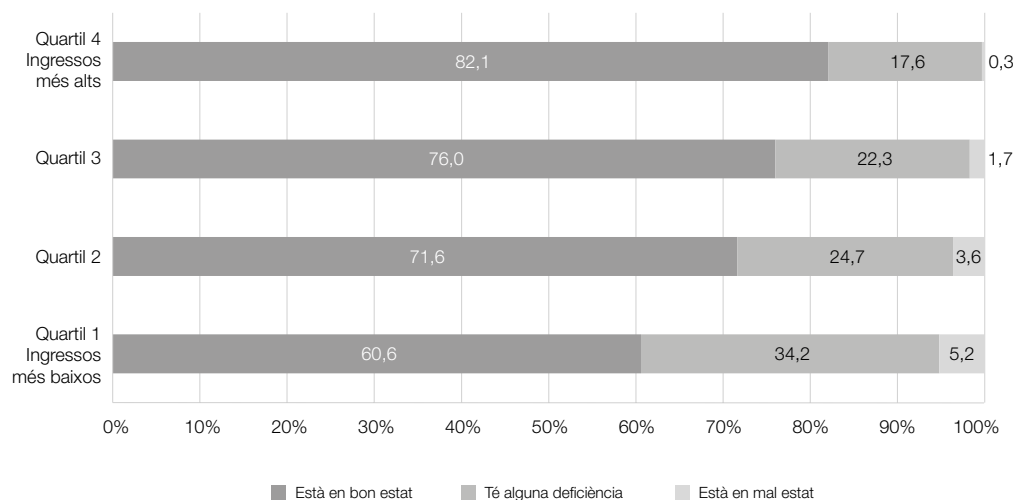

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Segons el nivell d'ingressos de la llar, dos de cada cinc joves del quartil més baix d'ingressos viuen en habitatges que tenen alguna deficiència o bé que estan en mal estat (39,4%).

De fet, els i les joves amb ingressos més baixos viuen cinc vegades més en habitatges en mal estat que no pas els i les joves en llars amb ingressos més alts. D'altra banda, els joves que viuen en habitatges que tenen alguna deficiència són el doble en el cas dels que viuen en llars del quartil més baix d'ingressos que els del quartil més elevat (34,2% i 17,6%, respectivament) (gràfic 7.10).

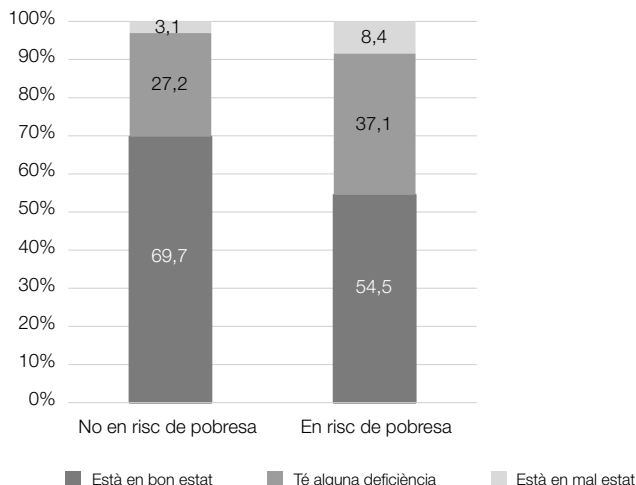
GRÀFIC 7.10. Estat de l'habitatge segons el nivell d'ingressos. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

En el cas dels i les joves emancipats, al gràfic 7.11 s'observa que el percentatge de joves en situació de risc de pobresa viuen en major proporció en llars amb deficiències (37,1%, respecte al 27,2% dels joves sense risc de pobresa), i gairebé el triple viuen en llars en mal estat (8,4%, enfront del 3,1%).

GRÀFIC 7.11. Estat de l'habitatge segons el risc de pobresa. Joves de 15 a 34 anys emancipats. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

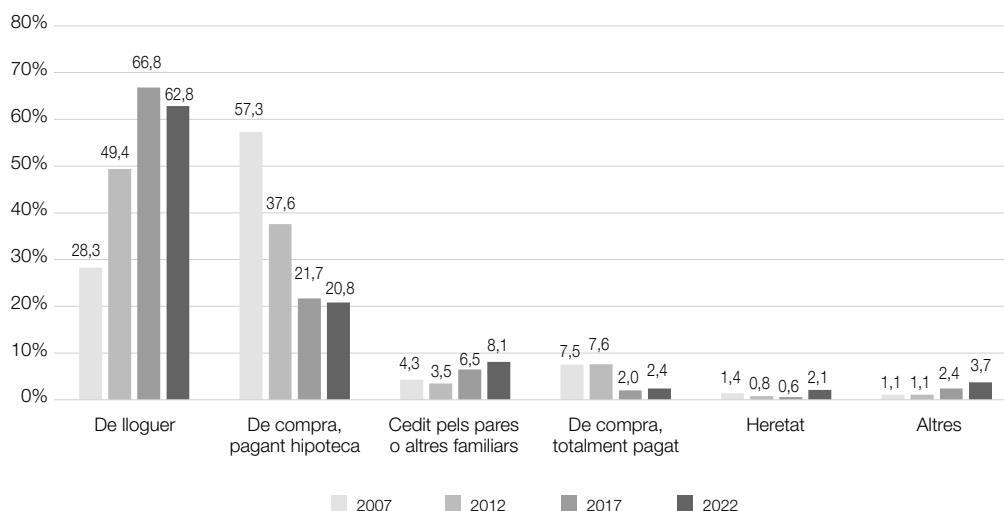
7.3. Règim de tinença

L'Informe anual del Banc d'Espanya (2023) assenyala l'especial vulnerabilitat que ha provocat l'enduriment de les condicions per a l'accés a l'habitatge dels darrers anys, tant en l'habitatge de propietat com de lloguer. Segons aquest informe, «l'augment de la demanda del lloguer entre els col·lectius amb menor renda està relacionat amb la situació del mercat laboral i els criteris de concessió de crèdit hipotecari. L'insuficient creixement de l'oferta per absorbir el fort creixement de la demanda explicaria l'elevat dinamisme dels preus del lloguer des de 2014» (Banc d'Espanya, 2023: 33). A això se li afegeix l'increment constant del preu des de fa uns anys, que augmenta l'esforç econòmic per pagar l'habitatge.

El percentatge de joves menors de 35 anys que són propietaris del seu habitatge ha anat reduint-se en els darrers anys a Espanya. Mentre que el 2011 el 69,3% de llars de joves eren propietaris, el 2020 ho era el 36,1% (Banc d'Espanya, 2023). A Catalunya, segons l'EJC22, la majoria de joves emancipats (62,8%) viuen en un habitatge de lloguer (gràfic 7.12). La segona forma de tinença més comuna és l'habitatge de propietat amb el 25,3% (20,8% de compra pagant hipoteca, 2,4% de compra totalment pagat i 2,1% heretat). Entre els que tenen l'habitatge en propietat, en el 44% la propietat és de la persona jove i la seva parella conjuntament, en el 23,6% només de la persona jove que respon l'enquesta i en el 17,2% de la parella. En el 15,2% dels casos, els propietaris són els progenitors o altres. Aquestes dades són similars a les de l'EJC17, amb petites diferències en el lloguer: 4 punts percentuals menys el 2022 que el 2017, que venen per un petit augment en el percentatge d'habitatges cedits o heretats. Però, si mirem més enrere, s'observa un canvi substancial. Segons les dades de l'EJC07 (prèvies a la crisi econòmica iniciada el 2008),

el percentatge de joves que vivien en habitatge de compra amb hipoteca era molt superior al de joves vivint de lloguer (57,3% i 28,3%, respectivament). El 2012, en canvi, ja en plena crisi econòmica, la tendència canvia i els i les joves emancipats en habitatges de lloguer ja eren superiors als que vivien de compra amb hipoteca (48,4% i 37,6%, respectivament). Aquesta distància ja va augmentar significativament el 2017, on des d'aleshores els percentatges s'han mantingut bastant similars.

GRÀFIC 7.12. Règim de tinença de l'habitatge. Joves de 15 a 34 anys emancipats. Catalunya, 2007, 2012, 2017 i 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2007, 2012, 2017 i 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

L'edat és un factor rellevant a l'hora d'analitzar el règim de tinença dels habitatges on viuen els i les joves emancipats. A mesura que avança l'edat, s'espera tenir una major estabilitat laboral, major salari i, per tant, més possibilitats de poder adquirir un habitatge en propietat, per exemple, pagant una hipoteca. La població jove acostuma a emancipar-se primerament en un habitatge de lloguer i, un cop millora la seva estabilitat laboral, familiar i salarial, es plantegen accedir a un habitatge en propietat (Trilla i López, 2005). A la taula 7.1 es mostra el règim de tinença dels habitatges dels i les joves en funció de la seva edat. Així, veiem com el percentatge de joves emancipats en règim de lloguer es redueix a mesura que augmenta l'edat, a favor de l'increment de pisos de compra amb hipoteca pendent. Entre els i les joves de 25 a 29 anys emancipats, el 14,2% viu en un pis de compra pagant hipoteca, un percentatge que es duplica (28,5%) entre els i les joves de 30 a 34 anys. En el cas del lloguer, és l'opció majoritària entre els i les joves de totes les edats. No obstant, s'observa una gran diferència a partir dels 30 anys: mentre que entre els 20 i els 29 anys prop del 72% dels emancipats viuen en un habitatge de lloguer, entre els i les joves de 30 a 34 anys es redueix al 54,6%. Tot i això, el percentatge de joves de 30 a 35 anys en habitatge de

compra és inferior al percentatge del total de joves que tenien un habitatge en propietat el 2007 i 2012, tal com s'observa al gràfic 7.12, el qual mostra el canvi de tendència que hi ha hagut en aquests darrers anys.

TAULA 7.1. Règim de tinença de l'habitatge segons el grup d'edat. Joves de 15 a 35 anys emancipats. Catalunya, 2022. Percentatge

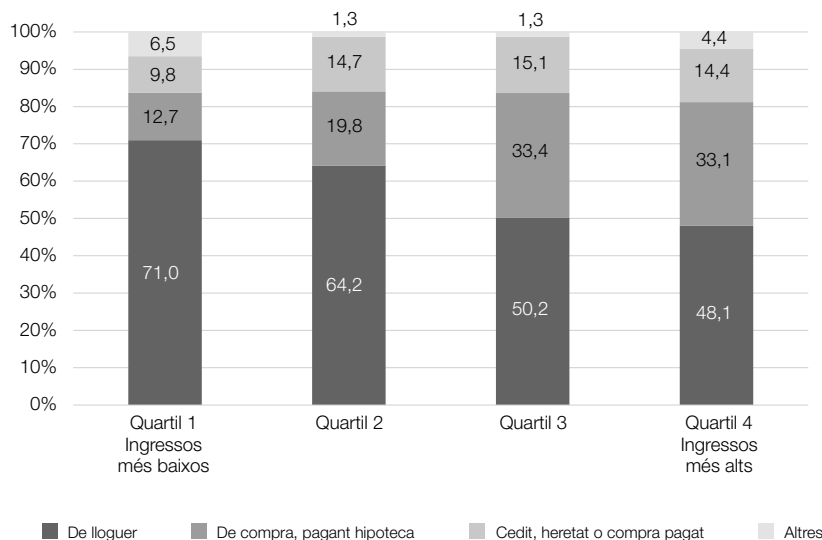
Règim de tinença	De 15 a 19 anys	De 20 a 24 anys	De 25 a 29 anys	De 30 a 35 anys
De lloguer	57,1	73,2	72,2	54,6
De compra, pagant hipoteca	4,8*	5,6*	14,2	28,5
Cedit pels pares o altres familiars	14,3*	10,6	6,7	8,4
De compra, totalment pagat	4,8*	4,9*	1,6*	2,5
Heretat	9,5*	0,7*	2,4	2,0
Altres	9,5*	4,9*	3,0	4,0
Total	100	100	100	100

*Menys de 10 casos.

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Els joves emancipats en llars amb rendes més baixes tendeixen a viure en major mesura en habitatge de lloguer: ho fa el 71% dels joves emancipats en llars amb ingressos baixos davant del 48,1% dels joves en llars amb ingressos elevats (gràfic 7.13). Un de cada tres joves emancipats que viu en llars amb ingressos més elevats (quartils 3 i 4) ho fa en un habitatge de compra pagant hipoteca. Cal destacar també que les llars amb menys ingressos són les que tenen un percentatge menor de joves vivint en habitatges cedits o heretats, ja que acostumen a tenir famílies també amb pocs recursos que sovint no tenen propietats. Aquest fet augmenta les desigualtats entre joves amb menys i més ingressos, ja que aquests últims tenen més possibilitats d'heretar o viure en habitatges cedits per familiars. El major percentatge de llars amb ingressos baixos que viuen de lloguer està relacionat amb el mercat laboral i els criteris d'obtenció de crèdit.

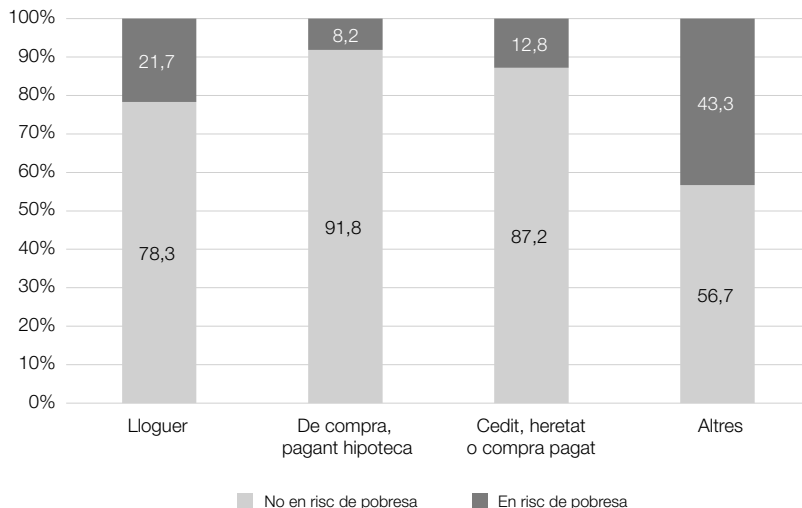
GRÀFIC 7.13. Règim de tinença de l'habitatge segons el quartil d'ingressos de la llar. Joves de 15 a 34 anys emancipats. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

El 2021, a Espanya, el 48,9% de les persones que vivien de lloguer estava en risc de pobresa, segons dades d'Eurostat. Es tracta del percentatge més elevat de tota la UE-27, només igualat per Lituània. El 2022 la xifra ha disminuït al 44,8%, tot i que la dada encara és provisional. Els preus elevats dels lloguers, en comparació amb les rentes que provenen del mercat laboral, provoquen un augment de la població en risc de pobresa. A partir de les dades de l'EJC22, observem que el 21,7% de la joventut que viu de lloguer està en risc de pobresa (gràfic 7.14). Aquesta xifra és gairebé el doble que aquells que viuen en un habitatge cedit, heretat o de compra sense costos d'hipoteca pendents. Els i les joves que viuen en un pis de compra pagant hipoteca són els que tenen menor risc d'estar en situació de pobresa (8,2%). Són joves que tenen suficient estabilitat econòmica per poder realitzar la despesa inicial de la compra d'un habitatge i, per tant, tenen millors condicions econòmiques que la resta de joves. Els i les joves que viuen en altres tipus d'habitatge (habitacions llogades, residències, etc.) són els que tenen més risc de pobresa (43,3%), degut, probablement, a les condicions de precarietat de les quals parteixen i que els duu a viure en aquestes condicions.

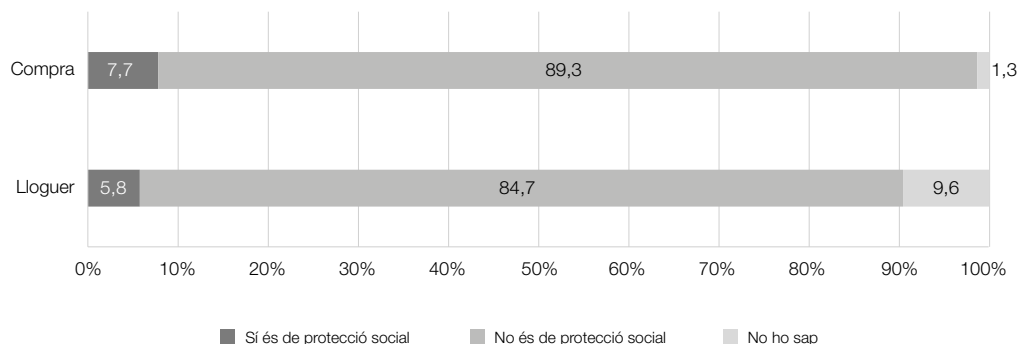
GRÀFIC 7.14. Règim de tinença de l'habitatge segons el risc de pobresa. Joves de 15 a 34 anys emancipats. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Els habitatges de protecció oficial segueixen sent una minoria dels habitatges on viuen els i les joves. Espanya és un dels països d'Europa amb menor percentatge d'habitatge de protecció oficial de tota Europa (Bosch i Trilla, 2018). A Catalunya, tal com s'observa al gràfic 7.15, només el 7,7% dels pisos de compra i el 5,8% dels pisos de lloguer dels i les joves emancipats són de protecció oficial. Destaca el gairebé 10% de joves que viuen de lloguer que desconeixen si l'habitatge on viuen és de protecció oficial.

GRÀFIC 7.15. Habitatge de protecció social segons règim de tinença de l'habitatge. Joves de 15 a 34 anys emancipats. Catalunya, 2022. Percentatge

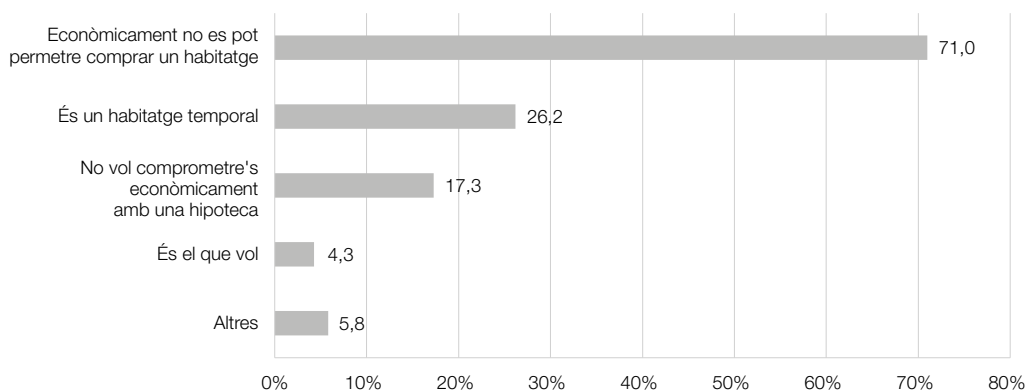

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

7.3.1. Habitatge de lloguer

L'EJC22 pregunta a les persones joves emancipades que viuen de lloguer els principals motius que les han portades a viure en aquest règim de tinença. Tal com mostra el gràfic 7.16, la majoria assenyalen que un dels principals motius pel qual viuen de lloguer és l'econòmic: el 71% indica que viuen de lloguer perquè no es poden permetre comprar un habitatge. Aquesta dada ens indica dues coses: la primera és que, en cas de poder escollir, l'opció desitjada probablement seria la compra; i la segona, que els i les joves veuen inassolibles les despeses que suposa la compra de l'habitatge, ja sigui per la dificultat d'accedir a un crèdit hipotecari, degut a les exigències salarials i d'estabilitat laboral que demanen les entitats bancàries, o bé per la dificultat que suposa obtenir l'estalvi necessari per poder disposar de l'entrada que implica la compra (o bé les dues coses). D'altra banda, el 26,2% indica que el motiu per viure de lloguer és que es tracta d'un habitatge temporal, i el 17,3% diu que no vol comprometre's econòmicament amb una hipoteca. Només el 4,3% indica que viu de lloguer perquè vol.

GRÀFIC 7.16. Motius per viure en un habitatge de lloguer. Joves de 15 a 34 anys emancipats que viuen en un habitatge de lloguer. Catalunya, 2022. Percentatge. Multi-resposta

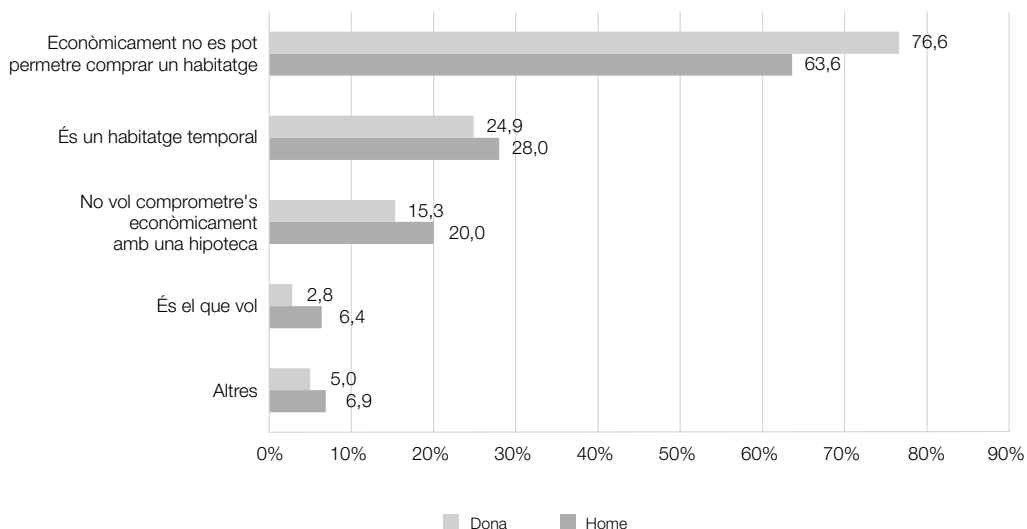

Nota: Els resultats s'obtenen a través d'una pregunta multi-resposta on les persones enquestades podien respondre 2 motius. Per aquesta raó, el sumatori no és 100%, ja que les respostes no són excloents.

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Sobre els motius per viure de lloguer s'observen diferències respecte al sexe. Les dones responen més motius de caire econòmic, com no poder permetre's comprar un habitatge, amb una diferència de 13 punts percentuals. El 63,6% dels homes indiquen que és un dels principals motius, mentre que entre les dones ho fa el 76,6% (gràfic 7.17). Els homes indiquen més que les dones altres motius, com que és un habitatge temporal (28% i 24,9%, respectivament), perquè no volen comprometre's amb una hipoteca (20% i 15,3%, respectivament), o perquè volen (6,4% i 2,8%, respectivament).

GRÀFIC 7.17. Motius per viure en un habitatge de lloguer segons el sexe. Joves de 15 a 34 anys emancipats que viuen en un habitatge de lloguer. Catalunya, 2022. Percentatge. Multiresposta

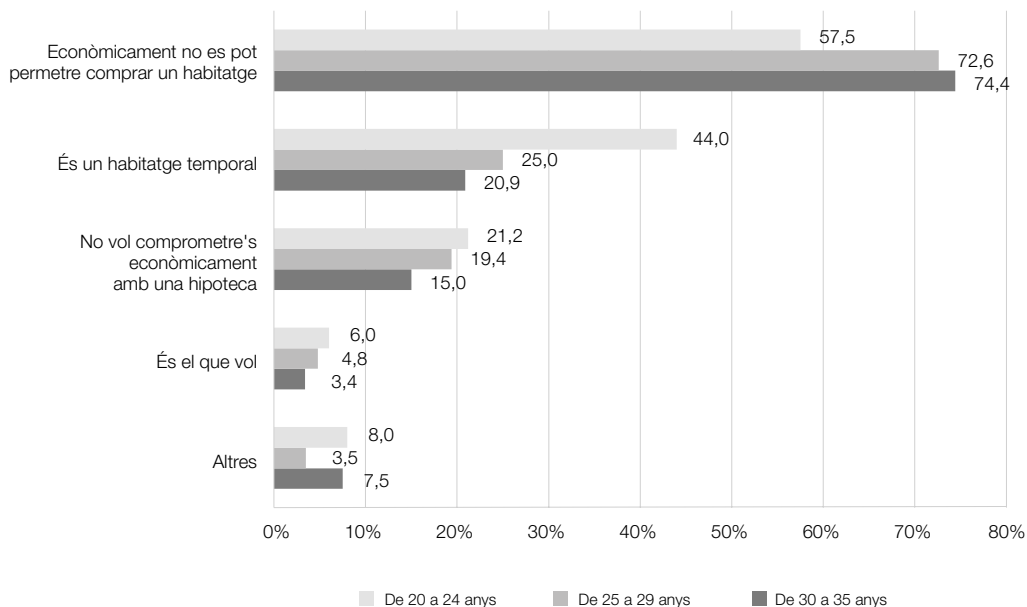

Nota: Els resultats s'obtenen a través d'una pregunta multiresposta on les persones enquestades podien respondre 2 motius. Per aquesta raó, el sumatori no és 100%, ja que les respostes no són excloents.

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Pel que fa a les diferències per edat, el motiu econòmic, com no poder assumir un pis de compra, segueix sent el més comú en tots els grups d'edat, però augmenta entre els més grans. Anteriorment, hem observat com els pisos de compra augmenten a mesura que l'edat augmenta i aquí observem que, entre els i les joves de 30 a 34 anys que viuen de lloguer, el 74,4% indica que ho fa perquè econòmicament no pot permetre's un pis de compra (gràfic 7.18). En canvi, els i les joves de 20 a 24 anys, a banda del motiu econòmic (que l'ha escollit el 57,7%), també destaca el motiu que és un habitatge temporal (l'han escollit el 44% dels més joves, més del doble que els de 30 a 34 anys). Per tant, entre els més joves, hi ha una major proporció que considera l'habitatge on està com a temporal, possiblement a l'espera de poder-se estabilitzar social, laboral i residencialment. A mesura que augmenta l'edat tendeix a incrementar-se el percentatge de joves que preferirien viure en un habitatge de propietat, però que per motius econòmics no s'ho poden permetre (Trilla i López, 2005).

GRÀFIC 7.18. Motius per viure en un habitatge de lloguer segons el grup d'edat. Joves de 15 a 35 anys emancipats que viuen en un habitatge de lloguer. Catalunya, 2022. Percentatge. Multiresposta

Nota 1: Els resultats s'obtenen a través d'una pregunta multiresposta on les persones enquestades podien respondre 2 motius. Per aquesta raó, el sumatori no és 100%, ja que les respostes no són exclouents.

Nota 2: No s'inclouen els joves emancipats de 15 a 19 anys degut al fet que són un grup molt reduït amb diverses categories amb menys de 10 casos, motiu que pot fer que els resultats siguin esbiaixats.

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Per conèixer el perfil de joves que viuen de lloguer, hem analitzat, a través d'una anàlisi de regressió, les variables que tenen més pes explicatiu a l'hora d'escollir aquesta modalitat d'habitatge. En igualtat de condicions de la resta de variables sociodemogràfiques i econòmiques, la joventut de 20 a 24 anys té una raó de probabilitat 12 vegades més elevada que els i les joves de 30 i més anys de viure de lloguer. En el cas de les persones joves de 25 a 29 anys, la raó de probabilitat és el doble que els i les joves de 30 a 35 anys. Aquestes dades van a la línia del que hem comentat anteriorment, on s'observa una major tendència a escollir l'habitatge de compra a mesura que els i les joves són més grans i poden tenir certa estabilitat econòmica, laboral i familiar. Les persones joves amb progenitors nascuts fora de l'Estat també tenen tres vegades més raó de probabilitat de viure de lloguer que aquells que tant mare com pare són nascuts a Espanya. Tenir fills també sembla ser un indicador de viure menys de lloguer que no pas aquells que viuen només amb la parella. Donada la temporalitat que suposen els lloguers és possible que les famílies joves amb fills, que acostumen a ser joves de més edat i amb més estabilitat econòmica, optin més, dins les seves possibilitats, a viure en habitatges de compra que no pas de lloguer. També tenen més raó de probabilitat de viure de lloguer les persones amb menys ingressos.

TAULA 7.2. Viure de lloguer segons les variables sociodemogràfiques. Joves de 15 a 34 anys emancipats. Catalunya, 2022. Regressió logística

Viure de lloguer	Odds ratio	Sig.	E.E.
Sexe (Home ref.)	0,79		0,17
Edat (30-34 ref.)			
De 15 a 19 anys	4,30		1,28
De 20 a 24 anys	12,12	***	0,62
De 25 a 29 anys	2,10	***	0,18
Lloc de naixement (A l'Estat i progenitors també ref.)			
Fora de l'Estat	3,10	***	0,19
A l'Estat amb algun progenitor fora	0,40		0,50
Grau d'urbanització (escassament poblada ref.)			
Zona densament poblada	1,66		0,29
Zona semiurbana o intermèdia	1,39		0,32
Categoria socioprofessional dels progenitors (directius/gerents ref.)			
Ocupacions tècniques i professionals	1,45		0,30
Ocupacions mitjanes	1,16		0,31
Ocupacions elementals	1,64		0,33
No info	1,32		0,36
Nivell d'estudis dels progenitors (superiors ref.)			
Secundaris	0,98		0,21
Primaris o inferiors	0,44	**	0,28
NS	0,33	**	0,40
Situació de convivència (amb la parella ref.)			
Amb la parella i els fills/es (i ningú més)	0,56	**	0,20
Amb els fills/es sense parella	0,42		0,46
Sol/a	1,72		0,37
Residència estudiants/pis compartit	49,41	***	0,86
Altres situacions	9,90	*	1,50
Activitat principal (estudiant ref.)			
Treballador/a	0,86		0,94
Aturat/ada	0,64		1,00
Inactiu/iva	1,50		1,00
Quartil d'ingressos a la llar (quartil 4 ref.)			
Quartil 1	4,23	***	0,37
Quartil 2	2,20	**	0,28
Quartil 3	1,16		0,25
No info	0,87		0,35

Viure de lloguer	Odds ratio	Sig.	E.E.
Dificultats per pagar l'habitatge (no ref.)	2,30	**	0,28
R2 Nagelkerke: 0,363			

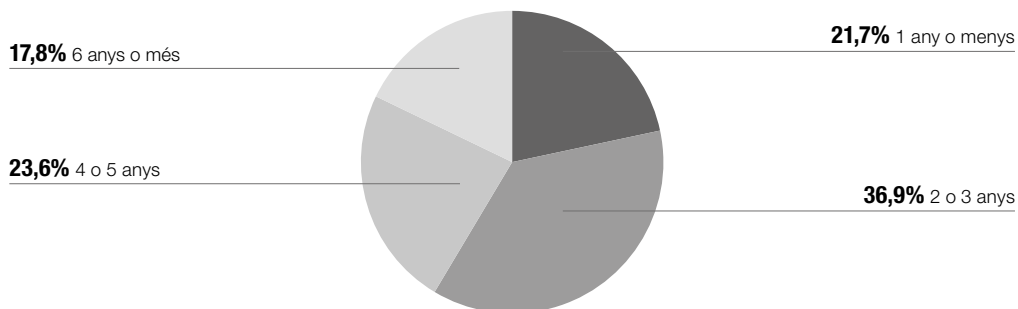
Nota: ***significació estadística < 0,001; **<0,01; *< 0,05. E.E.=error estàndard.

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

7.3.2. Habitatge de compra

Pel que fa a les persones joves emancipades que viuen en un habitatge de compra (comprat per l'enqu Coastat/ada i/o la seva parella), més de la meitat se l'ha comprat en els darrers tres anys, és a dir, des de l'inici de la pandèmia el 2019. El 21,7% l'ha comprat fa un any o menys, i el 36,9% entre dos i tres anys. L'edat mitjana de compra del pis en propietat són els 28,5 anys.

GRÀFIC 7.19. Anys que fa que van comprar el pis (l'enqu Coastat/ada i/o la seva parella) on viu la persona jove. Joves de 15 a 34 anys emancipats que viuen en habitatge de compra. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

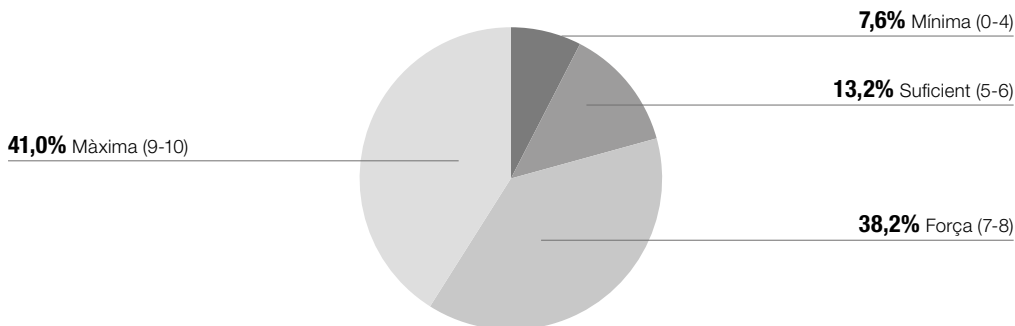
Pel que fa a la satisfacció amb la compra del pis, el 70,4% està totalment satisfet/a, havent indicat una puntuació de 9 o 10 en una escala de satisfacció del 0 al 10 (el 48,3% ha puntuat amb un 10, i el 22,1% amb un 9). El 24,5% està molt satisfet/a (puntuacions de 7 i 8). Només hi ha un 5% que no està del tot satisfet/a, amb puntuacions de 6 (4,4%) i 5 (0,4%). Només el 0,2% no n'està satisfet/a.

7.4. Satisfacció amb l'habitatge

A continuació analitzem la satisfacció dels i les joves emancipats amb l'habitatge on viuen. Al gràfic 7.20, es mostra com la majoria de joves indiquen que estan totalment o força satisfets: el 41% es posiciona en un nivell de satisfacció màxima (puntuació de 9 o 10 en

una escala de 0 a 10), i el 38,2% admet estar força satisfet (puntuacions de 7 i 8). El 13,2% marca una puntuació de satisfacció similar a l'aprovat (5 o 6) i només el 7,6% diu no estar satisfet amb el seu habitatge (entre 0 i 4).

GRÀFIC 7.20. Nivell de satisfacció respecte a l'habitatge. Joves de 15 a 34 anys emancipats. Catalunya, 2022. Percentatge

Nota: S'ha preguntat el nivell de satisfacció en una escala de 0 a 10. Els resultats que es presenten corresponen a la recodificació de la pregunta en quatre categories: mínima (puntuacions de 0 a 4), suficient (de 5 a 6), força (de 7 a 8) i màxima (de 9 a 10).

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Els i les joves emancipats que viuen en un habitatge de compra, estiguin pagant hipoteca o totalment pagat, estan més satisfets amb el seu habitatge que no pas els i les joves emancipats que viuen de lloguer (8,4 i 7,2, respectivament, en una escala del 0 al 10). D'altra banda, l'estat en què es troba l'habitatge també té impacte en la percepció de satisfacció que tenen els i les joves emancipats del seu habitatge. Així, els i les joves que consideren que el seu habitatge està en bon estat tenen una mitjana de satisfacció de l'habitatge del 8,07, mentre que, entre aquells que diuen que l'habitatge té certes deficiències o està en mal estat, el nivell de satisfacció se situa en un 6,6.

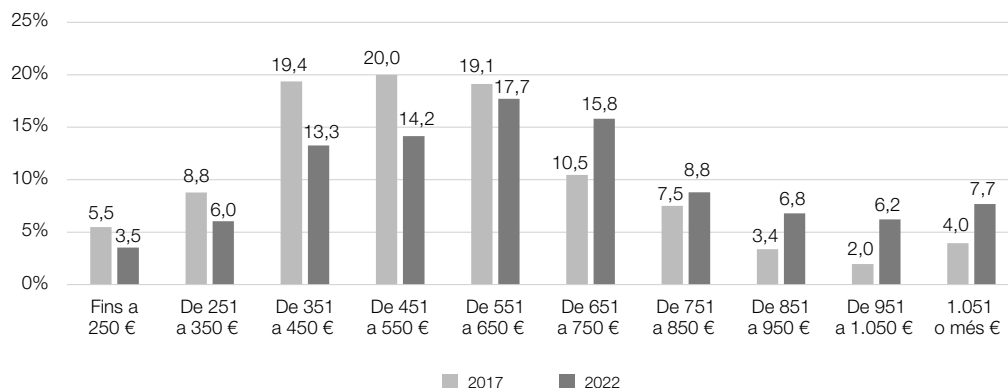
7.5. Cost de l'habitatge

Segons la Secretaria d'Habitatge de Catalunya, el lloguer mitjà contractual el 2022 a Catalunya va ser de 780 € mensuals. A la província de Barcelona va ser de 854 € de mitjana, i a la ciutat de Barcelona de 965 € (Generalitat de Catalunya, 2023). Els preus que paguen els i les joves de mitjana pel lloguer, segons les dades de l'EJC22, són una mica més baixos que les mitjanes generals de Catalunya. La mitjana del cost destinat a l'habitatge de la joventut emancipada (aquells que paguen un lloguer o bé una hipoteca) és de 665,26 € mensuals, uns 100 € més que l'any 2017, on la mitjana era de 564,20 € mensuals. En el cas dels costos de l'habitatge de lloguer és una mica superior al de propietat (amb hipoteca): 676,34 € i 631,88 €, respectivament.

El 22,8% dels joves afronten uns costos inferiors a 451 € mensuals. El 2017 era el 33,6%, amb 11 punts de diferència. Aquesta distància també s'observa a l'altre extrem dels costos:

el 20,7% dels i les joves tenen uns costos per l'habitatge per sobre de 850 € mensuals, mentre que el 2017 eren el 9,3% (gràfic 7.21).

GRÀFIC 7.21. Cost mensual de l'habitatge (incloses les despeses de l'escala o comunitat). Joves de 15 a 34 anys emancipats. Catalunya, 2017 i 2022. Percentatge

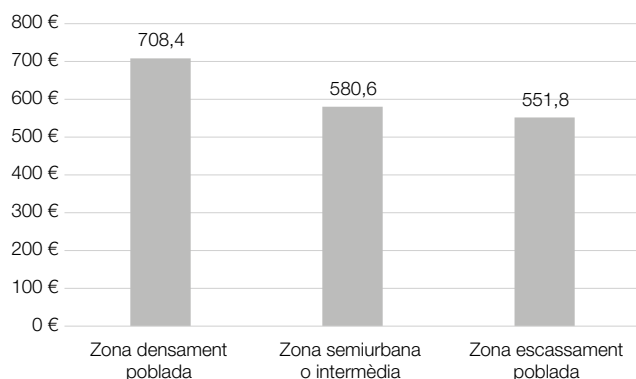

Nota: Només s'inclouen els joves emancipats que paguen lloguer o bé paguen les quotes de la hipoteca.

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 i 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

El cost mensual de l'habitatge varia en funció d'on es troba l'habitatge. Així, en zones densament poblades, el cost mitjà de l'habitatge (incloses les despeses de l'escala o la comunitat) és de 708,4 € mensuals entre els i les joves emancipats. En canvi, en els habitatges de zones semiurbanes és de 580,6 € i en zones escassament poblades de 551,8 € mensuals (gràfic 7.22). Barcelona ciutat és on es troba la mitjana de preu més elevada: 784 €.

GRÀFIC 7.22. Cost mensual de l'habitatge (incloses les despeses de l'escala o la comunitat) segons el grau d'urbanització del municipi de residència. Joves de 15 a 34 anys emancipats. Catalunya, 2022. Euros (mitjana)

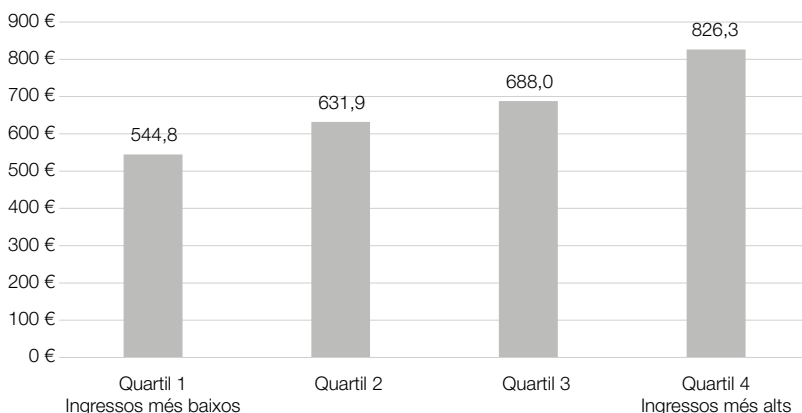

Nota: Només s'inclouen joves emancipats que paguen lloguer o bé paguen les quotes de la hipoteca.

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Com era d'esperar, els i les joves emancipats amb ingressos més elevats paguen de mitjana un preu més elevat pel seu habitatge. Tal com s'observa al gràfic 7.23, la joventut emancipada amb ingressos més baixos té un habitatge amb un cost de 544,8 € de mitjana, mentre que entre els i les joves amb ingressos més elevats la mitjana arriba fins als 826,3 €, la qual cosa suposa una diferència de més de 280 € mensuals entre els dos nivells d'ingressos.

GRÀFIC 7.23. Cost mensual de l'habitatge (incloses les despeses de l'escala o la comunitat) segons el quartil d'ingressos. Joves de 15 a 34 anys emancipats. Catalunya, 2022. Euros (mitjana)

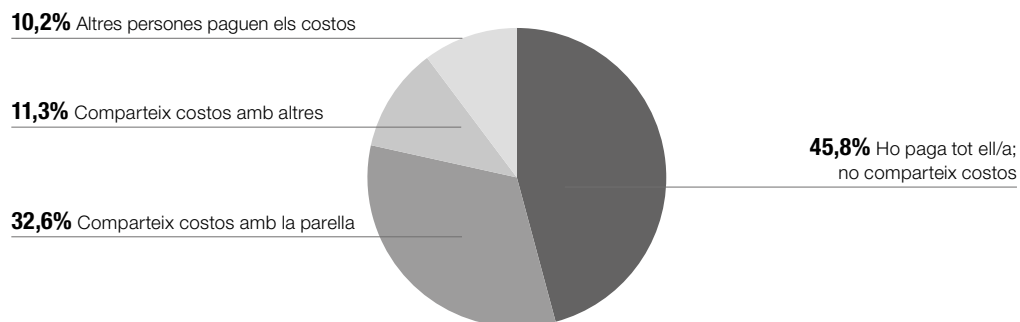

Nota: Només s'inclouen els joves emancipats que paguen lloguer o bé paguen les quotes de la hipoteca.

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

El 45,8% dels i les joves emancipats paguen tot el cost de l'habitatge sols (gràfic 7.24). El 32,6% ho comparteix amb la seva parella, l'11,3% ho comparteix amb altres persones (la majoria amb companys o companyes de pis) i el 10,2% no paguen ells els costos de l'habitatge, sinó una altra persona o persones (habitualment els pares o la parella). Entre els joves de 30 a 34 anys, el 47,3% fan front ells sols a les despeses de l'habitatge, mentre que entre els emancipats de 20 a 24 anys ho fa el 35,4%.

GRÀFIC 7.24. Qui s'encarrega de pagar els costos de l'habitatge. Joves de 15 a 34 anys emancipats. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

7.6. Esforç econòmic

7.6.1. Esforç econòmic de la llar

La importància del cost de l'habitatge en relació amb l'economia de la llar ve determinada pel pes relatiu que suposa aquesta despesa en relació amb els ingressos que tenen. A la taula 7.3 observem la mitjana d'ingressos de la llar de joves emancipats, la mitjana del cost de l'habitatge i la mitjana de l'esforç econòmic que suposa l'habitatge per a la llar. Així, l'esforç econòmic dels i les joves emancipats que viuen de lloguer o en un habitatge de compra amb hipoteca pendent és del 28,5% de mitjana. No obstant, l'esforç econòmic és superior entre les persones joves que viuen de lloguer (31% de mitjana) que no pas els de compra (22,8%). Aquesta tendència és inversa a la de fa uns anys. Segons les dades de l'enquesta Els joves catalans i l'habitatge 1999-2003, l'esforç econòmic per pagar una hipoteca aleshores estaria al voltant del 31% del total dels ingressos, mentre que el cost del lloguer suposava prop del 25% (Renau, 2003).

TAULA 7.3. Ingressos mensuals de la llar, cost mensual de l'habitatge i esforç econòmic per a la llar segons el règim de tinença de l'habitatge. Joves de 15 a 34 anys emancipats. Catalunya, 2022. Mitjana d'euros i Percentatge

Indicador	Lloguer	Compra (amb hipoteca)	Total
Ingressos mensuals de la llar	2.534,84 €	3.497,61 €	2.826,19 €
Cost mensual de l'habitatge	676,34 €	631,88 €	665,26 €
Esforç econòmic	31,0%	22,8%	28,5%

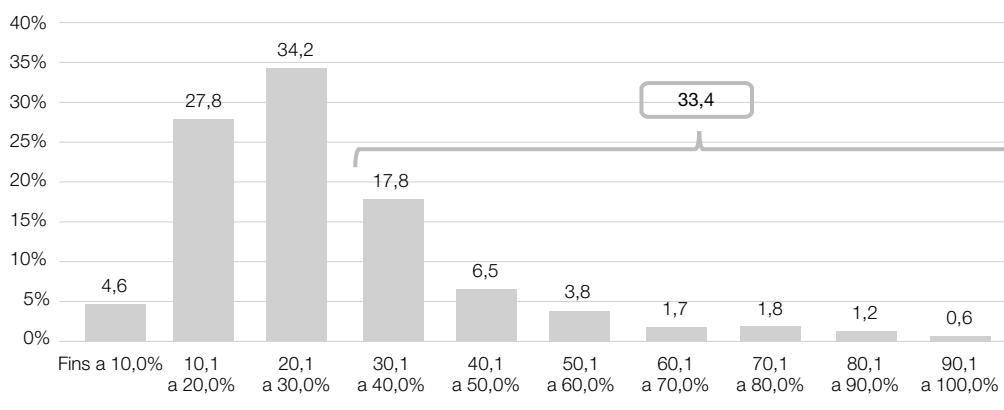
Nota 1: Només s'inclouen els joves emancipats que paguen lloguer o bé paguen les quotes de la hipoteca.

Nota 2: L'esforç econòmic s'ha calculat sobre la base de dades en aquells casos que tenim les dues respostes (ingressos de la llar i cost mensual). Així, s'ha calculat l'esforç econòmic de cadascun dels enquestats/ades i després se n'ha calculat la mitjana del percentatge. El percentatge de l'esforç econòmic que hi ha a la taula no és el resultat de la mitjana d'ingressos de la llar i el cost mensual de l'habitatge, ja que hi poden haver casos on no disposem d'ambdues dades.

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

El 27,8% de les llars de la joventut emancipada dedica entre el 10 i el 20% dels ingressos de la llar al cost de l'habitatge, i el 34,2% entre un 20 i un 30% (gràfic 7.25). Habitualment, s'acostuma a utilitzar el líndar del 30% de l'esforç econòmic de la llar per determinar si s'està assumint una despesa excessiva en el cost de l'habitatge. Dedicar el 30% dels ingressos, com a màxim, al cost de l'habitatge, permet disposar del 70% restant en altres necessitats (com l'alimentació, els subministraments, l'educació, l'oci, etc.). Així observem que, segons l'EJC22, una de cada tres llars de joves emancipats (33,4%) assumeix un esforç econòmic de la llar superior al 30% dels ingressos totals de la llar.

GRÀFIC 7.25. Esforç econòmic de la llar en decils. Joves de 15 a 34 anys emancipats. Catalunya, 2022. Percentatge

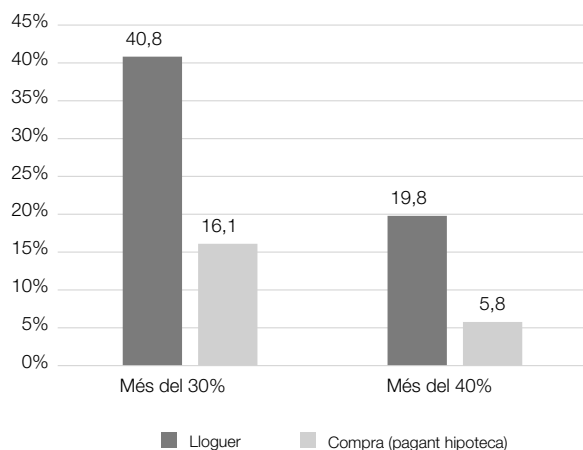

Nota: Només s'inclouen joves emancipats que viuen en un habitatge de lloguer o bé paguen les quotes de la hipoteca.

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Amb les dades de l'EJC22 observem que el 40,8% dels i les joves que viuen de lloguer dediquen més del 30% dels ingressos de la llar a pagar el cost de l'habitatge (gràfic 7.26). En canvi, entre els que són propietaris de l'habitatge pagant hipoteca, són el 16,1% els que dediquen més del 30% dels ingressos. D'altra banda, un de cada cinc joves que està de lloguer dedica més del 40% dels ingressos de la llar a pagar l'habitatge, mentre que els que tenen un habitatge de compra amb hipoteca són només el 5,8%. L'esforç econòmic que suposa l'habitatge pels joves que viuen de lloguer dificulta la capacitat d'estalvi respecte als que viuen en un habitatge de compra, incrementant les desigualtats. Cal tenir en compte, però, que les dades recollides en la darrera edició de l'EJC són de 2022, abans de les pujades dels tipus d'interès i les revisions de les hipoteques variables segons l'Euríbor, que ha anat augmentant des d'inicis de 2022, però en especial el 2023. Per tant, s'han pogut incrementar les quotes hipotecàries.

GRÀFIC 7.26. Esforç econòmic de la llar superior al 30% i al 40% segons el règim de tenença de l'habitatge. Joves de 15 a 34 anys emancipats. Catalunya, 2022. Percentatge

Nota: Només s'inclouen joves emancipats que viuen en un habitatge de lloguer o bé paguen les quotes de la hipoteca.

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Més enllà de les diferències en l'esforç econòmic segons la titularitat de l'habitatge, existeixen força desigualtats en l'esforç econòmic que fan els i les joves emancipats per pagar l'habitatge en funció de les característiques sociodemogràfiques i econòmiques. Així, a la taula 7.4 s'observa com les dones joves emancipades fan un esforç superior als homes (30,2% de mitjana enfront del 26,6%), així com també els i les joves de menys edat i aquells que tenen progenitors nascuts fora de l'Estat. Els fills i filles de progenitors amb ocupacions més elementals, així com aquells que tenen un nivell d'estudis inferior dediquen un esforç econòmic superior a pagar el seu habitatge. Pel que fa a la situació de convivència, els i les joves que viuen amb els fills/es, però sense parella (famílies monoparentals), dediquen de mitjana el 43,2% dels ingressos a pagar l'habitatge, però el que més destaca és el 57,3%

que dediquen els i les joves que viuen sols. Els i les joves amb menys ingressos també han de fer un major esforç econòmic, més del doble que els i les joves en el quartil d'ingressos superior. A l'últim, els i les joves en situació de risc de pobresa dediquen gairebé la meitat dels ingressos de la llar a pagar l'habitatge, la qual cosa dificulta poder sortir de la situació d'exclusió en què es troben.

TAULA 7.4. Esforç econòmic de la llar segons les variables sociodemogràfiques i econòmiques. Joves de 15 a 34 anys emancipats. Catalunya, 2022. Percentatge

Esforç econòmic de la llar	%		%
Total	28,5		
Sexe		Situació de convivència	
Home	26,6	Amb la parella (i ningú més)	26,4
Dona	30,2	Amb la parella i els fills (i ningú més)	29,5
Grups d'edat		Amb els fills i sense parella	43,2
De 19 a 22 anys	33,0	Sol/a	57,3
De 23 a 26 anys	34,4	Residència estudiants/pis compartit	24,7
De 27 a 30 anys	29,1	Altres situacions	34,2
De 31 a 34 anys	27,7	Activitat principal	
Lloc de naixement		Estudiant	32,6
Fora de l'Estat	34,5	Atur	41,7
A l'Estat amb algun progenitor de fora	26,4	Inactiu/iva	43,5
A l'Estat i els progenitors també	24,6	Empresari/ària o autònom/a	23,3
Grau d'urbanització		Assalariat/ada temporal o similar	29,6
Zona densament poblada	30,4	Assalariat/ada indefinit/ida	24,6
Zona semiurbana o intermèdia	26,0	Assalariat/ada - Altres	29,0
Zona escassament poblada	22,1	Quartil d'ingressos a la llar	
Categoria socioprofessional dels progenitors		Quartil 1	45,8
Ocupacions directives i gerencials	25,6	Quartil 2	29,1
Ocupacions tècniques i professionals	27,3	Quartil 3	22,3
Ocupacions mitjanes	28,3	Quartil 4	17,3
Ocupacions elementals	30,3	Risc de pobresa	
Nivell d'estudis dels progenitors		Amb risc de pobresa	48,9
Primaris o inferiors	30,4	Sense risc de pobresa	24,6
Secundaris	29,1		
Superiors	26,4		

Nota: Només s'inclouen els joves emancipats que viuen en un habitatge de lloguer o bé paguen les quotes de la hipoteca.

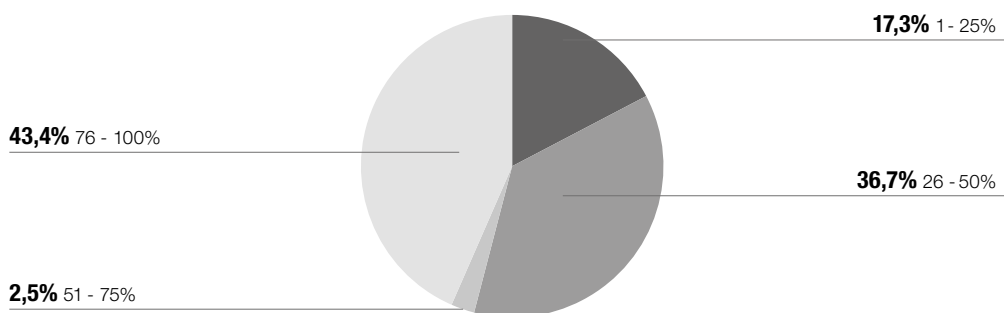
Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

7.6.2. Esforç econòmic individual

Si en comptes d'observar el cost econòmic total de l'habitatge ens centrem en el cost que assumeix la persona jove emancipada, veiem que dediquen, de manera individual, 397 € mensuals de mitjana (respecte als 665,26 € del cost total de l'habitatge mostrats a la taula 7.3).

A nivell individual assumeixen, doncs, el 62% del cost total de l'habitatge. Tal com s'observa al gràfic 7.27, els dos grups majoritaris són els que o bé paguen entre el 26% i el 50% del total del cost de l'habitatge mensual (que són el 36,7% i acostumen a ser els que comparteixen pis amb parella o companys/es de pis on divideixen a parts iguals el cost de l'habitatge) i els que assumeixen entre el 76% i el 100% (el 43,4%, que majoritàriament són els que viuen sols o bé viuen amb la parella, però paguen majoritàriament ells/es l'habitatge). D'altra banda, el 17,3% assumeix fins el 25% del total del cost, i només el 2,5% entre el 51% i el 75%.

GRÀFIC 7.27. Cost que assumeix la persona jove sobre el cost total de l'habitatge. Joves de 15 a 34 anys emancipats. Catalunya, 2022. Percentatge

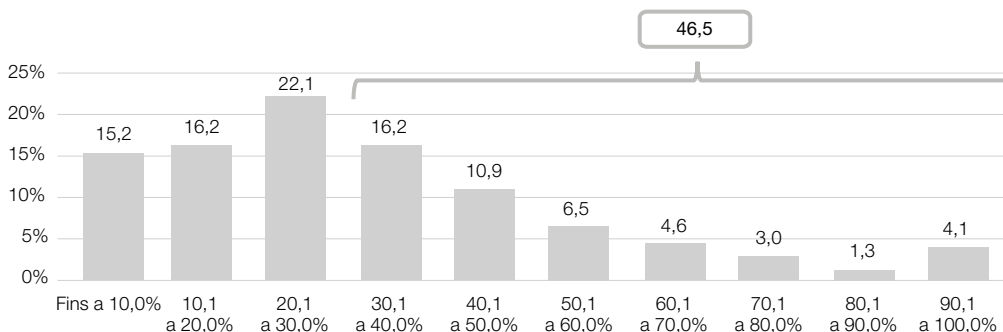
Nota 1: Només s'inclouen els joves emancipats que paguen lloguer o bé paguen les quotes de la hipoteca.

Nota 2: Les dades mostren el percentatge del cost que assumeixen els i les joves enquestades sobre el total del cost de l'habitatge on viuen.

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Anteriorment, al gràfic 7.25, hem vist l'esforç econòmic que fa el conjunt de la llar on viu la persona jove per pagar el cost de l'habitatge, és a dir, el percentatge dels ingressos de la llar que suposa el cost de l'habitatge. En aquest cas observem l'esforç econòmic individual, és a dir, què representa la despesa en l'habitatge que fa la persona jove sobre el total dels seus ingressos individuals. El 46,5% dels i les joves emancipats que paguen un lloguer o hipoteca dediquen més del 30% dels seus ingressos, i el 30,3% paguen més del 40% dels seus ingressos a l'habitatge (gràfic 7.28).

GRÀFIC 7.28. Esforç econòmic individual en decils. Joves de 15 a 34 anys emancipats. Catalunya, 2022. Percentatge

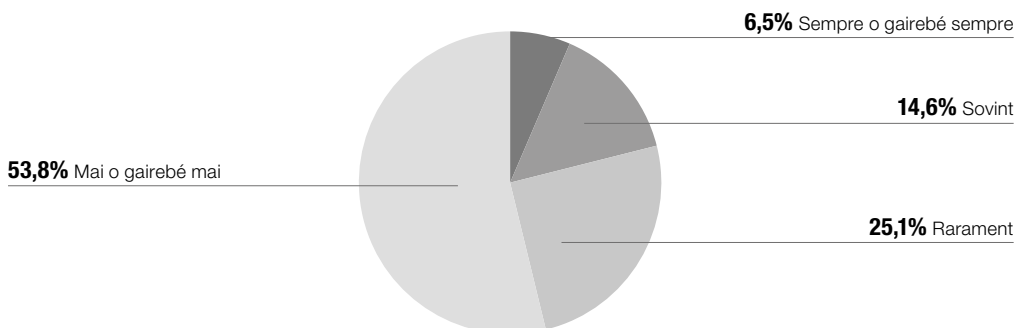
Nota: Només s'inclouen els joves emancipats que paguen lloguer o bé paguen les quotes de la hipoteca.

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

7.7. Dificultats per pagar l'habitatge

Davant de l'esforç econòmic que hem observat, és rellevant saber el nivell de dificultats que tenen els i les joves emancipats per pagar l'habitatge on viuen. Així, al gràfic 7.29. observem que més de la meitat (53,8%) manifesten que mai o gairebé mai tenen dificultats per pagar l'habitatge, un de cada quatre (25,1%) indica que rarament té dificultats. D'altra banda, el 14,6% diu que sovint té dificultats per pagar l'habitatge i el 6,5% que en té sempre o gairebé sempre.

GRÀFIC 7.29. Dificultats per pagar l'habitatge. Joves de 15 a 34 anys emancipats. Catalunya, 2022. Percentatge

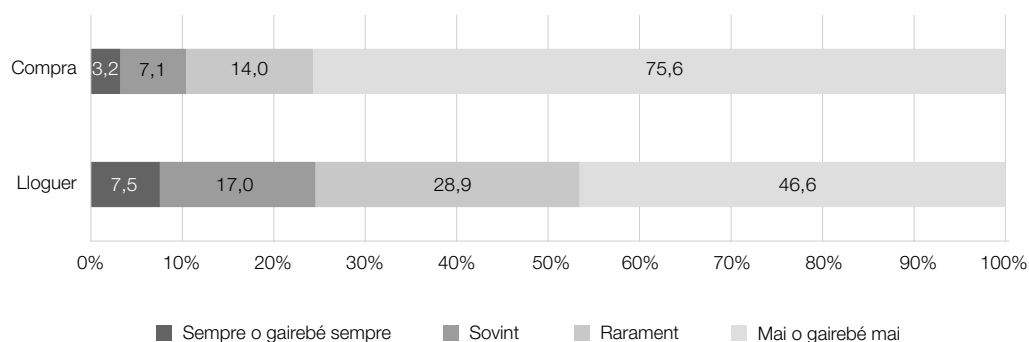

Nota: Només s'inclouen els joves emancipats que paguen lloguer o bé paguen les quotes de la hipoteca.

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Tenint en compte el preu superior que suposa la quota del lloguer respecte a la hipoteca, així com el major esforç econòmic, és d'esperar que les dificultats per pagar l'habitatge també siguin superiors en els i les joves que viuen de lloguer. Al gràfic 7.30, s'observa com un de cada quatre joves que viuen de lloguer tenen sovint o sempre dificultats per pagar l'habitatge (17% sovint i 7,5% sempre o gairebé sempre). En canvi, entre els i les joves que són propietaris amb hipoteca tenen dificultats el 10,4% (7,1% sovint i 3,2% sempre o gairebé sempre). Entre els i les propietàries, el 75,6% indiquen que mai o gairebé mai tenen dificultats per pagar l'habitatge, mentre que entre els i les joves que viuen de lloguer només el 46,6% diu no tenir dificultats mai o gairebé mai. Caldrà veure si, tal com s'ha comentat anteriorment, l'increment dels tipus d'interès i la pujada de l'Euríbor podrien incrementar les dificultats per pagar les hipoteques per parts dels i les joves.

GRÀFIC 7.30. Dificultats per pagar l'habitatge segons el règim de tinença de l'habitatge. Joves de 15 a 34 anys emancipats. Catalunya, 2022. Percentatge

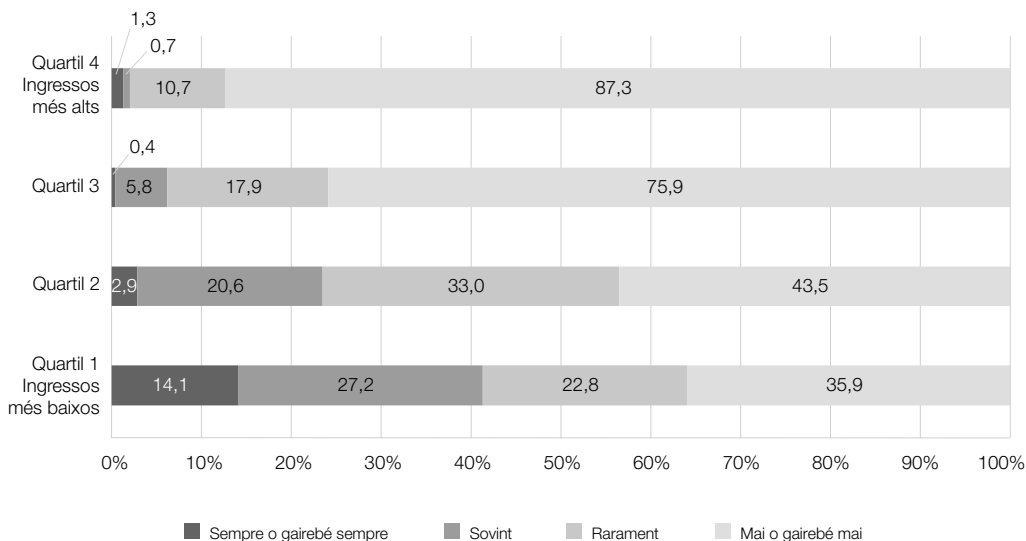

Nota: Només s'inclouen els joves emancipats que paguen lloguer o bé paguen les quotes de la hipoteca.

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Pot semblar obvi que aquells joves que viuen en llars amb ingressos baixos són els que tenen més dificultats per pagar l'habitatge, però és interessant poder veure les diferències en funció de la renda familiar. Així, al gràfic 7.31, es mostra el percentatge de joves que asseguren tenir dificultats per pagar l'habitatge segons el nivell d'ingressos de la llar. Més del 40% dels joves que viuen en llars amb ingressos baixos tenen sovint o sempre dificultats per pagar l'habitatge (14,1% sempre o gairebé sempre i 27,2% sovint). Entre els i les joves amb ingressos mitjans-baixos (quartil 2), el percentatge gairebé és la meitat que els del quartil més baix (23,4%). En canvi, entre les llars amb ingressos més alts, només el 2% diu que té dificultats sovint o sempre per pagar l'habitatge.

GRÀFIC 7.31. Dificultats per pagar l'habitatge segons el quartil d'ingressos a la llar. Joves de 15 a 34 anys emancipats. Catalunya, 2022. Percentatge

Nota: Només s'inclouen els joves emancipats que paguen lloguer o bé paguen les quotes de la hipoteca.

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

A partir d'una anàlisi de regressió logística (taula 7.5), s'observa que, en igualtat de condicions, els i les joves emancipats amb baixos ingressos a la llar (quartil 1) tenen una raó de probabilitat gairebé 30 vegades més elevada de tenir dificultats per pagar l'habitatge que aquells que tenen un nivell d'ingressos alt (quartil 4). D'altra banda, aquells que viuen en llars amb ingressos mitjans-baixos (quartil 2) tenen una raó de probabilitat 14 vegades més elevada de patir dificultats per assumir les despeses de l'habitatge. Les dades també indiquen que les persones joves emancipades, amb ambdós progenitors que han nascut fora de l'Estat espanyol, en igualtat de condicions socioeconòmiques, tenen més dificultat per pagar l'habitatge que aquells que ambdós progenitors han nascut a l'Estat. Tot plegat mostra més les desigualtats a l'hora d'assumir les despeses de l'habitatge.

TAULA 7.5. Tenir dificultats per pagar l'habitatge segons les variables sociodemogràfiques. Joves de 15 a 34 anys emancipats que viuen en un habitatge de lloguer o compra no pagat. Catalunya, 2022. Regressió logística.

Tenir dificultats per pagar l'habitatge	Odds ratio	Sig.	E.E.
Sexe (home ref.)	1,02		0,17
Estat (30-34 ref.)			
De 15 a 19 anys	1,23		0,84
De 20 a 24 anys	1,40		0,28
De 25 a 29 anys	1,10		0,18

Tenir dificultats per pagar l'habitatge	Odds ratio	Sig.	E.E.
Lloc de naixement (A l'Estat i progenitors també ref.)			
Fora de l'Estat	1,85	***	0,17
A l'Estat amb algun progenitor fora	1,12		0,54
Grau d'urbanització (escassament poblada ref.)			
Zona densament poblada	0,79		0,19
Zona semiurbana o intermèdia	0,75		0,33
Categoria socioprofessional dels progenitors (directius/gerents ref.)			
Ocupacions tècniques i professionals	0,85		0,34
Ocupacions mitjanes	0,78		0,35
Ocupacions elementals	0,68		0,35
No info	0,96		0,37
Nivell d'estudis dels progenitors (superiors ref.)			
Secundaris	1,44		0,21
Primaris o inferiors	1,44		0,27
NS	0,98		0,39
Situació de convivència (amb la parella ref.)			
Amb la parella i els fills/es (i ningú més)	1,17		0,23
Amb els fills/es sense parella	0,72		0,44
Sol/a	1,79		0,36
Residència estudiants/pis compartit	1,79		0,34
Altres situacions	1,35		0,58
Activitat principal (estudiant ref.)			
Treballador/a	0,78		0,52
Aturat/ada	1,25		0,58
Inactiu/iva	0,55		0,58
Quartil d'ingressos a la llar (quartil 4 ref.)			
Quartil 1	29,83	***	0,63
Quartil 2	14,36	***	0,62
Quartil 3	3,11		0,66
No info	9,91	**	0,66
R2 Nagelkerke: 0,222			

Nota: ***significació estadística < 0,001; *<0,01; < 0,05. E.E.=Error estàndard.

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

7.8. Conclusions

Les facilitats en les condicions d'accés a l'habitatge, incloent-hi el preu, juntament amb l'estabilitat en el mercat laboral són factors altament relacionats amb el procés d'emancipació dels i les joves. La precarietat laboral amb què viuen molts joves, sobretot durant els primers anys de joventut, marca no només l'edat d'emancipació, sinó també el tipus d'habitatge en el qual s'emancipen. A partir de l'Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (EJC22) hem pogut analitzar les característiques dels habitatges dels joves emancipats, així com els costos i l'esforç econòmic que els suposa. Cal tenir en compte, però que la majoria de dades que es presenten en aquest capítol fan referència només al 41,5% dels i les joves de 15 a 34 anys de l'EJC22, que són aquells que han pogut emancipar-se.

La majoria de joves emancipats (82%) viuen en pisos, i la grandària mitjana dels habitatges és de 75 m². Malgrat que la majoria considera que el seu habitatge està en bon estat, un de cada tres admet que l'habitatge té alguna deficiència o està en mal estat. El percentatge de joves amb baixos ingressos que viuen en habitatges amb deficiències o en mal estat dupliquen els joves de llars amb ingressos més alts. És probable que l'única opció que tenen els i les joves de llars amb ingressos més baixos per costejar l'habitatge és que tingui deficiències o que estigui en mal estat, motiu pel qual s'espera que tingui un preu inferior que puguin assumir. De fet, gairebé la meitat de joves en situació de risc de pobresa viu en habitatges en males condicions o en condicions no del tot adequades, la qual cosa es converteix en un nou factor d'exclusió a sumar a l'econòmic.

Respecte al règim de tinença d'habitatge, l'opció majoritària de la joventut emancipada és el lloguer (62,8%), seguida de la compra amb hipoteca (20,8%). Aquesta diferència era inversa 15 anys enrere, on els habitatges de compra destacaven per sobre dels de lloguer (57,3% i 28,3% el 2007, respectivament). El percentatge d'habitatge de compra és superior entre els i les joves de 30 a 34 anys, en detriment de l'habitatge de lloguer. De nou trobem diferències segons el quartil d'ingressos de la llar, on el 71% dels i les joves del quartil d'ingressos més baix viu de lloguer, mentre que el percentatge entre els i les joves d'ingressos més alts és del 48%. La recent baixada del poder adquisitiu de les llars, l'encariment del crèdit bancari i les dificultats d'accés a l'habitatge poden generar més incertesa i la davallada en la compra d'habitatges, en contra dels desitjos de la joventut. Les dades indiquen que el principal motiu pel qual viuen de lloguer és per no poder-se permetre econòmicament comprar-se un habitatge (ho diu el 71% dels i les joves que viuen de lloguer).

El reduït percentatge d'habitatges de lloguer social, el lloguer per a períodes inferiors a un any i el lloguer turístic ha anat acompanyat de l'increment en els preus de l'habitatge de lloguer, la qual cosa ha provocat un major esforç econòmic i desigualtat en els i les joves emancipats que viuen de lloguer. El desequilibri entre l'oferta i la demanda de lloguer, a tot l'Estat espanyol (també a Catalunya), provoca un increment gradual dels preus que, juntament amb un dels nivells més baixos de tota Europa en habitatge de protecció oficial, fa que les persones joves que estan de lloguer hagin de destinar una major proporció dels seus ingressos a pagar les despeses de la llar (Bosch i Trilla, 2018).

L'encariment progressiu del (escàs) mercat de lloguer ha dut a l'empitjorament de les condicions residencials de la joventut. La crisi econòmica de 2008 va incrementar el

mercat de lloguer que passava a ser l'única opció per als joves. No obstant, a mesura que millorava l'estabilitat econòmica, també ho feia la pujada dels preus de lloguer, seguint la lògica de mercat. Així, malgrat el nombre de joves que viu en habitatges de lloguer ha pujat també ho ha fet l'esforç econòmic que es necessita fer per pagar l'habitatge (García i del Olmo, 2021).

La mitjana del cost de l'habitatge dels i les joves segons les dades de l'EJC22 és de 676,36 € per als joves que viuen de lloguer i 631,88 € per als que viuen de propietat. Aquest cost varia en funció de la zona on es trobi l'habitatge. En zones densament poblades, el cost mitjà de l'habitatge és de 708,4 €, i a Barcelona ciutat de 784 €. L'esforç econòmic de la llar és del 28,5% de mitjana. En el cas dels joves que viuen de lloguer, l'esforç econòmic és del 31% de mitjana, mentre que entre els que viuen en un pis de propietat pagant hipoteca l'esforç econòmic és del 22,8%.

Habitualment s'acostuma a utilitzar el líndar del 30% de l'esforç econòmic de la llar per valorar si el cost que suposa l'habitatge sobre els ingressos de la llar és excessiu, la qual cosa provocaria disposar de menys pressupost per a la resta de necessitats de la llar, com poden ser l'alimentació, els subministraments, l'oci, etc. Segons dades de l'EJC22, un de cada quatre llars de joves emancipats dediquen més del 30% per pagar l'habitatge. En el cas dels joves que viuen de lloguer, aquest percentatge és molt superior que per a aquells que viuen en un habitatge en propietat (amb hipoteca): 40,8% i 16,1%, respectivament. En gairebé el 20% de les llars de joves que viuen de lloguer, l'esforç econòmic de l'habitatge supera el 40% dels ingressos de la llar. Tot i això, existeixen diferències significatives segons algunes característiques sociodemogràfiques i econòmiques. Les dones, els més joves i els que tenen progenitors estrangers, amb ocupacions elementals o un nivell d'estudis baix, fan un esforç econòmic per pagar l'habitatge superior al 30%. Els i les joves monoparentals amb fills, en situació d'atur o inactius i en el quintil inferior d'ingressos fan un esforç econòmic superior al 40%. Destaca, però, l'esforç econòmic dels i les joves en situació de risc de pobresa que queda prop del 50% i el d'aquells i aquelles joves que viuen soles, on l'esforç econòmic arriba al 57%. Les dades de l'EJC22 es recullen abans de l'important increment de l'interès en les hipoteques i les revisions de les hipoteques en funció de l'Euríbor, sobretot a l'inici de 2023. Caldrà, doncs, esperar a veure quin impacte pot tenir en l'esforç econòmic de les persones joves que tenen un habitatge de compra amb hipoteca.

A nivell individual, el 46,5% dels i les joves dediquen més del 30% dels seus ingressos propis a pagar la part que els correspon de l'habitatge on viuen, i el 30% dedica més del 40% dels seus ingressos personals. Davant d'aquestes xifres no és d'estranyar que el 14,6% de la joventut emancipada digui que sovint té dificultats per pagar l'habitatge i el 6,5% en té sempre o gairebé sempre. En aquest cas, torna a haver-hi diferències entre els i les joves que viuen de lloguer i aquells que viuen en un habitatge de compra pagant hipoteca: el 24,6% dels joves que viuen de lloguer indiquen que tenen sovint o sempre dificultats per pagar l'habitatge, mentre que entre els de compra el percentatge és del 10,4%.

A la llum dels resultats, observem que les desigualtats socials entre joves emancipats, propietaris d'habitatge i de lloguer és un fet. D'una banda, aquells que tenen més ingres-

sos tenen major capacitat d'accés a la compra d'un habitatge que actualment (a banda de la primera quota d'entrada i despeses notarial) acaba suposant un cost mitjà més reduït que el cost mitjà dels lloguers. Això queda a l'espera de veure quin impacte poden tenir els nous requeriments d'accés a les hipoteques i les pujades d'interès en les quotes de 2023. D'altra banda, la propietat garanteix una estabilitat a l'habitatge, mentre que els contractes de lloguer (la majoria ara de 5 anys, però anteriorment han arribat a ser de 3 anys) suposen una major temporalitat de l'habitatge amb les conseqüències que pot tenir en l'estabilitat familiar i l'arrelament al barri o municipi. A l'últim, els i les joves amb un nivell de renda superior acostumen a tenir progenitors també amb propietats que poden arribar a heretar o a tenir en cessió. Per contra, els joves de rendes més baixes tenen una major probabilitat de tenir progenitors també vivint de lloguer i, per tant, sense capacitat de disposar de l'habitatge familiar. A més a més, cal recordar que els i les joves emancipats són menys de la meitat (41,5%), la majoria dels quals no s'ha emancipat encara per motius econòmics. Tot plegat pot arribar a generar un augment de la fractura social dels avui joves en la transició cap a la vida adulta.

La tardor de 2022, el Departament de Drets Socials del Govern de la Generalitat va obrir una línia d'ajuts al lloguer destinada a joves menors de 36 anys que no disposessin del bo de lloguer jove de l'Estat o bé que no l'haguessin demanat. Es van presentar 25.733 sol·licituds, el 72,3% a la demarcació de Barcelona. D'altra banda, caldrà veure si la nova Llei del dret a l'habitatge,¹ que anuncia l'impuls de l'habitatge públic i els límits en el preu del lloguer, aconsegueix reduir les desigualtats en l'esforç econòmic que suposa per als joves l'habitatge de lloguer, i facilitar l'accés a l'habitatge.²

Les possibilitats (o entrebancs) d'accés a l'habitatge incideixen directament en el procés d'emancipació de les persones joves. Actualment Espanya és un dels països amb l'edat mitjana de joves no emancipats més elevada d'Europa. Aquest endarreriment topa amb la voluntat d'independència residencial i té conseqüències directes en la formació familiar i el descens de la fecunditat. Cal afrontar la problemàtica que suposa la precarietat laboral de la joventut i les dificultats d'accés a l'habitatge amb polítiques de suport per a un habitatge a preus accessibles i millors condicions d'accés i de manteniment de l'habitatge.

Bibliografia

BANCO DE ESPAÑA (2023). *Informe anual 2022*. Disponible a: https://www.bde.es/f/webbe/SES/Secciones/Publicaciones/PublicacionesAnuales/InformesAnuales/22/Fich/InfAnual_2022.pdf

BOSCH, J.; TRILLA, C. (2018). "El parque público y protegido de viviendas en España: un análisis desde el contexto europeo". *Documentos de Trabajo*. 197/2018. Disponible a:

1 El projecte de Llei del dret a l'habitatge ha estat aprovat definitivament pel Senat el 17 de maig de 2023.

2 Segons aquest projecte de Llei, els límits en el preu del lloguer es podran aplicar en aquells habitatges que es trobin en àrees de mercat tensionat. Es considera una zona tensionada quan compleix una de les dues condicions: que l'esforç econòmic de la hipoteca o del lloguer més les despeses i subministraments superin el 30% de la mitjana de les llars de la zona; i que el preu de compra o lloguer hagi augmentat com a mínim 3 punts per sobre l'IPC en els darrers cinc anys.

<https://fundacionalalternativas.org/wp-content/uploads/2022/07/df921b0eb942d0ce4c114e-5463934e1a.pdf>

EUROSTAT (S.D.). *Estimated average age of young people leaving the parental household by sex*. Disponible a: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/YTH_DEMO_030/default/table?lang=en

GARCÍA, A. E.; DEL OLMO, A. M. (2021). "Emancipación residencial y acceso de los jóvenes al alquiler en España". *Ciudad y territorio: Estudios territoriales*, núm. 1, p. 27-42.

GENERALITAT DE CATALUNYA (2022). *Estadístiques de construcció i mercat immobiliari. Secretaria d'Habitatge*. Disponible a: https://habitatge.gencat.cat/ca/dades/estadistiques_publicacions/indicadors_estadistiques/estadistiques_de_construccio_i_mercat_immobiliari/

MUÑOZ, G. (2017). "Juventud y mercado de la vivienda en España: análisis de la situación". *Revista de Estudios de Juventud*, núm. 116, p. 155-168.

RENAU, E. (dir.) (2003). *Els joves catalans i l'habitatge, 1999-2003*. Col·lecció Aportacions, núm. 23. Barcelona: Observatori Català de la Joventut, Generalitat de Catalunya.

RONALD, R. (2007). "Comparing Homeowner Societies: Can we Construct an East-West Model?" *Housing Studies*, núm. 22, p. 473-493.

TRILLA, C.; LÓPEZ, J. (2005). "El acceso de los jóvenes a la vivienda: una cuestión todavía no resuelta". *Documentación Social*, núm. 138.

8. Una mirada global a les trajectòries i transicions de la població jove

Joan Miquel Verd Pericàs, Alejandro González i Joan Rodríguez-Soler

8.1. Introducció

Des dels anys vuitanta, la literatura sociològica interessada per la joventut ha destacat les dificultats d'aquest col·lectiu per seguir un model lineal d'emancipació que era dominant fins llavors. Aquesta linealitat estava definida per un pas pel sistema educatiu que permetia una inserció laboral estable i que alhora proporcionava els recursos econòmics suficients per aconseguir una emancipació de la llar d'origen i l'establiment d'una família pròpia (Casal *et al.*, 2015). Les conegudes dificultats entre la població jove per trobar ocupacions estables i de qualitat, l'encariment de l'habitatge i la reversibilitat de moltes de les suposades fites en aquests processos d'emancipació varen fer evident ja fa un temps que les fotos fixes eren de poca utilitat per abordar una realitat que podia ser molt canviant (endavant i enrere) en uns pocs anys. Així, es posava de manifest la insuficiència de les anàlisis transversals per abordar l'estudi de la *població jove* i la necessitat d'adoptar una mirada longitudinal (Casal, 1996; Lefresne, 2003).

En aquest context de la dècada dels vuitanta, de canvis en les trajectòries laborals juvenils i per extensió de les trajectòries vitals, sorgeix la perspectiva analítica interessada per les trajectòries i les transicions (Casal, 1996). En termes generals, el concepte de trajectòria fa referència a la successió de situacions que es produeixen longitudinalment al llarg de la vida. Aquestes situacions estan condicionades pels esdeveniments anteriors, pels recursos personals, financers, socials i culturals als quals té accés la persona, així com pels contextos socials i institucionals per on transcorre la seva vida. Alhora, el concepte de transició fa referència als canvis d'estat que es produeixen en espais de temps relativament curts al llarg de la trajectòria biogràfica. Des del punt de vista de la sociologia de la joventut, es poden identificar dos moments de transició importants, que alhora es divideixen en subtransicions. El primer d'aquests dos moments és el trànsit entre les institucions educatives i el mercat laboral, és a dir, el moment en què es finalitzen els estudis i es busca feina. Aquesta transició és normalment coneguda com a "transició educació-treball". No obstant això, aquesta transició no es dona actualment de manera simple i lineal en la majoria dels casos, sinó superposada, compaginant feines i estudis. El segon d'aquests moments és la transició domiciliària i familiar, que potencialment inclou l'emancipació de

la llar familiar d'origen i la formació d'una família pròpia. En aquest marc, s'ha destacat la precarització de les trajectòries laborals juvenils, la individualització i la desestandardització de les trajectòries vitals (Casal *et al.*, 2015). La mirada global i integrada cap a aquestes dues transicions principals que s'adopta en aquest capítol permetrà veure fins a quin punt la mencionada “individualització i desestandardització de les trajectòries” és un fenomen generalitzat i produeix trajectòries cada vegada més variades. Al contrari, podria passar que el cicle vital i l'edat de les persones segueixin tenint un fort pes estructurador d'aquestes trajectòries, de manera que la seva variabilitat no sigui tan important com podrien fer pensar els canvis mencionats.

Així, doncs, en aquest capítol s'adoptarà una mirada metodològica longitudinal, així com una mirada teòrica centrada en les transicions i les trajectòries. La pertinència d'aquesta doble mirada longitudinal i transicional es posa encara més de manifest si es tenen en compte els contextos de crisi econòmica i laboral (i les conseqüències directes sobre el *projecte vital*) pels quals ha travessat recentment la població jove. Quan la població jove a Catalunya encara no s'havia recuperat de la Gran Recessió iniciada a finals de 2007, els efectes de la crisi provocada per la COVID-19 varen tornar a tenir com a principal col·lectiu perjudicat aquesta mateixa població jove (Alberich *et al.*, 2020; Padrosa *et al.*, 2021). Els alts i baixos provocats per aquests xocs socioeconòmics en les vides de les persones joves tenen un efecte molt clar, en forma de sacsejades en les seves trajectòries. Aquestes sacsejades es reflecteixen en les tres trajectòries principals que s'han revisat als capítols anteriors d'aquest bloc 1: l'educativa, la laboral i la domiciliària i familiar. En aquest capítol es reprenen les anàlisis amb les dades de caràcter retrospectiu utilitzades als tres capítols anteriors per fer un abordatge més general, que articularà entre si les diferents trajectòries indicades. A més, en la mesura que les dades ho permetin, es desenvoluparan anàlisis de caràcter longitudinal, especialment pel que fa a les activitats educatives i laborals, que són aquelles per les quals disposem d'unes dates d'inici i final de moltes de les situacions viscudes.

No obstant, el capítol adoptarà també, abans d'endinsar-se en l'anàlisi de les trajectòries, una perspectiva transversal. Així, doncs, s'oferirà en primer lloc una foto fixa de la joventut catalana l'any 2022. Aquesta foto fixa permetrà, d'una banda, treure profit analític d'algunes preguntes de l'EJC22 que tenen com a referent temporal el moment en què es desenvolupà l'enquesta, sense al·ludir a esdeveniments del passat. D'altra banda, aquesta informació es podrà comparar amb l'obtinguda en l'EJC17, de manera que resultarà possible comprovar fins a quin punt certes característiques de la joventut catalana han romàs estables i fins a quin punt d'altres han canviat. De forma resumida, es pot afirmar que aquesta anàlisi transversal permet identificar quins són els factors estructurants de la vida de les persones joves a Catalunya l'any 2022 i quines les condicions de vida a les quals aboquen aquests diferents factors estructurants. La comparació amb l'EJC17 permet identificar de quina manera ha canviat la situació de la joventut en aquests cinc anys, i les possibles tendències de canvi, tot i incipients, que pot apuntar aquesta comparació.

Així, doncs, el capítol s'organitzarà en tres seccions principals, després d'aquesta introducció. A la secció 8.2 es mostrarà una visió holística i comprensiva de les diferents situacions que vivia la població jove en el moment de l'enquesta (any 2022). En primer lloc, l'ús d'una

tipologia, en aquest cas de caràcter teòric, permetrà mostrar la variabilitat existent en les diverses situacions d'emancipació i activitat de la joventut catalana, presentant la distribució percentual en el conjunt de la població jove de les diferents categories generades. El pes relatiu dels diferents perfils obtinguts amb aquesta tipologia es compararà amb els mateixos perfils obtinguts amb les dades de l'EJC17. A més, aquesta mateixa tipologia es posarà en relació amb les condicions de vida i característiques de les persones joves, de manera que ofereixi elements que permetin explicar les desigualtats identificades.

A la secció 8.3 es posarà el focus en les trajectòries de la població jove entre 25 i 34 anys, amb l'objectiu d'orientar la mirada sobre les diferents transicions considerades. En aquest capítol s'elaborarà una anàlisi de seqüències multicanal, que permet posar en relació dades longitudinals pertanyents a diferents tipus de trajectòria per obtenir grups homogenis que comparteixen característiques comunes. També s'analitzaran les variables més determinants d'aquestes trajectòries, posant especial èmfasi en les característiques sociodemogràfiques i socioeconòmiques individuals. Així mateix, es farà esment a les troballes ja apuntades als capítols 4, 5 i 6 (sobre educació, treball i emancipació i família, respectivament), que es connectaran amb la visió més comprensiva adoptada en aquesta segona secció.¹

Finalment, a la secció 8.4 es presentaran les conclusions, que es divideixen en tres subseccions. En aquest apartat es reprenen alguns dels elements revisats en aquesta introducció i s'articulen entre si els resultats obtinguts tant de l'anàlisi transversal (estàtica) de la secció 8.2 com de l'anàlisi longitudinal de la secció 8.3.

8.2. Les diferents situacions de la joventut

En aquesta secció es fa una primera incursió transversal, i estàtica, a la situació de la població jove de Catalunya l'any 2022 pel que fa a la seva situació en els àmbits educatiu, laboral i familiar. Per tal d'abordar aquests diferents àmbits d'una forma sintètica i alhora comprensiva, s'ha construït una tipologia teòrica, combinant la informació relativa a l'activitat principal de les persones joves (mirant, fonamentalment, la seva relació amb els estudis o el mercat laboral) i la seva situació familiar i domiciliària. A més, aquesta situació l'any 2022 es compara amb la situació de l'any 2017, per la qual cosa la tipologia ha estat la mateixa que en el seu moment es va elaborar per part de Serracant i Sala (2018) amb les dades de l'Enquesta a la joventut de Catalunya 2017. De fet, per tal d'aconseguir el màxim de comparabilitat possible entre les dades de l'Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 i 2017 s'adopta l'estructura i les seccions de Serracant i Sala (2018) i el tipus d'anàlisi que s'hi realitzava. Així, doncs, en primer lloc, a la secció 8.2.1, es desenvolupa una tipologia de caràcter teòric a partir de les variables "activitat principal" i "situació familiar". A continuació, a la secció 8.2.2, es mostren dos tipus de creuaments: el primer pretén caracteritzar sociodemogràficament els tipus construïts, i el segon pretén mostrar la distribució de certes variables que permeten copsar les condicions de vida de les persones pertanyents a aquests tipus.

¹ El capítol 7 d'aquest volum, sobre l'habitatge, ofereix una visió estàtica de la joventut en relació amb aquesta temàtica i no s'ha tingut en compte a l'hora d'elaborar aquest volum.

8.2.1. Les persones joves segons la situació transicional

En la taula 8.1 es mostra el creuament de les dues variables que es fan servir en aquesta secció per construir una tipologia teòrica que permeti obtenir una visió global sobre la situació d'emancipació de la població jove l'any 2022 i la seva relació amb la seva activitat principal. Concretament, en la taula 8.1 es creua la variable "activitat principal" agrupada en quatre valors principals: "estudiant", "ocupat/ada" (que inclou les persones en situació d'ERTO, estiguin treballant o no), "aturat/ada" i "inactiu/iva" (que vol dir que la persona en qüestió no està estudiant i tampoc treballa) amb la variable "situació familiar", també agrupada en quatre valors principals: "no emancipat/ada" i, entre els emancipats, "no viu en parella", "viu en parella, sense fills/es" i "viu en parella, amb fills/es".² En relació amb la variable "activitat principal", és important recordar que les persones enquestades tenien la possibilitat de declarar una activitat secundària, que no és tinguda en compte en l'anàlisi que es presenta.

TAULA 8.1. Activitat principal segons la situació familiar. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

Activitat principal - agrupada	Situació familiar				Total
	No emancipat/ada	Emancipat/ada			
		No viu en parella	Viu en parella (sense fills/es)	Viu en parella i amb els fills/es	
Estudiant	31,0	2,2	0,5	0,1	33,8
Ocupat/ada	19,8	11,2	13,0	8,1	52,0
Aturat/ada	3,3	0,7	1,0	0,9	6,0
Inactiu/iva	4,1	1,1	0,6	2,4	8,2
Total	58,3	15,1	15,1	11,5	100

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Si s'atén, en primer lloc, la situació d'activitat, es comprova que més de la meitat de les persones joves de Catalunya entre 15 i 34 anys estan ocupades (52%). A continuació, la segona situació més freqüent és la d'estar estudiant (33,8%) i ja són molt més minoritàries estar en situació d'atur (6%) o no estar ni estudiant ni treballant (8,2%). És important realitzar algunes observacions sobre aquestes dues darreres categories. En primer lloc, cal destacar que el percentatge de persones que es declaren aturades és molt diferent del que podria ser una taxa d'atur. La taxa d'atur es calcula sobre el total de persones actives i, en canvi, el percentatge de persones aturades es calcula sobre el total de la població. A més, cal tenir en compte que en aquest total de població s'hi compten persones que estan estudiant i fins i tot aquelles que ni tan sols tenen l'edat per estar treballant legalment (les que estan

2 A continuació, es fan algunes precisions que és important tenir en compte pel que fa al significat de cada categoria. La categoria "no emancipat/ada" inclou un nombre reduït de persones que viuen amb la seva parella, però a la llar d'origen amb els progenitors. La categoria "no viu en parella" inclou persones tant que tenen criatures com que no en tenen, tot i que les persones joves emancipades que no viuen en parella i tenen criatures són una petita part d'aquest grup. La categoria "viu en parella, amb fills/es" inclou tant les persones que tenen fills/es propis com que conviuen amb els fills/es de la parella.

entre els 15 i 16 anys). En segon lloc, respecte a la categoria “inactiu”, en què se situen les persones que declaren que ni estudien ni treballen com a activitat principal, independentment del que declarin com a activitat secundària, és important posar de manifest que el fet de no estudiar ni treballar pot ser degut a raons com tenir responsabilitats familiars, patir alguna malaltia o tenir alguna discapacitat, o simplement no haver trobat feina, tot i haver-la buscada amb intensitat. En aquest sentit, cal posar en qüestió l'estigmatització que sovint pateix aquest perfil de joves (Serracant, 2012).

Si es fa la comparació dels percentatges mostrats a la taula 8.1 amb els corresponents a l'enquesta del 2017 (Serracant i Sala, 2018), es comprova que ha pujat el nombre de persones joves que estan ocupades (el 2017 era el 49,5%) i ha baixat el nombre de les que estan estudiant (el 2017 era el 36,8%). També en comparació amb el 2017 el nombre de persones aturades ha baixat (llavors eren el 7,8% de les persones joves). Aquestes dades poden estar indicant una millora relativa de les condicions per trobar una ocupació entre el 2017 i el 2022. En canvi, el percentatge de persones que no estudien ni treballen ha pujat, atès que el 2017 eren el 6% de la població jove i el 2022 suposen el 8,2%. El detall i les causes d'aquestes diferències entre els anys 2017 i 2022 es poden aprofundir amb les dades proporcionades a la secció 5.2. (“Relació amb l'activitat”) del capítol 5 d'aquest volum.

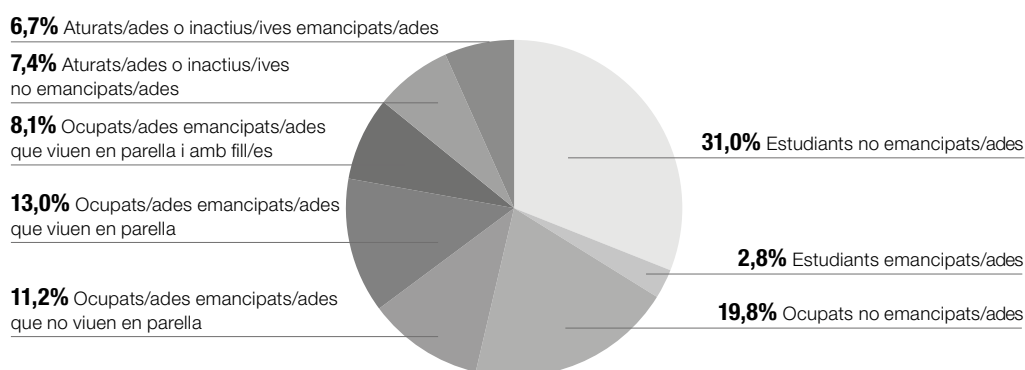
Pel que fa a la situació familiar, s'observa que la situació majoritària en les persones joves de Catalunya entre 15 i 34 anys és la de no estar emancipat; el 58,3% té aquesta situació. Aquesta dada és una mica més alta que la que s'observava en l'enquesta del 2017, en què el 55,8% no estava emancipat. Aquest increment de les persones no emancipades es correspon amb el decrement de les persones emancipades que viuen en parella i tenen fills/es, que passa del 13,2% el 2017 a l'11,5% el 2022. La resta de percentatges són molt similars: les persones emancipades que vivien soles el 2017 eren el 15%, i el 2022 el 15,1%, i les persones emancipades que vivien en parella i sense fills/es eren el 15,9% el 2017, i el 15,1% el 2022.

La distribució percentual dels perfils que s'obtenen de creuar les dues variables, que en els paràgrafs anteriors s'han comentat per separat, ofereix un bon resum de les principals situacions de transició en què es trobaven els i les joves de Catalunya el 2022. En aquest sentit, es comprova que el grup més nombrós de joves és el de persones no emancipades que estan estudiant (31%). A continuació, se situen les persones que estan ocupades i no emancipades (19,8%). De la resta de combinacions, només les persones ocupades emancipades que no viuen en parella i les que sí que hi viuen i no tenen fills/es superen el 10% (11,2% i 13%, respectivament). Aquesta primera descripció ja mostra on se situa el gruix de les persones joves: gairebé un terç de la població jove catalana està estudiant i no està emancipada familiarment. Com veurem a continuació, aquesta situació està molt vinculada a certes característiques sociodemogràfiques. Ja s'ha indicat en la introducció que, a banda de l'edat (que pauta en bona mesura moltes transicions de les persones joves), existeixen altres característiques individuals que fan que la situació de les persones joves sigui molt diferent. Per tal de poder analitzar amb més detall aquestes diferents situacions s'han agrupat els creuaments resultants de la taula 8.1 en vuit grups, la distribució percentual dels quals es mostra al gràfic 8.1. Aquests vuit grups serveixen per sintetitzar la informació, ajuntant situacions amb pocs casos i conceptualment similars. A més, són els mateixos que es varen crear amb les dades de l'EJC17 (Serracant i Sala, 2018), la

qual cosa permet veure els canvis produïts en la seva distribució en els darrers cinc anys. Concretament, les persones inactives i aturades s'han agrupat en una sola categoria, i se les ha diferenciat únicament pel fet d'estar emancipades o no, situant les emancipades en una sola categoria, independentment de la seva situació familiar o de convivència. El mateix s'ha fet amb les persones que estudien, en què només es fa la distinció entre si estan emancipades o no. En canvi, entre les persones ocupades sí s'han desglossat les categories de les persones emancipades.

Si es fa la comparació de la distribució d'aquests grups amb la corresponent a l'EJC17³ es comprova que la distribució percentual ha experimentat pocs canvis (vegeu a l'annex la taula A8.1). La diferència més gran es troba en la categoria dels ocupats no emancipats, que el 2017 eren el 16,6%, i el 2022 són el 19,8%. Han crescut, per tant, en 3,2 punts, la qual cosa pot indicar que la lleugera millora relativa de les oportunitats d'ocupació que es deixava constància més amunt ha tingut pocs efectes sobre l'emancipació. Aquests escassos canvis en l'emancipació queden també reflectits en les tres categories d'ocupats emancipats, que mostren canvis molt petits: de forma agregada el 2017 suposaven el 32,9%, i el 2022 suposen el 32,2%. Si es comparen les tres categories per separat es comprova que el 2017 els ocupats emancipats que vivien en parella i amb fills/es eren el 9,1%, i el 2002 són el 8,1%, els ocupats emancipats que vivien només en parella eren el 13,8%, i el 2022 són el 13%, i els ocupats emancipats que no vivien en parella eren el 10%, i el 2022 són l'11,2%. La resta de categories tampoc experimenten canvis importants. Els estudiants no emancipats suposaven el 32,4% el 2017 i suposen el 31% el 2022, i els emancipats suposaven el 4,3% el 2017 i suposen el 2,8% el 2022. Els aturats o inactius no emancipats suposaven el 7,4% el 2017 i suposen el 6,8% el 2022, i els que estan emancipats suposaven el 7% el 2017 i suposen el 6,7% el 2022.

GRÀFIC 8.1. Principals situacions de transició. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022.
Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya de 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

3 L'annex pot consultar-se en un document específic a l'apartat del web de l'Observatori Català de la Joventut on hi ha aquest informe.

8.2.2. Característiques i condicions de vida de les persones joves que formen cada grup

En aquesta secció es mostren quines són les característiques dels membres de cada un dels grups que s'han identificat a la secció anterior i quines són les seves condicions materials de vida, vinculades principalment als ingressos i a les prestacions que reben. Per a cada grup, s'identifiquen en primer lloc les seves principals característiques sociodemogràfiques, considerant les variables "grup d'edat", "sexe", "grau d'urbanització del municipi", "nivell màxim d'estudis acabats", "lloc de naixement de la persona jove i dels progenitors" (com a indicadora d'origen ètnic), i "categoria socioprofessional més alta dels progenitors" (com a indicadora d'origen social). A continuació, s'analitzen tot un seguit de variables que mostren les condicions materials de vida.⁴ Aquestes variables són les següents: "risc de pobresa", "ingressos anuals provinents del treball", "ingressos anuals totals", "percepció d'una prestació per desocupació", "percepció d'una prestació o subsidi mensual per part de l'Administració pública" i "satisfacció amb la vida". La distribució percentual de les categories d'aquestes variables es poden observar a les taules A8.2 i A8.3 de l'annex.

A continuació, per a cada un dels grups, es destaquen les seves característiques més definidores i les seves condicions materials d'existència. En les taules de l'annex es mostra la distribució completa dels percentatges.

Estudiants no emancipats/ades (31%)

Aquest grup està format majoritàriament per persones d'entre 15 i 19 anys (67,9%), fet que el caracteritza clarament enfront de la resta de grups. Com és lògic, aquesta franja d'edat majoritària dins el grup provoca un percentatge (3,6%) molt per sota de la mitjana de la mostra en la categoria "estudis universitaris", corresponent a la variable "nivell màxim d'estudis acabats" de la persona jove. La distribució pel que fa al sexe i al grau d'urbanització del municipi és molt similar a la distribució mitjana de tot el conjunt de grups. En canvi, les variables "lloc de naixement de la persona jove i dels progenitors" i "categoria socioprofessional més alta dels progenitors" sí que presenten distribucions que s'allunyen dels valors mitjans del conjunt de la mostra. Així, entre els estudiants no emancipats/ades, hi ha percentatges superiors a la mitjana en les categories "jove nascut/uda a l'Estat amb un o dos progenitors nascuts fora de l'Estat" (14,8%) i "jove nascut/uda a l'Estat amb els dos progenitors també nascuts a l'Estat" (70,9%), i inferiors a la mitjana en la categoria "ocupacions obreres" quan es té en compte la "categoria socioprofessional més alta dels progenitors" (19,8%). Tot aquest conjunt de percentatges ens dibuixen un grup marcat per la seva joventut, però també pel fet de tenir un origen social i ètnic més afavorit que el del conjunt de la mostra.

Pel que fa a les condicions de vida, aquest grup té un risc de pobresa similar a la mitjana de tot el conjunt de grups (25,8% enfront del 22,1% de la mitjana). La "satisfacció amb la vida" també té una distribució similar als valors mitjans del conjunt de la mostra, tot i

⁴ Algunes d'aquestes variables apel·len més directament al paper de les polítiques públiques en relació amb la situació familiar i d'emancipació de les persones. S'analitzen aquí, atès que no s'ofereix una anàlisi integrada que vinculi les polítiques i la situació familiar en cap dels capítols anteriors. D'altra banda, també s'incorpora a l'anàlisi la variable "satisfacció amb la vida", que pretén vincular la situació familiar i d'emancipació amb un indicador global i sintètic de satisfacció.

que destaca la categoria “satisfacció baixa” (4,6%) amb valors superiors a la mitjana. En canvi, les variables relacionades amb els ingressos i amb les percepcions de prestacions s’allunyen dels valors mitjans del conjunt de tots els grups de joves. Pel que fa als ingressos anuals individuals provinents del treball, el 75,3% de les persones se situen al quartil més baix d’ingressos, una xifra molt allunyada de la mitjana. Quant als ingressos anuals individuals totals, el 92,5% de les persones d’aquest grup se situen als quartils 1 i 2 (44,4% i 48,1%, respectivament), per la qual cosa són aquests els quartils d’ingressos més baixos. Pel que fa a la percepció d’una prestació per desocupació, només el 20,7% dels qui estan a l’atur declaren que l’han rebuda, una xifra inferior a la mitjana del conjunt de la mostra. Quant a la percepció d’una prestació o subsidi mensual per part de l’Administració pública, només el 2,6% d’aquest grup declara haver rebut aquest tipus de prestació enfront del 4,2% de la mitjana de tots els grups de joves. La situació de no emancipació, amb un origen social i ètnic més afavorit que el conjunt de la mostra, i el fet que continuen estudiant, poden explicar uns ingressos baixos per la via del treball i el baix percentatge de persones que reben una prestació d’atur o d’un altre tipus. El seu origen social fa pensar també que, en tant que estudiants que resideixen a la llar d’origen, tenen les seves necessitats econòmiques cobertes en bona mesura per la família, independentment que estiguin treballant o no.

Estudiants emancipats/ades (2,8%)

Aquest grup està format molt majoritàriament per persones que se situen en les franges d’edat d’entre 20 i 24 anys (27,9%) i 25 i 29 anys (38%). El nivell màxim d’estudis acabats és el d’estudis mitjans (batxillerat, CFGM i CFGS), fet que mostra que la majoria està cursant estudis universitaris. La distribució de la variable “sexe” és molt similar a la distribució mitjana de tot el conjunt de grups. Pel que fa a la variable “grau d’urbanització del municipi”, destaca el fet de tenir un percentatge per sota de la mitjana de la mostra en la categoria “zona densament poblada” (47,6%) i per sobre de la mitjana en la categoria “zona semiurbana o intermèdia” (39,2%). Aquests percentatges són fàcils d’explicar si, en l’enquesta, es considera emancipades les persones que resideixen en una residència d’estudiants o en un pis compartit, circumstància que no és necessària per les persones que estudien en zones densament poblades, degut a la proximitat de centres de formació superior. També les variables “lloc de naixement de la persona jove i dels progenitors” i “categoria socioprofessional més alta dels progenitors” tenen distribucions que s’allunyen dels valors mitjans del conjunt de la mostra. En aquest grup la categoria “jove nascut/uda a l’Estat amb els dos progenitors també nascuts a l’Estat” (68,1%) té un percentatge superior a la mitjana, i la categoria “ocupacions obreres” (19,4%) té un percentatge menor a la mitjana. Aquests valors mostren que, com passava amb l’anterior grup, les persones que estan estudiant tenen un origen social i ètnic més afavorit que el del conjunt de la mostra, tant si estan emancipats com si no ho estan.

Pel que fa a les condicions de vida, aquest grup també té un valor superior a la mitjana total del conjunt de grups pel que fa al risc de pobresa (29,7%). Respecte als ingressos anuals individuals provinents del treball, els valors també es concentren al quartil amb ingressos més baixos (58,3%), molt per sobre de la mitjana de la mostra en aquest quartil.

Pel que fa als ingressos anuals individuals totals, la categoria “quartil 4, ingressos més alts” és l’única categoria amb valors inferiors a la mitjana de la mostra. La resta de categories d’aquesta variable són superiors als valors mitjans del conjunt de la mostra. Amb un menor valor que en el cas del grup d’estudiants no emancipats, també destaquen els quartils 1 i 2, uns quartils amb menors nivells d’ingressos (31,9% en ambdós quartils). Pel que fa a la percepció d’una prestació per desocupació, el 42,9% de les persones d’aquest grup que estan a l’atur declaren percebre una prestació d’aquest tipus, un valor superior a la mitjana del conjunt de la mostra. També hi ha més joves que declaren percebre una prestació o subsidi mensual per part de l’Administració pública (5,9%) en comparació amb la mitjana del conjunt de tots els grups. Quant a la variable satisfacció amb la vida destaca la categoria “satisfacció mitjana”, amb un percentatge superior a la mitjana (49%). Aquests valors mostren unes característiques similars al grup d’estudiants no emancipats amb algunes diferències destacables: tenen lleugerament més risc de pobresa, tenen més ingressos, però també perceben més prestacions tant per atur com per subsidis per part de l’Administració pública.

Ocupats/ades no emancipats/ades (19,8%)

Aquest grup destaca especialment per estar format majoritàriament per persones que se situen en la franja d’edat dels 20-24 anys (41,1%) i en menor mesura en la franja dels 25-29 anys (34,9%). En la variable “sexe”, la presència més elevada d’homes (57,7%) enfront de dones (42,3%) és una característica que allunya el grup de la distribució mitjana de la mostra. En canvi, la variable “grau d’urbanització del municipi” no presenta una distribució remarcablement diferent de la del conjunt de la mostra. En la variable “nivell màxim d’estudis acabats” destaca especialment el percentatge d’estudis mitjans (batxillerat, CFGM i CFGS) (50%). En la variable “lloc de naixement de la persona jove”, el grup destaca pel fet de tenir un percentatge de joves nascuts/udes fora de l’Estat (22,9%) menor que la mitjana mostral, tot i que tampoc amb una diferència molt gran. Finalment, pel que fa a la categoria socioprofessional més alta dels progenitors, destaquen lleugerament els percentatges de les categories “ocupacions mitjanes” i “ocupacions obreres”. Tot plegat, ens mostra un grup més masculinitzat que els anteriors, amb un origen social lleugerament per sota i un nivell d’estudis mitjà, però que no es caracteritza per un origen ètnic immigrant.

Pel que fa a les condicions de vida, és un grup que destaca per tenir un baix risc de pobresa (15,6%) en comparació amb la mitjana de la mostra. Respecte als ingressos anuals individuals provinents del treball, té una distribució similar a la mitjana, però amb algunes diferències. El percentatge de joves que es troben al quartil 4 d’ingressos més alts (18,2%) és inferior a la mitjana de la mostra. En canvi, els valors són superiors per als quartils 2 (27,6%) i 3 (28,2%) en comparació amb els valors mitjans del conjunt dels grups de joves. Pel que fa als ingressos individuals totals, en canvi, aquest grup té valors superiors a la mitjana de la mostra en els quartils 3 (44%) i 4 (32,1%), la qual cosa mostra l’existència d’altres fonts d’ingressos més enllà de la feina. Hi ha pocs joves (1,9%) en aquest grup que declarin que perceben una prestació o subsidi mensual per part de l’Administració pública, un valor inferior a la mitjana de la mostra. Quant a la variable “satisfacció amb la vida”, destaca la categoria “satisfacció mitjana” (49,6%) amb un valor superior a la mitjana del

conjunt de grups de joves. Aquests valors mostren un grup amb un baix risc de pobresa, amb uns ingressos elevats que provenen de fonts que van més enllà de la feina, i amb un nivell de satisfacció mitjana amb la vida que tenen.

Ocupats/ades emancipats/ades que no viuen en parella (11,2%)

Aquest grup destaca pel fet d'estar format per persones que se situen en les franges de més edat: el 39,4% té entre 25 i 29 anys i el 45,4% té entre 30 i 34 anys. En la variable "sexe", la presència d'homes (52,1%) i de dones (47,9%) és similar a la de la mitjana de la mostra. En canvi, la distribució de la variable "grau d'urbanització del municipi" mostra un patró revelador: el percentatge de joves amb residència en una zona densament poblada (71,4%) és més elevat en aquest grup que en el conjunt de la mostra i el de residents en una zona semiurbana o intermèdia (22,9%) és menys elevat que en el conjunt de la mostra. Aquesta dada revela una pauta d'emancipació que sembla estar associada a un tipus d'entorn urbà específic. La relació entre el grau d'urbanització del municipi en el percentatge de joves emancipats s'aborda amb més detall al gràfic 6.10 del capítol 6 d'aquest volum, dedicat a l'emancipació. Pel que fa al nivell màxim d'estudis acabats, el grup també mostra una pauta clara: el 43,1% té estudis universitaris, un percentatge molt superior al de la mitjana de la mostra (24,2%). L'origen social també mostra una relativa bona posició social, atès que el 38,7% té les ocupacions tècniques i professionals com a categoria socioprofessional més alta dels progenitors. El percentatge de joves nascuts/udes fora de l'Estat és alt (són el 41,2% enfront d'un percentatge mitjà de tota la mostra del 27,4%), en part, perquè les persones joves immigrades arribades sense els progenitors estan emancipades gairebé per definició. D'altra banda, en no poder desagregar més la variable del lloc de naixement de la persona jove i dels progenitors, resulta difícil aprofundir més en aquesta associació entre emancipació i lloc de naixement, una relació que, en qualsevol cas, no es dona en el grup d'ocupats emancipats que viuen en parella i sense fills/es (vegeu el percentatge d'aquesta categoria a la taula A8.2 de l'annex).

Pel que fa a les condicions de vida, és un grup que té un risc de pobresa (33,5%) més elevat que la mitjana de la mostra. Quant als ingressos anuals individuals provinents del treball té una distribució similar a la mitjana, tot i que lleugerament superiors als quartils 2 (26,3%), 3 (27,3%) i 4 (26,1%). En canvi, pel que fa als ingressos individuals totals, el 83,6% d'aquest grup se situa als quartils 3 i 4, per la qual cosa són superiors a la mitjana de la mostra. Destaca el percentatge de joves que se situen al quartil 4 d'ingressos més alts (46,2%), qüestió que es pot explicar per l'existència d'altres fonts d'ingressos, possiblement d'origen familiar, atès l'origen social familiar. També hi ha pocs joves (1,8%) en aquest grup que declaren que perceben una prestació o subsidi mensual per part de l'Administració pública, un valor inferior a la mitjana de la mostra. L'existència de fonts d'ingressos alternatives als ingressos provinents del treball pot explicar el baix percentatge de joves que perceben aquest tipus de prestacions o subsidis. Pel que fa a la variable "satisfacció amb la vida", destaca el percentatge de joves que es troben en la categoria "satisfacció mitjana" (50,3%), per sobre del valor mitjà del conjunt de grups de joves.

Ocupats/ades emancipats/ades que viuen en parella (sense fills/es) (13%)

Aquest grup té unes característiques sociodemogràfiques similars a les del grup d'ocupats emancipats que no viuen en parella, tot i que en aquest cas el percentatge de la franja d'edat de 30 a 34 anys arriba fins al 54,6% i els de les franges de menor edat són encara més baixos (0,1% per a la franja dels 15-19 anys, i 6,9% per a la franja dels 20-24 anys). D'altra banda, en aquest cas, la distribució per sexes és lleugerament diferent, de manera que els homes suposen el 46% i les dones el 54%. La distribució percentual de les variables "grau d'urbanització del municipi" de residència, "nivell màxim d'estudis acabats" i "categoria socioprofessional més alta dels progenitors" pràcticament també coincideixen amb les del grup d'ocupats/ades emancipats/ades que no viuen en parella, fet que mostra la similitud dels dos perfils. Sí que és diferent la distribució percentual de la variable "lloc de naixement de la persona jove i dels progenitors", atès que en aquest cas el percentatge de la categoria "jove nascut/uda fora de l'Estat" (28,5%) coincideix pràcticament amb el de la mitjana de la mostra. Tot aquest conjunt de dades mostra que ens trobem davant un grup d'origen social relativament elevat (el 40,4% té com a categoria socioprofessional més alta dels progenitors la d'ocupacions tècniques i professionals) amb un nivell d'estudis també elevat (el 56,5% té estudis universitaris) i que resideix en una zona densament poblada (70,3%).

Pel que fa a les condicions de vida, aquest grup destaca per tenir un nivell quasi inexistent de risc de pobresa (0,7%). Respecte als ingressos anuals individuals provinents del treball, destaca el baix percentatge de joves (7,1%) que es troben al quartil 1 d'ingressos més baixos i l'elevat percentatge de joves (40,7%) que es troben al quartil 4 d'ingressos més alts. Pel que fa als ingressos individuals totals també destaca el baix percentatge de joves (7,9%) amb ingressos més baixos i l'elevat percentatge de joves (60,7%) que es troben al quartil d'ingressos més alts, un valor molt superior a la mitjana de la mostra i als valors de la resta de grups. El percentatge de joves que declaren percebre una prestació o subsidi mensual per part de l'Administració pública (0,4%) és el més baix de tots els grups de joves. Quant a la variable "satisfacció amb la vida" és un grup de joves molt satisfet. El percentatge de joves en la categoria "satisfacció alta" (62,6%) és molt superior a la mitjana de la mostra. Aquestes característiques de les condicions de vida es poden relacionar amb les característiques sociodemogràfiques presentades abans. Resumint, es tracta d'un grup amb un origen social familiar afavorit, pràcticament sense risc de pobresa, amb un nivell elevat d'ingressos, tant per la via del treball com per altres fonts d'ingressos, que no té necessitat de percepció de prestacions o subsidis, i amb un elevat nivell de satisfacció amb la vida.

Ocupats/ades emancipats/ades que viuen en parella i amb fills/es (8,1%)

Aquest grup, tot i coincidir amb els dos anteriors en el fet de l'emancipació familiar, presenta algunes característiques que el fan diferent. Pel que fa a la franja d'edat dominant, es comprova un pes encara més elevat de la franja de més edat: el 74% té entre 30 i 34 anys. En aquest sentit, el grup es pot contemplar com un pas més endavant, en termes de cicle vital, respecte als dos grups anteriors. També en el cas del sexe es comprova un pes

encara més elevat de les dones que els homes, en comparació amb els dos grups anteriors: el percentatge d'homes és del 43% i el de dones del 57%. Però la resta de variables ja mostren uns patrons de distribució que fan pensar que la composició d'aquest grup no està només marcada pel cicle vital, sinó també per elements diferencials de caràcter sociològic. En aquest grup, per exemple, el pes relativament més elevat de la residència en una zona densament poblada que s'observava en els dos grups anteriors deixa de donar-se, fet que fa pensar que ens trobem davant un model d'emancipació familiar menys urbà que els dos anteriors. També la distribució de la variable del nivell màxim d'estudis acabats s'assembla més a la de la mitjana de la mostra, fet que fa pensar en un perfil no tan afavorit socialment com semblaven ser-ho els dos grups precedents (ara el pes dels estudis universitaris es queda al 31,3%). Aquesta diferència també la reflecteix la distribució de la variable "categoria socioprofessional més alta dels progenitors", atès que la categoria "ocupacions tècniques i professionals" es queda al 31,6%. El percentatge de joves nascuts/des fora de l'Estat (36,9%) també refermaria aquesta imatge d'un grup no tan afavorit com els dos anteriors, tot i que ja s'ha destacat la dificultat d'analitzar adequadament la variable "lloc de naixement de la persona jove i dels progenitors".

Pel que fa a les condicions de vida, és un grup que té un menor percentatge de joves en risc de pobresa (14,5%) que la mitjana de la mostra, tot i que és superior al grup anterior de joves. Quant als ingressos anuals individuals provinents del treball, té una distribució similar a la mitjana, tot i que lleugerament superiors als quartils 2 (28,8%) i 3 (28%). Pel que fa als ingressos individuals totals, el 83,6% d'aquest grup se situa majoritàriament als quartils 3 (39%) i 4 (46,6%), els quals són valors superiors a la mitjana de la mostra. Destaca el percentatge de joves que se situen al quartil 4 d'ingressos més alts (46,6%). També cal remarcar l'elevat percentatge de joves (11,5%) que perceben una prestació o subsidi mensual per part de l'Administració pública, un valor superior a la mitjana de la mostra. Pel que fa a la variable "satisfacció amb la vida", també és un grup de joves molt satisfet. El percentatge de joves en la categoria "satisfacció alta" (67%) és el valor més elevat de tots els grups de joves. Per tant, es referma la idea que ens trobem amb un grup similar als dos anteriors d'ocupats emancipats, tot i que amb un perfil socioeconòmic una mica per sota. No obstant, el seu nivell de satisfacció amb la vida és el més alt de tots els perfils que analitzem, fet que demostra que no existeix una vinculació directa entre el nivell de satisfacció i les condicions purament materials d'existència.

Aturats/ades o inactius/ives no emancipats/ades (7,4%)

Ens trobem en aquest grup amb una articulació de variables que mostra un perfil molt diferent dels que es podien identificar en els grups precedents. Pel que fa a la distribució de la variable "grup d'edat", es comprova que les diferències més elevades respecte a les mitjanes de la mostra es troben en la franja dels 20-24 anys, que té un percentatge (35,4%) superior al del conjunt de tots els grups, i en la franja dels 30-34 anys, que té un percentatge (15,5%) força inferior al del conjunt de tots els grups. Es tracta, per tant, d'un grup amb sobrerrepresentació de les persones joves de menys edat, situació que es comparteix amb tots els grups en situació de no emancipació. En la variable "sexe", es mostra un pes molt important dels homes (58%), enfront de les dones (42%). Les variables "grau

d'urbanització del municipi de residència”, “nivell màxim d'estudis acabats” i “lloc de naixement de la persona jove i dels progenitors” no mostren perfils especialment diferenciats del conjunt dels grups, fet que revela que no són factors particularment associats a trobar-se en aquesta situació de transició. En canvi, la variable de la categoria socioprofessional més alta dels progenitors sí que permet identificar la particularitat del grup, atès que el 41,4% té com a categoria més alta les ocupacions obreres. Aquesta característica, l'origen social, es pot afirmar que és la que més diferencia aquest grup de la resta de grups analitzats fins al moment.

Pel que fa a les condicions de vida, aquest és un grup amb un risc de pobresa (50,4%) molt elevat respecte a la mitjana de la mostra, només superat pel grup de joves aturats/ades o inactius/ives emancipats/ades. Quant als ingressos anuals individuals provinents del treball, destaquen dos aspectes. En primer lloc, l'absència de joves en els extrems de la variable. Així, no hi ha joves al quartil 1 d'ingressos més baixos, però tampoc al quartil 4 d'ingressos més alts. En segon lloc, poc més de tres quartes parts de les persones d'aquest grup es concentren al quartil 3 d'ingressos (76,1%). En relació amb els ingressos individuals totals, el 86% de les persones es concentren als quartils 1 i 2, tots dos amb valors superiors a la mitjana de la mostra. Destaca que més de la meitat de les persones es concentren al quartil 1 d'ingressos més baixos (53,1%), mentre que només l'1,6% se situen al quartil 4 d'ingressos més alts. Pel que fa a la percepció d'una prestació per desocupació, aquest és un grup amb un percentatge de joves aturats que la perceben (26,1%) inferior a la mitjana de la mostra. En canvi, el percentatge de joves amb una prestació o subsidi mensual per part de l'Administració pública (9,3%) és superior a la mitjana del conjunt de joves. Els valors de la variable “satisfacció amb la vida” reflecteixen la situació d'aquest grup: destaca una elevada “satisfacció baixa” (9,4%), superior a la mitjana de la mostra, i una “satisfacció alta” (43,6%), inferior a la mitjana de la mostra.

Aturats/ades o inactius/ives emancipats/ades (6,7%)

Ens trobem en aquest grup amb una articulació de variables que mostren un perfil molt diferent dels que es podien identificar en els grups precedents. D'una banda, el grup comparteix certes característiques amb el que s'acaba de caracteritzar, però també presenta alguns trets específics. Pel que fa a l'edat, i com succeeix en tots els grups emancipats, la franja amb un percentatge més alt se situa en els 30-34 anys (53,9%). Pel que fa a la distribució de la variable “sexe”, aquest grup mostra la diferència més gran de tots els analitzats: un 27,6% són homes i un 72,4% són dones. Aquest fet mostra bé la desigual distribució de la inactivitat vinculada al sexe (aquesta qüestió es tracta amb detall a la secció 5.2 del capítol 5, dedicat a les situacions i trajectòries laborals). Igual que en el grup anterior (“aturats/ades o inactius/ives no emancipats/ades”), la variable “grau d'urbanització del municipi” no presenta una distribució particularment diferent de la del conjunt de la mostra. En canvi, les variables “nivell màxim d'estudis acabats” i “lloc de naixement de la persona jove i dels progenitors” sí que mostren distribucions específiques. Concretament, la categoria “no ha acabat l'educació obligatòria” té un percentatge del 20% dins aquest grup, enfront d'un 10,1% en el conjunt de la mostra, i la categoria “jove nascut/uda fora de l'Estat” té un percentatge del 62,9%, enfront d'un 27,4% en el

conjunt de la mostra. El pes d'aquestes categories mostra bé que estem davant un perfil clarament desafavorit socialment. La distribució de la variable "categoria socioprofessional més alta dels progenitors" no fa més que reforçar aquesta idea: el 41,5% de les persones dins aquest grup té com a categoria més alta dels progenitors les ocupacions obreres. Es tracta, doncs, d'un grup clarament feminitzat, amb un nivell d'estudis molt baix (és important recordar que ja no estan estudiant) i amb un origen social i ètnic que mostra bé les diferents capes de desigualtat que s'hi acumulen.

Pel que fa a les condicions de vida, és un grup amb característiques similars al grup anterior, però també amb certes diferències. Tenen un elevat risc de pobresa (54,1%), per la qual cosa és el grup amb més risc dels analitzats. Pel que fa als ingressos anuals individuals provinents del treball, quasi la meitat de les persones es concentren al quartil 1 d'ingressos més baixos (49,9%). També destaca el menor pes dels quartils 3 (4,9%) i 4 (17,6%), amb valors inferiors a la mitjana de la mostra. En relació amb els ingressos individuals totals, segueix una distribució similar al grup anterior. El 77,9% es concentra al quartil 2 (31,5%) i, sobretot, al quartil 1 d'ingressos més baixos (46,4%), amb valors superiors al conjunt dels grups de joves. També destaca el reduït percentatge de joves que se situen al quartil 4 d'ingressos més alts (1,3%), molt inferior a la mitjana de la mostra. Pel que fa a les prestacions, és un grup que destaca pels seus percentatges superiors al conjunt de la mostra. Quant a la prestació per desocupació, el 44,3% de les persones declaren que la perceben. En relació amb la percepció de prestació o subsidi mensual per part de l'Administració pública, el percentatge de joves amb aquesta prestació és d'un 15%. Paradoxalment, pel que fa a la variable "satisfacció amb la vida", és un grup que segueix una distribució similar a la mitjana de la mostra, però on destaca una "satisfacció alta" (56,4%) lleugerament superior al conjunt dels grups de joves. Aquests valors mostren un grup amb una elevada vulnerabilitat pel que fa al risc de pobresa i els baixos ingressos percebuts, malgrat les prestacions públiques que reben.

Una mirada global a totes les dades que s'acaben de revisar permet identificar certes línies de desigualtat força clares. Així, es posa de manifest que les persones aturades o inactives són les que tenen uns ingressos totals individuals més baixos. Són aquestes mateixes persones les que tenen un origen social familiar més desafavorit, fet que mostra l'elevat grau de reproducció social que hi ha dins aquest col·lectiu. És interessant destacar que aquests dos perfils de joves aturats o inactius (els emancipats i els que no ho estan) comparteixen amb els estudiants (emancipats/ades o no) el fet de tenir els ingressos anuals individuals totals més baixos. Però la resta de característiques d'aquestes persones que estan estudiant, especialment el seu origen social familiar, fan pensar en unes condicions de vida força diferents. Amb tot, no deixa de ser significatiu que tant estudiants com aturats i inactius no emancipats siguin els que expressen una satisfacció més baixa amb la seva vida (si bé és cert que els segons amb uns valors d'insatisfacció clarament més alts). Aquest punt de contacte pot estar vinculat al desig incomplet d'estar emancipats i no poder-ho fer a causa de tenir baixos ingressos, tot i que la relació entre la situació econòmica i l'emancipació residencial està lluny de ser directa (Carbajo, 2017), encara que existeixi una relació causal molt evident en certs col·lectius (Aparicio-Fenoll i Crespo, 2017).

La situació dels tres grups de persones joves ocupades emancipades sembla situar-se en l'extrem oposat en termes de satisfacció, d'ingressos del treball i d'ingressos totals. Dins aquests tres grups, els que mostren una millor situació en termes d'ingressos són els ocupats/ades emancipats/ades que viuen en parella i no tenen fills/es, que són també els que, amb una proporció més gran, tenen estudis universitaris. Els altres dos grups de joves ocupats emancipats se situen a continuació en termes d'ingressos provinents del treball i totals, amb unes distribucions percentuals molt similars. Però no es pot dir el mateix pel que fa a la satisfacció amb la vida, en què els/les emancipats/ades que viuen en parella i tenen fills/es estan força per sobre dels/les emancipats/ades que viuen sols. Finalment, pel que fa a la percepció de prestacions, el perfil d'aturats/ades o inactius/ives emancipats/ades se situa per davant de la resta de perfils en les dues variables analitzades. És significatiu, però, que el grup que se situa en segona posició pel que fa a la percepció d'una prestació d'atur sigui el d'estudiants emancipats/ades, i no el d'aturats/ades o inactius/ives no emancipats/ades, fet que reforça la situació desfavorida d'aquest darrer grup que ja indicaven altres variables i que podria explicar en part la seva situació de no emancipació.

8.3. Les diferents trajectòries de la joventut

Per tal de complementar la mirada estàtica que s'ha desenvolupat a la secció anterior, es desenvolupa en aquesta secció una mirada dinàmica de caràcter longitudinal, en la línia del que s'ha apuntat a la introducció. Com s'ha indicat, aquesta mirada és imprescindible per entendre la realitat d'un col·lectiu en què la dimensió temporal està tan lligada a les seves vivències. Per tal d'observar la trajectòria de les persones joves, s'ha analitzat només la submostra de joves d'entre 25 i 34 anys. Quan s'han analitzat conjuntament les trajectòries educativa i laboral, s'han considerat els esdeveniments desenvolupats entre els 16 anys i el moment de complir 25 anys, i quan s'ha fet l'anàlisi incorporant les variables relatives a l'emancipació familiar i domiciliària, s'ha considerat el període que va més enllà dels 25 anys (vegeu l'explicació més detallada a la secció 8.3.1). L'objectiu és generar una classificació de les persones joves d'entre 25 i 34 anys en grups homogenis (es poden considerar com a *tipus empírics*) per comprovar fins a quin punt aquests grups construïts empíricament a partir dels trets comuns en les seves trajectòries comparteixen també unes mateixes característiques individuals, que es poden considerar factors estructuradors de les seves transicions i trajectòries.⁵

Aquesta secció es divideix en tres subseccions. En primer lloc, a la secció 8.3.1 s'expliquen els detalls de la metodologia seguida. En segon lloc, a la secció 8.3.2. es mostra la tipologia sobre les trajectòries acadèmica i laboral que, com s'ha indicat, conserven el caràcter

5 Aquest objectiu es desenvolupa tècnicament de dues formes diferents. D'una banda, es fan servir les dades de caràcter seqüencial que l'EJC22 proporciona en relació amb les trajectòries formatives i les trajectòries laborals per elaborar una tipologia que té també un caràcter seqüencial. Aquesta informació, la relativa a les trajectòries formativa i laboral, gràcies a què està ordenada temporalment, permet aplicar tècniques d'anàlisi de seqüències (*sequence analysis*). En canvi, l'EJC22 no proporciona informació de caràcter seqüencial per a les trajectòries d'emancipació familiar i domiciliària, tot i que sí que ofereix algunes variables que permeten, de forma aproximada, copsar la complexitat i l'articulació dels esdeveniments en els processos d'emancipació familiar i domiciliària que han viscut les persones joves enquestades. Per tal d'incorporar aquesta informació relativa als processos d'emancipació familiar i domiciliària a les anteriors de caràcter seqüencial, s'ha utilitzat la tècnica de l'anàlisi de conglomerats (*cluster analysis*), que també permet obtenir tipologies, però que no té en compte l'ordenació temporal dels esdeveniments que sí que té en compte l'anàlisi de seqüències.

seqüencial de les dades originals. Finalment, a la secció 8.3.3 es mostra la tipologia, que és el resultat d'incorporar, a les variables provinents de les trajectòries formativa i laboral, dues variables que pretenen mesurar la complexitat i l'articulació d'esdeveniments en els processos d'emancipació familiar i domiciliària. Aquesta nova tipologia ja no té un caràcter seqüencial, però en la seva interpretació sí que es tindrà en compte que una part de les variables recullen l'ordre temporal dels esdeveniments. Aquesta tipologia complementa i articula entre si les anàlisis presentades als capítols 4, 5 i 6 (dedicats a l'educació, al treball i a l'emancipació i família) d'aquest volum. En totes aquestes subseccions, a més de discutir els resultats de les anàlisis desenvolupades, es fa referència i es tenen en compte algunes de les conclusions que s'obtenen de les anàlisis ja realitzades en alguns capítols (4, 5, i 6) d'aquest volum.

8.3.1. Les tècniques utilitzades per a l'elaboració de les tipologies

Com ja s'ha indicat a la introducció d'aquesta secció, les tipologies que es presenten a continuació s'han elaborat fent servir dues tècniques molt diferents. La tipologia de caràcter seqüencial de les trajectòries formativa i laboral que es presenta a la subsecció 8.3.2 s'ha elaborat fent servir l'anàlisi de seqüències de canals múltiples (*multiple channel sequence analysis*, MCSA), desenvolupada amb el programa TraMineR (Gauthier *et al.*, 2010). El MCSA és una tècnica que s'utilitza per construir una tipologia o classificació de trajectòries basant-se no en un únic canal, com en les anàlisis desenvolupades als capítols 4 i 5, on s'analitzen les trajectòries educativa i laboral per separat, sinó en dos canals. En aquest últim cas, s'utilitzen dos grups de dades longitudinals simultàniament i es calcula una única matriu de distàncies sobre ambdós grups de dades. En el nostre cas, aquests dos canals són, tal com també ja s'ha indicat amb anterioritat, les dades sobre la trajectòria educativa i sobre la trajectòria laboral. La consideració d'ambdues seqüències fa que la tipologia resultant de l'anàlisi del MCSA expressi com s'articulen aquestes dues trajectòries en les persones joves considerades.

És important indicar que als capítols 4 (sobre educació) i 5 (sobre treball), les dades seqüencials dels esdeveniments educatius i dels esdeveniments laborals s'han tractat mitjançant una anàlisi longitudinal específica anomenada *anàlisi de seqüències*. Aquest tipus d'anàlisi pren com a unitat d'anàlisi no una variable o conjunt de variables, sinó tota la seqüència. Després, es calcula una matriu de distàncies, és a dir, la distància que hi ha entre les seqüències, fent servir el procediment que es coneix com a *optimal matching*, que és l'algorisme més utilitzat (però no l'únic) per al càlcul de la matriu de distàncies. Finalment, es classifiquen les seqüències que segons el procediment seguit són més semblants (se segueix un *cluster analysis*) i dona com a resultat diferents grups o tipus de trajectòries. El procediment del MCSA és molt similar i només té la diferència que treballa amb més d'una seqüència alhora. El fet de treballar amb més d'una seqüència al mateix temps fa necessari que en tota la trajectòria analitzada existeixin valors sincrònics en les dues seqüències, és a dir, s'han de donar esdeveniments educatius i laborals alhora. També fa necessari que hi hagi el mateix nombre de casos per a tots els anys considerats, és a dir, no pot operar amb casos perduts en la seqüència d'esdeveniments considerada. Això s'ha aconseguit analitzant només els esdeveniments educatius i laborals produïts entre els 16

anys i el moment de complir 25 anys (cal recordar que les persones considerades són les que tenen entre 25 i 34 anys). Mitjançant aquest tall d'edat s'aconsegueix que a partir dels 25 anys la pèrdua de casos (persones no enquestades per no tenir més de 25 anys) no influeixi en el procediment tècnic desenvolupat. Per tal de no esbiaixar l'anàlisi realitzada, però, s'ha inclòs la categoria "no estudia" en la trajectòria educativa i la categoria "estudis" en la trajectòria laboral. Així, doncs, per tal de no excloure de l'anàlisi les persones que no han estudiat després dels 16 anys s'inclou la possibilitat de "no estudiar" en la trajectòria educativa. De la mateixa manera, per tal de no excloure de l'anàlisi les persones que des del 16 fins als 25 anys han estat estudiant com a activitat principal s'inclou la categoria "estudis" en la trajectòria laboral (vegeu la representació d'aquestes trajectòries als gràfics 8.2, 8.3, 8.4 i 8.5 de més endavant).

La base mostral amb què s'ha realitzat el MCSA ha estat finalment de 630 casos, una vegada ponderada la mostra. Com és lògic, en tractar-se d'una submostra amb persones que tenen obligatòriament 25 anys o més, el recorregut educatiu de les persones considerades està en la majoria dels casos acabat, fet que permet desenvolupar una bona anàlisi de l'articulació entre formació i ocupació. Això també porta a què la submostra tingui un nombre de joves amb secundària no obligatòria o estudis inferiors com a nivell màxim d'estudis acabats en una proporció que està per sota del conjunt de la mostra, atès que una part de les persones enquestades en la mostra general de l'EJC22 tenen aquest nivell màxim de formació perquè encara no han acabat el seu procés formatiu.

Pel que fa a la tipologia que es presenta a la subsecció 8.3.3, aquesta s'ha elaborat, com s'ha indicat, mitjançant una anàlisi de conglomerats, desenvolupada amb el programa SPSS. En aquest cas, la tipologia resulta d'analitzar conjuntament quatre variables: la trajectòria educativa, ja utilitzada al capítol 4; la trajectòria laboral, ja utilitzada al capítol 5; la variable anomenada "trajectòria familiar", utilitzada al capítol 6 i que recull alguns dels canvis (però no de forma seqüencial) que s'ha tingut en la trajectòria d'emancipació familiar; i la variable anomenada "complexitat de la trajectòria d'emancipació", utilitzada també al capítol 6, que recull les principals situacions viscudes en la trajectòria d'emancipació familiar, però sense que estiguin ordenades ni expressin la duració de cada una de les situacions. Les dades sobre les trajectòries educativa i laboral no són les utilitzades per desenvolupar el MCSA, sinó les que provenen directament de les anàlisis realitzades als capítols 4 i 5. Això vol dir que s'utilitzen les categories que s'han fet servir en aquests capítols i que els períodes analitzats són també els analitzats en aquests capítols. En el cas de les trajectòries educatives s'analitza tot el període d'esdeveniments des dels 15 fins als 34 anys, i en el cas de les trajectòries laborals s'analitza el període entre els 18 i els 34 anys. També les variables anomenades "trajectòria familiar" i "complexitat de la trajectòria d'emancipació" fan referència a tot el període d'entre els 16 i els 34 anys. Com es comprova, aquestes dues darreres variables serveixen per incorporar informació sobre les característiques de les transicions familiars a les variables que recullen les transicions educatives i laborals. Tot i no ser variables de caràcter estrictament seqüencial sí que permeten obtenir una aproximació a la *dinàmica* de les transicions, tal com s'ha comprovat al capítol 6 i es comprovarà en els resultats de l'anàlisi de conglomerats. Les quatre variables indicades s'analitzen per al conjunt de joves que tenen entre 25 i 34 anys i sempre que la persona tingui valors vàlids en totes quatre variables. La grandària final d'aquesta submostra és de 450 casos, tot i

que a vegades aquesta xifra baixa en els creuaments realitzats amb certes variables, a causa dels valors perduts en algunes categories.

L'anàlisi de conglomerats de la subsecció 8.3.3 ha seguit el procediment Ward, que és un mètode d'agrupació jeràrquica en el qual l'algorisme utilitzat per a l'agregació de casos cerca la pèrdua mínima de variància en cada pas, a partir d'una avaluació de la seva similitud calculada com la suma de quadrats entre cada parell de clústers, tenint en compte totes les variables considerades (Hair *et al.*, 2009). La decisió sobre el nombre final de grups considerats com a solució no es basa en cap prova de confirmació, atès que aquest procediment no ofereix aquest tipus de proves, sinó més aviat una combinació de criteris interpretatius i tècnico-estadístics. Quant als criteris interpretatius, es considera que la solució més senzilla i possible és que es capti la identitat de cada grup obtingut en el context de la diversitat social considerada. Pel que fa als criteris tècnico-estadístics, es tenen en compte els valors dels coeficients d'agregació, així com el dendrograma (vegeu el gràfic A8.1 a l'annex), que representa gràficament l'augment de l'heterogeneïtat en cada pas del procés d'agregació de casos i grups.

8.3.2. Les trajectòries combinades de formació i ocupació. Resultats de l'anàlisi de seqüències de canals múltiples

Una vegada analitzades les diferents possibilitats d'agrupament de trajectòries educatives i laborals, la tipologia més significativa sociològicament és la conformada per quatre grups o tipus diferents, que seguidament es descriuen i caracteritzen per les variables que hem considerat més rellevants. És important tenir en compte que la presència dels contractes indefinits en les trajectòries laborals possiblement està sobrerrepresentada, tal com ja s'ha indicat al capítol 5. Aquest fet podria posar en qüestió el pes quantitatiu dels grups que mostren una estabilitat laboral més gran, atès que edicions precedents de l'EJC, així com altres estudis que fan servir fonts d'informació diferents, destaquen un menor pes de les trajectòries estables entre la població jove (Observatori del Treball i Model Productiu, 2023). No obstant, més que el pes numèric dels tipus empírics resultants de l'anàlisi, el que és més rellevant són les *lògiques* o patrons de desenvolupament de la trajectòria que mostren aquests resultats, atès que, en fer els creuaments amb determinades variables sociodemogràfiques, permeten identificar els factors i eixos de desigualtat que influeixen en què una persona jove tingui un tipus o altre de trajectòria.

En la taula 8.2 es mostren les característiques de les persones joves associades a cada tipus de trajectòria combinada, de manera que és possible identificar els perfils associats a cada un d'ells. Les variables sociodemogràfiques que s'utilitzen per caracteritzar aquestes trajectòries són el sexe, el nivell màxim d'estudis acabats de la persona jove, la categoria socioprofessional de la persona jove, la categoria socioprofessional més alta dels progenitors i el lloc de naixement de la persona jove i dels progenitors, que funciona com a indicadora de l'origen ètnic. A més, es considera la variable dels ingressos anuals provinents del treball remunerat agrupada per quartils.⁶ Altres variables considerades inicialment, com

6 S'utilitza la variable calculada per al conjunt de tota la mostra. Això implica que, en la submostra considerada en el procediment MCSA, el pes percentual dels quartils 3 i 4 (els de més ingressos) és superior al del conjunt de la mostra, ja que les persones considerades són només les que tenen entre 25 i 34 anys.

la situació d'emancipació en el moment de realització de l'enquesta, mostren poca variabilitat per cada grup, per tant, finalment no es mostra la seva distribució. A continuació de la taula 8.2 es descriuen amb detall cada un dels tipus obtinguts i es mostren els gràfics corresponents a les seqüències dels estats (gràfics 8.2, 8.3, 8.4 i 8.5). Aquests gràfics mostren bé la successió d'estats de les trajectòries educativa i laboral que s'articulen en cada un dels tipus resultants.

TAULA 8.2. Tipus de trajectòria combinada de formació i ocupació segons les variables sociodemogràfiques.⁷ Joves de 25 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

Variable	Tipus de trajectòria combinada de formació i ocupació				
	Tipus 1	Tipus 2	Tipus 3	Tipus 4	Total
Sexe					
Home	47,6	60,2	57,7	64,9	54,2
Dona	52,4	39,8	42,3	35,1	45,8
Nivell màxim d'estudis acabats					
No ha acabat l'educació obligatòria	0,0	14,6	2,7	10,5	4,5
Educació obligatòria	0,8	56,0	9,0	37,3	16,8
Estudis mitjans (batxillerat o CF)	10,5	29,5	83,4	52,2	35,2
Estudis universitaris	88,7	0,0	4,8	0,0	43,5
Categoria socioprofessional de la persona jove*					
Ocupacions directives i gerencials	4,6	1,9	3,1	2,1	3,5
Ocupacions tècniques i professionals	82,3	13,9	42,1	18,6	53,8
Ocupacions mitjanes	10,3	31,8	26,3	30,3	20,1
Ocupacions obreres	2,8	52,4	28,5	49,0	22,7
Categoria socioprofessional més alta dels progenitors*					
Ocupacions directives i gerencials	9,9	6,7	9,0	4,9	8,6
Ocupacions tècniques i professionals	42,1	8,4	27,9	10,9	29,5
Ocupacions mitjanes	31,8	35,1	27,3	34,9	31,8
Ocupacions obreres	16,2	49,7	35,9	49,3	30,1
Lloc de naixement de la persona jove i dels progenitors					
Jove nascut/uda fora de l'Estat	5,8	33,7	12,6	16,8	13,5
Jove nascut/uda a l'Estat amb un o dos progenitors nascuts fora de l'Estat	3,4	1,8	6,2	7,0	4,2
Jove nascut/uda a l'Estat amb els dos progenitors també nascuts a l'Estat	90,9	64,5	81,2	76,2	82,4

7 Resultats obtinguts a partir de l'anàlisi de seqüències de canals múltiples (MCSA).

Variable	Tipus de trajectòria combinada de formació i ocupació				
	Tipus 1	Tipus 2	Tipus 3	Tipus 4	Total
Ingressos anuals individuals provinents del treball‡					
Quartil 1. Ingressos més baixos	8,4	23,9	10,3	15,1	12,2
Quartil 2	14,4	32,2	29,7	37,4	23,6
Quartil 3	28,6	33,0	45,8	36,7	34,1
Quartil 4. Ingressos més alts	48,6	10,8	14,2	10,8	30,0

* Les quatre categories de la variable "categoria socioprofessional", de la persona jove i la més alta dels progenitors, s'han construït recodificant les variables originals de l'enquesta en quatre grups diferents: 1) Ocupacions directives i gerencials: composta per directors i gerents; 2) Ocupacions tècniques i professionals: composta per tècnics i professionals científics i intel·lectuals de la salut i l'ensenyament, altres tècnics i professionals científics i intel·lectuals, i tècnics i professionals de suport; 3) Ocupacions mitjanes: composta per empleats d'oficina sense tasques d'atenció al públic, empleats d'oficina amb tasques d'atenció al públic, i treballadors dels serveis; 4) Ocupacions obreres: composta per treballadors qualificats en activitats agrícoles, ramaderes, forestals i pesqueres, de la construcció i de les indústries manufactureres; conductors i operadors de maquinària mòbil; treballadors no qualificats en serveis; i peons de l'agricultura, la pesca, la construcció, les indústries manufactureres i els transports. Una vegada recodificada, s'ha seleccionat la categoria més alta d'entre els dos progenitors o, en cas de progenitor únic, directament la de la persona indicada.

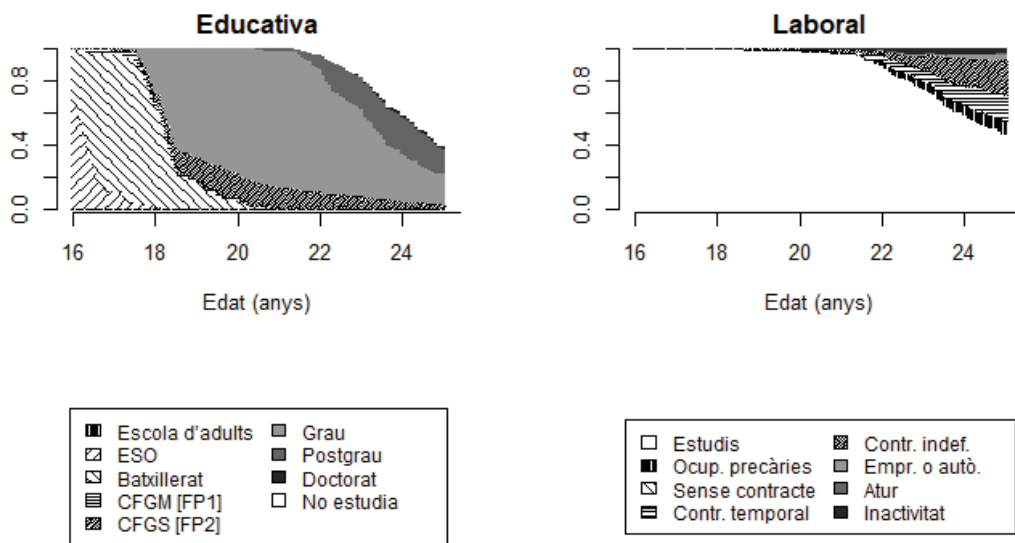
‡ Les categories s'han establert dividint en quatre quartils els ingressos anuals individuals provinents del treball remunerat. El quartil 1 agrupa les persones que tenen el 25% més baix dels ingressos, fins arribar al quartil 4, que agrupa les persones amb el 25% més alt dels ingressos.

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Tipus 1: Sota aquest tipus s'agrupen el 47,8% de les persones analitzades en la mostra considerada. Aquest grup es caracteritza per tenir trajectòries educatives llargues i, com a conseqüència, trajectòries laborals curtes (sempre tenint en compte que no es consideren més enllà dels 25 anys i que només es contempen les situacions en què l'ocupació ha estat l'activitat principal de l'individu, no la secundària). Contemplant la distribució d'esdeveniments del gràfic 8.2, es comprova que la seqüència majoritària en els estudis és aquella que passa de l'ESO al batxillerat, i del batxillerat als estudis de grau, amb una presència relativament important dels cicles formatius de grau superior. Si es contempla la trajectòria laboral, es comprova que aquesta es caracteritza per la presència de contractes temporals i indefinits, amb poca presència de períodes d'ocupacions precàries. En considerar les característiques sociodemogràfiques d'aquest grup, que es mostren en la taula 8.2, es comprova que existeixen un conjunt de característiques que el diferencien clarament dels altres tipus obtinguts. D'una banda, hi ha una presència de dones més alta que en el conjunt de la mostra analitzada. Pel que fa al nivell d'estudis, els estudis universitaris són majoritaris dins el grup: el 88,7% de persones dins el grup els té, quan aquest percentatge dins la mostra considerada és del 43,5%. Si es contempla la distribució de les persones amb estudis universitaris entre els diferents grups es posa de manifest que el 97,4% estan enquadrades dins aquest grup, una informació no mostrada en la taula. Pel que fa al tipus d'ocupació que tenen (la variable "categoria socioprofessional de la persona jove"), cal destacar que el 82,2% tenen una ocupació tècnica o professional, enfront del 53,8% del conjunt de la mostra. Pel que fa a l'origen social i ètnic, és rellevant destacar que el 42,1% dels individus enquadrats dins el grup, enfront del 29,4% del total de la mostra, provenen d'una família en què la categoria socioprofessional més alta dels progenitors és "ocupacions tècniques i professionals" i en què el 91% són nascuts/udes a l'Estat amb els dos

progenitors també nascuts a l'Estat, enfront del 82,3% del conjunt de la mostra. Finalment, pel que fa als ingressos anuals provinents del treball remunerat, un 48,6% de les persones joves dins aquest grup se situa al quartil més elevat de la distribució d'ingressos, enfront d'un 30% del conjunt de la mostra.

GRÀFIC 8.2. Distribució dels estats de les seqüències educativa i laboral del tipus 1. Anàlisi de seqüències de canals múltiples (MCSA). Joves de 25 a 34 anys. Catalunya, 2022

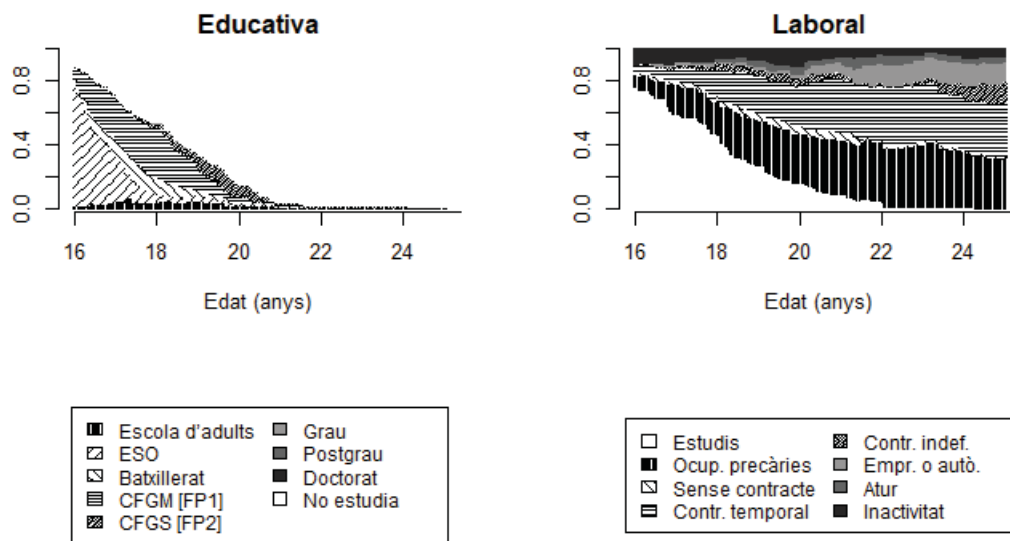

Font: Enquesta a la joventut Catalunya de 2022 (Agència Catalana de la Joventut). Elaboració pròpia amb el programa TraMineR

Tipus 2: Dins aquest tipus s'agrupen el 17,9% de les persones analitzades dins la mostra considerada. En el grup se situen les trajectòries educatives més curtes i les trajectòries laborals més precàries. Aquest sol fet ja indica la relació entre el desenvolupament de trajectòries formatives molt curtes, que porten a nivells formatius que arriben com a molt als cicles formatius de grau mitjà (CFGM), i el desenvolupament de trajectòries laborals marcades per períodes d'ocupacions precàries i contractes temporals. No obstant, cal tenir en compte les característiques del tipus 4 descrites més avall, que mostren una relació diferent entre el desenvolupament d'una trajectòria formativa curta, i les característiques de la trajectòria laboral, la qual cosa permet introduir matisos a la relació que es dona en aquest tipus 2. Si s'atenen les representacions de les trajectòries que es mostren al gràfic 8.3 es comprova l'escassa presència d'estudis de batxillerat i, en canvi, una presència elevada de CFGM. D'altra banda, es constata l'absència d'estudis universitaris en aquestes trajectòries formatives. Pel que fa a la trajectòria laboral, destaca amb diferència, respecte a les altres trajectòries, la presència d'ocupacions precàries i també, comparativament, les ocupacions sense contracte. Aquestes característiques de la trajectòria laboral mostren bé les condi-

cions d'ocupació en què es desenvolupa la vida laboral d'aquest perfil de joves. Atenent les característiques sociodemogràfiques d'aquest grup, es comprova que la presència d'homes i dones no mostra grans diferències respecte a la del conjunt de la mostra, tot i que hi ha una lleugera presència més elevada d'homes. En canvi, la resta de variables considerades en la taula 8.2 sí que mostren valors amb diferències clares. Així, pel que fa al nivell d'estudis, es comprova que les persones dins aquest grup destaquen per no haver acabat l'educació obligatòria (ESO) o per tenir només aquest nivell d'educació obligatòria. Pel que fa al tipus d'ocupació que tenen, destaquen per tenir ocupacions mitjanes per sobre el percentatge corresponent al conjunt de la mostra (el 31,8% d'aquestes ocupacions tenen aquest tipus de trajectòria enfront del 20,1% del conjunt de la mostra) i encara més per tenir ocupacions obreres (el 52,4% de les persones dins aquest grup tenen aquest tipus d'ocupació). Pel que fa a l'origen social familiar, es comprova que aquest grup destaca pel fet que les ocupacions obreres són la categoria ocupacional més freqüent entre els progenitors (el 49,7% la té com a categoria més alta). Respecte a l'origen ètnic, el grup destaca per estar format en un 33,7% per joves nascuts/udes fora de l'Estat, comparat amb el 13,5% del conjunt de la mostra. Finalment, pel que fa als ingressos anuals provinents del treball remunerat, cal destacar que les persones joves dins aquest grup se situen als dos quartils més baixos de la remuneració (23,9% i 32,2%, respectivament) amb uns percentatges en aquests quartils que són més alts que els corresponents al conjunt de la mostra. Aquest fet és una conseqüència esperable del tipus de trajectòria laboral i de les categories socioprofessionals de les persones que se situen en aquest grup.

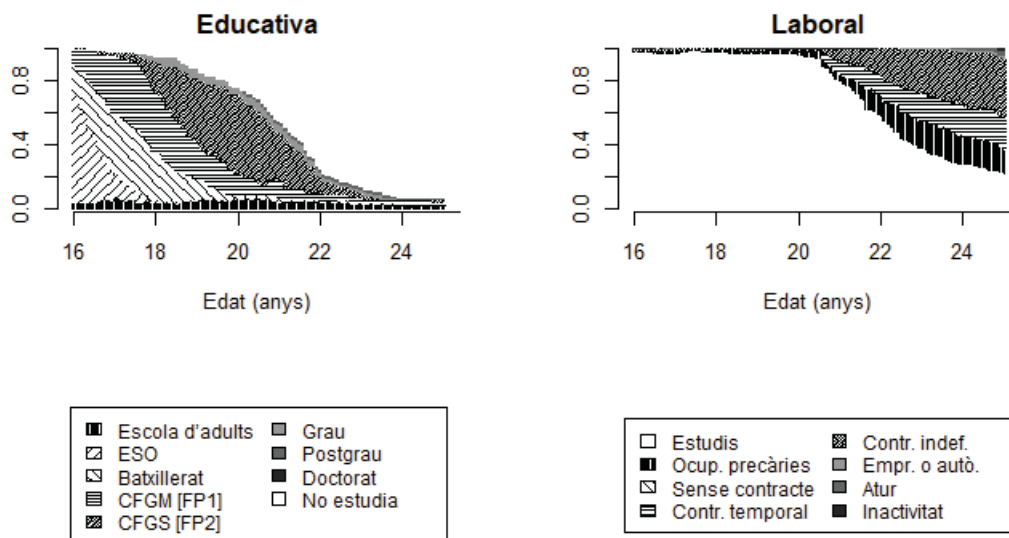
GRÀFIC 8.3. Distribució dels estats de les seqüències educativa i laboral del tipus 2. Anàlisi de seqüències de canals múltiples (MCSA). Joves de 25 a 34 anys. Catalunya, 2022

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut). Elaboració pròpia amb el programa TraMineR

Tipus 3: Dins d'aquest tipus s'agrupen el 22,4% de les persones analitzades dins la mostra considerada. Com es comprova en la representació del gràfic 8.4, en el grup se situen trajectòries educatives d'una durada intermèdia i trajectòries laborals fins als 25 anys que se situen també a mig camí entre les del tipus 1 (iniciades més tard) i les dels tipus 2 i 4 (iniciades abans). Pel que fa als esdeveniments educatius, aquest grup es caracteritza pel pes de la formació professional, tant de grau mitjà com de grau superior, especialment aquesta última, en el conjunt de la trajectòria. Pel que fa a la trajectòria laboral, presenta amb proporcions similars esdeveniments d'ocupacions precàries, de contractació temporal i de contractació indefinida, amb una presència una mica més elevada de contractació indefinida al llarg de la trajectòria en comparació amb el tipus 1, que segurament és conseqüència d'haver-se inserit abans en el mercat laboral. Si es consideren les característiques sociodemogràfiques d'aquest grup mostrades a la taula 8.2, es comprova que el percentatge d'homes i dones dins aquest grup (57,7% i 42,3%, respectivament) no és especialment diferent de la distribució d'aquesta variable en el total de la mostra. En canvi, sí que existeixen diferències rellevants quan es consideren les variables "nivell màxim d'estudis acabats" i "categoria socioprofessional" de les persones enquestades. En la primera variable s'observa que les persones dins d'aquest grup destaquen respecte al conjunt de la mostra analitzada (83,4% enfront del 35,2%) per tenir un nivell d'estudis mitjà, com ja es podia inferir observant la representació gràfica de la trajectòria. D'altra banda, pel que fa a la categoria socioprofessional, el que distingeix el grup respecte a la resta és el fet de tenir ocupacions mitjanes i també obreres (26,3% i 28,5%, respectivament) per sobre els valors mitjans de la mostra considerada. Si s'observa l'origen social familiar, s'observa que la distribució dels valors de les variables "categoria socioprofessional més alta dels progenitors" i "lloc de naixement de la persona jove i dels progenitors" és molt similar a la del conjunt de la mostra, situació que únicament es dona en aquest grup. Aquesta particularitat mostra que en aquest tipus de trajectòria convergeixen joves de diferents orígens socials. També la variable sobre els ingressos anuals provinents del treball remunerat situa aquest grup en una posició intermèdia pel que fa al conjunt de la mostra: els quartils d'ingressos més freqüents són el segon i el tercer i, en canvi, els quartils extrems inferior i superior són menys presents dins el grup.

GRÀFIC 8.4. Distribució dels estats de les seqüències educativa i laboral del tipus 3. Anàlisi de seqüències de canals múltiples (MCSA). Joves de 25 a 34 anys. Catalunya, 2022

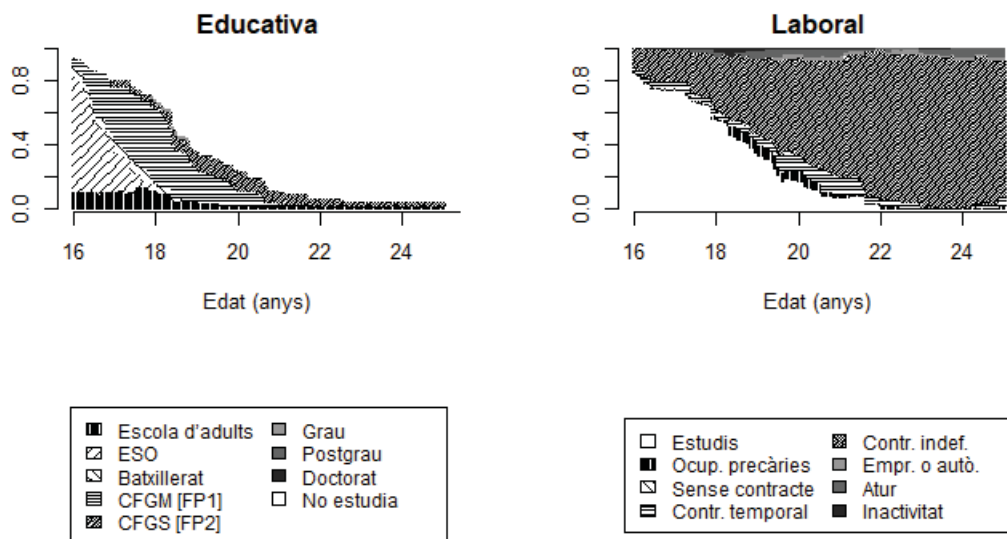

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut). Elaboració pròpia amb el programa TraMineR

Tipus 4: Aquest tipus és el més petit dels grups obtinguts, atès que s'hi situa l'11,9% del conjunt de la mostra. El grup es caracteritza per tenir trajectòries educatives curtes, força similars a les del tipus 2, amb una mica més de presència dels cicles formatius de grau mitjà i dels cicles formatius de grau superior. En canvi, la trajectòria laboral d'aquest grup és totalment diferent de l'experimentada per les persones del tipus 2, atès que el tipus d'esdeveniment que caracteritza la seva trajectòria laboral és el contracte indefinit. Si es consideren les característiques sociodemogràfiques del grup que es mostren a la taula 8.2, es comprova que el percentatge d'homes és superior al del valor mitjà de la mostra (64,9% enfront del 54,2%) i, al contrari, que el percentatge de dones dins aquest tipus és inferior al de la mostra (35,1% enfront del 45,8%). També es comprova, pel que fa al nivell màxim d'estudis acabats, que té una presència superior al del conjunt de la mostra en els valors "no ha acabat l'educació obligatòria", "educació obligatòria" i "estudis mitjans". La proporció relativament elevada dels valors "no ha acabat l'educació obligatòria" i "educació obligatòria" és una característica que aquest grup també comparteix amb el tipus 2. Però, en canvi, es diferencia del tipus 2 en la proporció per sobre de la mitjana de la mostra de la categoria "estudis mitjans", en tant que en el tipus 2 aquesta categoria mostra una proporció per sota la mitjana del conjunt de la mostra. Pel que fa a la categoria socioprofessional de la persona enquestada, les categories que mostren percentatges més elevats que els del conjunt de la mostra són la d'"ocupacions mitjanes" (30,3%) i la d'"ocupacions obreres" (49%), que és també una característica compartida amb el tipus 2. També en la categoria socioprofessional hi ha molta coincidència entre aquest tipus 4 i el

tipus 2: ambdós tenen en comú el fet que les ocupacions obreres són proporcionalment la categoria socioprofessional més freqüent dels progenitors (en el tipus 4, el 49,3% dels casos la té, enfront del 30,1% del conjunt de la mostra). Un últim element de coincidència entre el tipus 4 i el tipus 2 es dona en els ingressos anuals provinents del treball remunerat: també el grup 4 té una presència més elevada que la mitjana del conjunt de la mostra als dos quartils més baixos de la distribució d'ingressos (15,1% i 37,4%, respectivament), tot i que el pes del quartil d'ingressos més baix no és tan important com en el tipus 2. En canvi, els valors de la variable "lloc de naixement de la persona jove i dels progenitors", utilitzada com a indicador de l'origen ètnic, tenen una distribució de les seves categories força diferent: mentre que en el tipus 2 la categoria "jove nascut/da fora de l'Estat" mostrava un percentatge molt per sobre del conjunt de la mostra (el 33,7% enfront del 13,5%), en el tipus 4 el percentatge d'aquesta categoria s'acosta molt al de la mitjana de la mostra (el 16,8% enfront del 13,5%). Tot plegat, la comparació del tipus 4 amb el tipus 2, mostra que formacions molt similars poden desembocar en trajectòries laborals molt diferents. Aquesta diferència en les trajectòries s'explica poc pel nivell educatiu assolit, que ja s'ha indicat que és similar entre les persones joves que se situen en el tipus 2 i en el tipus 4, però en canvi sí que hi ha diferències importants en les característiques sociodemogràfiques dels i les joves que conformen aquests dos grups. Efectivament, el que diferencia el tipus 4 del tipus 2 és fonamentalment el sexe (més homes en el tipus 4 que en el tipus 2) i l'origen ètnic (una composició similar a la mitjana de la mostra en el tipus 4 enfront d'haver nascut fora de l'Estat en el tipus 2). Aquestes diferències en les categories esmentades podrien explicar les diferències en la trajectòria laboral dels tipus 2 i 4. Per suposat, pot haver-hi altres factors, que marquen la trajectòria, que no s'han considerat en l'anàlisi. En aquest sentit, cal recordar que no és el mateix el nivell educatiu que el tipus de formació obtinguda, atès que dins un mateix nivell resulta possible obtenir moltes formacions diferents. El fet que el tipus 4 tingui una proporció més elevada d'homes que el tipus 2 pot fer pensar que les formacions professionals que han cursat les persones joves dins un tipus i l'altre poden ser molt diferents (recordem que són nivells educatius amb molta presència en tots dos grups), i que és possible que les realitzades per les persones dins el tipus 2 tinguin un caràcter més feminitzat.

GRÀFIC 8.5. Distribució dels estats de les seqüències educativa i laboral del tipus 4. Anàlisi de seqüències de canals múltiples (MCSA). Joves de 25 a 34 anys. Catalunya, 2022

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut). Elaboració pròpia amb el programa TraMineR

8.3.3. Les transicions educativa, laboral i familiar combinades. Resultants de l'anàlisi de conglomerats

Si a la secció anterior hem mostrat una tipologia de trajectòries educatives i laborals, en aquesta secció es mostra una tipologia que incorpora, a les dimensions educativa i laboral, la dimensió familiar. Com s'ha explicat, en la primera tipologia es respecta l'ordre en què els esdeveniments han ocorregut en la vida de les persones joves, mentre que en aquesta segona tipologia això no s'ha pogut fer, per les limitacions en les dades sobre la trajectòria familiar.

Recordem que l'explicació metodològica de l'anàlisi de conglomerats que ara presentem s'ha presentat a la secció 8.3.1. Una vegada analitzades les diferents solucions possibles, s'ha optat per una tipologia de quatre grups, que era la que permetia agrupar trajectòries internament homogènies i alhora mostrava un perfil clarament definit per a cada grup.⁸

Atès el volum d'informació que s'analitza, la secció es divideix en dues subseccions. A la primera secció (a), es caracteritzen els 4 tipus obtinguts mostrant la distribució de les quatre variables utilitzades ("trajectòria educativa", "trajectòria laboral", "trajectòria familiar")

⁸ La solució dels tres grups, tot i ser la més òptima segons els coeficients d'agregació i el dendrograma (vegeu el gràfic A8.1 a l'annex), fusionava els grups 3 i 4 en un sol grup, la qual cosa feia desaparèixer algunes diferències interessants de destacar i que es poden identificar clarament gràcies a conservar dos grups separats, tal com s'anirà comentant a continuació al llarg de la discussió de resultats.

i “complexitat de la trajectòria d’emancipació”) per construir la tipologia (les que se solen anomenar “variables actives”, és a dir, les que l’anàlisi de conglomerats utilitza per calcular la similitud entre els casos que s’agrupen en els diferents tipus). Després d’una primera caracterització sintètica dels tipus i de mostrar la seva distribució percentual (gràfic 8.6), s’entra en el detall de la descripció per a cada un dels tipus. Aquesta informació detallada es representa als gràfics 8.7, 8.8, 8.9 i 8.10. A continuació (secció *b* i taula 8.3), s’analitzen les característiques sociodemogràfiques dels individus que formen cada grup.

a) *Descripció dels tipus de transició identificada a partir de les seves dimensions (educativa, laboral i familiar)*

Comencem la secció explicant de forma sintètica les característiques dels quatre tipus obtinguts mitjançant l’anàlisi de conglomerats i el seu pes percentual. La descripció simplificada i global que es presenta a continuació es desenvolupa amb més detall en els paràgrafs següents, on també es farà referència als gràfics 8.7, 8.8, 8.9 i 8.10. Abans, però, observant el gràfic 8.6, es pot comprovar que el tipus 1 suposa el 33,3% del total de la submostra analitzada. Aquí hi queden englobades les persones joves que viuen amb els progenitors i que sempre hi han viscut, i que tenen un itinerari educatiu mixt, la qual cosa vol dir que moltes d’aquestes persones han seguit estudis universitaris, però també que una part ha seguit un cicle formatiu de grau superior. Són persones que no es poden identificar amb una trajectòria laboral específica i que, en tot cas, la trajectòria laboral que hi té més presència és la professional (vegeu l’anàlisi realitzada a la secció 5.5 al capítol 5). Totes aquestes característiques fan pensar en joves que no han marxat de casa per fer els seus estudis i que han tingut una inserció laboral relativament bona.

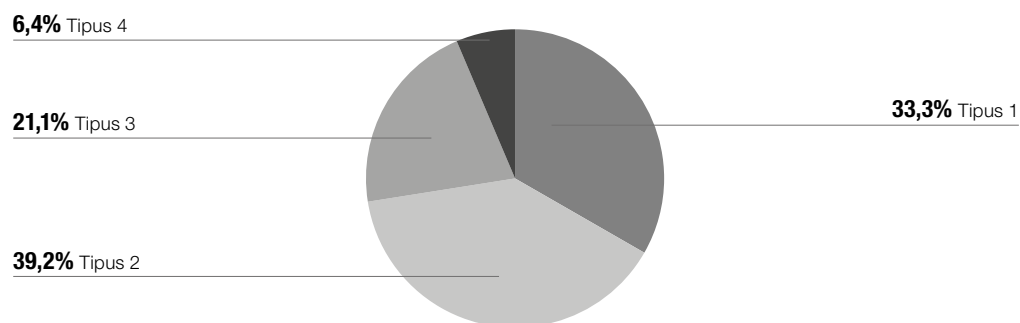
En el tipus 2, que agrupa el 39,2% del total de persones de la submostra, se situen persones amb itineraris formatius curts, trajectòries laborals precàries o lineals obreres i que es caracteritzen per haver anat a viure amb la parella, després d’haver viscut només amb els progenitors o amb els progenitors o sogres i amb la parella alhora. La informació sobre els esdeveniments vinculats a la seva trajectòria residencial fa pensar en transicions d’emancipació familiar precàries, pel fet d’haver hagut de compartir la llar amb la parella i amb els progenitors o sogres, però amb molt poca varietat de situacions en la trajectòria. La precarietat de les transicions familiars es pot vincular perfectament amb les trajectòries laborals precàries que també caracteritzen aquest tipus 2. D’altra banda, els que han tingut una trajectòria lineal d’ocupacions obreres, que també s’enquadren clarament en aquest tipus, semblaria que han pogut passar directament de conviure amb els progenitors a conviure amb la parella. En aquest tipus 2, les situacions en què es viu sol/a o en una residència d’estudiants o en un pis compartit són inexistent.

En el tipus 3, que agrupa el 21,1% de les persones de la submostra analitzada, s’hi situen les persones amb una trajectòria educativa més llarga (el que s’ha anomenat “itinerari acadèmic” al capítol 4). Pel que fa a la trajectòria laboral, no n’hi ha cap que s’hi situï especialment, i únicament destaca pel fet de no estar associat a la trajectòria lineal d’ocupacions obreres (14,8%). En canvi, sí que és un grup molt marcat pel tipus i variabilitat d’esdeveniments en la trajectòria d’emancipació familiar: s’hi situen les trajectòries amb més variabilitat. En aquest sentit, la *complexitat* de la trajectòria d’emancipació familiar que s’observa en

aquest tipus 3 sembla estar més vinculada a certs tipus d'itinerari educatiu (per exemple, haver cursat estudis superiors en un lloc diferent al del de la residència familiar) o a altres esdeveniments vitals, com el fet d'anar a conviure amb la parella.

Finalment, el tipus 4, que agrupa el 6,4% del total de joves de la submostra, s'assembla molt al tipus 3, tant en els itineraris formatius com en les trajectòries laborals que el caracteritzen, però en canvi s'hi allunya pel que fa a la distribució de les variables "trajectòria familiar" i "complexitat de la trajectòria d'emancipació". Pel que fa a la primera variable, la categoria "he tornat a viure amb els meus progenitors" hi té un pes molt rellevant i, pel que fa a la segona, les categories "ha viscut amb els pares i sol/a" i "ha viscut amb els pares i en una residència d'estudiants o un pis compartit" també dominen clarament. Així, doncs, aquest tipus 4 sembla estar marcat per trajectòries d'emancipació amb menys varietat, en què no s'ha donat la convivència amb la parella. El retorn a la convivència amb els progenitors es pot haver donat després d'haver viscut sol/a o en una residència o compartint pis, possiblement vinculada a la realització d'estudis superiors en una localitat diferent a la de la residència familiar, però les raons econòmiques també poden haver influït en aquest retorn a la llar familiar, tal com es mostrarà en la secció següent següent.

GRÀFIC 8.6. Tipus de transició combinada obtinguda amb l'anàlisi de conglomerats. Joves de 25 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

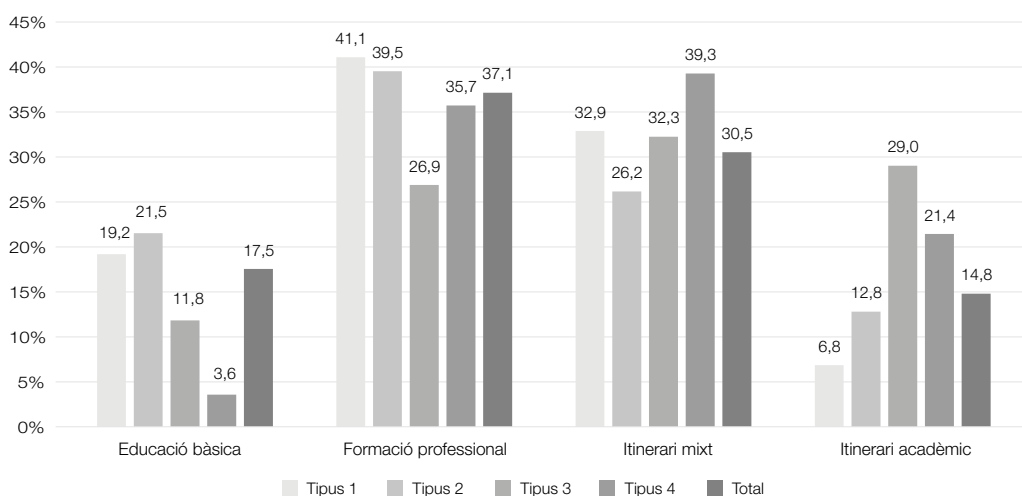
Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Entrant ja en detall, en primer lloc, s'observa al gràfic 8.7 la distribució de la variable "trajectòria educativa", que s'ha analitzat ja a la secció 4.2 del capítol 4, sobre educació, en funció del tipus de transició combinada identificada amb l'anàlisi de conglomerats. L'objectiu és caracteritzar els quatre tipus obtinguts en funció del tipus de trajectòria educativa. Observant el gràfic 8.7, es comprova que el tipus 1 de transició es caracteritza especialment pel fet de tenir un percentatge molt baix de joves amb un itinerari educatiu acadèmic (6,8%). No obstant, això no vol dir que sigui el grup amb trajectòries educatives més curtes, atès que l'itinerari educatiu mixt⁹ hi té un pes relativament elevat (32,9%). De fet, és el tipus 2 el que

9 Al capítol 4 es defineix la trajectòria mixta com aquella en què les persones tenen una primera transició educativa mixta (batxillerat o FP) i una segona transició acadèmica (estudis universitaris de grau i, en alguns casos, postgrau).

destaca per tenir un percentatge més alt de joves amb la trajectòria de formació més curta, la d'educació bàsica (amb un 21,5%). També en el tipus 2 se situa un percentatge elevat de persones amb l'itinerari de formació professional (39,5%), que és el segon de durada més curta. Aquestes durades curtes de la formació coincideixen en el tipus 2, com veurem més endavant, amb trajectòries obreres. Passant al tipus 3, aquest es caracteritza per tenir el percentatge més elevat de joves amb l'itinerari educatiu acadèmic (29%), però també per tenir un pes important de l'itinerari mixt (32,3%). Finalment, el tipus 4 es caracteritza per la important presència dels itineraris mixt (3,3%) i de formació professional (35,7%), i especialment per la poca presència de l'itinerari d'educació bàsica (3,6%).

GRÀFIC 8.7. Tipus de trajectòria educativa segons el tipus de transició combinada. Joves de 25 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

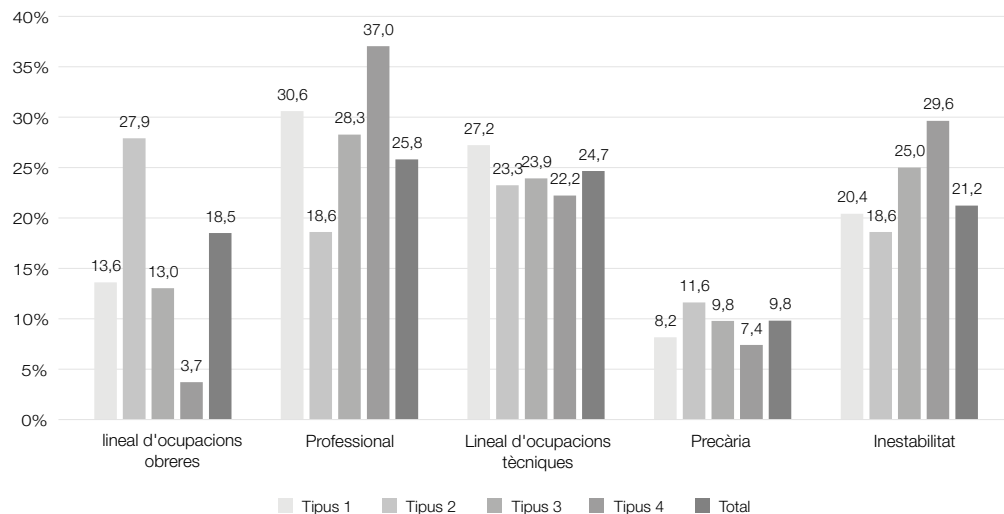

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

En el gràfic 8.8, es mostra la distribució de la variable “trajectòria laboral”, que ja s’ha analitzat per separat a la secció 5.5 d’aquest volum. En aquest gràfic es pot observar que el tipus 1 es caracteritza per la presència de les trajectòries professionals (30,6%), lineal d’ocupacions tècniques (27,2%) i d’inestabilitat (20,4%). El tipus 2 es caracteritza pel pes que hi té la trajectòria lineal d’ocupacions obreres (27,9%) i el poc pes de la trajectòria professional (18,6%). Els tipus 3 i 4 comparteixen el fet de tenir percentatges baixos de les trajectòries lineal d’ocupacions obreres i precària,¹⁰ fet que permet intuir la seva similitud en termes de variables socioeconòmiques individuals, com es veurà més endavant. No obstant, el tipus 4 té els percentatges més baixos de tots els grups en aquests dos tipus de trajectòria (3,7% i 7,4%, respectivament) i els més alts en la trajectòria professional (37%).

¹⁰ Al capítol 5 es destaca que la diferència entre la trajectòria precària i la d’inestabilitat és que la primera es caracteritza per la forta presència de períodes d’ocupacions precàries, mentre que la segona es caracteritza per la presència de situacions assalariades amb contractes temporals.

GRÀFIC 8.8. Tipus de trajectòria laboral segons el tipus de transició combinada. Joves de 25 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

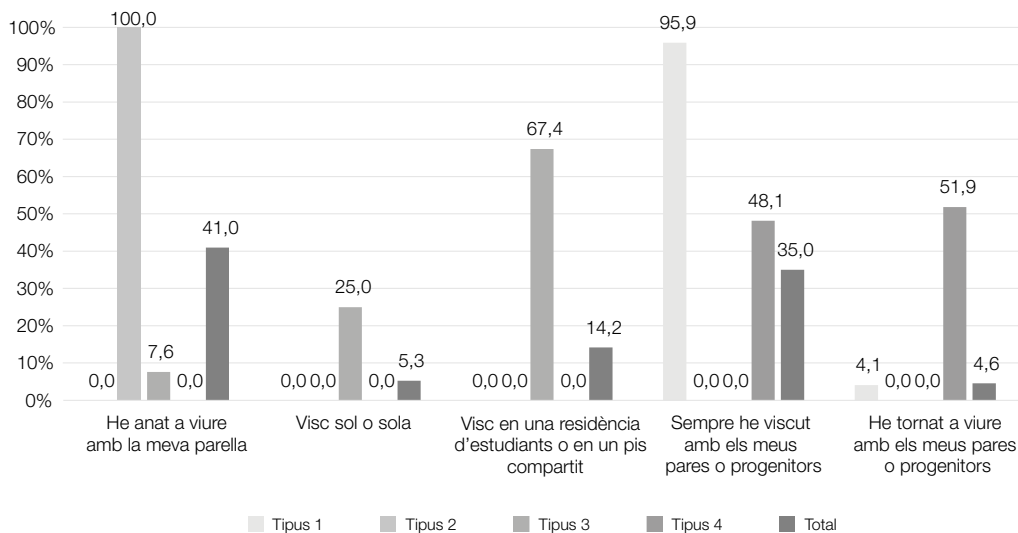
Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Al gràfic 8.9 es mostra la distribució de la variable “trajectòria familiar” en cada grup. La variable “trajectòria familiar” s’ha creat i usat al capítol 6 d’aquest volum.¹¹ Amb la incorporació d’aquesta variable ja van apareixent els elements que ens permeten acabar de configurar la identitat de cada un dels tipus obtinguts.¹² La variable segmenta clarament els diferents tipus resultants. Així, el tipus 1 es caracteritza per incloure joves que sempre han viscut amb els seus progenitors (95,9%). El tipus 2 es caracteritza per joves que han anat a viure amb la parella (100%). El tipus 3 es caracteritza per incloure joves que molt majoritàriament viuen en una residència d’estudiants o en un pis compartit (67,4%). Finalment, el tipus 4 es caracteritza per joves que han viscut sempre amb els seus progenitors (48,1%) o bé hi han tornat a viure després d’un temps de no viure-hi (51,9%).

11 En aquest capítol, però, no s’ha inclòs la categoria “visc en altres situacions”, atesa la seva baixa freqüència, que al capítol 6 sí que s’analitza.

12 Insistim, però, que aquesta variable és només una aproximació parcial a la seqüència d’esdeveniments vinculats a les transicions familiars.

GRÀFIC 8.9. Tipus de trajectòria familiar segons el tipus de transició combinada. Joves de 25 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

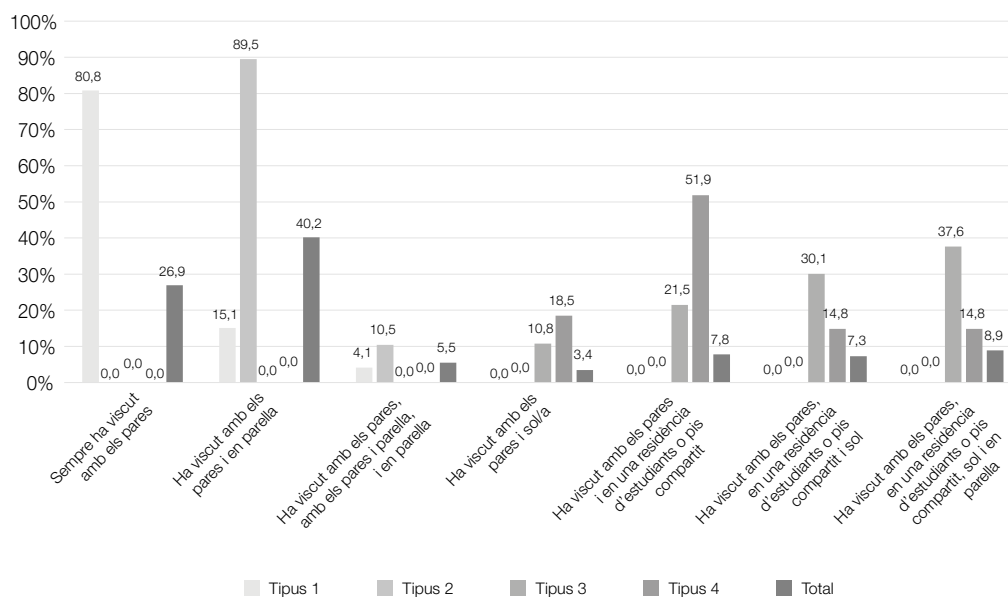
Font: Enquesta a la joventut de Catalunya de 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Per acabar aquesta primera caracterització dels grups generats, es representa al gràfic 8.10 la variable anomenada “trajectòria familiar complexa”, que mesura els tipus i combinacions d’esdeveniments de transició residencial pels quals s’ha passat fins al moment de realitzar l’enquesta. Aquesta variable, que s’analitza també a la secció 6.5.2 del capítol 6 d’aquest volum, ajuda a acabar de dibuixar la relació entre la trajectòria familiar i les trajectòries educativa i laboral. Com es pot observar al gràfic, en el tipus 1 predominen les persones que sempre han viscut amb els progenitors (en un 80,8%). El percentatge més elevat en el tipus 2 és el de persones que han viscut amb els progenitors i en parella (89,5%), però no cal passar per alt que també hi tenen un pes relatiu molt important les persones que han conviscut alhora amb els progenitors o sogres¹³ i la parella. Tot i que al gràfic no es mostra aquesta xifra, el 75% de les persones que han compartit llar amb la parella i els progenitors o sogres alhora se situen en aquest tipus 2. Recordem que en aquest tipus 2 se situen també les persones amb trajectòries formatives curtes i trajectòries d’ocupacions obreres i precàries, fet que mostra que aquesta situació residencial es vincula a unes trajectòries educatives i laborals específiques. Finalment, mentre que en el tipus 3 hi ha un percentatge relativament important de les categories “ha viscut amb els pares i sol/a”, “ha viscut amb els pares i en una residència d’estudiants o un pis compartit”, “ha viscut amb els pares, en una residència d’estudiants o un pis compartit i sol/a” i “ha viscut amb els pares, en una residència d’estudiants o un pis compartit, sol/a i en parella”, en el tipus 4 la categoria que domina clarament sobre la resta és la de “ha viscut amb els pares i en una residència d’estudiants o un pis compartit” (51,9%), tot i que les altres tres presents en el

¹³ Tot i que no apareix a l’etiqueta de la categoria, la convivència alhora amb la parella i el pare/mare de la parella s’inclou també en aquesta categoria. És per això que al text es menciona també la convivència amb els sogres.

tipus 3 també hi tenen una certa presència. En aquest sentit, es pot afirmar que el tipus 4 integra categories que suposen menys variabilitat que les que predominen en el tipus 3.

GRÀFIC 8.10. Trajectòria familiar complexa segons el tipus de transició combinada. Joves de 25 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

b) Caracterització individual i social dels tipus de transició combinades

A continuació es descriuen en la taula 8.3 els quatre tipus de perfil obtinguts amb l'anàlisi de conglomerats. Aquesta descripció serveix per mostrar en quin grau certes característiques de les persones joves estan associades a cada tipus de transició. És important destacar que les variables utilitzades per fer la descripció no s'han fet servir en la construcció dels tipus, per tant, el fet que unes estiguin més associades que les altres a cada perfil permet identificar la correspondència entre les característiques socials i les lògiques d'emancipació existents entre la població jove a Catalunya que queden recollides en els tipus descrits a la subsecció anterior. No parlem aquí de causalitat, perquè per poder fer servir aquest terme caldria fer tot un conjunt d'anàlisis explicatives que no són les que es mostren a continuació. Les variables que s'utilitzen per caracteritzar els quatre tipus de trajectòria són, pel que fa al nivell individual, el sexe, el grup quinquennal d'edat, el nivell màxim d'estudis acabats, la seva activitat principal (estudiant, ocupat/ada, aturat/ada o inactiu/iva) i la seva categoria socioprofessional. Pel que fa al seu origen familiar, s'utilitzen la categoria socioprofessional més alta dels progenitors, el nivell d'estudis més alt dels progenitors i el lloc de naixement de la persona jove i dels progenitors (com a indicadora de l'origen ètnic).

A més, també es mostra la variable dels ingressos anuals individuals totals. S'ha analitzat també la variable que indica el risc de pobresa de la persona jove, però no es mostra a la taula 8.3, atès que no presentava cap diferència remarcable en la seva distribució entre els diferents grups resultants de l'anàlisi de conglomerats i, per tant, no servia per identificar cap diferència entre ells.

TAULA 8.3. Tipus de transició educativa, laboral i familiar combinades segons les variables individuals i d'origen social. Joves de 25 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

Variable	Tipus de transició educativa, laboral i familiar combinades				Total
	Tipus 1	Tipus 2	Tipus 3	Tipus 4	
Sexe					
Home	65,8	42,7	58,1	46,4	53,9
Dona	34,2	57,3	41,9	53,6	46,1
Grup d'edat quinquennal					
De 25 a 29 anys	65,1	39,5	47,4	74,2	52,2
De 30 a 34 anys	34,9	60,5	52,6	25,8	47,8
Nivell màxim d'estudis acabats					
No ha acabat l'educació obligatòria	5,4	4,7	1,1	0,0	3,9
Educació obligatòria	17,0	18,1	9,8	14,3	15,8
Estudis mitjans (batxillerat o CF)	38,8	41,5	30,4	32,1	37,7
Estudis universitaris	38,8	35,7	58,7	53,6	42,7
Activitat principal - agrupada					
Estudiant	3,4	1,7	6,5	7,1	3,7
Ocupat/ada	87,7	87,8	83,7	64,3	85,4
Aturat/ada	6,8	7,6	9,8	17,9	8,4
Inactiu/iva	2,1	2,9	0,0	10,7	2,5
Categoria socioprofessional de la persona jove*					
Ocupacions directives i gerencials	0,0	6,8	5,6	0,0	3,8
Ocupacions tècniques i professionals (inclou suport)	49,6	49,0	62,0	78,9	53,3
Ocupacions mitjanes	24,0	22,4	16,9	5,3	21,0
Ocupacions obreres	26,4	21,8	15,5	15,8	21,9
Categoria socioprofessional més alta dels progenitors*					
Ocupacions directives i gerencials	3,9	5,1	16,7	3,8	6,9
Ocupacions tècniques i professionals	18,9	24,7	38,5	73,1	28,8
Ocupacions mitjanes	42,5	31,6	26,9	11,5	32,9
Ocupacions obreres	34,6	38,6	17,9	11,5	31,4
Nivell d'estudis dels progenitors					

Variable	Tipus de transició educativa, laboral i familiar combinades				Total
	Tipus 1	Tipus 2	Tipus 3	Tipus 4	
Sexe					
Primaris o inferiors	14,0	23,9	11,9	3,6	16,7
Secundaris	51,9	42,6	32,1	50,0	43,9
Superiors	34,1	33,5	56,0	46,4	39,4
Lloc de naixement de la persona jove i dels progenitors					
Jove nascut/uda fora de l'Estat	13,3	15,7	8,6	10,7	13,1
Jove nascut/uda a l'Estat amb un o dos progenitors nascuts fora de l'Estat	6,3	2,3	6,5	0,0	4,4
Jove nascut/uda a l'Estat amb els dos progenitors també nascuts a l'Estat	80,4	82,0	84,9	89,3	82,6
Ingressos anuals individuals totals					
Quartil 1. Ingressos més baixos	9,0	11,8	7,6	17,9	10,4
Quartil 2	9,0	10,6	7,6	10,7	9,4
Quartil 3	37,5	28,2	20,7	28,6	29,7
Quartil 4. Ingressos més alts	44,4	49,4	64,1	42,9	50,5

* Les quatre categories de la variable "categoria socioprofessional", de la persona jove i la més alta dels progenitors, s'han construït recodificant les variables originals de l'enquesta en quatre grups diferents: 1) Ocupacions directives i gerencials: composta per directors i gerents; 2) Ocupacions tècniques i professionals: composta per tècnics i professionals científics i intel·lectuals de la salut i l'ensenyament, altres tècnics i professionals científics i intel·lectuals, i tècnics i professionals de suport; 3) Ocupacions mitjanes: composta per empleats d'oficina sense tasques d'atenció al públic, empleats d'oficina amb tasques d'atenció al públic, i treballadors dels serveis; 4) Ocupacions obreres: composta per treballadors qualificats en activitats agrícoles, ramaderes, forestals i pesqueres, de la construcció i de les indústries manufactureres; conductors i operadors de maquinària mòbil; treballadors no qualificats en serveis; i peons de l'agricultura, la pesca, la construcció, les indústries manufactureres i els transports. Una vegada recodificada, s'ha seleccionat la categoria més alta d'entre els dos progenitors o, en cas de progenitor únic, directament la de la persona indicada.

‡Les categories s'han establert dividint en quatre quartils els ingressos anuals individuals totals. El quartil 1 agrupa les persones que tenen el 25% més baix dels ingressos, fins arribar al quartil 4, que agrupa les persones amb el 25% més alt dels ingressos.

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

El tipus 1 (el 33,3% del total de la submostra analitzada) s'ha identificat anteriorment amb joves que han tingut una trajectòria educativa relativament llarga i que fins al moment de l'enquesta sempre han viscut a casa dels seus progenitors. Atenent les variables que es mostren a la taula 8.3, es comprova ara que aquest tipus està conformat majoritàriament per homes, i persones d'entre 25 i 29 anys, amb una situació d'activitat que és majoritàriament d'ocupació (que comparteix amb els tipus 2 i 3) i que tenen com a categoria socioprofessional majoritària la d'ocupacions tècniques i professionals, tot i que en proporcions menors que en els tipus 3 i 4. Si s'atén el seu origen familiar, es comprova que la categoria socioprofessional més alta dels progenitors és la d'ocupacions mitjanes, el nivell d'estudis més alt del progenitors són els secundaris, amb una proporció destacada sobre la mitjana del conjunt de tota la mostra analitzada (51,9%), i la distribució percentual del lloc de naixement de la persona jove i dels progenitors és molt similar a la del conjunt de la mostra.

Si s'atenen els ingressos individuals totals, es comprova que és el tipus que té una major proporció de persones situades al quartil 3 (37,5%), el segon més alt. En conjunt, semblaria que les persones joves situades en aquest quartil no estan emancipades familiarment per raons aparentment més vinculades a la seva trajectòria formativa llarga i a la seva edat, que no a raons econòmiques. Aquest perfil és un bon exemple del tipus de trajectòria d'emancipació que al capítol 6 (sobre emancipació) s'ha definit com d'allargament, basat en la residència amb els progenitors.

El tipus 2 (el 39,2% del total de persones de la submostra analitzada) és el tipus que amb anterioritat s'ha identificat amb els itineraris de formació més curts i amb les trajectòries precària i lineal d'ocupacions obreres. Les dades sobre l'emancipació familiar de les persones dins aquest grup mostren transicions familiars precàries i sense gaire variabilitat: bàsicament els i les joves dins aquest perfil han viscut només amb els progenitors, amb els progenitors i amb la parella alhora, o només amb la parella. Atenent les variables que es mostren a la taula 8.3, es comprova que aquest tipus està conformat majoritàriament per dones i joves d'entre 30 i 34 anys, amb una situació d'activitat que és majoritàriament d'ocupació i que tenen com a categoria socioprofessional majoritària la d'ocupacions tècniques i professionals, tot i que en proporcions menors que en els tipus 3 i 4. Si s'atén el seu origen familiar, es comprova que la categoria socioprofessional més alta dels progenitors és la d'ocupacions obreres (38,6%), el nivell d'estudis més alt majoritari entre els progenitors són els secundaris, però destaca sobretot la proporció amb estudis primaris o inferiors (23,9%), i que pel que fa a la distribució percentual del lloc de naixement de la persona jove i dels progenitors destaca per tenir la proporció més alta de joves nascuts/udes fora de l'Estat (15,7%). Si s'atenen els ingressos individuals totals, es comprova que les seves proporcions en aquesta variable són similars a les del conjunt de la mostra. Aquest perfil es pot associar a les transicions educació-treball que a la secció 4 del capítol 4 s'han anomenat "d'èxit prematur i de desestructuració". Aquest perfil d'inserció laboral ràpida, però sovint també precària, es troba majoritàriament emancipat amb la parella quan es contempla des de la franja d'edat dels 30-34 anys, però una part ha passat també per l'estadi de viure amb els progenitors i la parella alhora.

El tipus 3 (el 21,1% de les persones de la submostra) s'ha caracteritzat anteriorment per tenir les trajectòries educatives més llargues, però especialment per la variabilitat d'esdeveniments en la trajectòria d'emancipació familiar i pel fet d'estar associat a categories que inclouen haver viscut en una residència d'estudiants o en un pis compartit. En les variables que es mostren a la taula 8.3, aquest tipus té certes similituds amb el tipus 1: hi dominen els homes (58,1%), però no tant com en el tipus 1, i els ocupats en ocupacions tècniques i professionals (62%). Però, en canvi, dins aquest tipus 3 se situen les persones d'edat més elevada (el 52,6% té entre 30 i 34 anys) i amb trajectòries educatives més llargues (el 29% se situa en l'itinerari d'educació i acadèmic). D'altra banda, les persones joves d'aquest perfil tenen un origen familiar més alt i una situació d'ingressos més elevats que les del tipus 1, i en aquestes categories s'acosten més al tipus 4, tot i que també amb valors més favorables que les que presenten els i les joves del tipus 4. Efectivament, la categoria socioprofessional més alta dels progenitors se situa en les ocupacions directives i gerencials (16,7%) i en les ocupacions tècniques i professionals (38,5%) i el nivell d'estudis més alt dels progenitors se situa en els estudis superiors (56%). Pel que fa als ingressos anuals

totals, les persones d'aquest tipus se situen en un 64,1% al quartil 4, el més elevat de tots. Simplificant, aquest perfil es podria entendre com la versió *emancipada familiarment* dels tipus 1 i 4, que tenen una proporció més alta d'edats més joves, ja sigui pel fet de viure sol/a o amb la parella, o pel fet de residir lluny de la llar familiar mentre es desenvolupen els estudis (recordem que el 47,4% té entre 25 i 29 anys).

Pel que fa al tipus 4 (el 6,4% del total de joves de la submostra), ja s'ha anat indicant anteriorment la seva semblança amb el tipus 3. En aquest tipus se situen joves amb trajectòries formatives llargues, però amb menys variabilitat que la que mostra el tipus 3, fet que es pot associar amb el seu perfil d'edat: les persones d'aquest tipus se situen en un 74,2% dins la franja dels 25-29 anys. Des del punt de vista de la variabilitat de les seves situacions de convivència, domina clarament el fet d'haver viscut només amb els progenitors i sol/a (18,5%) o amb els progenitors i en una residència d'estudiants (51,9%), i una part important (51,9%) ha tornat a viure amb els progenitors. També és interessant destacar que un 78,9% té ocupacions tècniques i professionals i que un percentatge relativament important (10,7%), comparat amb la mitjana de la mostra (2,5%), són persones inactives. Pel que fa al seu origen familiar, la categoria socioprofessional més alta dels progenitors és la d'ocupacions tècniques i professionals (73,1%) i el nivell d'estudis més alt majoritari entre els progenitors són els secundaris (50%). Si s'atenen els ingressos totals individuals, el percentatge més alt (42,9%) se situa al quartil 4, el més elevat de tots, però destaca molt, respecte a la mitjana del conjunt de la mostra analitzada, el percentatge de persones situades al quartil 1 (17,9%), el més baix de tots. Com es comprova, algunes diferències amb el tipus 3 són clares: del tipus 4 el 100% viu amb els progenitors, ja sigui perquè sempre han viscut amb ells (48,1%) o perquè han tornat a viure amb ells (51,9%). Aquest fet reflecteix que la lògica d'emancipació familiar d'aquests joves sembla estar marcada per dos elements: per alguns/es, la durada dels estudis, que pot explicar el fet de retornar a la convivència amb els progenitors (després d'haver acabat els estudis); per d'altres, uns ingressos individuals molt baixos que els impedeixen l'emancipació o els obliguen a retornar a la llar familiar (independentment de si havien marxat de la llar o no per raons d'estudis). Aquesta reversibilitat en el procés d'emancipació familiar s'analitza amb més detall al capítol 6 sobre emancipació. En aquest es recorda que les dades sobre l'any concret de retorn a la llar fan pensar que una part d'aquest retorn es pot explicar per la pandèmia de la COVID-19 i els efectes que pot haver tingut sobre els ingressos de la població jove.

Com a recapitulació final d'aquest exercici de tipologització de les transicions educativa, laboral i familiar combinades, és interessant destacar les diferents lògiques que reflecteixen els 4 perfils resultants de l'anàlisi de conglomerats. D'una banda, queda clarament identificada la relació entre l'origen social familiar, que marca, al seu torn, l'itinerari educatiu (vegeu l'apartat 4.2 del capítol 4) i el tipus de transició: els i les joves amb un origen social d'ocupacions obreres s'enquadren en el tipus 2, que està format per persones majoritàriament emancipats/ades, però que alhora han travessat o estan patint circumstàncies precàries en algunes trajectòries d'emancipació. Una part de les persones joves amb un origen de classe situat per sobre les ocupacions obreres segueixen una lògica diferent: no han aconseguit emancipar-se, tot i tenir més de 25 anys (tipus 1 i 4). El tipus 4 reflecteix, a més, la importància de la llargada dels estudis combinada amb el fet de tenir ingressos

baixos a l'hora de marcar l'emancipació de les persones joves d'origen social mitjà. Ens trobem davant un perfil de joves no emancipats/ades, ja sigui perquè no han marxat mai de la casa dels progenitors o perquè hi han tornat. Les dades indiquen que aquests dos fets (no marxar, o marxar i tornar) poden estar causats pel fet d'haver allargat els estudis i no tenir suficients ingressos per emancipar-se, pel fet d'haver-se emancipat i no tenir suficients recursos per continuar amb aquesta emancipació o pel fet de retornar a casa simplement per haver acabar els estudis (tot i tenir ingressos suficients per emancipar-se). La comparació del tipus 4 amb el tipus 3 també mostra lògiques diferents entre dos grups que tenen en comú nivells educatius molt similars. El tipus 3 destaca especialment perquè s'hi situen joves que viuen en una residència d'estudiants o en un pis compartit, però també pel fet de viure sols/es. Aquesta diferència en les trajectòries d'emancipació familiar entre els dos perfils es pot explicar per la diferència d'edat entre els dos grups (en el tipus 4 se situen persones comparativament més joves), però també per la diferència en els ingressos individuals (en el tipus 3 són més alts que en el tipus 4).

8.4. Conclusions

Les conclusions s'organitzen seguint les tres principals anàlisis desenvolupades al capítol. En primer lloc, s'aborda la fotografia de la joventut catalana el 2022, que s'obté de la tipologia estàtica, sobre tots els joves, desenvolupada a la secció 2. En segon lloc, s'aborda la tipologia dinàmica, sobre la submostra de joves d'entre 25 i 34 anys, que permet interrelacionar la trajectòria formativa i laboral. En tercer lloc, s'aborda la tipologia combinada de transicions educativa, laboral i familiar, també realitzada amb la submostra de joves d'entre 25 i 34 anys. Es tracta, doncs, de tres anàlisis complementàries entre si que permeten, finalment, obtenir una molt bona panoràmica de com viuen i han viscut, fins al moment del treball de camp el 2022, les persones d'entre 15 i 34 anys a Catalunya, i els factors associats a les diferents formes en què es desenvolupen aquestes vides.

8.4.1. Una mirada inicial estàtica i comparativa a les diferents situacions de la joventut

La primera gran conclusió que es pot extreure quan s'analitza la fotografia del conjunt de la joventut catalana (persones d'entre 15 i 34 anys) és la seva heterogeneïtat, pel que fa a les situacions d'activitat i d'emancipació. Aquesta conclusió pot semblar una obvietat, atesa l'amplitud de la franja d'edat que s'analitza, però és important començar fent aquesta afirmació per dir, a continuació, que resulta impossible fer un *retrat robot* d'una persona jove a Catalunya; per molt prim que es fili en aquest retrat, s'estarà caient en un reduccionisme distorsionador. Potser l'única dada que pot caracteritzar la joventut catalana és que, en general, parlem de persones no emancipades familiarment: el 58,3% de les persones joves viuen a casa d'un o dels dos progenitors. La convivència dels i les joves amb els progenitors és un tret que caracteritza totes les societats del sud d'Europa (Gaviria, 2007), que la Gran Recessió va exacerbar (Moreno *et al.*, 2012) i que des de llavors es manté en valors molt alts.

La resta d'elements de la fotografia de la joventut que ofereix l'EJC22 ja implica haver d'entrar en la comparació de perfils diferents. Per exemple, les dones estan més emancipades que els homes, i aquesta diferència és encara més important quan s'analitza el grup de joves emancipats amb criatures. Les dones també són les que dominen amb claredat dins el grup de joves aturats o inactius emancipats, fet que fa pensar que els rols tradicionals de gènere han canviat poc pel que fa a la centralitat del treball reproductiu en les dones, sense deixar de banda la interacció que aquests rols tenen amb la precarietat laboral (Carrasquer, 2003). D'altra banda, l'edat, i les seves implicacions en termes de cicle vital, es vincula clarament a les situacions d'emancipació i no emancipació. Les persones joves que viuen en parella i amb criatures en una llar diferent de la dels progenitors se situen clarament en la franja d'entre els 30 i 34 anys. En canvi, tenir una edat entre els 15 i 19 anys es vincula clarament a estar estudiant i residint a la llar dels progenitors. Pot resultar més sorprenent, o menys coneguda, l'associació entre el fet de residir en una zona escassament poblada i el fet d'estar emancipat i viure en parella i amb criatures, tot i que aquesta diferència entre un model més *tradicional* a les zones més rurals i altres formes alternatives d'emancipació (com per exemple viure sol/a) a les zones més urbanes tampoc és cap novetat (Verd, 2010). Finalment, en termes d'origen social familiar, són les persones aturades o inactives (estiguin o no emancipades) les que tenen un origen social familiar més desfavorit. Aquest fet mostra l'elevat grau de reproducció social que hi ha dins aquest col·lectiu (Muñoz-Comet i Martínez-Pastor, 2017).

Si aquesta fotografia es mira des del costat de les condicions de vida també es detecten diferències interessants, que es poden interpretar com a desigualtats socials molt vinculades a la posició d'alguns perfils de persones joves en l'estructura social catalana. Estar ocupat i emancipat vivint en parella i sense criatures està associat a tenir ingressos, tant provinents de la feina, com totals, situats al quartil més alt de la distribució. Aquest grup també destaca per tenir, més que cap altre, persones amb estudis universitaris, per tenir un nivell quasi inexistent de risc de pobresa i per tenir un nivell molt alt de satisfacció amb la vida. No obstant, en aquest darrer indicador és el grup de joves ocupats emancipats que viuen en parella i tenen criatures el que està encara una mica per sobre en termes de satisfacció. D'altra banda, el grup de persones joves aturades o inactives no emancipades suposa el contrapunt als dos grups precedents: són els que, amb un percentatge més alt, se situen al quartil més baix d'ingressos individuals totals, i amb el percentatge més alt d'una satisfacció baixa amb la vida. Aquestes associacions corroboren la forta vinculació entre el nivell de satisfacció vital i el nivell d'ingressos. Però l'anàlisi realitzada en aquesta secció més descriptiva també mostra la relació entre el fet de no estar emancipat i tenir una satisfacció baixa amb la vida. Aquest fet mostra la complexa relació entre els ingressos, l'emancipació i la satisfacció vital, en un context en què la situació econòmica i l'emancipació residencial no tenen una relació directa (Carbajo, 2017).

La comparació de les dades relatives a l'any 2022 amb les relatives a l'any 2017 mostra poques diferències. La més significativa és, possiblement, l'increment en el percentatge dels joves ocupats no emancipats. Aquest fet posa de manifest una certa millora en les possibilitats de trobar una ocupació entre la població jove, que sembla superar l'impacte negatiu de la crisi de la COVID-19. Però, alhora, el fet que no pugin els percentatges de joves ocupats emancipats mostra una tendència preocupant. La crisi de la COVID-19

va donar un cop fort a les possibilitats d'emancipació domiciliària (Alberich *et al.*, 2020) i les dades de l'enquesta no semblen indicar cap millora. Caldrà veure si aquestes xifres d'emancipació es recuperen a mesura que la crisi de la COVID-19 vagi quedant més enrere.

8.4.2. L'articulació de les trajectòries formativa i laboral

L'anàlisi realitzada amb la tècnica MCSA entre les persones joves de 25 a 34 anys, respecte a la seva trajectòria educativa i laboral entre els 16 i els 25 anys, ha proporcionat resultats destacables pel que fa a les formes d'articulació entre ambdues trajectòries. La primera constatació, de caràcter estrictament longitudinal, és que, en certes trajectòries i en interacció amb el nivell d'estudis amb què s'accedeix al mercat de treball, el pas dels anys marca una certa millora de la situació contractual, mentre que en altres trajectòries el pas dels anys no suposa cap millora. Aquest fet es comprova en comparar les trajectòries educatives de durada intermèdia i de durada curta, però de caràcter masculinitzat, amb les trajectòries educatives de durada curta amb una presència relativament important de dones i de persones nascudes fora de l'Estat. En les primeres es detecta un creixement relatiu, amb els anys, dels contractes indefinits, mentre que en les segones es pot afirmar que es dona un atrapament o cronificació de la precarietat (Verd i López-Andreu, 2012; Verd *et al.*, 2019). Aquest resultat és ja d'entrada un bon recordatori que posicions similars al mercat de treball a l'inici de la trajectòria laboral poden derivar en situacions molt diferents al cap d'uns anys i que aquestes evolucions diferenciades tenen a veure amb les característiques socials, en sentit ampli, de les persones joves (Furlong i Cartmel, 2007).

Un segon resultat interessant que proporciona aquesta anàlisi és la constatació de la pervivència de les connexions existents entre l'origen social, la trajectòria formativa i la trajectòria laboral; una relació modulada, però, per variables que van més enllà de l'origen social. Així, les dades mostren que a les trajectòries formatives llargues (el tipus 1 obtingut amb l'anàlisi realitzada) els corresponen insercions amb millors contractes, amb una categoria professional més alta i amb millors ingressos; a les trajectòries formatives d'una durada intermèdia (el tipus 3 obtingut amb l'anàlisi realitzada) els corresponen també insercions que se situen en un nivell intermedi pel que fa a les condicions laborals; i a les trajectòries formatives curtes (tipus 2 i 4 obtinguts amb l'anàlisi realitzada) els corresponen insercions laborals en condicions pitjors. En aquest primer nivell més general, els resultats mostren la important reproducció intergeneracional de les desigualtats que es dona dins l'Estat espanyol (Franzini *et al.*, 2013; Raitano, 2015), transmesa en bona mesura per la via del rendiment escolar (Moreno, 2011; Salvà-Mut *et al.*, 2016). No obstant, la comparació dels tipus 2 i 4 permet enriquir i matisar la relació que s'acaba d'establir, desvetllant el paper que juguen les variables més enllà de l'origen social familiar. La comparació d'aquests dos tipus mostra molt bé que trajectòries educatives similars poden donar lloc a trajectòries laborals força diferents. En comparació amb el tipus 4, el tipus 2 presenta trajectòries formatives similars (lleugerament més curtes) i, en canvi, trajectòries laborals més precàries i amb ingressos provinents del treball força més baixos. L'origen social familiar de les persones que s'engloben en ambdós tipus de trajectòria combinada també és similar, però en canvi el percentatge de dones, i encara més especialment de persones nascudes fora de l'Estat,

és més elevat en el tipus 2. Aquestes diferències mostren la importància de certes variables sociodemogràfiques a l'hora d'entendre per què unes formacions similars donen peu a trajectòries diferents (Salvà-Mut *et al.*, 2016) i posen de manifest que el desenvolupament de la trajectòria laboral no es pot atribuir únicament al nivell formatiu assolit. Amb tot, l'anàlisi realitzada no ha distingit els continguts específics de la formació dins un mateix nivell. Per tant, la presència de més dones en la trajectòria combinada més precària pot estar també vinculada al desenvolupament de formacions professionals (molt presents en els dos tipus de trajectòries) de caràcter més feminitzat.

8.4.3. Com s'interrelacionen les transicions educativa, laboral i familiar

Els resultats que es destaquen en aquesta darrera subsecció de les conclusions permeten comprovar, en tota la seva complexitat, els diferents factors i lògiques subjacents que s'entrecreuen a l'hora d'explicar l'articulació entre transicions educatives, laborals i familiars. Novament, l'anàlisi es realitza sobre les persones joves d'entre 25 i 34 anys. Els quatre tipus identificats mitjançant l'anàlisi de conglomerats representen articulacions molt variades d'aquestes diferents transicions, però alhora són tipus que ja s'han identificat amb anterioritat en la literatura i que obeeixen a processos també descrits amb anterioritat. Aquest fet permet obtenir la primera gran conclusió d'aquest apartat: les diferents formes d'emancipació familiar segueixen estant connectades a les variables clàssiques d'estructuració social, com són el gènere, el lloc de naixement, el nivell d'estudis i l'origen social familiar. I són aquestes variables d'estructuració social les que també connecten amb les transicions educatives i laborals, tal com ja s'ha mostrat a les dues subseccions precedents.

Si anem per parts, es pot afirmar, en primer lloc, que les persones joves amb un origen familiar d'ocupacions obreres s'emancipen més d'hora que les que tenen un origen social més afavorit. Si, a més, aquest origen se superposa a la variable del gènere, es comprova que són les dones amb aquesta extracció social les que tenen un model de transició familiar més clàssic i tradicional: s'abandona la llar familiar per anar directament a viure en parella. Aquest tipus d'emancipació (el tipus 2 obtingut amb l'anàlisi realitzada) s'acosta molt al model de trajectòries obreres definit per Casal *et al.* (2006), però amb l'excepció que en el grup al qual ens estem referint no només hi ha persones que han desenvolupat una trajectòria formativa curta i que han tingut a continuació una inserció estable, sinó també persones amb trajectòries més precàries i que han passat per l'estadi de conviure alhora amb els progenitors i la parella. En aquest sentit, es pot identificar un tipus de trajectòria obrera precària, en què la precarietat laboral (o inactivitat i atur) i la precarietat en l'emancipació familiar i domiciliària estan connectades. Aquest subtipus s'acosta a les trajectòries precàries de Casal *et al.* (2006), però sense que necessàriament sigui una emancipació en què s'han prolongat els estudis o en què l'emancipació familiar i domiciliària sigui més tardana que les de la trajectòria obrera bàsica, i senzillament es fa en pitjors condicions. Finalment és la situació laboral i d'ingressos de la persona jove la que fa que aquesta emancipació familiar es faci en unes condicions o altres.

En segon lloc, es pot afirmar que les persones joves amb una posició social més afavorida (ingressos situats majoritàriament al quartil més alt, amb ocupacions tècniques i profes-

sionals) i també amb un origen social familiar més afavorit són aquelles que s'emancipen més tardanament i que tenen trajectòries amb més variabilitat. En aquest sentit, les dades mostren que la *complexitat* de la trajectòria familiar i d'emancipació no és conseqüència de la precarietat, sinó fonamentalment de l'allargament dels estudis. Aquest mateix perfil social, quan té uns ingressos més baixos, és el que retorna a la llar familiar. Per tant, ens trobem que un origen social similar porta a dues formes d'emancipació diferenciada: d'una banda, cap a l'emancipació residencial, ja sigui perquè es resideix en una residència d'estudiants o en un pis compartit, perquè es viu sol/a o perquè s'ha anat a viure amb la parella (el tipus 3 obtingut amb l'anàlisi realitzada), que encaixaria amb el model d'èxit precoç de Casal *et al.* (2006), però sense tanta precocitat en termes temporals; i d'altra banda, cap al retorn a la llar familiar (el tipus 4 obtingut amb l'anàlisi realitzada), després d'haver estat emancipat. Les dades analitzades fan pensar que aquest retorn pot ser degut a diferents raons: per alguns/es, es retorna a la llar familiar després d'haver acabat els estudis, potser esperant realitzar una emancipació amb la parella (recordem que s'ha dit en paràgrafs anteriors sobre el model més *tradicional* d'emancipació a les zones més rurals); per d'altres, són els ingressos individuals baixos els que els obliguen al retorn a la llar familiar (independentment de si havien marxat de la llar o no per raons d'estudis). Aquest darrer perfil té trets similars al del model de les trajectòries d'aproximació successiva de Casal *et al.* (2006).

En tercer lloc, cal fer esment al tipus 1 obtingut amb l'anàlisi de conglomerats, que ens retorna a l'afirmació que es feia al principi d'aquestes conclusions: una part molt important del jovent viu amb els progenitors i mai no ha tingut cap altra forma de convivència. Recordem, però, que en aquesta subsecció estem parlant de joves d'entre 25 i 34 anys. Les dades analitzades no apunten a una circumstància especial que *obligui* a seguir vivint a casa dels progenitors i que diferenciï aquest perfil dels valors mitjans del conjunt de grups. Tenir una edat d'entre els 25 i 30 anys és el tret més característic, una circumstància que pot ser un indicador del moment del cicle vital. En aquest sentit, l'explicació es pot trobar, com també es deia al principi de les conclusions, en els factors estructurals que s'imposen a totes les poblacions joves del sud d'Europa i en una *cultura* que no entén com a problemàtica aquesta convivència amb els progenitors (Gaviria, 2007).

Per acabar i com a element comú a tots els grups, es pot afirmar que les diferències entre els perfils identificats estan sempre travessades per la importància que segueix tenint el cicle vital i l'edat de la persona jove. Aquest moment del cicle s'associa a edats diferents en funció de l'origen social, en el sentit que les transicions i trajectòries educatives s'imposen sobre qualsevol altre element de la trajectòria en les persones que tenen trajectòries formatives llargues. En canvi, si es desenvolupen trajectòries formatives més curtes, totes les transicions associades a la transició a la vida adulta s'avancen en el temps. Malgrat els processos d'individualització i desestandardització de les trajectòries, semblaria que la lògica lineal de l'edat, que en certa manera vol dir també la lògica dels models tradicionals d'emancipació, és la que s'imposa en la joventut catalana. Tot això sense oblidar els condicionants sociodemogràfics, laborals i econòmics que ja s'han anat apuntant al llarg de les conclusions.

Bibliografia

ALBERICH, N.; FABRA, S.; SALA, M.; SERRACANT, P. (2020). *Juventut, COVID-19 i desigualtats. Situació actual i prospectiva*. Barcelona: Agència Catalana de la Joventut, Generalitat de Catalunya.

APARICIO, A.; CRESPO, E. (2017). "Fomento de la emancipación de los jóvenes: evidencias sobre el impacto del subsidio de alquiler español". *Revista de Estudios de Juventud*, núm. 116, p. 43-48.

CARBAJO, D. (2017). "Un modelo conceptual para abordar las trayectorias residenciales de los jóvenes contemporáneos". *Revista de Estudios de Juventud*, núm. 116, p. 11-29.

CARRASQUER, P. (2003). "Juventud, trabajo y género. Viejos y nuevos retos para una ciudadanía en igualdad". *Revista de Estudios de Juventud*, núm. extraordinari 1, p. 193-215.

CASAL, J. (1996). "Modos emergentes de transición a la vida adulta en el umbral del siglo XXI: aproximación sucesiva, precariedad y desestructuración". *Revista Española de Investigaciones Sociológicas*, núm. 75, p. 295-316.

CASAL, J.; GARCÍA, M.; MERINO, R. (2015). "Pasado, presente y futuro de los estudios sobre las transiciones de los jóvenes". *Revista de estudios de juventud*, 110:69-81.

CASAL, J.; GARCÍA, M.; MERINO, R.; QUESADA, M. (2006). "Changes in forms of transition in contexts of informational capitalism". *Papers. Revista de Sociologia*, núm. 79, p. 195-223.

FRANZINI, M.; RAITANO, M.; VANA, F. (2013). "The Channels of Intergenerational Transmission of Inequality: A Cross-Country Comparison". *Rivista Italiana degli Economisti*, vol. 18, núm. 2, p. 201-226.

FURLONG, A.; CARTMEL, F. (2007). *Young people and social change*. 2a edició. Maidenhead: Open University Press.

GAUTHIER, J. A.; WIDMER, E. D.; BUCHER, P.; NOTREDAME, C. (2010). "Multichannel sequence analysis applied to social science data". *Sociological Methodology*, núm. 40, p. 1-38.

GAVIRIA, S. (2007). *Juventud y familia en Francia y en España*. Madrid: CIS-Siglo XXI.

HAIR JR., J. F.; BLACK, W. C.; BABIN, B. J.; ANDERSON, R.; TATHAM, R.E. (2009). *Multivariate data analysis*. New Jersey: Prentice Hall.

LEFRESNE, F. (2003). *Les jeunes et l'emploi*. París: La Découverte.

MORENO, A. (2011). "La reproducción intergeneracional de las desigualdades educativas: límites y oportunidades de la democracia". *Revista de Educación*, núm. extraordinari 1, p. 183-206.

MORENO, A.; LÓPEZ, A.; SEGADO, S. (2012). *La transición de los jóvenes a la vida adulta. Crisis económica y emancipación tardía*. Barcelona: Obra Social "la Caixa".

MUÑOZ-COMET, J.; MARTÍNEZ-PASTOR, J. I. (2017). "¿Es la precariedad igual para todos los trabajadores temporales? Diferencias y semejanzas entre clases sociales". *Revista Española de Sociología*, vol. 26, núm. 2, p. 169-184.

OBSERVATORI DEL TREBALL I MODEL PRODUCTIU (2023). *Informe anual del treball juvenil a Catalunya. Any 2022*. Barcelona: Departament d'Empresa i Treball, Generalitat de Catalunya.

PADROSA, E.; BOLÍBAR, M.; JULIÀ, M. (2021). *Condicions de vida, ocupació i desigualtats en salut de la població jove davant la COVID-19*. Barcelona: Agència Catalana de la Joventut, Generalitat de Catalunya.

RAITANO, M. (2015). "Intergenerational Transmission of Inequalities in Southern European Countries in Comparative Perspective: Evidence from EU-SILC 2011". *European Journal of Social Security*, vol. 17, núm. 2, p. 292-314.

SALVÀ-MUT, F.; THOMÁS-VANRELL, C.; QUINTANA-MURCI, E. (2016). "School-to-work transitions in times of crisis: the case of Spanish youth without qualifications". *Journal of Youth Studies*, vol. 19, núm. 5, p. 593-611.

SERRACANT, P. (2012). "*Generació ni-ni*": estigmatització i exclusió social: gènesi i evolució d'un concepte problemàtic i proposta d'un nou indicador. Barcelona: Departament de Benestar Social i Família, Generalitat de Catalunya.

SERRACANT, P.; SALA, M. (2018). *Enquesta a la joventut de Catalunya 2017. Una mirada global sobre la joventut de Catalunya*. Barcelona: Departament de Treball, Afers Socials i Famílies, Generalitat de Catalunya.

VERD, J. M. (2010). La variabilitat geogràfica en l'emancipació del jovent català. Alguns elements d'anàlisi. *Revista Catalana de Sociologia*, núm. 25, p. 43-54.

VERD, J. M.; LÓPEZ-ANDREU, M. (2012). "La inestabilidad del empleo en las trayectorias laborales. Un análisis cuantitativo". *Revista Española de Investigaciones Sociológicas*, núm. 138, p. 135-148.

VERD, J. M.; BARRANCO, O.; BOLÍBAR, M. (2019). "Youth unemployment and employment trajectories in Spain during the Great Recession: what are the determinants?". *Journal for Labour Market Research*, núm. 53, art. 4.

Enquesta a la joventut de Catalunya 2022
Trajectòries i transicions

SOBRE ELS AUTORS I AUTORES

PERSONES QUE HAN ELABORAT AQUEST VOLUM

Oriol Barranco Font és doctor en Sociologia per la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) i l'École des Hautes Études en Sciences Sociales (EHESS) de París. Actualment és professor agregat de Sociologia al Departament de Sociologia de la UAB i investigador del Centre d'Estudis Sociològics sobre la Vida Quotidiana i el Treball (QUIT) i l'Institut d'Estudis del Treball (IET) de la UAB. La seva recerca s'ha centrat en els camps de la sociologia laboral (dominació i resistència, procés de treball, trajectòries laborals i capital social), els mètodes de recerca (aproximacions etnogràfiques, mètodes mixtos i anàlisi de xarxes socials) i els moviments socials (sindicalisme i moviments per l'habitatge).

Daniel Barrientos Sánchez és personal docent i investigador a la Facultat d'Humanitats i Ciències Socials de la Universitat Isabel I, investigador al grup Eficàcia de la Formació (EFI) i col·laborador del Centre d'Estudis Sociològics sobre la Vida Quotidiana i el Treball (QUIT), aquests dos últims a la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB). És llicenciat en Psicologia per la Universitat de Salamanca, té un màster en Processos de Formació per la Universitat de Santiago de Compostel·la, un màster en Formació del Professorat per la UNED i és doctor en Sociologia per la UAB. La seva recerca s'ha dirigit cap a l'estudi de la relació entre educació i mercat de treball, especialment en el cas de la formació professional dual, amb una tesi centrada en el disseny, la implementació i el funcionament d'aquesta modalitat formativa, així com l'estudi de les transicions educació-ocupació dels qui l'han cursat. Sobre aquesta temàtica ha publicat diversos articles científics i informes de divulgació.

Sandra Escapa Solanas és professora lectora al Departament de Sociologia de la Universitat de Barcelona. És doctora en Sociologia de les Polítiques Públiques i Socials per la Universitat de Saragossa i té un màster en Sociologia i Demografia per la Universitat Pompeu Fabra. És membre del grup de recerca Applied Research and Knowledge for Society (ARKS). La seva recerca i publicacions recents se centren en les desigualtats socials, la soledat no desitjada, la joventut i el cicle de vida.

Alejandro González-Heras és membre del Centre d'Estudis Sociològics sobre la Vida Quotidiana i el Treball (QUIT) i de l'Institut d'Estudis del Treball (IET) de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB). És graduat en Sociologia per la Universitat Rey Juan Carlos i té un màster en Mètodes de Recerca Social: Innovacions i Aplicacions, a la Universitat Complutense de Madrid. Durant dos anys va treballar com a *freelance* en projectes de recerca, principalment en el marc d'avaluació de programes, col·laborant amb equips petits. Posteriorment, durant gairebé tres anys, va treballar en una empresa multinacional d'investigació de mercats. Actualment està desenvolupant la seva tesi doctoral, titulada *Anàlisi sociològica del capital social individual en trajectòries laborals inestables dels joves a l'Àrea Metropolitana de Barcelona*, en el marc del doctorat en Sociologia a la UAB, amb un contracte predoctoral FI.

Sara Moreno Colom és doctora en Sociologia per la Universitat Autònoma de Barcelona, professora titular de la mateixa universitat i investigadora del Centre d'Estudis Sociològics sobre la Vida Quotidiana i el Treball (QUIT) i de l'Institut d'Estudis del Treball (IET). Les seves principals línies d'investigació s'emmarquen en el camp de la sociologia del treball, la sociologia del temps i la sociologia del gènere. La seva activitat investigadora se centra en l'anàlisi dels treballs, els usos del temps i la vida quotidiana, amb atenció especial a les desigualtats socials, el benestar i les polítiques públiques.

Carles Peligro Moreno és graduat en Ciència Política i Gestió Pública per la Universitat Autònoma de Barcelona i té un màster en Política Social, Treball i Benestar per la mateixa universitat. Els seus interessos de recerca se centren en el mercat de treball i les polítiques d'ocupació.

Joan Rodríguez-Soler és professor associat a la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) i investigador del Centre d'Estudis Sociològics sobre la Vida Quotidiana i el Treball (QUIT) i l'Institut d'Estudis del Treball (IET). És doctor i llicenciat en Sociologia per la UAB. Ha participat en recerques competitives, tant de caràcter estatal com europeu, centrades en les seves línies de recerca: joves i trajectòries laborals, relacions laborals i negociació col·lectiva, gènere i mercat de treball.

Pau Serracant Melendres treballa a l'àrea de Recerca de l'Observatori Català de la Joventut. És doctor en Sociologia per la Universitat Autònoma de Barcelona, amb una tesi sobre les trajectòries de transició de la joventut a la vida adulta. Ha dirigit les darreres edicions de l'Enquesta a la joventut de Catalunya i ha participat en diversos projectes de recerca sobre joventut d'àmbit europeu. Ha participat en el procés d'avaluació del Pla nacional de joventut de Catalunya i ha format part del Comitè d'Avaluació de les Polítiques de Joventut del Consell d'Europa.

Francesc Valls Fonayet és doctor europeu en Sociologia, codirector de la Càtedra d'Inclusió Social i professor lector de la Universitat Rovira i Virgili. Les seves línies de recerca se centren en l'estudi de la pobresa, les desigualtats socials, l'estructura social i la salut, especialment en col·lectius com les persones joves i les dones.

Joan Miquel Verd Pericàs és professor titular del Departament de Sociologia a la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB). Doctor en Sociologia, llicenciat en Ciències Econòmiques i Empresariales i llicenciat en Ciències Polítiques i Sociologia, totes tres titulacions a la UAB. Les seves publicacions i activitats de recerca giren al voltant de la sociologia del treball i els mètodes i tècniques de recerca social. En el primer d'aquests dos camps, la seva investigació s'ha centrat en les relacions entre ocupació i protecció social, les trajectòries laborals de la població jove, el paper del capital social en el mercat de treball i la relació entre formació i ocupació. Metodològicament, els seus interessos se centren en l'anàlisi de textos i del discurs, l'anàlisi narrativa i biogràfica, l'anàlisi de xarxes socials i els dissenys i mètodes mixtos.

COL·LECCIÓ
ESTUDIS

Una anàlisi en profunditat de la situació i
les necessitats de la joventut a Catalunya

L'Enquesta a la joventut de Catalunya (EJC) és una estadística oficial de la Generalitat de Catalunya de realització quinquennal orientada a conèixer la situació i les necessitats de les persones de 15 a 34 anys residents a Catalunya. Els resultats de l'EJC s'analitzen en el seu informe general, format per tres volums. El volum 1 (Trajectòries i transicions) presenta les característiques tècniques de l'enquesta i n'ofereix els resultats en els àmbits de l'educació, el treball, l'emancipació i l'habitatge. El darrer capítol analitza de forma conjunta i relacional els resultats d'aquests àmbits. La totalitat de l'informe general de l'EJC es publica en línia a la col·lecció Estudis de la Direcció General de Joventut.

Generalitat de Catalunya
Departament
de Drets Socials

JOVENTUT